

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Географски факултет

Зоран Г. Милошевић

**НОДАЛНИ ЦЕНТРИ -
ДЕТЕРМИНАНТА ОДРЖИВОГ
РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА
ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА**

докторска дисертација

Београд, 2016. године

UNIVERSITY OF BELGRADE

Faculty of Geography

Zoran G. Milošević

**THE NODAL CENTRES -
DETERMINANT OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF SYSTEM
SETTLEMENT IN ZLATIBOR DISTRICT**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016

Ментор:

др Драгутин Тошић, редовни професор
Универзитет у Београду
Географски факултет

Чланови комисије:

1. др Дејан Филиповић, редовни професор
Универзитет у Београду
Географски факултет

2. др Никола Крунић, научни сарадник
Институт за урбанизам и архитектуру Србије

Датум одбране докторске дисертације: _____
Београд

ДОКТОРАТ ГЕОГРАФИЈЕ

НОДАЛНИ ЦЕНТРИ - ДЕТЕРМИНАНТА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА

Резиме

Целокупна структура рада усмерена је на простор урбане географије односно мреже функционално најзначајнијих насеља као носилаца одрживог развоја Златиборског округа.

У основи рада заступљен је функционално-процесни приступ и нодални регионализам базиран на скупу просторних односа и веза између хијерархијски и демографски хетерогених насеља. Применом ових принципа створен је услов егзактног детерминисања просторне и функцијске организације одрживог развоја система насеља Златиборског округа.

Као основни очекивани резултат и допринос истраживања може се означити целовито сагледавање функцијског развоја нодалних центара и њиховог утицаја на социо-економску трансформацију осталих насеља. Идеја самог рада је да се географски сложен простор прикаже у светлу друштвено-економског развоја, а као основа даљег привредног развоја овог дела Републике Србије.

Временски оквир рада обухватио је временски период од 1991. године до последњег пописа 2011. године, обзиром да су се у овом периоду десиле значајне промене у укупном друштвено-економском поретку земље. У мањим сегментима коришћени су подаци ранијих пописа у циљу квантитативног поређења различитих сегмената друштвене сфере.

На основу постављеног предмета, циља и задатака истраживања постављене су хипотезе обједињене у: доминантној улози нодалних центара као геопросторног фактора на одрживи развој система насеља Златиборског округа; зависности развоја функционалних центара од структурних и демографских промена унутар социо-економског простора; комплементарности насеобинских специфичности и развојних потреба функционалних центара сублимираних у одрживом развоју социо-економске сфере насеља Златиборског округа; перспективном развоју функцијских центара и интеграције у просторни систем нодалних насеља Србије; изражености диференцираног планирања и истраживања одрживог развоја комплексних геопросторних целина значајних за систем насеља Златиборског округа.

Генералном поставком рада кроз пет поглавља аналитичким приступом извршена је анализа просторне организације нодалних и осталих насеља валоризовањем сложених интеракција унутар насеобинских структура, а преко вредности, размештаја и функцијских параметара.

На основу изложеног проблемског приступа формулисан је закључак да је одржив развој система насеља заснован на следећим основама: главна подручја концентрације становништва су урбана окружења; велика условљеност друштвено-економског развоја система насеља заснован на гравитационо-подстицајним и поларизационим ефектима утицаја нодалних насеља; из процеса редистрибуције у оквиру активног становништва проистиче насеобинско-функцијска концентрација и развој осталих насеља.

Кључне речи: урбана географија, одржив развој, нодални центри, хијерархија, просторни односи и везе, концентрација, интеграција, поларизација.

Научна област: Географија

NODAL CENTRES - DETERMINANT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF SETTLEMENTS IN ZLATIBOR DISTRICT

Summary

The overall structure of this study is focused on the area of urban geography or the network of the most important settlements as the bearers of the sustainable development in the Zlatibor District.

The basic part of the study includes the functional - process approach and nodal regionalism based on a set of spatial relationships and connections between hierarchical and demographic heterogeneous settlements. By applying these principals, the condition for the exact determination of the special and functional organization of the sustainable development, in the system of settlements in the Zlatibor District has been created.

A comprehensive overview of the functional development of nodal centers and their impact on the socio-economic transformation of other settlements can represent the basic expected result and contribution of this research. The idea behind the study is for the geographically complex area to be displayed in the light of socio-economic development, and as a basis for further economic development of this part of the Republic of Serbia.

The time frame of the study includes the period from 1991 to the last census in 2011, given that significant changes in the overall socio-economic order of the country occurred in this period. In smaller segments, the data from previous censuses has been used in order to conduct quantitative comparison between different segments of the social sphere.

Based on the set subject, objective and tasks of the research, the hypotheses that were set unified in: the dominant role of the nodal centers as geospatial factors on the sustainable development of the system of settlements in the Zlatibor District; dependency of the development of functional centers from the structural and demographic changes in the socio-economic environment; complementarity of settlements specificities and development needs of the functional centers, sublimated in the sustainable development of the socio-economic sphere of the settlements in the Zlatibor District; promising development of functional centers and the integration into spatial system of nodal settlements in Serbia; expressions of differentiated planning and research of Sustainable Development of complex geospatial units, significant for the system of settlements in the Zlatibor District.

By generally organizing the study within five chapters, using analytic approach, an analysis of the spatial organization of nodal and other settlements by valorization of complex interactions within the settlements structures has been performed and through the values ,deployment and functional parameters.

According to the previously stated problem-oriented approach, a conclusion is formulated, that the sustainable development of the system of settlements is based on the following grounds: main areas of concentration of the population are urban environments; high conditionality of the socio-economic development of the system of settlements based on the gravity-motivative and polarization effects of nodal settlements' influence; the settlement- functional concentration and the development of other settlements stems from the process of redistribution within the active population.

Key words: urban geography, sustainable development, hierarchy, spatial relations and connections, concentration. integration, polarization.

Scientific field: Geography

САДРЖАЈ

Страна

Резиме	
Summary	
УВОД	1
1. Предмет и проблем истраживања	1
2. Задаци и циљ истраживања	3
3. Теоријско-методолошка основа рада	4
1.1 Теоријско-методолошке основе одрживог развоја	4
1.2. Теоријско-методолошке основе нодалности	8
1.2.1. <i>Појам регије</i>	8
1.2.2. <i>Појам системности</i>	11
1.2.3. <i>Појам регионалних система и поларизованог развоја</i>	13
4. Просторни и временски оквир истраживања	20
5. Радна хипотеза	22
6. Научне методе и подаци	23
7. Генерална структура докторске дисертације	25
I ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА	27
1. Опште климатске одлике значајне за комплекс насеобинских структура	28
2. Водни ресурси	30
3. Рељефне и геолошке целине	32
4. Сеизмичност терена	34
5. Педолошке и биогеографске одлике	36
6. Преглед природно-географских детерминанти	38
II ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА	39
1. Бројност становништва	39
1.1. Промене укупног броја становништва	39
1.2. Природна и миграцијска компонента промене броја становништва	49
1.2.1. <i>Природна компонента промене броја становништва</i>	49
1.2.2. <i>Миграцијска компонента кретања броја становника</i>	52
2. Демографске структуре становништва	63

2.1.	Биолошке структуре становништва	63
2.1.1.	<i>Старост становништва</i>	63
2.1.2.	<i>Полна структура</i>	66
2.1.3.	<i>Старосна структура</i>	69
2.2.	Економска структура становништва	75
2.2.1.	<i>Развој економске структуре становништва Златиборског округа</i>	83
2.2.2.	<i>Економске структуре становништва и привредни потенцијали</i>	92
2.3.	Социо-демографске структуре становништва	96
2.3.1.	<i>Образовна структура</i>	96
2.3.2.	<i>Етничка структура</i>	99
3.	Преглед демографских детерминанти	100
III	НАСЕОБИНСКО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕpМИНАНТЕ ОДpЖИВОГ РАЗВОЈА	102
1.	Специфичности система насеља Златиборског округа	104
1.1	Структура насеља према популационој величини	105
1.2.	Значај нодалних центара у територијалној организацији округа	118
1.2.1.	<i>Просторно географски модели територијалне организације насеља</i>	118
1.2.2.	<i>Математичко-географски индикатори територијалне организације насеља насеља</i>	127
2.	Мрежа јавних служби - школство и здравство	138
2.1.	Мрежа школских објеката	138
2.2.	Мрежа здравствених објеката	140
3.	Развијеност инфраструктурне мреже у функцији одрживог развоја	141
3.1.	Саобраћај	141
3.2.	Водопривреда	147
3.3.	Енергетика, телекомуникација и комунална инфраструктура	148
4.	Преглед насеобинско-географских детерминанти	150
IV	ФУНКЦИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕpМИНАНТЕ ОДpЖИВОГ РАЗВОЈА	152
1.	Функција рада	152
1.1.	Концепт економске базе	152
1.2	Концепт централних места	161
2.	Функција центра рада као одраз просторне мобилности радне снаге	169
2.1.	Дневни урбани системи	174
2.1.1.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Ариље</i>	176
2.1.2.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта</i>	182

2.1.3.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић</i>	188
2.1.4.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош</i>	193
2.1.5.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Пожега</i>	198
2.1.6.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Прибој</i>	204
2.1.7.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље</i>	209
2.1.8.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница</i>	214
2.1.9.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Ужице</i>	220
2.1.10.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Севојно</i>	226
2.1.11.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина</i>	232
2.1.12.	<i>Дневни урбани систем нодалног центра Златибор</i>	238
2.2.	Промене у функцијској зависности насеља утицајне сфере доминантних нодалних центара	257
3.	Функција центра становања	247
4.	Хијерархијска организација нодалних (функцијских) центара у систему насеља Златиборског округа	250
5.	Преглед функцијско-географских детерминанти	254
V	КЛАСИФИКАЦИЈА ДОМИНАНТНИХ НОДАЛНИХ НАСЕЉА ПРЕМА СУМАРНИМ ВРЕДНОСТИМА ИСПИТИВАНИХ ИНДИКАТОРА	256
	ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	262

Литература

Прилози

Биографија аутора

Списак табела

Табела I-1:	Средње и сумарне вредности климатских елемената по изабраним метеоролошким станицама, 2011. године
Табела I-1а:	Вредности климатских елемената нодалног центра Пожега, 2011. године
Табела I-1б:	Вредности климатских елемената нодалног центра Сјеница, 2011. године
Табела I-1в:	Вредности климатских елемената нодалног центра Ужице, 2011. године
Табела I-1г:	Вредности климатских елемената нодалног центра Златибор, 2011. године
Табела I-2:	Хидролошки показатељи водотокова Златиборског округа, 2001. године
Табела I-3:	Повољност терена за градњу са становишта важнијих карактеристика геолошке грађе
Табела I-4:	Скала хазарда сеизмичких покрета
Табела I-5:	Заштићени природни објекти и предели
Табела II-1:	Кретање укупног броја становника према пописима, 1948-2011. године
Табела II-1а:	Промене у броју становника, 1948-2011. године
Табела II-2:	Индекс промене броја становника, 1948-2011. године
Табела II-3:	Промена броја становника у градовима, градским и осталим насељима, 1948-2011. године
Табела II-4:	Индекс промене броја становника у градовима, градским и осталим насељима, 1948. до 2011. године
Табела II-5:	Однос броја становника општинских центара, градских насеља и броја становника осталих насеља према укупном броју становника Златиборског округа, 1948-2011. године
Табела II-6:	Однос броја становника општинских центара, градских и осталих насеља према укупном броју становника општинских центара, градских и осталих насеља Златиборског округа, 1948-2011. године.
Табела II-7:	Степен демографске трансформације општина и насеља у Златиборском округу, 1948-2011. године
Табела II-8:	Упоредни преглед степена урбанизације у Републици Србији и Златиборском округу, 1948-2011. године
Табела II-9:	Вредности стопе наталитета у општинским центрима, градским насељима и осталим насељима Златиборског округа, 2011. године
Табела II-10:	Вредности стопе смртности у општинским центрима, градским и осталим насељима Златиборског округа, 2011. године
Табела II-11:	Упоредни преглед природног кретања становништва Златиборског округа, 1991- 2011. године
Табела II-12:	Вредности стопе природног прираштаја у општинским центрима, градским и осталим насељима Златиборског округа, 2011. године
Табела II-13:	Структура досељеног становништва према времену досељавања
Табела II-14:	Структура насеља према досељеном становништву у општинама и насељима Златиборског округа, 2011. године
Табела II-15:	Структура насеља према досељеном и аутохтоном становништву
Табела II-16:	Однос природне и миграционе компоненте у промени броја становника општина Златиборског округа, 1991-2002. године
Табела II-17:	Однос природне и миграционе компоненте у промени броја становника општина Златиборског округа, 2002-2011. године

Табела II-18:	Учешће природног прираштаја и салда миграција у порасту броја становника Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела II-19:	Стадијуми демографске старости и критеријуми за његово одређивање
Табела II-20:	Старосна структура становништва Златиборског округа, 1991. године
Табела II-21:	Старосна структура становништва Србије, 1991. године
Табела II-22:	Старосна структура становништва Златиборског округа, 2002. године
Табела II-23:	Старосна структура становништва Златиборског округа, 2011. године
Табела II-24:	Старосна структура становништва Златиборског округа у општинским центрима и градским насељима, 1991. године
Табела II-25:	Старосна структура становништва Златиборског округа у општинским центрима и градским насељима 2002. године
Табела II-26:	Старосна структура становништва и стадијуми демографске старости у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа 2011. године
Табела II-27:	Старосна структура становништва Србије у градовима и градским насељима
Табела II-28:	Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 1991. године
Табела II-29:	Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 2002. године
Табела II-30:	Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 2011. године
Табела II-31:	Старосна структура становништва Србије у осталим насељима
Табела II-32:	Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета (сва насеља), 1991-2011. године
Табела II-33:	Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета у општинским центрима и градским насељима, 1991-2011. године
Табела II-34:	Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета (остала насеља), 1991-2011. године
Табела II-35:	Полно-старосна структура становништва у општинским центрима и градским насељима, 1991-2011.
Табела II-36:	Становништво према активности, 1991. године
Табела II-37:	Становништво према активности, 2002. године
Табела II-38:	Структура становништва према активности, 2011. године
Табела II-39:	Активно становништво, укупно становништво по старосним групама и специфична стопа активности Златиборског округа 2011. године
Табела II-40:	Структура економске активности становништва у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела II-41:	Индекс промене економске зависности становништва општинских центара и градских насеља Златиборског округа
Табела II-42:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, 1991. године
Табела II-43:	Структура активног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, према секторима делатности, 1991. године

Табела II-44:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 1991. године
Табела II-45:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у свим насељима, 2002. године
Табела II-46:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у општинским центрима и градским насељима, 2002. године
Табела II-47:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 2002. године
Табела II-48:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у свим насељима, 2011. године
Табела II-49:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у општинским центрима и градским насељима, 2011. године
Табела II-50:	Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 2011. године
Табела II-51:	Индекс промене делатности у општинским центрима и градским насељима од 1991. до 2011. године
Табела II-52:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 1991. године
Табела II-53:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, 1991. године
Табела II-54:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 1991. године
Табела II-55:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 2002. године
Табела II-56:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, 2002. године
Табела II-57:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 2002. године
Табела II-58:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 2011. године
Табела II-59:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање у општинским центрима и градским насељима 2011. године
Табела II-60:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 2011. године
Табела II-61:	Одступање од средњих вредности по делатностима, 1991-2011. године
Табела II-61a:	Одступање од средњих вредности, 1991-2011. године
Табела II-62:	Коефицијент концентрације пољопривредног и индустријског становништва општина, 1991- 2011. године
Табела II-63:	Коефицијент концентрације запослености нодалних насеља Златиборског округа, 2011. године
Табела II-64:	Коефицијент концентрације запослености у осталим насељима Златиборског округа, 2011. године
Табела II-65:	Структура ноћења по врстама туристичких места 2013/2012. године
Табела II-66:	Индикатори развијености функције рада нодалних центара

	2002. и 2011. године
Табела II-67:	Структура дневних миграната општинских центара и градских насеља Златиборског округа 2002. и 2011. године
Табела II-68:	Структура дневних миграната у осталим насељима Златиборског округа, 2002-2011. године
Табела II-69:	Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање у општинама Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела II-70:	Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела II-71:	Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање у осталим насељима Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела II-72:	Однос кретања активног и пољопривредног активног становништва у општинама Златиборског округа
Табела II-73:	Модел типова урбанизације према бројности укупног и пољопривредног становништва општина
Табела II-74:	Степен и тип урбанизације општинских територија
Табела II-75:	Модел утврђивања степена урбанизованости насеља
Табела II-76:	Степен урбанизованости насеља Златиборског округа 2011. године
Табела II-77:	Структура земљишних поседа Златиборског округа, 2011. године
Табела II-78:	Домаћинства према извору прихода, 1991. године
Табела II-79:	Домаћинства према извору прихода, 2011. године
Табела II-80:	Показатељи нивоа развијености Златиборског округа, 2005-2011.г.
Табела II 81:	Структура делатности активног становништва које обавља занимање и учешће укупној привредној активности Златиборског округа
Табела II-82:	Упоредни преглед народног дохотка општина Златиборског округа, 2002-2010. године
Табела II-83:	Упоредни преглед народног дохотка округа Републике Србије, 2002-2010. године
Табела II-84:	Учешће становништва општина старог 15 и више година према школској спреми, 2002- 2011. године
Табела II-85:	Учешће становништва градова и градских насеља, старог 15 и више година, према школској спреми, 2002-2011. године
Табела II-86:	Учешће становништва осталих насеља старог 15 и више година према школској спреми 2002. и 2011. године
Табела II-87:	Заступљеност више и високо образованог становништва градова и градских насеља и индекс промене у укупном становништву, старијем од 15. година, 2002-2011. године
Табела II-88:	Заступљеност више и високо образованог становништва градова и градских насеља и индекс промене у укупном градском становништву, старијем од 15 година, 2002-2011. године
Табела II-89:	Учешће неписменог становништва општина, градова, градских и осталих насеља, старог 15 и више година, према школској спреми, 2002-2011. г.

Табела II-90.	Етничка структура становништва Златиборског округа
Табела III-1:	Редослед доминантних нодалних насеља, у Златиборском округу, према релативној демографској величини у односу на Ужице
Табела III-2:	Категорија насеља и број становника Златиборског округа, 2011. године
Табела III-3:	Вредности варијабли "Box-plot" анализе
Табела III-4:	Величинска структура насеља Златиборског округа, 1948-2011. године
Табела III-5:	Промене у величинској структури насеља, 1948-2011. године
Табела III-6:	Упоредни преглед броја становника веома малих насеља (мање од 100), Златиборског округа, 1948-2011. године
Табела III-7:	Промена броја становника по изотелним појасевима, 1948-2011. године
Табела III-8:	Хипсометријски размештај насеља и број становника Златиборског округа, 2011. године
Табела III-9	Индикатори структуре територијалне организације и концентрације насеља Златиборског округа
Табела III-10:	Промена густине насељености по општинама, 1991-2011. године
Табела III-11:	Промена опште густине насељености по насељима, 1991-2011. године
Табела III-12:	Структура густине насељености насеља преко 100 ст/km ² Златиборског округа, 2011. године
Табела III-13:	Структура територијалне концентрације становништва и насеља Златиборског округа, 2011. године
Табела III-14:	Структура коришћења земљишта, 2011. године
Табела III-15:	Преглед класа CLC по нивоима генерализације
Табела III-16:	Аграрна густина насељености и структура коришћење земљишта, 2011. године
Табела III-17:	Државне школе на територији Златиборског округа, 2011-2015. године
Табела III-18:	Структура основних и средњих школа у општинским, градским и осталим насељима у Златиборском округу 2011-2015.
Табела III-19:	Структура државних цивилних здравствених објеката у Златиборском округу 2011-2015. године
Табела III-20:	Путна мрежа и степен моторизације, 2009. године
Табела III-21:	Економски активно становништво које обавља занимање ван куће на сталној адреси, према начину путовања на посао, 2011. године
Табела III-22:	Постојеће акумулације на подручју Златиборског округа
Табела IV-1:	Скала функцијских карактеристика насеља према делатностима активног становништва
Табела IV-2:	Функцијски тип насеља (општински центри и градска насеља) Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела IV-3:	Индекс промене делатности у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991- 2011. године
Табела IV-4:	Индекс промене делатности у општинама и осталим насељима, 1991- 2011. године
Табела IV-5:	Функцијски тип осталих насеља Златиборског округа, 1991-2011. године
Табела IV-6:	Методологија издвајања функцијског типа насеља
Табела IV-7:	Типови насеља према граничним вредностима структуре делатности,

	1991-2011. године
Табела IV-8:	Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва у општинским центрима и градским насељима, 2002-2011. године
Табела IV-9:	Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва у осталим насељима, 2002-2011. године
Табела IV-10:	Граничне вредности типа насеља према степену деаграризације и учешћу дневних миграната
Табела IV-11:	Хијерархија насеља у односу на степен деаграризације и учешћа дневних миграната непољопривредних делатности, 2002-2011. године
Табела IV-12:	Вредности за одређивање функционалне самосталности насеља, 2011. године
Табела IV-13:	Централитет насеља Златиборског округа по методи Schmook-a, 2011. године
Табела IV-14:	Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, 2002-2011. године
Табела IV-15:	Индекс промене броја дневних миграната, 2002-2011. године
Табела IV-16:	Интензитет функцијске зависности од центра рада
Табела IV-16а:	Дистрибуција дневних миграната општинских центара и градских насеља 2002. године
Табела IV-16б.:	Дистрибуција дневних миграната општинских центара и градских насеља 2011. године
Табела IV-17:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (по насељима), 2002. године
Табела IV-18:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године
Табела IV-19:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (сва насеља), 2002. године
Табела IV-20:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ариље, 2002. године
Табела IV-21:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године
Табела IV-22:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (по насељима), 2011. године
Табела IV-23:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године
Табела IV-24:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (сва насеља), 2011. године
Табела IV-25:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ариље, 2011. године
Табела IV-26:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године
Табела IV-27:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Ариље, 2002 - 2011. године
Табела IV-28:	Дневни урбани систем

Табела IV-29:	нодалног центра Бајина Башта (по насељима), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-30:	нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-31:	нодалног центра Бајина Башта (сва насеља), 2002. године Бројност насеља и конвергентних миграната
Табела IV-32:	нодалног центра Бајина Башта, 2002. године Територијална дистрибуција конвергентних миграната
Табела IV-33:	нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-34:	нодалног центра Бајина Башта (по насељима), 2011. године Дневни урбани систем
Табела IV-35:	нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године Дневни урбани систем
Табела IV-36:	нодалног центра Бајина Башта (сва насеља), 2011. године Бројност насеља и конвергентних миграната
Табела IV-37:	нодалног центра Бајина Башта, 2011. године Територијална дистрибуција конвергентних миграната
Табела IV-38:	нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године Промене у дневном урбаном систему
Табела IV-39:	нодалног центра Бајина Башта, 2002-2011. године Дневни урбани систем
Табела IV-39а:	нодалног центра Косјерић (по насељима), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-40:	нодалног центра Косјерић (по насељима) - наставак, 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-41:	нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-42:	нодалног центра Косјерић (сва насеља), 2002. године Бројност насеља и конвергентних миграната
Табела IV-43:	нодалног центра Косјерић, 2002. године Територијална дистрибуција конвергентних миграната
Табела IV-44:	нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године Дневни урбани систем
Табела IV-45:	нодалног центра Косјерић (по насељима), 2011. године Дневни урбани систем
Табела IV-46:	нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године Дневни урбани систем
Табела IV-47:	нодалног центра Косјерић (сва насеља), 2011. године Бројност насеља и конвергентних миграната
Табела IV-48:	нодалног центра Косјерић, 2011. године Територијална дистрибуција конвергентних миграната
Табела IV-49:	нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године Промене у дневном урбаном систему
Табела IV-50:	нодалног центра Косјерић, 2002-2011. године Дневни урбани систем

Табела IV-51:	нодалног центра Нова Варош (по насељима), 2002. године Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2002. године
Табела IV-52:	Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (сва насеља), 2002. године
Табела IV-53:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош, 2002. године
Табела IV-54:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2002. године
Табела IV-55:	Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (по насељима), 2011. године
Табела IV-56:	Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године
Табела IV-57:	Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (сва насеља), 2011. године
Табела IV-58:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош, 2011. године
Табела IV-59:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године
Табела IV-60:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Нова Варош, 2002-2011. године
Табела IV-61:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима), 2002. године
Табела IV-61a:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима) - наставак 1, 2002. године
Табела IV-62:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године
Табела IV-63:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (сва насеља), 2002. године
Табела IV-64:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пожега, 2002. године
Табела IV-65:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године
Табела IV-66:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима), 2011. године
Табела IV-66a:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима) - наставак, 2011. године
Табела IV-67:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године
Табела IV-68:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (сва насеља), 2011. године
Табела IV-69:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пожега, 2011. године
Табела IV-70:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године
Табела IV-71:	Промене у дневном урбаном систему

нодалног центра Пожега, 2002-2011. године

Табела IV-72:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (по насељима), 2002. године
Табела IV-73:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (насеља општине), 2002. године
Табела IV-74:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (сва насеља), 2002. године
Табела IV-75:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Прибој, 2002. године
Табела IV-76:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Прибој, (насеља општине), 2002. године
Табела IV-77:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (по насељима), 2011. године
Табела IV-78:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (насеља општине), 2011. године
Табела IV-79:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (сва насеља), 2011. године
Табела IV-80:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Прибој, 2011. године
Табела IV-81:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Прибој, (насеља општине), 2011. године
Табела IV-82:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Прибој, 2002-2011. године
Табела IV-83:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима), 2002. године
Табела IV-83а:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима) - наставак, 2002. године
Табела IV-84:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2002. године
Табела IV-85:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (сва насеља), 2002. године
Табела IV-86:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, 2002. године
Табела IV-87:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, (насеља општине), 2002. године
Табела IV-88:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима), 2011. године
Табела IV-88а:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима) - наставак, 2011. године
Табела IV-89:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2011. године
Табела IV-90:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (сва насеља), 2011. године
Табела IV-91:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, 2011. године

Табела IV-92:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, (насеља општине), 2002. године
Табела IV-93:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Пријепоље, 2002-2011. године
Табела IV-94:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (по насељима), 2002. године
Табела IV-95:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године
Табела IV-96:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (сва насеља), 2002. године
Табела IV-97:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, 2002. године
Табела IV-98:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, (насеља општине), 2002. године
Табела IV-99:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (по насељима), 2011. године
Табела IV-100:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2011. године
Табела IV-101:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (сва насеља), 2011. године
Табела IV-102:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, 2011. године
Табела IV-103:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, (насеља општине), 2011. године
Табела IV-104:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Сјеница, 2002-2011. године
Табела IV-105:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима), 2002. године
Табела IV-105а:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 1, 2002. године
Табела IV-105б:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 2, 2002. године
Табела IV-106:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године
Табела IV-107:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (сва насеља), 2002. године
Табела IV-108:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ужице, 2002. године
Табела IV-109:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ужице,(насеља општине), 2002. године
Табела IV-110:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима), 2011. године
Табела IV-110а:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 1, 2011. године
Табела IV-110б:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 2, 2011. године

Табела IV-111:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (насеља општине), 2011. године
Табела IV-112:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (сва насеља), 2011. године
Табела IV-113:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ужице, 2011. године
Табела IV-114:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ужице, (насеља општине), 2011. године
Табела IV-115:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Ужице, 2002-2011. године
Табела IV-116:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима), 2002. године
Табела IV-116а:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима) - наставак, 2002. године
Табела IV-117:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2002. године
Табела IV-118:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (сва насеља), 2002. године
Табела IV-119:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Севојно, 2002. године
Табела IV-120:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Севојно, (насеља општине Ужице), 2002. године
Табела IV-121:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојна (по насељима), 2011. године
Табела IV-121а:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојна (по насељима) - наставак, 2011. године
Табела IV-122:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2011. године
Табела IV-123:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (сва насеља), 2011. године
Табела IV-124:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Севојно, 2011. године
Табела IV-125:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Севојно, (насеља општине Ужице), 2011. године
Табела IV-126:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Севојно, 2002-2011. године
Табела IV-127:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (по насељима), 2002. године
Табела IV-128:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2002. године
Табела IV-129:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2002. године
Табела IV-130:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2002. године
Табела IV-131:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, (насеља општине), 2002. године

Табела IV-132:	Однос сектора делатности у контингенту радника дневних миграната нодалног центра Чајетина
Табела IV-133:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (по насељима), 2011. године
Табела IV-134:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2011. године
Табела IV-135:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2011. године
Табела IV-136:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2002. године
Табела IV-137:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, (насеља општине), 2011. године
Табела IV-138:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Чајетина, 2002 - 2011. године
Табела IV-139:	Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (по насељима), 2002. године
Табела IV-140:	Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2002. године
Табела IV-141:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2002. године
Табела IV-142:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2002. године
Табела IV-143:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Златибор, (насеља општине Чајетина), 2002. године
Табела IV-144:	Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (по насељима), 2011. године
Табела IV-145:	Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2011. године
Табела IV-146:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2011. године
Табела IV-147:	Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2011. године
Табела IV-148:	Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Златибор, (насеља општине Чајетина), 2011. године
Табела IV-149:	Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Златибор, 2002 - 2011. године
Табела IV-150:	Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2002 године (матичне општине)
Табела IV-151:	Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2002 године (сва насеља округа)
Табела IV-152:	Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2011. године (матичне општине)
Табела IV-153:	Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2011. године (сва насеља округа)
Табела IV-154:	Промене у функцијској зависности насеља, давалаца дневних миграната, 2002-2011. године (насеља матичне општине)

Табела IV-155:	Промене у функцијској зависности насеља, давалаца дневних миграната, 2002-2011. године (сва насеља)
Табела IV-156:	Промене, индекс промене и однос броја домаћинства и станова у општинама, 1971-2011. године
Табела IV-157:	Однос броја домаћинства и станова у градовима и градским насељима, 1971-2011. године
Табела IV-158:	Индекс промене броја домаћинства и станова, градова и градских насеља, 1971-2011. године
Табела IV-159:	Промене, индекс промене и однос броја домаћинства и станова у осталим насељима, 1971-2011. године
Табела IV-160:	Степен дискорданције између функције становања и функције рада
Табела V-1:	Повољније вредности испитиваних индикатора од просечних у доминантним нодалним насељима

Списак слика

Слика 1:	Антропоцентрични систем одрживог развоја
Слика 2:	Екоцентрични систем одрживог развоја
Слика 3:	Хексагонална шема централних насеља у нодалној регији
Слика 4:	Принцип интерне кохезије и самосталности
Слика 5:	Прегледна топографска карта Златиборског округа са границама општина (1:300000)
Слика I-1:	Карта сеизмичких хазарда и епицентара Републике Србије
Слика I-2:	Заштићени природни предели и објекти у Златиборском округу
Слика II-1:	Однос стопе маскулинитета 1991. и 2011. године у општинским центрима, градским и осталим насељима
Слика II-2:	Степен урбанизованости насеља Златиборског округа, 2011. г
Слика III-1:	Величинска структура насеља 2011. године
Слика III-2:	Општински (нодални) центри са највећим бројем изотелних појасева (Ужице) и највећим бројем насеља (Сјеница), Златиборског округа
Слика III-3 :	Размештај насеља Златиборског округа према изотелним појасевима
Слика III-4:	Промена опште густине насељености по општинама, 1991-2011. године
Слика III-5:	Општа густина насељености Златиборског округа, 2011. године
Слика III-6:	Начин коришћења земљишта у Златиборском округу (CORINE, 2006)
Слика III-7:	Просторни распоред државних јавних служби (школство и здравство), 2011-2015. године
Слика III-8:	Мрежа путева Златиборског округа 2009. године
Слика III-8а:	Планирана основна мрежа путева
Слика III-9:	Интензитет коришћења друмске инфраструктуре 2011. године
Слика III-10:	Мрежа насеља и инфраструктурни системи Златиборског и Моравичког округа, 2011.г.
Слика IV-1:	Функционални типови насеља Златиборског округа према активном становништву које обавља занимање (економска база), 1991-2011. године
Слика IV-2:	Функционално урбана подручја Србије (ППРС, 2010-2021)
Слика IV-3:	Дневни урбани систем нодалног центра Ариље, 2002 - 2011. године
Слика IV-4:	Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта, 2002-2011. године

Слика IV-5:	Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић, 2002-2011. године
Слика IV-6:	Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош, 2002-2011. године
Слика IV-7:	Дневни урбани систем нодалног центра Пожега, 2002-2011. године
Слика IV-8:	Дневни урбани систем нодалног центра Прибој, 2002-2011. године
Слика IV-9:	Дневни урбани систем нодалног центра Пријеполје, 2002-2011. године
Слика IV-10:	Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница, 2002-2011. године
Слика IV-11:	Дневни урбани систем нодалног центра Ужице, 2002-2011. године
Слика IV-12:	Дневни урбани систем нодалног центра Севојно, 2002-2011. године
Слика IV-13:	Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина, 2002-2011. године
Слика IV-14:	Дневни урбани систем нодалног центра Златибор, 2002-2011. године

Списак графикана

Графикон 1:	Уздужни профил државне границе Србије и Црне Горе
Графикон II-1:	Промена броја становника општинских центара, градских и осталих насеља Златиборског округа, 1948-2011. године.
Графикон II-2:	Упоредни преглед степена урбанизације у Републици Србији и Златиборском округу, 1948-2011. године
Графикон II-3:	Кретање природног прираштаја у Златиборском округу, 1991-2012. године
Графикон II-4:	Структура насеља према досељеном и аутохтоном становништву у општинама, општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 2011. године.
Графикон II-5:	Типови кретања становништва општина Златиборског округа, 1991-2002. и 2002-2011. године.
Графикон II-6:	Упоредни преглед просечне старости у Златиборском округу, 1991-2011. године
Графикон II-7:	Број живих у Региону Шумадије и Западне Србије, 2010–2012. године
Графикон II-8:	Полно старосна пирамида и дијаграм преклапања у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године
Графикон II-9:	Специфичне стопе активног становништва Златиборског округа по старости, 2011. године
Графикон II-10:	Концентрација активног становништва у пољопривреди општина
Графикон II-11:	Концентрација активног становништва у индустрији, у општинама, 1991-2011. године
Графикон II-12:	Концентрација активног становништва у услужним делатностима, у општинама, 1991-2011. године
Графикон II-13:	Коефицијент концентрације запослености, 2011. године
Графикон II-14:	Издржавано пољопривредно становништво у укупном пољопривредном становништву општина Златиборског округа, 2011. године
Графикон II-15:	Два периода развоја индустрије у Србији
Графикон II-16:	Упоредни преглед образовне структуре у градовима и градским н насељима, 2002. и 2011. године

Графикон III-1:	"Box-plot" анализа броја становника Златиборског округа по пописним годинама
Графикон III-2:	Хистограм расподеле насеља према демографској величини 1948. године
Графикон III-3:	Хистограм расподеле насеља према демографској величини 1981. године
Графикон III-4:	Хистограм расподеле насеља према демографској величини 2002. године
Графикон III-5:	Хистограм расподеле насеља према демографској величини 2011. године
Графикон III-6:	Промена броја становника у нодалним центрима, 1948-2011. године
Графикон III-7:	Демографски рељеф општина Златиборског округа 2011. године
Графикон III-8:	Упоредни преглед насеља са мање од 100 становника од 1948. до 2011. године
Графикон III-9:	Промена броја становника по изотелним појасевима, 1948-2011. године
Графикон III-10а:	Надморске висине насеља Златиборског округа (општине: Ариље, Бајина Башта и Косјерић)
Графикон III-10б:	Надморске висине насеља Златиборског округа (општине: Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Чајетина)
Графикон III-11:	Густина путне мреже према густини насељености 2009. године
Графикон IV-1:	Тенарани дијаграм функцијског типа насеља (општински центри и градска насеља), 1991-2011. године
Графикон IV-2:	Тенарани дијаграм функцијског типа осталих насеља, 1991-2011. године
Графикон IV-3а:	Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва, 2002. године
Графикон IV-3б:	Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва 2011. године
Графикон IV-4а:	Централитет насеља Златиборског округа по методи Rochefort-a, 2011.године
Графикон IV-4б:	Централитет насеља Златиборског округа по методи Rochefort-a, 2011.године
Графикон IV-5:	Дистрибуција радника дневних миграната, 2011. године
Графикон IV-6а:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године
Графикон IV-6б:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године
Графикон IV-7а:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године
Графикон IV-7б:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године
Графикон IV-8а:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године
Графикон IV-8б:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године
Графикон IV-9а:	Параметри дневног урбаног система нодалног центра Нова Варош

- (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-9б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-10а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-10б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-11а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Прибој (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-11б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Прибој (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-12а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-12б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-13а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-13б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-14а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ужице (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-14б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ужице (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-15а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2002. године
- Графикон IV-15б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2011. године
- Графикон IV-16а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2002. године
- Графикон IV-16б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2011. године
- Графикон IV-17а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2002. године
- Графикон IV-17б: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2011. године
- Графикон V-1: Структура добијања индекса хуманог развоја

УВОД

Скуп насеља димензионисан укупним просторним и функцијским односима и везама унутар Златиборског округа представља фокус развојних концепција одрживог развоја базираних на темељима регионализма¹ и полицентризма.

Нодална места, центри развоја у систему насеља, језгро су функцијских промена која својим интегративно-подстицајним механизмима утичу на сложени систем корелације са осталим насељима социо-економског простора чиме се ствара основа за детерминисање главних фактора структурног преображаја природне и друштвене средине.

Основа овог истраживања су радови домаћих географа: Вељковић А., Радовановић М., Стаменковић С., Грчић М., Тошић Д. и Тошић Б. На темељу урбано-географских истраживања и широко распрострањене дихотомне поделе на руралне и урбане просторне системе постављена је теоријско-методолошка поставка овог рада.

1. Предмет и проблем истраживања

При анализи сваког геопростора полази се од чињенице да су насеља са својим просторно-функцијским карактеристикама релевантни фактор у сложеном деловању аорганских, биолошких и друштвених елемената (природа, човек и привреда) (Neef, 1965).

Својства сваке мреже насеља, а тиме и функцијски најважнијих насеља одређене територије, као комплексне географске категорије, која у себи садржи просторно-физичке, демографске и економске детерминанте су:

1. целовитост - територијалност, обједињеност и самосталност;
2. компонентност - скуп елемената и веза;

¹ Регионализам је један од основних приступа и принципа научног познавања диференцирања и интегрисања, развојног усмерења, планирања и уређења географског простора (Радовановић, 1993).

3. интегративност - унутар системске релације и односи;
4. структурност - распоред елемената и веза;
5. припадност системима вишег реда - хијерархичност и
6. развојност - динамичност или генеза система.

Функцијски центри односно хијерархијски најзначајније насеобинске јединице су динамичка категорија и имају карактеристике отвореног система јер свако појединачно насеље не можемо посматрати одвојено и изоловано у простору, већ као део ширих интегративних и конститутивних процеса. Тиме се функцијски најважнија насеља издвајају као чворишта или полови развоја већих или мањих геопросторних целина (Vresk, 1990).

Функционална регија или функционално урбано подручје, као виши стадијум демографске, економске и социјалне хијерархије има вишедимензиону и развојну улогу у просторном окружењу (Вељковић, Јовановић, Тошић, 1995).

Анализом Златиборског округа првенствено се жели проучити унутар регионална структура и нодалност насеља кроз диференцијацију и интеграцију природно-еколошких, социо-економских, насеобинско-демографских и функцијских карактеристика односно утврдити на основу више критеријума услове за равнотежу као предуслов целовитог одрживог развоја простора. Тиме се формирањем и идентификацијом полова и осовина развоја кроз систем центар - периферија детерминише инеракција и равномерност промена геопросторне целине (Higgins, 1983). Ниво развијености просторно-функцијских веза и односа унутар система насеља као и нодалних центара као самосталних система у оквиру функцијски делимитараних целина, представљаће основу истраживања макрорегионалних, мезорегионалних и микрорегионалних токова интеграције и децентрализације.

Простор обухваћен овим радом има значајну геостратешку улогу будући да се већи део територије налази уз границу са Републиком Српском и Црном Гором.

2. Задаци и циљ истраживања

Утврђивање водећих задатака и циља у истраживању нодалних центара је комплексна активност која се заснива на познавању могућности односно алтернатива које могу решити проблеме одрживог развоја у динамичним регионално-интеграционим процесима система насеља Златиборског округа.

Креирање плана и избор стратегија које ће водити жељеним резултатима кроз посебне анализе подразумева познавање односа узрока и последица, као и улогу појединих инструмената, у остваривању одрживог развоја. Како су многе теме везане за просторни и економски развој издвојено је низ научних проблема као темељ просторно-географског, друштвено- географског и социо-географског аналитичког фундирања, уз поштовање принципа функцијске регионализације и новијих доктрина регионалног развоја (Васовић, 1985, 1997). Да би се то постигло потребно је:

- методолошким концептом географских истраживања утврдити постојећу просторно-географску развијеност мреже функцијских центара Златиборског округа и диференцираност по различитим физичко-географским и друштвено-географским структурним показатељима;
- утврдити хомогеност, диференцираност и комплементарност функцијских показатеља;
- објаснити сложене интеракцијске процесе унутар мреже централних насеља округа кроз анализу и својства постанка, развоја и диференцијације насеобинских и функцијских центара;
- утврдити степен просторно-функцијске интеграције општинских центара и градских насеља са околином;
- утврдити карактеристике и садржај активности и редистрибуције становништва унутар утицајног простора нодалних центара и
- утврдити геопросторне потенцијале као основу одрживог регионалног развоја и трансформације насеобинског система.

3. Теоријско-методолошка основа рада

Најважније карактеристике теоријско-методолошког полазишта, на коме се заснива проучавање нодалних центара и њихове улоге у одрживом развоју система насеља Златиборског округа, су:

1. функцијско-процесни приступ и 2. нодални регионализам

1. Функцијско-процесни приступ заснива се на следећим поставкама (Тошић, 1999):

- повратној спрези узајамних веза нодалног центра и окружења,
- високом степену корелације,
- мултисистемности насеобинског простора,
- социоекономској хетерогености,
- функцијској целовитости.

2. Нодални регионализам заснива се првенствено на економско-географским димензијама простора и доминантној концентрацији становништва и функција у градовима. Утицајна сфера нодалног центра синтетиче насеља у окружењу формирајући простор нодалне регије (Vresk, 1990).

Овакве поставке насеобинског система основа су за разумевање контекста, приступа и концепта за дефинисање одрживог развоја просторно заокружене, а системски отворене, целине диференциране према скупу парцијалних географских комплекса (физичко-географских, просторно-географских, демографских и функцијских).

1.1 Теоријско-методолошке основе одрживог развоја

Концепт одрживог развоја², као веза између друштвених (социо-економских) и

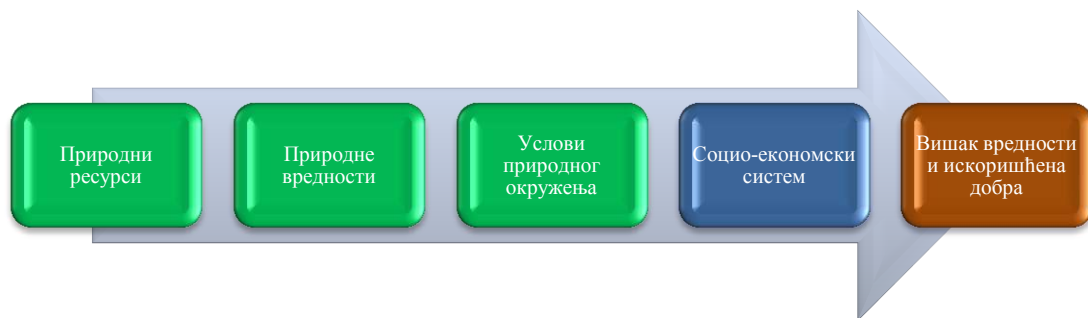
² Израз "одрживи развој" је први пут употребљен у извештају под насловом Our Common Future (Наша заједничка будућност) који је на захтев Генералне скупштине Уједињених нација израдила и поднела Светска комисија за животну средину и развој (World Commission on Environment and Development - "Brundtland Commission") 1987. године у Стокхолму. Општи принципи дефинисани су на Конференцији Уједињених Нација о животној средини и развоју (United Nations Conference on Environment and development - UNCED) познатој као "Самит Земље" (Earth Summit) у Бразилу, Рио Де Жанеиру 1992. године. На основу члана 17. став 1. и члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка и 101/07), Влада је донела Националну стратегију одрживог развоја.
http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

еколошких (природних) парадигми развоја друштва, представља перспективу аналитичког приступа геопросторним ресурсима. Основу узајамног повезивања појединачних елемената оваког отвореног система представља равнотежа системски различитих варијабли утемељених на следећим постулатима: 1. социјална правичност, 2. економски раст, 3. политичка прихватљивост и очуваност животне средине и еколошка непроменљивост.

Према самом концепту, основни проблем који се јавља је сукоб интереса између економског и еколошког система вредности (Филиповић, 2005). Класични економисти у први план издвајају економију као релевантан систем одрживости, а природна средина омогућава ресурсе и базу за одлагање вишка створених вредности и искоришћених добара (слика 1). Суштина овог приступа је у вема слабом одрживом развоју заснованом на Хикмановом³ (Hicksian sustainability) утемељењу одрживости који подржава перманентно коришћење природних ресурса у циљу одржања друштвено створених вредности и капитала. Тиме се имплицира да тако створен економски раст (финансијска или материјална добит) има еквивалент у искоришћеним природним добрима. Улога еколошких система је сведена на једноставно обезбеђивање услова за развој људског друштва. На овај начин обезбеђују се максимални ефекти привређивања уз минимизовање утрошака природних ресурса као услов стабилног економског раста. Овим приступом одрживом расту (не развоју) не оставља се много могућности за усклађивање са еколошким приступима одрживог развоја, већ је једини циљ корист по цени трајног нарушавања природне средине. Резултат оваквих тенденција био би социо-економски простор вештачки генерисан у окружењу трајно нарушене природне равнотеже чије би враћање на предходно стање било вишеструко неисплативо са становишта ове парадигме.

У еколошки поставкама решавања проблема одрживог развоја доминира искључивост еколошких вредности заснованих на праговима равнотеже. На овај начин природна средина као део географског простора не може бити девастирана преко лимита обновљивости односно колапса.

³ Sir John Hicks (1904-1989.) добитник је Нобелове награде из области економије 1972. године.

Слика 1: Антропоцентрични систем одрживог развоја

Димензија прилагодљивости променама структурно је мала што би се манифестовало дислокацијама социоекономских компоненти по цену одрживог развоја еколошких вредности (природни капитал не може бити замењени вештачким капиталом) (слика 2). На овај начин ствара се конфликт између ограниченог простора са друштвено достигнутим вредностима са једне стране и простора природних вредности друштвено некорисних.

Слика 2: Екоцентрични систем одрживог развоја

Формулисање апликативног правца одрживог развоја у себи би морао да садржи етичке, динамичке, концептуалне и имплементационе атрибуте (Gilbert, 2003).

Етички однос према одрживом развоју заснован је на очувању природних извора и богатства за будуће генерације путем ограничене експлоатације. Тиме се генерације садашњости стављају у нејаднак положај према будућим друштвима што је из угла садашњости и тренутне доступности мало прихватљиво за већину у социо-економском систему.

Динамички сегмент одрживог развоја уско је повезан са технолошким и социјалним напретком чиме се параметри детерминисани у основи одрживог развоја могу брже или спорије трансформисати у зависности од тренутка развоја људског друштва. Овде је проблем тренутног стања цивилизацијског напретка манифестован општом глобализацијом и пословним политикама које одлучују о коришћеним материјалима, иновацијама, алтернативним облицима просторне кохезије (различити облици енергије и просторне мобилности) чиме корпоративне одлуке директно утичу на опште стање друштвеног напретка али и директно учествују у изаналажењу решења овог проблема (Hoffman, Bazerman, 2004)

Најчешће описиван модел (концепт) одрживог развоја представљен је дефиницијом Комисије Уједињених Нација (World Commission on Environment and Development) по којој потребе развоја садашњице неће угрозити будући развој и потребе. Према овим одредницама промовисан је метод стратегије дефинисања и мониторинга границе одрживог развоја под претпоставком да су природни ресурси лимитирани и да постоји граница екосистема Земље (Farrel, Hart, 1998). Међу алтернативним правцима теорије ограничених ресурса је лимитирани приступ заснован на помирењу социјалних, економских и еколошких параметара (Peterson, 1997). Генерално гледано концепти лимитираних ресурса противни су стратегији у којој се поставља дилема максимализовања једног од три основна постулата: обезбеђивање популационе егзистенције, потрошње и капитала.

Имплементација концептуалних форми дефинисања одрживог развоја обезбеђује се постављањем циљева и критеријума на бази мултирегионалности према којем сваки облик територијалне организације има свој културолошки, социолошки, економски и еколошки диверзитет који се мора подстицати. Тиме би се унутар регионалних политика поставили параметри за руралне и урбане системе одрживости чиме би се обезбедили услови за оптималан социо-економски развој уз очување еколошког наслеђа и животне средине.

На основу изложених модела концептуално различитих начина решавања постављених проблема могу се формулисати општи принципи и критеријуми институционално-организационог аранжмана за управљање одрживим развојем Златиборског округа (Вујошевић, Петовар, 2008) који обухватају:

1. децентрализацију централних функција (селективног карактера), 2. формирање савеза општина Златиборског округа (супра-општински ентитет), 3. формирање регионалне корпорације/агенције за одрживи развој, 4. формирање регионалног јавног предузећа, 5. формирање регионалне испоставе републичке агенције за регионални развој.

Језгро овако постављеног система управљања и планирања има императив избалансираног приступа трансформацији природне и друштвене базе унутаропштинских насеобинских мрежа, формирајући на тај начин јединствену стратегију одрживог развоја вишеслојних компоненти.

Овако формулисане и дефинисане одредбе одрживог развоја у складу су значајем израшеног феномена савременог друштва који има импакт у сваком сегменту живота. У њему су сублимиране бројне дилеме и питања везана за развојно-економске, еколошке, географске, демографске, научно-технолошке, социјалне, културолошке и хуманистичке аспекте живота сваког члана друштва као дела глобалног света.

1.2. Теоријско-методолошка основе нодалности

1.2.1. Појам регије

Развој системски различитих и динамичких облика и процеса регионалног обједињавања манифестовани су скупом функција и процеса као крајњи стадијум хомогенизације простора у функцији коришћења капитала⁴ територије. Разнородни елементи структуре простора (насеобинске форме и функције), снагом процеса који се међу њима одвијају, могу бити повезани у хомогену и функционално кохерентну регионалну целину, и обрнуто, да делови мање или више хомогених просторних целина могу припадати различитим регијама или регионалним системима (Тошић, 2012).

Територијалну обједињеност различитих географских садржаја односно објеката система први је дефинисао К. Ритер⁵ у појму регије као јединствене и непоновљиве просторне целине у којој постоји органска веза између природе и

⁴ Према дефиницији ОЕЦД-а (2001), територијални капитал представља један посебан скуп (bundle") фактора одређеног подручја, чија је вредност у привлачењу инвестиција. Видети: Вујошевић, (2009).

историје човека и друштва.

На основама теорије целине "Gestalt" и природних закономерности Земљу је посматрао као целовиту која се није састојала само из простог скупа делова и представљала је базу холистичког приступа географији. Заступање еколошког детерминизма, у почетку свог научног рада, заговарао је и К. Сауер⁶ сматрајући да природне особености простора детерминишу развој различитих култура и друштава.

Француски географ Видал Де Ла Блаш под утицајима Емила Диркема⁷, Франца Боаса⁸ и Фредерика ле Плеја⁹ поставља посибилистичко тумачење односа човека и природе полазећи од хипотезе да природа и друштво чине недељиво јединство. На основама "креативног прилагођавања" условљава се развој различитих друштвених структура путем испољавања у физиономији Земљине површине (пејсажу¹⁰). Тиме су увођењем временских и културолошко-историјских димензија постављени темељи истраживања територијалне обједињености природе и друштва (регија) кроз везу између неорганске, биолошке и друштвене компоненте географског простора.

Просторни израз територијалне различитости обједињен у регији основа је развоја регионалне географије чији је задатак дефинисао А. Хетнер¹¹ кроз "идвајање хоролошких јединица различитих територијалних и друштвених величина са својим индивидуалним карактеристикама као израз међудејства природе и друштва". Заснована на широком спектру дескрипције регионална географија у својој хоролошкој основи представља "живи опис" као израз који дефинише и оцењује делове простора о којима се пише (Hart, 1982).

⁵ Карл Ритер (Carl Ritter) немачки географ, један од оснивача географске науке и заговорника теорије природног феномена и утицаја коју она има на државу.

⁶ Карл Сауер (Carl Sauer) амерички географ чије је поље научног истраживања било засновано на еколошком пејсажу, друштвеним активностима и историји.

⁷ Емил Диркем (Émile Durkheim) је један од оснивача социологије. Појаве и процеси у простору, по њему, су имале социолошки карактер са географском конотацијом чиме је приближио социологију географији и географију социологији. Тиме је географија постала део друштвеног научног корпуса.

⁸ Франц Боаз (Franz Boas) је своја антрополошка истраживања заснивао на "субјективним искуствима и објективном свету" дајући предност физичкој антропологији и етнологији.

⁹ Фредерик ле Плеј (Pierre Guillaume Frédéric le Play) бавио се проучавањем социјалних и економских услова радника крајем XIX века што је имало за основу утемељење посибилизма у друштвеној (хуманој) географији.

¹⁰ Пејсаж (le pays, paesaggio, paisaje) представља комбинацију физичке оригиналности и културолошких нивоа становништва одређене територије из чега је изведен појам "landscape" чиме се означава деловање људске заједнице на обликовање простора.

¹¹ Алфред Хетнер (Alfred Hettner) немачки географ заслужан за развој хоролошког правца у истраживању теорије места и регија. Заступао је правац да се географија као и друге науке мора заснивати на јединственим (регија) и општим (општа географија) постулатима.

Потреба за осавремењивањем регионалне географије проистекла је из дилеме декскрипција или квантификација чиме би дистанцирала од геолога и критике да је сувише мека и без научног утемељења. Представници егзактности и квантификовања у географији (В. Бунге, Е. Улман, В. Гарисон, Ф. К. Шефер) системност и егзакност обједињују у максими "процес" који би се дефинисао као свеукупност интеракција између елемената простора формирајући хомогенизовану регионалну структуру. Најистакнутији критичар математичко-позитивистичке поставке географских истраживања био је Е. Неф¹² сматрајући да се математичким методама и моделима не могу објаснити сложени процеси који се одвијају у географском простору. Сматрао је да се само на темељима суштине односно комплексне анализе, којима се регионалне целине рашчлањују како би се открили елементи структуре, може утврдити степен хомогенизације простора. Тиме се регионална географија, заснована на основама квантитативне географије у јасној форми дефинисала на новим принципима функционално-процесне парадигме. Овакав вид просторних анализа темељ су концепата нодалних и планских регија, утемељених на просторно функцијским односима и везама са окружењем, односно гравитационим подручјем или пољем утицаја (Вељковић, 1988). Тиме је нодална регија позиционирана у средиште регионалног планирања чинећи основу планској индустријској економици (Friedmann, 1956).

Развој глобалних система и интензивирање светских друштвених односа, у другој половини XX века, извршио је утицај на позитивистички приступ функционализма кроз формулисање новог "постмодернистичког" поимања простора. Тиме се стабилна структура регије, у чијој основи је чворно структуриран хомоген систем, сагледава из угла нејасно омеђене, неуређене, променљиве, често дезорганизоване и флексибилне категорије са фокусом на идентитету места на коју врше утицај мање или веће неформалне друштвене заједнице (културне и верске организације, интересне групе и синдикати, присталице квир¹³ теорија, феминистички и еколошки покрети). Један од

¹² Ернст Неф (Ernst Neef) немачки географ утемељивач и заговорник пејсажне екологије.

¹³ Квир теорија је област критичке теорије која је настала у последњој деценији XX века из геј и лезбијских и феминистичких студија. Велики утицај на развој квир теорије имали су радови Ив Козофски Сецвик и Џудит Батлер настали под снажним утицајем француског филозофа Мишела Фукоа.

заговорника овакве парадигме је и Франсис Фукујама¹⁴ заговорник спекулација о судбини друштвених и политичких односа у постиндустријском, постдемократском и постмодерном друштву XXI века (Тошић, 2012). На овај начин се, у преносном смислу, развој људског друштва дефинише прелазом од бриге за економским, производним и потрошачким категоријама ка дефинисању животних проблема у категорији квалитета, естетике, културе, уметности и др. (културни пејсаж).

Различити концепти развоја регионалне географије у основи допринели су формулисању регионалне науке чији је циљ да се истраживања друштвених и природних дисциплина сублимирају у анализи простора. Тиме се организација простора дефинише у складу са ритмом и интензитетом мењања социоекономских и природно-географских интеракција чинећи систем сложених унутрашњих структура.

1.2.2. Појам системности

Основни задатак теорије система у оквиру различитих компоненти простора регије је да објасни законе постанка, организације, и развоја реалних система. Једна од основних карактеристика опште теорије система је њена тежња ка стварању јединствене научне методологије међудисциплинарног карактера, при чему основу јединства чини аналогија између процеса који се збивају у системима различите природе (биолошки, социјални, демографски, географски, економски, технички). Строго доказана аналогија између процеса у системима различите природе омогућава пренос знања из једне научне области у другу користећи се условљеношћу апстрактних наука као што су статистика, математика и кибернетика.

Да би општа теорија система могла да се развија на основама међудисциплинарности треба да задовољи следеће критеријуме:

- да буде толико општа да може да обухвати све битности многих већ постојећих специфичних теорија, са којима се по неким питањима додирује или

¹⁴ Франсис Фукујама (Yoshihiro Francis Fukuyama) амерички друштвени аналитичар и политички коментатор тврди да је историја идеја окончана признавањем либералне демократије као крајњег облика владавине човека. У књигама Поверење (1996) и Велики раскид (1999) разматра однос између привредног развоја и друштвеног јединства. Његове идеје извршиле су снажан утицај на нову десницу.

мимоилази у теорији система;

- да има строго научни карактер, односно да појмови и дефиниције које се користе буду математички једнозначно одређене;
- да научна основа на којој се изграђује општа теорија система буде темељ у истраживању конкретних, реалних система са којима се сусрећемо у пракси.

Значење системског истраживања огледа се у следећим поставкама:

1. Квалитет истраживања огледа у коришћењу и сагледавању мноштва узајамно повезаних елемената који чине јединствену целину (интегрални систем);
2. Системско истраживање се темељи на чињеници да је мноштво друштвених, биолошких, техничких и других проблема и поред својих специфичности и разноврсности, у суштини мање или више слично са тачке гледишта системског истраживања;

Опште поставке теорије система говори да се у истраживању и изградњи регионалних система користимо концепцијом општег значаја кроз појмове системски приступ, системска анализа и методологија системског истраживања. Као крајњи резултат оваквих поставки је формирање логичко-методолошке праксе за описивање функционисања и понашања система различите природе, укључујући ту и проблеме управљања процесима који се збивају у сложеним динамичким системима.

У општем случају под системом подразумевамо постојање скупа објеката (делова) обједињених везама између њих самих и њихових својстава. При томе објекти (делови) функционишу као једна целина. Сваки објект као подсистем или ћелија ради са заједничким циљем, који стоји испред система.

Један сложен регионални систем чине:

- елементи и везе - основне јединице система и међусобна повезаност појединачна или између система (позитивне или негативне, директне или повратне
- структура - распоред елемената и веза (омогућава целовитост, хијерархичност, јединство са окружењем)

- окружење - отвореност према другим системима
- хијерархија - сваки систем има свој положај у односу на други и као такав је део вишег система у оквиру геосистема
- организација - степен организованости кроз ентропију
- функција - сврха или циљ једног система у односу на други
- динамика - промене у времену
- понашање и стање система - еволутивни стадијуми датог система у времену

Са опште философске тачке гледишта треба узети у обзир да су реални системи неисцрпни у својим особинама, а за упознавање њихове реалности неопходно је користити одређеним степеном апстракције.

1.2.3. Појам регионалних система и поларизованог развоја

Основу проучавања нодалних места и нодалних регија (нод-чвориште) чини теза о квантној целовитости за коју истиче N. Herbert (1985) није обично понављање старог погледа да је све међусобно повезано већ да је сваки делић повезан са другим силом гравитације и да ова веза (сила гравитације) неизбежно опада са даљином односно најтешње и блиске везе имају највећу тежину. На сличним основама базира се теорија по којој је у сваком делићу садржана информација о сваком објекту, који се налази у одређеном окружењу и под спољним је утицајима (Talbot, 1991). Тиме се, сматра M. Bohn (1995), имплицира постојање различитих нивоа законитости и реда. Постоје ствари које су много више уређеније од других, али се оне налазе у једном реду који је " неограничено вишег степена" и разликују се од постојеће стварности. Тај основни ниво поимања базира се на разоткривеном или одмотаном реду (explicate order) у коме се нивои веза и односа могу представити и објашњавати Декартовим координатним системом. Даље M. Bohn сматра да за разлику од овог постоје много дубљи нивои стварности (implicate order) у коме су ствари уређене у умотаном, увијеном реду дубљег и вишег смисла.

Имплементацијом теорије система у оквиру природно-еколошких, социјално-економских, насеобинско-демографских, морфофизиономских и

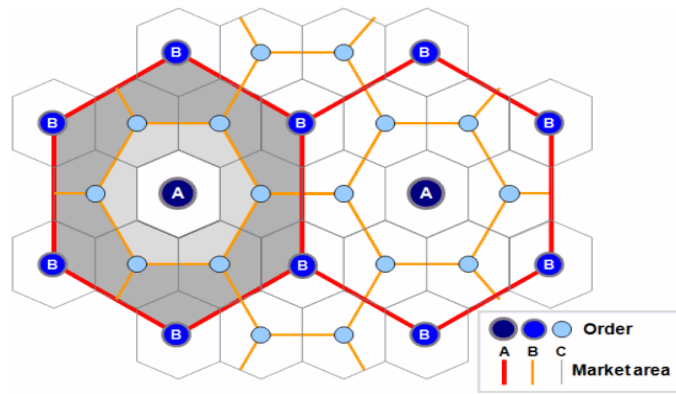
функционално-хетерогених елемената формирају се сложени регионални системи (засновани на функцијском деловању градских насеља на сеоско окружење) који могу бити нодални (чворишни), функционално-урбани и социјалногеографски.

Основни стадијум развоја нодалних регија је нодални центар, централно место или централни град који дефинише Кристалер¹⁵ као фактор интегрисања простора и становништва у форми обједињавања трговине, саобраћаја и управе.

Основа његове теорије је природни ток својствен окружењу у којем живе људи. Централитет као форма природне законитости дефинисао је као значај једне насобинске појаве (насеља) у развоју друге насобинско-појавне форме. Проучавајући вишак функција развио је модел који је објашњавао локацију насеља и њихову функцијску хијерархију засновану на законитости броја, распореда и величине градова у простору. Просторни размештај насеља и његову интеракцију доводи у везу с „основном функцијом“ града, односно задовољење потреба становништва с „основном услугом“, „основном робом“. Проучавани простор има својства хомогеног система тј. форма појављивања и развоја насеља образује просторни модел у којем важе хомогени услови. Кристалер разликује насеља вишег и нижег реда према функцијама које поседују, односно услугама које пружају окружењу, по чему се сматра једним од зачетника функцијског детерминизма у урбаној географији (Крунић, 2012).

Просторно-појавна форма која у којој ће што мањи број већих центара услужити што већи број мањих центара је по Кристалеру хексагонална шема распореда насеља (слика 3). У средишту хексагона налазе се насеља вишег ранга централитета, а на теменима или на странама и у унутрашњим пољима, су насеља нижег ранга централитета. Тиме настају центри вишег и нижег реда, односно места с вишом и нижом понудом функција, односно добара. Насеља приближно истог ранга нуде функције и добра приближно истог прага. Насеља вишег реда имају исту понуду као и она нижег реда, али поседују функције и добра вишег прага и домета.

¹⁵ Walther Christaller: „Die zentralen Orte in Suddeutschland“, 1933; допуњено 1938. и 1950. године (Vresk, 2002).

Слика 3.: Хексагонална шема централних насеља у нодалној регији¹⁶

На тај начин центри вишег реда окупљају и више радне снаге. Тиме Кристалер доводи у директну везу популациону величину насеља и број радника у њему. На темељу ове форме насеља се систематизују према опадајућем низу где ће друго насеље имати упола мање становника од првог у низу, трећи ће имати за трећину итд¹⁷. Коначно, хијерархија централних места указује на разлике у броју функција/добара, у величини тржишта, запослености и популацији и подразумева функцијску хијерархију¹⁸.

Виши стадијум у хијерархијски слојеној социо-економској структури активности представља нодална регија која представља емпиријску форму базирану на проучавању протока људи, добара и информација у каузално усмереном систему језгро–периферија. Према А. Лешу (August Lösch)¹⁹ сваки средишњи град је центар производње и трговинске дистрибуције роба којима задовољава потребе свог тржишта и потребе тржишта у гравитационој сфери чиме се успоставља просторно-економска хомогеност и регионална равнотежа.

¹⁶ Diagram from Hofstra University, Indonesia, <http://keith-inindonesia.blogspot.rs/2012/02/application-of-central-place-theory.html>

¹⁷ $P_r = P_1 \frac{1}{r} = P_1 r^{-1}$ P_r - очекивани број становника, P_1 - број становника првог града, r - место у низу

(Bradford, Kent, 1977)

¹⁸ Кристалер је теорију испитао у простору јужне Немачке. Примарни принцип био је тржишни, а квантификацију центара вршио је на бази броја телефона, односно броја телефонских прикључака по становнику, чиме је утврдио тзв. „очекивани значај“ и „стварни значај“ места. На основу разлике између ове две величине утврдио је „индекс централности“, односно својеврсан коефицијент концентрације, којим је указао у којој мери је одређено место покривено телефонским инсталацијама у односу на регион у целини, те извршио класификацију централних места. Даље утврђује да је величина гравитационог подручја у корелацији с хијерархијским рангом центра и бројем његових функција.

¹⁹ August Lösch 1944: „Die räumliche Ordnung der Wirtschaft“, Jena, 1944.g.

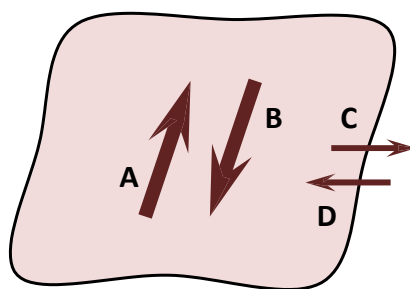
Простор нодалне регије адекватан је економској регији (антропоцентрични систем одрживог развоја) обликованој тржишним местима, мрежама и системима насеља различитог хијерархиског ранга (рурална и урбана) чиме се у динамичном и променљивом простору међусобних веза обезбеђују минимални укупни трошкови и дају максимални или оптимални ефекти базирани на економским ресурсима (социо-економски ефекти) (Tasoli, 1997). Отвореност оваквог система обезбеђује се различитим облицима транспорта и веза у мултифункционалном просторном комплексу. Суштину концепта нодалне регије дефинише П. Хагет (1972) сложеност и отвореност палисадно-каскадне хијерархије чворишних места (нодуса) различитих степена централитета и хијерархије. Форму нодалности описује као збир или резултанту интеракција које се одвијају између нодуса исте или различите позиције у хијерархијској структури регије. У зависности од развојне концепције нодални системи могу бити моноцентрични (једно поље деловања) и полицентрични (више нодуса сличних категорија утицаја на трансформацију просторног система). Методолошки развој издвајања нодалних регија заснива се на различитим варијантама аналитичко-синтезних метода базираних на математичко-статистичким квантитативно-квалитативним особеностима развијености централних функција нодуса.

Један од показатеља функционалног централитета, функционалне комплементарности, функцијске усмерености и зависности, хијерархичности и просторне континуираности је процес дневног кретање радне снаге између нодалних центара и осталих насеља, чиме се утврђују просторни донети интеракција. Овакав облик нодалне регије назива се дневни урбани (миграциони) систем, а у националним оквирима има различите називе, нпр. функционално-урбани систем или регија (Тошић, Невенић, 2007).

Сумарно гледано значај нодалних центара проистиче из бројности функција и демографске величине. Управо због тога између нодова, односно између нодалних регија, постоји хијерархија. Уопштено, нодални систем поистовећује се с урбаним системом. Значај проучавања нодалних, тј. урбаних система базира се на проучавању економског положаја и степена развоја територије као обележја друштвено-политичке организације (Vresk, 2002), и темељи се на следећим принципима: 1. Град - чвор (нодус) је носилац регионалних

односа и центар социјалне, економске и просторне трансформације у регији; 2. Између града и регије влада однос узајамног допуњавања, без обзира на степен социоекономске и просторне уједначености, а у функцији обостраних интереса и јачања унутрашње кохеренције (Грчић, Слука, 2006); 3. Функције града су битни елементи нодалности који дају централност, а врсте и значај функција формирају везе и поредак система; 4. Нодални систем има два кључна елемента: град (нодални центар) и поље његовог утицаја (остала насеља). Између њих се стварају економске везе, а људи, добра и информација се слободно крећу; 5. Динамику система одређују потребе, које захтевају функције, а функције условљавају организацију. Са растом система јавља се потреба за новим функцијама, чиме се мења организација, односно долази до развоја нодалног система односно функцијске регије (Тошић 2000). Функцијске регије, за разлику од формалних регија (конститутивни елементи се пасивно граниче), имплементирају релације и интеракције ентитета при чему су оне интензивније унутар самог система него изван њега (Brown, Holmes, 1971).

Нодална регија има примену на два начина: као предмет научног истраживања²⁰ заснованог на квантификацији степена асоцијације између насеобинских парова у циљу идентификације најјаче везе (Nystuen, Dacey, 1961) и утврђивању степена самосталности на основу аутономних атрибута (слика 4) (Klapka, et al. 2013) и као инструмент у просторном планирању²¹.

Слика 4: Принцип интерне кохезије и самосталности²²

²⁰ Видети: Стаменковић, Тошић, (1994).

²¹ "Планирање је таква људска и друштвена делатност која је смишљена тако да делује на окружење са циљем његовог мењања на такав начин да се појачавају тенденције ка конкретности и кохезији, а држе под контролом тенденције ка дезинтеграцији и распадању, другим речима планирање је процес чија је функција смањивање ентропије и повећање организације у окружењу". (Перишић, 1985)

²² Извор: Klapka, Halás, Tonev, (2013). $A+B > C+D$ што значи да је регија достигла ниво виши од 50% самосталности и задовољава минимум дефиниције функционалне регије.

Може се рећи да је концепт био основа за формирање планских пропозиција организације мреже насеља у Просторном плану Републике Србије (ППРС, 1996) у форми функционалних подручја, односно у Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године (ППРС, 2010) у форми функционално-урбаних подручја (Тошић, Максин-Мићић, 2010).

Посебан облик територијалне кохезије представљају социјалногеографске регије обједињене на принципима диференцирања културног лендшафта. Деловањем социјалногеографских фактора, унутрашњи простор регије (највише рурална насеља) се трансформише у различито димензионисана урбанизована односно урбана подручја. Истраживање ове категорије базира се на утврђивању комплекса социјалногеографских индикатора (функционалних, економских, социјалних, временских и просторних) и њиховог издвајања у групе које се односе на: урбано језгро, трансформацију околине градских насеља, интеграцију града и градских насеља са ближом и даљом околином, димензије (демографске, просторно-временске и функционалне), унутрашњу организацију регије (просторно-функционалне везе и односи) и просторно-функционалне везе и односе регија са окружењем.

Просторно-временски процеси који доводе до неравномерног развоја регија (Vresk, 2002) утичу на насеобинске структуре и подстичу територијалну диверзификацију и трансфер становника у градска језгра односно нодалне центре. Концентрација становништва тиме је све већа услед повећања атрактивности и повећања центрипеталних сила на рачун центрифугалних на периферији регије. Модел економског развоја регије који се заснива на утврђивању структуре делатности²³ (Bredford, Kent, 1977) представља основу поларизованог развоја према моделу центар-периферија.

Парадигму поларизованих регија и полова развоја увео је у научну јавност Ж. Будвил²⁴ концепцијом по коме је скуп динамичких индустрија у ширем подручју града у могућности да покрене економске активности у регионалном

²³ Стадијуми у развоју регија су: примитивне економије, специјализована пољопривредна производња и трговина, секундарне делатности, диверзификација индустрије у великим градским центрима, терцијарне делатности и кварталне делатности.

²⁴ Жак Будвил (Jacques Raoul Boudeville) француски економиста заслужан је за развијање теорија економских територија (простора).

окружењу. Тиме се постављају принципи полова раста²⁵ при чему је центар постављен као средиште "велика јединица", а остали део регије као његово гравитационо поље. Сличних ставова су били и теоретичари просторног развоја К. Мирдал (Karl Gunnar Myrdal), А. Хиршман (Albert Otto Hirschmann) и Џ. Фридман (John Fridmann) чије су се теорије заснивале на теоријама кружне каузалности, ефектима вишеструке користи, економији агломерације и дифузији иновација. Од значајнијих доприноса развоју теорије центар-периферија била је је Фридманова са истицањем у први план етапног развоја регија са основом у спољним утицајима као импулсом трансформације. Даљи економски развој заснива се на лоцирању индустрије у урбаним насељима, урбаним регијама и урбаним системима (Vresk, 1990). Четири основна постулата Фридманове теорије су: полазни стадијум (преиндустријска фаза економских и друштвених услова и односа), почетна фаза индустријализације (развој индустријских центара), развојна просторно-функционална фаза (трансфер дела функција језгра на субцентре или субрегије) и фаза дисперзије функција (хомогенизација простора регије путем размештања функционалних компетенција у места нижег хијерархијског ранга). Описан процес као крајњи резултат има динамично-уравнотежен регионални развој са стабилним економским системом. На основу степена развоја Фридман је издвојио четири типа регије: 1. регије језгра (са гравитационим и утицајним сферама различитог нивоа), 2. транзиционе регије (засноване на различитим ресурсним капацитетима и локационим погодностима), 3. периферне регије (пасивне без поседовања развојних потенцијала и регије млађе колонизације (засноване на потенцијалима за развој пољопривреде и природним предностима (Тошић, 2012).

Савремени концепти поларизованог развоја и праћења просторно економске нодални (чворишни), функционално-урбани и социјалногеографски кохезије у нодални (чворишни), функционално-урбани и социјалногеографски Европи обједињени су у програму ESPON²⁶ (2007).

²⁵ Неизоставни део просторних веза између полова раста су осовина раста и развоја чије је основе дефинисао Ч. Корбизије (Charles-Édouard Jeanneret-Gris - Le Corbusier) путем модела деконцентрације (Marinović-Uzelac, 2001).

²⁶ (European Spatial Planning Observation Network). Детаљан приказ значаја у стратешким документима у ЕУ видети у Вујошевић, (2008).
<http://www.espon.eu/main/>

4. Просторни и временски оквир истраживања

Простор истраживања је административна²⁷ територија Златиборског округа која обухвата десет општина са 1 градом, 10 градских насеља и 428 осталих насеља²⁸ (за потребе рада издвојено је 10 општинских центара и два градска насеља према обиму социо-географских функција: Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријепоље, Сјеница, Ужице, Сеојно, Чајетина* и Златибор.

Територију округа чине:

Општина: Ариље (349 km²)

Математичке координате:

север (43.7958009291 - 43°47'44,883"),
југ (43.5707529457 - 43°34'14,7108"),
исток (20.2044583777 - 20°12'16,0482"),
запад (19.8856585661 - 19°53'8,3724").

Општина: Бајина Башта (673 km²)

Математичке координате:

север (44.1689802812 - 44°10'10,55"),
југ (43.8091075668 - 43°48'51,28"),
исток (19.8023971226 - 19°47'48,64"),
запад (19.2401180310 - 19°14'08,05").

Општина: Косјерић (359 km²)

Математичке координате:

север (44.1556978893 - 44°09'20,5128"),
југ (43.9471746814 - 43°56'49,83"),
исток (20.0280174225 - 20°01'40,8606"),
запад (19.6929219518 - 19°41'34,5186").

Општина: Нова Варош (581 km²)

Математичке координате:

север (43.6379413148 - 43°38'16,587"),
југ (43.3428348602 - 43°20'34,206"),
исток (20.0679945689 - 20°04'4,7814"),
запад (19.6382891159 - 19°38'17,8404").

²⁷ Према Закону о територијалној организацији („Службени гласник РС, бр. 129/07“) и уредби о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09, и 46/10) на територији Златиборског округа се налази 10 градских насеља и један град (Ужице); док су остале јединице локалне самоуправе у рангу општине. Општина (чл. 11) је основна територијална јединица у којој се остварује локална самоуправа и која има најмање 10.000 становника, односно мање од овог броја у посебним случајевима.

У циљу праћења и планирања просторно-економских процеса у земљама Европске Економске Заједнице 1970. године је установљен статистички систем - Еуростат (Eurostat) у оквиру кога је од 2000. до 2007. године развијан модел статистичке номенклатуре регионалних (Nomenclature of Territorial Units for Statistics - NUTS/1-3) и локалних територијалних јединица (Lokal Administrative Units - LAU/1-2). На основу ове номенклатуре Златиборски округ припада NUTS 3 групи регија, а општине LAU 1 групи локалних заједница.

²⁸ Табеларни списак насеља са матичним бројем дат је у прилогу рада.

*нема административни статус градског насеља али је за потребе рада, према обиму социо-економских индикатора, сврстана у ову групу насеља.

Општина: Пожега (426 km²)

Математичке координате:

север (44.1206814749 - 44°07'14,451"),
југ (43.7335664384 - 43°44'08,376"),
исток (20.1757091431 - 20°10'32,5524"),
запад (19.9187866538 - 19°55'7,6326").

Општина: Прибој (553 km²)

Математичке координате:

север (43.6387359269 - 43°38'19,4496"),
југ (43.3891076919 - 43°23'20,7888"),
исток (19.7109422962 - 19°42'39,3906"),
запад (19.2265962381 - 19°13'35,7456").

Општина: Пријеполје (827 km²)

север (43.4963539200 - 43°29'46,8738"),
југ (43.1586970294 - 43°09'31,3086"),
исток (19.9050043939 - 19°54'18,0144"),
запад (19.4474317066 - 19°26'50,7546"),

Општина: Сјеница (1.059 km²)

север (43.4366609268 - 43°26'11,9796"),
југ (43.0065293201 - 43°0'23,5044"),
исток (20.3038660651 - 20°18'13,917"),
запад (19.7667239648 - 19°46'0,2058").

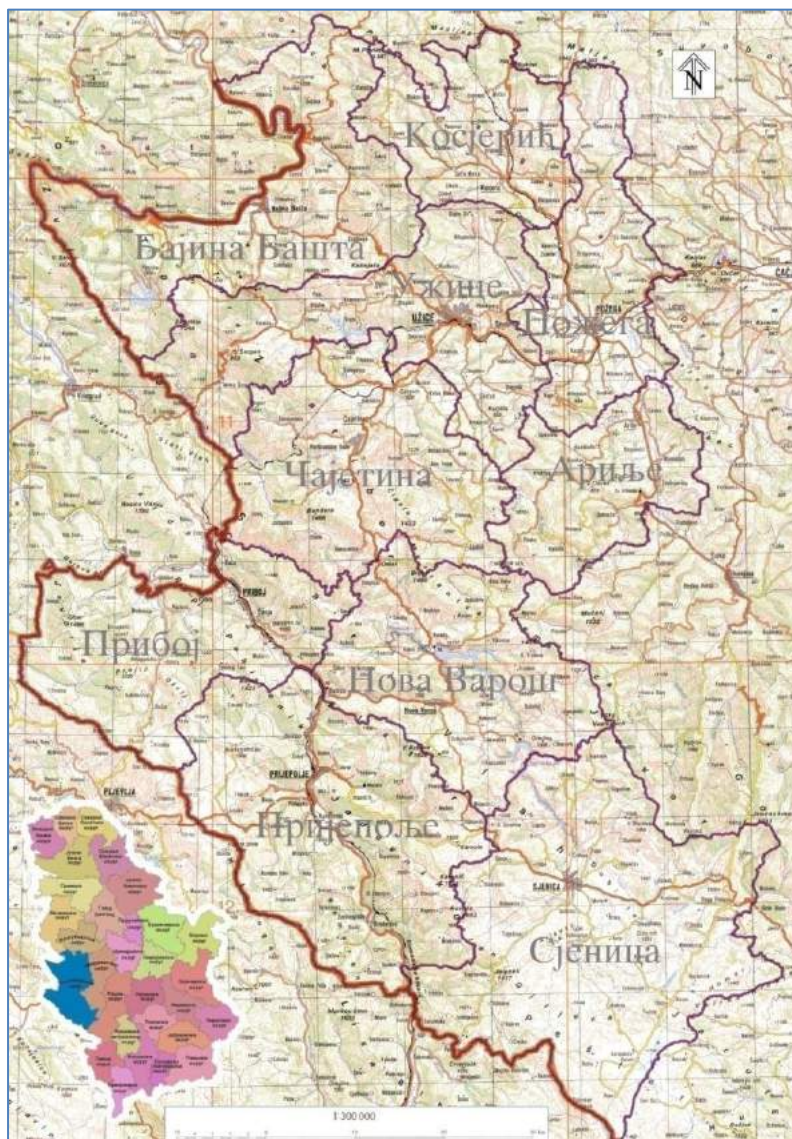
Општина: Ужице (667 km²)

север (43.9789553652 - 43°58'44,2374"),
југ (43.6964433497 - 43°41'47,1948"),
исток (19.9824728061 - 19°58'56,9022"),
запад (19.3963910789 - 19°23'47,0076").

Општина: Чајетина (647 km²)

север (43.8465978266 - 43°50'47,7528"),
југ (43.5706061263 - 43°34'14,181"),
исток (19.9299437356 - 19°55'47,7978"),
запад (19.5157341230 - 19°30'56,6418").

Физичкогеографски положај округа је у југозападном делу Републике Србије са укупном површином од 6.141 km² (6,94% територије Србије и највећи је округ у земљи). Државна граница према Босни и Херцеговини (Република Српска) пружа се у дужини од 160 km, а према републици Црној Гори 112 km. Обе границе су административне осим дела у општини Бајина Башта (граница је река Дрина у дужини од 61 km) (слика 5). Највећа насеља су, у 2011. години, била Ужице - град (52.646 становника) и Прибој (14.920 становника). Од осталих насеља најмање је било Скрадник (1) у општини Сјеница. Временски оквир аналитичко-статистичког истраживања обухватао је највећим делом период од 1991. до 2011. године осим делова популационо-виталне статистике која је обухватала и раније пописне периоде. У раду није урачунато становништво Аутономне Покрајине Косово и Метохија.

Слика 5: Прегледна топографска карта Златиборског округа са границама општина (1:300000)

5. Радна хипотеза

На основу предмета, постављених задатака и циља истраживања, а на основу примењених теоријско-методолошких поставки и референтне литературе дефинисане су основе радне хипотезе:

- Доминантна улога нодалних центара као геопросторног фактора на одрживи развој система насеља Златиборског округа;

- Зависност развоја функционалних центара од структурних и демографских промена унутар социо-економског простора;
- Комплементарност насеобинских специфичности и развојних потреба функционалних центара сублимираних у одрживом развоју социо-економске сфере насеља Златиборског округа;
- Перспективан развој функцијских центара и интеграција у просторни систем нодалних насеља Србије
- Изражена могућност диференцираног планирања и истраживања одрживог развоја комплексних гепросторних целина значајних за систем насеља Златиборског округа.

6. Научне методе и подаци

Основу комплексног истраживања нодалности чине две методолошке категорије: системски приступ и дијелектичка динамика узајамно условљене и повезане. Обзиром да су нодални центри део динамичног система просторне трансформације, истраживање је фокусирано на примену скупа принципа, критеријума и индикатора који омогућавају дефинисање концепта нодалности у функцији одрживог развоја.

Спровођење задатих циљева и задатака постављених предметом и научним проблемом истраживања реализовано је комбинацијом више научних метода које су базиране на квантитативним и квалитативним параметрима.

Најзначајније квантитативне методе, примењене у раду, су статистичко-математичка и економетријска на основу којих је извршено демографско, насеобинско и функционално класификовање насеља, функционално диверзификовање, одређивање централитета, одређивање значаја и доминације сектора делатности као и утврђивање квантума функцијске и просторно-структуралне трансформације насеобинског простора.

Квалитативне методе обухватају: дедукцију и индукцију, анализу, синтезу, генерализацију, компарацију, картографску интерпретацију и објашњења.

Дедуктивним методолошким приступом утврђена је актуелност и примењивост теоријских поставки о нодалним центрима као носиоцима функцијске трансформације и одрживог развоја насеља.

Логичким односно индуктивним методолошким коцептом извршено је посредно закључивање на основу појединачних квалитативних вредности параметара демографске, насеобинске и функцијске структуре са циљем унапређења и надградње досадашњих достигнућа географског истраживања.

Аналитичким приступом, а на основу досадашњих истраживања, у контексту просторно-временских релација, издвојене су детерминанте и појединачни предуслови одрживог развоја (основу истраживања чинили су радови Д. Тошића, М. Павловић, З. Живановић и М. Дробњаковић). Путем идентификације и интерпретације, утврђено је стање испитиваних индикатора у комбинацији са резултатима осталих метода. Тиме су се појединачне структуре, испољене у размештају становништва, степену урбанизованости насеља, социоекономској трансформисаности становништва, распореду јавних служби, инфраструктурној опремљености, размештају и развоју привреде и дневним миграцијама радника, испољиле као носиоци интегративног процеса функционалног развоја Златиборског округа.

Синтезни метод омогућио је утврђивање утицајног домета нодалних центара на просторни и функцијски развој насеља на свим хијерхијским нивоима.

Методом генерализације обједињени су елементи насеобинско-демографског скупа у циљу груписања истородних показатеља унутар системских односа и веза.

Компаративни метод омогућио је увид у процесе и тенденције развоја насеобинског система путем укрштања резултата више метода дајући тиме релевантост исказаних закључака.

Картографски сегмент рада обухватао је коришћење прегледно топографске карте 1:300000, РТК 300, листови Сарајево и Крагујевац, топографске карте 1:50000 ТК 50, листови Ваљево, Лазаревац, Вишеград, Ужице, Чачак, Пљевља, Пријепоље, и Сјеница и дигиталне база података – CORINE ради утврђивања просторних односа у систему насеља округа.

Метод објашњења уз коментаре примењен је приликом примене конкретних метода у циљу разјашњења резултата.

Примена методолошких концепата заснована је на подацима Републичког завода за статистику Србије (публиковани и непубликовани) (у даљем тексту РЗС) и доступних података: Републичког хидрометеоролошког завода Србије, Завода за заштиту природе Србије, Републичког сеизмолошког завода Србије,

ЈУГИНУСА²⁹, ИАУСА.³⁰, Просторног плана Републике Србије из 1996. и 2010. године (у даљем тексту ППРС), Регионалног просторног плана за Златиборски и Моравички округ из 2013. године (у даљем тексту РППЗМ) и преко Web-а.

7. Генерална структура докторске дисертације

Према предвиђеном теоретско-методолошком концепту, докторска дисертација се састоји из неколико међусобно условљених и повезаних целина: увода, пет поглавља и закључних разматрања.

У уводном делу дат је систематизован скуп чињеница на основу којих је формулисан предмет, проблем и на основу њих постављен задатак и циљ рада. На основу теоријско-методолошких основа одрживог развоја и нодалности базираним на функцијско-процесној парадигми и нодалном регионализму формулисане су основне хипотезе истраживања утврђених временских и просторних сегмента рада. Различитим методолошким приступима рашчлањене су све главне компоненте неопходне да овај истраживачки рад има апликативне вредности.

У првом поглављу под називом природног-географске детерминанте одрживог развоја система насеља Златиборског округа дат је преглед природно географских одлика Златиборског округа неопходних за постављање еколошке базе одрживог развоја. Истакнуте су главне климатолошке, хидрографске, орографске и биогеографске целине као дела географске средине у којима се одвија сложена унутар регионална комуникација различитог интензитета и нивоа.

У другом поглављу, под називом друштвено-географске детерминанте одрживог развоја система насеља Златиборског округа, представљене су структуре становништва које представљају главни ослонац и капитал у успостављању просторно одрживог социо-економског система одрживог развоја.

²⁹ Југословенски институт за урбанизам и становање, http://www.juginus.rs/index.php?page=about_us

³⁰ Институт за архитектуру и урбанизам Србије, <http://www.iaus.ac.rs/code/navigate.aspx?Id=62>

У трећем поглављу, под називом насеобинско-географске детерминанте одрживог развоја система насеља Златиборског округа, аналитичким и синтезним методама утврђена и демографска и просторна концентрације насеља, и утврђена инфраструктурна основа одрживог развоја система насеља.

У четвртом поглављу, под називом функцијско-географске детерминанте одрживог развоја система насеља Златиборског округа, извршена корелација и анализиран утицај функције рада у нодалним насељима на основу заступљености контингента радника дневних миграната.

У петом поглављу, под називом класификација нодалних центара према сумарним вредностима испитиваних индикатора, је на основу употребљених истраживачких метода и обима квантитативних и квалитативних карактеристика систематизована и генерисана класификација утицаја нодалних центара на систем насеља округа.

У закључном сегменту рада представљени су резултати истраживања као основа успешном планском решавању, друштвено неопходног, одрживог развоја система насеља.

I ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ

ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА

ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА

У географији као науци која се бави проучавањима физичко-географских елемената простора и просторном планирању као науци која се бави утемељењем и формирањем просторних система, на свим нивоима хијерархије, као важан предуслов и фактор представља природна средина. Природни услови и законитости перманентно детерминишу функцијски и морфолошки аспект једног просторног система (регије, града, насеља, руралних подручја и др...).

Под природним условима подразумевамо значај и утицај скупа битних и карактеристичних природно - географских елемената и фактора са свим њиховим интеракцијама на свеукупни развој просторно - функционалне организације односно просторног система.

Природни услови који утичу на избор, формирање и функционисање елемената насеобинског система у просторно - планерској пракси су по Д. Перишићу (1985):

1. Клима просторних целина: температура ваздуха, падавине, ветрови, облачност, влажност ваздуха, инсолација и магла;
2. Карактеристике вода:
 - а. Површинске воде: извори (врела), хидрогеографска мрежа, колебање нивоа водотока, колебање протицаја, бујице и ерозивне површине, плављене површине и загађење водотока;
 - б. Подземне воде: просторни размештај, колебање нивоа издани, количина изданске воде и загађење изданске воде;
3. Карактеристике земљишта и геолошке карактеристике: геоморфолошке карактеристике, морфолошки склоп, основне морфолошке целине, нагиб терена, експонираност, геоморфолошки објекти, геоморфолошки процеси, хидрогелолошке карактеристике, инжињерско - геолошке карактеристике и рударско геолошке карактеристике;

4. Сеизмолошке карактеристике: тектонске линије, сеизмичка активност и стабилност терена;
5. Педолошке карактеристике: просторни размештај појединих типова земљишта и основне карактеристике појединих типова земљишта.

Као важну ставку у анализи утицаја природних услова на одрживи развој имају биогеографске структуре, природне лепоте као и могућност заштите природне средине од девастације.

Сви поменути услови припадају групи директних фактора или детерминанти. Очување свих ових категорија и стварање динамичке равнотеже свих елемената геосистема као резултанту има прихватљив одрживи развој који рационално и плански користи природне услове и природне ресурсе.

1. Опште климатске одлике значајне за комплекс насеобинских структура

Клима или поднебље представља скуп временских појава, односно атмосферских процеса, који карактеришу средње физичко стање атмосфере било изнад неког места, било изнад мањег или веће просторне целине. Дејтво климе може се испољити на макро, мезо и микро плану.

На макро плану ради се о већим географским регионима, субрегионима или регионима у границама сличних климатских структура.

Мезоклима или локална клима (месна клима) обухвата простор речних долина, језера, групе језера, шумских комплекса, неког брда или групе брежуљака, града или села.

Микро клима представља климу малих објеката агеографске величине тако да нема никакав утицај на просторно окружење.

Утицај климатских услова на једну просторну целину као што је регија или регионални систем огледа се у следећем:

1. За повољне климатске услове узимају се оне вредности које током дужег периода не показују честе или скоковите екстреме (уједначене вредности). Под

уједначеним показатељима сматрају се вишегодишњи резултати појединачних мерења одређених елемената битних за геосистем као што су: температурни показатељи за различито доба године (просек за Србију је 8,96 °C макс. 44,9 °C мин -39,5 °C), висина падавина (за Србију је око 1.000mm) и др.

2. Живот и рад човека одвија се у цикличним фазама што је директно условљено климатским циклусима. Миграциона кретања (дневна, недељна, сезонска) саставни су део сваког просторног система као основни елемент. Доступност нодалним центрима и несметана интеракција са осталим елементима простора, у оптималној клими, има стимулативни карактер.

3. Климатски услови непосредно утичу на просторне системе везане за ритмичност годишњих варијација као што су аграрно - индустријски комплекси (системи базирани на прехранбеној индустрији, индустрији пића, текстилна индустрија, индустрија сточне хране). Овај ефекат климе базира се на несметаној дистрибуцији сировина, полупроизвода и производа у једном производном циклусу индустријског или урбаног комплекса. Сезонски миграциони ефекат и доступност локација током целе године зависи од проходности саобраћајница и безбедне путне мреже (обезбеђена инфраструктура од изненадних атмосферски непогода).

4. Велике диспропорције (суше, обилне падавине у виду кише или града, велики број ледених дана под снегом или ледом, дуготрајна облачност, јако струјање ваздушних маса, и др.) изискују додатне трошкове за обезбеђење и прилагођавање целокупног система на нове услове, а овакви климатски услови изискују и формирање студија хазарда.

Сумарне вредности (репрезентативне хидрометеоролошке станице) климатских елемената условљавају различите могућности за одрживи развој на простору Златиборског округа (табела I-1 и табеле I-а,б,в,г у прилогу).

Табела I-1: Средње и сумарне вредности климатских елемената по изабраним метеоролошким станицама, 2011. године

Станица	Средња годишња вредност									
	Надморска висина (m)	Ваздушни притисак (mb)	Температура C°	Релативна влажност (%)	Ветар (m/s)	Честина правца	Тишина	Инсолација (h)	Облачност /10	Падавине (mm)
Пожега	310	981,7	9,7	80	1,4	S	246	1.929,6	5,8	460,6
Ужице	833	922,4	10,0	70	1,7	SE	180	2.277,0	5,0	591,7
Златибор	1.028	901,0	8,2	76	1,6	SE	61	2.282,0	5,1	835,7
Сјеница	1.038	899,8	7,1	76	2,2	N	413	2.035,7	5,3	597,4

Извор: http://www.hidmet.gov.rs/ciril/meteorologija/klimatologija_godisnjaci.php

Кепенова класификацији климата уважава карактеристике термичког и плувиометријског режима по коме овај простор припада Cfwb климату (C - означава умерено-континенталну климу, b - умерене температуре и fw - нема изразито сувих месеци). Према Т. Ракићевићу (1980). област се налази на контакту Старовлашког, Подрињског и Западноморавског климатског рејона Србије. Вредности климатских амплитуда зависе од места и доба године, а цела област се простире у зони следећих средњих годишњих климатских вредности:

Температура ваздуха (максимална): између 14 и 16 °C

Температура ваздуха (минимална): између 6 и 9 °C

Температура ваздуха: између 7 и 11 °C

Облачност: између 5 и 6/10

Падавине: 600 и 800 mm

Ветар: > 8 Бофора³¹

Сијање Сунца: од 2.100 до 2.250h

Мраз: од 100 до 130 дана

Ведри дани: од 90 до 100

Облачни дани: од 100 до 110

Број дана са падавинама већим од 0,1 mm: од 110 до 120

Снежни покривач: од 50 до 80 mm

2. Водни ресурси

Водни ресурси³² и њихова улога у социо-економској сфери одрживог развоја може се анализирати на два начина: из угла просторно-физичког фактора насеобинског система (водни минимуми и максимуми) и егзистенцијално-технолошког (квалитет и доступност). Методолошки приступ утврђивању карактеристика и стања водних ресурса заснива се на сложенем скупу елемената просторно и временски променљиви (Вељковић, 2015).

³¹ Бофорова скала јачине ветра установљена 1874 године. Јачина од 8 Бофора представља олујни ветар брзине 18,9 m/s (68 km/h).

Извор: <http://meteoplaneta.rs/meteoroloski-instrumenti-i-osmatranja/boforova-skala-jacina-vetra/>

³² Ради оптималног и свеобухватно праћење и интегралног управљање водним ресурсима Србије уведен је "Водопривредни информациони систем Србије" (ВИСС), 2009. године, који представља концептуалну основу и даје техничке елементе информационог система.

<http://www.jcerni.org/sr/general/2010-06-24-16-24-13/selected-projects/614-2011-03-24-15-04-39.html>

Методска структура се заснива на:

1. Мерењу водоснабдевања и каналисања
2. Прикупљању параметара, података и упитника
3. Стандардизацији и агрегацији статистички података
4. Анализи индикатора
5. Тумачењу (планском и студијском)
6. Одлучивању и коришћењу

У склопу Златиборског округа налази се надпросечни водни потенцијал³³ који се према параметрима методолошког приступа у стратешким документима водопривреде Србије води као еколошко најочуваније подручје I и II категорије (РПП Златиборског и Моравичког округа, 2013). Речну мрежу Златиборског округа чине реке: Дрина, Лим, Увац, Велики Рзав, Моравица, Ћетиња, Скрапеж и Западна Морава (горњи ток) (табела I-2). Специфичност система је неравномерна распоређеност богатог водног потенцијала (нарочито области Пештерске висоравни) и највеће просечно специфично отицање које је за простор слива Лима више од 10 l/s km^2 , а за простор Дрине и Западне Мораве између 8 и 10 l/s km^2 .³⁴

Табела I-2: Хидролошки показатељи водотокова Златиборског округа, 2001. године

Река	Профил	П слива (km^2)	$Q_{\text{ср}}$ -просечни проток (m^3/s)
Дрина	Бајина Башта	14.797	342,40
Лим	Пријепоље	3.160	78,97
Лим	Бродарево	2.762	72,10
Лим	Прибој	3.684	95,80
Увац	Радијевићи	757	7,38
Увац	Брана Увац	920	11,50
Моравица	Ариље	831	10,58
Велики Рзав	Ариље	564	7,98
Велики Рзав	Роге	424	6,07
Ћетиња	Стапари	332	3,50
Ћетиња	Горобиље	550	5,62
Скрапеж	Пожега	630	4,84
Западна Морава	Гугаљски мост	2.688	31,38

Извор: РПП Златиборског и Моравичког округа, 2013.г.

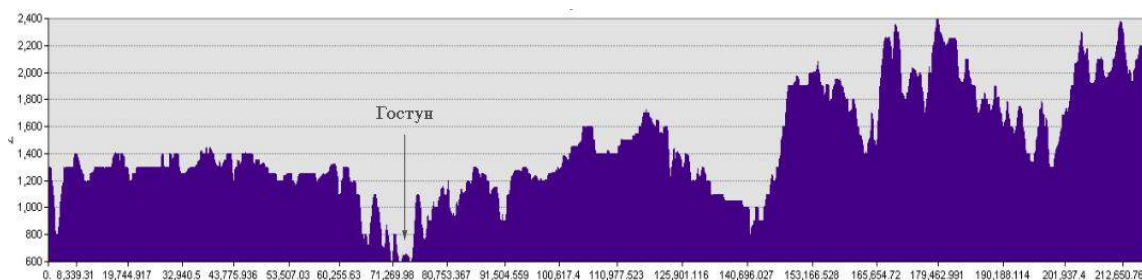
³³ Водне акумулације и подземне воде обрађене су у делу рада: Инфраструктурни системи

³⁴ http://ekologija/ts_eko_pdf/Odrzivo_koriscenje_vode.pdf

3. Рељефне и геолошке целине

Простор Златиборског округа се налази у планинској зони између три тектонско-стратиграфске целине: Вардарске зоне на североистоку Дринско-ивањичке у средишњем делу и Динаридске на западу. Склоп терена хипсометријски расте од севера ка југу. У северном делу округа заступљене су абразионе површи од којих су две највише: Мачкатска (Петровић, 1988) изнад Ужица (840m) са врхом Градина (932 m) и површ Метаљке (780m) између Ужица и Косјерића. Према југу ова област се наставља на Белску (око Беле Река у Муртеници са Врхом Бријач - 1.480 m) и Златиборску флувиоденудациону површ (општине Чајетина и Нова Варош). Цео појас карактеристичан је по бројним котлинама динарског правца пружања: косјерићка, лужничка, пожешка и добрињска. Правцем пружања представљају границу између старовлашких планина на југу и подрињско- ваљевских на северу.

Старовлашке планине пружају се од планине Таре са врхвима Збориште (1.560m) и Велики Столац (1.673m) на северозападу до површи Гиљева (између Сјеничког поља (1.005m) и Пештерске висоравни са врхом Жилиндар (1.616m). Између њих су, у средишњем делу, крчњачки масиви планина Звијезда (Смиљевац - 1.444m), Златибор (Чигота - 1.422m и Торник - 1.496m), Јавор (Василин врх 1.519m) и Голија (Јанков Камен - 1.833) који прелазе у погранично подручје (Графикон I-1) планина: Побијеник (Борак - 1.423m), Златар (Голо Брдо

Графикон 1: Уздужни профил државне границе Србије и Црне Горе (ДПТК 300, GIS - ArcView)³⁵

³⁵ Појам ГИС: Географски - појаве или феномени који се проучавају и одвијају у реалном географском простору; Информациони - подразумева рад са информацијама које се добијају од података; Систем - укључује логику и редослед анализе. ГИС спада у групу просторних система, то подразумева рад са просторним подацима и информацијама

Извор: http://www.sgd.org.rs/publikacije/globus/34/04_Sekulovic_Gigovic.pdf

- 1.627m), Јадовник (Катунић - 1.734m) и Озрен (Ревуша - 1.693m). Цео простор је висораван са често карстификованим површинама испресецан клисурастим, често и кањонским долинама Дрине, Лима, Увца, Ђетиње, Моравица, Рзава, Милешевке и других река са местимичним равничарским проширењима повољним за развој насеља (Савић, 1989).

Основу рељефних целина и рудног богатства регије чини сложена геолошка структура формирана од металичних и нематаличних стена. Ресурсни потенцијал одрживог развоја Златиборског округа представљен је металичним сировинама (бакар, олово, цинк, гвоздена руда, никл боксит уз трагове злата, арсена и сребра) у области насеља: Чадиње (Пријеполје), Трнава, Каран и Мокра Гора (Ужице), Златибор, Мачкат и Семегњево (Чајетина), Брезна (Прибој), Заглавак - Јелова Гора, Заовине, Коњска Река (Бајина Башта). Неметаличне стене (магнезит, бор, литијум, графитни шкриљац и зеолит, угаљ, цементни лапорци, кречњаци - агрегати, дијабази, шљунак и песак) налазе се на локалитетима: Ражана (Косјерић), Златибор (Чајетина), Пожега и Пријеполје (према граници са Црном Гором), Штаваљ (Сјеница), Галовићи и Годљево (Косјерић), Јелен До и Рупељево (Пожега), Сурдук (Ужице), ширег подручја насеља северног дела општине Косјерић и у долинама око река.

Свеукупност рељефних и геолошких карактеристика детерминишу услове за урбане и руралне просторе од којих су најважнији (Јовановић, Ђорђевић, 1995) (табела I-3):

- основна геолошка грађа и геотектонски склоп терена
- хидрогеолошка својства терена
- инжињерско-геолошка својства терена
- геофизичке карактеристике терена
- геохемијски карактер средина
- присуство или могућност појаве минералних сировина.

Табела I-3: Повољност терена за градњу са становишта важнијих карактеристика геолошке грађе

Градска насеља	Неповољни услови	Повољни услови
	Развијен рељеф, стрме падине, обале склоне рушењу и јаруге	Хоризонтални терени
	Различити слојеви са великим нагибима површина на контактима	различити слојеви у хоризонталном положају
	Постојање танког површинског слоја који покрива чврсте стене	Насlage растреситог наноса дебљине од 100 до 1.000 m
	Распаднуте стене и стене знатно поремећене физичко-геолошким процесима; Спољни делови конуса наноса	Подручја добро слојених седимената
	Делови терена на којима се у тлу налазе заостала напрезања од потреса под деловањем гравитационих сила, клизишта, одрони, осулине, зарушавање сводова крашких шупљина и др.	Делови без заосталих напрезања
	Зоне у близини стрмих површинских тектонских контаката: смицања, раседи, навлачења и др.	Делови удаљени од зона и линија тектонских поремећаја
Нагиб		Обим земљаних радова
Оптимално повољни терени	1 - 5%	мали
Повољни терени	испод 1% и 5 - 10%	повећан
Условно повољни терени	10 - 20%	знатан
Неповољни терени	изнад 20%	велики
Водопропустљивост (cm/min)		Дубина издани (m)
Оптимално повољни терени	изнад 0,25	изнад 12
Повољни терени	0,05 - 0,25	3 - 12
Условно повољни терени	0,025 - 0,05	1 - 3
Неповољни терени	испод 0,025	испод 1
Дозвољено оптерећење (kN/m ²)		Стабилност
Оптимално повољни терени	изнад 1.000	изузетно стабилан
Повољни терени	200 - 1.000	стабилан
Условно повољни терени	20 - 200	лабилан
Неповољни терени	испод 50	нестабилан

Извор: Јовановић, Ђорђевић, 1995.

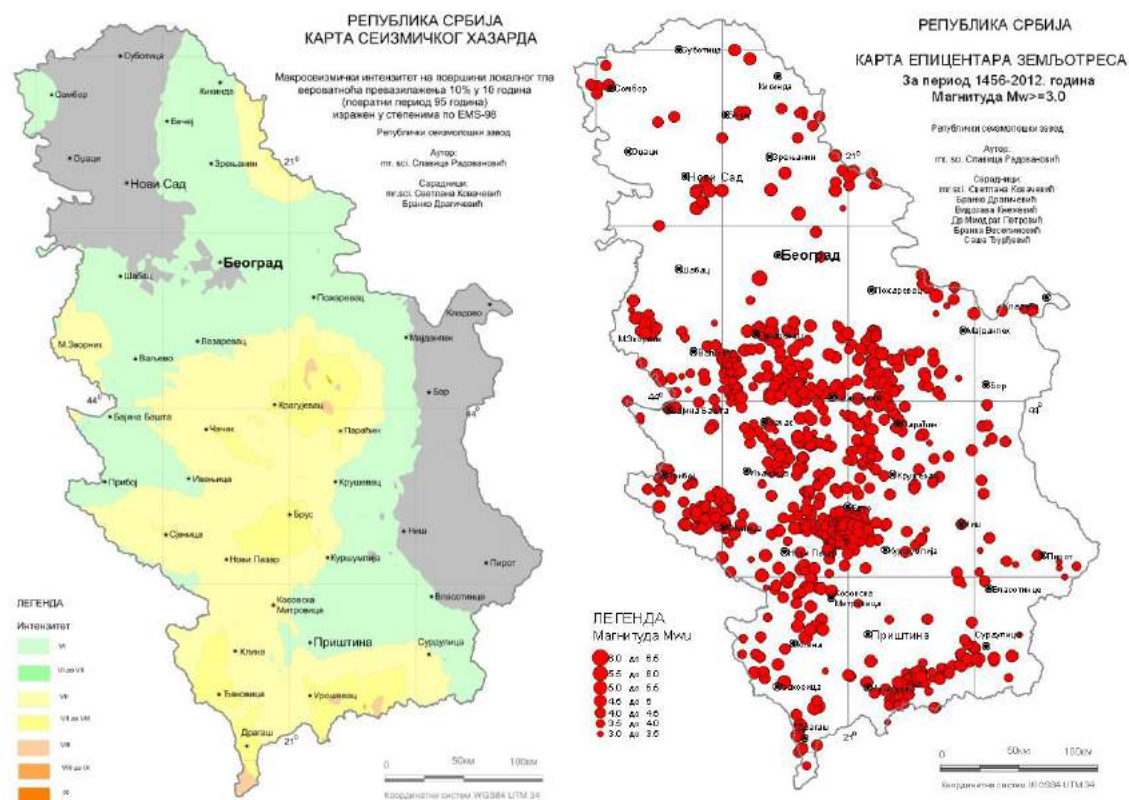
4. Сеизмичност терена Златиборског округа

Сеизмолошким истраживањима проучавају се процеси који узрокују појаву земљотреса, кретања генерисаних сеизмичких таласа кроз Земљину кору и њену дубљу унутрашњост као и деструктивни ефекти дејства сеизмичких таласа на вештачким структурама на Земљиној површини (Сушић, 2014). Питање сеизмичности и њене предикције везано је за проширење постојећих насеља и градова. На основу геолошких, геоморфолошких и геофизичких података (различитих нивоа квалитета и поузданости) могу се разумети литосферне структуре и њихов сложен механизам утицаја на Динариде чији је саставни део Златиборска област. Скала хазарда и параметри за поједина сеизмичка подручја утврђују се на основу детаљне сеизмичке регионализације и сеизмичке микрорегионализације (табела I-4 и слика I-1) у циљу планирања потенцијално перспективних места за лоцирање и релоцирање компоненти урбаног простора.

Табела I-4: Скала хазарда сеизмичких покрета

Насеља	Меркалијева скала (1-12) ³⁶	Брзина таласа (mm/s ²)	Интензитет	Ефекат
Ариље	6	50-100	Јаки	Увек се осети. Без оштећења објеката
Бајина Башта	6-7	-//-	-//-	-//-
Косјерић	7	100-250	Веома јаки	Може да оштели старије зграде. У зидовима могу да се појаве пукотине.
Нова Варош	7	-//-	-//-	-//-
Пожега	6-7	-//-	-//-	-//-
Прибој	6	-//-	-//-	-//-
Пријепоље	6	-//-	-//-	-//-
Сјеница	7-8	250-500	Рушилачки	Може да сруши и оштели нове зграде. Ствара пукотине у тлу.
Ужице и Севојно	6	-//-	-//-	-//-
Чајетина и Златибор	6	-//-	-//-	-//-

Извор: Сеизмолошки завод Србије, 2015.

Слика I-1: Карта сеизмичких хазарда и епицентара Републике Србије³⁷³⁶ Меркалијева скала је заснована на разарајућим ефектима на површини Земље. Описна скала која има 12 степени (Giuseppe Mercalli 1850 –1914.g.).³⁷ http://www.seismo.gov.rs/Seizmicnost/Karte_hazarda.htm

5. Педолошке и биогеографске одлике Златиборског округа

Одлике педолошког слоја и вегетацијске посебности, представљених класом земљишта и флористичким врстама, зависе од структуре геолошког састава (стратиграфски профил³⁸) и орографских карактеристика округа.

Обзиром да се ради о геолошки хетерогеном терену постоји више врста земљишта различитог квалитета (I-VIII класе)³⁹. Плодна земљишта (I-IV) класе су у северном и североисточном делу округа (кречњачко-доломитске црнице, смонице, гајњаче и алувијална земљишта). Слабије плодна земљишта (V-VIII) су на серпентинима и кречњацима (смеђе-скелетоидно и смеђе-рудно) и налазе се у западном, јужном и југоисточном делу округа.

У биогеографском погледу територија припада источно-динарској провинцији динарског региона (надморске висине од 300 до 1.850m) у којој су, заступљени сви висински вегетацијски појасеви.

На основу очуваности и значаја биодиверзитета⁴⁰ за одрживи развој и заштиту животне средине у округу су заштићени бројни природни објекти и предели (табела I-5 и слика I-2):

1. **Национални парк:** Тара (1); **Парк природе:** Златибор (28) и Голија-североисток општине Сјеница (43); **Предели изузетних одлика:** Заовине са клисуром Белог Рзава (7), Шарган-Мокра Гора (8), Камена Гора (39), Озрен-Јадовник (40), Долина малог Рзава (27); **Специјални природни резервати:** клисура реке Милешевке (35), клисура реке Увац (31) и шумски реликти Зеленике на Јеловој Гори (13 и 14);
2. 30 споменика природе и културно-историјски споменици у оквиру заштићених природних целина

Број и величина заштићених природних целина указује на значај за даљи друштвени развој обзиром да су сви сегменти перспективног економског и еколошки одрживог система обухваћени и заступљени.

³⁸ Стратиграфија - геолошка дисциплина која проучава и даје приказ еволуције Земље неопходна за корелацију специфичних врста фауне и земљишта.

³⁹ Структура коришћења земљишта је обрађена делу рада: Густина насељености

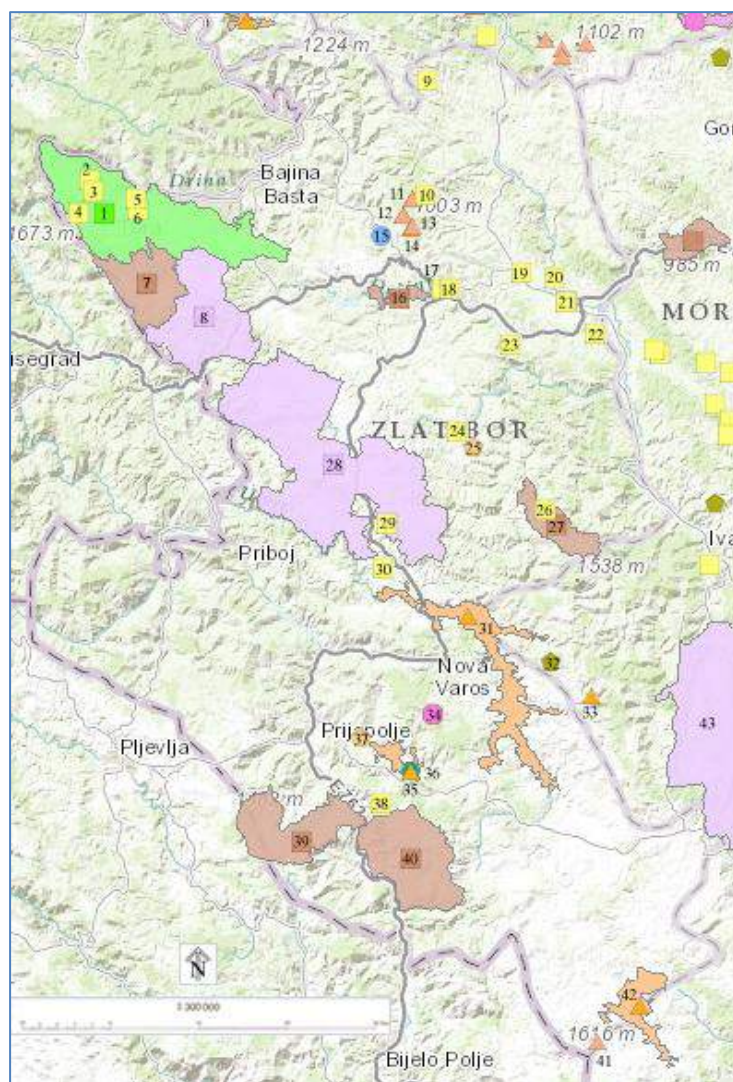
⁴⁰ Биодиверзитет представља скуп биолошких ресурса планете Земље. Једини је извор генетичког материјала за оплемењивање, ревитализацију и биотехнологију, сировина за индустрију и човеково природно окружење у коме налази материјалну, естетску и духовну потпору за индивидуални опстанак. (Стевановић, Васић, 1996)

Табела I-5: Заштићени природни објекти и предели

Редни број	Назив	Редни број	Назив	Редни број	Назив	Редни број	Назив
2.	Стабла белог Јасена (Звијезда)	12.	Тесне Јаруге	22.	Стабла храста цара (Пожега)	32.	Пећина Буковик
3.	Стабла букве (Црвене Локве)	15.	Кадињача	23.	Потпећка пећина	33.	Паљевине
4.	Панчићева оморика (под Омаром)	16.	Клисура Ђетиње	24.	Стопића пећина	34.	Предео нарочите природне лепоте
5.	Панчићева оморика (Пасјача)	17.	Стабла дивалеске или мечје леске	25.	Старо село у Сирогојну	36.	Специјални резерват природе
6.	Панчићева оморика (Алушке планине)	18.	Мечја леске на тргу Светоф Саве (Ужице)	26.	Бјелушка потајница	37.	Природни простор око манастира Милешева
9.	Таорска врела	19.	Стабла храста лужњака (Љутице)	27.	Долина Малог Рзава	38.	Слапови Сопотнице
10.	Стабла храста китњака (Дебела граница)	20.	Стабла храста лужњака (Беле воде)	29.	Црни бор	41.	Гутавица
11.	Изнад Таталије	21.	Стабла храста лужњака (Висибаба)	30.	Муника (Сениште)	42.	Карајукића Бунари (Пештерско поље)

Извор: Завод за заштиту природе Србије, 2016. године.

http://www.zps.rs/novo/index.php?jezik=sr&strana=zastita_prirode_karta

Слика I-2: Заштићени природни предели и објекти у Златиборском округу⁴¹

⁴¹ Извор: Завод за заштиту природе Србије, 2016. г.

6. Преглед природно-географских детерминанти

Сложен природно географски комплекс Златиборског округа манифестује се двојако анализирајући потенцијале одрживог развоја.

Као значајан услов детерминисања главних фактора одрживог развоја спадају погодности природно-географског простора односно предности територије које се огледају у:

1. у зоналној климатској структурираности
2. значајним водним капацитетима више класе очуваности
3. неискорићеном рудно-геолошком потенцијалу
4. хетерогеној сеизмичкој стабилности
5. комплексном биодиверзитету (екосистеми, врсте и генетички ресурси⁴²)
6. постојању заштићених природних зона

Насупрот овим погодностима као мане природно-географског комплекса могу се издвојити:

1. климатске зоне неповољне за пољопривредну производњу
2. угроженост водних ресурса у урбаним срединама
3. рашчлањеност рељефа и тешка приступачност
4. нестабилност земљишта склоном клизању
5. рудно богатство у зонама заштићених природних објеката
6. слаб квалитет земљишта и делом нарушен експлоатацијом нематаличних сировина

На територији округа не постоје предели који се могу окарактеристати као зоне нарушене природне средине већ постоји више изолованих области као места веће концентрације урбано-индустријских објеката. То су индустријске зоне нодалних центара Сеојно (ваљоница алуминијума) и Косјерић (цементара и налазишта цементног лапорца) и шира зона Сјенице (рудник Штаваљ).

⁴² Генетички ресурси представљају природне ресурсе, који су значајни за живот људи и као такви се чувају у банкама генетског материјала. <http://uap.gov.rs/tag/geneticki-resursi/>

II ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА

Обзиром да је становништво мултидимензионог карактера, оно представља јединствену системску целину са својим оригиналним, непоновљивим, развојним, квалитативним и квантитативним особинама у односу на све компоненте и факторе који су део њене структуре и организације. Тиме се исказује системски карактер свих процеса у оквиру целине људског друштва где највећи удео имају кретања и промене која су предмет географије становништва, а основни су фактор развоја и размештаја насеља.

На Међународном конгресу популационих географа (ICPG), 2013. године у Гронингену, као најважније теме географије становништва издвојене су: депопулација, старење, глобални популациони пораст, промене у животној средини и детерминантама миграционих феномена, регионалне миграције високообразованих кадрова, унутрашње миграције и регионално тржиште рада. Издвајањем ових сегмената популационих карактеристика издвојени су циљеви и задаци истраживачког рада и савремених концепата проучавања феномена становништва који у себи треба да имплементирају "проучавање веза, како између становништва и животне средине тако и између миграција, животне средине и развоја" (Спасовски, Шантић 2013).

1. Бројност становништва

1.1. Промене укупног броја становништва

У циљу постизања једне комплексне диференцијације простора основне елементе демографске регионализације као основе одрживог развоја треба тражити у оним показатељима који синтетизују у себи више демографских обележја и као такви указују, не само на квалитет и потенцијале, већ упућују и на процесе у развоју становништва (Војковић, 2003). Праћење промене броја

становника и његова динамика отежани су различитим методологијама предходних пописа⁴³. Редистрибуција становништва и дисперзија демографских токова као резултат има повећање урбаног и смањење руралног становништва. Последица тог процеса је територијално-демографско раслојавање и диференцирање на подручја демографске експанзије (нодални центри) и демографске регресије (остала насеља) Златиборског округа. За општинске центре и градска насеља карактеристичне су обе компоненте пораста (природна и миграциона) до пописа 2011. године. Број становника се од пописа 1948. године мењао у позитивном смеру до пописа 1991. Период од 1991. до 2011. године обележен је континуираним опадањем броја становника (табела II-1) што као резултат има индексни раст у читавом пописном периоду од 1948. - 2011. године од само 124,02 индексна поена за Србију и 105,80 индексних поена за Златиборски округ (условни однос услед различите методологије пописа).

Уједначеност популационог кретања становника манифестовало се смањењем броја становника у само у три општине, у периоду 1948. до 1991. године, (Бајина Башта, Косјерић и Чајетина) док су у осталим општинама динамички демографски процеси резултирали сталним порастом броја становника због бржег развоја привреде и урбанизације насеља⁴⁴, које у знатној мери подстичу процес миграција становништва (табела II-2).

⁴³ а. У Попису 2011. године први пут је за утврђивање укупног броја становника неког подручја примењен концепт „убичајеног становништва“. Према овом концепту, лице се сматра становником оног места у којем само (у случају самачког домаћинства) или са члановима свог домаћинства проводи највећи део свог времена, односно дневни/ноћни одмор, независно од тога где има пријављено пребивалиште. Тиме су у укупно становништво одређеног места укључена лица која су у том месту живела непрекидно најмање годину дана пре критичног момента пописа, као и лица која су у том месту живела краће од 12 месеци, али с намером да у њему остану најмање годину дана.

б. У складу с међународним препорукама, у Попису 2002. године из укупног становништва („стално становништво“) искључени су наши грађани који су у време пописа били одсутни из земље због рада односно боравка у иностранству годину дана или дуже, док су, реципрочно томе, у укупно становништво Републике Србије укључени страни држављани који су у нашој земљи радили или боравили годину дана и дуже.

в. У попису 1991. године у укупно становништво једног места укључена су лица која у том месту стално станују, без обзира на то да ли су се у критичном моменту пописа налазила у том месту или су привремено била одсутна из било ког разлога (рад, школовање, путовање, лечење, издржавање казне и др.).

⁴⁴ Урбанизација је комплексна промена у руралним срединама у којима се у разним облицима смањују разлике између града и села. Примарна урбанизација представља постанак и развој "формалног града" у његовим границама, а секундарна урбанизација означава популацијско-демографске, социјално-економске, функцијске, физиономске и друге промене које смањују аграрна у корист урбаних обележја руралних средина (Вреск, 1990).

Табела II-1: Промене у броју становника, 1948-2011. године

Општина	Пописне године								
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.*	1991.**	2002.**	2011.
Република Србија	5.794.837	6.162.321	6.678.247	7.202.915	7.729.246	7.822.795	7.576.837	7.498.001	7.186.862
Централна Србија	4.154.238	4.463.681	4.823.276	5.250.355	5.694.464	5.808.906	5.606.642	5.466.009	5.255.053
Војводина	1.640.599	1.698.640	1.854.971	1.952.560	2.034.782	2.013.889	1.970.195	2.031.992	1.931.809
Златиборски округ	270.830	293.015	308.918	324.065	335.570	335.826	332.470	313.396	286.549
%	4,67	4,75	4,63	4,50	4,34	4,29	4,39	4,18	3,99
Ариље	20.316	20.882	20.001	19.581	20.111	20.335	20.107	19.784	18.792
%	7,50	7,13	6,47	6,04	5,99	6,06	6,05	6,31	6,56
Бајина Башта	34.183	35.283	34.067	31.387	30.860	29.747	29.225	29.151	26.022
%	12,62	12,04	11,03	9,69	9,20	8,86	8,79	9,30	9,08
Косјерић	17.917	18.592	17.898	16.582	16.157	15.478	15.236	14.001	12.090
%	6,62	6,35	5,79	5,12	4,81	4,61	4,58	4,47	4,22
Нова Варош	20.170	21.848	24.770	22.740	22.523	21.812	21.756	19.982	16.638
%	7,45	7,46	8,02	7,02	6,71	6,50	6,54	6,38	5,81
Пожега	31.014	31.741	32.382	33.804	34.100	33.578	33.289	32.293	29.638
%	11,45	10,83	10,48	10,43	10,16	10,00	10,01	10,30	10,34
Прибој	17.989	20.784	26.147	32.548	35.200	35.951	35.487	30.377	27.133
%	6,64	7,09	8,46	10,04	10,49	10,71	10,67	9,69	9,47
Пријеполје	31.328	35.568	38.925	44.022	46.902	46.525	46.085	41.188	37.059
%	11,57	12,14	12,60	13,58	13,98	13,85	13,86	13,14	12,93
Сјеница	31.980	36.033	36.950	36.622	35.570	33.681	33.068	27.970	26.392
%	11,81	12,30	11,96	11,30	10,60	10,03	9,95	8,92	9,21
Ужице	45.667	50.755	57.062	67.555	77.049	82.723	82.303	83.022	78.040
%	16,86	17,32	18,47	20,85	22,96	24,63	24,76	26,49	27,23
Чајетина	20.266	21.529	20.716	19.224	17.098	15.996	15.914	15.628	14.745
%	7,48	7,35	6,71	5,93	5,10	4,76	4,79	4,99	5,15

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији, РЗС, 1991. књ. 4, 2002. књ. 9

Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

*По методологији 1991. године, ** По методологији 2002. године

У том периоду општине Ужице и Прибој се највише издвајају по демографском расту сходно убрзаном развоју индустрије (релативна промена је износила 181,14 и 199,85). Златиборски округ је по попису из 1991. године имао 335.826 односно по новој методологији пописа 332.470 становника што представља максимум демографске експанзије, а 2011. године 286.549 становника што представља 5,45% укупне популације централне Србије.

Индекс промене броја становника округа, у овом пописном раздобљу, је износио 86,19 индексних поена односно губитак од 45.921 становника (13,81%).

Табела II-2: Индекс промене броја становника, 1948-2011. године

Општина	Пописне године									
	1953/1948.	1961/1953.	1971/1961.	1981/1971.	1991/1981.	1991/1948*	2002/1991.**	2011/2002.**	2011/1991.**	2011/1948.
Република Србија	106,34	108,37	107,86	107,31	101,21	135,00	98,96	95,85	94,85	124,02
Централна Србија	107,45	108,06	108,85	108,46	102,01	139,83	97,49	96,14	93,73	126,50
Војводина	103,54	109,20	105,26	104,21	98,97	122,75	103,14	95,07	98,05	117,75
Златиборски округ	108,19	105,43	104,90	103,55	100,08	124,00	94,26	91,43	86,19	105,80
Ариље	102,79	95,78	97,90	102,71	101,11	100,09	98,39	94,99	93,46	92,50
Бајина Башта	103,22	96,55	92,13	98,32	96,39	87,02	99,75	89,27	89,04	76,13
Косјерић	103,77	96,27	92,65	97,44	95,80	86,39	91,89	86,35	79,35	67,48
Нова Варош	108,32	113,37	91,80	99,05	96,84	108,14	91,85	83,26	76,48	82,49
Пожега	102,34	102,02	104,39	100,88	98,47	108,27	97,01	91,78	89,03	95,56
Прибој	115,54	125,80	124,48	108,15	102,13	199,85	85,60	89,32	76,46	150,83
Пријеполје	113,53	109,44	113,09	106,54	99,20	148,51	89,37	89,98	80,41	118,29
Сјеница	112,67	102,54	99,11	97,13	94,69	105,32	84,58	94,36	79,81	82,53
Ужице	111,14	112,43	118,39	114,05	107,36	181,14	100,87	94,00	94,82	170,89
Чајетина	106,23	96,22	92,80	88,94	93,55	78,93	98,20	94,35	92,65	72,76

*По методологији 1991. године, ** По методологији 2002. и 2011. године

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

Општине које су од 1991. до 2011. године повећале удео општинског становништва у укупном становништву округа су: Ариље (6,56%), Бајина Башта (9,08%), Пожега (10,34%), Ужице (27,23%) и Чајетина (5,15%). Смањење броја становника било је највеће на територији општине Прибој (8.354) са стопом од - 26,68%. Компаративном методом из табеле II-3 констатује се да се од 1961. године почиње смањивати број становника руралних насеља, а од 2002. године и број становника у нодалним центрима Златиборског округа (индекс промене је био 94,16 индексних поена) (табела II-4 и графикон II-1).

Табела II-3: Промена броја становника у градовима, градским и осталим насељима, 1948-2011. године

Град и градска насеља/остала насеља	Пописне године												
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.		1991**		2002.		2011.	
Република Србија	1.587.354	1.827.008	2.364.899	3.364.688	3.893.923	4.233.289		4.004.996		4.225.896		4.271.872	
Остала насеља	4.207.483	4.335.313	4.313.348	3.838.227	3.835.323	3.589.506		3.571.841		3.272.105		2.914.990	
Централна Србија	929.144	1.124.702	1.534.155	2.381.064	2.793.530	3.111.695		2.902.926		3.073.601		3.125.141	
Остала насеља	4.207.483	4.335.313	4.313.348	3.838.227	3.835.323	2.697.211		2.703.716		2.392.408		2.129.912	
Војводина	658.210	702.306	830.744	983.624	1.100.393	1.121.594		1.102.070		1.152.295		1.146.731	
Остала насеља	982.389	996.334	1.024.227	968.936	934.389	892.295		868.125		879.697		785.078	
Златиборски округ	27.544	35.670	51.605	96.137	131.606	157.995*	155.407	156.622*	154.037	159.368*	156.206	150.065*	146.729
Остала насеља	243.286	257.345	257.313	227.928	203.964	177.831	180.419*	175.848	178.433*	154.028	157.190*	136.484	139.820*
Град и градска насеља/остала насеља	Пописне године												
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.		1991.**		2002.		2011.	
Ариље	785	1.006	1.328	3.164	4.982	6.074		6.025		6.744		6.763	
Остала насеља	19.531	19.876	18.673	16.417	15.129	14.261		14.082		13.040		12.029	
Бајина Башта	1.222	1.638	1.394	3.961	6.284	8.555		8.436		9.543		9.148	
Остала насеља	32.961	33.645	32.673	27.426	24.576	21.192		20.789		19.608		16.874	
Косјерић	558	698	630	1.860	2.988	3.794		3.754		4.116		3.992	
Остала насеља	17.359	17.894	17.268	14.722	13.169	11.684		11.482		9.885		8.098	
Нова Варош	1.781	2.179	3.200	5.718	8.565	10.424		10.405		10.335		8.795	
Остала насеља	18.389	19.669	21.570	17.022	13.958	11.388		11.351		9.647		7.843	
Пожега	2.249	2.710	4.094	8.503	10.410	12.552		12.423		13.206		13.153	
Остала насеља	28.765	29.031	28.288	25.301	23.690	21.026		20.866		19.087		16.485	
Прибој	1.549	1.902	5.490	13.034	18.295	22.137		21.949		19.564		14.920	
Остала насеља	16.440	18.882	20.657	19.514	16.905	13.814		13.538		10.813		12.213	
Пријеполје	2.828	3.536	5.303	10.904	14.543	15.634		15.527		15.031		13.330	
Остала насеља	28.500	32.032	33.622	33.118	32.359	30.891		30.558		26.157		23.729	
Сјеница	3.805	4.478	5.124	8.552	11.136	14.445		14.055		13.161		14.060	
Остала насеља	28.175	31.555	31.826	28.070	24.434	19.236		19.013		14.809		12.332	
Ужице	10.151	13.255	20.060	34.555	46.733	53.607		53.310		54.717		52.646	
Севојно	1.847	3.143	3.873	3.853	4.655	6.501		6.485		7.445		7.101	
Остала насеља	33.669	34.357	33.129	29.147	25.661	22.615		22.508		20.860		18.293	
Чајетина	654	763	752	1.199	1.778	2.588		2.585		3.162		3.336	
Златибор	115	362	357	834	1.237	1.684		1.668		2.344		2.821	
Остала насеља	19.497	20.404	19.607	17.191	14.083	11.724		11.661		10.122		8.588	

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, Упоредни преглед броја становника, РЗС, 1991. књ.4, 2002. књ. 9 и 2011. књ. 20.

* Са Чајетином, ** По методологији 2002. године

Овакав тренд у промени броја становника настао је услед секундарне урбанизације и интензивних миграција у смеру село - град и демографске концентрације у градским центрима до 2002. године. Процес промена у просторним и квантитативним вредностима огледа се у повећању броја градског становништва и промени физиономије односно величине доминантних нодалних центара округа. На повећање броја становника општинским центрима и градским

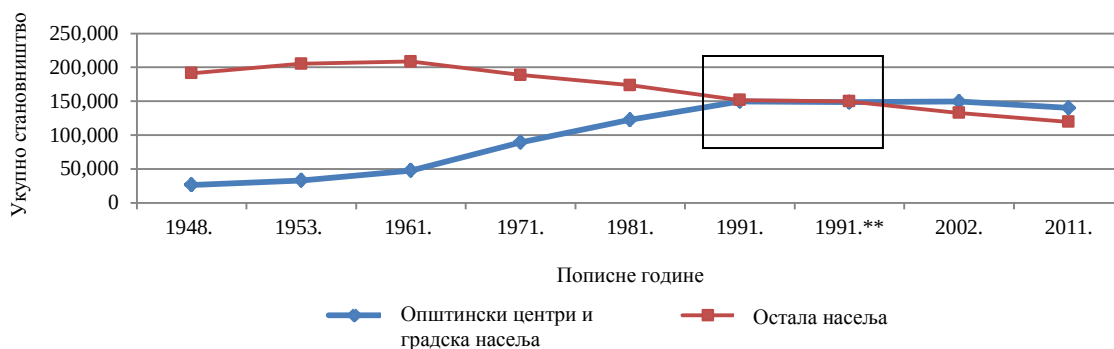
насељима, до 2002. године, утицала су два фактора: механички прилив становништва узрокован друштвеним и социјолошко-културолошким разлозима и индиректни повећаним природним прираштајем досељеног становништва. Тиме се сеоска насеља празне, а код сеоског становништва изазива пад броја радно и репродуктивно способног дела популације и утиче на старење становништва у тим срединама индиректно преко пада природног прираштаја (сенилизација). До 2011. године укупно смањење броја становника утицало је и на смањење броја становника у општинским и градским центрима, с'тим што је однос између ових насеља према сеоским насељима прешао границу од 50%. Индекс промене потврђује овакав смер демографских кретања јер је од пописа 2002. године индекс смањења у сеоском подручју износио 88,61 индексних поена. Последица оваквих показатеља је трансформација пољопривредних површина кроз промену земљишне намене до појаве вишка стамбеног простора за разлику од урбаних центара где долази до појаве неконтролисане градње, мањка радних места као и социјалне несигурности.

Табела II-4: Индекс промене броја становника у градовима, градским и осталим насељима, 1948-2011. године

Општина	Пописне године								
	1953/1948	1961/1953	1971/1961	1981/1971	1991/1981	2002/1991**	2011/2002	2011/1991.**	2011/1948.
Република Србија	115,10	129,44	142,28	115,73	108,72	105,52	101,09	106,66	269,12
Остала насеља	103,04	99,49	88,98	99,92	93,59	91,61	89,09	81,61	69,28
Централна Србија	121,05	136,41	155,20	117,32	111,39	105,88	101,68	107,65	336,35
Остала насеља	103,04	99,49	88,98	99,92	70,33	88,49	89,03	78,78	50,62
Војводина	106,70	118,29	118,40	111,87	101,93	104,56	99,52	104,05	174,22
Остала насеља	101,42	102,80	94,60	96,43	95,50	101,33	89,24	90,43	79,92
Златиборски округ	129,50	144,67	186,29	136,89	120,05	101,75	94,16	95,81	544,82
Остала насеља	105,78	99,99	88,58	89,49	87,19	87,59	88,61	77,61	56,10
Ариље	128,15	132,01	238,25	157,46	121,92	111,93	100,28	112,25	861,53
Остала насеља	101,77	93,95	87,92	92,15	94,26	92,60	92,25	85,42	61,59
Бајина Башта	134,04	85,10	284,15	158,65	136,14	113,12	95,86	108,44	748,61
Остала насеља	102,08	97,11	83,94	89,61	86,23	94,32	86,06	81,17	51,19
Косјерић	125,09	90,26	295,24	160,65	126,97	109,64	96,99	106,34	715,41
Остала насеља	103,08	96,50	85,26	89,45	88,72	86,09	81,92	70,53	46,65
Нова Варош	122,35	146,86	178,69	149,79	121,70	99,33	85,10	84,53	493,82
Остала насеља	106,96	109,66	78,92	82,00	81,59	84,99	81,30	69,10	42,65
Пожега	120,50	151,07	207,69	122,43	120,58	106,30	99,60	105,88	584,84
Остала насеља	100,92	97,44	89,44	93,63	88,75	91,47	86,37	79,00	57,31
Прибој	122,79	288,64	237,41	140,36	121,00	89,13	76,26	67,98	963,20
Остала насеља	114,85	109,40	94,47	86,63	81,72	79,87	112,95	90,21	74,29
Пријеполје	125,04	149,97	205,62	133,37	107,50	96,81	88,68	85,85	471,36
Остала насеља	112,39	104,96	98,50	97,71	95,46	85,60	90,72	77,65	83,26
Сјеница	117,69	114,43	166,90	130,22	129,71	93,64	106,83	100,04	369,51
Остала насеља	112,00	100,86	88,20	87,05	78,73	77,89	83,27	64,86	43,77
Ужице	130,58	151,34	172,26	135,24	114,71	102,64	96,22	98,75	518,63
Севојно	170,17	123,23	99,48	120,81	139,66	114,80	95,38	109,50	384,46
Остала насеља	102,04	96,43	87,98	88,04	88,13	92,68	87,69	81,27	54,33
Чајетина	116,67	98,56	159,44	148,29	145,56	122,32	105,50	129,05	510,09
Златибор	314,78	98,62	233,61	148,32	136,14	140,53	120,35	169,12	2.453,04
Остала насеља	104,65	96,09	87,68	81,92	83,25	86,80	84,84	73,65	44,05

** По методологији 2002. године

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

Графикон II-1: Промена броја становника општинских центара, градских и осталих насеља Златиборског округа, 1948-2011. године.

У посматраним годинама јасно се уочава да се демографска величина насеља везује за концентрацију функција и капитала везујући тиме демографски капацитет на уско подручје нодалних насеља. Највеће демографске промене у Златиборском округу су везане за град Ужице, а најмање за општински центар Косјерић. Од 1948. до 1991. године у општини Ужице се повећава број становника са 45.667 на 82.723 (апсолутни пораст од 37.056 становника). Од тог броја градско средиште је имало 43.456 нових становника (стара методологија) са просечном годишњом стопом од 1,1‰ годишње, а остала насеља (без Севојна) смањење броја становника од 11.054 са просечном годишњом стопом од -0,25‰ становника. Од 1991. до 2002. године осим нодалног центра Ужица, нодални центар Златибор се издваја по интензитету промене броја становника у односу на укупно становништво (140,53 индексних поена). Од 2002. године број становника градског средиште Ужице се смањује по стопи од -3,86‰ (просечно 207 становника годишње) тако да је на крају пописног периода Ужице имало индекс промене 98,75 индексних поена (2011/1991. година) (табела II-4).

Ариље је општинско средиште које је имало највиши индексни раст броја становника, од 1991. године, са индексом промене од 112,25 индексних поена. Три општинска средишта која су имала неkontинуиран позитиван апсолутни пораст броја становника и позитивну вредност промене броја становника, између два последња пописа, су Чајетина (105,50 индексних поена), Сјеница (106,83 индексних поена) и Златибор (120,35 индексних поена). Највећу апсолутну промену броја становника Златиборског округа у периоду од 1948. до 2011. године имао је нодални центар Златибор (2.453,04 индексна поена). Однос броја

становника општинских центара, градских насеља и осталих насеља од 2002. указује на неповољан тренд. Тако је тај однос 2002. године износио 50,85% према 49,15%, а од 2011. године 52,37% према 47,63% становника осталих насеља (табела II-5)

Однос промене броја становника градских насеља и осталих насеља, од 1948. до 2011. године, може се сагледати кроз три патрамetra: промене у односу на укупно становништво округа (табела II-5), промене у односу на укупно парцијално становништво општина (нодални центри и остала насеља) (табела II-6 у прилогу) и укупно становништво општина (табела II-7).

Динамика промене броја становника градских насеља и осталих насеља у односу на укупно становништво округа и вредност промене броја становника у укупном броју становника градских насеља и осталих насеља округа указују на динамику, диференцијацију и интензитет развоја појединих демографских центара и улогу коју имају у међусобној хијерархији. Нодални центар Ужице величином свог демографског капацитета доминирао је у посматраним категоријама с тим што су промене имале различити интензитет. Ужице је од 1948. године повећало број становника за 14,62% док су остала насеља имала умеренији раст (Прибој 4,64% и Пожега 3,76%). Остала насеља бележе континуирано смањење учешћа броја становника са изузетком у општинама Ариље, Пожега, Прибој и Пријепоље. Вредности учешћа ових насеља значајно се мења након 1991. године када се укупно смањење броја становника округа одразило и на градске центре: Нова Варош (-0,23%), Прибој (-1,03%) и Пријепоље (-0,15%) (табела II-5). У међусобном односу становништва осталих насеља (парцијалне вредности) једино су рурална насеља општина Ариље, Прибој и Пријепоље, у периоду 1991-2011, имала позитивне вредности у обе декаде. Пропорционално интензитету повећања удела становништва градских насеља смањено се и удео сеоског становништва у осталим насељима округа (-41,92%).

Посматрајући демографски аспект из угла бројности популације, у просторној дистрибуцији становништва, генерише се и промена степена урбанизације изражена односом броја градског и осталог становништва општине у функцији димензионисање улоге општине и општинских центара у регионалним социо-економским токовима.

Табела II-5: Однос броја становника општинских центара, градских насеља и осталих насеља према укупном броју становника Златиборског округа, 1948-2011. године

Округ*	Пописне године									Промене у укупном учешћу		
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	1991.**	2002.	2011.	2002-2011.г	1991**-2011.г.	1948-2011.г.
Златиборски округ (број становника)	270.830	293.015	308.918	324.065	335.570	335.826	332.470	313.396	286.549	-19.074	-26.847	15.719
Насеља	(%)											
Ариље (о.ц.)	0,29	0,34	0,43	0,98	1,48	1,81	1,81	2,15	2,36	0,34	0,21	2,07
Ариље (остала насеља)	7,21	6,78	6,04	5,07	4,51	4,25	4,24	4,16	4,20	-0,08	0,04	-3,01
Бајина Башта (о.ц.)	0,45	0,56	0,45	1,22	1,87	2,55	2,54	3,05	3,19	0,51	0,14	2,74
Бајина Башта (остала насеља)	12,17	11,48	10,58	8,46	7,32	6,31	6,25	6,26	5,89	0,01	-0,37	-6,28
Косјерић (о.ц.)	0,21	0,24	0,20	0,57	0,89	1,13	1,13	1,31	1,39	0,18	0,08	1,18
Косјерић (остала насеља)	6,41	6,11	5,59	4,54	3,92	3,48	3,45	3,15	2,83	-0,30	-0,32	-3,58
Нова Варош (о.ц.)	0,66	0,74	1,04	1,76	2,55	3,10	3,13	3,30	3,07	0,17	-0,23	2,41
Нова Варош (остала насеља)	6,79	6,71	6,98	5,25	4,16	3,39	3,41	3,08	2,74	-0,33	-0,34	-4,05
Пожега (о.ц.)	0,83	0,92	1,33	2,62	3,10	3,74	3,74	4,21	4,59	0,47	0,38	3,76
Пожега (остала насеља)	10,62	9,91	9,16	7,81	7,06	6,26	6,28	6,09	5,75	-0,19	-0,34	-4,87
Прибој (о.ц.)	0,57	0,65	1,78	4,02	5,45	6,59	6,60	6,24	5,21	-0,36	-1,03	4,64
Прибој (остала насеља)	6,07	6,44	6,69	6,02	5,04	4,11	4,07	3,45	4,26	-0,62	0,81	-1,81
Пријеполје (о.ц.)	1,04	1,21	1,72	3,36	4,33	4,66	4,67	4,80	4,65	0,13	-0,15	3,61
Пријеполје (остала насеља)	10,52	10,93	10,88	10,22	9,64	9,20	9,19	8,35	8,28	-0,84	-0,07	-2,24
Сјеница (о.ц.)	1,40	1,53	1,66	2,64	3,32	4,30	4,23	4,20	4,91	-0,03	0,71	3,51
Сјеница (остала насеља)	10,40	10,77	10,30	8,66	7,28	5,73	5,72	4,73	4,30	-0,99	-0,43	-6,10
Ужице (о.ц.)	3,75	4,52	6,49	10,66	13,93	15,96	16,03	17,46	18,37	1,43	0,91	14,62
Севојно (г.н.)	0,68	1,07	1,25	1,19	1,39	1,94	1,95	2,38	2,48	0,43	0,10	1,80
Ужице (остала насеља)	12,43	11,73	10,72	8,99	7,65	6,73	6,77	6,66	6,38	-0,11	-0,28	-6,05
Чајетина (о.ц.)	0,24	0,26	0,24	0,37	0,53	0,77	0,78	1,01	1,16	0,23	0,15	0,92
Златибор (г.н.)	0,04	0,12	0,12	0,26	0,37	0,50	0,50	0,75	0,98	0,25	0,23	0,94
Чајетина (остала насеља)	7,20	6,96	6,35	5,30	4,20	3,49	3,51	3,23	3,00	-0,28	-0,23	-4,20
Општински центри и градска насеља (укупно)	10,45	12,47	16,81	28,99	38,27	47,05	47,11	50,85	52,37	3,74	1,52	41,92
Остала насеља (укупно)	89,55	87,53	83,19	71,01	61,73	52,95	52,89	49,15	47,63	-3,74	-1,52	-41,92
Укупно (насеља)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-

* Општински центар, даље (о.ц.), градско насеље, даље (г.н.) и остала насеља, даље (о.н.).

** По методологији 2002. године

Степен урбанизације општинских територија, у Златиборском округу, био је интензиван од 1981 до 1991. године и уравнотежен, после 1991. године. Успоренији пораст броја становника градских насеља након 1981. године, а нарочито након 1991. године, манифестује се ширењем урбанизационих процеса путем пораста непољопривредног становништва у сеоским насељима. Пребацавање дела становништва у непољопривредне делатности није увек праћен истим темпом његовог просторног преразмештаја чиме урбанизација појединих простора добија нове облике и прелази у метрополитенску фазу просторно манифестовану преображајем великог броја сеоских насеља у више-мање урбанизована. Тиме периурбана насеља морфолошки и функцијски срастају са градским и општинским центрима (пример Севојно у општини Ужице) (Тошић, 1999.).

Интензиван процес демографске трансформације у градском центру Ужице резултирао је преласком прага од 50% градског становништва у односу

на остало становништво већ 1971. године (51,49%) (табела II-7). Од пописа 1971. до 1991. године осим Ужица праг урбанизације виши од 50% достигао је нодални центар Прибој (51,97%, 1981. године).

Табела II-7: Степен демографске трансформације општина и насеља у Златиборском округу, 1948-2011. године

Територија	Пописне године								
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	1991.**	2002.	2011.
Златиборски округ (општине)	270.830	293.015	308.918	324.065	335.570	335.826	332.470	313.396	286.549
Златиборски округ (о.ц. и г.н.)	27.544	35.670	51.605	96.137	131.606	157.995	156.622	159.368	150.065
%	10,17	12,17	16,71	29,67	39,22	47,05	47,11	50,85	52,37
Златиборски округ (остала насеља)	243.286	257.345	257.313	224.928	203.964	177.831	175.848	154.028	136.484
%	89,83	87,83	83,29	69,41	60,78	52,95	52,89	49,15	47,63
Ариље (општина)	20.316	20.882	20.001	19.581	20.111	20.335	20.107	19.784	18.792
Ариље (о.ц.)	785	1.006	1.328	3.164	4.982	6.074	6.025	6.744	6.763
%	3,86	4,82	6,64	16,16	24,77	29,87	29,96	34,09	35,99
Ариље (остала насеља)	19.531	19.876	18.673	16.417	15.129	14.261	14.082	13.040	12.029
%	96,14	95,18	93,36	83,84	75,23	70,13	70,04	65,91	64,01
Бајина Башта (општина)	34.183	35.283	34.067	31.387	30.860	29.747	29.225	29.151	26.022
Бајина Башта (о.ц.)	1.222	1.638	1.394	3.961	6.284	8.555	8.436	9.543	9.148
%	3,57	4,64	4,09	12,62	20,36	28,76	28,87	32,74	35,15
Б. Башта (остала насеља)	32.961	33.645	32.673	27.426	24.576	21.192	20.789	19.608	16.874
%	96,43	95,36	95,91	87,38	79,64	71,24	71,13	67,26	64,85
Косјерић (општина)	17.917	18.592	17.898	16.582	16.157	15.478	15.236	14.001	12.090
Косјерић (о.ц.)	558	698	630	1.860	2.988	3.794	3.754	4.116	3.992
%	3,11	3,75	3,52	11,22	18,49	24,51	24,64	29,40	33,02
Косјерић (остала насеља)	17.359	17.894	17.268	14.722	13.169	11.684	11.482	9.885	8.098
%	96,89	96,25	96,48	88,78	81,51	75,49	75,36	70,60	66,98
Нова Варош (општина)	20.170	21.848	24.770	22.740	22.523	21.812	21.756	19.982	16.638
Нова Варош (о.ц.)	1.781	2.179	3.200	5.718	8.565	10.424	10.405	10.335	8.795
%	8,83	9,97	12,92	25,15	38,03	47,79	47,83	51,72	52,86
Нова Варош (остала насеља)	18.389	19.669	21.570	17.022	13.958	11.388	11.351	9.647	7.843
%	91,17	90,03	87,08	74,85	61,97	52,21	52,17	48,28	47,14
Пожега (општина)	31.014	31.741	32.382	33.804	34.100	33.578	33.289	32.293	29.638
Пожега (о.ц.)	2.249	2.710	4.094	8.503	10.410	12.552	12.423	13.206	13.153
%	7,25	8,54	12,64	25,15	30,53	37,38	37,32	40,89	44,38
Пожега (остала насеља)	28.765	29.031	28.288	25.301	23.690	21.026	20.866	19.087	16.485
%	92,75	91,46	87,36	74,85	69,47	62,62	62,68	59,11	55,62
Прибој (општина)	17.989	20.784	26.147	32.548	35.200	35.951	35.487	30.377	27.133
Прибој (о.ц.)	1.549	1.902	5.490	13.034	18.295	22.137	21.949	19.564	14.920
%	8,61	9,15	21,00	40,05	51,97	61,58	61,85	64,40	54,99
Прибој (остала насеља)	16.440	18.882	20.657	19.514	16.905	13.814	13.538	10.813	12.213
%	91,39	90,85	79,00	59,95	48,03	38,42	38,15	35,60	45,01
Пријеполје (општина)	31.328	35.568	38.925	44.022	46.902	46.525	46.085	41.188	37.059
Пријеполје (о.ц.)	2.828	3.536	5.303	10.904	14.543	15.634	15.527	15.031	13.330
%	9,03	9,94	13,62	24,77	31,01	33,60	33,69	36,49	35,97
Пријеполје (остала насеља)	28.500	32.032	33.622	33.118	32.359	30.891	30.558	26.157	23.729
%	90,97	90,06	86,38	75,23	68,99	66,40	66,31	63,51	64,03
Сјеница (општина)	31.980	36.033	36.950	36.622	35.570	33.681	33.068	27.970	26.392
Сјеница (о.ц.)	3.805	4.478	5.124	8.552	11.136	14.445	14.055	13.161	14.060
%	11,90	12,43	13,87	23,35	31,31	42,89	42,50	47,05	53,27
Сјеница (остала насеља)	28.175	31.555	31.826	28.070	24.434	19.236	19.013	14.809	12.332
%	88,10	87,57	86,13	76,65	68,69	57,11	57,50	52,95	46,73
Ужице (општина)	45.667	50.755	57.062	67.555	77.049	82.723	82.303	83.022	78.040
Ужице (о.ц.)	10.151	13.255	20.060	34.555	46.733	53.607	53.310	54.717	52.646
%	22,23	26,12	35,10	51,15	60,65	64,80	64,77	65,91	67,46
Севојно (г.н.)	1.847	3.143	3.873	3.853	4.655	6.501	6.485	7.445	7.101
%	4,04	6,19	6,79	5,70	6,04	7,86	7,88	8,97	9,10
Ужице (остала насеља)	33.669	34.357	33.129	26.147	25.661	22.615	22.508	20.860	18.293
%	73,73	67,69	58,11	38,70	33,30	27,34	27,35	25,13	23,44
Чајетина (општина)	20.266	21.529	20.716	19.224	17.098	15.996	15.914	15.628	14.745
Чајетина (о.ц.)	654	763	752	1.199	1.778	2.588	2.585	3.162	3.336
%	3,23	3,54	3,63	6,24	10,40	16,18	16,24	20,23	22,62
Златибор (г.н.)	115	362	357	834	1237	1.684	1.668	2.344	2.821
%	0,57	1,68	1,72	4,34	7,23	10,53	10,48	15,00	19,13
Чајетина (остала насеља)	19.497	20.404	19.607	17.191	14.083	11.724	11.661	10.122	8.588
%	96,21	94,77	94,65	89,42	82,37	73,29	73,28	64,77	58,24

** По методологији 2002. године

Извор: Попис 2002. Књига 9, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991. и 2002. године, РЗС,Београд, 2004.

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС,Београд, 2014.

Највеће процентуални учешће становништва чије је место становања градски центар у односу на укупно становништво општине у 2011. години има

Ужице (67,46%). Остале општине које имају више од 50% градског становништва су Нова Варош (52,86 %), Прибој (54,99%) и Сјеница (53,27%). Наглашено неурбанизоване општине са вредношћу између 30% и 35% су Ариље, Бајина Башта, Косјерић и Пријепоље. Величином своје популације и концентрацијом у анализираном простору издвојен је и карактер урбанизације у Златиборском округу.

Групу насеља у којој је сконцентрисано преко 50% становништва чинили су општински и градски центри са укупно 90.421 становником (и учешћем од 31,56% у укупном броју становника (на овај начин би се територија округа окарактерисала као изразито неурбанизована).

У колико се за основу узме укупан збир становника градских насеља степен урбанизације Златиборског округа износио је 52,37% и био је нижи од просечне вредности за Републику Србију, централну Србију и Војводину (табела II-8 и графикон II-2)

Табела II-8: Упоредни преглед степена урбанизације у Републици Србији и Златиборском округу, 1948-2011. године

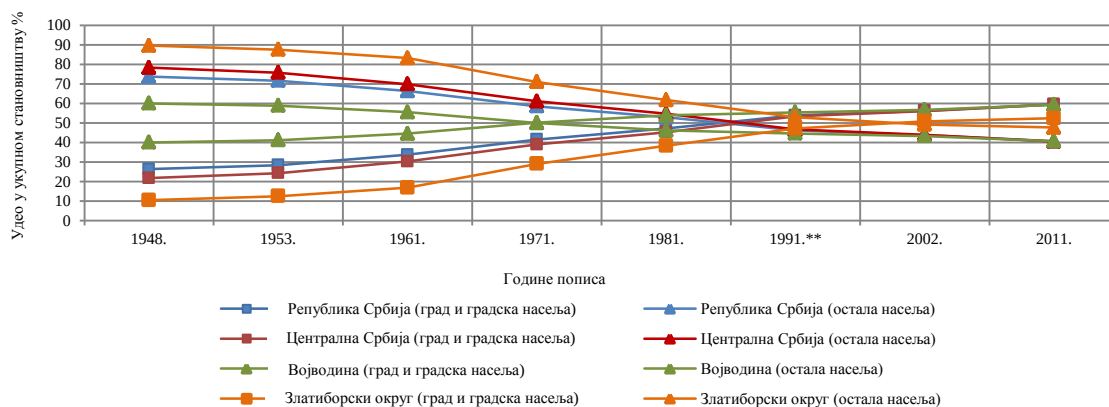
Територија	Пописне године							
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.**	2002.	2011.
Република Србија (општине)	5.794.837	6.162.321	6.678.247	7.202.915	7.729.246	7.576.837	7.498.001	7.186.862
Република Србија (град и градска насеља)	1.587.354	1.827.008	2.364.899	3.364.688	3.893.923	4.214.698	4.218.479	4.271.872
%	27,39	29,65	35,41	46,71	50,38	55,63	56,26	59,44
Република Србија (остала насеља)	4.207.483	4.335.313	4.313.348	3.838.227	3.835.323	3.608.097	3.279.522	2.914.990
%	72,61	70,35	64,59	53,29	49,62	47,62	43,74	40,56
Централна Србија (општине)	4.154.238	4.463.681	4.823.276	5.250.355	5.694.464	5.808.906	5.466.009	5.255.053
Централна Србија (град и градска насеља)	929.144	1.124.702	1.534.155	2.381.064	2.793.530	3.099.136	3.065.805	3.125.141
%	22,37	25,20	31,81	45,35	49,06	53,35	56,09	59,47
Централна Србија (остала насеља)	3.225.094	3.338.979	3.289.121	2.869.291	2.900.934	2.709.770	2.400.204	2.129.912
%	77,63	74,80	68,19	54,65	50,94	46,65	43,91	40,53
Војводина (општине)	1.640.599	1.698.640	1.854.971	1.952.560	2.034.782	2.013.889	2.031.992	1.931.809
Војводина (град и градска насеља)	658.210	702.306	830.744	983.624	1.100.393	1.115.562	1.152.674	1.146.731
%	40,12	41,35	44,78	50,38	54,08	55,39	56,73	59,36
Војводина (остала насеља)	982.389	996.334	1.024.227	968.936	934.389	898.327	879.318	785.078
%	59,88	58,65	55,22	49,62	45,92	44,61	43,27	40,64
Златиборски округ (општине)	270.830	293.015	308.918	324.065	335.570	332.470	313.396	286.549
Златиборски округ (о.ц. и г.н.)	27.544	35.670	51.605	96.137	131.606	156.622	159.368	150.065
%	10,17	12,17	16,71	29,67	39,22	47,11	50,85	52,37
Златиборски округ (остала насеља)	243.286	257.345	257.313	224.928	203.964	177.831	175.848	136.484
%	89,83	87,83	83,29	69,41	60,78	53,49	56,11	47,63

Извор: Попис 2002., Књига 9, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991. и 2002. године, РЗС, Београд, 2004.

Извор: Попис 2011., Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

** По методологији 2002. године

Промена броја становника и односа укупног градског и сеоског становништа појачана ефектом негативног природног прираштаја и негативним миграционим салдом детерминише садашњи тренутак демографског развоја Златиборског округа.

Графикон II-2: Упоредни преглед степена урбанизације у Републици Србији и Златиборском округу, 1948-2011. године

1.2. Природна и миграцијска компонента промене броја становништва

Савремена демографска истраживања базирају се на биолошким и друштвеним одликама становништва. Индивидуална својства сваког становника (социолошка, интелектуална, економска итд.) део су укупне популационе карактеристике сваке заједнице тако да се анализом појединачних појавних облика односно појединачних структура добија увид у квалитативне одлике и свеукупан демографски развој сваког друштва.

1.2.1. Природна компонента промене броја становништва

Наталитет као позитивни фактор у природном кретању становништва у директној је зависности од социо-психолошких карактеристика одређених средина у којима живи становништво. Утицај социо-психолошких фактора проистиче из економских, религиозних или културно-социолошких мотивација и може имати двојаки карактер који се манифестује кроз ниску и високу плодност.

Природно кретање становништва Златиборског округа одликује се константним падом наталитета од пописа 1991. године. Пописом из 1991. године издваја се општина Сјеница са високом стопом наталитета од 20,36‰ и општински центар Сјеница са стопом наталитета од 27,40‰ (табела II-11 у прилогу).

Једини други општински центар са високом стопом наталитета био је Пријепоље (22,03‰) док су остала градска насеља, као места концентрације

становништва, имали мање од 20‰. До 2011. године вредност стопе наталитета за округ је смањена са високе и повољне на ниску стопу (са 13,29‰ на 8,16‰), а нодални центри са 16,99‰ на 9,57‰. Највећа промене су биле у општини Прибој (смањење од 8,50‰) и градском насељу Сјеница (16,92‰), а најмање у општини Косјерић (смањење од 1,54‰) и градском насељу Косјерић (3,29‰) (табела II-9 и табела II-11 у прилогу).

Табела II-9: Вредности стопе наталитета у општинским центрима, градским и осталим насељима Златиборског округа у 2011. години

Граничне вредности стопе наталитета (‰)	Општински центри и градска насеља	Вредности стопе у 2011. години	Стопа наталитета (‰)	Остала насеља	Вредности стопе у 2011. години
Висока > 20	-	-	Висока > 20	-	-
Повољна 15,00 - 20,00	-	-	Повољна 15,00 - 20,00	-	-
Ниска <15,00	Пријеполје	12,23	Ниска <15,00	Сјеница	13,49
	Бајина Башта	12,54		Пријеполје	8,47
	Косјерић	11,51		Ариље	8,61
	Ариље	11,09		Косјерић	6,72
	Сјеница	10,49		Златиборски округ	6,60
	Златиборски округ	9,57		Ужице	5,75
	Ужице	9,50		Пожега	5,60
	Прибој	9,37		Чајетина	5,08
	Златибор	6,79		Н. Варош	4,54
	Чајетина	9,02		Бајина Башта	4,00
	Севојно	7,59		Прибој	2,55
	Пожега	7,15		-	-
	Н. Варош	6,09		-	-

Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци, 1991-2011. РЗС Србије, 2015. године

Морталитет као негативна компонента природног кретања условљена је општом трансформацијом друштвеног, привредног и културног живота. На простору округа општа стопа смртности је имала растуће вредности од 1991. године. Тако је за подручје округа у 1991. години износио 9,15‰ са најнижом вредношћу у нодалном центру Прибој (4,30‰), а највишом у нодалном центру Златибор (8,50‰). Остала насеља су имала вредност више од 10‰ осим у осталим насељима општина Пријеполје (9,08‰) и Сјеница (6,39‰) (табела II-10 и табела II-11 у прилогу).

Након пописа 2011. године све општине су у категорији високе и врло високе смртности са највишом стопом у општини Косјерић (18,14‰). Градска насеља и општински центри имају нижу стопу смртности (10,86‰) од осталих насеља која су у категорији врло високе смртности (16,02‰).

Табела II-10: Вредности стопе смртности у општинским центрима, градским и осталим насељима Златиборског округа у 2011. години

Граничне вредности стопа општег морталитета (%)	Општински центри и градска насеља	Вредности стопа у 2011. години	Граничне вредности стопа општег морталитета (%)	Остала насеља	Вредности стопа у 2011. години
Врло висока > 15,00	-	-	Врло висока > 15,00	Косјерић	21,38
Висока 12,00 - 14,99	Пријепоље	13,87		Пожега	20,76
	Прибој	12,87		Н. Варош	20,04
Средња 10,00 - 11,99	Пожега	11,71		Чајетина	19,73
	Бајина Башта	11,78		Ужице	17,97
	Косјерић	11,51		Ариље	16,14
	Ужице	11,11		Златиборски округ	16,02
	Златиборски округ	10,86		Бајина Башта	15,81
	Севојно	10,68		Висока 12,00 - 14,99	Сјеница
Ниска <9,99	Н. Варош	9,69	Средња 10,00 - 11,99	Пријепоље	11,61
	Чајетина	9,62	Ниска <9,99	Прибој	9,80
	Сјеница	7,35			
	Ариље	6,80			
	Златибор	6,08			

Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци, 1991-2011. РЗС Србије, 2015. године

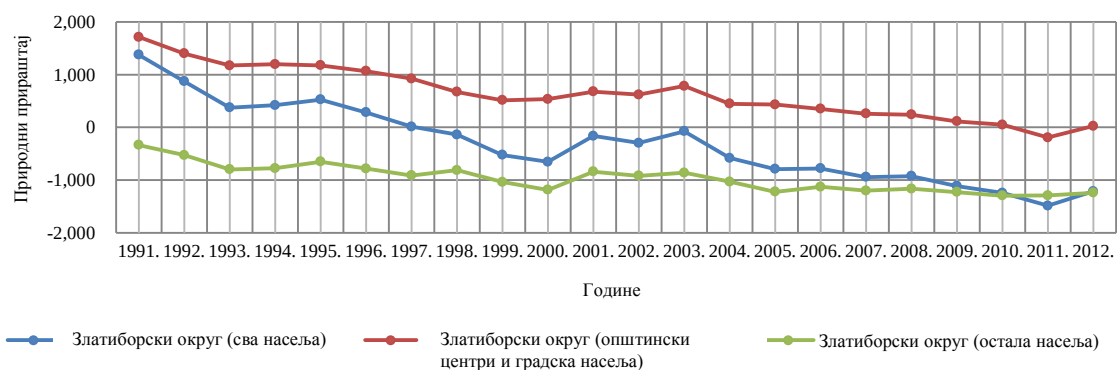
Природни прираштај је резултат свеукупног природног кретања становништва и обезбеђује обнављање становништва у одређеном временском периоду. Велике промене у социо-економској сфери остављају последице на природни прираштај проузрокујући немогућност ревитализације друштва у дужем временском периоду. На подручју округа стопе природног прираштаја су за 1991. годину биле у категорији повољних (осим у општинском центру Пожега - 3,81%) (табела II-11 у прилогу). Од 1991. године пад природног прираштаја је имао неуједначене, опадајуће вредности по насеобинским скупинама.

Табела II-12: Вредности стопе природног прираштаја у општинским центрима, градским и осталим насељима Златиборског округа у 2011. години

Граничне вредности стопа природног прираштаја (%)	Општински центри и градска насеља	Вредности стопа у 2011. години	Граничне вредности стопа природног прираштаја (%)	Остала насеља	Вредности стопа у 2011. години
Висока > 9,00	-	-	Висока > 9,00	-	-
Повољна 5,00 - 8,99	-	-	Повољна 5,00 - 8,99	-	-
Ниска <4,99	Ариље	4,29	Ниска <4,99	Сјеница	0,72
	Сјеница	3,14		Пријеполје	-3,14
	Пријеполје	1,64		Прибој	-7,25
	Бајина Башта	0,76		Ариље	-7,53
	Златибор	0,72		Златиборски округ	-9,41
	Косјерић	0,00		Бајина Башта	-11,82
	Чајетина	-0,60		Ужице	-12,21
	Златиборски округ	-1,29		Косјерић	-14,66
	Ужице	-1,61		Чајетина	-14,66
	Севојно	-3,09		Пожега	-15,17
	Прибој	-3,50		Н. Варош	-15,50
	Н. Варош	-3,61		-	-
	Пожега	-4,56			

Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци, 1991-2011. РЗС Србије, 2015. године

У 2011. години шест градских насеља (Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Пријепоље, Сјеница и Златибор) је имало ниску стопу природног прираштаја са позитивним вредностима док је у Новој Вароши, Пожеги, Прибоју, Ужицу, Севојну, Чајетини као и у осталим насељима, вредност била негативна и одговара стопи природног прираштаја Србије (- 5,14‰). У Округу вредност је била просечно - 5,17‰, а у сеоским насељима - 9,41‰. Од 1991. године вредности природног прираштаја су у сеоским насељима биле негативне (осим за насеља у општинама Пријепоље и Сјеница) у сва три пописна периода од - 337(- 1,90‰) у 1991. години до -1.293(- 9,41‰) у 2011. години (табела II-12). Осим сосо-економских разлога овакви резултати су у корелацији са старосном структуром становништва у сеоским срединама.

Графикон II-3: Кретање природног прираштаја у Златиборском округу, 1991-2012. године

1.2.2. Миграцијска компонента кретања броја становника

Демографски развој и унутар просторно диференцирање манифестује се кроз популациони раст комбинацијом природних и миграцијских компоненти друштвених кретања. Тиме се осим на квантитативном нивоу формира и квалитативна компонента одрживог развоја насеобинског простора. Значај миграција огледа се кроз диференцирану дистрибуцију становништва које последњих година представљају фактор депопулације сеоских насеља.

Испитивањем и поређењем природне и миграцијске компоненте кретања (биланс између броја примљених и датих миграната) броја становника Златиборског округа издвајају се два фактора која утичу на детерминисање даљег демографског развоја као фактора одрживог развоја:

1. Промена броја становника у зависности од досељавања указује на значај посматране територије у функцији даљег друштвеног развоја
2. Промена броја становника у зависности од природног прираштаја указује на квалитативне карактеристике тих територија (сеоске и неразвијене средине са становништвом нижег степена образовања, одређеног етничког састава итд.)

У структури досељеника према времену досељавања до 2011. године издвајају се два периода (1981-1985. и 2006-2011.) (табела II-13). За разлику од ова два периода (економске миграције), између 1991. и 1996. године, у време ратних збивања на простору бивше СФРЈ, миграције су имале принудни карактер. Интензитет имиграције био је највиши на простору општине Бајина Башта (11,83%) са 1.024 досељена становника из Босне и Херцеговине што је представљало 75% укупно досељеног становништва у општину и 32,5% у односу на Златиборски округ. У укупном контингенту досељеног становништва, 2011. године, наглашени имиграциони карактер популације везан је за простор општина Чајетина (45,43%), Пожега (44,36%) и Бајина Башта (44,35%), а у градским насељима и општинским центрима за простор Златибора (66,47%) и Чајетине (58,63%) (табела II-14 у прилогу и графикон II-4).

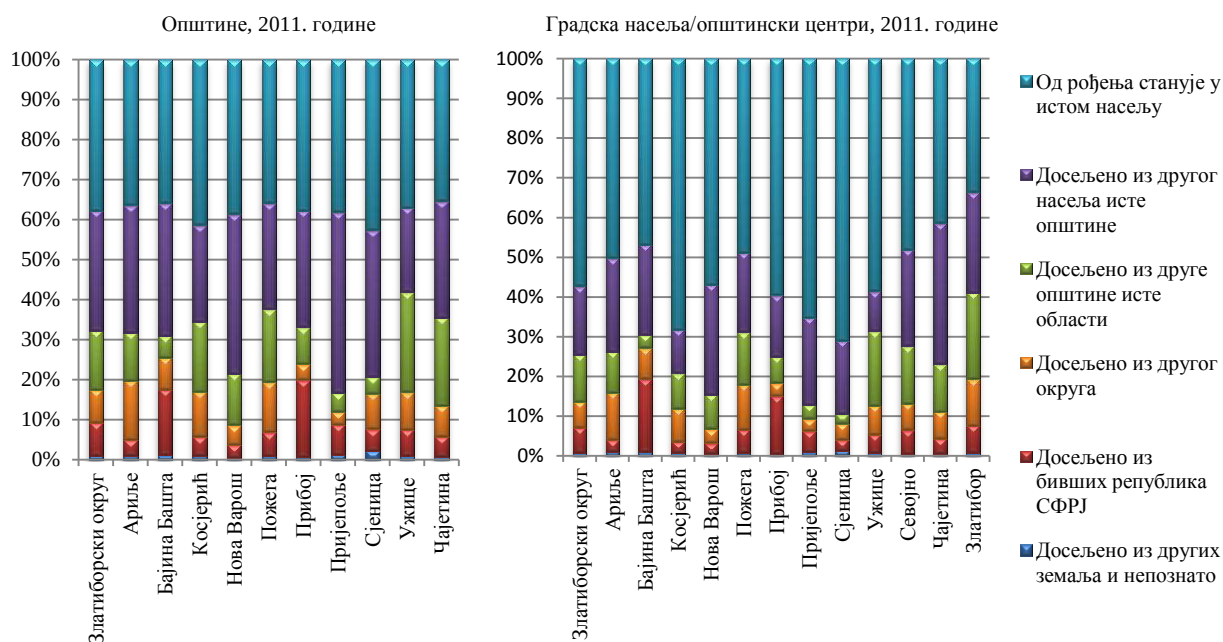
Табела II-13: Структура досељеног становништва према времену досељавања

Општине	До 1980.	%	1981 - 1985.	%	1986 - 1990.	%	1991 - 1995.	%	1996 - 2000.	%	2000 - 2005.	%	2006 - 2011.	%	Непознато	%	Укупно
Република Србија	1.381.857	42,69	208.071	6,43	197.571	6,10	353.786	10,93	316.104	9,77	235.515	7,28	310.579	9,59	233.582	7,22	3.237.065
Централна Србија	1.020.354	43,51	157.512	6,72	149.004	6,35	223.114	9,51	231.145	9,86	164.896	7,03	212.348	9,05	186.836	7,97	2.345.209
Војводина	361.503	40,53	50.559	5,67	48.567	5,45	130.672	14,65	84.959	9,53	70.619	7,92	98.231	11,01	46.746	5,24	891.856
Златиборски округ	53.455	47,16	10.376	9,15	9.204	8,12	8.763	7,73	7.245	6,39	7.135	6,29	9.546	8,42	7.636	6,74	113.360
Ариље	3.447	42,69	789	9,77	663	8,21	743	9,20	684	8,47	651	8,06	891	11,04	206	2,55	8.074
Бајина Башта	4.558	39,49	1.312	11,37	1.209	10,47	1.365	11,83	754	6,53	762	6,60	948	8,21	634	5,49	11.542
Косјерић	1.888	52,56	342	9,52	247	6,88	247	6,88	216	6,01	212	5,90	321	8,94	119	3,31	3.592
Нова Варош	3.323	53,56	599	9,66	490	7,90	332	5,35	305	4,92	343	5,53	371	5,98	441	7,11	6.204
Пожега	5.843	44,45	1.017	7,74	855	6,50	1.155	8,79	875	6,66	846	6,44	1.111	8,45	1.444	10,98	13.146
Прибој	5.766	53,72	795	7,41	755	7,03	587	5,47	532	4,96	495	4,61	908	8,46	896	8,35	10.734
Пријепоље	6.191	43,42	1.502	10,53	1.456	10,21	952	6,68	921	6,46	999	7,01	1.265	8,87	973	6,82	14.259
Сјеница	2.634	38,49	456	6,66	561	8,20	389	5,68	522	7,63	455	6,65	487	7,12	1.340	19,58	6.844
Ужице	17.508	54,26	2.933	9,09	2.417	7,49	2.356	7,30	1.790	5,55	1.774	5,50	2.423	7,51	1.065	3,30	32.266
Чајетина	2.297	34,29	631	9,42	551	8,23	637	9,51	646	9,64	598	8,93	821	12,26	518	7,73	6.699

Извор: Попис 1991-2011. године, Непубликовани подаци, РЗС 2015. године

Утицај нодалних центара, као центара развоја, највише се базира на привлачењу радне снаге и другог становништва (поларизовано деловање) и појави

и развоја дневних миграција из околних насеља (Вељковић, Јовановић, Тошић, 1995). Највећи број досељеног становништва потиче из насеља исте општине и за општине Златиборског округа износи 48,09%. По месту из кога је становништво досељено могу се уочити разлике између општина, градских и општинских центара и осталих насеља.

Графикон II-4: Структура насеља према досељеном и аутохтоном становништву у општинама, општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 2011. године.

Као највећи демографски и нодални центар Ужичка општина се издваја од осталих по интензитету крајњих миграција у целом округу (32.266 имиграната) и чини 28,46% свих досељених становника округа (табела II-15). Удео нодалног центра Ужице, по броју досељеног становника у свим општинским и градским насељима, износи 35,51%.

У контингенту осталих насеља највећи центар досељавања су била насеља у општини Пријеполје са 19,53% (нодална насеља Бродарево, Камена Гора, Аљиновићи и др.). Досељено становништво је у највећем проценту дошло из истог округа (71,81%). На основу највиших вредности досељеног становништва из другог насеља исте општине у односу на укупно досељено становништво општине, општинских центара и градских и осталих насеља, могу се издвојити следећи центри: за општинске територије - општина Пријеполје (72,89%); за

градска насеља и општинске центре - нодални центар Нова Варош (64,20%); и за остала насеља - нодална насеља у општини Нова Варош (Јасеново, Драглица, Дрмановићи и др.) (77,67%).

Табела II-15: Структура насеља према досељеном и аутохтоном становништву, 2011. године

Територија	Укупно становништво 2011. г.	Аутохтоно	Досељено	Удео досељеног у укупном становништву у %
Република Србија	7.186.862	3.949.797	3.237.065	45,04
Централна Србија	5.255.053	2.909.844	2.345.209	44,63
Војводина	1.931.809	1.039.953	891.856	46,17
Златиборски округ	286.549	173.189	113.360	39,56
Општински центри и градска насеља	150.065	85.895	64.170	42,76
Остала насеља	136.484	87.294	49.190	36,04
Ариље	18.792	10.718	8.074	42,97
Општински центар	6.763	3.390	3.373	49,87
Остала насеља	12.029	7.328	4.701	39,08
Бајина Башта	26.022	14.480	11.542	44,35
Општински центар	9.148	4.275	4.873	53,27
Остала насеља	16.874	10.205	6.669	39,52
Косјерић	12.090	8.498	3.592	29,71
Општински центар	3.992	2.719	1.273	31,89
Остала насеља	8.098	5.779	2.319	28,64
Нова Варош	16.638	10.434	6.204	37,29
Општински центар	8.795	4.999	3.796	43,16
Остала насеља	7.843	5.435	2.408	30,70
Пожега	29.638	16.492	13.146	44,36
Општински центар	13.153	6.417	6.736	51,21
Остала насеља	16.485	10.075	6.410	38,88
Прибој	27.133	16.399	10.734	39,56
Општински центар	14.920	8.875	6.045	40,52
Остала насеља	12.213	7.524	4.689	38,39
Пријеполје	37.059	22.800	14.259	38,48
Општински центар	13.330	8.680	4.650	34,88
Остала насеља	23.729	14.120	9.609	40,49
Сјеница	26.392	19.548	6.844	25,93
Општински центар	14.060	9.983	4.077	29,00
Остала насеља	12.332	9.565	2.767	22,44
Ужице	78.040	45.774	32.266	41,35
(о.ц. и г.н.)	59.747	34.231	25.516	42,71
Остала насеља	18.293	11.543	6.750	36,90
Чајетина	14.745	8.046	6.699	45,43
(о.ц. и г.н.)	6.157	2.326	3.831	62,22
Остала насеља	8.588	5.720	2.868	33,40

Извор: Попис 2011. г., Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији, Миграције, књ. 9. РЗС, Београд, 2013. године
Попис 2011., Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

На основу учешћа досељеног становништва из друге општине истог округа у односу на укупно досељено становништво општине, градског насеља, општинског центра и осталих насеља, могу се издвојити следећи центри: за општинске територије - општина Ужице (39,69%); за градска насеља - нодални центар Ужице (45,32%); и за остала насеља - насеља у општини Чајетина (нодална места Сирогојно, Саиновина, Љубиш, Јабланица и др.) (44,00%).

На основу највиших вредности досељеног становништва из другог округа у односу на укупно досељено становништво општине, градских насеља, општинских центара и осталих насеља, могу се издвојити следећи центри: 1. за општинске територије - општина Пожега (19,53%); 2. за градска насеља и општинске центре - нодални центар Косјерић (26,00%); и за остала насеља -

насеља у општини Ариље (Бреково, Крушчица, Висока, Церова и Вигоште) (22,59%).

Сложен процес урбанизације обухвата промене територијалне концентрације становништва које се манифестују контингентом и односом усељеног и одсељеног становништва округа.

У периоду од 1991-2002. године салдо миграција општина је био негативан (-21.163) са годишњом стопом од -6,55‰ (табела II-16). Најмање апсолутно одступање од просечне вредности миграционог салда имала је општина Пожега (264/0,81‰), а највише у општини Сјеница (-8.102/-26,55‰). Салдо миграција општинских центара и градских насеља имао је позитивне вредности и највиши је био у нодалном центру Златибор (842/12,09‰). У сеоским насељима међупописни период карактеристичан је био по дисконтинуираном паду броја становника са негативним миграционим салдом у већини насеља. Тако је апсолутни миграциони салдо био највиши у осталим насељима општине Сјеница (-5.353/-31,65‰), а најнижи у осталим насељима у општини Пожега (20/0,10‰). Највиши позитиван салдо био је у општини Бајина Башта (573/2,84‰).

У периоду од 2002-2011. године процес одсељавања је био израженији од процеса усељавања са појачаним интензитетом. Укупно на територији округа смањење броја становника је износило -26.847 (табела II-17). Просечна годишња стопа смањења броја становника износила је -8,95‰. Апсолутни салдо миграција највиши је био у општини Сјеница (-3.147) али је стопа салда миграција била највиша у општини Нова Варош (-12,48‰). Стопа годишњег салда миграција, за општине (-5,79‰), била је виша од стопе салда миграције за Србију, у 2011. години (-3,73‰). Градска насеља су имала су имала апсолутну промену од -9.303 становника и миграциони салдо од -12.431 становника, док је стопа миграционог салда била виша од просека за општину и остала насеља (-8,03‰).

Праћењем учешћа природне и миграцијске компоненте у укупном повећању броја становника, у периоду од 1991. до 2011. године, уочава се да су унутрашње миграције имале одлучујући улогу у промени броја становника у односу на природни прираштај свих насеља округа, док је за појединачне категорије однос био различит. Учешће природног прираштаја и салда миграција у промени броја становника у општинама у периоду 1991-2002. године било је

преко 50%. У периоду до пописа 2002. године природни прираштај је имао позитивну вредност (2.089) са стопом од 0,65%, али високу негативну вредност миграционог салда због чега је броја становника смањен за 19.074 становника (табела II-18). Градска насеља и општински центри су у истом периоду имали позитивну вредност природног прираштаја који је износио 56,67% у укупној промени броја становника (највећа апсолутна промена у нодалном центру Прибој (- 2.385 становника). Нодални центар са највећом позитивном променом броја становника и природним прираштајем је био Ужице (1.407/2.783 становника). У овом периоду промена броја становника имала је позитиван смер осим за нодалне центре Нова Варош, Прибој, Пријепоље и Сјеница.

Сеоска насеља су, током овог међупописног периода, имала негативне вредности оба показатеља услед чега им се број становника смањило за 21.820 са уделом природног прираштаја од 43,90% и салда миграција 56,10%. За сеоска насеља овај период је био карактеристичан по интензивнијим миграторним кретањима у односу на период 2002-2011. године.

Други међупописни период од 2002. до 2011. године донео је наставак смањења броја становника општина у износу од -26.847 становника и учешћем миграционог салда од 64,74%. У том периоду општина Ужице била је са највећом апсолутном променом броја становника (-4.982 становника) док је природни прираштај износио -1.938. Једина општина са позитивним природним прираштајем и стопом била је Сјеница (1.569/5,77%).

Табела II-18: Учешће природног прираштаја и салда миграција у порасту броја становника
Златиборског округа, 1991-2011. године

Општине	Укупан раст		Природни прираштај		Миграциони салдо	
	Број	%	Број	%	Број	%
1991-2002.г.	-19.074	100	2.089	8,98	-21.163	91,02
2002-2011.г.	-26.847	100	-9.467	35,26	-17.380	64,74
Општински центри и градска насеља	Укупан раст		Природни прираштај		Миграциони салдо	
	Број	%	Број	%	Број	%
1991-2002.г.	2.746	100	11.667	56,67	-8.921	43,33
2002-2011.г.	-9.303	100	3.128	20,10	-12.431	79,90
Остала насеља	Укупан раст		Природни прираштај		Миграциони салдо	
	Број	%	Број	%	Број	%
1991-2002.г.	-21.820	100	-9.578	43,90	-12.242	56,10
2002-2011.г.	-17.544	100	-12.595	71,79	-4.949	28,21

Градска насеља (осим Севојна) су имала позитиван природни прираштај са највишом стопом у Сјеници (8,12%) и ућешћем од 20,10% у укупној промени броја становника. Висок миграциони салдо проузроковао је смањење броја

становника са 159.368 на 150.065 становника. Највеће смањење у овом периоду имао је нодални центар Прибој (- 4.644 становника). Сеоска насеља су у анализираном периоду имала најниже вредности природног прираштаја упоређујући га са предходним периодом (71,79% у укупном смањењу броја становника). У овом периоду сеоска насеља су смањила број становника са 154.028 на 136.484 са најнижим вредности природног прираштаја у насељима општине Пожега (-2.364 становника) док се у исто време највише становника одселило из сеоских насеља општине Сјеница (2.941 становник).

Довођењем у везу промене у броју становника са променама у њиховом природном прираштају и салду миграција, може се одредити тип демографског кретања за све насеобинске групе Златиборског округа (Petrović, 1974., Тошић, 1999.)⁴⁵. На основу промена у броју становника и промена просечних стопа природног прираштаја, кретање становништва Златиборског округа имало је емиграциони тип кретања Е₃ (1991-2002.), а у периоду од 2002-2011. године емиграциони тип Е₄ са тоталном депопулацијом територије (графикони II-5 (1-4) и табеле II-16 и II-17). Општински центри и градска насеља су у првом периоду имали емиграциони тип кретања Е₁ што се поклапа са индексом нодалног центра Ужице (седам насеља имиграциони тип И₁), док су у другом периоду имали вредност Е₃ са високим интензитетом депопулације. Остала насеља су у оба посматрана периода имала исти тип кретања становништва Е₄ са тоталном

⁴⁵ **Е₁ - Емиграција:** Природно кретање становништва позитивно, укупно кретање становништва је позитивно, стопа природног кретања становништва је виша од стопе укупног кретања становништва.

Е₂ - Депопулација: Природно кретање становништва позитивно, укупно кретање становништва негативно, апсолутна стопа природног кретања становништва је виша од апсолутне стопе пописом утврђеног смањења броја становништва.

Е₃ - Изразита депопулација: Природно кретање становништва позитивно, укупно кретање становништва је негативно, апсолутна стопа природног кретања становништва је нижа од апсолутне стопе пописом утврђеног смањења броја становништва.

Е₄ - Тотална депопулација: Природно кретање становништва негативно, укупно кретање становништва је негативно, апсолутна стопа природног кретања становништва је нижа од стопе укупног кретања становништва.

И₁ - Експанзија имиграцијом: Природно кретање становништва је позитивно, укупно кретање становништва је позитивно, стопа природног кретања становништва је нижа од стопе раста броја становништва.

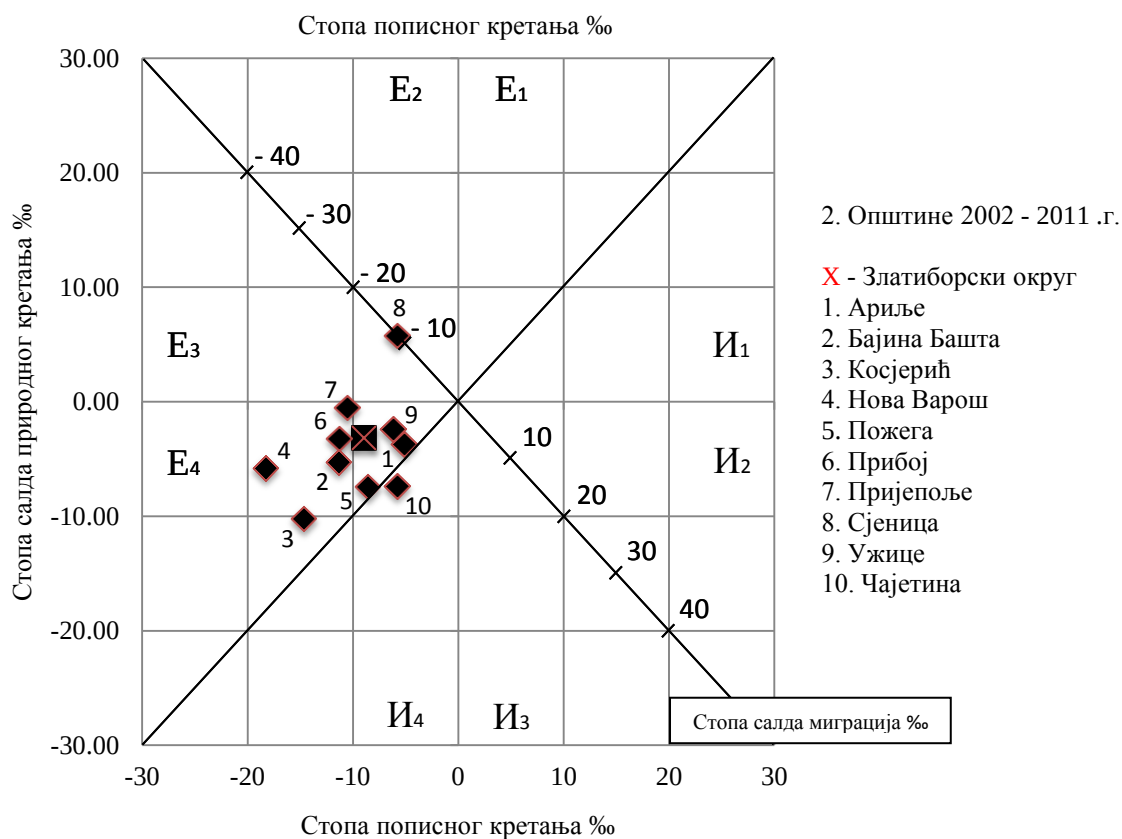
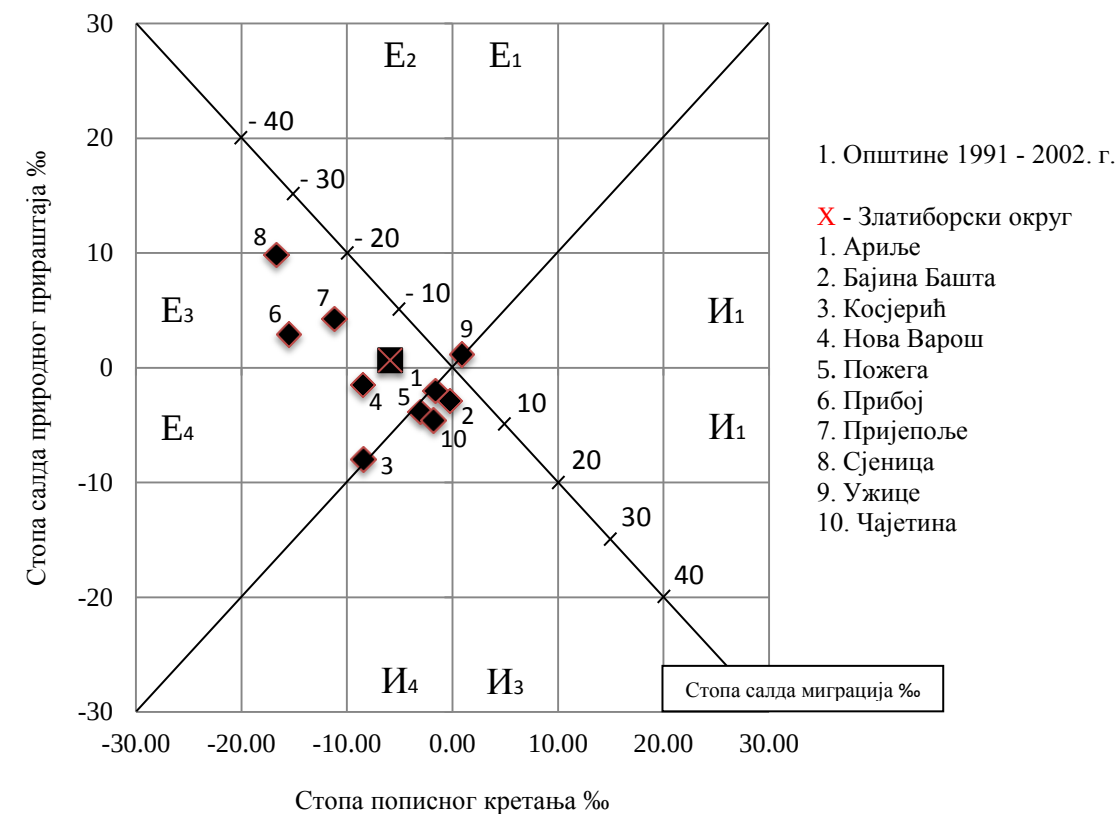
И₂ - Регенерација имиграцијом: Природно кретање становништва је негативно, укупно кретање броја становништва је негативно, стопа природног кретања становништва је нижа од стопе укупног кретања становништва.

И₃ - Слаба регенерација имиграцијом: Природно кретање становништва је негативно, укупно кретање становништва је позитивно, апсолутна стопа природног кретања становништва је већа од апсолутне стопе раста броја становништва.

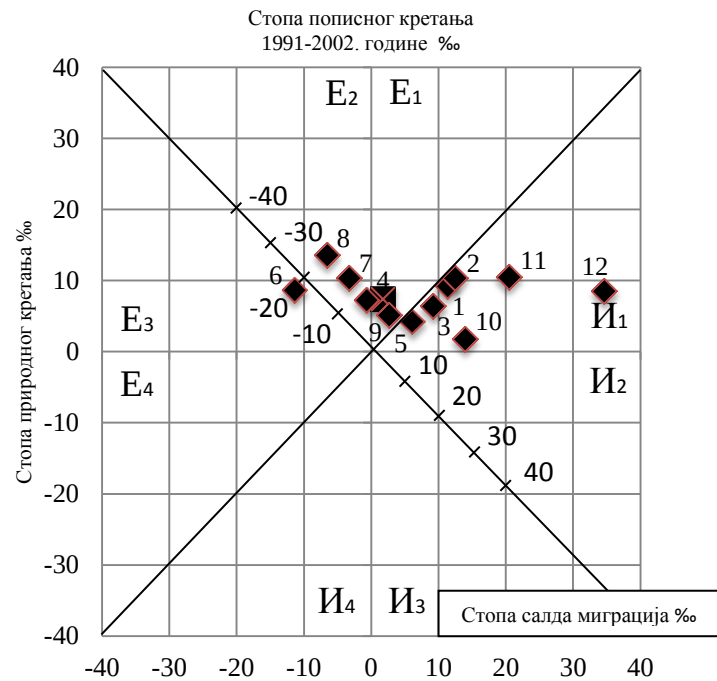
И₄ - Врло слаба регенерација имиграцијом: Природно кретање становништва је негативно, укупно кретање становништва је негативно, апсолутна стопа природног кретања становништва је нижа од апсолутне стопе раста броја становништва.

- Сви типови кретања од Е₁ до Е₄ имају негативан салдо миграције, а типови од И₁ до И₄ позитиван.

депопулацијом територије. Евидентно је да суградска насеља и општински центри и поред интензивне емиграције осталих насеља (65,34% укупне суме миграната), губили бројност становништва, при чему остала насеља остају пуста.

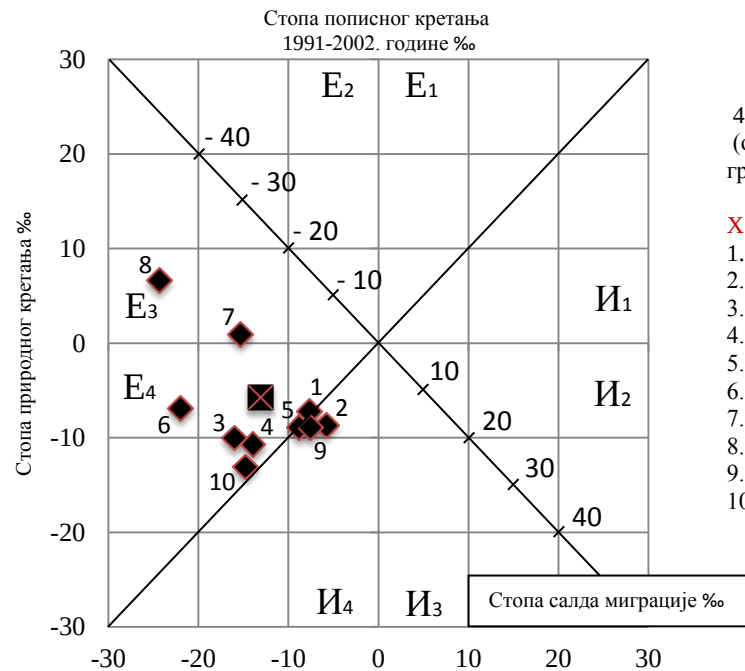
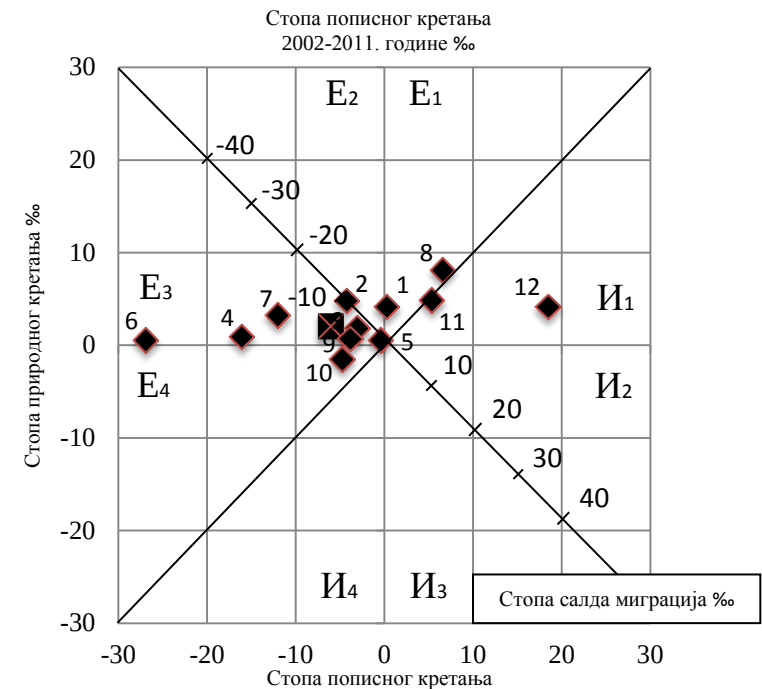
Графикон II-5 (1-4): Типови кретања становништва општина Златиборског округа, 1991-2002. и 2002-2011. године

3. Златиборски округ
(општински центри и
градска насеља)

Х - Златиборски округ

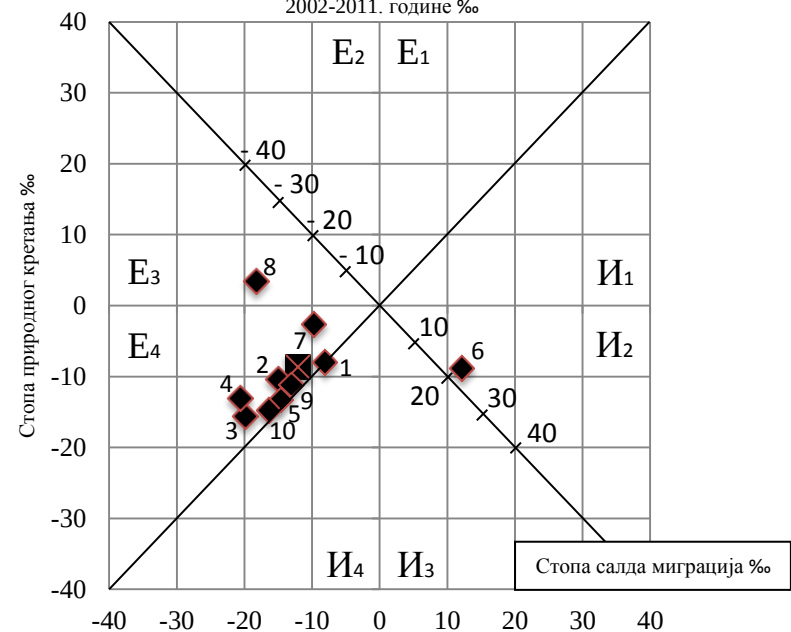
1. Ариље
2. Бајина Башта
3. Косјерић
4. Нова Варош
5. Пожега
6. Прибој
7. Пријепоље
8. Сјеница
9. Ужице
10. Севојно
11. Чајетина
12. Златибор

4. Златиборски округ
(општински центри и
градска насеља)

Х - Златиборски округ

1. Ариље
2. Бајина Башта
3. Косјерић
4. Нова Варош
5. Пожега
6. Прибој
7. Пријепоље
8. Сјеница
9. Ужице
10. Чајетина

Табела II-16: Однос природне и миграционе компоненте у промени броја становника општина Златиборског округа, 1991-2002. године

Редни број	Општине	Број становника 1991.г.	Број становника 2002.г.	Апсолутни годишњи пораст 1991- 2002.г.	Апсолутни укупни пораст 1991- 2002.г.	Годишња стопа раста (%)	Број становника 1996..г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	332.470	313.396	-1.590	-19.074	-5,91	322.933	42.600	13,19	40.511	12,54	2.089	0,65	-21.163	-6,55	Е ₃
1.	Ариље	20.107	19.784	-27	-323	-1,62	19.946	2.537	12,72	2.936	14,72	-399	-2,00	76	0,38	И ₄
2.	Бајина Башта	29.225	29.151	-6	-74	-0,25	29.188	3.439	11,78	4.273	14,64	-834	-2,86	760	2,60	И ₄
3.	Косјерић	15.236	14.001	-103	-1.235	-8,45	14.619	1.477	10,10	2.643	18,08	-1.166	-7,98	-69	-0,47	Е ₄
4.	Нова Варош	21.756	19.982	-148	-1.774	-8,50	20.869	2.338	11,20	2.645	12,67	-307	-1,47	-1.467	-7,03	Е ₄
5.	Пожега	33.289	32.293	-83	-996	-3,04	32.791	3.845	11,73	5.105	15,57	-1.260	-3,84	264	0,81	И ₄
6.	Прибој	35.487	30.377	-426	-5.110	-15,52	32.932	4.495	13,65	3.535	10,73	960	2,92	-6.070	-18,43	Е ₃
7.	Пријеполје	46.085	41.188	-408	-4.897	-11,22	43.637	6.851	15,70	4.991	11,44	1.860	4,26	-6.757	-15,48	Е ₃
8.	Сјеница	33.068	27.970	-425	-5.098	-16,70	30.519	5.485	17,97	2.481	8,13	3.004	9,84	-8.102	-26,55	Е ₃
9.	Ужице	82.303	83.022	60	719	0,87	82.663	10.401	12,58	9.450	11,43	951	1,15	-232	-0,28	Е ₁
10.	Чајетина	15.914	15.628	-24	-286	-1,81	15.771	1.732	10,98	2.452	15,55	-720	-4,57	434	2,75	И ₄
Редни број	Општински центри и градска насеља	Број становника 1991.г.	Број становника 2002.г.	Апсолутни годишњи пораст 1991- 2002.г.	Апсолутни укупни пораст 1991- 2002.г.	Годишња стопа раста (%)	Број становника 1996..г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	156.622	159.368	229	2.746	1,74	157.995	25.234	15,97	13.567	8,59	11667	7,38	-8.921	-5,65	Е ₁
1.	Ариље	6.025	6.744	60	719	11,26	6.385	1.073	16,81	492	7,71	581	9,10	138	2,16	И ₁
2.	Бајина Башта	8.436	9.543	92	1.107	12,31	8.990	1.780	19,80	860	9,57	920	10,23	187	2,08	И ₁
3.	Косјерић	3.754	4.116	30	362	9,20	3.935	617	15,68	367	9,33	250	6,35	112	2,85	И ₁
4.	Нова Варош	10.405	10.335	-6	-70	-0,68	10.370	1.474	14,21	717	6,91	757	7,30	-827	-7,97	Е ₂
5.	Пожега	12.423	13.206	65	783	6,11	12.815	1.752	13,67	1.213	9,47	539	4,21	244	1,90	И ₁
6.	Прибој	21.949	19.564	-199	-2.385	-11,49	20.757	3.443	16,59	1.632	7,86	1.811	8,72	-4.196	-20,22	Е ₃
7.	Пријеполје	15.527	15.031	-41	-496	-3,25	15.279	3.096	20,26	1.505	9,85	1.591	10,41	-2.087	-13,66	Е ₂
8.	Сјеница	14.055	13.161	-75	-894	-6,57	13.608	2.779	20,42	924	6,79	1.855	13,63	-2.749	-20,20	Е ₂
9.	Ужице	53.310	54.717	117	1.407	2,60	54.014	7.685	14,23	4.902	9,08	2.783	5,15	-1.376	-2,55	Е ₁
10.	Севојно	6.485	7.445	80	960	13,78	6.965	732	10,51	614	8,82	118	1,69	842	12,09	И ₁
11.	Чајетина	2.585	3.162	48	577	20,08	2.874	501	17,44	205	7,13	296	10,30	281	9,78	И ₁
12.	Златибор	1.668	2.344	56	676	33,70	2.006	302	15,05	136	6,78	166	8,28	510	25,42	И ₁
Редни број	Остала насеља	Број становника 1991.г.	Број становника 2002.г.	Апсолутни годишњи пораст 1991- 2002.г.	Апсолутни укупни пораст 1991- 2002.г.	Годишња стопа раста (%)	Број становника 1996..г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	175.848	154.028	-1.818	-21.820	-13,23	164.938	17.366	10,53	26.944	16,34	-9.578	-5,81	-12.242	-7,42	Е ₄
1.	Ариље	14.082	13.040	-87	-1.042	-7,68	13.561	1.464	10,80	2.444	18,02	-980	-7,23	-62	-0,46	Е ₄
2.	Бајина Башта	20.789	19.608	-98	-1.181	-5,85	20.199	1.659	8,21	3.413	16,90	-1.754	-8,68	573	2,84	И ₄
3.	Косјерић	11.482	9.885	-133	-1.597	-14,95	10.684	860	8,05	2.276	21,30	-1.416	-13,25	-181	-1,69	Е ₄
4.	Нова Варош	11.351	9.647	-142	-1.704	-16,23	10.499	864	8,23	1.928	18,36	-1.064	-10,13	-640	-6,10	Е ₄
5.	Пожега	20.866	19.087	-148	-1.779	-8,91	19.977	2.093	10,48	3.892	19,48	-1.799	-9,01	20	0,10	И ₄
6.	Прибој	13.538	10.813	-227	-2.725	-22,38	12.176	1.052	8,64	1.903	15,63	-851	-6,99	-1.874	-15,39	Е ₄
7.	Пријеполје	30.558	26.157	-367	-4.401	-15,52	28.358	3.755	13,24	3.486	12,29	269	0,95	-4.670	-16,47	Е ₃
8.	Сјеница	19.013	14.809	-350	-4.204	-24,86	16.911	2.706	16,00	1.557	9,21	1.149	6,79	-5.353	-31,65	Е ₃
9.	Ужице	22.508	20.860	-137	-1.648	-7,60	21.684	1.984	9,15	3.934	18,14	-1.950	-8,99	302	1,39	И ₄
10.	Чајетина	11.661	10.122	-128	-1.539	-14,13	10.892	929	8,53	2.111	19,38	-1.182	-10,85	-357	-3,28	Е ₄

Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци. РЗС, Београд, 2013.године

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији, Упоредни преглед броја становника, књ.4 (1991), књ. 9 (2002.) и књ. 20 (2011), РЗС, Београд.

Табела II-17: Однос природне и миграционе компоненте у промени броја становника општина Златиборског округа, 2002-2011. године

Редни број	Општине	Број становника 2002.г.	Број становника 2011.г.	Апсолутни годишњи пораст 2002 - 2011. г	Апсолутни укупни пораст 2002 - 2011. г	Годишња стопа раста (%)	Број становника 2006.. г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	313.396	286.549	-2.685	-26.847	-8,95	299.973	31.055	10,35	40.522	13,51	-9.467	-3,16	-17.380	-5,79	Е ₄
1.	Ариље	19.784	18.792	-99	-992	-5,14	19.288	1.994	10,34	2.713	14,07	-719	-3,73	-273	-1,42	Е ₄
2.	Бајина Башта	29.151	26.022	-313	-3.129	-11,34	27.587	2.533	9,18	3.980	14,43	-1.447	-5,25	-1.682	-6,10	Е ₄
3.	Косјерић	14.001	12.090	-191	-1.911	-14,65	13.046	1.142	8,75	2.475	18,97	-1.333	-10,22	-578	-4,43	Е ₄
4.	Нова Варош	19.982	16.638	-334	-3.344	-18,26	18.310	1.388	7,58	2.446	13,36	-1.058	-5,78	-2.286	-12,48	Е ₄
5.	Пожега	32.293	29.638	-266	-2.655	-8,57	30.966	2.771	8,95	5.068	16,37	-2.297	-7,42	-358	-1,16	Е ₄
6.	Прибој	30.377	27.133	-324	-3.244	-11,28	28.755	2.636	9,17	3.560	12,38	-924	-3,21	-2.320	-8,07	Е ₄
7.	Пријеполје	41.188	37.059	-413	-4.129	-10,55	39.124	4.782	12,22	4.986	12,74	-204	-0,52	-3.925	-10,03	Е ₄
8.	Сјеница	27.970	26.392	-158	-1.578	-5,81	27.181	4.312	15,86	2.743	10,09	1.569	5,77	-3.147	-11,58	Е ₂
9.	Ужице - град	83.022	78.040	-498	-4.982	-6,19	80.531	8.167	10,14	10.105	12,55	-1.938	-2,41	-3.044	-3,78	Е ₄
10.	Чајетина	15.628	14.745	-88	-883	-5,81	15.187	1.330	8,76	2.446	16,11	-1.116	-7,35	233	1,53	И ₄
Редни број	Општински центри и градска насеља	Број становника 2002.г.	Број становника 2011.г.	Апсолутни годишњи пораст 2002 - 2011. г	Апсолутни укупни пораст 2002 - 2011. г	Годишња стопа раста (%)	Број становника 2006.. г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	159.368	150.065	-930	-9.303	-6,01	154.717	19.203	12,41	16.075	10,39	3.128	2,02	-12.431	-8,03	Е ₃
1.	Ариље	6.744	6.763	2	19	0,28	6.754	809	11,98	529	7,83	280	4,15	-261	-3,86	Е ₁
2.	Бајина Башта	9.543	9.148	-40	-395	-4,23	9.346	1.563	16,72	1.114	11,92	449	4,80	-844	-9,03	Е ₂
3.	Косјерић	4.116	3.992	-12	-124	-3,06	4.054	528	13,02	454	11,20	74	1,83	-198	-4,88	Е ₃
4.	Нова Варош	10.335	8.795	-154	-1.540	-16,10	9.565	914	9,56	828	8,66	86	0,90	-1.626	-17,00	Е ₃
5.	Пожега	13.206	13.153	-5	-53	-0,40	13.180	1.526	11,58	1.459	11,07	67	0,51	-120	-0,91	Е ₂
6.	Прибој	19.564	14.920	-464	-4.644	-26,93	17.242	2.039	11,83	1.946	11,29	93	0,54	-4.737	-27,47	Е ₃
7.	Пријеполје	15.031	13.330	-170	-1.701	-12,00	14.181	2.178	15,36	1.720	12,13	458	3,23	-2.159	-15,23	Е ₃
8.	Сјеница	13.161	14.060	90	899	6,61	13.611	2.207	16,22	1.102	8,10	1.105	8,12	-206	-1,51	Е ₁
9.	Ужице - град	54.717	52.646	-207	-2.071	-3,86	53.682	6.042	11,26	5.682	10,58	360	0,67	-2.431	-4,53	Е ₃
10.	Севојно	7.445	7.101	-34	-344	-4,73	7.273	657	9,03	765	10,52	-108	-1,48	-236	-3,24	Е ₄
11.	Чајетина	3.162	3.336	17	174	5,36	3.249	439	13,51	282	8,68	157	4,83	17	0,52	И ₁
12.	Златибор	2.344	2.821	48	477	18,47	2.583	301	11,66	194	7,51	107	4,14	370	14,33	И ₁
Редни број	Остала насеља	Број становника 2002.г.	Број становника 2011.г.	Апсолутни годишњи пораст 2002 - 2011. г	Апсолутни укупни пораст 2002 - 2011. г	Годишња стопа раста (%)	Број становника 2006.. г.	Наталитет	Стопа наталитета (%)	Морталитет	Стопа морталитета (%)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (%)	Салдо миграција	Стопа салда миграција (%)	Тип кретања становништва
х	Златиборска област	154.028	136.484	-1.754	-17.544	-12,08	145.256	11.852	8,16	24.447	16,83	-12.595	-8,67	-4.949	-3,41	Е ₄
1.	Ариље	13.040	12.029	-101	-1.011	-8,07	12.535	1.185	9,45	2.184	17,42	-999	-7,97	-12	-0,10	Е ₄
2.	Бајина Башта	19.608	16.874	-273	-2.734	-14,99	18.241	970	5,32	2.866	15,71	-1.896	-10,39	-838	-4,59	Е ₄
3.	Косјерић	9.885	8.098	-179	-1.787	-19,87	8.992	614	6,83	2.021	22,48	-1.407	-15,65	-380	-4,23	Е ₄
4.	Нова Варош	9.647	7.843	-180	-1.804	-20,63	8.745	474	5,42	1.618	18,50	-1.144	-13,08	-660	-7,55	Е ₄
5.	Пожега	19.087	16.485	-260	-2.602	-14,63	17.786	1.245	7,00	3.609	20,29	-2.364	-13,29	-238	-1,34	Е ₄
6.	Прибој	10.813	12.213	140	1.400	12,16	11.513	597	5,19	1.614	14,02	-1.017	-8,83	2.417	20,99	И ₂ *
7.	Пријеполје	26.157	23.729	-243	-2.428	-9,73	24.943	2.604	10,44	3.266	13,09	-662	-2,65	-1.766	-7,08	Е ₄
8.	Сјеница	14.809	12.332	-248	-2.477	-18,25	13.571	2.105	15,51	1.641	12,09	464	3,42	-2.941	-21,67	Е ₃
9.	Ужице - град	20.860	18.293	-257	-2.567	-13,11	19.577	1.468	7,50	3.658	18,69	-2.190	-11,19	-377	-1,93	Е ₄
10.	Чајетина	10.122	8.588	-153	-1.534	-16,40	9.355	590	6,31	1.970	21,06	-1.380	-14,75	-154	-1,65	Е ₄

* Вредност индекса не одговара укупном тренду у осталим насељима јер постоји несклад између пописа 2002. и 2011. године. (Негативан миграциони салдо није урачунао јер су вредности по пописним књигама 2002. године више од вредности за 2011. годину услед чега би укупно кретање било типа Е₄)

Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци. РЗС, Београд, 2013. године

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији, Упоредни преглед броја становника, књ. 4 (1991), књ. 9 (2002.) и књ. 20 (2011), РЗС, Београд.

2. Демографске структуре становништва

2.1 Биолошке структуре становништва

2.1.1. *Старост становништва*

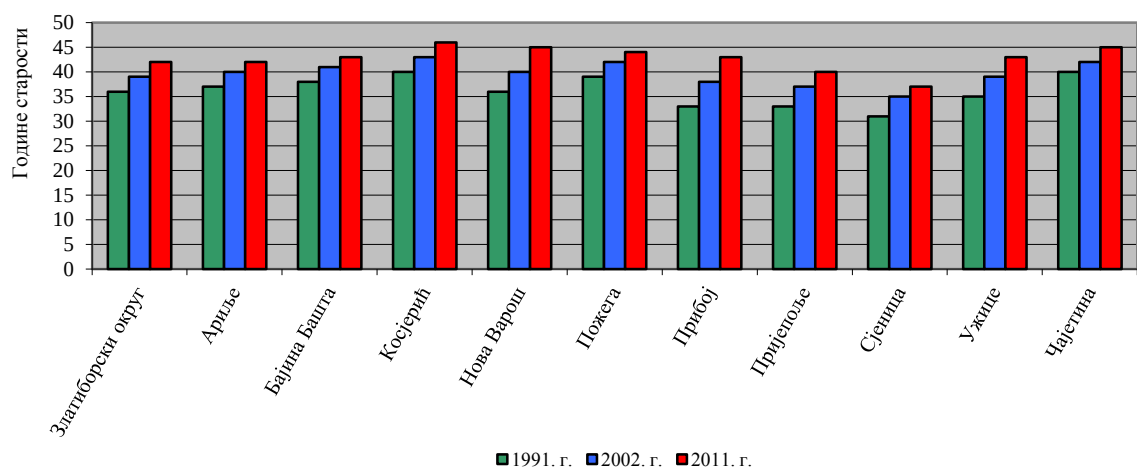
Да би се прегледније уочиле разлике у достигнутој демографској старости, у општинским центрима, градским насељима и осталим насељима користи се подела на стадијуме демографске старости сагледавањем вредности пет различитих показатеља: просечна старост, удео становништва млађег од 20 година, удео становништва млађег од 40 година, удео становништва старог 60 и више година и индекс старења као однос удела старих и удела младих. Ова релација представља основу проблематике и анализе демографских процеса јер прелазећи вредност од 0,4 испитивани простор улази у процес старења (Пенев, 1995,2006).

На основу вредности изабраних показатеља све популације се према достигнутој демографској старости могу разврстати у седам стадијума (табела II-19). Старост становништва на територији општина и округа указује да је праг демографске старости достигнут већ 1991. године (15,4% становништва старијег од 60 година) са просечном старости од 37 година (табела II-20 у прилогу) што је ниже од просека за републику Србију (38) (табела II-21 у прилогу). У наредним пописима 2002. (табела II-22 у прилогу) и 2011. године (табела II-23 у прилогу) старост становништва је већ прешла у дубоку демографску старост (21,1 % у 2002. години и 24,5% у 2011. години лица старијих од 60 година) са просечном животном доби од 39 односно 42 године. У 2011. години просечно најстарије становништво живело је на територији општине Косјерић (46 година), а најмлађе на територији општине Сјеница (37 година) (графикон II-6). Просечна старост на територији Србије износила је 42 године. Од 1991. године индекс старења је у сталном порасту у општинама. Једино је на територијама општина Прибој, Пријепоље и Сјеница индекс био нижи од старосне границе (0,4) за 1991. годину. До 2011. становништво у општинама Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега и Чајетина припадало је стадијуму најдубље демографске старости са индексом старења преко 1,25 (1,69 општина Косјерић) и 1,25 (Република Србија).

Табела II-19: Стадијуми демографске старости и критеријуми за његово одређивање

Стадијуми демографске старости	Индикатори демографске старости				Индекс старења* $i_s = \frac{V_{60+}}{V_{0-19}}$
	Просечна старост (године)	Млађи од 20 година (%)	Млађи од 40 година (%)	Старији од 60+ година (%)	
1. Рана демографска младост	до 20	58+	85+	до 4	до 0,07
2. Демографска младост	20-25	50-58	75-85	4-7	0,07-0,14
3. Демографска зрелост	25-30	40-50	65-75	7-11	0,14-0,28
4. Праг демографске старости	30-35	30-40	58-65	11-15	0,28-0,50
5. Демографска старост	35-40	24-30	52-58	15-20	0,50-0,83
6. Дубока демографска старост	40-43	20-24	45-52	20-25	0,83-1,25
7. Најдубља демографска старост	43+	до 20	до 45	25+	1,25+

* V_{60+} - укупно становништво старије од 60 година, V_{0-19} укупно становништво од 0-19 година.

Графикон II-6: Упоредни преглед просечне старости у Златиборском округу, 1991-2011. године

Структура демографске старости у Златиборском округу показује значајне разлике. Промене у старосној структури становништва, током посматраног периода, одликовала се тенденцијом интензивног старења у градским срединама и споријег старења у сеоским срединама. Миграциона компонента, као компензациони фактор негативног природног прираштаја, није успела да смањи интензитет ових промена.

Просечна старост становништва у градским центрима (подаци по петогодишњим старосним групама) се кретала од 32 године у 1991. години (табела II-24 у прилогу), 39 година у 2002. години (табела II-25 у прилогу) до 40 година у 2011. години (табела II-26). Ове вредности су ниже од просечне старости у Републици Србији од 1991. године до пописа 2011. године (табела II-27 у прилогу). У Златиборском округу удео становништва у контингенту млађем од 20 година имао је опадајуће вредности од 32% 1991. године до 21,4% у 2011. години.

Табела II-26: Старосна структура становништва и стадијуми демографске старости у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 2011. године

Старост	Општински центри и градска насеља															
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Σ*	* Ужице	* Севојно	Σ**	** Чајетина	** Златибор	%
0-4	6.900	305	432	182	347	593	498	626	942	2.665	2.365	300	310	167*	143	4,6
5-9	7.929	390	502	237	452	705	748	676	1004	2.857	2.510	347	358	203*	155	5,3
10-14	7.957	400	487	218	445	662	758	764	973	2.919	2.559	360	331	209*	122	5,3
15-19	9.262	425	565	231	523	753	950	961	976	3.522	3.160	362	356	214*	142	6,2
20-24	10.512	499	611	261	680	786	1.060	915	1143	4.091	3.591	500	466	258*	208	7,0
25-29	10.066	479	575	244	615	911	927	845	1035	4.013	3.502	511	422	249*	173	6,7
30-34	9.805	411	643	303	528	923	878	815	950	3.904	3.455	449	450	245*	205	6,5
35-39	10.398	551	705	280	522	953	854	895	933	4.272	3.782	490	433	239*	194	6,9
40-44	10.411	482	621	281	555	881	950	947	912	4.358	3.882	476	424	255*	169	6,9
45-49	11.404	525	684	279	647	898	1.197	944	1.056	4.663	4.160	503	511	288*	223	7,6
50-54	11.976	548	710	322	828	1.071	1.275	980	961	4.808	4.171	637	473	249*	224	8,0
55-59	12.756	526	839	383	870	1.204	1.394	973	942	5.124	4.461	663	501	252*	249	8,5
60-64	10.300	449	671	269	709	907	1.123	945	795	4.028	3.528	500	404	194*	210	6,9
65-69	6.333	275	391	147	398	537	807	689	462	2.408	2.154	254	219	93*	126	4,2
70-74	6.209	211	320	131	316	518	737	740	452	2.584	2.281	303	200	96*	104	4,1
75-79	4.629	165	238	110	235	470	521	387	307	2.014	1.754	260	182	72*	110	3,1
80+	3.218	122	154	114	125	381	243	228	217	1.517	1.331	186	117	53*	64	1,5
Укупно	150.065	6.763	9.148	3.992	8.795	13.153	14.920	13.330	14.060	59.747	52.646	7.101	6.157	3.336*	2.821	100
Просеч. старост	40	39	40	40	41	41	42	40	36	41	41	41	40	38*	41	-
Млађи од 20	32.048	1520	1.986	868	1.767	2.713	2.954	3.027	3.895	11.963	10.594	1.369	1.355	793*	562	-
% округ	21,4%	22,5%	21,7%	21,7%	20,1%	20,6%	19,8%	22,7%	27,7%	20,0%	20,1%	19,3%	22,0%	23,8%*	19,9	-
Млађи од 40	72.829	3460	4.520	1.956	4.112	6.286	6.673	6.497	7.956	28.243	24.924	3.319	3.126	1.784*	1.342	-
% округ	48,5%	51,2%	49,4%	49,0%	46,8%	47,8%	44,7%	48,7%	56,6%	47,3%	47,3%	46,7%	50,8%	53,5%*	47,6	-
Старији од 60	30.689	1.222	1.774	771	1.783	2.813	3.431	2.989	2.233	12.551	11.048	1.503	1.122	508*	614	-
% округ	20,5%	18,1%	19,4%	19,3%	20,3%	21,4%	23,0%	22,4%	15,9%	21,0%	21,0%	21,2%	18,2%	15,2%*	21,8	-
Индекс старења	0,96	0,80	0,89	0,89	1,01	1,04	1,16	0,99	0,57	1,05	1,04	1,10	0,83	0,64*	1,09	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po насељима и општинама, књ. 2, 2012.

Процес апсолутног смањења броја младих интензивнији је био у сеоским срединама (табеле II-28, II-29 и II-30 у прилогу). У Златиборском округу (општински центри и градска насеља) број младог становништва се смањило за 18.386 становника (36%) и 19.954 становника односно 43% у осталим насељима. У исто време удео старог становништва је повећан за 226% односно са 13.563 становника на 30.689 становника у градским центрима док је процес старења у сеоским срединама имао успорен континуиран ток као резултат емиграције, морталитета и мањег броја становника у овим срединама (4,5% - 1.707 становника). Просечна старост становништва је значајно виша у сеоским срединама и она се кретала од 38 година у 1991. години до 44 године у 2011. години (просек за Србију је такође био 44) (табела II-31 у прилогу).

Као резултат различитих демографских токова између градских насеља и сеоских насеља је и разлика у индексу старења. Градски центри обзиром на велику неуједначеност младог и старог становништва су у 2011. години имали индекс старења 0,96, а у сеоским срединама 1,51. Доминантни нодални центар са просечно најмлађим становништвом је Сјеница са индексом старења 0,57 односно становништвом старим просечно 36 година.

Интензитет старења становништва у области Златиборског округа обележен је и социо-културним фактором који се огледа у различитој структури становништва по националности и из њега проистеклог нивоа рађања и миграција.

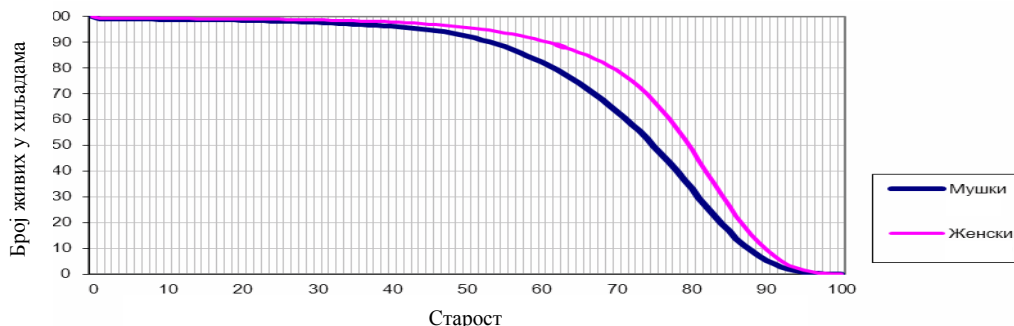
На основу приказаних података могу се уочити даљи правци демографског развоја градских и осталих насеља базираних на старосној структури анализираних периода, а то су:

- Омладина (0-19 година) имало је тенденцију најбржег опадања бројности укупне популације, у обе категорије насеља, са просечном годишњом стопом у општинским центрима и градским насељима од -22‰ и -28‰ у осталим насељима (1991 -2011. година);
- Млађе средовечно становништво (20-39 година) имало је постепену стопу смањења броја укупне популације од -13‰ (12.965 становника) у градовима насупрот бржег смањења у осталим насељима -23‰. Смањење од 37% условљено је интензивним миграционим кретањем у правцу најзначајнијих функцијских центара унутар и ван округа (најпродиктивнији контингент становништва);
- Старије средовечно становништво имало је стопу раста укупног броја становника од 8‰ у општинским центрима и градским насељима и највећи удео у укупној популацији насеља;
- Старије становништво (преко 60 година) процентуално је било најмање заступљено (20,5% у 2011. години) али готово изједначено са бројем младог становништва (21,4%).

2.1.2. Полна структура

Полна структура представља однос између квантитативне вредности мушког и женског дела популације. Полна структура становништва је директно повезана са старошћу популације. Са старошћу популације већа је смртност код мушке популације, услед чега је у вишим старосним добима женски део популације у порасту (графикон II-7) .

Промене у полној структури становништва сагледавају се на основу процентуалног односа мушког и женског становништва у укупној популацији територије и стопе маскулинитета (табела II-32 у прилогу).

Графикон II-7: Број живих⁴⁶ у Региону Шумадије и Западне Србије, 2010–2012. године⁴⁷

Овај показатељ може указати на ефекат миграција или природног прираштаја на промене у полној структури (Матијевић, 2009). Из табеле II-33 и табеле II-34 (у прилогу) може се закључити да је неуједначен однос између општинских центара, градских и осталих насеља. Посматрајући простор општинских центара и градских насеља, од 1991. године, закључује се да је доминантно било женско становништво осим у насељима Севојно (1.343,5 мушкараца), Прибој (1.017,6 мушкараца) и Сјеница (1.000,4 мушкараца).

До пописа 2011. године услед пада укупног броја становника (индекс промене мушког становништва 93,4, а женског 96,6) и значајнијег учешћа у економским миграцијама (село-градска насеља) женског становништва дошло је и до промена стопе маскулинитета (973,6:941,5) у корист женске популације (слика II-1). Једино насеље које је задржало однос мушке и женске популације је Пожега (индекс смањења 95,4)

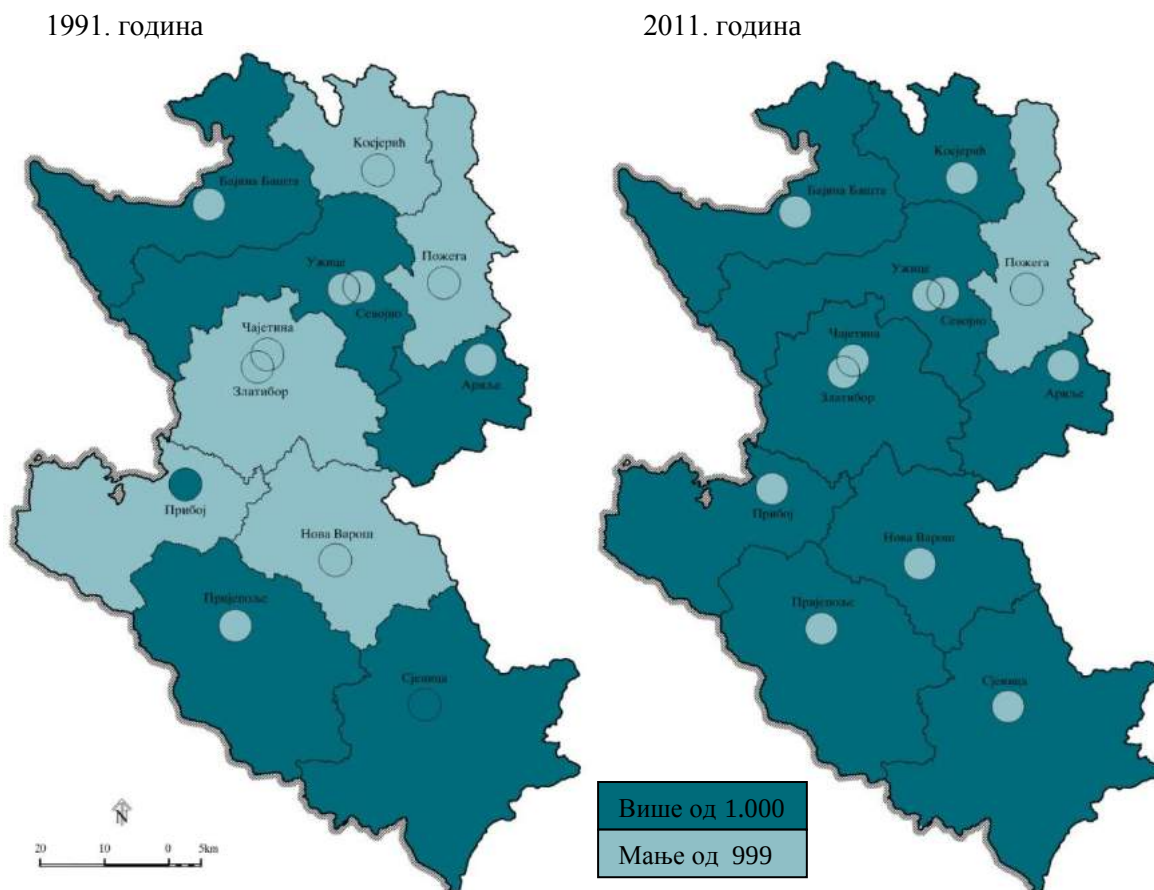
У оквиру сеоских насеља однос мушког према женској популацији био је равномернији, 1991. године (99,5 жена на 100 мушкараца), а до пописа 2011. тај број се смањио за 1,4%. Тако је у сеоским срединама мушко становништво постало

⁴⁶ Број живих показује како се један затворени скуп, чије је почетно бројно стање 100.000 истовремено живорођених становника, смањује због смртности са повећањем година старости (Попис 2011, РЗС, Детаљне таблице морталитета).

⁴⁷ Извор: Попис 2011. године, Детаљне таблице морталитета за Републику Србију, 2010-2012., РЗС, 2014. године.

доминантно у свим општинама насупрот градовима где се удео женске популације повећао са 50,7% на 51,5%.

Од 1991. године до пописа 2011. године тренд смањења учешћа мушког становништва округа нижи је од просека за централну Србију (98,5:97,8) са индексом промене број мушког становништва 77,1%:76,3% према женском становништву).

Слика II-1: Однос стопе маскулинитета 1991. и 2011. године у нодалним центрима и осталим насељима

На простору целог округа однос мушког и женског становништва се кретао у вредности од 1,02 у корист женског становништва. Уједначен однос мушке и женске популације 2011. године имао је нодални центар Косјерић (49,1%:50,9%), а највеће одступање је било у нодалном центру Чајетина (47,7%:52,3%). Посматрајући територије општина, Пријепоље је имало најуједначенији однос мушког и женског становништва 49,9%:50,1%, а територије сеоских насеља у општини Сјеница 49,7%:50,3%.

Табела II-33: Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета у општинским центрима и градским насељима, 1991-2011. године

Област (нодални центри)	Године пописа																	
	1991.*						2002.						2011.					
	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена
Република Србија	4.233.289	2.049.926	48,4	2.183.363	51,6	938,9	4.225.896	2.020.351	47,8	2.205.545	52,2	916,0	4271872	2.039.105	47,7	2.232.767	52,3	913,3
Централна Србија	3.111.695	1.510.009	48,5	1.601.686	51,5	942,8	3.073.601	1.469.523	47,8	1.604.078	52,2	916,1	3125141	1.490.463	47,7	1.634.678	52,3	911,8
Војводина	1.121.594	53.9917	48,1	581.677	51,9	928,2	2.031.992	984.942	48,5	1.047.050	51,5	940,7	1146731	548.642	47,8	598.089	52,2	917,3
Златиборски округ	157.995	77.941	49,3	800.54	50,7	973,6	159.368	77.841	48,8	81.527	51,2	954,8	150065	72.770	48,5	77.295	51,5	941,5
Ариље	6.074	2.936	48,3	3.138	51,7	935,6	6.744	3.271	48,5	3.473	51,5	941,8	6763	3.290	48,6	3.473	51,4	947,3
Бајина Башта	8.555	4.210	49,2	4.345	50,8	968,9	9.543	4.714	49,4	4.829	50,6	976,2	9148	4.477	48,9	4.671	51,1	958,5
Косјерић	3.794	1.881	49,6	1.913	50,4	983,3	4.116	1.984	48,2	2.132	51,8	930,6	3992	1.961	49,1	2.031	50,9	965,5
Нова Варош	10.424	5.088	48,8	5.336	51,2	953,5	10.335	5.053	48,9	5.282	51,1	956,6	8795	4.311	49,0	4.484	51,0	961,4
Пожега	12.552	6.176	49,2	6.376	50,8	968,6	13.206	6.441	48,8	6.765	51,2	952,1	13153	6.319	48,0	6.834	52,0	924,6
Прибој	22.137	11.165	50,4	10.972	49,6	1017,6	19.564	9.685	49,5	9.879	50,5	980,4	14920	7.289	48,9	7.631	51,1	955,2
Пријеполје	15.634	7.644	48,9	7.990	51,1	956,7	15.031	7.342	48,8	7.689	51,2	954,9	13330	6.514	48,9	6.816	51,1	955,7
Сјеница	14.445	7.224	50,0	7.221	50,0	1000,4	13.161	6.446	49,0	6.715	51,0	959,9	14060	6.985	49,7	7.075	50,3	987,3
Укупно нодални центри	60.108	29.503	49,1	30.605	50,9	963,5	62.162	30229	48,6	31.933	51,4	946,6	59.747	28.673	48,0	31.074	52,0	922,7
Ужице	53.607	26.292	49,1	27.315	50,9	962,5	54.717	26.542	48,5	28.175	51,5	942,1	52.646	25.224	47,9	27.422*	52,1	19,8
Севојно	6.501	3.211	49,4	2.390	36,8	1.343,5	7.445	3.687	49,5	3.758	50,5	974,1	7.101	3.449	48,6	3.652	51,4	944,4
Укупно нодални центри	4.272	2.114	49,5	2.158	50,5	979,6	5.506	2.676	48,6	2.830	51,4	945,6	6157	2.951	47,9	3.206	52,1	920,5
Чајетина	2.588	1.280	49,5	1.308	50,5	978,6	3.162	1.517	47,9	1.645	52,1	922,2	3.336	1.590	47,7	1.746	52,3	910,7
Златибор	1.684	834	49,5	850	50,5	981,1	2.344	1.159	49,4	1.185	50,6	978,1	2.821	1.361	48,2	1.460	51,8	932,1

Извор: РЗС, Stanovni{tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, kw. 4, 1993., Stanovni{tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, књ. 2, 2003., Stanovni{tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, књ. 2, 2012.

* по методологији 1991. г.

2.1.3. Старосна структура

Према резултатима последња три пописа (табела II-35) и из старосно-полне пирамиде општинских центара и градских насеља (графикон II-8) уочава се да је врх регресивне праве померен од 1991. године према старијим категоријама становништва. Тако је у 1991. години, у овим насељима, доминантно било мушко и женско становништво у доби између 35-39. године (прогресивни репродуктивни период). По попису 2002. године врх је био померен на 45-49 година, а 2011. на 55-59 година.

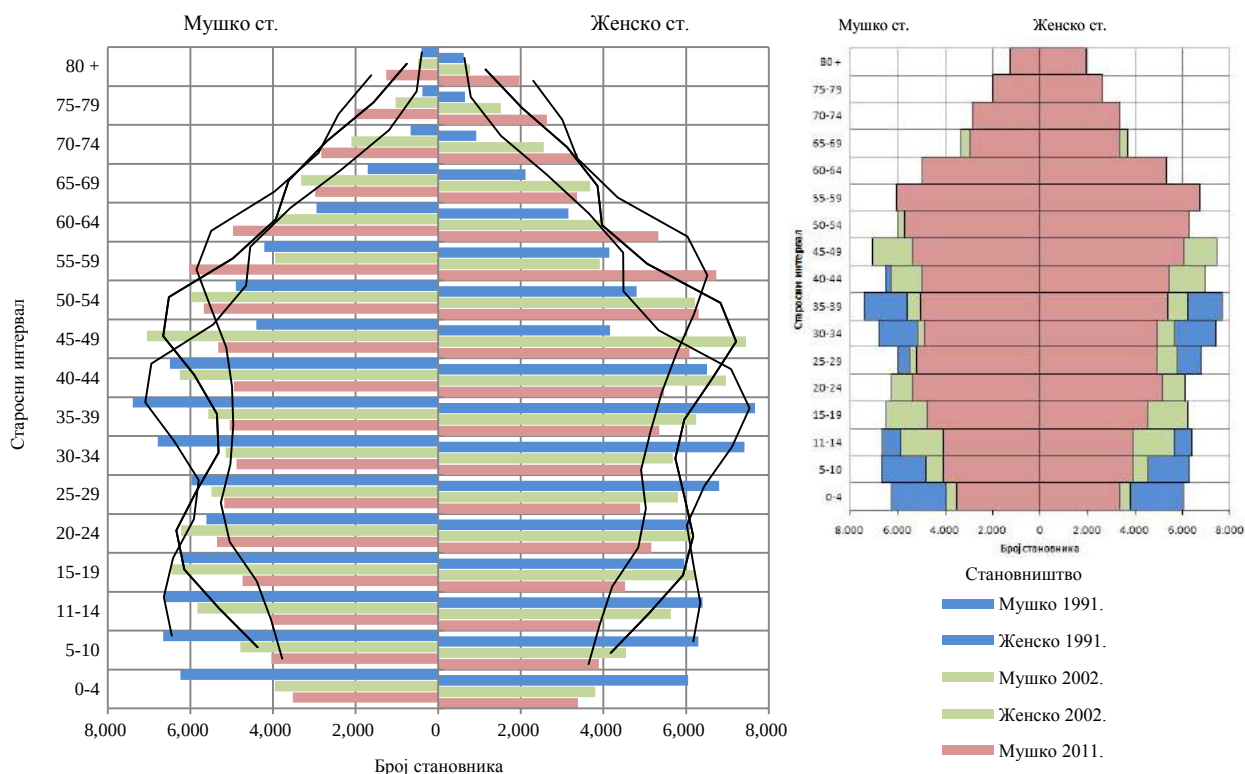
На основу дијаграма преклапања старосно-полне пирамиде период од 1991. до 2002. године карактеристичан је по доминацији млађег становништва (до 14. године које је чинило 24,3% укупне популације) и млађег средовечног становништва (34,1%) наспрам старијег становништва (више од 60 година) које је чинило 8% укупног становништва.

Табела II-35: Полно-старосна структура становништва у општинским центрима и градским насељима, 1991-2011.

Златиборски округ (општински центри и градска н.)	1991.*						2002.						2011.					
	Укупно	Мушко	%	Женско	%	% Округ	Укупно	Мушко	%	Женско	%	% Округ	Укупно	Мушко	%	Женско	%	% Округ
0-4	12.289	6.237	50,8	6.052	49,2	7,8	7.756	3.954	51,0	3.802	49,0	4,9	6.900	3.516	51,0	3.384	49,0	4,6
5-10	12.956	6.659	51,4	6.297	48,6	8,2	9.333	4.789	51,3	4.544	48,7	5,9	7.929	4.039	50,9	3.890	49,1	5,3
11-14	13.020	6.623	50,9	6.397	49,1	8,3	11.462	5.830	50,9	5.632	49,1	7,2	7.957	4.047	50,9	3.910	49,1	5,3
15-19	12.169	6.212	51,0	5.957	49,0	7,7	12.680	6.459	50,9	6.221	49,1	8,0	9.262	4.738	51,2	4.524	48,8	6,2
20-24	11.702	5.614	48,0	6.088	52,0	7,4	12.353	6.226	50,4	6.127	49,6	7,8	10.512	5.352	50,9	5.160	49,1	7,0
25-29	12.782	5.977	46,8	6.805	53,2	8,1	11.290	5.490	48,6	5.800	51,4	7,1	10.066	5.175	51,4	4.891	48,6	6,7
30-34	14.199	6.788	47,8	7.411	52,2	9,0	10.824	5.148	47,6	5.676	52,4	6,8	9.805	4.879	49,8	4.926	50,2	6,5
35-39	15.063	7.394	49,1	7.669	50,9	9,6	11.802	5.562	47,1	6.240	52,9	7,4	10.398	5.044	48,5	5.354	51,5	6,9
40-44	12.999	6.493	49,9	6.506	50,1	8,3	13.218	6.255	47,3	6.963	52,7	8,3	10.411	4.942	47,5	5.469	52,5	6,9
45-49	8.564	4.402	51,4	4.162	48,6	5,4	14.510	7.055	48,6	7.455	51,4	9,1	11.404	5.326	46,7	6.078	53,3	7,6
50-54	9.702	4.897	50,5	4.805	49,5	6,2	12.202	5.986	49,1	6.216	50,9	7,7	11.976	5.670	47,3	6.306	52,7	8,0
55-59	8.354	4.207	50,4	4.147	49,6	5,3	7.851	3.943	50,2	3.908	49,8	4,9	12.756	6.025	47,2	6.731	52,8	8,5
60-64	6.096	2.944	48,3	3.152	51,7	3,9	7.951	3.921	49,3	4.030	50,7	5,0	10.300	4.968	48,2	5.332	51,8	6,9
65-69	3.820	1.709	44,7	2.111	55,3	2,4	7.000	3.320	47,4	3.680	52,6	4,4	6.333	2.973	46,9	3.360	53,1	4,2
70-74	1.589	665	41,9	924	58,1	1,0	4.657	2.098	45,1	2.559	54,9	2,9	6.209	2.828	45,5	3.381	54,5	4,1
75-79	1.035	382	36,9	653	63,1	0,7	2.548	1.033	40,5	1.515	59,5	1,6	4.629	1.994	43,1	2.635	56,9	3,1
80 +	1.023	407	39,8	619	60,5	0,7	1.258	488	38,8	770	61,2	0,8	3.218	1.254	39,0	1.964	61,0	1,5
Укупно	157.362	77.610	49,3	79.752	50,7	100	158.695	77.557	48,9	81.138	51,1	100	150.065	72.770	48,5	77.395	51,6	100
Непознато	633	331	52,3	302	47,7	0,4	673	294	43,7	379	56,3	0,4	0	0	0	0	0	0
Укупно	157.995	77.941	49,3	80.054	50,7	100	159.368	77.851	48,8	81.517	51,2	100	150.065	72.770	48,5	77.395	51,6	100

Извор: РЗС, Stanovni(tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, kw. 4, 1993., Stanovni(tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, књ. 2, 2003., Stanovni(tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, књ. 2, 2012.

* по методологији 1991. г.

Графикон II-8: Полно-старосна пирамида и дијаграм преклапања у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године

По попису 2011. године старије средовечно становништво (40-59 година) чинило је 31% укупног становништва са већинским женским становништвом (просечно 52,8%) наспрам мушког становништва (47,2%).

Изглед старосно-полне пирамиде указује на интензивно старење са изразито регресивним правцем промене нарочито у најмлађем контингенту становништва (условна разлика од 5.389 становника, 1991-2011. године).

Утицај демографске старости у социо-економској сфери живота може се се пратити анализом економских показатељи старосних контингената који се односе на активно становништво (табеле II-36 до II-38 у прилогу). Приказани подаци представљају економски капацитет становништва који се може добити кроз проценат искоришћености радног контингента (p_{rk}), општу стопу активности (p_a) и коефицијент економске зависности (Ранчић, 1980) у општинским центрима, градским насељима и осталим насељима.

Тренд смањења активног становништва и пада процента искоришћености (5,4%) одраз је укупног смањења броја становника у приказаном пописном периоду и већ истакнутих разлога.

Искоришћеност радног контингента (P_{rk}) – општински центри и градска насеља

$$p_{rk1991} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{73.376}{111.280} \cdot 100 = 65,9\% \quad p_{rk2002} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{75.085}{111.669} \cdot 100 = 67,2\%$$

$$p_{rk2011} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{63.193}{101.463} \cdot 100 = 62,3\%$$

Искоришћеност радног контингента (P_{rk}) - остала насеља

$$p_{rk1991} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{93.990}{112.703} \cdot 100 = 83,4\% \quad p_{rk2002} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{73.275}{91.556} \cdot 100 = 80,0\%$$

$$p_{rk2011} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{59.078}{83.063} \cdot 100 = 71,1\%$$

Општа стопа активности указује на недовољну заступљеност активног становништва у односу на укупно становништво (на 100 становника) свих насеља од 1991. године до последњег пописа.

Општа стопа активности (p_a) - општински центри и градска насеља

$$p_a = \frac{P_a}{P} \cdot 100 \quad p_{a1991} = \frac{73.376}{157.995} \cdot 100 = 46,4 \quad p_{a2002} = \frac{75.085}{159.368} \cdot 100 = 47,1$$

$$p_{a2011} = \frac{63.193}{150.065} \cdot 100 = 42,1$$

Општа стопа активности (p_a) - остала насеља

$$p_{a1991} = \frac{93.990}{177.831} \cdot 100 = 52,8 \quad p_{a2002} = \frac{73.275}{154.028} \cdot 100 = 47,6 \quad p_{a2011} = \frac{59.078}{136.484} \cdot 100 = 43,3$$

p_a - укупно активно становништво

P - укупно становништво

P_{ik} - укупно становништво исте старости (радни контингент)

Обзиром да се активност становништва не може ограничити на одређену старосну доб, на основу табеле II-39, може се израчунати специфична стопа активности мушког и женског становништва на целој територији округа. У контингенту активног становништва најбројнија је била група у доби између 30. и 49. године. Број мушког активног становништва у 2011. години износио је 32.855, а женског 27.169.

Специфична стопа активности овог контингента за мушку и женску популацију износила је:

$$5_{ma,x}^v = \frac{5V_{ma,x}}{5V_{m,x}} \cdot 100 = \frac{32.855}{37.767} = 86,99 \text{ за мушку популацију}$$

$$5_{fa,x}^v = \frac{5V_{fa,x}}{5V_{f,x}} \cdot 100 = \frac{27.169}{37.211} = 73,01 \text{ за женску популацију}$$

$5_{ma,x}^v / 5_{fa,x}^v$ - специфичне стопе активности за мушко и женско становништво

$5V_{ma,x} / 5V_{fa,x}$ - активно мушко и женско становништво одређене старосне групе

$5V_{ma,x} / 5V_{fa,x}$ - укупно мушко и женско становништво одређене старосне групе

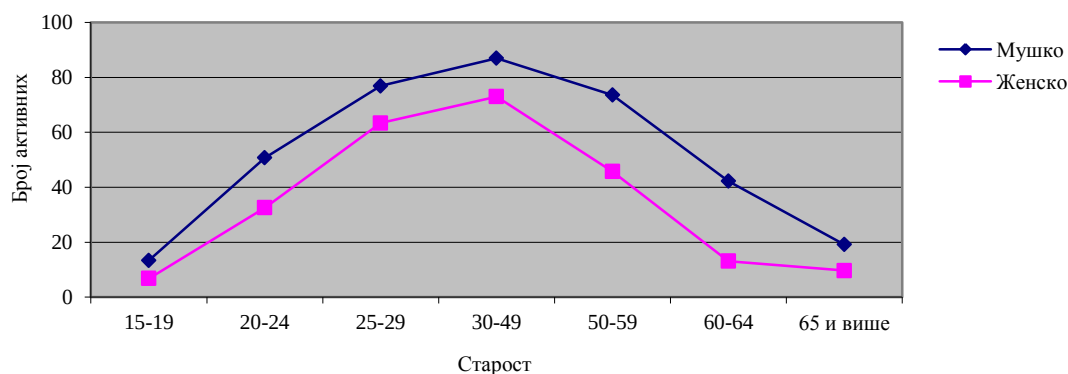
Табела II-39: Активно становништво, укупно становништво по старосним групама и специфична стопа активности Златиборског округа, 2011. године

Старосне категорије 2011. године*	Активно становништво			Укупно становништво			Специфична стопа активности	
	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	мушко	женско
15-19	1.159	556	1.715	8.641	8.212	16.853	13,41	6,78
20-24	4.905	2.943	7.848	9.661	9.030	18.691	50,77	32,59
25-29	7.169	5.234	12.403	9.322	8.256	17.578	76,9	63,4
30-49	32.855	27.169	60.024	37.767	37.211	74.978	86,99	73,01
50-59	17.113	10.762	27.875	23.258	23.523	46.781	73,58	45,75
60-64	4.117	1.333	5.450	9.740	10.173	19.913	42,27	13,1
65 и више*	4.223	2.733	6.956	22.031	28.314	50.345	19,17	9,65

* у категорију активног становништва урачунат је и контингент становништва преко 65 година иако не спадају у радни контингент, обзиром да не постоји горња граница економске активности становништва

Извор: Попис 2011. г., Становништво према економској активности, старости и полу, књ . 7, 2013.

На основу вредности уочава се да је контингент становништва испод анализираних групе 4 пута мањи што указује на мањи економско радни потенцијал и недовољну радну снагу у следећим пописним периодима (графикон II-9).

Графикон II-9: Специфичне стопе активног становништва Златиборског округа по старости, 2011. године

Повећањем стопе активности односно њеним смањењем утиче се на контингент економски зависних становника - P_{ez} (лица са личним приходом и издржавана лица). Вредност овог коефицијента у корелацији је са степеном економског развика анализираних простора и старосним контингентима становништва.

Период од 1991. до 2002. године (табеле II-36 и II-37 у прилогу) карактеристичан је по смањењу коефицијента економски зависних становника обзиром на смањење броја издржаваних лица и повећање активних. Ниво економске зависности највиши је био 2011. године у општинским центрима и градским насељима у којима је коефицијент био најнижи у сва три пописна периода (Сјеница-194, Прибој-161 и Пријепоље-145) (табела II-38 у прилогу и табела II-40). Нодални центар Прибој је имао константно повећање броја економски зависних становника са индексом од 137,6 поена (табела II-41).

Најнижи ниво економски зависних становника је био у центрима Чајетина (111) и Ариље (123) услед најповољнијих односа старосних контингената (просечна старост је 38 односно 39 година) и укупне привредне структурираности (индустрија, пољопривреда и трговина).

Табела II-40: Структура економске активности становништва у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године

Насеље	Економска активност											
	1991. године*				2002. године				2011. године			
	Активно становништво	Лица са личним приходом	Изддржавана лица	P _{ez}	Активно становништво	Лица са личним приходом	Изддржавана лица	P _{ez}	Активно становништво	Лица са личним приходом	Изддржавана лица	P _{ez}
Република Србија	1.870.876	698.046	1.664.367	126	1.925.940	904.913	1.395.043	119	1.838.412	991.022	1.442.438	132
Централна Србија	1.376.795	492.946	1.241.954	126	1.403.573	651.940	1.018.088	119	1.347.855	394.482	1.382.804	132
Војводина	494.081	205.100	422.413	127	522.367	252.973	376.955	121	490.557	270.804	385.370	134
Златиборски округ	73.376	18.150	66.469	115	75.085	27.409	56.874	112	63.193	32.771	54.101	137
Ариље	3.050	687	2.337	99	3.393	1.099	2.252	99	3.035	1.365	2.363	123
Бајина Башта	4.112	829	3.756	108	4.676	1.360	3.507	104	3.815	1.746	3.587	140
Косјерић	1.790	372	1.632	112	2.044	616	1.456	101	1.646	841	1.505	143
Нова Варош	4.966	1.057	4.401	110	5.013	1.686	3.636	106	3.830	2.025	2.940	130
Пожега	5.700	1.765	5.087	120	6.457	2.327	4.422	105	5.791	2.929	4.433	127
Прибој	10.193	1.795	10.149	117	8.309	3.464	7.791	135	5.709	3.556	5.655	161
Пријепоље	6.715	2.105	6.814	133	6.489	2.971	5.571	132	5.431	3.110	4.789	145
Сјеница	5.808	1.116	7.521	149	5.336	1.871	5.954	147	4.776	2.207	7.077	194
Ужице	25.774	7.411	20.422	108	26.780	10.015	17.922	104	23.493	12.100	17.053	124
Севојно	3.016	759	2.726	116	3.715	1.195	2.535	100	2.932	1.616	2.553	142
Чајетина	1.382	216	990	87	1.656	408	1.098	91	1.581	585	1.170	111
Златибор	870	180	634	94	4.422	2.980	2.720	129	1.154	691	976	144

Извор: Пописи 1991., 2002. и 2011., Становништво, активност и пол., кн. 7, 1994. г., Становништво према активности и полу, кн. 5, 2003. г. Становништво према економској активности, старости и полу, кн. 7, 2013. г., РЗС, Београд
*по методологији 1991. г.

Структура издржаваног становништва у осталим насељима имала је ниже вредности (табеле II-36 до II-38 у прилогу) обзиром да су контингенти активног становништва у овим насељима везани делом за привреду у општинским центрима и градским насељима, а делом у самим насељима преко пољопривредне производње са неповољним демографским токовима (одумирање села и иселавање).

Табела II-41: Индекс промене економске зависности становништва општинских центара и градских насеља Златиборског округа

Индекс промене	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор
2002/1991. г.	97,39	100,00	96,30	90,18	96,36	87,50	115,38	99,25	98,66	96,30	86,21	104,60	137,23
2011/2002. г.	122,32	124,24	134,62	141,58	122,64	120,95	119,26	109,85	131,97	119,23	142,00	121,98	111,63
2011/1991. г.	119,13	124,24	129,63	127,68	118,18	105,83	137,61	109,02	130,20	114,81	122,41	127,59	153,19

2.2. Економска структура становништва

Структурираност привреде по секторима делатности указује да је привредна усмереност и концентрација запослености детерминисана укупним привредним токовима у републици последњих година.

Праћење и поређење промена у укупној структури делатности и запослених у насељима, користи се за утврђивање функцијске усмерености и међузависности општинских центара, градских и осталих насеља.

Удео запослених радника у укупном запосленом становништву округа и удео запослених радника укупном становништву општинских центара, градских и осталих насеља, од 1991. до 2011. године, се кретао неуједначено (табеле од II-42 до II-50 у прилогу). У примарном сектору се кретао од 3,4% до 3,3% у запосленом односно од 1,4% до 1,0% у укупном становништву округа, у секундарном од 54,4% до 35,7% у запосленом односно од 22,2% до 11,4% у укупном становништву округа и у терцијарно-квартарном од 42,0% до 60,7% у активном односно 17,1% до 19,5% у укупном становништву. У међувремену се број укупног активног становништва које обавља занимање смањио за 25,2% (16.289), а укупно становништво за 5,01%. Однос укупно запосленог према активном становништву је смањен за 11,66%.

На основу процентуалног учешћа сектора делатности, може се закључити да је главни носилац развоја функције рада у општинским центрима и градским насељима до 2002. године био секундарни сектор (44,7% у запосленом становништву). До 2011. године вредност секундарног сектора била је изједначена са терцијарним (17.179 радника и удео од 35,7%). Секундарни сектор, у оквиру градских насеља, најзаступљенији је био у Севојну (48,1%) што је резултат процеса субурбанизације настао као процес дислокације индустријских објеката из Ужица. Овај процес везан је за децентрализацију индустријализације и развој саобраћајних средстава и система (Tompson, 1982). Тиме се Севојно издвојило као као нодални центар Златиборског округа и секундарни центар Ужичке агломерације.

Терцијаризација или изједначавање учешћа терцијарно-квартарног и секундарног сектора, кроз процес привредног реструктурирања, је функционално трансформисала градска насеља од 1991. до 2011. године тако да је индекс

промена секундарног сектора износио просечно 49,1 индексних поена, док је у исто време индекс промена терцијарног сектора био 111,1 односно 103,8. (табела II-51) Терцијарни сектор, 2011. године, имао је највеће вредности у нодалном центру Златибор (59,5%) и процентуално највећу заступљеност посматрајући све делатности. Развијен је као секундарни центар, уз општински центар Чајетина, развојем туризма и угоститељских објеката (табела II-49). Тиме се потврђује теорија Мирдала да један процес у друштвено-економском систему (социо-економска сфера) изазива реакцију другог процеса односно развојем и локацијом секундарних делатности развијена терцијарна грана делатности као резултат кружне каузалности (Myrdal, 1957). Овај процес је нарочито био интензиван у периоду од пописа 1991. године. Тиме се непрекидно вршила концентрација становника и њихових делатности у градским насељима односно општинским центрима, а као резултат тих процеса појавила се социо-економска рецесија у сеоским насељима. Квартарни сектор је имао уједначен индекс промене заступљености са просечном вредношћу од 21,17%. Највиша вредност овог сектора, 2011. године, била је у Пријеполу (30,0%) у оквиру здравственог и социјалног рада (351 радник) у објектима опште болнице Пријеполје, здравствених станица Бродарево и Коловрат и здравствених амбуланти Јабука, Бабине, Црквени Тоци, Камена Гора и Аљиновици.

Табела II-51: Индекс промене делатности у општинским центрима и градским насељима од 1991. до 2011. године

Насеља	I			Индекс раста 2011/2002	Индекс раста 2011/1991	II			Индекс раста 2011/2002	Индекс раста 2011/1991	III			Индекс раста 2011/2002	Индекс раста 2011/1991	IV			Индекс раста 2011/2002	Индекс раста 2011/1991
	1991.	2002.	2011.			1991.	2002.	2011.			1991.	2002.	2011.			1991.	2002.	2011.		
Златиборска област	2.204	1.597	1.566	98,1	71,1	35.023	24.769	17.179	69,4	49,1	15.467	16.894	17.179	101,7	111,1	11.582	11.387	12.022	105,6	103,8
Ариље	173	217	224	103,2	129,5	1.646	1.186	1.208	101,9	73,4	484	542	663	122,3	137,0	460	450	437	97,1	95,0
Бајина Башта	157	206	114	55,3	72,6	1.787	1.514	1.156	76,4	64,7	1.033	1.180	1.020	86,4	98,7	742	716	738	103,1	99,5
Косјерић	85	95	23	24,2	27,1	882	745	513	68,9	58,2	457	441	511	115,9	111,8	282	285	276	96,8	97,9
Нова Варош	145	128	85	66,4	58,6	2.730	1.875	919	49,0	33,7	952	830	809	97,5	85,0	658	649	652	100,5	99,1
Пожега	189	133	124	93,2	65,6	2.460	2.044	1.671	81,8	67,9	1.526	1.526	1.694	111,0	111,0	994	1.015	1.000	98,5	100,6
Прибој	117	104	193	185,6	165,0	5.709	2.193	1.354	61,7	23,7	1.480	1.444	1.374	95,2	92,8	1.236	1.175	1.099	93,5	88,9
Пријеполје	144	126	239	189,7	166,0	3.038	1.927	857	44,5	28,2	1.335	1.460	1.426	97,7	106,8	1.049	1.008	1.094	108,5	104,3
Сјеница	665	277	175	63,2	26,3	2.479	1.757	1.295	73,7	52,2	908	728	851	116,9	93,7	809	753	974	129,3	120,4
Ужице	311	132	253	191,7	81,4	11.713	9.231	6.670	72,3	56,9	6.138	7.048	6.924	98,2	112,8	4.585	4.421	4.765	107,8	103,9
Севојно	84	71	68	95,8	81,0	1.721	1.689	1.112	65,8	64,6	478	717	719	100,3	150,4	328	384	415	108,1	126,5
Чајетина	67	52	44	84,6	65,7	671	440	269	61,1	40,1	289	421	581	138,0	201,0	261	319	341	106,9	130,7
Златибор	67	56	24	42,9	35,8	187	168	155	92,3	82,9	387	557	607	109,0	156,8	178	212	231	109,0	129,8

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, документациони материјал, РЗС, Београд.

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ 6, РЗС, Београд, 2004.

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15 и непубликовани подаци, РЗС, 2014.

Остала насеља су имала пад запослености пропорционалан смањењу броја становника са највећим вредностима у примарном сектору од 57,0% до 49,7% у активном становништву (табеле II-44 и II-50 у прилогу). За примарни сектор, 2011. године, највећу заступљеност, у оквиру општинских територија, имала су сеоска насеља општине Сјеница (69,6%) (табела II-50 у прилогу). Сјеница је регионални центар за развој пољопривреде формиран 2013. године⁴⁸, у складу са карактером физичко-географских одлика и учешћу пољопривредног становништва у укупном становништву општине (41,99%) (табела II-71 у прилогу). Процес промена у сеоској средини огледао се и у високом уделу услужних делатности запосленог становништва у 2011. години (17,1%) у укупно запосленом становништву.

Табела II-65: Структура ноћења по врстама туристичких места 2013/2012. године

2013/2012. година	Укупно	%	Домаћи гости	%	Инострани гости	%
Република Србија	6.567.460	+ 1 %	4.579.067	- 2 %	1.988.393	+ 11 %
Београд	1.277.692	+ 3 %	274.570	- 16 %	1.003.122	+ 9 %
Нови Сад	240.512	+ 9 %	77.534	+ 2 %	162.978	+ 13 %
Бањска места	2.134.497	+ 3 %	1.953.295	+ 1 %	181.202	+ 26 %
Планинска места	1.558.126	- 3 %	1.363.846	- 6 %	194.280	+ 25 %
Златибор	455.759	- 6 %	388.344	- 3 %	67.415	+ 9 %
Остала туристичка места	1.130.999	- 3 %	747.658	- 4 %	383.341	0 %
Остала места	225.634	+ 23 %	162.164	+ 22 %	63.470	+ 26 %

Извор: <http://www.srbija.travel/turisticki-promet-u-republici-srbiji-u-2013-godini/>

Анализирајући вредности сектора делатности (табеле од II-52 до табеле II-60 у прилогу), кроз коефицијент варијације (V), уочава се да је велика хетерогеност нумеричких вредности за насеља што произилази из функционалних разлика између општинских центара, градских и осталих насеља у округу. У Златиборском округу највећа одступања од просечних вредности су у сва три пописна периода била у пољопривреди (одступање од средње вредности за пољопривредну делатност је била од 3-4 стандардне девијације⁴⁹) (табела II-61 у прилогу и табела II-61a).

⁴⁸ <http://regionalnicentar.org.rs/o-regionalnom-centru/>

*1. Ариље, 2. Бајина Башта, 3. Косјерић, 4. Нова Варош, 5. Пожега, 6. Прибој, 7. Пријеполје, 8. Сјеница, 9. Ужице, 11. Севојно, 10. Чајетина и 12. Златибор.

**1. Ариље, 2. Бајина Башта, 3. Косјерић, 4. Нова Варош, 5. Пожега, 6. Прибој, 7. Пријеполје, 8. Сјеница, 9. Ужице и 10. Чајетина.

⁴⁹ **Стандардна девијација** је просечно одступање појединачних вредности нумеричког обележја од аритметичке средине. Ако је одступање мало то указује на малу распршеност, односно дисперзију чланова нумеричког низа од аритметичке средине из чега следи добра репрезентативност аритметичке средине. У обрнутом случају кад је дисперзија велика, репрезентативност аритметичке средине је слаба. Стандардна девијација се израчунава зависно од типа нумеричког низа:

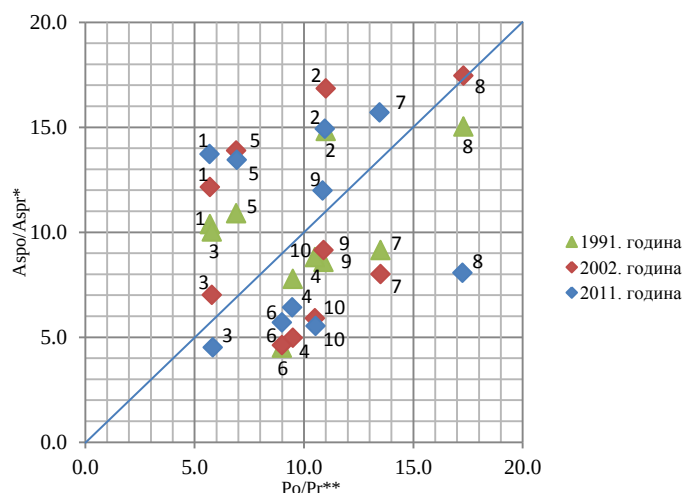
$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{X})^2}{N}}$$

Табела II-61a: Одступање од средњих вредности, 1991-2011. године

Делатност	Општине							Општински центри и градска насеља						Остала насеља					
	1991.г.		Делатност	2002.г.		2011.г.		1991.г.		2002.г.		2011.г.		1991.г.		2002.г.		2011.г.	
	σ	V %		σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %		
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	3-4	31,4	Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	2-3	46,2	2-3	43,2	1-2	90,4	1-2	51,6	1-2	64,6	3-4	31,2	2-3	47,1	2-3	44,01
Индустрија, рударство и енергетика	1-2	72,7	Индустрија, рударство и енергетика	1-2	86,1	1-2	87,4	1-2	93,4	1-2	110,7	1-2	114,4	2-3	48,3	1-2	54,1	1-2	54,68
Грађевинарство	1-2	95,1	Грађевинарство	1-2	97,5	0-1	105,1	1-2	159,3	1-2	143,0	1-2	145,7	1-2	79,1	1-2	73,9	1-2	86,27

Ови показатељи недвосмислено указују да су се простори општинских центара, градских насеља и целих општина структурно трансформисале у простор услужних и прозводних делатности.

Делатности које запошљавају више од просечне вредности за општине представљају виши степен концентрације запослености и имплицирају значај насеља у функцијској хијерархији⁵⁰. За пољопривреду, за 2011. годину, то су општине Пријепоље и Бајина Башта (графикон II-10 и табела II-62 у прилогу).

Графикон II-10: Концентрација активног становништва у пољопривреди општина,⁵¹

где је: σ – стандардна девијација, N – укупан број јединица, x_i – вредност нумеричког обележја,

$\bar{X}$ – аритметичка средина.

Коефицијент варијације (V) је релативна мера дисперзије изражена у % која се израчунава према формули:

$$V = \sigma / \bar{X} \cdot 100$$

Већи коефицијент варијације показује већу распршеност, односно мању репрезентативност аритметичке средине. Коефицијент варијације може и прећи вредност 100% у случајевима кад се ради о веома хетерогеном низу.

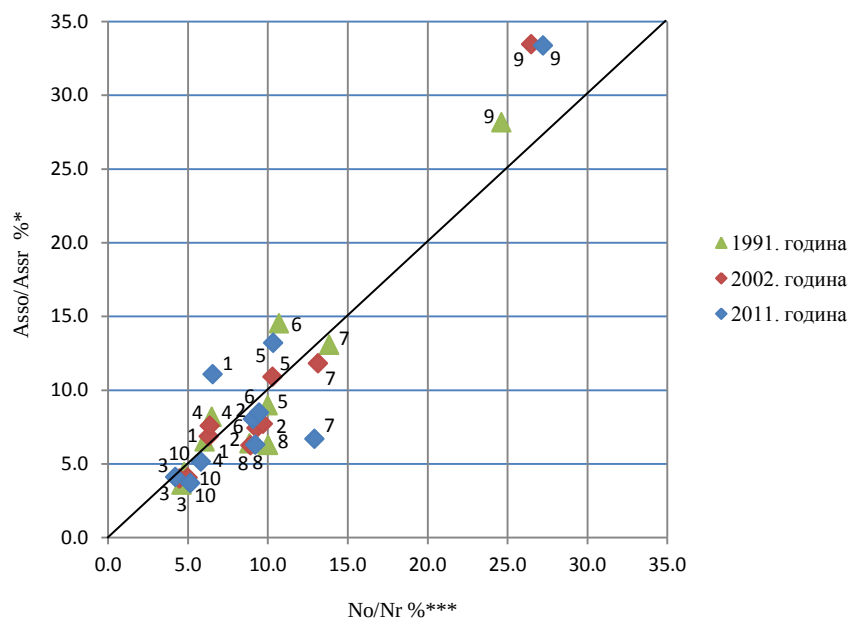
⁵⁰ **Коефицијент концентрације** или локације броја запослених кумулативно или поделатностима једне или више територијалних јединица у оквиру целине округа, или једног насеља у насеобинској структури (мрежи, систему) се одређује на основу пропорционалног односа укупног броја радника субцелине и округа са односом површина субцелине и округа (Тошић, 1996) или укупног становништва субцелине и становништвом округа (Тошић, 1999).

⁵¹ Општине: 1. Ариље, 2. Бајина Башта, 3. Косјерић, 4. Нова Варош, 5. Пожега, 6. Прибој, 7. Пријепоље, 8. Сјеница, 9. Ужице, 10. Чајетина

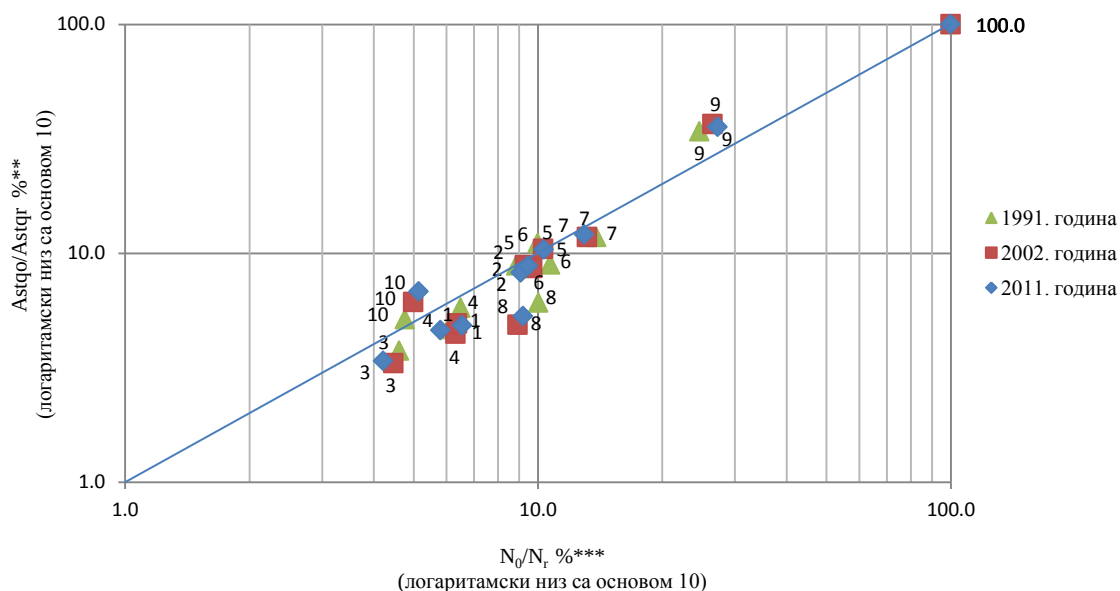
*(Aspo/Aspr %) - Удео запосленог становништва у пољопривреди у општинама у укупном запосленом становништву округа

** (Po/Pr %) - Удео површине општине у површини округа

У индустрији и терцијарно-квартарним делатностима општина Ужице и град Ужице доминирају овим сегментима концентрације и у целом пописном периоду имали су степен концентрације далеко виши од осталих насеља (графикон II-11 и II-12 и табела II-62 у прилогу).

Графикон II-11: Концентрација активног становништва у индустрији у општинама, 1991-2011. године

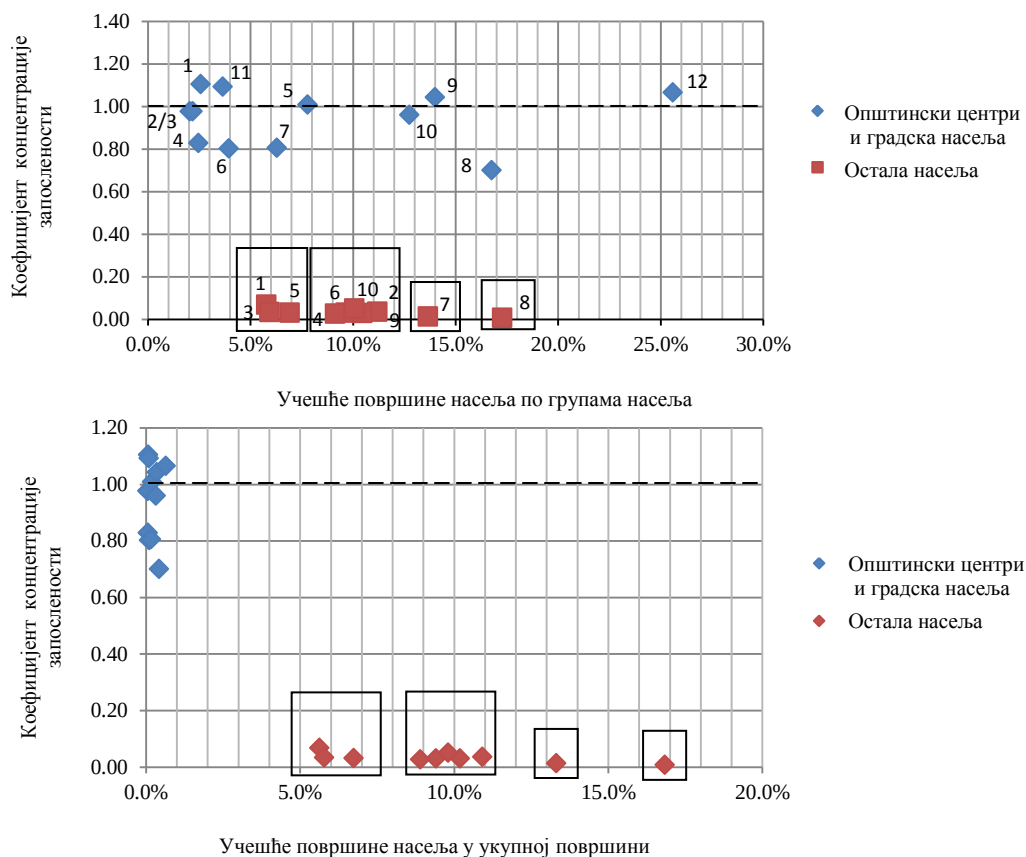
Графикон II-12: Концентрација активног становништва у услужним делатностима у општинама, 1991-2011. године

*(Asso/Assr %) - Удео запосленог становништва општине у укупном запосленом становништву округа

** (Astqo/Astqr %) - Удео запосленог становништва општине у укупном запосленом становништву округа

*** (No/Nr %) - Удео становништва општине у укупном становништву округа

Ако се за базу података за коефицијент концентрације запослености примени учешће општинских центара, градских насеља и осталих насеља у укупном броју становника уочава се да је коефицијент виши од 1 за нодалне центре Ариље, Пожегу, Ужице, Чајетину и Златибор док је за остала насеља мање од 1 (графикон II-13 и табеле II-63 и II-64 у прилогу). Од нодалних центара чија је вредност мања од један, 2011. године, најмањи степен концентрације има Сјеница.

Графикон II-13: Коефицијент концентрације запослености, 2011. године

У процесу деиндустријализације Златиборског округа смањивање броја индустријских радника одвијало се паралелно са депопулацијом и трансформацијом привредних структура државе. Тиме се формирала основа за двојако кретање становништва према градским насељима у виду трајног пресељења и дневних и периодичних кретања. Динамична полицентрична дневна миграција између насеља базирала се на јаким функцијским везама центара рада и радно-стамбених насеља.

У општинским центрима и градским насељима, Златиборског округа, било је запослено, 2002. године, 55.435, а 2011. године, 48.114 становника (индекс раста 86,8 индексних поена). У укупном броју радника учествовао је и контингент радника дневних миграната који су чинили 14,3% односно 18,8% укупних радника ових насеља на територији Златиборског округа.

Однос броја запослених према укупном становништву уочава се кроз општу стопу запослености и указују на недовољну заступљеност у односу на укупно становништво (на 100 становника) општинских центара, градских и осталих насеља у последња три пописа:

Општа стопа запослености (p_{za}) - општински центри и градска насеља

$$p_{za} = \frac{P_z}{P} \cdot 100 \quad p_{za1991} = \frac{64.403}{157.995} \cdot 100 = 40,8 \quad p_{za2002} = \frac{55.435}{159.368} \cdot 100 = 34,7$$

$$p_{a2011} = \frac{48.114}{150.065} \cdot 100 = 32,1$$

Општа стопа запослености (p_{za}) - остала насеља

$$p_{a1991} = \frac{85.457}{177.831} \cdot 100 = 48,1 \quad p_{a2002} = \frac{58.911}{154.028} \cdot 100 = 38,2 \quad p_z 2011 = \frac{49.162}{136.484} \cdot 100 = 36,0$$

p_a - укупно запослено становништво

P - укупно становништво

За синтезну вредност укупног броја радника, као индикатора развијености функције центра рада (табела II-66), могу се користити вредности број радника који гравитирају општинским центрима и градским насељима кроз коефицијент координације⁵⁴ и коефицијент ефективне координације⁵⁵ (Тошић, 1999). За 2002. годину највећи коефицијент координације, у доминантним нодалним центрима, имало је градско насеље Севојно (279,7), а најмањи Сјеница (200,5). У 2011. години највећу вредност имао је нодални центар Златибор (312,2), а најмању Нова

⁵⁴ Коефицијент координације између функције центра рада и функције центра становања радника без обзира где раде: $I = R/S \times 100$ (R - број запослених у насељу, S - број радника који станују у насељу)

⁵⁵ Коефицијент ефективне координације представља однос између броја запослених у центру рада и броја радника који станују и раде у истом насељу: $I_e = R/Se \times 100$ (R - број запослених у центру рада, Se - број радника који станују и раде у месту рада)

Варош (195,4). На основу свих вредности уочава се да су општинска и градска средишта била са развијенијом функцијом рада од функције становања обзиром да коефицијенти прелазе вредност од 100. Остала насеља имају вредност коефицијента мање од 100.

Табела II-66: Индикатори развијености функције рада у општинским центрима и градским насељима 2002. и 2011. године

Насеље	2002. године						2011. године					
	Укупан број запослених у о.ц. и г.н.	Станују у о.ц. и г.н.	Станују и раде у о.ц. и г.н.	Станују ван о.ц. и г.н.	I (R/S x 100)	Ie (R/Se x 100)	Укупан број запослених у о.ц. и г.н.	Станују у о.ц. и г.н.	Станују и раде у о.ц. и г.н.	Станују ван о.ц. и г.н.	I (R/S x 100)	Ie (R/Se x 100)
Златиборски округ	123.991	55.435	48.145	20.411	223,7	257,5	106.637	48.114	39.070	19.453	221,6	272,9
Ариље	6.369	2.419	2.179	1.771	263,3	292,3	6.195	2.536	2.009	1.650	244,3	308,4
Бајина Башта	9.100	3.638	3.344	2.118	250,1	272,1	7.395	3.031	2.580	1.784	244,0	286,6
Косјерић	3.686	1.572	1.516	598	234,5	243,1	3.387	1.324	1.159	904	255,8	292,2
Нова Варош	7.524	3.535	3.218	771	212,8	233,8	4.829	2.471	1.982	376	195,4	243,6
Пожега	11.537	4.888	4.062	2.587	236,0	284,0	10.267	4.502	3.466	2.299	228,1	296,2
Прибој	10.438	4.995	4.925	518	209,0	211,9	9.283	4.062	3.762	1.459	228,5	246,8
Пријеполје	11.195	4.596	4.518	2.081	243,6	247,8	9.416	3.644	3.334	2.438	258,4	282,4
Сјеница	7.319	3.650	3.559	110	200,5	205,6	6.566	3.339	2.960	267	196,6	221,8
Ужице	43.616	20.988	17.582	5.046	207,8	248,1	38.090	18.635	15.346	4.109	204,4	248,2
Севојно	8.083	2.890	1.547	3.646	279,7	522,5	5.539	2.314	1.071	2.154	239,4	517,2
Чајетина	2.755	1.255	911	589	219,5	302,4	2.486	1.236	593	657	201,1	419,2
Златибор	2.369	1.009	784	576	234,8	302,2	3.184	1.020	808	1.356	312,2	394,1

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ. 6, РЗС, Београд, 2004. Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15 и непубликовани подаци, РЗС, 2014. Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање према делатности и полу, књ. 13 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. г. Попис 2011., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање по полу, књ. 11 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

Значај општинских центара и градских насеља и улога коју имају у развоју округа проистиче у знатној мери и од структуре дневних миграната⁵⁶. Теоријски приступи и примењене методе истраживања феномена дневних миграција, запосленог становништва, урбано-руралних средина заснивају се на функцији рада и просторног размештаја радника "полутана" као израз непотпуне ангажованости у месту становања (табеле II-67 и II-68 у прилогу). Структура дневних миграната по делатностима одговара структури делатности свих запослених у центрима рада. Највишу вредност броја дневних миграната у последња два пописа је имао секундарни сектор (4.438 односно 4.292 радника) са односом између радника немиграната и радника дневних миграната 82,08:17,92% и 75,01:24,99%.

⁵⁶ Дневне миграције становништва проузроковане су, у првом реду, нашим друштвеним условима, интензивнијим развојем секундарних и терцијарних делатности, па и кварталних, и као такве представљају важан просторно-функцијски елемент (Стаменковић, 1989, 1996). Правце и интензитета дневних миграција становништва које путује ради задовољавања различитих социјално-географских функција детерминишу степени развијености и усаглашености размештаја јавно-социјалних служби са размештајима њихових корисника. (Тошић, 2012)

Приликом анализе броја дневних миграната како за округ тако и за нодалне центре уочава се бројност дневних миграната према укупном броју радника што се највише испољава у секундарним делатностима, а најмање у терцијарно-квартарним. Однос броја миграната у секундарним делатностима (највише у индустрији) смањена је у последња два пописа у односу на удео укупног броја запослених радника са 44,68% у 2002. години на 35,71% у 2011. години.

Табела II-67: Структура дневних миграната општинских центара и градских насеља Златиборског округа, 2002-2011.г.

Општински центри и градска насеља	Делатности 2002. године						Делатности 2011. године					
	Укупно	I	II	III	IV	Остало и непознато	Укупно	I	II	III	IV	Остало и непознато
Златиборски округ	55.435	1.597	24.769	16.894	11.387	788	48.114	1.566	17.179	17.179	12.022	168
Број запослених у месту становања	48.145	1.442	20.331	15.361	10.287	724	39.070	1.405	12.887	14.473	10.142	163
Дневни мигранти	7.290	155	4.438	1.533	1.100	64	9.044	161	4.292	2.706	1.880	5
Ариље	2.419	217	1.186	542	450	24	2.536	224	1.208	663	437	4
Број запослених у месту становања	2.179	199	1.051	513	394	22	2.009	216	875	570	344	4
Дневни мигранти	240	18	135	29	56	2	527	8	333	93	93	0
Бајина Башта	3.638	206	1.514	1.180	716	22	3.031	114	1.156	1.020	738	3
Број запослених у месту становања	3.344	171	1.383	1.113	657	20	2.580	103	934	910	630	3
Дневни мигранти	294	35	131	67	59	2	451	11	222	110	108	0
Косјерић	1.572	95	745	441	285	6	1.324	23	513	511	276	1
Број запослених у месту становања	1.516	89	736	416	269	6	1.159	18	463	431	246	1
Дневни мигранти	56	6	9	25	16	0	165	5	50	80	30	0
Нова Варош	3.535	128	1.875	830	649	53	2.471	85	919	809	652	6
Број запослених у месту становања	3.218	112	1.624	813	617	52	1.982	78	626	722	550	6
Дневни мигранти	317	16	251	17	32	1	489	7	293	87	102	0
Пожега	4.888	133	2.044	1.526	1.015	170	4.502	124	1.671	1.694	1.000	13
Број запослених у месту становања	4.062	120	1.571	1.342	878	151	3.466	109	1.131	1.430	783	13
Дневни мигранти	826	13	473	184	137	19	1.036	15	540	264	217	0
Прибој	4.995	104	2.193	1.444	1.175	79	4.062	193	1.354	1.374	1.099	42
Број запослених у месту становања	4.925	102	2.170	1.418	1.158	77	3.762	182	1.291	1.293	955	41
Дневни мигранти	70	2	23	26	17	2	300	11	63	81	144	1
Пријеполје	4.596	126	1.927	1.460	1.008	75	3.644	239	857	1.426	1.094	28
Број запослених у месту становања	4.518	125	1.890	1.438	990	75	3.334	238	732	1.309	1.029	26
Дневни мигранти	78	1	37	22	18	0	310	1	125	117	65	2
Сјеница	3.650	277	1.757	728	753	135	3.339	175	1.295	851	974	44
Број запослених у месту становања	3.559	274	1.688	725	738	134	2.960	173	1.056	824	864	43
Дневни мигранти	91	3	69	3	15	1	379	2	239	27	110	1
Ужице	20.988	132	9.231	7.048	4.421	156	18.635	253	6.670	6.924	4.765	23
Број запослених у месту становања	17.582	107	6.652	6.556	4.122	145	15.346	187	4.902	5.953	4.282	22
Дневни мигранти	3.406	25	2.579	492	299	11	3.289	66	1.768	971	483	1
Севојно	2.890	71	1.689	717	384	29	2.314	68	1.112	719	415	0
Број запослених у месту становања	1.547	52	1.140	259	85	11	1.071	53	654	275	89	0
Дневни мигранти	1.343	19	549	458	299	18	1.243	15	458	444	326	0
Чајетина	1.255	52	440	421	319	23	1.236	44	269	581	341	1
Број запослених у месту становања	911	42	345	259	245	20	593	24	121	211	236	1
Дневни мигранти	344	10	95	162	74	3	643	20	148	370	105	0
Златибор	1.009	56	168	557	212	16	1.020	24	155	607	231	3
Број запослених у месту становања	784	49	81	509	134	11	808	24	102	545	134	3
Дневни мигранти	225	7	87	48	78	5	212	0	53	62	97	0

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање према делатности и полу, књ. 13 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. г. Попис 2011., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање по полу, књ. 11 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

2.2.1. Развој економске структуре становништва Златиборског округа

Осим смањења сеоског у укупном становништву основни индикатори утицаја општинских центара и градских насеља у процесу социо-економске трансформације становништва су: 1. смањење пољопривредног у укупном

активном становништву, 2. издржавано пољопривредно становништво, 3. степен урбанизације и 4. промена економске категорије домаћинства.

1. Процес деаграризације са географског аспекта је процес који подразумева "свеукупност напуштања пољопривреде од пољопривредног становништва коме је до тада то била једина активност и извор прихода, као и евентуалну промену домицила и читав низ просторних трансформација релевантних обележја насеља" (Стаменковић, 1992). Знатне диспропорције у степену друштвено-економске развијености између градских насеља, с једне, и сеоских насеља, с друге стране, проузроковале су просторно-функцијску неравнотежу у мрежи насеља Србије која се манифестује у постојању лако уочљивог развојног јаза и њиховог геопросторног значаја (Стаменковић, 1999). Као резултат овог процеса, у зони хијерахијски најразвијенијих нодалних центара, успоставља се моноцентрични хијерархијски систем са интензивном дневном миграцијом која се огледа у мобилности радне снаге из сеоских насеља.

Укупно учешће пољопривредног становништва општина (табела II-69 у прилогу) у укупном становништву Златиборског округа и парцијално учешће у осталим насељима (табеле II-70 и II-71 у прилогу) јасно указују на константан пад и присутност деаграризације у дужем временском периоду. Пољопривредно становништво се гравитационо привлачило у неаграрна занимања и структурно чинило мањак аграрне радне снаге у округу (у општинским центрима и градским насељима укупно запослено пољопривредно становништво у анализираном пописном периоду чинило је мање од 1,5% укупног становништва и није утицало на структуру запослености и активности укупног пољопривредног становништва).

Стопа искоришћености радног контингента пољопривредног становништва на крају пописног периода била је 19,77% укупног активног становништва округа и 65,28% укупног пољопривредног становништва општине.

Искоришћеност радног контингента пољопривредног становништва износила је (табеле од II-69 до II-71 у прилогу и табела II-72):

$$P_{rk2011} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{24.169}{122.271} \cdot 100 = 19,77\% \quad \text{општине}$$

$$P_{rk2011} = \frac{P_a}{P_{rk}} \cdot 100 = \frac{23.270}{59.078} \cdot 100 = 39,39\% \quad \text{остала насеља}$$

p_a - активно пољопривредно становништво

p_{rk} - укупно активно становништво (радни контингент)

Општа стопа активности (учешће активног у укупном пољопривредном становништву) је просечно изнад 50% са великим одступањима у појединим насељима и општинама. Највећа концентрација пољопривредног становништва, у у 2011. години, била је у сеоским насељима општине Прибој (79,64%), и у нодалним центрима Златибор (88,89%) и Чајетина (72,41%) (Табеле II-70 и II-71 у прилогу).

Показатељ промена удела пољопривредног у укупном становништву општина указује на интензитет и правце демографског јачања доминантних нодалних центара, а тиме и самих општина као поља интензивне промене структуре делатности.

Табела II-72: Однос кретања активног и пољопривредног активног становништва у општинама Златиборског округа

Територија (општине)	Година	Укупно становништво	Активно становништво	Активно у укупном (%)	Активно пољопривредно становништво	Активно пољопривредно у укупном активном становништву (%)
Златиборски округ	1991.*	335.826	167.366	49,8	48.479	28,96
	2002.	313.396	146.704	46,8	29.091	19,83
	2011.	286.549	122.271	42,7	24.169	19,77
Ариље	1991.*	20.335	11.671	57,4	5.093	43,64
	2002.	19.784	10.265	51,9	3.535	34,44
	2011.	18.792	9.317	49,6	3.316	35,59
Бајина Башта	1991.*	29.747	16.390	55,1	7.368	44,95
	2002.	29.151	14.565	50,0	4.901	33,65
	2011.	26.022	11.834	45,5	3.606	30,47
Косјерић	1991.*	15.478	8.919	57,6	4.951	55,51
	2002.	14.001	6.445	46,0	2.040	31,65
	2011.	12.090	4.349	36,0	1.091	25,09
Нова Варош	1991.*	21.812	11.704	53,7	3.787	32,36
	2002.	19.982	8.902	44,6	1.447	16,25
	2011.	16.638	7.112	42,7	1.551	21,81
Пожега	1991.*	33.578	16.424	48,9	5.313	32,35
	2002.	32.293	15.979	49,5	4.039	25,28
	2011.	29.638	13.599	45,9	3.250	23,90
Прибој	1991.*	35.951	16.541	46,0	2.036	12,31
	2002.	30.377	12.855	42,3	1.343	10,45
	2011.	27.133	10.602	39,1	1.380	13,02
Пријеполје	1991.*	46.525	21.203	45,6	4.450	20,99
	2002.	41.188	17.686	42,9	2.331	13,18
	2011.	37.059	16.142	43,6	3.794	23,50
Сјеница	1991.*	33.681	15.677	46,5	7.251	46,25
	2002.	27.970	12.689	45,4	5.079	40,03
	2011.	26.392	8.479	32,1	1.948	22,97
Ужице	1991.*	82.723	39.344	47,6	4.107	10,44
	2002.	83.022	40.023	48,2	2.660	6,65
	2011.	780.40	34.555	44,3	2.896	8,38
Чајетина	1991.*	15.996	9.493	59,3	54	0,57
	2002.	15.628	7.295	46,7	1.716	23,52
	2011.	14.745	6.282	42,6	1.337	21,28

* по методологији 1991.г.

Извор: Попис 1991., Пољопривредно становништво према активности и полу, књ.8, РЗС, 1995.

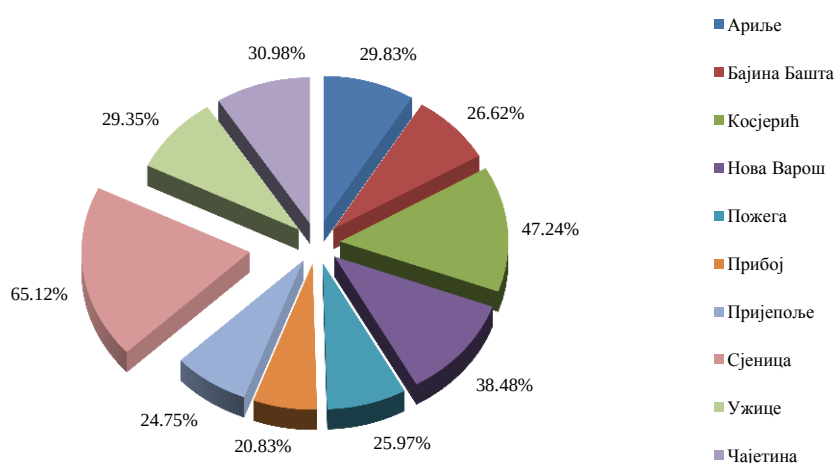
Попис 1991, Укупно и пољопривредно становништво (подаци по општинама), књ. 10, Београд, 1995.

Попис 2002., Пољопривредно становништво (подаци по насељима), књ. 7, Београд, 2004.

Попис 2011., Пољопривредно становништво, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2015.

2. Издржавано пољопривредно становништво, током посматраног периода, имало је различите вредности у зависности од опште стопе активности

становништва. Мало учешће издржаваног пољопривредног становништва одговара насељима са већом стопом активности. Простор округа имао је растуће вредности издржаваног становништва од пописа 1991. године (34,72% у 2011. години) и резултат је континуираног смањења и напуштања аграрне производње чиме се неповољно утиче на социо-економску структуру пољопривредног становништва округа и појединачних насеља (табела II-69 у прилогу и графикон II-14).

Графикон II-14: Издржавано пољопривредно становништво у укупном пољопривредном становништву општина Златиборског округа 2011. године

3. За утврђивање степена економско-демографске трансформације могу послужити два модела урбанизације:

- На основу удела градског и пољопривредног становништва поредећи вредности са Централном Србијом, детерминисан је положај општина и њених доминантних нодалних центара у Златиборском округу. Основ овог модела су 4 категорије урбанизације (табела II-73):

Табела II-73: Модел типова урбанизације према бројности укупног и пољопривредног становништва општина

Удео пољопривредног становништва \ Удео градског становништва	Општина > Централна Србија	Општина < Централна Србија
Општина < Централна Србија	А	Б
Општина > Централна Србија	Ц	Д

Извор: Живановић, 2011., ППРС 2010-2014-2021, Аналитичко документациона основа

Тип А: општине/нодални центри који имају веће учешће градског становништва од просека у Централној Србији, а истовремено мање процентуално учешће пољопривредног становништва од истог просека. Ово је најурбанизованији тип општина/нодалних центара. Упоредном анализом података закључује се да су општине Прибој и Ужице једине имале овај статус и нису га мењале у сва три пописна периода (табела II-74).

Табела II-74: Степен и тип урбанизације општинских територија

Општине	Степен урбанизације општинске територије			Пољопривредно становништво у укупном становништву			Тип урбанизације		
	1991. г.	2002. г.	2011. г.	1991. г.	2002. г.	2011. г.	1991. г.	2002. г.	2011. г.
Централна Србија	54,11	56,23	59,4	17,83	11,01	10,89	-	-	-
Златиборски округ	47,05	50,85	52,37	20,97	13,7	12,92	Д	Д	Д
Ариље	29,87	34,09	35,99	34,73	26,88	25,15	Д	Д	Д
Бајина Башта	28,76	32,74	35,15	33,41	22,94	18,88	Д	Д	Д
Косјерић	24,51	29,4	33,02	41,63	22,56	17,11	Д	Д	Д
Нова Варош	47,79	51,72	52,86	20,66	11,15	15,15	Д	Д	Д
Пожега	37,38	40,89	44,38	24,02	17,35	14,81	Д	Д	Д
Прибој	61,58	64,4	54,99	8,4	6,57	6,42	А	А	А
Пријеполје	33,6	36,49	35,97	13,26	7,97	13,61	Б	Б	Д
Сјеница	42,89	47,05	53,27	40,93	30,53	21,16	Д	Д	Д
Ужице	72,66	74,88	76,56	7,73	4,48	5,25	А	А	А
Чајетина	26,71	35,23	41,75	31,56	15,39	13,14	Д	Д	Д

Тип Б: општине/нодални центри чије су обе вредности мање од просека за централну Србију. Овој групи припадало је Пријеполје закључно са пописом 2002. године (2011. године је прешло у Д тип урбанизације).

Тип Ц: општине које истовремено имају већи удео градског и пољопривредног становништва од просека за централну Србију. Ово су урбано-руралне општине са већим градским центрима и доминацијом аграрне производње. Овај тип није био заступљен у Златиборском округу.

Тип Д: Ове територије се одликују мањим уделом градског становништва, а већим уделом пољопривредног становништва од просека. Овај тип урбанизације доминантан је за Златиборски округ и у континуитету је заступљен у општинама Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Сјеница и Чајетина.

- Социо-економска структура становништва базирана на три индикатора основа је дефинисања степена урбанизованости насеља (Тошић, 1999) (табела II-75). Примењене варијабле су:

1. Учесће контингента запослених становника у активном становништву које обавља занимање

2. Учешће домаћинстава без пољопривредног газдинства у укупном броју домаћинстава
 3. Учешће активног пољопривредног становништва у укупном активном становништву.
- Комбинацијом показатеља формиран је модел са пет група насеља:
- а. Урбана (градска), б. Више урбанизована, в. Мање урбанизована, г. На прагу урбаности и д. Неурбанизована (рурална)

Табела II-75: Модел утврђивања степена урбанизованости насеља

	А	В	С
Степен урбаности	Активно пољопривредно становништво у укупном активном (%)	Домаћинства без пољопривредног газдинства (%)	Активно становништво које обавља занимање у укупном активном (%)
Урбана (градска)	≤10	≥70	≥70
Више урбанизована	≤15	≥20	≥70
Мање урбанизована	≤30	≥10	≥50
На прагу урбаности	Задовољава два од три критеријума		
Неурбанизована (рурална)	Незадовољава два од три критеријума		

Извор: Тошић, 1999. г.

Модел је погодан за праћење развоја урбаних регија и регионалног испољавања урбанизације у одређеним временским периодима, јер државна статистика Србије, периодично, преко пописа становништва, прати индикаторе који су неопходни за његову примену (Тошић, 2012.). Простор градских регија диференциран је на основу постигнутог степена урбаности на следеће целине:

1. примарна урбана језгра, 2. периурбани прстенови конституисани од више урбанизованих насеља, 3. зоне ниже урбанизованих насеља (мање урбанизована и на прагу урбаности) и 4. зоне руралних насеља.

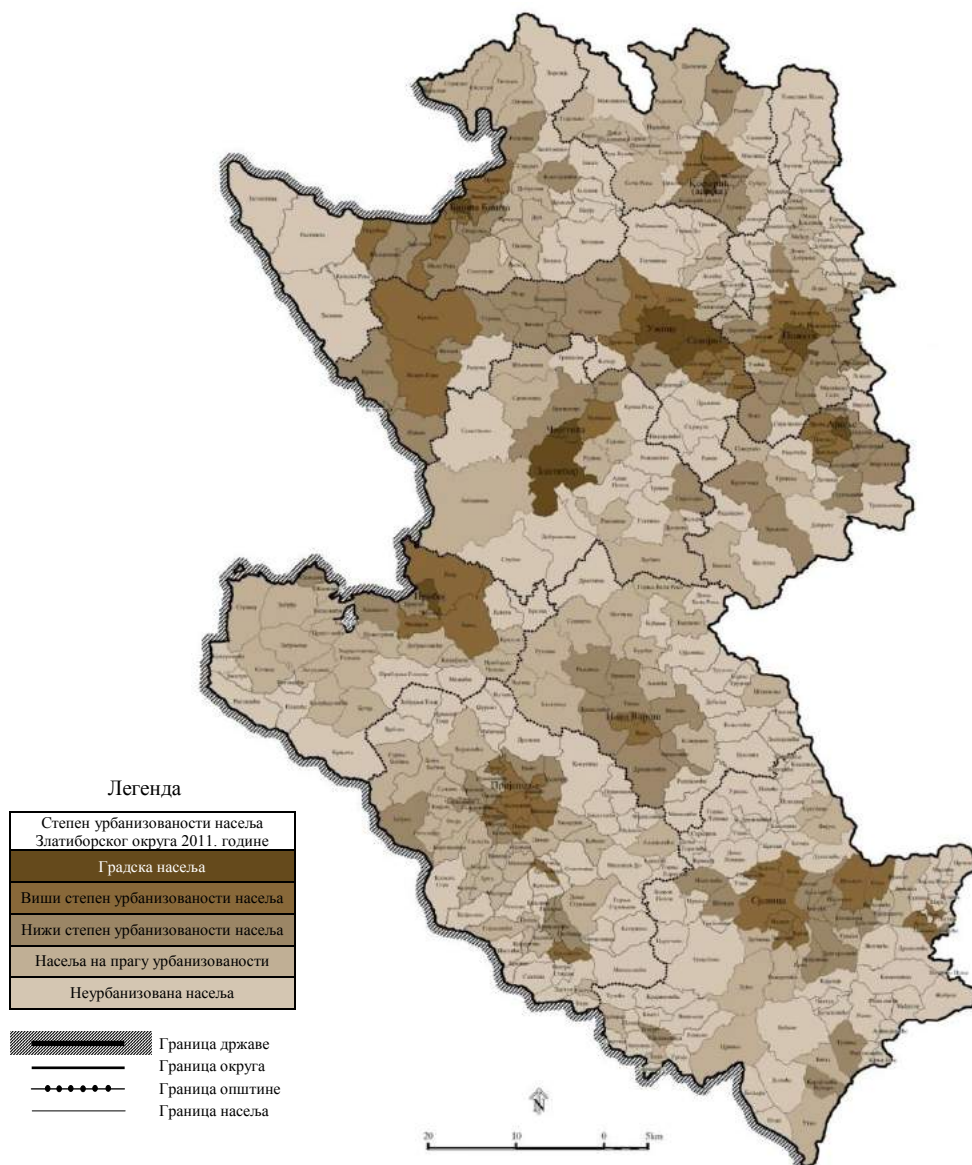
Применом наведеног модела у округу је идентификовано 6 урбаних регија која административно припадају градским насељима и Чајетина која по социогеографском критеријуму припада урбаним центрима градских карактеристика (слика II-2). Најмање вредности урбанизације и утицај на економски преображај области има нодални центар Сјеница где је просечно 62,38% насеља руралног карактера, што је утицало на укупну вредност урбанизације. Највиши степен урбанизације имала су насеља општине Прибој (72,73%) са градским насељем које, 2002. године, није имало статус градског насеља због мањег процента запосленог становништва (Дробњаковић, 2012).

Статус градског насеља 2011. године, према овом критеријуму, немају нодални центри Нова Варош (64,5% запослених у активном становништву), Пријепоље (67,1%) и Сјеница (69,9%) (табела II-38 у прилогу). Више

урбанизована насеља заједно са општинским и градским насељима чинили су 13,43% укупног броја насеља округа (табела II-76). Урбаност насеља значајно је повећана стварањем мешовитих насеља у којима дневни мигранти и становништво које ради у непољопривредним делатностима чине доминантну структуру.

Табела II-76: Степен урбанизованости насеља Златиборског округа 2011. године

Општина	Број насеља	Урбана (градска)	%	Више урбанизована	%	Мање урбанизована	%	На прагу урбаности	%	Неурбанизована (рурална)	%	
Ариље	22	1	4,55	3	13,64	8	36,36	3	13,64	7	31,82	
Бајина Башта	36	1	2,78	5	13,89	7	19,44	10	27,78	13	36,11	
Косјерић	27	1	3,70	2	7,41	4	14,81	11	40,74	9	33,33	
Нова Варош	33	0	0,00	3	9,09	7	21,21	11	33,33	12	36,36	
Пожега	42	1	2,38	6	14,29	11	26,19	9	21,43	15	35,71	
Прибој	33	0	0,00	4	12,12	3	9,09	17	51,52	9	27,27	
Пријеполје	80	0	0,00	9	11,25	12	15,00	27	33,75	32	40,00	
Сјеница	101	0	0,00	9	8,91	15	14,85	14	13,86	63	62,38	
Ужице	41	2	4,88	9	21,95	13	31,71	3	7,32	14	34,15	
Чајетина	24	2	8,33	1	4,17	2	8,33	10	41,67	9	37,50	
Укупно	Просек	439	8	1,82	51	11,62	82	18,68	115	26,20	183	41,69

Слика II-2: Степен урбанизованости насеља Златиборског округа 2011. г

4. Најмање социо-економске јединице које чине основу територијалне организације становништва одређеног простора су домаћинства. Домаћинство је стамбено-резиденцијална и социјално-економска организација чланова која обезбеђује задовољавање разноврсних личних и заједничких потреба (Бобић, 1999). Континуирани преображај и друштвено-економски процеси манифестовани променом броја становника, миграцијама, и структурираношћу привреде одразили су се на квалитативне и квантитативне одлике домаћинстава.

Економски облик проучавања структуре домаћинства базиран је на поседовању газдинства (земљишни фонд) и изворима прихода. У структури поседовања земљишта као основе организовања пољопривредног газдинства доминирају доминирали су земљишни поседи до 0,10 ha у Централној Србији. (16,50%). На територији Златиборског округа доминантна структура зелишних поседа била је од 0,10ha до 8,00ha. Оваква организација пољопривредних газдинстава проистиче из природних услова и донекле се поклапа са просечним вредностима у односу на централну Србију. (табела II-77).

Табела II-77: Структура земљишних поседа општина Златиборског округа 2011. године

Општине	Централна Србија	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина
Земљишни посед	0 - 0,1ha 16,50 %	0 - 0,1ha 22,5 %	0 - 0,1ha 19,3 %	5,01 - 8,00 14,64 %	1,01 - 3,00 20,42 %	1,01 - 3,00 22,1 %	1,01 - 3,00 11,64 %	0 - 0,1ha 38,13 %	0 - 0,1ha 26,25 %	0 - 0,1ha 28,43 %	3,01 - 5,00ha 16,24 %
Без земљишта	40,98 %	13,5 %	16,99 %	14,43 %	33,72 %	21,14 %	52,12 %	13,43	14,77 %	38,02 %	14,07 %

Извор: Попис 2011. Попис пољопривреде, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2015.

Домаћинство без пољопривредног газдинства последица је уситњавања домаћинстава и трансформације новоформираних домаћинстава у непољопривредна домаћинства терцијарног карактера. Тиме се структура извора прихода и структурираност домаћинства мења, а тиме и цео социо-економски корпус насеља. Домаћинства чији извори прихода потичу из пољопривреде по правилу имају већа пољопривредна газдинства мада се површина газдинства разликује према регионима и општинама. Просечна површина газдинства у Србији, према попису 2011. године, износила је око 5 ha док је у Војводини 10,9 ha (Митровић, 2015).

У структури дохотка и изворима прихода у периоду од 1991. до 2011. године доминирала су два сектора (табела II-78 у прилогу и табела II-79). Према попису 1991. године на територији Златиборског округа доминирала су

непољопривредне делатности са 69,33%. Општина Сјеница је имала најзаступенији вид прихода из пољопривреде (32,52%), а Чајетина из мешовитих видова прихода са вредностима изнад просека у односу на Србију (32,72%). Према попису из 2011. године категорија дохода подељена је на изворе прихода активног и неактивног становништва. У сектору активног становништва доминирао је мешовити вид домаћинства 33,36 %. Значајан удео прихода проистиче из осталих прихода који обухватају пензије и социјална примања (33,35%) (табела II-79). Одрас трансформације делатности сеоских средина је и смањење удела дохотка из пољопривреде (68,85%). Тиме свеукупни тренд демографске трансформације указује на негативне процесе обзиром да је велики удео неактивног становништва у укупном дохотку домаћинства (33,35%).

Табела II-79: Домаћинства према извору прихода 2011. године

Насеља	Извор прихода										
	Домаћинства	Пољопривредна	%	Непољопривредна	%	Мешовита	%	Остали приходи	%	Без прихода	%
Србија	2487886	68242	2,74	745388	29,96	734206	29,51	872.008	35,05	68.042	2,73
Градска	1533866	5584	0,36	565565	36,87	399301	26,03	520.340	33,92	43076	2,81
Остала насеља	954020	62658	6,57	179823	18,85	334905	35,10	351.668	36,86	24.966	2,62
Централна Србија	1.791.729	46.964	2,62	531.897	29,69	545.576	30,45	617.338	34,45	49.954	2,79
Град и градска насеља	1.109.856	1.910	0,17	412.811	37,20	293.553	26,45	369.710	33,31	31.872	2,87
Остала насеља	681.873	45.054	6,61	119.086	17,46	252.023	36,96	247.628	36,32	18.082	2,65
Војводина	696.157	21.278	3,06	213.491	30,67	188.630	27,10	254.670	36,58	18.088	2,60
Град и градска насеља	424.010	3.674	0,87	152.754	36,03	105.748	24,94	150.630	35,53	11.204	2,64
Остала насеља	272.147	17.604	6,47	60.737	22,32	82.882	30,45	104.040	38,23	6.884	2,53
Златиборски округ	94.434	4.949	5,24	24.709	26,17	31.499	33,36	31.497	33,35	1.780	1,88
О.ц.	48.605	186	0,38	17.673	36,36	13.644	28,07	16.162	33,25	940	1,93
Остала насеља	45.829	4.763	10,39	7.036	15,35	17.855	38,96	15.335	33,46	840	1,83
Ариље	6.126	687	11,21	1.535	25,06	2.197	35,86	1.642	26,80	65	1,06
О.ц.	2.217	28	1,26	899	40,55	652	29,41	616	27,79	22	0,99
Остала насеља	3909	659	16,86	636	16,27	1545	39,52	1026	26,25	43	1,10
Бајина Башта	8.938	867	9,70	2.331	26,08	2.901	32,46	2.613	29,23	226	2,53
О.ц.	3076	22	0,72	1187	38,59	851	27,67	924	30,04	92	2,99
Остала насеља	5862	845	14,41	1144	19,52	2050	34,97	1.689	28,81	134	2,29
Косјерић	4.213	262	6,22	857	20,34	1.439	34,16	1.568	37,22	87	2,07
О.ц.	1379	2	0,15	566	41,04	343	24,87	441	31,98	27	1,96
Остала насеља	2834	260	9,17	291	10,27	1096	38,67	1.127	39,77	60	2,12
Нова Варош	5.903	345	5,84	1.255	21,26	1.930	32,70	2.286	38,73	87	1,47
О.ц.	3028	14	0,46	1018	33,62	766	25,30	1.171	38,67	59	1,95
Остала насеља	2875	331	11,51	237	8,24	1.164	40,49	1.115	38,78	28	0,97
Пожега	9.799	470	4,80	2.256	23,02	3.838	39,17	3.087	31,50	148	1,51
О.ц.	4392	13	0,30	1540	35,06	1421	32,35	1.351	30,76	67	1,53
Остала насеља	5407	457	8,45	716	13,24	2.417	44,70	1.736	32,11	81	1,50
Прибој	9.257	296	3,20	2.210	23,87	2.791	30,15	3.674	39,69	286	3,09
О.ц.	5009	22	0,44	1473	29,41	1.380	27,55	1.993	39,79	141	2,81
Остала насеља	4248	274	6,45	737	17,35	1.411	33,22	1.681	39,57	145	3,41
Пријеполје	11.467	594	5,18	2.447	21,34	4.196	36,59	4.014	35,00	216	1,88
О.ц.	4266	17	0,40	1273	29,84	1.288	30,19	1.626	38,12	62	1,45
Остала насеља	7201	577	8,01	1174	16,30	2.908	40,38	2.388	33,16	154	2,14
Сјеница	6.618	610	9,22	1.253	18,93	2.613	39,48	2.016	30,46	126	1,90
О.ц.	3616	24	0,66	1074	29,70	1.293	35,76	1.135	31,39	90	2,49
Остала насеља	3002	586	19,52	179	5,96	1.320	43,97	881	29,35	36	1,20
Ужице	26.977	555	2,06	9.289	34,43	7.876	29,20	8.793	32,59	464	1,72
О.ц. и г.н.	20603	39	0,19	8.238	39,98	5.422	26,32	6.538	31,73	366	1,78
Остала насеља	6374	516	8,10	1051	16,49	2.454	38,50	2.255	35,38	98	1,54
Чајетина	5.136	263	5,12	1.276	24,84	1.718	33,45	1.804	35,12	75	1,46
О.ц. и г.н.	1019	5	0,49	405	39,74	228	22,37	367	36,02	14	1,37
Остала насеља	4117	258	6,27	871	21,16	1.490	36,19	1.437	34,90	61	1,48

Извор: Попис 2011., Домаћинства према изворима прихода 2011. године, књ. 13, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

2.2.2. Економске структуре становништва и привредни потенцијали

Структура становништва према делатности представља директно стање друштвено економског развоја одређене области. Учешће активног и запосленог становништва у укупном становништву општинских центара, градских и осталих насеља као и интеракција између њих говори о степену развоја привредне структуре, дисперзије функција и и привредне усмерености области.

Обзиром на карактер делатности, који је условљен природним погодностима и друштвено историјским факторима, подручје Златиборског округа се, 2011. године, издвајало по највећој заступљености услужног сектора и индустријској производњи. Економски најмање развијена подручја, која су се издвојила након дугогодишње изолације, неинвестирања и технолошког заостајања, имају за последицу незапосленост, низак ниво конкурентности привреде и промашене и недовољно подржане приватизационе процесе. Ниво економске развијености, до последњег пописа 2011. године, указује на заостајање у односу на просек у Србији, где је највећи пад био у индустријској производњи (табела II-80).

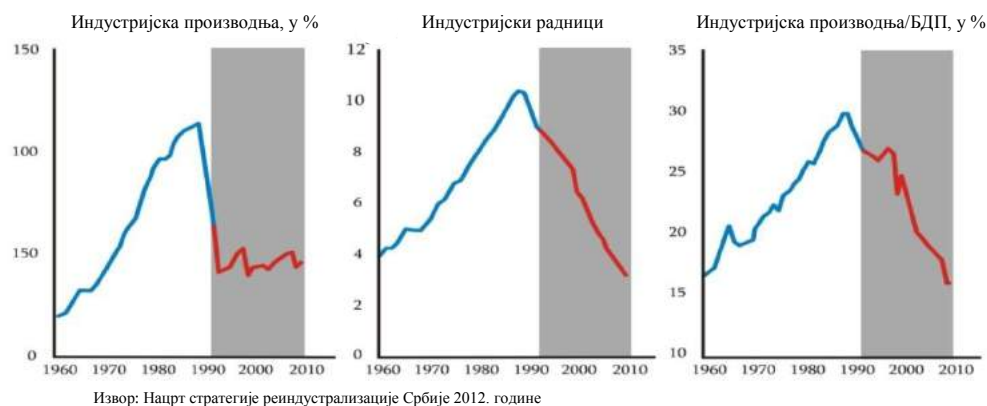
Табела II-80: Показатељи нивоа развијености Златиборског округа, 2005-2011.г.

Индикатор	Индекс односа Р.Србија - 100%
	Златиборски округ
Укупна стопа запослености	75,5
Конкурентност	87,4
Продуктивност рада привреде	81,6
Продуктивност рада у прерађивачкој индустрији	78,9
БДП у индустрији/запосленом, 2007. године	88,6
БДП у индустрији/становнику, 2007. године	87,6
БДП/по становнику, 2005. године	65,7
Доходак по становник 2011. године	85,42
Инвестиције /по становнику	32,2
Извоз	60,7-147,3
Улагања у истраживање и развој	30-59,2

Извор: Регионални просторни план за подручје Златиборског и Моравичког управног округа, 2013. године

Вредност индустријске производње у Србији, у периоду 1991-2011. године, је пала за више од 60%, допринос индустрије БДП се смањио са 31% на 15%, док је број индустријских радника опао са 1,08 милиона на 0,6 милиона. Конкретно, у периоду од 1960. до 1990. године индустријска производња у Србији је расла по просечној стопи од 8%, а у привредној структури су постојале све битне

индустријске гране које говоре о солидном степену индустријализације (индустрија челика, индустрија аутомобила, базна и фина хемија, индустрија машина, на пример) то периода. Дешавања у периоду после 1990. године може се окарактерисати као процес „деиндустријализације“. На графикону II-15 приказана су два периода развоја у Србији: период индустријализације (1960-1990.) и период деиндустријализације (1990-2010.)⁵⁷.

Графикон II-15: Два периода развоја индустрије у Србији

Паралелно са процесом деиндустријализације процес деаграризације захватио је остала насеља у округу (пад запослености од 15,6%) док је заступљеност запосленог становништва у пољопривреди у општинским центрима и градским насељима повећана за 1% (овакав резултат проистиче из методологије пописа) (Табела II-81).

На основу бројности структура делатности и узрочно-последичних процеса на простору Златиборског округа, након пописа 2011. године, могу да се издвоје следећа доминантна нодална језгра са диверзификованим утицајима на одрживи развој система насеља:

1. Макро-регионални привредно-индустријски центар средње величине - Ужице (5.149 запослених у индустрији, рударству и енергетици што представља 10 % купно запослених у привреди округа);

⁵⁷ <http://www.ses.org.rs/upload/StrategijaReind2013Srp.pdf>

2. Субрегионални индустријски центри - Ариље (1.140 запослених у индустрији, рударству и енергетици), Пожега (1.378 индустрији, рударству и енергетици), Прибој (1.210 индустрији, рударству и енергетици) и Сјеница (1.113 индустрији, рударству и енергетици);
3. Општински привредно-индустријски центри (мање од 1.000 индустрији, рударству и енергетици) - Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пријепоље, Севојно, Чајетина и Златибор (туристичко-услужни центар)

Табела II 81: Структура делатности активног становништва које обавља занимање и учешће у укупној привредној активности Златиборског округа

Делатности	2002.					2011.				
	Број радника			%		Број радника			%	
	Укупно	О.ц. и г.н.	Остала н.	О.ц. и г.н.	Остала н.	Укупно	О.ц. и г.н.	Остала н.	О.ц. и г.н.	Остала н.
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	30.480	1.597	28.883	5,2	94,8	25.987	1.566	24.421	6,0	94,0
Индустрија, рударство и енергетика	35.643	21.800	13.843	61,2	38,8	22.838	13.842	8.996	60,6	39,4
Грађевинарство	5.536	2.969	2.567	53,6	46,4	6.225	3.337	2.888	53,6	46,4
Трговина	10.554	7.333	3.221	69,5	30,5	10.286	6.921	3.365	67,3	32,7
Угоститељство и туризам	4.001	2.750	1.251	68,7	31,3	3.799	2.493	1.306	65,6	34,4
Саобраћај и везе	5.794	3.534	2.260	61,0	39,0	5.292	3.229	2.063	61,0	39,0
Финансијско посредовање	1.015	917	98	90,3	9,7	1.237	1.055	182	85,3	14,7
Активности у вези некретнина	1.266	960	306	75,8	24,2	38	33	5	86,8	13,2
Државна управа и социјално осигурање	4.942	3.708	1.234	75,0	25,0	5.743	4.087	1.656	71,2	28,8
Образовање, наука, култура и информације	4.486	3.059	1.427	68,2	31,8	5.249	3.753	1.496	71,5	28,5
Здравствени и социјални рад	5.929	4.620	1.309	77,9	22,1	5.327	4.182	1.145	78,5	21,5
Остале комуналне и услужне делатности	1.967	1.400	567	71,2	28,8	4.929	3.448	1.481	70,0	30,0
Остало	22	13	9	59,1	40,9	9	5	4	55,6	44,4
Непознато	1.456	775	684	53,2	47,0	317	163	154	51,4	48,6
Укупно	113.091	55.435	57.656	49,0	51,0	97.276	48.114	49.162	49,5	50,5

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ. 6, РЗС, Београд, 2004.

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2014.

Показатељ привредне конкурентности и економске стабилности насеља највише се испољава преко продуктивности изражена народним доходком⁵⁸ (табела II-82).

Народни доходак је имао релативан пад од пописа 2002. године што указује на недовољни развојни потенцијал и стагнацију у капиталним инвестицијама у појединим општинама (Нова Варош, Прибој, Пријепоље,

⁵⁸ У процесу хармонизације званичне статистике са међународним статистичким стандардима, Републички завод за статистику је од јануара 2011. године прешао на нову класификацију делатности и не публикује податак о просечној заради у привреди. У важећој класификацији делатности више не постоји подела на привреду и ванпривреду, а у складу са међународним стандардима система националних рачуна, који је заснован на ширем концепту производње, наша званична статистика сада објављује податке о бруто домаћем производу, макроекономском агрегату у чијем формирању учествују све делатности. У смислу ширег концепта производње привреда представља синоним за укупну економију и обухвата све делатности.

Сјеница). Најповољнији положај у посматраном периоду имала је општина Косјерић (3,79% запосленог становништва у односу на округ, 2011. године) са структурном базом у металној, хемијској и грађевинској индустрији. Пад вредности народног дохода имао најниже вредности у општинама Пријепоље (до 2006. године) и Ариље до 2010. године. И ако по бројности радника не спадају у најслабије развијене општине округа, реструктурирање (хемијска и текстилна индустрија) и пад продуктивности били су лимитирајући фактор за развој ових општина.

Табела II-82: Упорени преглед народног дохода општина Златиборског округа, 2002-2010, године

Општине	2002. година						2006. година						2010. година					
	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00	Индекс Округ 100,00
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	13.260	100,00	100,00	9.208	100,00	100,00	31.745	100,00	100,00	21.707	100,00	100,00	47.450	100,00	100,00	34.142	100,00	100,00
Централна Србија	12.595	94,98	-	8.742	94,94	-	31.509	99,26	-	21.560	99,32	-	47.806	100,75	-	34.422	100,82	-
Војводина	14.667	110,61	-	10.196	110,73	-	31.220	98,34	-	21.308	98,16	-	44.789	94,39	-	32.156	94,18	-
ЗЛАТИБОРСКИ ОКРУГ	11.256	84,89	-	7.804	84,75	-	26.769	84,33	-	18.323	84,41	-	40.148	84,61	-	29.165	85,42	-
Ариље	11.277	85,05	100,19	7.792	84,62	99,85	25.447	80,16	95,06	17.038	78,49	92,99	30.162	63,57	75,13	21.886	64,10	75,04
Бајина Башта	8.542	64,42	75,89	5.942	64,53	76,14	26.005	81,92	97,15	17.679	81,44	96,49	42.382	89,32	105,56	30.460	89,22	104,44
Косјерић	17.283	130,34	153,54	3.366	36,56	43,13	40.695	128,19	152,02	27.841	128,26	151,95	60.165	126,80	149,86	43.103	126,25	147,79
Нова Варош	9.191	69,31	81,65	11.997	130,29	153,73	22.582	71,14	84,36	15.374	70,83	83,91	36.889	77,74	91,88	26.634	78,01	91,32
Пожега	11.728	88,45	104,19	6.373	69,21	81,66	25.776	81,20	96,29	17.916	82,54	97,78	36.336	76,58	90,51	26.407	77,34	90,54
Прибој	10.564	79,67	93,85	8.162	88,64	104,59	23.063	72,65	86,16	15.828	72,92	86,38	31.109	65,56	77,49	24.990	73,19	85,68
Пријепоље	7.939	59,87	70,53	7.324	79,54	93,85	18.956	59,71	70,81	12.996	59,87	70,93	33.974	71,60	84,62	24.557	71,93	84,20
Сјеница	8.139	61,38	72,31	5.469	59,39	70,08	23.672	74,57	88,43	16.215	74,70	88,50	39.215	82,64	97,68	28.359	83,06	97,24
Ужице	12.935	97,55	114,92	8.952	97,22	114,71	30.681	96,65	114,61	21.013	96,80	114,68	45.544	95,98	113,44	32.746	95,91	112,28
Чајетина	11.611	87,56	103,15	8.157	88,59	104,52	25.279	79,63	94,43	17.237	79,41	94,07	35.030	73,83	87,25	25.332	74,20	86,86

Највиши народни доходак

Најнижи народни доходак

Извор: <http://webzts.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=27>

Општине Нова Варош, Пријепоље и Прибој, према Просторном плану из 2010. године, а на основу Стратегије регионалног развоја Републике Србије (2007), спадала су у неразвијена и девастирана подручја на основу релевантних економско-демографских вредности⁵⁹

У односу на остале округе Србије (без Косова и Метохије) вредност дохода Златиборског округа има ниже вредности ако се за основу узму параметри за целу Србију (14/25) и више у односу на централну Србију (7/18) са неповољним вредностима у односу на територијалне целине Србије (табела II-83).

Интензитет и структурне промене одраз су инвестиција које су пратиле

⁵⁹ Параметри који су коришћени у анализи економске неразвијености су били: народни доходак (2002-2004.г.), стопа незапослености (2002-2004.г.) и пад броја становника (1971-2002.г.).

процес транзиције и временски период од пописа 1991. године у којем су доминирале финансијска интермедијација (банке, осигуравајуће компаније и други финансијски посредници), послови са некретнинама (комерцијалним највише) и трговински ланци. Основу свих даљих промена треба ба

Запажене тенденције у економским показатељима јасан су сигнал да ће без финансијски подстицајних мера и регионалних интеграција, на више нивоа (административном, економском и инфраструктурном), разлике између северног и јужног дела округа бити све израженије.

Табела II-83: Упоредни преглед народног дохотка округа Републике Србије, 2002-2010. године

ОПШТИНЕ*	2002. година				2006. година				2010. година			
	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00	Бруто зараде	Индекс Србија 100,00	Нето зараде	Индекс Србија 100,00
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	13.260	100,00	9.208	100,00	31.745	100,00	21.707	100,00	47.450	100,00	34.142	100,00
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА	12.595	94,98	8.742	94,94	31.509	99,26	21.560	99,32	47.806	100,75	34.422	100,82
ВОЈВОДИНА	14.667	110,61	10.196	110,73	31.220	98,34	21.308	98,16	44.789	94,39	32.156	94,18
ГРАД БЕОГРАД	15.869	119,68	11.023	119,71	40.109	126,35	27.476	126,58	59.174	124,71	42.489	124,45
ЈУЖНО-БАЧКИ ОКРУГ	16.540	124,74	11.508	124,98	35.438	111,63	24.192	111,45	50.524	106,48	36.327	106,40
ЈУЖНО-БАНАТСКИ ОКРУГ	15.358	115,82	10.685	116,04	32.993	103,93	22.529	103,79	49.280	103,86	35.212	103,13
ПОДУНАВСКИ ОКРУГ	10.387	78,33	7.158	77,74	34.319	108,11	23.471	108,13	47.086	99,23	34.082	99,82
БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ	13.770	103,85	9.553	103,75	31.588	99,51	21.529	99,18	46.547	98,10	33.381	97,77
БОРСКИ ОКРУГ	10.480	79,03	7.242	78,65	26.650	83,95	18.250	84,07	45.628	96,16	32.809	96,10
СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ ОКРУГ	14.597	110,08	10.160	110,34	30.219	95,19	20.616	94,97	45.310	95,49	32.358	94,77
СЕВЕРНО-БАЧКИ ОКРУГ	14.424	108,78	9.995	108,55	30.821	97,09	21.054	96,99	43.102	90,84	30.998	90,79
СЕВЕРНО-БАНАТСКИ ОКРУГ	15.284	115,26	10.628	115,42	29.632	93,34	20.224	93,17	42.348	89,25	30.467	89,24
ЗАПАДНО-БАЧКИ ОКРУГ	14.145	106,67	9.848	106,95	29.724	93,63	20.305	93,54	42.103	88,73	30.291	88,72
ШУМАДИЈСКИ ОКРУГ	11.679	88,08	8.098	87,95	26.624	83,87	18.175	83,73	41.764	88,02	30.119	88,22
КОЛУБАРСКИ ОКРУГ	10.602	79,95	7.378	80,13	26.656	83,97	18.369	84,62	41.031	86,47	29.614	86,74
СРЕМСКИ ОКРУГ	12.320	92,91	8.546	92,81	29.710	93,59	20.237	93,23	40.853	86,10	29.442	86,23
ЗЛАТИБОРСКИ ОКРУГ	11.256	84,89	7.804	84,75	26.769	84,33	18.323	84,41	40.148	84,61	29.165	85,42
МАЧВАНСКИ ОКРУГ	9.791	73,84	6.787	73,71	25.988	81,86	17.748	81,76	40.154	84,62	28.884	84,60
МОРАВИЧКИ ОКРУГ	10.163	76,64	7.062	76,69	24.408	76,89	16.649	76,70	39.830	83,94	28.727	84,14
НИШАВСКИ ОКРУГ	11.746	88,58	8.141	88,41	26.142	82,35	17.828	82,13	39.488	83,22	28.513	83,51
ПОМОРАВСКИ ОКРУГ	11.720	88,39	8.175	88,78	26.534	83,58	18.112	83,44	38.713	81,59	28.367	83,09
ПИРОТСКИ ОКРУГ	9.100	68,63	6.317	68,6	23.199	73,08	15.845	72,99	39.598	83,45	28.311	82,92
ЗАЈЕЧАРСКИ ОКРУГ	10.528	79,40	7.303	79,31	23.342	73,53	15.858	73,05	38.205	80,52	27.507	80,57
РАШКИ ОКРУГ	10.517	79,31	7.404	80,41	24.966	78,65	17.005	78,34	37.793	79,65	27.240	79,78
РАСИНСКИ ОКРУГ	11.264	84,95	7.763	84,31	24.615	77,54	17.092	78,74	37.086	78,16	26.918	78,84
ПЧИЊСКИ ОКРУГ	9.933	74,91	6.833	74,21	23.517	74,08	15.959	73,52	36.302	76,51	26.118	76,50
ЈАБЛАНИЧКИ ОКРУГ	9.190	69,31	6.368	69,16	19.956	62,86	13.581	62,57	36.089	76,06	25.969	76,06
ТОПЛИЧКИ ОКРУГ	9.584	72,28	6.690	72,65	20.007	63,02	13.656	62,91	32.669	68,85	23.689	69,38

*Хијерархиски распоред према вредностима за 2010. годину

Извор: Извор: <http://webzr.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?Key=27>

2.3. Социо-демографске структуре становништва

2.3.1. Образовна структура

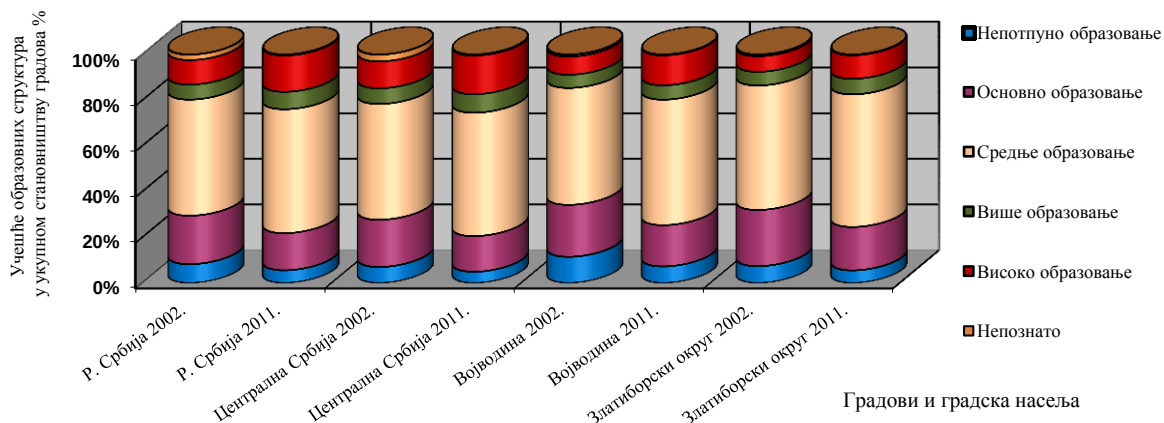
Степен образованости становништва је релевантан индикатор постојања капацитета друштвено-економског развоја (више и високо образовање) у опсегу општинских центара, градских и осталих насеља.

Посматрајући вредности добијене након два последња пописа уочава се да се паралелно са смањењем броја становника повећава удео образованог становништва са средњом, вишом и високом школом. Највећи раст је био у области високог школства индексом промене 158,33 у Републици Србији и 171,39 у Војводини. У Златиборском округу та промена је виша од Републике Србије (158,96 индексних поена) (табела II-84 у прилогу). Општина Ужице са 6.380 високо образованих становника тј. индексом промене у последња два пописа од 147,14 индексних поена односно повећање од 47,1% имала је најбројнији контингент за округ. У укупним променама броја становника са високим образовањем издвајала се општина Сјеница која је имала индекс промене 200,96 индексних поена и повољан однос високо образованог становништва према осталим општинама у округу (трећа по реду у укупним вредностима) Од укупно 261.246 становника Златиборског округа, старијег од 15 година, 2011. године удео вишег и високо образованог становништва износио је 11,09% што је у просеку било ниже од Централне Србије (17,03%) и Републике Србије (16,24%).

Општине са најмање вишег и високо образованог становништва у 2011. години, пропорционално укупном броју становника, биле су Косјерић (7,05%), Бајина Башта (8,07%) и Ариље (8,72%), а највише Ужице (15,93%) и Прибој (10,84%).

У контингенту образованог становништва са вишом и високом школом у општинским центрима и градским насељима уочава се доминантна улога ове категорије становништва у односу на насеља сеоског ранга (табеле II-85, II-86 и II-88 у прилогу, табела II-87, и графикон II-16). На територији Златиборског округа у општинским и градским насељима више и високо образованог становништва било је 2002. године 6,1%, а 2011. године 8,6% укупног становништва општина што је мање од просека за републику Србију 9,45% односно 13,76%. Бржи раст ове структуре становништва повезан је са имиграционим структурама у градским срединама услед већег прилива вишег и високо образованог становништва. Индекс раста и промене у односу на 2002. годину показује повећање удела овог контингента становништва Златиборског округа од 111,69 индексних поена за вишу школу и 149,73 индексних поена за високу школу.

Иако се између два пописна периода укупан број становника округа смањило за 16.107 (93,83 индексних поена или 6,17%), укупан број становника више и високообразоване популације се повећао за 161,42 индексна поена или 61,42%.

Графикон II-16: Упоредни преглед образовне структуре у градовима и градским насељима, 2002-2011. године

Табела II-87: Заступљеност више и високо образованог становништва градова и градских насеља и индекс промене у укупном становништву старијем од 15 година, 2002-2011. године

Територија	Укупно становништво старије од 15 г.			Образовање					
				Виша школа			Висока школа		
	2002. г.	2011. г.	Индекс промене броја становника	2002. г.	2011. г.	Индекс промене броја становника	2002. г.	2011. г.	Индекс промене броја становника
Р. Србија	6.321.231	6.161.584	97,47	226.937	274.575	120,99	370.320	572.923	154,71
%	100,00%	100,00%	100,00	3,59%	4,46%	124,13	5,86%	9,30%	158,72
Централна Србија	4.611.453	4.507.245	97,74	172.051	213.883	124,31	295.478	445.901	150,91
%	100,00%	100,00%	100,00	3,73%	4,75%	127,19	6,41%	9,89%	154,40
Војводина	1.709.778	1.654.339	96,76	54.886	60.629	110,46	74.842	127.022	169,72
%	100,00%	100,00%	100,00	3,21%	3,66%	114,17	4,38%	7,68%	175,41
Златиборски округ	261.246	245.139	93,83	7.458	8.330	111,69	8.435	12.630	149,73
%	100,00%	100,00%	100,00	2,9%	3,4%	119,03	3,2%	5,2%	159,57
Ариље	16.462	16.001	97,20	289	359	124,22	347	511	147,26
%	100,00%	100,00%	100,00	1,8%	2,2%	127,80	2,1%	3,2%	151,50
Бајина Башта	24.720	22.474	90,91	497	846	170,22	452	968	214,16
%	100,00%	100,00%	100,00	2,0%	3,8%	187,23	1,8%	4,3%	235,56
Косјерић	12.099	10.568	87,35	207	222	107,25	182	275	151,10
%	100,00%	100,00%	100,00	1,7%	2,1%	122,78	1,5%	2,6%	172,99
Нова Варош	16.880	14.598	86,48	473	624	131,92	420	775	184,52
%	100,00%	100,00%	100,00	2,8%	4,3%	152,55	2,5%	5,3%	213,37
Пожега	27.472	25.762	93,78	567	1.054	185,89	705	1.488	211,06
%	100,00%	100,00%	100,00	2,1%	4,1%	198,23	2,6%	5,8%	225,07
Прибој	25.272	23.584	93,32	850	808	95,06	875	1.126	128,69
%	100,00%	100,00%	100,00	3,4%	3,4%	101,86	3,5%	4,8%	137,90
Пријеполје	33.233	30.989	93,25	664	690	103,92	661	1.024	154,92
%	100,00%	100,00%	100,00	2,0%	2,2%	111,44	2,0%	3,3%	166,13
Сјеница	21.804	20.817	95,47	426	444	104,23	518	1.055	203,67
%	100,00%	100,00%	100,00	2,0%	2,1%	109,17	2,4%	5,1%	213,32
Ужице	69.964	67.503	96,48	3.343	3.897	116,57	4.136	5.961	144,12
%	100,00%	100,00%	100,00	4,8%	5,8%	120,82	5,9%	8,8%	149,38
Чајетина	13.340	12.843	96,27	142	223	157,04	139	292	210,07
%	100,00%	100,00%	100,00	1,1%	1,7%	163,12	1,0%	2,3%	218,20

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011., Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Контингенти неписмених лица и лица без школске спреме показују повезаност сеоских средина са овим степеном образовања у 2002. и 2011. години (10.578/7,96% и 5.158/4,28% становника). У оквиру сеоских насеља број неписмених лица, по попису из 2002. и 2011. године (табела II-89 у прилогу), виши је од просека за Р. Србију (6,18%) и централну Србију (3,46%). Највећи удео написменог становништва, за 2011. годину, био је у општини Сјеница (7,72%), а најмањи у општини Пожега (3,01%). Удео неписменог становништва општинских центара и градских насеља занемарљив је се креће се у распону од 0,78% до 4,03%.

Промене у структури образовања становништва квалитативан су показатељ стања друштвено-економских промена и имплицирају друштвени стандард. Размештајем и развојем мреже високошколских установа између два последња пописа у Златиборском округу значајно се повећао образовни ниво друштва у овом сегменту (74,7%).

2.3.2. Етничка структура

Подаци о етничком саставу становништва релевантни су за разумевање културолошких разлика становништва, положаја етничких група у друштву, праћење миграторних токова и других карактеристика етничких заједница, као и за дефинисање и реализацију бројних стратегија и политика за унапређење положаја припадника етничких група у склопу одрживог развоја свих структура становништва. Простор Златиборског округа етнички је био различит. У општинама Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Пожега и Ужице преко 97% чинило је српско становништво. Општине у јужном делу округа имале су преко 50% српског становништва осим у Сјеници где су бошњачка и муслиманска заједница чиниле 78,55% укупне популације (табела II-90).

Етничка структура општинских центара, градских и осталих насеља разликује се по хомогености укупног становништва. У општинским и градским центрима највећу хомогеност Срби имају у Косјерићу (98,10%), а најмању у нодалном центру Сјеница (15,13%).

У осталим насељима најбројнији су били Срби у Чајетини (99,03%), а најмање вредности заступљености Срба су биле у општини Сјеница (25,44%).

Етничка заједница Бошњака друга је по величини у округу и чини већину општинском центру Сјеница (76,17%) и осталим насељима Сјеничке општине (71,26%). У осталим насељима Бошњаци чине мање од 5% становништва.

Табела II-90. Етничка структура становништва Златиборског округа 2011. године

Округ/ Општина	Укупно становништво	Национална припадност 2011. године							
		Срби	%	Бошњаци	%	Муслиман и	%	Остали и непознато	%
Златиборска област	286.549	235.650	82,24	36.907	12,88	7.313	2,55	6.679	2,33
Ариље	18.792	18.407	97,95	4	0,02	10	0,05	371	1,97
Бајина Башта	26.022	25.638	98,52	1	0,00	9	0,03	374	1,44
Косјерић	12.090	11.879	98,25	0	0,00	2	0,02	209	1,73
Нова Варош	16.638	14.899	89,55	788	4,74	526	3,16	425	2,55
Пожега	29.638	28.956	97,70	3	0,01	5	0,02	674	2,27
Прибој	27.133	20.582	75,86	3.811	14,05	1.944	7,16	796	2,93
Пријеполје	37.059	19.496	52,61	12.792	34,52	3.543	9,56	1.228	3,31
Сјеница	26.392	5.264	19,95	19.498	73,88	1.234	4,68	396	1,50
Ужице	78.040	76.089	97,50	8	0,01	37	0,05	1.906	2,44
Чајетина	14.745	14.440	97,93	2	0,01	3	0,02	300	2,03
О.ц. и г. н./ Остала насеља	Укупно становништво	Национална припадност 2011. године							
		Срби	%	Бошњаци	%	Муслиман и	%	Остали и непознато	%
Златиборска област (о.ц. и г. н.)	150.065	124.415	82,91	17.162	11,44	3.921	2,61	4.567	3,04
Златиборска област о.н.	136.484	111.235	81,50	19.745	14,47	3.392	2,49	2.112	1,55
Ариље о.ц..	6.763	6.513	96,30	3	0,04	6	0,09	241	3,56
Ариље о.н.	12.029	11.894	98,88	1	0,01	4	0,03	130	1,08
Бајина Башта о.ц.	9.148	8.936	97,68	1	0,01	4	0,04	207	2,26
Бајина Башта о.н.	16.874	16.702	98,98	0	0,00	5	0,03	167	0,99
Косјерић о.ц..	3.992	3.916	98,10	0	0,00	0	0,00	76	1,90
Косјерић о.н.	8.098	7.963	98,33	0	0,00	2	0,02	133	1,64
Нова Варош о.ц..	8.795	7.182	81,66	788	8,96	525	5,97	300	3,41
Нова Варош о.н.	7.843	7.717	98,39	0	0,00	1	0,01	125	1,59
Пожега о.ц..	13.153	12.681	96,41	3	0,02	4	0,03	465	3,54
Пожега о.н.	16.485	16.275	98,73	0	0,00	1	0,01	209	1,27
Прибој о.ц..	14.920	10.821	72,53	2.274	15,24	1.229	8,24	596	3,99
Прибој о.н.	12.213	9.761	79,92	1.537	12,58	715	5,85	200	1,64
Пријеполје о.ц..	13.330	8.151	61,15	3.374	25,31	1.169	8,77	636	4,77
Пријеполје о.н.	23.729	11.345	47,81	9.418	39,69	2.374	10,00	592	2,49
Сјеница о.ц..	14.060	2.127	15,13	10.710	76,17	947	6,74	276	1,96
Сјеница о.н.	12.332	3.137	25,44	8.788	71,26	287	2,33	120	0,97
Ужице о.ц..	59.747	58.153	97,33	8	0,01	35	0,06	1.551	2,60
Ужице о.н.	18.293	17.936	98,05	0	0,00	2	0,01	355	1,94
Чајетина о.ц..	6.157	5.935	96,39	1	0,02	2	0,03	219	3,56
Чајетина о.н.	8.588	8.505	99,03	1	0,01	1	0,01	81	0,94

Извор: Попис 2011.. Национална припадност, књ. 1, РЗС, Београд, 2012.

, н.ц. - нодални центар, о.н. - остала насеља

3. Преглед демографских детерминанти

Индикатори анализирани кроз укупно кретање (стоје раста), територијалну концентрацију (урбанизација), природно и миграцијско кретање (салда и стопе миграција) структуре становништва (полна, старосна, економску структуру образовна, етничка) и структуру домаћинстава нодалних центара и осталих насеља указују на сложене друштвено-економске процесе манифестоване кроз деаграризацију, урбанизацију и деиндустријализацију (терцијаризација) Златиборског округа. Сваки од појединачних процеса допринео је у свом сегменту промени анализираних показатеља управцу квантитативне и квалитативне

вредности у нодалним центрима и осталима насељима чинећи тиме демографске промене конзистентним у простору и времену.

Из предходне анализе утврђене су следеће законитости:

1. Укупно кретање становништва има негативне вредности за већину насеља у округу (само 4 доминантна нодална центра имају раст броја становника по последњем попису);
2. Концентрација становништва је највећа у демографски највећим нодалним насељима;
3. Позитивне вредности виталне компоненте заступљеније су у општинским центрима и градским насељима, а негативне у осталим насељима округа;
4. Економска структура становништва детерминисана је тренутним друштвено-економским приликама и последица је економске транзиције у држави;
5. Смањење удела пољопривредног становништва у укупном и активном становништву последица је вишегодишњег трансфера аграрног становништва у неаграрне делатности и емиграције;
6. Образовна структура становништва указује на повећање удела више и високо образованог становништва у градским срединама;
7. Етничка структура је релевантан индикатор промена и разлика у демографским процесима укупног становништва у округу.

III НАСЕОБИНСКО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Становништво или људска полулација представља динамичан скуп појава, процеса и кретања природног и друштвеног карактера, који чине јединствен комплекс у времену и простору (Ранчић, 1980). Основа повезаности географских проучавања становништва и насеља, представља демографија насеља кроз интеракцију са сродним дисциплинама (статистика, математика и картографија). На тај начин користећи се комплексним методама у испитивању територијалних дистрибуција становништва, појединих насеља или становништва одређених просторних целина добија се увид у демографски ток односно развитак демографских процеса.

Савремена научна истраживања насеља обухватају мноштво појмовних одредница услед чега је уобличавање као и дефиниција насеља и њихових система сложена категорија.

Статистичка служба наше земље је 1952. године усвојила следећу дефиницију насеља која се примењује и данас: насеље је посебна антропогеографска територијална јединица посебног имена без обзира на број кућа, у којој су наглашене четири групе обележја - становништво, територија, име насеља и број кућа (Стаменковић, 2004).

У планерској пракси Србије насеље је дефинисано као изграђени функционално обједињен простор на коме су обезбеђени услови за живот и рад и за задовољавање заједничких потреба становника.

Пописи 2002. и 2011. године у Србији, обележени су наглашеним тежњама за применом међународне праксе Eurostat-a⁶⁰ у овом највећем статистичком истраживању у нашој земљи. Оне се огледају у прихватању међународних препорука за попис становништва и станова где је насеље дефинисано као

⁶⁰ Eurostat (European Statistics) - Статистички уред Европске Уније који прикупља податке из земаља Уније, осталих земаља Европе и међународних организација ради праћења утицаја политике Европске уније. <http://www.ec.europa.eu/eurostat>

За праћење просторне кохезије и развоја Европске Уније конституисан је програм ESPON 2007. године (European Spatial Planning Observation Network). Детаљан приказ значаја у стратешким документима у ЕУ видети у Вујошевић, (2008). <http://www.espon.eu/main/>

одвојен скуп становништва које живи у суседним зградама, с тим што оне формирају: а) непрекидно изграђену област са јасно препознатљивим улицама, б) или и ако нису овако изграђене, формирају групу са јединственим локално препознатљивим именом места и в) или и ако не улазе у једну од претходне две групе, ниједна од зграда није удаљена од свог најближег суседа више од 200m и чине групу.

Наведене дефиниције илуструју присутне различитости у тумачењу и разумевању појма "насеље" у Србији, а истовремено показују обиље битних непрецизности и неусклађеност са међународном праксом. Према С. Стаменковићу (2005) те мањкавости могла би у знатној мери да елиминира дефиниција: "Насеље (сеоско или градско) је индивидуализована стално и привремено насељена континуирана (збијена) или дисконтинуирана (разбијена) просторна јединица омеђена границама - планским и формалним, која има посебно географско име, са свим међусобно интегрисаним физиономским, демографским и функционалним садржајима, укључујући и окружавајући географски и економски користан простор који јој административно (катастарски и урбанистички) и гравитационо припада, где већи број људи остварује биолошку и економску егзистенцију".

У дихотомној подели насеља би се разликовали у пресеку следећих парова:

Град	Село
Друштво	Заједница
Механичка солидарност	Органска солидарност
Секундарни односи	Примарни односи
Уговорни односи	Фамилијарни односи
Отвореност	Аутархичност
Комплексна подела рада	Сваштарење
Високо образовање	Ниско образовање
Иновација	Традиција

Извор: (Симоновић, Рибар М. 1998)

Основни критеријуми који се примењују за диференцијацију насеља могу се сврстати у следеће категорије:

1. Демографски
2. Физиономски
3. Функционални
4. Правни
5. Комбиновани

За сеоска насеља специфична је веза између насеља, природних услова и привредних површина кроз непосредну условљеност и веома тесну повезаност у којим се становништво углавном бави пољопривредном производњом. Та повезаност манифестује се кроз положај села у датом простору, физиономску типологију, организацију економског живота и типа кућа. На све ове појаве делује свеукупни комплекс социјалних, економских и других чинилаца (Којић, Симоновић, 1975).

Градови су појава максималне друштвене концентрације остварене у сложеној комбинацији деловања природне средине и доминантних друштвених процеса (Тошић, Крунић, Невенић, 2008). За градска насеља битне су три групе обележја: популацијско-демографска, функционална и физиономско-морфолошка. На основу ових елемената за град се може рећи да представља компактно изграђено веће насеље у чијим секундарним и терцијарним делатностима ради већи део активног становништва (Вреск, 1990). Савремени функционални и демографски развој градова надограђује ове поставке чињеницом да се град не може дефинисати и позиционирати само уско административно-политичким поделама већ захтева комплекснију одредницу (Петовар, 2007).

Постанак насеља и досељавање становништва на територију данашњег Златиборског округа може се пратити од најстаријих фаза људског друштва. Историјат насеља се у неким случајевима може везати за временски неодређене и хронолошки несређене епохе преко јединствених споменика најстаријих култура лоцираних у свакој општини округа.

1. Специфичности система насеља Златиборског округа

На опште прихваћеној теорији PUSH - PULL (атрактивно-привлачним и експулзивним-одбојним) фактора формира се мање или веће насеобинско језгро⁶¹ са својим хијерархијским положајем и функцијским значајем у мрежи

⁶¹ Функционална језгра су до 80-их година XX века имала функције полова раста, а касније, нека од њих, полове развоја. Према F. Perroux (1955) то је скуп водећих и експандирајућих индустрија, лоцираним у урбаним подручјима које кроз своје утицајно подручје поспешују даљи развој економских делатности). Својим дејством почели су да утичу на социогеографску трансформацију и функционалну интеграцију окружења и на стварање мањих или већих функционално-урбаних регија и дневних урбаних система, то јест подалних регија (Тошић, Крунић, Милијић, 2009)

насеља. Повећање броја становника насеља, односно његове демографске величине у вези је са повећањем броја функција које су у њему концентрисане, чиме се јача способност насеља да промени своје место и улогу у хијерархијској структури мреже насеобинског система и прошири ареал свог утицаја на остала насеља. Анализа просторне динамике промена у демографској величини и функционалној усмерености насеља детерминише успостављања просторне организације и развоја функцијских односа и веза у насеобинском систему Златиборског округа.

1.1. Структура насеља према популационој величини

На територији Златиборског округа развила се мрежа од 439 насеља од којих је једно у категорији града (Ужице) и десет у категорији градских насеља (Чајетина је за потребе рада сврстана у категорију градских насеља). Остала насеља су сеоска. За потребе овог рада издвојене су категорије насеља према броју становника, од пописа 1948. године, у четири основне категорије и 7 подкатегија:

1. Велика насеља (више од 30.001 становника)
2. Средња насеља (од 10.001 до 30.000 становника)
3. Мала насеља (са три подкатегије: насеља од 1.001 до 3.000 становника, насеља од 3.001 до 5.000 становника и насеља од 5.001 до 10.000 становника)
1. Веома мала насеља (са четири подкатегије: насеља са мање од 100 становника, насеља од 101 до 200 становника, насеља од 201 до 500 становника и насеља од 501 до 1.000 становника)

Полазећи од циља рада, деографске структуре развоја насеља биће важан индикатор просторно функцијских веза и односа и доминантног утицаја општинских и градских насеља на све насеобинске категорије, а нарочито на демографски најугроженије (најмања и најудаљенија).

Максимална вредност демографских показатеља везана је за најзначајније нодалне центре, а међусобни однос указује на значај у хијерерхијским процесима на територији округа. Као референтни демографски показатељ развоја нодалних

центра истиче се општински центар Ужице који је остао доминантан до пописа 2011. године (табела III-1)

Табела III-1: Редослед доминантних нодалних насеља у Златиборском округу према релативној демографској величини у односу на Ужице, према одабраним годинама пописа

Ранг	Насеље	1948. године		Насеље	1981. године		Насеље	2002. године		Насеље	2011. године	
1.	Ужице	10.219	1,00	Ужице	47.046	1,00	Ужице	54.717	1,00	Ужице	52.646	1,00
2.	Сјеница	3.770	0,37	Прибој	14.917	0,32	Прибој	19.564	0,36	Прибој	14.920	0,28
3.	Пријепоље	2.828	0,28	Пријепоље	14.543	0,31	Пријепоље	15.031	0,27	Сјеница	14.060	0,28
4.	Прибој	2.300	0,23	Сјеница	11.099	0,24	Пожега	13.206	0,24	Пожега	13.153	0,25
5.	Пожега	2.249	0,22	Пожега	10.410	0,22	Сјеница	13.161	0,24	Пријепоље	13.330	0,25
6.	Севојно	1.847	0,18	Нова Варош	8.500	0,18	Нова Варош	10.335	0,19	Нова Варош	8.795	0,18
7.	Нова Варош	1.768	0,17	Бајина Башта	6.284	0,13	Бајина Башта	9.543	0,17	Бајина Башта	9.148	0,17
8.	Бајина Башта	1.222	0,11	Ариље	4.982	0,11	Севојно	7.445	0,14	Ариље	6.763	0,13
9.	Ариље	785	0,07	Севојно	4.655	0,10	Ариље	6.744	0,12	Севојно	7.101	0,13
10.	Чајетина	654	0,06	Косјерић	2.988	0,06	Косјерић	4.116	0,08	Косјерић	3.992	0,08
11.	Косјерић	558	0,05	Чајетина	1.778	0,04	Чајетина	3.162	0,06	Чајетина	3.336	0,06
12.	Златибор	115	0,01	Златибор	1.237	0,03	Златибор	2.344	0,04	Златибор	2.821	0,05

Извор: Попис 2011. г. Упоредни преглед броја становника 1948-2011, књ. 20, РЗС, Београд

Према броју насеља, 2011. године, најбројнија група насеља су била мала насеља, од 201-500 становника, у којима је живело 16,26% укупне популације Златиборског округа, а најбројнија група насеља према демографској величини су била средња насеља са 19,36% становника (табела III-2).

Табела III-2: Категорија насеља и број становника Златиборског округа, 2011. године

Категорија насеља и број становника																		
Веома мала насеља								Мала насеља				Средња насеља		Велика насеља				
Р. б.	Број становника мање од 100	Р. б.	Број становника 101-200	Р. б.	Број становника 201-500	Р. б.	Број становника 501-1.000	Р. б.	Број становника 1.001-3.000	Р. б.	Број становника 3.001-5.000	Р. б.	Број становника 5.001-10.000	Р. б.	Број становника 10.000-30.000	Р. б.	Број становника више од 30.000	
1.	Кокошиће (100),СЈ	1.	Трнава (200),ЧЈ	1.	Овчина (492),ББ	1.	Расна (995),ПЖ	1.	Златибор (2.821),ЧЈ	1.	Косјерић (варош) (3.992),	1.	Бајина Башта (9.148)	1.	Прибор (14.920)	1.	Ужиче (52.646)	
2.	Стрмац (99),ПБ	2.	Ђурашине (194),ПП	2.	Узиви (489),ПЖ	2.	Ступчевићи (968),АР	2.	Луг (2.789),ББ	2.	Чајетина (3.336)	2.	Нова Варош (8.795)	2.	Сјеница (13.330)	Σ (52.646)		
3.	Ивезићи (98),ПП	3.	Брињца (193),СЈ	3.	Потпеће (483),УЕ	3.	Читлук (967),ПБ	3.	Ратајска (2.032),ПП	3.	Бања (3.013),ПБ	3.	Севојно (7.101),УЕ	3.	Пријепоље (13.330)			
4.	Дренова (96),ПП	4.	Речице (192),ПЖ	4.	Миљевићи (478),ПП	4.	Кошевини (966),ПП	4.	Ташево (1.974),ПП	Σ (10.341)			4.	Ариље (6.763)	4.	Пожега (13.153)		
5.	Руда Буква (95),КС	5.	Алин Поток (190),ЧЈ	5.	Дуга Пољана (477),СЈ	5.	Прунзи (964),ПБ	5.	Прунзи (964),ПБ	Σ (31.807)			Σ (55.463)					
6.	Кнежевац (93),СЈ	6.	Бесеровина (187)	6.	Угао (474),СЈ	6.	Волујац (922),УЕ	6.	Бродарево (1.845),ПП									
7.	Палиће (92),СЈ	7.	Бјелотлићи (185),УЕ	7.	Дубница (473),СЈ	7.	Мачкат (905),ЧЈ	7.	Вишесави (1.706),ББ									
8.	Градац (90),СЈ	8.	Семетини (183),ЧЈ	8.	Шљивовица (472),ЧЈ	8.	Косјерић (село) (898),КС	8.	Ковачевац (1.604),ПП									
9.	Милешено (90),ПП	9.	Ступ (182),СЈ	9.	Осоје (466),ПП	9.	Солотуша (890),ББ	9.	Горобитље (1.321),ПЖ									
10.	Буђено (89),СЈ	10.	Витаси (179),УЕ	10.	Равни (465),УЕ	10.	Стапари (877),УЕ	10.	Дригастањ (1.316),УЕ									
11.	Цурово (89),ПП	11.	Субјел (179),КС	11.	Кесеровина (452),УЕ	11.	Дубоко (848),УЕ	11.	Завиногораје (1.265),ПП									
12.	Брежа (88),СЈ	12.	Јасеново (174),НВ	12.	Бјелуша (452),АР	12.	Грешњевина (826),АР	12.	Залуг (1.205),ПП									
13.	Амзиви (87),НВ	13.	Драглина (173),НВ	13.	Тубићи (449),КС	13.	Обајгора (819),ББ	13.	Виснаба (1.193),ПЖ									
14.	Доње Лопике (85),СЈ	14.	Голово (169),ЧЈ	14.	Здравчићи (444),ПЖ	14.	Мироталци (792),АР	14.	Виготце (1.180),АР									
15.	Панац (84),УЕ	15.	Душине (169),СЈ	15.	Добриловићи (439),ПБ	15.	Љубање (787),УЕ	15.	Церова (1.175),АР									
16.	Парамути (82),КС	16.	Мршешки (169),ПЖ	16.	Врањани (437),ПЖ	16.	Мијоска (777),ПП	16.	Крива Река (1.157),ЧЈ									
17.	Забрђани Тош (80),ПП	17.	Грчаница (168),ПП	17.	Горња Добрина (428),ПЖ	17.	Вране (738),АР	17.	Ивање (1.145),ПБ									
18.	Милешини (80),НВ	18.	Збојитница (167),УЕ	18.	Мала Река (427),ББ	18.	Бранешчи (737),ЧЈ	18.	Буар (1.082),УЕ									
19.	Доња Стрпани (79),ПП	19.	Камена Гора (167),ПП	19.	Биоска (422),УЕ	19.	Сеча Река (726),КС	Σ (28.714)										
20.	Трудово (78),НВ	20.	Читлук (165),СЈ	20.	Радовиц (422),ПЖ	20.	Брајковићи (715),КС											
21.	Конска река (78),ББ	21.	Горња Бела Река (165),НВ	21.	Доња Добрина (421),ПЖ	21.	Јабланица (709),ЧЈ											
22.	Јагоштина (77),ББ	22.	Карошевина (163),ПП	22.	Заглавак (414),ББ	22.	Пилатовићи (707),ПЖ											
23.	Завијеза (76),ПП	23.	Дренова (162),ПП	23.	Костојевићи (411),ББ	23.	Маковиште (705),КС											
24.	Црвко (75),СЈ	24.	Слатина (161),ПП	24.	Средња Добрина (405),ПЖ	24.	Бистрица (694),НВ											
25.	Бјеласка (75),ПП	25.	Селане (160),ПП	25.	Вранеша (404),НВ	25.	Глумач (684),ПЖ											
26.	Међугор (71),СЈ	26.	Орашци (158),ПП	26.	Јакаљ (399),ББ	26.	Селашница (677),ПП											
27.	Кашине (71),ПП	27.	Јелача (158),ПБ	27.	Меларе (398),СЈ	27.	Злакуса (671),УЕ											
28.	Чедово (70),СЈ	28.	Добротин (158),ББ	28.	Тријебине (396),СЈ	28.	Кремна (665),УЕ											
29.	Скокуће (68),ПП	29.	Брвине (157),ПП	29.	Пријановићи (396),ПЖ	29.	Поглед (659),АР											
30.	Каневина (67),СЈ	30.	Јеловик (157),ББ	30.	Рожањство (387),ЧЈ	30.	Црница (658),ББ											
31.	Гргаче (67),СЈ	31.	Лучице (156),ПП	31.	Засеље (383),ПЖ	31.	Милићево Село (657),ПЖ											
32.	Биоц (66),СЈ	32.	Батковићи (156),ПБ	32.	Северин (380),ПБ	32.	Баконица (654),ПЖ											
33.	Багачиће (66),СЈ	33.	Сврачково (156),ПЖ	33.	Расно (379),ПП	33.	Ругоши (654),НВ											
34.	Црнуговићи (66),ПБ	34.	Сугубине (155),СЈ	34.	Трнава (378),ЧЈ	34.	Горјани (653),УЕ											
35.	Тика (66),НВ	35.	Заградина (155),ПБ	35.	Рибашевина (378),УЕ	35.	Самовина (646),ЧЈ											
36.	Брајковиц (65),ПП	36.	Пепељ (155),ББ	36.	Губин До (377),УЕ	36.	Добраче (646),АР											
37.	Гостун (64),ПП	37.	Шаре (154),СЈ	37.	Радуша (375),УЕ	37.	Дрежњак (639),УЕ											
38.	Милошево До (63),ПП	38.	Чаушевићи (149),ПП	38.	Зајечје (375),СЈ	38.	Рогачица (634),ББ											
39.	Врбово (63),ПП	39.	Пожегрман (149),ПБ	39.	Крпе (374),СЈ	39.	Богојевићи (634),АР											
40.	Горња Стрпани (61),ПП	40.	Крњача (149),ПБ	40.	Дражевићи (371),НВ	40.	Сирогојно (630),ЧЈ											
41.	Горња Пољаница (61),КС	41.	Сопотница (148),ПП	41.	Пар (370),УЕ	41.	Зароке (629),ББ											
42.	Раковина (60),ЧЈ	42.	Мноница (148),КС	42.	Радановић (369),КС	42.	Рача (591),ББ											
43.	Каћено (59),ПП	43.	Врешнице (146),СЈ	43.	Доброселци (367),ЧЈ	43.	Балићи (585),ПП											
44.	Кукуровићи (57),ПБ	44.	Тутково (146),ПЖ	44.	Никојевићи (366),УЕ	44.	Радина (572),НВ											
45.	Горње Трудово (57),НВ	45.	Чипале (145),СЈ	45.	Велик Језевица (365),ПЖ	45.	Милијеш (568),ПБ											
46.	Грешњевина (56),СЈ	46.	Рудине (144),ЧЈ	46.	Дрмарићи (364),НВ	46.	Гостиница (557),УЕ											
47.	Крајинићи (54),СЈ	47.	Поток (142),ПП	47.	Кладница (363),СЈ	47.	Скратуји (551),УЕ											
48.	Готоше (54),СЈ	48.	Бачевићи (141),ББ	48.	Рупељско (363),ПЖ	48.	Вирово (550),АР											
49.	Гисовина (54),НВ	49.	Врутиц (138),УЕ	49.	Рого (363),ПЖ	49.	Мокра Гора (549),УЕ											
50.	Бориниће (52),СЈ	50.	Кучин (137),ПП	50.	Виница (362),ПП	50.	Раждагница (543),СЈ											
51.	Богут (52),СЈ	51.	Врбница (136),СЈ	51.	Крушница (360),АР	51.	Оклетач (543),ББ											
52.	Милаковићи (52),ПП	52.	Захумско (135),СЈ	52.	Дреновиц (357),КС	52.	Пилица (537),ББ											
53.	Црчево (49),СЈ	53.	Радијевићи (134),НВ	53.	Висока (357),АР	53.	Качер (531),УЕ											
54.	Палиће (49),ПБ	54.	Аљиновићи (131),ПП	54.	Љутице (352),ПЖ	54.	Перућац (530),ББ											
55.	Височка (48),СЈ	55.	Машовиће (130),СЈ	55.	Негбина (352),НВ	55.	Лопаш (528),ПЖ											
56.	Весковиће (48),СЈ	56.	Матаруге (130),ПП	56.	Видови (349),НВ	56.	Грдовићи (519),АР											
57.	Правосево (48),ПП	57.	Сијерац (129),ББ	57.	Касидоли (347),ПБ	57.	Гвоздац (518),ББ											
58.	Челице (47),НВ	58.	Стубло (128),ЧЈ	58.	Армачићи (340),НВ	58.	Каран (516),УЕ											
59.	Блато (46),СЈ	59.	Калуђеровићи (128),ПБ	59.	Урсале (335),СЈ	59.	Љубиш (515),ЧЈ											
60.	Баре (46),СЈ	60.	Распоганче (126),СЈ	60.	Отањ (329),ПЖ	60.	Голечево (513),КС											
61.	Црквени Тош (46),ПП	61.	Драгојловиће (125),СЈ	61.	Лелићи (328),УЕ	61.	Потовање (509),УЕ											
62.	Рашковиће (45),СЈ	62.	Дебела (124),НВ	62.	Пранђи (326),ПП	62.	Бреково (504),АР											
63.	Међани (44),ПП	63.	Котроман (123),УЕ	63.	Дуб (322),ББ	63.	Стрмово (501),ББ											
64.	Љутаје (42),СЈ	64.	Бучје (122),ПБ	64.	Пониковица (320),УЕ	Σ (42.852)												
65.	Баре (42),ПП	65.	Драксин (121),ББ	65.	Брдо (320),ПБ													
66.	Заостро (42),ПБ	66.	Табановићи (119),ПЖ	66.	Злодол (319),ББ													
67.	Забрје (41),ПБ	67.	Прибојска Голеша (118),ПБ	67.	Цетановиће (312),СЈ													
68.	Доње Горачиће (41),СЈ	68.	Тузине (116),СЈ	68.	Дивац (311),ПП													
69.	Горње Лопике (40),СЈ	69.	Растеновиће (116),СЈ	69.	Хардарићева Голеша (311),ПБ													
70.	Голубан (39),СЈ	70.	Љенојевићи (113),НВ	70.	Растинице (308),ББ													
71.	Боровиће (39),	71.	Горња Пољаница (113),КС	71.	Дражинићи (307),ПЖ													
72.	Милићи (38),СЈ	72.	Церје (112),ББ	72.	Радобућа (307),АР													
73.	Караула (37),ПП	73.	Божов Поток (111),СЈ	73.	Мушници (305),КС													
74.	Враши (35),СЈ	74.	Прибојске Челице (110),ПБ	74.	Седобро (304),ПП													
75.	Виниће (34),СЈ	75.	Јелен До (109),ПЖ	75.	Трипкова (303),ЧЈ													
76.	Омтра Стјена (34),ПП	76.	Кршање (108),УЕ	76.	Чадине (303),ПП													
77.	Буковик (34),ПП	77.	Фижуљ (108),СЈ	77.	Житиће (296),СЈ													
78.	Крива Јела (33),СЈ	78.	Жељине (106),ЧЈ	78.	Косатица (296),ПП													
79.	Јевик (32),СЈ	79.	Мађер (106),ПЖ	79.	Комарани (296),НВ													
80.	Винице (32),СЈ	80.	Гораконићи (105),ПП	80.	Душковиц (295),ПЖ													
81.	Копријана (31),ПП	81.	Стојини (105),КС	81.	Тометино Поље (294),ПЖ													
82.	Избичањ (31),ПП	82.	Живинице (104),ПБ	82.	Прилипац (294),ПЖ													
83.	Бољаре (30),СЈ	83.	Хрта (103),ПП	83.	Љештанско (293),ББ													
84.	Аливеровићи (30),ПП	84.	Штитково (103),НВ	84.	Латвица (293),АР													
85.	Горње Горачице (30),ПП	85.	Карауљина Бујари (102),СЈ	85.	Гривска (293),АР													
86.	Шушуре (26),СЈ	86.	Поткрш (102),ПП	86.	Долње (290),СЈ													
87.	Крушево (26),ПП	87.	Заступ (101),ПП	87.	Божетићи (288),НВ													
88.	Брезна (26),СЈ	88.	Дубинца (101),КС	88.	Каленићи (287),ПЖ													
89.	Грабовица (24),СЈ	Σ (12.566)		89.	Придоли (287),ББ													
90.	Бачица (24),СЈ			90.	Радошево (286),АР													
91.	Суница (23),СЈ			91.	Кратово (285),ПБ													
92.	Тутине (22),СЈ			92.	Дражевиће (279),СЈ													
93.	Страјинице (20),СЈ			93.	Зауглине (279),ББ													
94.	Мушковица (19),ПП			94.	Шевцање (277),КС													

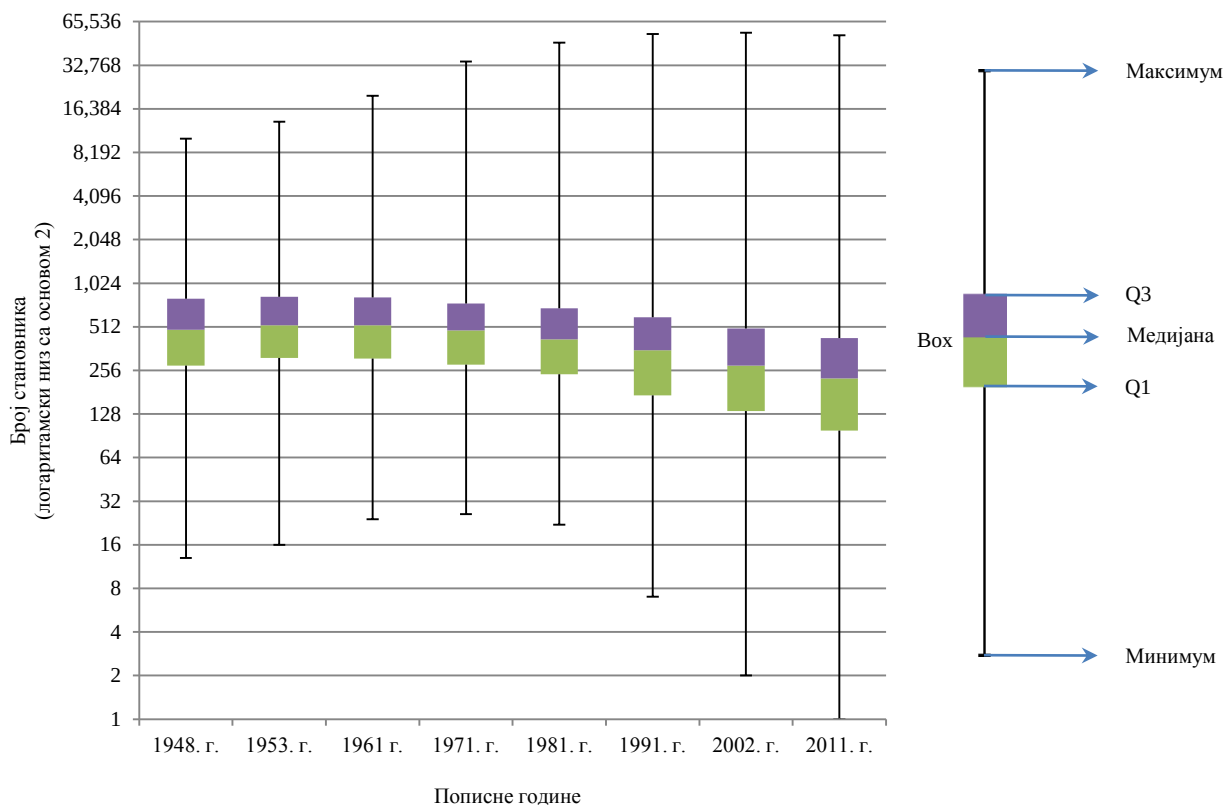
Категорија насеља и број становника																
Веома мала насеља					Мала насеља					Средња насеља		Велика насеља				
Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	Р. б.	Број становника	
мање од 100		101 - 200		201-500		501-1.000		1.001-3.000		3.001-5.000		5.001-10.000		10.000 -30.000		
95.	Плана (18), СЈ			95.	Јабуча (275),ПП											
96.	Крстац (18),СЈ			96.	Душманићи (270),ПП											
97.	Петрово Поље (17),СЈ			97.	Штавал (268),СЈ											
98.	Праља (16),СЈ			98.	Честобродина (268),ПЖ											
99.	Мрчковица (16),ПП			99.	Бјелоперца (265),КС											
100.	Увац (15),СЈ			100.	Драгојевац (264),АР											
101.	Козник (15),СЈ			101.	Тврдићи (263),ПЖ											
102.	Пола (14),СЈ			102.	Заовине (263),ББ											
103.	Царичина (13),СЈ			103.	Расно (262),СЈ											
104.	Мижани (12),ПП			104.	Камешница (258),СЈ											
105.	Бискупци (12), ПП			105.	Мрчићи (258),КС											
106.	Калипоље (11),СЈ			106.	Доња Бела Река (257),НВ											
107.	Језеро (10),СЈ			107.	Годљево (257)КС											
108.	Дружиниће (10),СЈ			108.	Калафати (255),ПБ											
109.	Ушак (9),СЈ			109.	Вапа (254),СЈ											
110.	Лијева Река (8),СЈ			110.	Ораовац (254),ПП											
111.	Криваја (8),СЈ			111.	Мала Лежовина (251),ПЖ											
112.	Скрадник (1),СЈ			112.	Кривци (245),УЕ											
Σ (5.453)				113.	Гугаљ (243),ПЖ											
				114.	Мушете (242),ЧЈ											
				115.	Гостиње (242),ЧЈ											
				116.	Кућани (241),НВ											
				117.	Буковик (239),КС											
				118.	Скаваци (239),КС											
				119.	Понорац (233),СЈ											
				120.	Забрђе (233),СЈ											
				121.	Годовик (233),ПЖ											
				122.	Добродо (232),УЕ											
				123.	Гробице (232),ПП											
				124.	Варда (230),КС											
				125.	Јунчевићи (229),ПП											
				126.	Ожовина (226),НВ											
				127.	Северово (226),АР											
				128.	Стрмац (225),УЕ											
				129.	Кијевиш (225),СЈ											
				130.	Дуке (225),СЈ											
				131.	Сочице (225),ПБ											
				132.	Забрњина (225),ПБ											
				133.	Цикоте (225),КС											
				134.	Доње Бабине (223),ПП											
				135.	Каменница (220),УЕ											
				136.	Хисарици (220),ПП											
				137.	Горње Бабине (217),ПП											
				138.	Росићи (217),КС											
				139.	Сеништа (214),НВ											
				140.	Папратиште (212),ПЖ											
				141.	Жабрен (211),СЈ											
				142.	Галовићи (209),КС											
				143.	Бурађа (207),НВ											
				144.	Ритовићи (206),ПБ											
				145.	Лорет (205),ПЖ											
				146.	Мажићи (203),ПБ											
				Σ (46.607)												

Скраћенице: АР-Ариље, ББ - Бајина Башта, КС - Косјерић, НВ - Нова Варош, ПЖ - Пожега, ПБ - Прибој, ПП - Пријепоље, СЈ - Сјеница, УЕ - Ужице, ЧЈ - Чајетина
Попис 2011.г. Упоредни преглед броја становника 1948-2011. године, Књига 20, РЗС, Београд, 2014.године

Сумарни резултати пописа насеља Златиборског округа од 1948. године, према демографској величини, обрађени су "Box-plot" графиконом укупних варијација (графикон III-1)⁶². Максимална вредност популационе величине насеља константно се повећавала до 1991. године, а минимална вредност до 1971. године. Минимална вредност на почетку пописног периода била је 16, а на крају пописног периода износила је 1 (насеље Скрадник).

⁶² Бок-плот је графичка интерпретација података у серији који приказује њених пет значајних вредности: максималну и минималну вредност и поделу на квилите (први, други – медијана и трећи). Подаци у серији поређани су по величини (од највећег до најмањег), у овом случају према броју становника, чиме су одмах утврђене максимална и минимална вредност. Квилитима се серија података дели на четири једнака дела. Медијана је вредност у средини расподеле и налази се на 220. месту низу (насеље Северово са 226 становника) јер серија садржи 439 елемента скупа колико је и статистичких насеља у Златиборском округу. Први квилит (Q1) дели серију тако да 25% елемента има једнаку или мању вредност, а приказује вредност која се налази на 329. месту у серији (Табела). Трећи квилит (Q3) дели серију тако да 75% елемента има једнаку или мању вредност, а приказује вредност која се налази на 110 месту у серији. На основу разлика у вредностима по квилитима утврђује се карактер распореда података у серији: централност, дисперзија, концентрација, симетрија и сл.

Упоредњујући укупно кретање броја становника по пописним годинама и промене које су се десиле и просторног распореда могу се уочити законитости и узрочно последичне везе као последица интензивне урбанизације у утицајној зони општинских центара и градских насеља (табела III-3) .

Графикон III-1: "Вох-plot" анализа броја становника Златиборског округа по пописним годинама

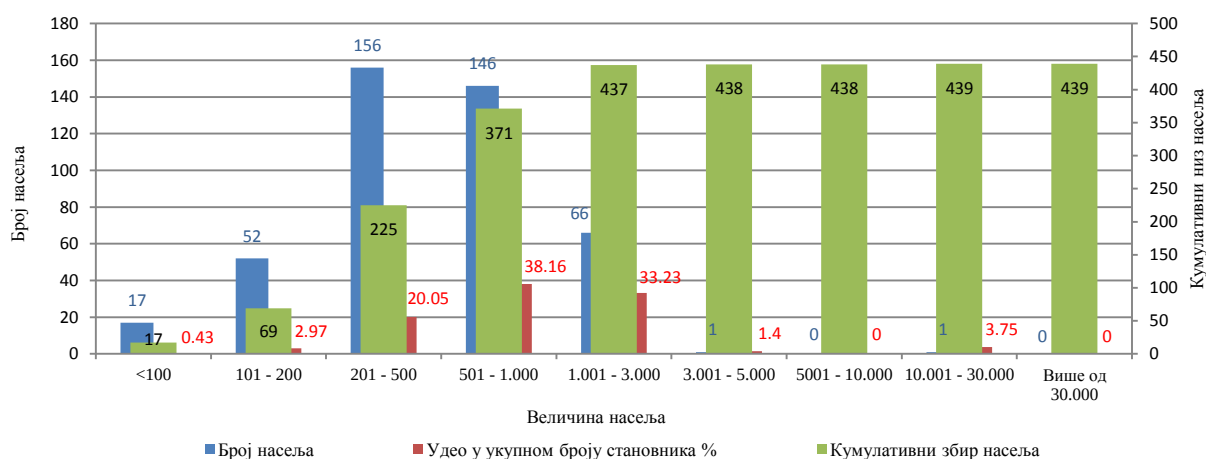
Табела III-3: Вредности варијабли "Вох-plot" анализе

Варијабле	1948. г.	1953. г.	1961. г.	1971. г.	1981. г.	1991. г.	2002. г.	2011. г.
Минимум	13	16	24	26	13	7	2	1
Први квинтил (Q1)	281	311,5	308,5	274	238,5	172,5	132,5	98,5
Медијана	492	526	526	474	420	351	275	226
Трећи квинтил (Q3)	807	824	821,5	737	684,5	593	489,5	427,5
Максимум	10.151	13.255	20.060	34.555	46.733	53.607	54.717	52.646

У систему насеља Златиборског округа основу упоређивања представља први послератни попис 1948. године. У Златиборском округу било је 270.830 становника са највећом популацијом (38,16%) у веома малим насељима од 501-1.000 становника (146 насеља) и бројчано највећом групом насеља у категорији од 201- 500 становника (156 насеља) са 20,05% укупног становништва

(табела III-4 и графикон III-2). Велика насеља у овом периоду нису била формирана док је демографски доминантну улогу имало насеље средње величине, Ужице, са 10.151 становником (3,75%) и мало насеље Сјеница са 3.805 становника (1,39%). Осим Сјенице величинску групу малих насеља чинило је још 66 насеља са укупно 33,23% укупне популације округа. Овој групи насеља припадали су нодални центри Бајина Башта, Нова Варош, Пожега, Прибој и Пријепоље.

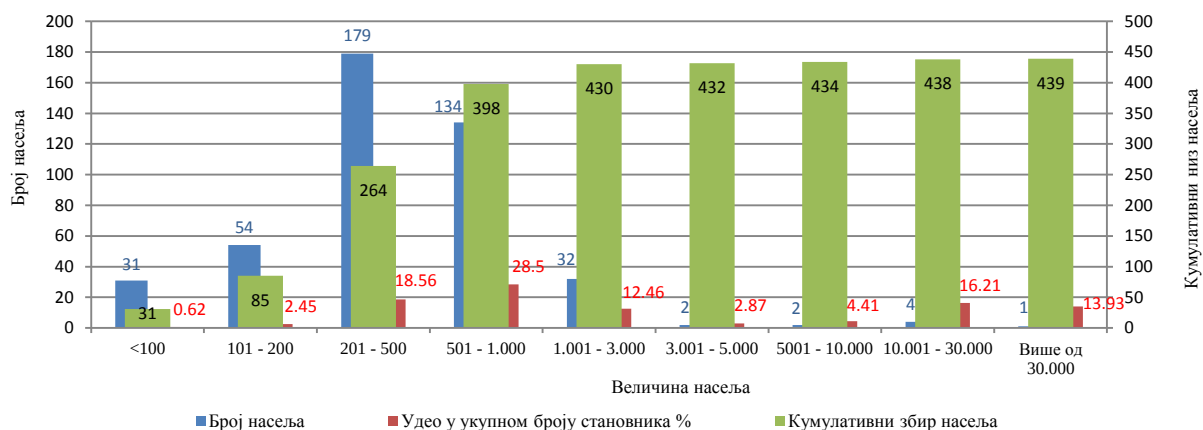
Популацијски најбројнија група насеља су била веома мала насеља са укупним учешћем од 61,62% (166,884 становника). У овој групи су била и преостала четири доминантна нодална центра Ариље, Косјерић, Чајетина и Златибор са 2.112 становника (0,78%).

Графикон III-2. Хистограм расподеле насеља према демографској величини 1948. године

У систему насеља 1981. године градски центри су имали највећи удео у укупним променама популационих кретања. Развој и концентрација функција атрактивних за сеоско становништво проузроковало је миграције село град и повећање броја становника у њима. Ужице се издваја као доминантни регионални центар и велико насеље (46.733 становника). Групу насеља, нодалних центара, у категорији средњих насеља чинили су Пожега, Прибој, Пријепоље и Сјеница са 54.384 становника или 16,21% становништва (табела III-4 и графикон III-3). Ових пет нодалних центара (101.117) чинило је 30,14% укупног становништва округа. Остали општински центри и градска насеља Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Севојно, Чајетина и Златибор, у категорији малих насеља, чинили су 9,08% становништва са укупно 30.489 становника. Као и 1948. године најбројнију групу

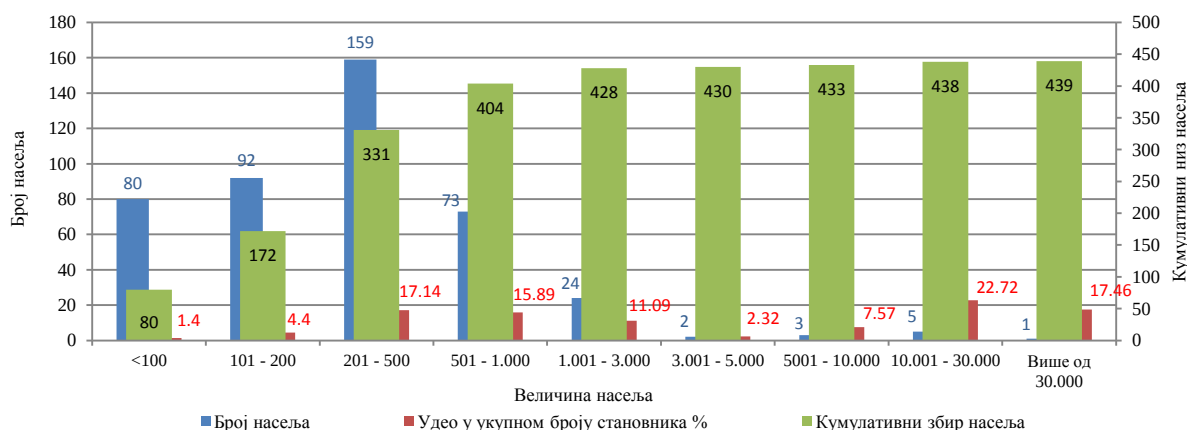
насеља чинила су веома мала насеља са укупно 95.622 становника и 28,50%. До овог пописа највише је смањен број насеља у категорији од 1.001-3.000 становника за 51,52%, а највише повећан број насеља у категорији веома малих насеља од 201 - 500 становника за 23 насеља (14,74%) (графикон III-3).

Графикон III-3: Хистограм расподеле насеља према демографској величини 1981. године

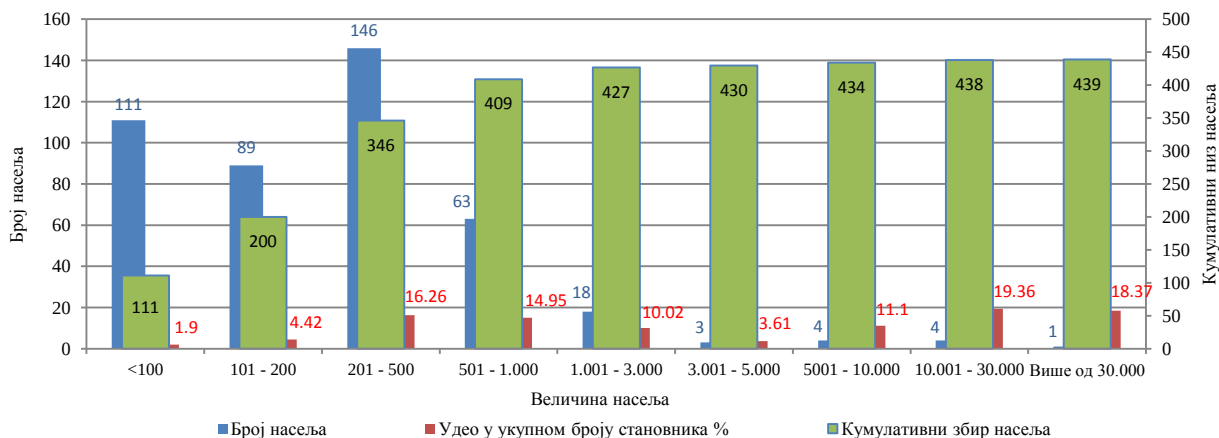
Демографска величина и насеобинске карактеристике у 2002. години указују да се тренд повећања броја становника највећих нодалних центара није променио те да су она и даље центри демографског раста. (табела III-5 и графикон III-4) са индексом промене од 121,1% (сви доминантни нодални центри) односно 160,52% (9 нодалних центара осим Косјерића, Чајетине и Златибора) у односу на 1981. годину. То се нарочито односи на Нову Варош која је прешла у категорију средњих насеља са 10.335 становника. Остала насеља променом броја популације нису прешла у друге категорије. У 2002. години степен демографске урбанизације Златиборског округа прешао је 50%. Општински и градски центри су учествовали са 50,41% укупне популације са највећом променом, у односу на 1981. годину, у урбаном центру Ужице од 6.577 становника (14,07%). Од 313.396 становника највише их је живело у насеобинској групи од 201 - 500 становника (159 насеља). У овом периоду највише је смањен контингент насеља са популацијом од 501-1.000 становника (45,52%).

У 2011. години број становника општинских и градских средишта износио је 52,36% и тиме је процес урбанизације достигао највиши ниво од пописа 1948. године (графикон III-5).

Графикон III-4: Хистограм расподеле насеља према демографској величини 2002. године

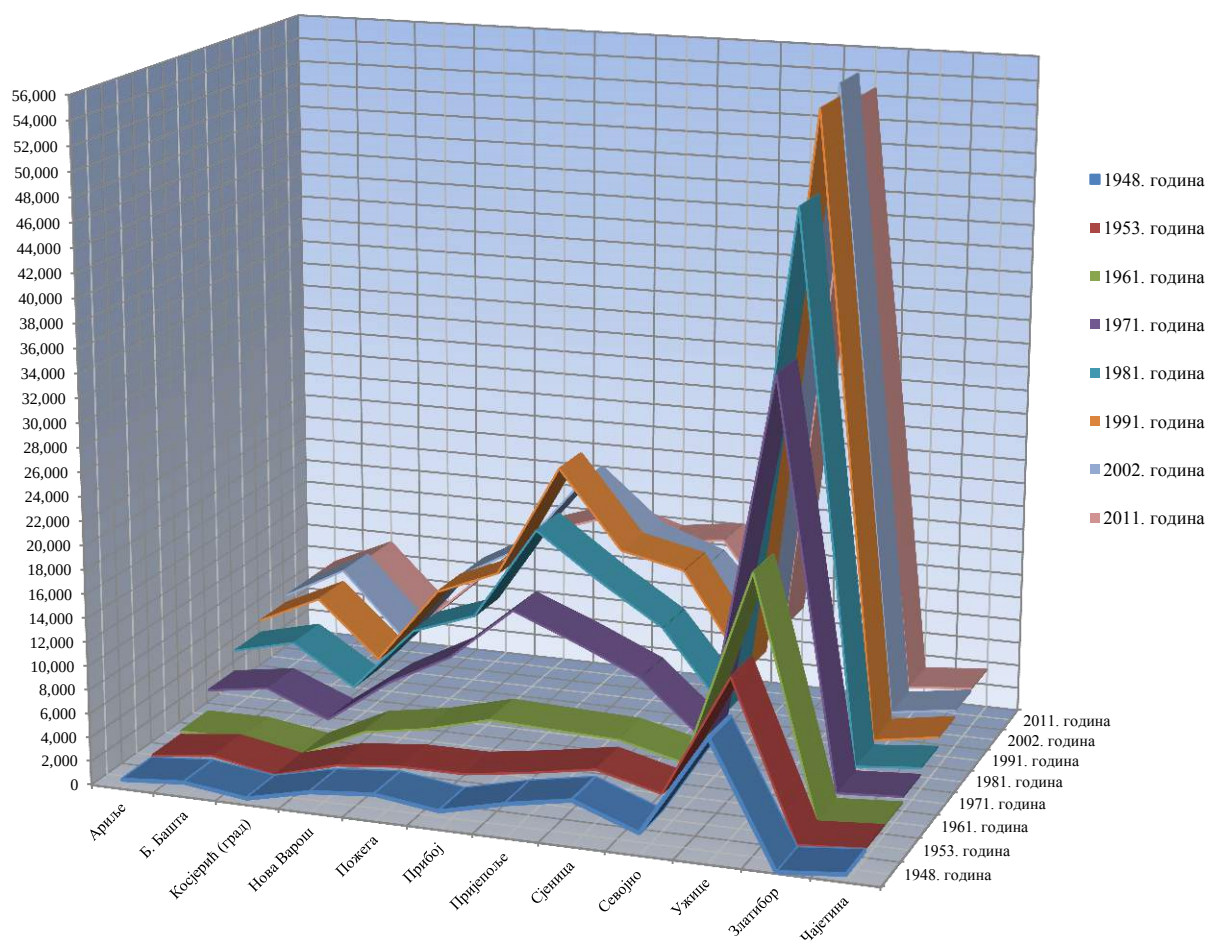
Супротно од овог процеса повећавао се број насеља са веома малим бројем становника (112 насеља) што указује на интензивно одумирање и расељавање становништва ове категорије насеља. Категорија најбројнијих насеља је остала иста (од 200-501 становника са 16,26%) (табеле III-4 и III-5). Насеље са најмање становника било је у општини Сјеница (Скрадник, 1 становник), а једино повећање (899 становника) у односу на попис 2002. године било је у нодалном центру Сјеница (14.060 становника).

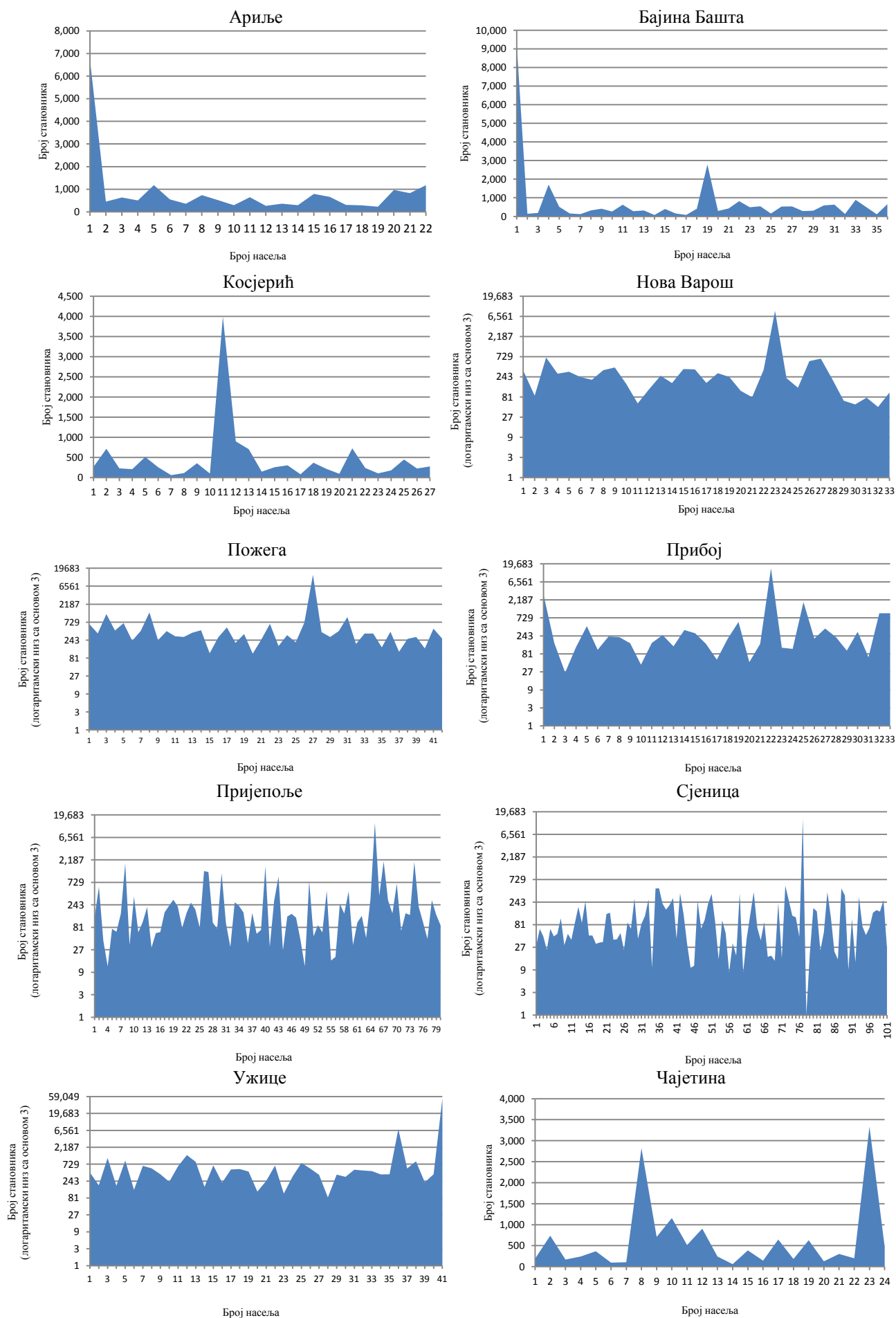
Графикон III-5: Хистограм расподеле насеља према демографској величини 2011. године

Целокупан посматрани период од 1948. до 2011. године одликује се неуједначеним демографским развојем насеља са доминацијом општинских и градских насеља и урбаним центром Ужице (графикони III-6 и III-7). У овом нодалном центру забележен је највећи пораст броја становника (546,38%).

Поларизација између доминантних нодалних центара и осталих насеља константно се одвијала до 2011. године. Највеће промене десиле су се у категорији малих насеља, од 1.001-3.000 становника (-48 насеља), са смањењем од 61.276 становника и у категорији веома малих насеља од 501-1.000 становника (-83 насеља) са смањењем од 60.502 становника. Највећи нодални центри својим ареалом утицаја на просторно претструктурирање насеља утицали су да се категорија насеља величинске категорије преко 3.000 становника повећа за 271,77%. Једини нодални центар који није био у овој категорији насеља је Златибор (2.344 становника). Категорија најмањих насеља мањих од 100 становника чинила је 0,43% (17) насеља округа 1948. године, а 2011. године 1,94% (112). Тиме се јасно уочава да се паралелно са смањењем укупног броја становника повећавао број најмањих насеља.

Графикон III-6: Промена броја становника у општинским центрима и градским насељима, 1948-2011. године

Графикон III-7: Демографски рељеф општина Златиборског округа 2011. године

Табела III-4: Величинска структура насеља, 1948-2011. године

Категорија насеља	Величина насеља према броју становника	Број становника 1948. г.	Број насеља	%	Кумулативни низ броја становника	Кумулативни низ % броја популације	Број становника 1981. г.	Број насеља	%	Кумулативни низ броја становника	Кумулативни низ % броја становника	Број становника 2002. г.	Број насеља	%	Кумулативни низ броја становника	Кумулативни низ % броја становника	Број становника 2011. г.	Број насеља	%	Кумулативни низ броја становника	Кумулативни низ % броја становника
Велика	више од 30.001	0	0	0,00	0	0,00	46.733	1	13,93	46.733	13,93	54.717	1	17,46	54.717	17,46	52.646	1	18,37	52.646	18,37
Укупно велика		0	0	0,00	-	-	46.733	1	13,93	-	-	57.717	1	17,46	-	-	52.646	1	18,37	-	-
Средња	10.001 - 30.000	10.151	1	3,75	10.151	3,75	54.384	4	16,21	101.117	30,14	71.219	5	22,72	125.936	40,18	55.463	4	19,36	108.109	37,73
Укупно средња		10.151	1	3,75	-	-	54.384	4	16,21	-	-	71.219	5	22,72	-	-	55.463	4	19,36	-	-
Мала насеља	5.001 - 10.000	0	0	0,00	10.151	3,75	14.784	2	4,41	115.901	34,54	23.732	3	7,57	149.668	47,76	31.807	4	11,10	139.916	48,83
	3.001 - 5.000	3.805	1	1,41	13.956	5,16	9.637	2	2,87	125.538	37,41	7.278	2	2,32	156.946	50,08	10.341	3	3,61	150.257	52,44
	1.001 - 3.000	89.900	66	33,23	103.946	38,39	41.802	32	12,46	167.340	49,87	34.765	24	11,09	191.711	61,17	28.714	18	10,02	178.971	62,46
Укупно мала		93.795	67	34,63	-	-	66.223	36	19,73	-	-	65.775	29	20,99	-	-	70.862	25	24,73	-	-
Веома мала насеља	501 - 1.000	103.354	146	38,16	207.300	76,55	95.622	134	28,50	262.962	78,37	49.787	73	15,89	241.498	77,06	42.852	63	14,95	221.823	77,41
	201 - 500	54.303	156	20,05	261.603	96,60	62.289	179	18,56	325.251	96,93	53.707	159	17,14	295.205	94,20	46.607	146	16,26	268.430	96,68
	101 - 200	8.050	52	2,97	269.653	99,57	8.230	54	2,45	333.481	99,38	13.789	92	4,40	308.994	95,60	12.566	89	4,39	281.096	98,10
	мање од 100	1.177	17	0,43	270.830	100,00	2.089	31	0,62	335.570	100,00	4.402	80	1,40	313.396	100,00	5.553	112	1,94	286.549	100,00
Укупно веома мала		166.884	371	61,62	-	-	168.230	398	50,13	-	-	121.685	404	38,83	-	-	107.578	409	37,54	-	-
Укупно		270.830	439	100,00	-	-	335.570	439	100,00	-	-	313.396	439	100,00	-	-	286.549	439	100,00	-	-

Извор: Становништво, Књига 20: Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002 и 2011. - подаци по насељима, РЗС, Београд 2014., http://popis2011.stat.rs/?page_id=2134

Табела III-5: Промена у величинској структури насеља, 1948-2011. године

Категорија насеља	Величина насеља према броју становника	Број становника 1948. г.	Број насеља	Број становника 1981. г.	Број насеља	Број становника 2002. г.	Број насеља	Број становника 2011. г.	Број насеља	1981/1948. г.		2002/1981. г.		2011/2002. г.		2002/1948. г.		2011/1948. г.	
										Индекс промене популације	Промена броја насеља	Индекс промене популације	Промена броја насеља	Индекс промене популације	Промена броја насеља	Индекс промене популације	Промена броја насеља	Индекс промене популације	Промена броја насеља
Велика	више од 30.001	0	0	46.733	1	54.717	1	52.646	1	-	1	117,08	0	96,22	0	-	1	-	1
Укупно велика		0	0	46.733	1	57.717	1	52.646	1	-	1	117,08	0	96,22	0	-	1	-	1
Средња	10.001 - 30.000	10.151	1	54.384	4	71.219	5	55.463	4	535,75	3	130,96	1	77,88	-1	701,60	4	546,38	3
Укупно средња		10.151	1	54.384	4	71.219	5	55.463	4	535,75	3	130,96	1	77,88	-1	701,60	4	546,38	3
Мала насеља	5.001 - 10.000	0	0	14.784	2	23.732	3	31.807	4	-	2	160,52	1	134,03	1	-	3	-	4
	3.001 - 5.000	3.805	1	9.637	2	7.278	2	10.341	3	253,27	1	75,52	0	142,09	1	191,27	1	271,77	2
	1.001 - 3.000	89.900	66	41.802	32	34.765	24	28.714	18	46,45	-34	83,17	-8	82,59	-6	38,63	-42	31,91	-48
Укупно мала		93.795	67	66.223	36	65.775	29	70.862	25	70,60	-31	99,32	-7	107,73	-4	70,13	-38	75,55	-42
Веома мала насеља	501 - 1.000	103.354	146	95.622	134	49.787	73	42.852	63	92,52	-12	52,07	-61	86,07	-10	48,17	-73	41,46	-83
	201 - 500	54.303	156	62.289	179	53.707	159	46.607	146	114,71	23	86,22	-20	86,78	-13	98,90	3	85,83	-10
	101 - 200	8.050	52	8.230	54	13.789	92	12.566	88	102,24	2	167,55	38	91,13	-4	171,29	40	156,10	36
	мање од 100	1.177	17	2.089	31	4.402	80	5.553	112	177,49	14	210,72	49	126,15	32	374,00	63	471,79	95
Укупно веома мала		166.884	371	168.230	398	121.685	404	107.578	409	100,81	27	72,33	6	88,41	5	72,92	33	64,46	38
Укупно		270.830	439	335.570	439	313.396	439	286.549	439	123,90	0	93,39	0	91,43	0	115,72	0	105,80	0

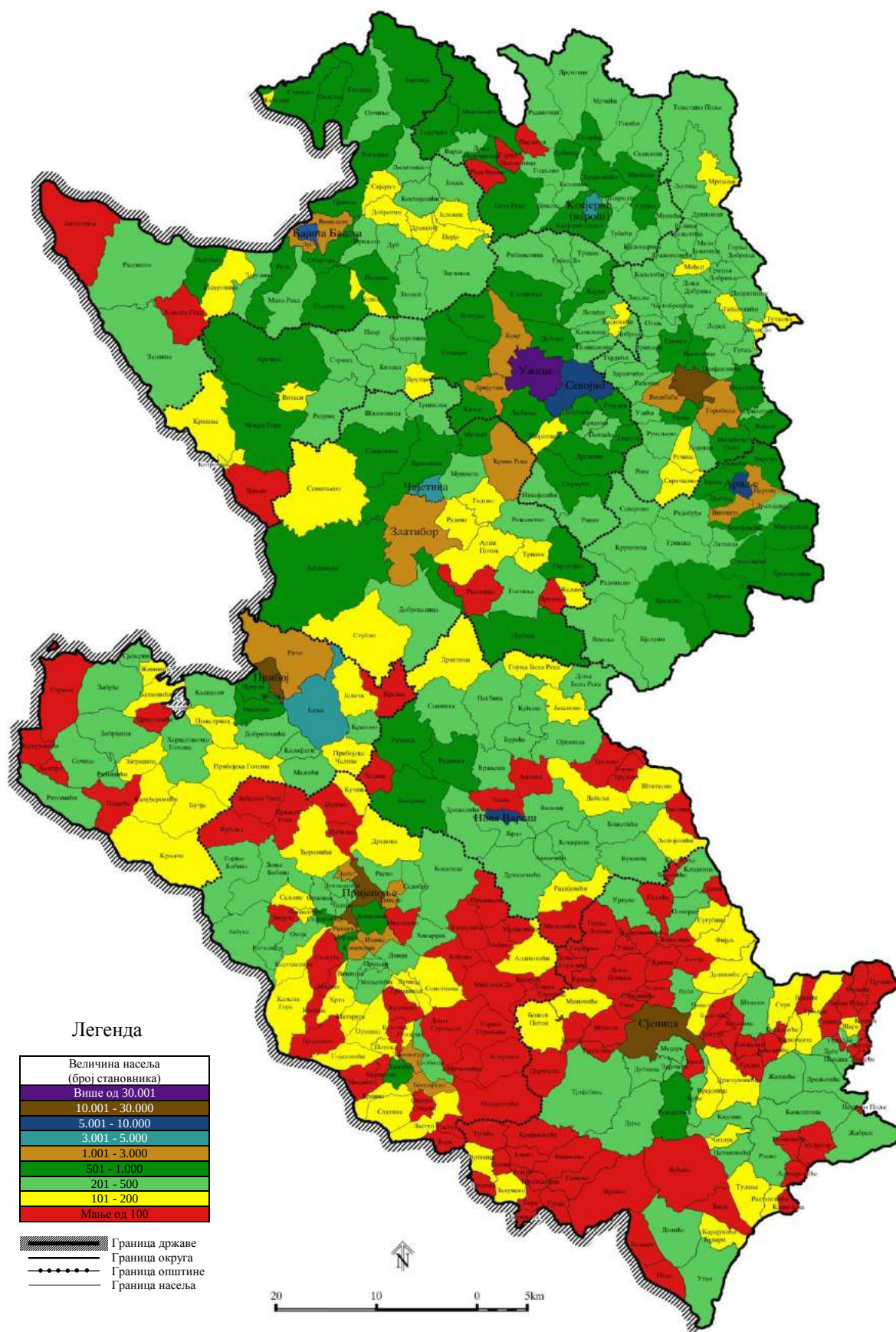
Извор: Становништво, Књига 20: Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002 и 2011. - подаци по насељима, РЗС, Београд 2014., http://popis2011.stat.rs/?page_id=2134

Структура насеља и развијеност по насеобинским групама указује на сложеност и озбиљност процеса смањења броја становника у све већем броју општина. Најосетљивији делови општина су насеља са мање од 100 становника (табела III-6 и слика III-1). Најугроженији делови округа била су насеља у општини Сјеница (59 насеља) са 2.397 становника и Пријепоље (31 насеље) са 1.615 становника. У насељима општине Нова Варош и Сјеница континуитет постојања насеља са мање од 100 становника постоји од 1948. године док се у осталим насељима овај процес појавио у пописима од 1981. године. Ова насеља су суочена са смањењем броја становника првенствено одливом младог становништва и повећаним морталитетом. Након пописа 2002. године демографска слика сеоских насеља се драстично променила што је потврђено и истраживањем ових крајева и издвајањем области југозападне Србије тј. њених планинских крајева као зоне најугроженијих насеља (Миливојевић, Милошевић, Ћалић, 2008).

Табела III-6: Упоредни преглед броја становника веома малих насеља (мање од 100),
Златиборског округа, 1948-2011. године

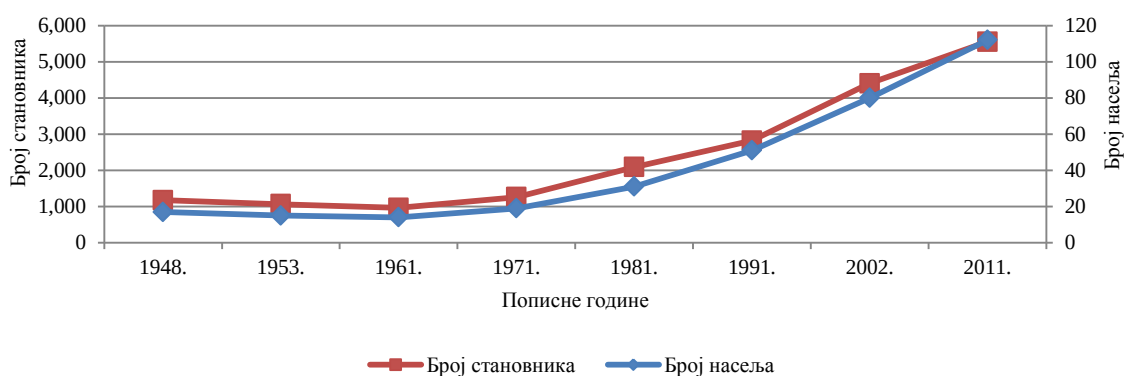
Град/остала насеља	Пописне године							
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Ариље (општина)	-	-	-	-	-	-	-	-
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	-	-
Број насеља	-	-	-	-	-	-	-	-
Бајина Башта (општина)	-	-	-	-	-	-	-	155
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	-	-
Број насеља	-	-	-	-	-	-	-	2
Косјерић (општина)	-	-	-	-	-	-	177	238
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	2	3
Број насеља	-	-	-	-	-	-	2	3
Нова Варош (општина)	13	16	24	43	65	79	248	469
Насеља са мање од 100 становника	1	1	1	1	1	1	3	7
Број насеља	1	1	1	1	1	1	3	7
Пожега (општина)	-	-	-	-	-	-	-	-
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	-	-
Број насеља	-	-	-	-	-	-	-	-
Прибој (општина)	-	-	-	-	-	-	392	339
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	5	6
Број насеља	-	-	-	-	-	-	5	6
Пријепоље (општина)	-	-	-	-	457	532	1.276	1.615
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	5	9	21	31
Број насеља	-	-	-	-	5	9	21	31
Сјеница (општина)	1.164	1.048	939	1.217	1.567	2.119	2.309	2.397
Насеља са мање од 100 становника	16	14	13	18	25	40	49	60
Број насеља	16	14	13	18	25	40	49	60
Ужице (општина)	-	-	-	-	-	88	-	84
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	1	-	1
Број насеља	-	-	-	-	-	1	-	1
Чајетина (општина)	-	-	-	-	-	-	-	156
Насеља са мање од 100 становника	-	-	-	-	-	-	-	2
Број насеља	-	-	-	-	-	-	-	2
Златиборски округ	1.177	1.064	963	1.260	2.089	2.818	4.402	5.453
Насеља са мање од 100 становника	17	15	14	19	31	51	80	112
Број насеља	17	15	14	19	31	51	80	112

Извор: Становништво, Књига 20: Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002 и 2011. - подаци по насељима, РЗС, Београд 2014., http://popis2011.stat.rs/?page_id=2134

Слика III-1: Величинска структура насеља, 2011. године

Укупан однос насеобинских концентрација веома је неповољан јер је 2011. године у 30 насеља (6,83%) живело 62,46% укупне популације. На почетку анализираног пописног периода, у овој групи насеља (68 насеља преко 1.000 становника), живело је 38,39% процената популације у. У укупном посматраном периоду интензитет промене је био 37,31 индексни поен и указује на комплексан проблем увећавања броја насеља најмањих категорија (графикон III-8) са једне стране и повећања демографске концентрације у све мањем броју насеља у гравитационо-урбаној сфери доминантних нодалних центара.

Графикон III-8: Упоредни преглед насеља са мање од 100 становника од 1948. до 2011. године

1.2. Значај нодалних центара у територијалној организацији округа

Организованост насеља односно развијеност насеобинске мреже на одређеној територији, међусобни распоред, дисперзија и узајамни односи могу се анализирати на основу: 1. просторно-географских модела и 2. математичко-географских индикатора.

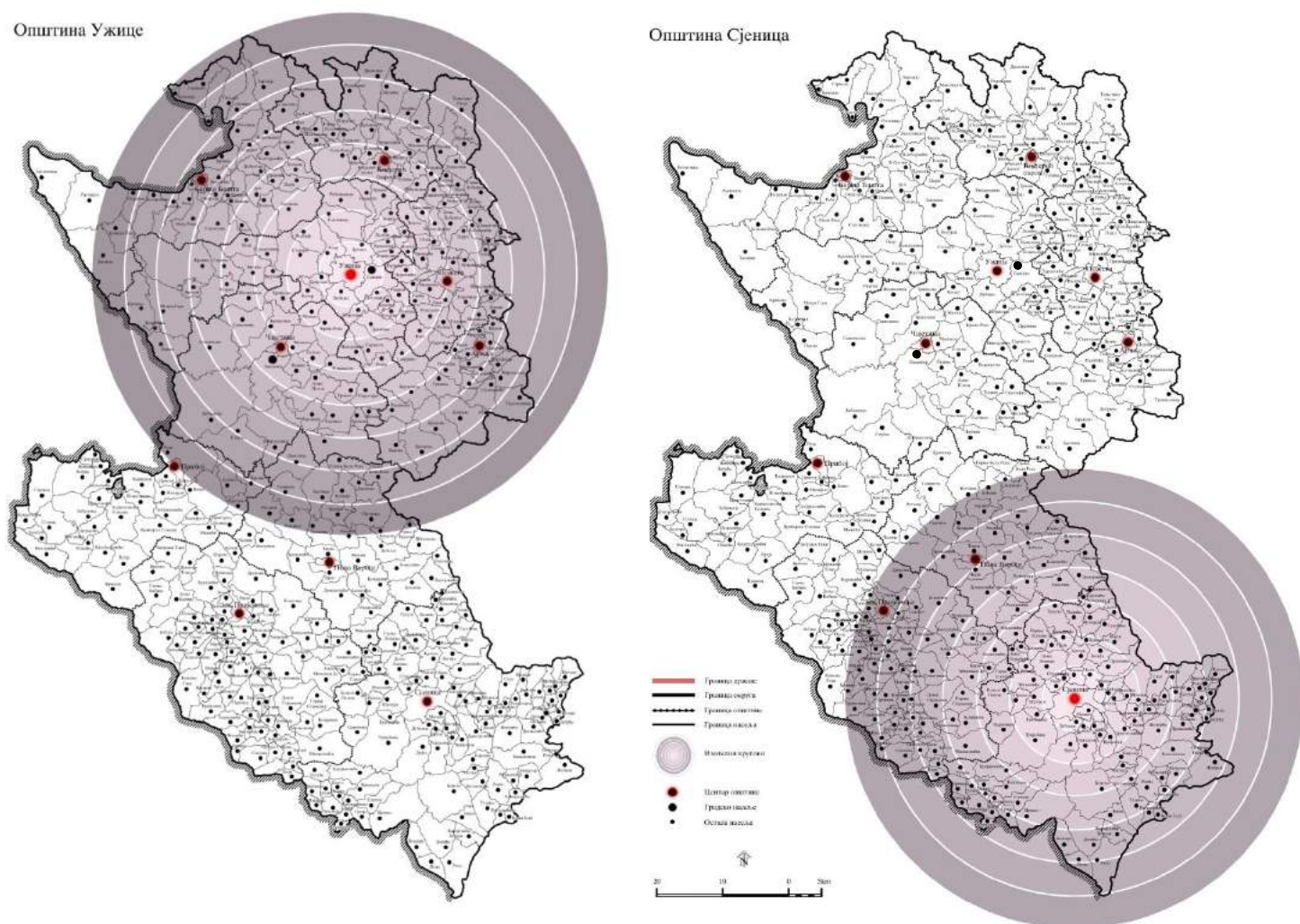
1.2.1. Просторно географски модели територијалне организације насеља

У анализи развоја просторно-демографских односа у Златиборском округу могу се користити два модела: модел заснован на удаљености насеља од општинских центара (изотелни модел) и модел заснован на физичко-географским одликама (хипсометријски модел) Златиборског округа.

а) Хоризонтална рашчлањеност насеља

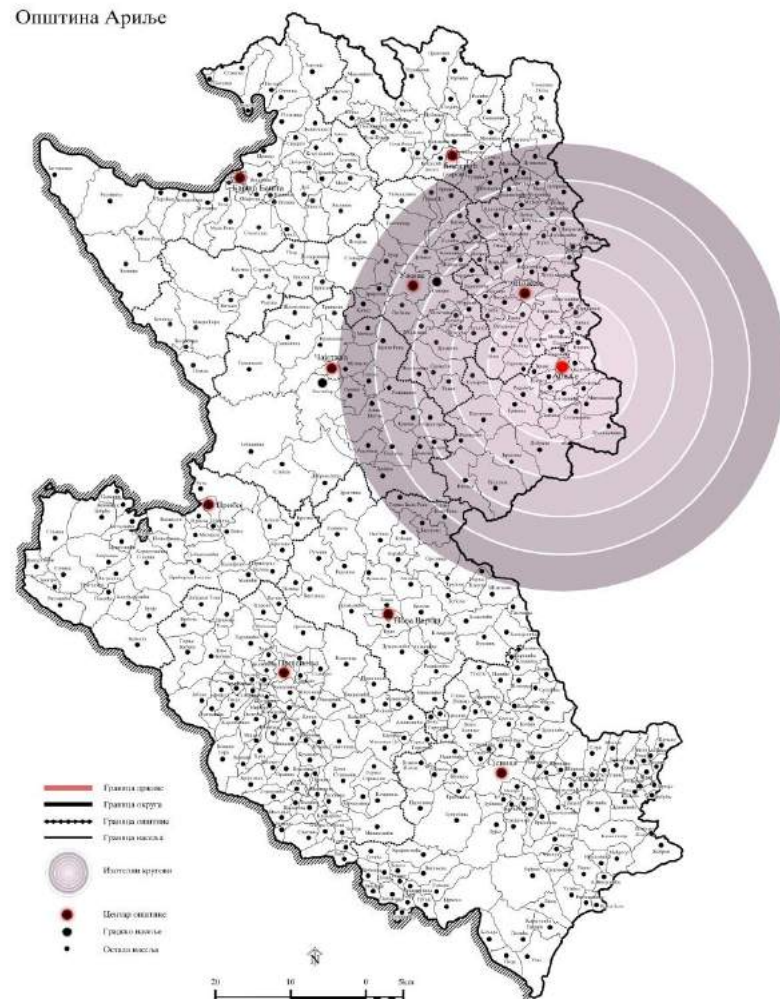
Удаљеност насеља од нодалних центара указује на просторне и функционалне везе као и на каузалност односа центар периферија. Сложеношћу гравитационих веза и комплексношћу простора развијена је мрежа насеља која је димензионисана постављеним лимитирајућим факторима општинских граница и припадношћу функционалном подручју нодалног центра.

На сликама III-2 и III-3 представљени су појасеви од 0-5 km, од 5-10 km, од 10-15 km, од 15-20 km, од 20-25 km, 25-30 km и 30-35 km.

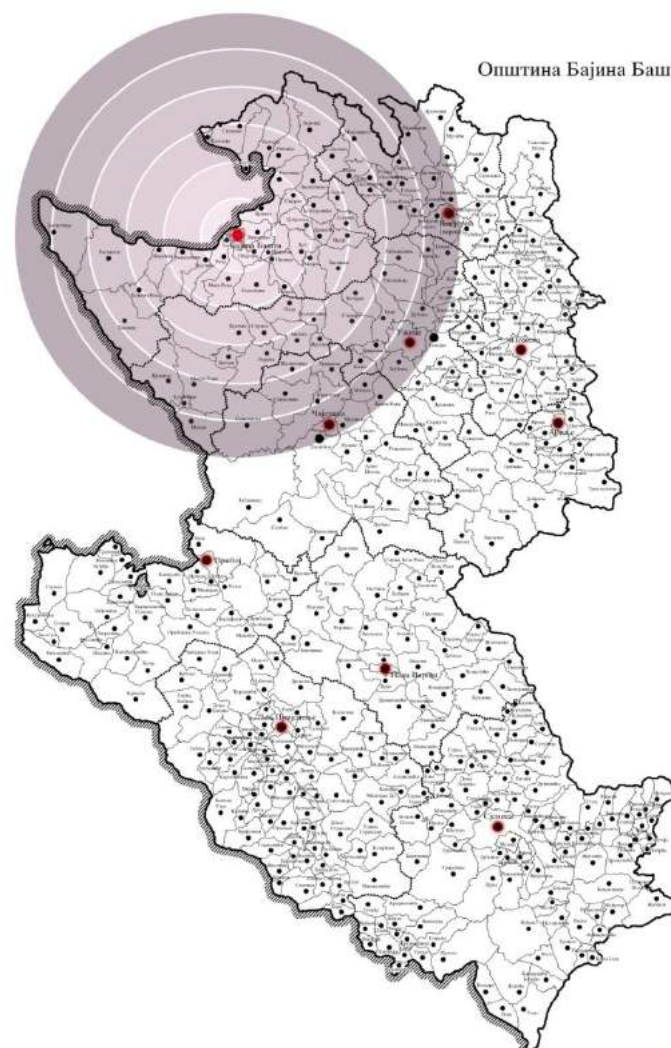

Слика III-2: Општински (нодални) центри са највећим бројем изотелних појасева (Ужице) и највећим бројем насеља (Сјеница), Златиборског округа

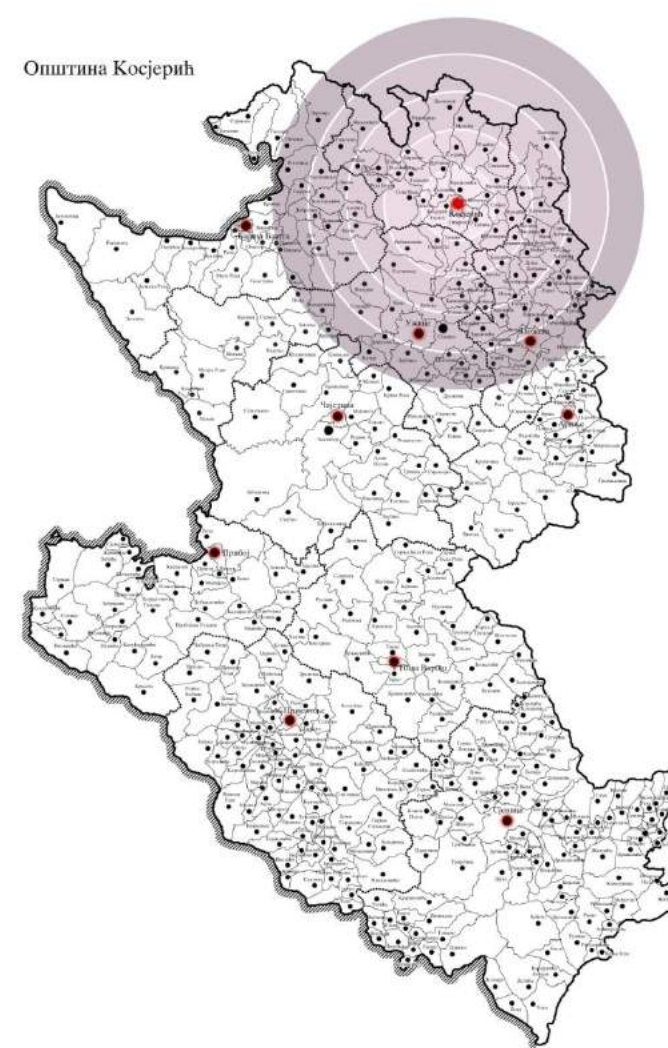
Општина Ариље

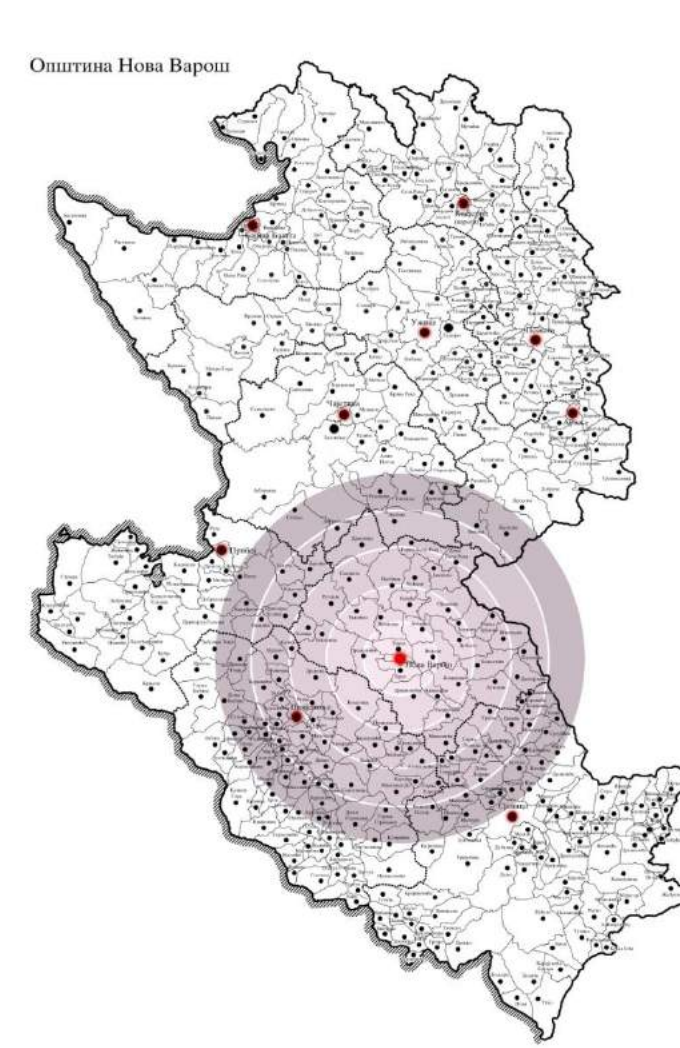
Општина Бајина Башта

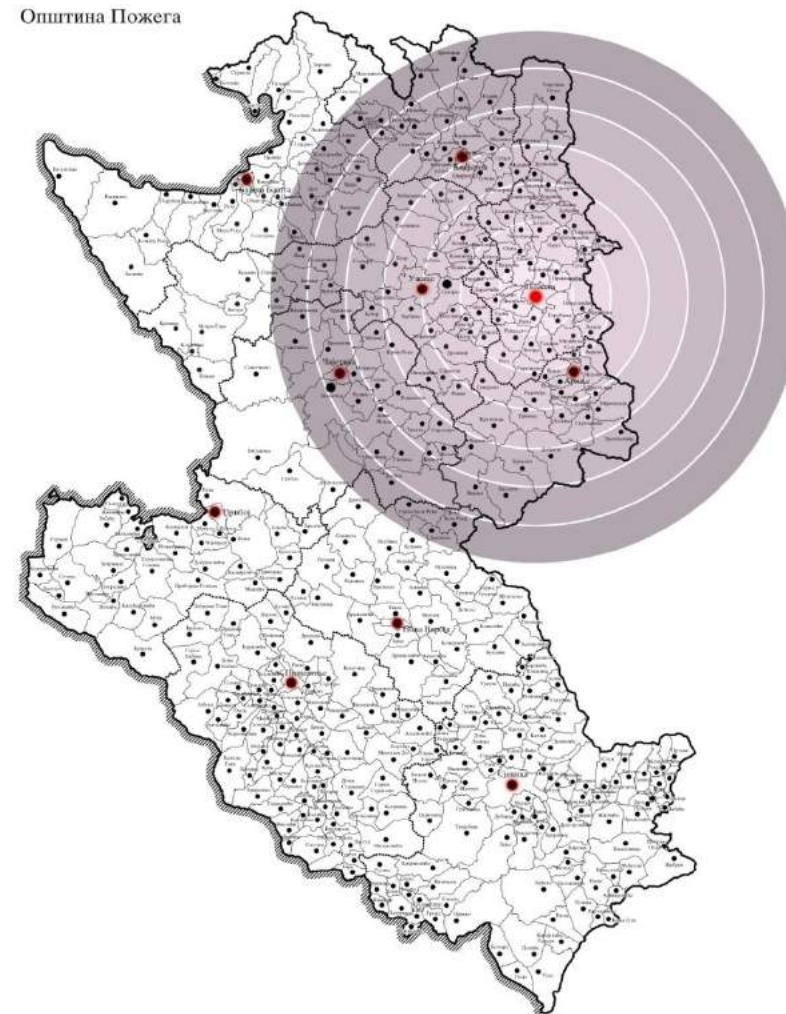
Општина Косјерић

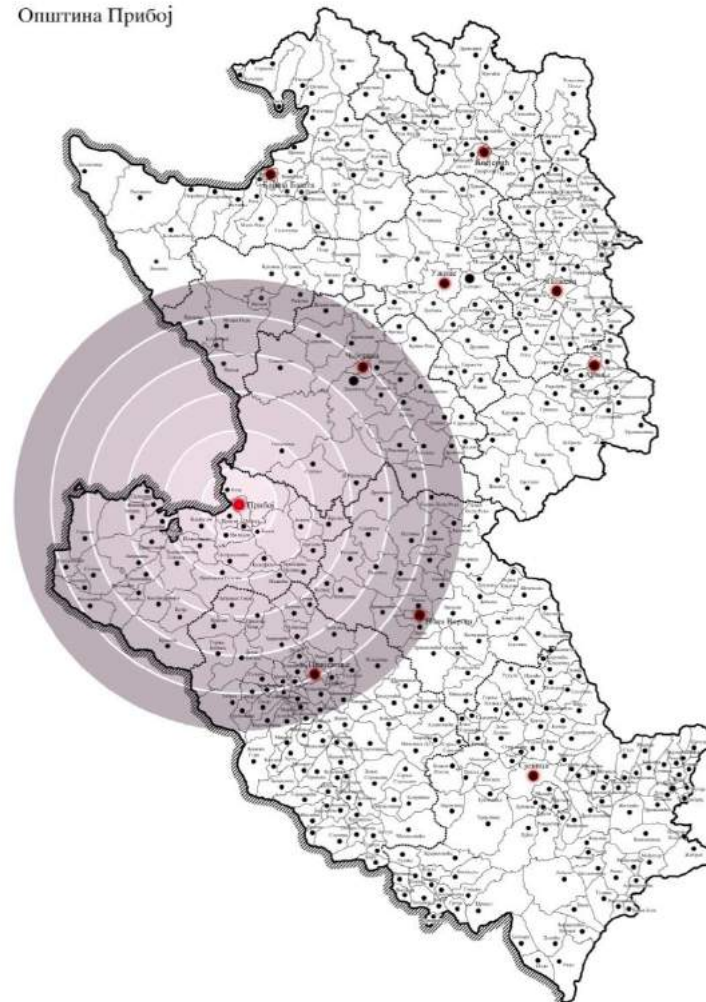
Општина Нова Варош

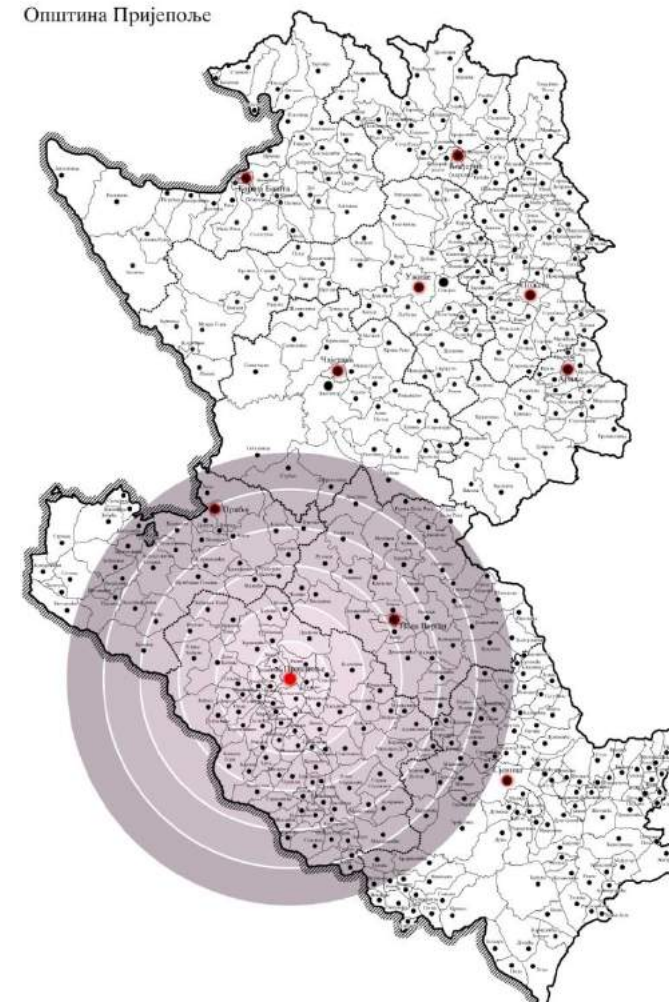
Општина Пожега

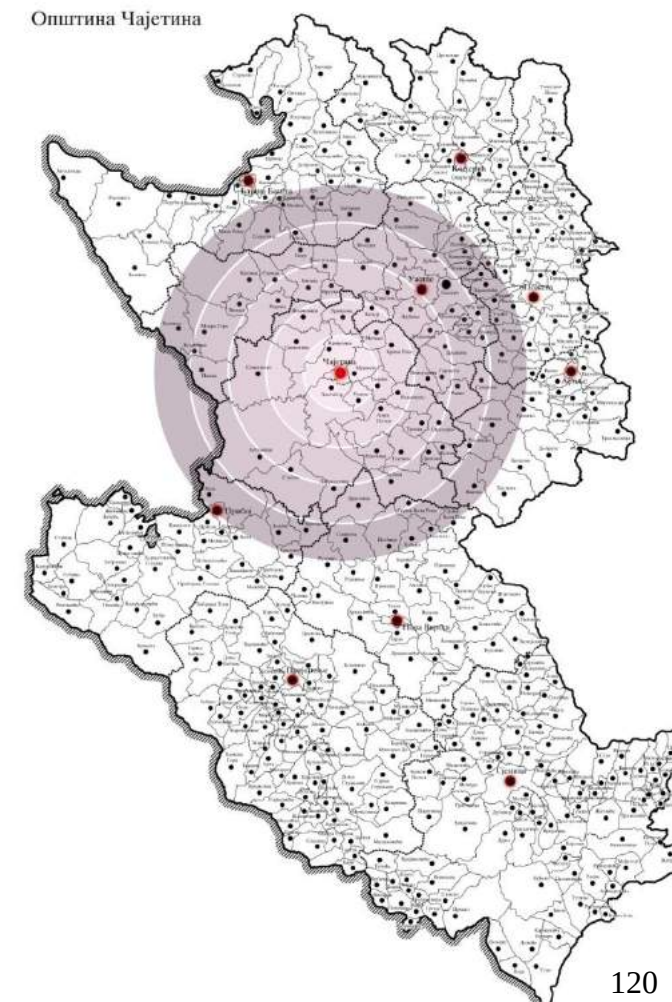
Општина Прибој

Општина Пријеполје

Општина Чајетина

Слика III-3 : Размештај насеља Златиборског округа према изотелним појасевима

Први појас од 5 километара представља приградску зону и гравитационо припада урбаној периферији највећих нодалних центара. Број становника ове зоне расте сразмерно смањењу броја становника сеоских насеља и лимитацијом градског језгра. У ови зону спадају 8 насеља општине Ариље, 6 насеља општине Бајина Башта, 6 насеља општине Косјерић, 5 насеља општине Нова Варош, 6 насеља општине Пожега, 5 насеља општине Прибој, 13 насеља општине Пријепоље, 9 насеља општине Сјеница, 6 насеља општине Ужице (заједно са Севојном) и 4 насеља општине Чајетина (заједно са Златибором). У оквиру ове концентричне зоне живело је, 2011. године, 56.995 становника (заједно са нодалним центрима 197.138 становника) што је представљало 68,80% укупне популације округа. Овим податком јасно се истиче да је језгро демографске трансформације простора сконцентрисано на 68 насеља (15,49%) (табела III-7). Раст броја становника ове групе насеља је имало позитивне вредности, до последњег пописа (изузетак 1961/1971 година).

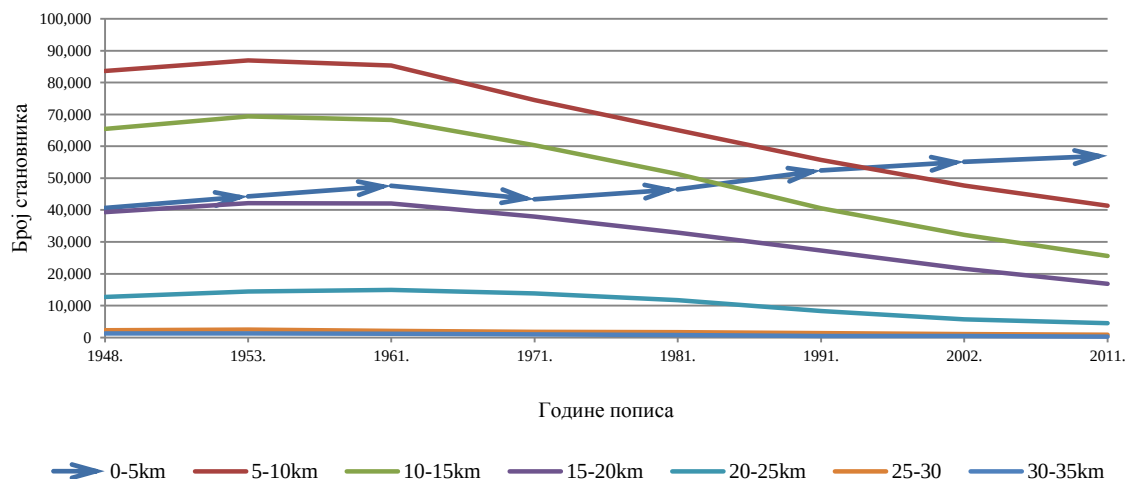
Табела III-7. Промена броја становника по изотелним појасевима од 1948. до 2011. године

Изотелни појас	Број насеља	Број становника							
		1948.г.	1953.г.	1961.г.	1971.г.	1981.г.	1991.г.	2002.г.	2011.г.
до 5km	68	40.624	44.220	47.579	43.314	46.501	52.432	55.160	56.995
5-10km	134	83.607	86.962	85.332	74.448	65.010	55.677	47.714	41.366
10-15km	109	65.464	69.342	68.313	60.306	51.299	40.508	32.260	25.559
15-20km	73	39.330	42.136	42.061	37.905	32.961	27.272	21.531	16.830
20-25km	39	12.731	14.465	14.972	13.851	11.711	8.303	5.738	4.456
25-30km	3	2.237	2.443	2.094	1.826	1.647	1.406	1.034	885
30-35km	3	1.268	1.298	1.216	1.008	792	497	458	315
Укупно	429	245.261	260.866	261.567	232.658	209.921	186.095	163.895	146.406
Општински центри	10	25.569	32.149	47.351	91.407	125.649	149.731	149.501	140.143
Округ	439	270.830	293.015	308.918	324.065	335.570	335.826	313.396	286.549

Удаљењем од нодалних центара (општинска средишта) број становника је од пописа 1961. године константно опадао највише у концентричним зонама удаљености од 5-10 km и 10-15 km.(графикон III-9). Структура оваквих промена упућује на закључак да је становништво ова два појаса највише учествовало у миграторним кретањима ка градским и приградским насељима.

Демографски најугроженије становништво се налазило у зонама изван појаса од 20km јер просторно и инфраструктурно имају ограничене услове за интегративне токове са центром општине. Ових области је било укупно 10 (45 насеља) у општинама Бајина Башта, Пожега, Прибој, Пријепоље, Сјеница и

Ужице. У овој групи насеља живело је, 2011. године, 5.656 становника односно 1,97% становништва. Највећи број насеља ове групе се налазило у општини Сјеница (21) и чинили су 20% насеља општине. Од овог броја 14 насеља је било на демографској граници јер су припадали насељима са мање од 100 становника.

Графикон III-9: Промена броја становника по изотелним појасевима, 1948-2011. године

Највећу зону покривености изотелама има општина Ужице, у којој се налази 6 насеља на удаљености већој од 30km која су, у 2011. години, чинила 2,18% становништва (слика III-2). Највећу у даљеност имају насеља Котроман, Кршање и Пањак. Ова насеља су демографски припадала величинској групи веома малих насеља (315 становника) са специфичним географским положајем на државној граници са Републиком Босном и Херцеговином. Укупно ова група насеља је имала апсолутно најнижи ниво промена у периоду од 1948. до 2011. године (табела III-5).

Анализом ових показатеља просторне организације и трансформације демографског контингента јасно се уочава јачање централитета и спољашњих функција општинских центара са приградским зонама, а повећава инертност насеља удаљених зона са интензивним демографским пражњењем и трансформацијама у насељима на прагу гашења (60 насеља имало је мање од 50 становника у 2011. години).

б.) Вертикална рашчлањеност насеља

Орографски фактори простора Златиборског округа утицали су на физиономско-морфолошки развој насеља условљавајући формирање старовлашког типа насеља разбијеног типа у већини насеља⁶³. Сеоска насеља су разуђена, разбијена и неправилног облика са просечном надморском висином од 815 m, док је надморска висина нодалних центара мања и креће се око 570 m. Тиме се условно постављају границе могућности за развој друштвеног сектора и развоја насеља у просторном смислу. Сеоска насеља се, обзиром на просечну надморску висину, налазе у зони условно повољној за развој и размештај насеља у функцији пољопривредне производње као доминантне гране привреде, док се повољни услови надморских висина за размештај општинских центара и градских насеља условно могу посматрати јер се налазе у областима различитих орографских и морфолошких целина као лимитирајућим факторима (Ђорђевић, 2004).

У хипсометријском погледу (просечне вредности општине) најповољније услове за развој и размештај насеља имају општине Ариље, Бајина Башта и Пожега (табела III-8). Административно-демографски центри насеља у овим општинама налазе се на надморским висинама испод 500m и у хипсометријском погледу налазе се у просторима погодним за размештај становништва. У општини Ариље 9 насеља се налази у овој зони у којој је 2011. године живело 65,83% становништва са територијом која заузима 18,63% укупне површине општине. У општини Бајина Башта 21 насеље обухвата простор од 45,76% територије и у њима је живело 84,56% становништва (2011. г.). Територија општине Пожега обухвата 42 насеља од тога 30 административно-демографских центара села се налазе у зони испод 500m и чинили су 87,76% укупне демографске величине. Од осталих општина издвајају се насеља општине Ужице са просечном надморском

⁶³ Према Цвијићевој физиономској типологији села старовлашки тип насеља заступљен је у планинским крајевима Динарских планина, централном делу Балканског полуострва и у делу Родопске масе. Главне одлике су: да се простиру у дужини од 5-6 km, да се деле на засеoke међусобно удаљене 1-2km и да су формирана на крчевинама тако што су поједине засеoke формирале породичне задруге. Досељавањем нових становника и преображајем великих породичних задруга у мања сеоска домаћинства или породице оствариван је просторни развој села старовлашког типа (Стаменковић, Бачевић, 1992). У раду "Сеоска насеља Србије" (Којић, Симоновић, 1975) за потребе урбанистичке типологије издвојена су два типа старовлашких насеља: потпуно разбијени тип где се грађевински рејон поклапа са целим сеоским атаром и рабијени тип који се састоји из више група густо збијених кућишта настао развојем првих насељеничких породица стварајући временом мале засеoke (пример села Кремна у општини Ужице).

висином од 600 m и 15 насеља испод 500m у којима је живело 82,79% популације и Косјерић са 48,86% популације (2011. године) у насељима испод 500 m. У осталим општинама услови за размештај насеља у хипсометријском погледу спадају у условно повољне и неповољне (графикони III-10 и III-11). Најнеповољније услове имају насеља општина Сјеница и Чајетина. Просечна надморска висина насеља у општини Сјеница је око 1.000m (1.005 општински центар), а у општини Чајетина 900m (општински центар 838m и градско насеље Златибор 956m).

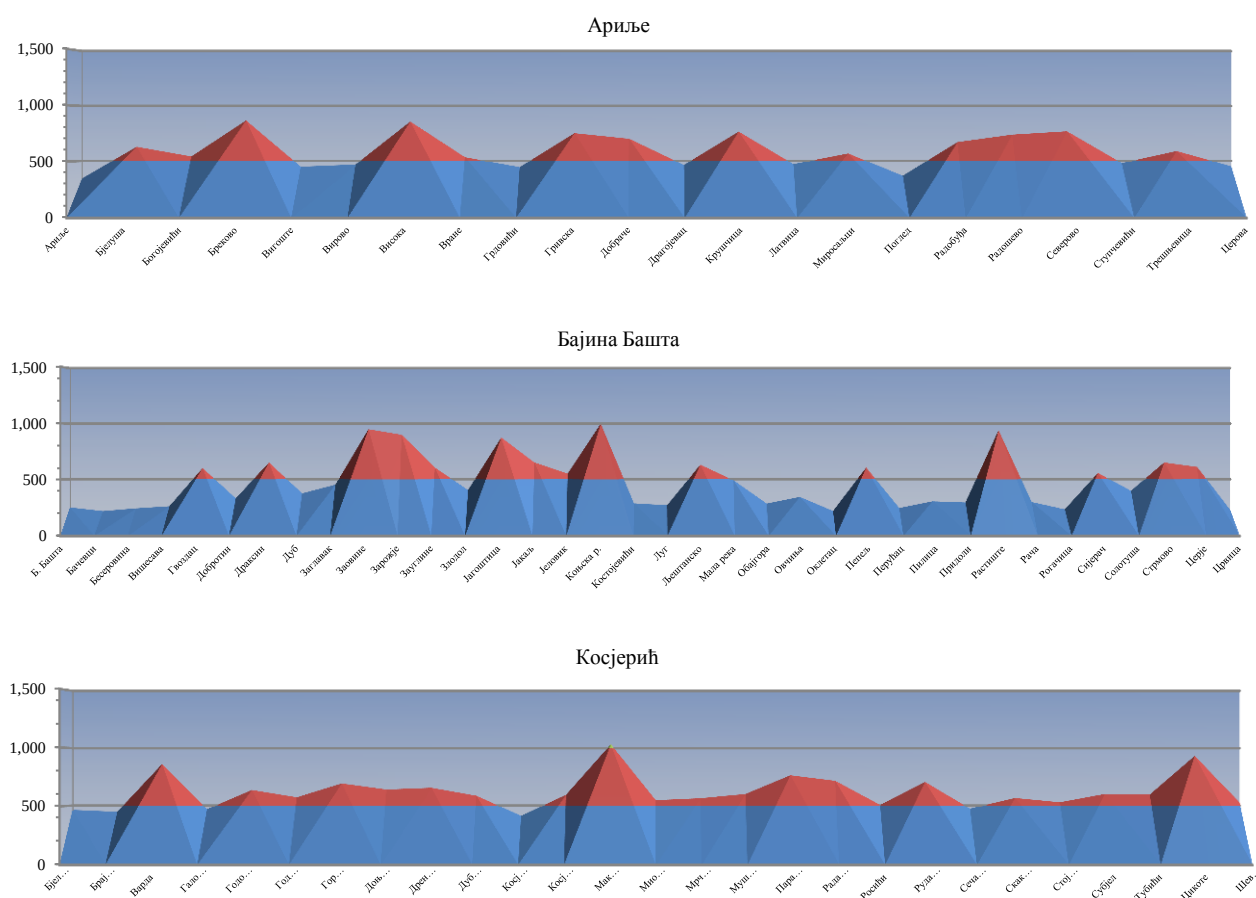
Табела III-8: Хипсометријски размештај насеља и број становника Златиборског округа, 2011. године

Хипсометријске карактеристике насеља							
Оштина		до 500 m н.в.	од 500 - 600 m н.в.	од 600 - 800 m н.в.	изнад 800 m н.в.	Укупан број насеља	Укупна број становника
Златиборски округ	Број насеља	90	41	77	231	439	286.549
	%	20,50	9,34	17,54	52,62		
	Број становника	168.705	20.106	28.332	69.406		
	%	58,87	7,02	9,89	24,22		
Ариље	Број насеља	9	4	7	2	22	18.792
	%	40,91	18,18	31,81	9,10		
	Број становника	12.371	2.990	2.570	861		
	%	65,83	15,91	13,68	4,58		
Бајина Башта	Број насеља	21	3	7	5	36	26.022
	%	58,33	8,33	19,44	13,90		
	Број становника	22.003	804	1.860	1.355		
	%	84,56	3,09	7,15	5,21		
Косјерић	Број насеља	5	10	9	3	27	12.090
	%	18,52	37,04	33,33	11,11		
	Број становника	5.907	2.949	2.074	1.160		
	%	48,86	24,39	17,16	9,59		
Нова Варош	Број насеља	1	-	2	30	33	16.638
	%	3,03	-	6,07	90,90		
	Број становника	694	-	1.025	14.919		
	%	4,17	-	6,16	89,67		
Пожега	Број насеља	30	5	7	-	42	29.638
	%	71,43	11,90	16,67	-		
	Број становника	26.010	1.831	1.797	-		
	%	87,76	6,18	6,06	-		
Прибој	Број насеља	3	6	6	18	33	27.133
	%	9,09	18,18	18,18	54,55		
	Број становника	17.204	4.911	1.232	3.786		
	%	63,41	18,10	4,54	13,95		
Пријеполје	Број насеља	6	9	15	50	80	37.059
	%	7,50	11,25	18,75	62,50		
	Број становника	19.906	4.678	5.372	7.103		
	%	53,71	12,62	14,50	19,17		
Сјеница	Број насеља	-	-	-	101	101	26.392
	%	-	-	-	100,00		
	Број становника	-	-	-	26.392		
	%	-	-	-	100,00		
Ужице	Број насеља	15	4	18	4	41	78.040
	%	36,59	9,76	43,90	9,75		
	Број становника	64.610	1.943	9.396	2.091		
	%	82,79	2,49	12,04	2,68		
Чајетина	Број насеља	-	-	6	18	24	14.745
	%	-	-	25,00	75,00		
	Број становника	-	-	3.006	11.739		
	%	-	-	20,39	79,61		

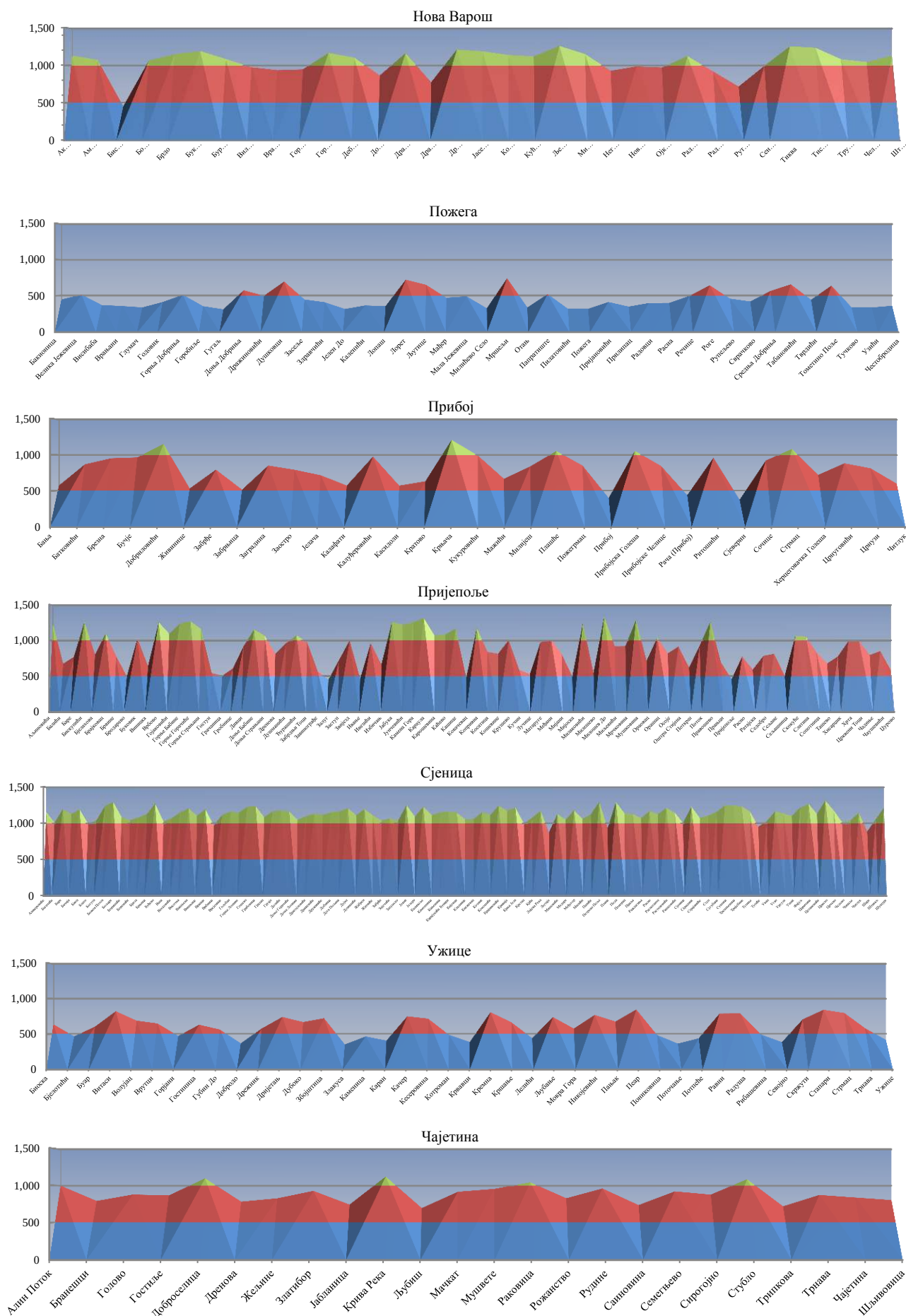
Извор: Топографске карте 1:50.000 листови: Зворник, Ваљево, Лазаревац, Вишеград, Ужице, Чачак, Пљевља, Пријеполје и Сјеница, <https://www.google.rs/maps/terrain>

Надморска висина општинских центара и градских насеља повољнија је у односу на остала насеља округа али се локације неких насеља дуж уских речних долина могу окарактерисати као условно повољне. Најповољније услове за развој насеља имају нодални центри Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Пожега и Севојно, а неповољне обзиром на надморску висину Нова Варош, Сјеница, Чајетина и Златибор (графикон III-10а и III-10б).

Повољност локације за просторни развој нодалних центара одређена је морфологијом терена. Нодални центри Прибој, Пријепоље и Ужице и ако на надморским висинама повољним за насеобинску експанзију имају условно повољне параметре обзиром да су морфолошки ограничени уским долинама река Лим и Ђетиња. Градски и нодални центар Златибор обзиром на карактер доминантне привредне гране (туризам) има повољне услове развој насеља и ако се налази у зони неповољној за насељавање (956m).

Графикон III-10а: Надморске висине насеља Златиборског округа
(општине: Ариље, Бајина Башта и Косјерић)

Графикон III-106: Надморске висине насеља Златиборског округа
(општине: Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријепоље, Сјеница, Ужице и Чајетина)

1.2.2. Математичко-географски индикатори територијалне организације насеља

Географско-математички индикатори система насеља (општа дисперзија) указују на узајамну корелацију и условљеност просторним везама кроз различите вредности параметара површине, бројности и демографске величине насеља (Стаменковић, Бачевић, 1992):

а. Густина мреже насеља дефинише дисперзију насеља у простору, тј. однос површине територије и броја насеља. Према вредностима ових елемената просечна површина територије може се одредити на основу формуле:

$$G_n = P/n$$

G_n - густина мреже насеља, P - површина територије, n - број насеља

За Златиборски округ густина мреже насеља ($13,99\text{km}^2$) одговара компонентама географске средине и факторима територијалне условљености и мања је од Републике Србије ($14,37\text{km}^2$) и централне Србије ($16,37\text{km}^2$).

б. Средња густина насеља је однос између броја насеља и површине одређене територије, за коју се најчешће узима 100km^2 . Вредност се израчунава по формули:

$$T = (n \cdot 100)/S$$

T - средња густина насеља, n - број насеља, S - површина територије

Средња густина мреже насеља Златиборског округа ($7,15$) већа је од вредности за Србију ($6,96$) и централну Србију ($6,11$) и индикатор је насеобинског потенцијала обзиром на територијалну величину општина.

в. Просторна удаљеност односно дистанца између насеља детерминише просторне односе између њих. Квадратни корен површине територије и броја насеља даје вредности средњег растојања између насеља, а добија се из формуле:

$$d = 2\sqrt{P/n\pi}, R - \text{средње растојање}, P - \text{површина територије}, n - \text{број насеља}$$

У колико је површина територије већа у односу на мањи број насеља већа је и средња дистанца између њих. Највише вредности су за општину Чајетина сразмерно величини територије (647km^2) и малог броја насеља (24).

г. За одређивање дистрибуције становништва према територијалним целинама, као што су насеља или општине, могу се користити четири показатеља⁶⁴:

1. коефицијент варијације, 2. коефицијент окупљања, 3. индекс урбане примарности и 4. густина насељености.

1. За утврђивање хетерогености броја становника по насељима користи се коефицијент варијације величине насеља (V). Указује на одступања у односу на просечан број становника по насељу:

$$V = \frac{\sqrt{\frac{\sum (N_i - N)^2}{n}}}{N}$$

V - коефицијент варијације величине насеља, N_i – број становника појединачног насеља, просечан број становника по насељу општине, n - укупан број насеља општине

Коефицијент варијације величине насеља показује уједначене вредности по групама насеља за 2011. годину. Највећа одступања имала су насеља општински центри и насеља гравитационо најближа овим центрима.

2. Коефицијент окупљања може да се користи за одређивање дистрибуције становништва општина, округа или мањих просторних јединица. Одређује се према формули:

$$K = \frac{E \cdot N}{T}$$

K - коефицијент окупљања, E - број становника општине умањен за број становника општинског средишта, N - број насеља општине умањен за општинско средиште, T - број становника општине.

Ова вредност указује на степен усмерености односно окупљања становништва око општинског центра. Са већим коефицијентом мањи је степен окупљања. Највећи степен окупљања у општини Ужице (13,02), а најмањи у општини Пожега (55,90) са доминантним сеоским становништвом (табела III-9).

⁶⁴ Резултати су за 2011. годину

3. Индекс урбане примарности⁶⁵ упућује на неједнаке вредности насеобинских величина у случајевима великих разлика и истицања једног града.

$$I = \frac{G_1}{G_2} = \frac{52.646}{14.920} = 3,53$$

I - индекс урбане примарности, G_1 - број становника највећег града, G_2 - број становника следећег града по демографској величини

Својом демографском величином у Златиборском округу истиче се Ужице са индексом 3,53 (1,27) . Све вредности преко 2 указују на већу урбану примарност.

Индекс урбане примарности се најчешће користи у односу на три следећа града или градска насеља по величини (Прибој, Пријеполје и Пожега):

$$I = \frac{G_1}{G_2 + G_3 + G_4} = \frac{52.646}{14.920 + 13.330 + 13.153} = \frac{52.646}{41.403} = 1,27$$

Табела III-9: Индикатори структуре територијалне организације и концентрације насеља Златиборског округа

Општине ^{2011.г.}	Средња величина насеља	Густина мреже насеља (km ²)	Средња густина насеља (100km ²)	Средња густина насељености	Средње растојање (km)	Коефицијент варијације величине насеља		Коефицијент окупљања
Златиборски округ	653	13,99	7,15	47	4,22	2,69*	0,10	26,71
Ариље	854	15,86	6,30	54	4,50	1,47*	0,09	13,44
Бајина Башта	723	18,69	5,35	39	4,88	1,94*	0,10	22,70
Косјерић	448	13,28	7,53	34	4,11	1,52*	0,11	17,42
Нова Варош	504	17,62	5,68	29	4,74	2,86*	0,10	15,08
Пожега	706	10,15	9,86	70	3,60	2,72*	0,09	55,90
Прибој	822	16,75	5,97	49	4,62	2,98*	0,14	14,40
Пријеполје	463	10,34	9,67	45	3,63	3,11*	0,09	50,58
Сјеница	261	10,49	9,54	25	3,65	5,25*	0,07	46,73
Ужице	1903	16,27	6,15	117	4,55	4,16*	0,13	13,02
Чајетина	614	26,97	3,71	23	5,86	0,90*	0,13	17,80

* центар општине

4. Насеобинске структуре у геопростору групишу становништво у заједницу делатности, објеката и становништва. Различитост просторне концентрације манифестује се густином насељености коју можемо посматрати кроз више параметара. Најзначајнији индикатори који нам указују на правце развоја и елемената одрживог система насеља су:

а. општа густина насељености ($G_{по}$)

б. пољопривредна густина насељености:

- општа густина аграрне насељености ($G_{поа}$)

- чиста густина аграрне насељености ($G_{нач}$)

⁶⁵ Закон примарног града (The 'law of the primate city') у стручну и научну литературу увео је географ Марк Џеферсон (Mark Jefferson) 1939. године указујући на неправилне урбане системе обзиром на однос величина.

а. Смањење броја становника од пописа 1991. године утицало је и на промену опште густине насељености у целом округу. Најмање апсолутно смањење забележено је у општини Чајетина (2), а највеће у општини Прибој (15). У све три пописне године општина Ужице је имала највећу густину насељености и најмањи индекс промене (94,82) (табела III-10). У колико се анализира густина насеља појединачних центара и осталих насеља уочавају се битне разлике у територијалном размештају периферних и централних делова општине. У овире Златиборског округа (6.141 km²) однос између површине општинских центара и градских и осталих насеља износи 1,56%:98,44%.

Табела III-10: Промена густине насељености по општинама, 1991-2011. године

Округ/ Општина	П km ²	%	Становништво 1991. године*			Становништво 2002. године			Становништво 2011. године			Апсолутна промена 1991 - 2011.г.		Индекс промене густине насељености 1991 - 2011.г.
			Број	%	на 1 km ²	Број	%	на 1 km ²	Број	%	на 1 km ²	Број ст.	На 1 km ²	
Златиборски округ	6.141	100	332.470	100	54	313.396	100	51	286.549	100	47	-45.921	-7	86,19
Ариље	349	5,7	20.107	6,1	58	19.784	6,3	57	18.792	6,6	54	-1.315	-4	93,46
Бајина Башта	673	11	29.225	8,9	43	29.151	9,3	43	26.022	9,1	39	-3.203	-4	89,04
Косјерић	359	5,8	15.236	4,6	42	14.001	4,5	39	12.090	4,2	34	-3.146	-8	79,35
Нова Варош	581	9,5	21.756	6,5	37	19.982	6,4	34	16.638	5,8	29	-5.118	-8	76,48
Пожега	426	6,9	33.289	10	78	32.293	10,3	76	29.638	10,3	70	-3.651	-8	89,03
Прибој	553	9	35.487	10,7	64	30.377	9,7	55	27.133	9,5	49	-8.354	-15	76,46
Пријеноље	827	13,5	46.085	13,9	56	41.188	13,1	50	37.059	12,9	45	-9.026	-11	80,41
Сјеница	1.059	17,3	33.068	10	31	27.970	8,9	26	26.392	9,2	25	-6.676	-6	79,81
Ужице	667	10,9	82.303	24,6	123	83.022	26,5	124	78.040	27,2	117	-4.263	-6	94,82
Чајетина	647	10,5	15.914	4,8	25	15.628	5	24	14.745	5,1	23	-1.169	-2	92,65

*по методологији 2002. г.

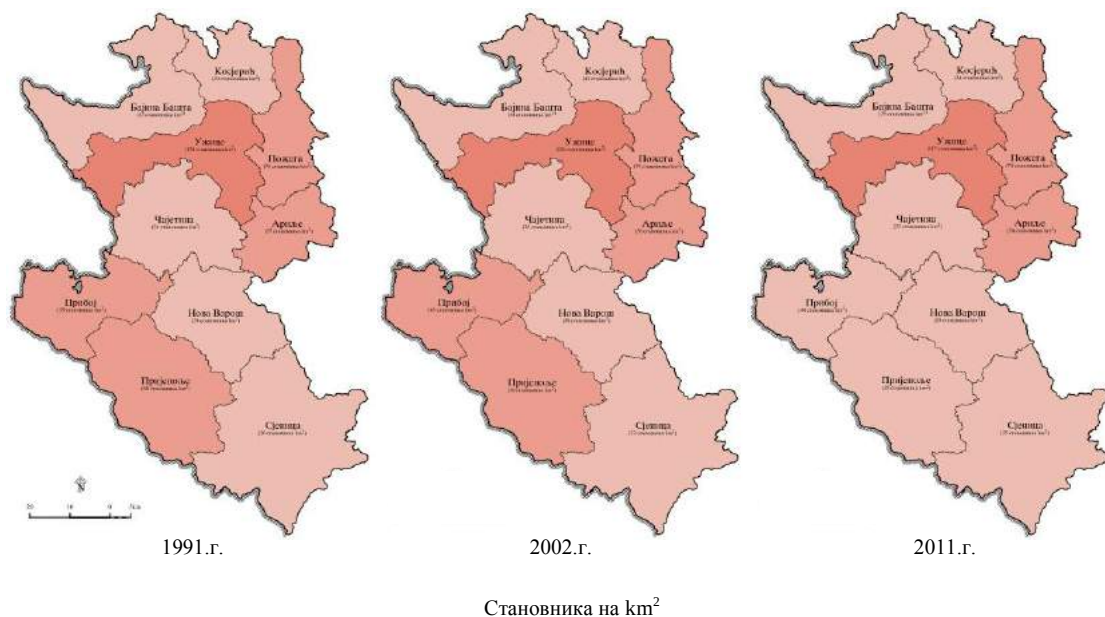
Појава неравномерне густине насељености резултат је велике разлике у површини катастарских општина и броја становника нарочито у демографски угроженим подручјима. У сеоским областима 1991. године живело је 52,9% укупног становништва, а 2011. године 47,6% (табела III-11). Ова разлика представља и показатељ укупног кретања броја становника односно фактор промене густине насељености у датом периоду. Највећи пораст густине насељености од 1991. године до 2011. године забележен је у нодалном центру Бајина Башта (2.695/2.923 становника односно 108,46 индексних поена). У истом периоду густина насељености се у осталим насељима општине смањила са 31 на 25 становника по km². Најмању густину насељености имала су сеоска насеља у општинама Чајетина (18/13 ст/km²) и Сјеница (18/12 ст/km²). Укупно повећање односно смањење густине насељености прати тренд интензивне промене у природним и миграционим процесима унутар општина и округа. У посматраном

периоду највеће смањење густине насељености према укупном броју становника забележено је у нодалном центру Прибој (-1.158 становника) и сеоским насељима општине Косјерић (-9). Сва сеоска насеља округа 2011. године припадала су групи слабе концентрације (мање од 50 ст./km²) док су зоне општинских центара и градских насеља припадале групи високе концентрације (преко 500 ст./km²) (слика III-4).

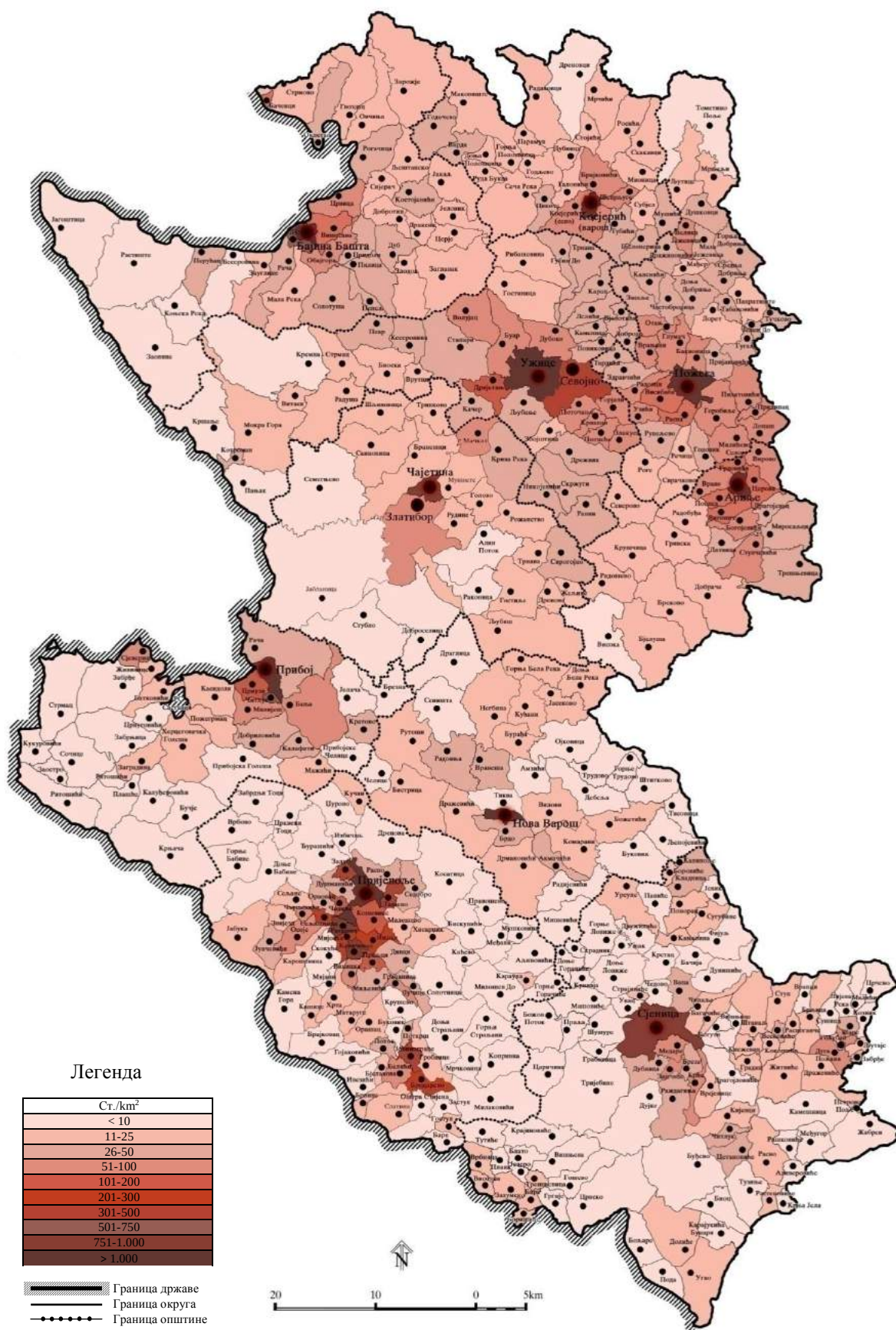
Табела III-11: Промена опште густине насељености по насељима, 1991-2011. године

Општина	Насеље	Укупно		Становништво 1991.			Становништво 2002.			Становништво 2011.			Апсолутна промена броја становника 1991 - 2011.г.	Апсолутна промена густине насељености 1991 - 2011.	Релативна промена густине насељености 1991 - 2011.				
		Р (km ²)	%	Укупно	%	ст/km ²	Укупно	%	ст/km ²	Укупно	%	ст/km ²				Укупно	ст/km ²	Укупно	
Златиборски округ	О.ц. и г.н.	6.141	153,69	2,50	332.470	156.622	47,1	1.019	313.396	159.368	50,9	1.037	286.549	150.065	52,4	976	-6.557	-43	95,7
	Остала насеља			5.987,31		98,46		175.848		52,9	29			154.028	49,1	25		136.484	47,6
Ариље	О.ц.	349	3,94	1,13	20.107	6.025	30	1.529	18.792	6.744	35,9	1.712	18.792	6.763	36	1.716	738	187	112,23
	Остала насеља			345,06		98,87		14.082		70	41			13.040	69,4	38		12.029	64
Бајина Башта	О.ц.	673	3,13	0,47	29.225	8.436	28,9	2.695	26.022	9.543	36,7	3.049	26.022	9.148	35,2	2.923	712	227	108,46
	Остала насеља			669,87		99,53		20.789		71,1	31			19.608	75,4	29		16.874	64,8
Косјерић	О.ц.	359	3,34	0,93	15.236	3.754	24,6	1.124	12.090	4.116	34	1.232	12.090	3.992	33	1.195	238	80	106,32
	Остала насеља			355,66		99,07		11.482		75,4	32			9.885	81,8	28		8.098	67
Нова Варош	О.ц.	581	3,79	0,65	21.756	10.405	47,8	2.745	16.638	10.335	62,1	2.727	16.638	8.795	52,9	2.321	-1.610	-402	84,55
	Остала насеља			577,21		99,35		11.351		52,2	20			9.647	58	17		7.843	47,1
Пожега	О.ц.	426	11,96	2,81	33.289	12.423	37,3	1.039	29.638	13.206	44,6	1.104	29.638	13.153	44,4	1.100	730	61	105,87
	Остала насеља			414,04		97,19		20.866		62,7	50			19.087	64,4	46		16.485	55,6
Прибој	О.ц.	553	6,07	1,10	35.487	21.949	61,9	3.616	27.133	19.564	72,1	3.223	27.133	14.920	55	2.458	-7.029	-1.158	67,98
	Остала насеља			546,93		98,90		13.538		38,1	25			10.813	39,9	20		12.213	45
Пријеполје	О.ц.	827	9,67	1,17	46.085	15.527	33,7	1.606	37.059	15.031	40,6	1.554	37.059	13.330	36	1.378	-2.197	-227	85,80
	Остала насеља			817,33		98,83		30.558		66,3	37			26.157	70,6	32		23.729	64
Сјеница	О.ц.	1.059	25,76	2,43	33.068	14.055	42,5	546	26.392	13.161	49,9	511	26.392	14.060	53,3	546	5	0	100,00
	Остала насеља			1033,24		97,57		19.013		57,5	18			14.809	56,1	14		12.332	46,7
Ужице	О.ц.	667	21,51	3,22	82.303	53.310	64,8	2.478	83.022	54.717	65,9	2.683,2	78.040	52.646	67,5	2.448	-664	-30	98,78
	Севојно г.н.			19,59		28,87		6.485		7,88	331			7.445	8,9	380		7.101	9,1
Остала насеља			625,9	96,78		22.508	27,3	35		20.860	25,2	33		18.293	23,4	29	-4.215	-7	80,00
	О.ц.		5,61	0,87		2.585	16,2	461		3.162	20,2	564		3.336	22,7	595	751	134	129,07
Чајетина	Златибор г.н.	647	39,32	6,07	15.914	1.668	10,5	42	15.628	2.344	15,0	59	14.745	2.821	19,1	72	1.153	30	171,43
	Остала насеља			602,07		93,05		11.661		73,3	19			10.122	64,8	17		8.588	58,2

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.
Општине у Србији 2006. и 2012. године, РЗС, Београд

Слика III-4: Промена опште густине насељености по општинама, 1991-2011. године

Слика III-5: Општа густина насељености Златиборског округа 2011.године

Општински центри и градска насеља као центри имиграције становништва формирају простор који се манифестује диференцирањем општинске територије. На тај начин створене су зоне густине преко 100 ст/км² које су обухватале ареал од 237 км² (3,86 % укупне површине округа) са 175.638 становника (61,29 % укупног становништва) (табела III-12). Тиме се стиче слика о веома малој насељености и територијално-демографској празнини Златиборског округа (слика III-5). На овај начин се диференцирани размештај становништва развијенијих (неруралних) с једне стране и слабије развијених (руралних) насеља, с друге, доводи у везу са демографским и друштвеним развитком (Грчић, Грчић, 2002).

Табела III-12: Структура густине насељености насеља преко 100 ст/км², Златиборског округа, 2011. године

2011. година		Густина насељености преко 100 ст/км²																					
		Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	%										
Број становника		175.638	10.296	13.784	3.992	8.795	15.341	16.851	27.449	14.060	61.734	333.6	61,29										
Површина (km²)		237,00	25,49	17,28	3,34	3,80	27,55	14,10	57,41	25,76	57,15	5,61	3,86										
Густина насељености ст/км²	О.ц.	665	1.583	294	1.716	2.923	1.195	-	2.321	406	1.100	852	2.458	395	1.378	546	546	763	2.778	1.098	1.098	1.414,89	3.368,08
	Остала насеља	280	164	586	328	-	-	-	-	140	242	296	-	255	-	-	-	-	-	-	-	-	595,74
Индекс		Референтна вредност: 47 ст/км²																					

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014. Општине у Србији 2006. и 2012. године, РЗС, Београд

Најнеповољнији однос ових територија са укупном површином је био у општини Пријеполје (74,06%), а најмање у општини Чајетина (22,62%). Како територије ових насеља нису подједнако насељене вредност ових показатеља имају још више вредности.

Упоредјујући вредности из табеле III-13 са просечном густином насељености у Србији (81ст/км²), 2011. године, закључује се да је територија Златиборског округа (47 ст/км²) имала неповољне вредности густине насељености.

Табела III-13: Структура територијалне концентрације становништва и насеља Златиборског округа, 2011. године

Златиборски округ				
Територија	< 14,32 км ² *	14,32 - 49,18 км ²	>49,18 км ²	Укупно
Површина (км ²)	2.137	3.437	567	6.141
Број насеља	280	150	9	439
Број становника	154.351	125.744	6.454	286.549
Густина насељености (G _{по}) (км ²)	98	38	10	47

* Србија (просек), Извор: РЗС, Општине у Србији 2010.г

Овакви резултати делимично проистичу из неповољне територијално-насеобинске структуре са великим диспропорцијама. Већина насеља (280 /63,78%) има мање територијалне вредности величине насеља у односу на просечну величину насеља у Србији ($14,32 \text{ km}^2$). Просечна густина насељености територија, мањих од просечне вредности за Србију, је 98 ст/km^2 и овој групи насеља припада 8 општинских центара (Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријепоље и Чајетина), а територија преко 50 km^2 само 10 ст/km^2 или 6.454 становника.

б. Развој структуре делатности утицао је и на учешће пољопривредног становништва у укупном становништву имплицирајући начин коришћења земљишта и смањење густине насељености ове категорије становништва упоређујући је са укупном површином (општа густина аграрне насељености - $G_{\text{поа}}$) и пољопривредном површином (чиста густина аграрне насељености - $G_{\text{паџ}}$). Тиме велики делови општина остају без неопходне радне снаге и демографског капацитета за развој ове гране привреде.

Коришћење пољопривредног земљишта засновано је на природним и створеним вредностима и чини базу одрживом развоју руралних средина. На територији Златиборског округа ограничавајући фактори развоја базирани су на: планинском рељефу, еродибилности, неравномерности расподеле водних ресурса, ситним поседима и ограниченим површинама ораница, еколошким ограничењима у заштићеним подручјима, заузимању пољопривредног земљишта, слабој техничкој опремљености, неодговарајућим складишним, дорадним и прерадним условима, неразвијена путна мрежа, напуштање поседа и сл. Увид у искоришћеност пољопривредног земљишта и потенцијале развоја може се добити добити из релације броја пољопривредног становништва и пољопривредног земљишта.

У структури корићења земљишта, 2011. године, најзаступљеније су биле ливаде 36,23% са пашњацима 33,45% (табела III-14). Шумска површина (39,13%), као значајан енергетски и економски потенцијал, најзаступљенији је био у општинама Прибој 62,03% и Бајина Башта (50,07%). Ови подаци повећавају

значај делатности везаних за примарну и секундарну обраду дрвета у насељима ових општина.

Табела III-14: Структура коришћења земљишта, 2011. године

Територија (општина)	Укупно (km ²)	Окућница (km ²)	%	Оранице и баште (km ²)	%	Воћњаци (km ²)	%	Ливаде (km ²)	%	Пашњаци (km ²)	%
Златиборски округ	2.233	14	0,63	460	20,60	203	9,09	809	36,23	747	33,45
Ариље	120	2	1,67	20	16,67	32	26,67	41	34,17	25	20,83
Бајина Башта	181	1	0,55	32	17,68	29	16,02	83	45,86	36	19,89
Косјерић	134	2	1,49	24	17,91	24	17,91	55	41,04	29	21,64
Нова Варош	254	1	0,39	63	24,80	12	4,72	72	28,35	106	41,73
Пожега	180	2	1,11	56	31,11	26	14,44	59	32,78	37	20,56
Прибој	117	1	0,85	11	9,40	15	12,82	49	41,88	41	35,04
Пријеполје	271	1	0,37	38	14,02	21	7,75	105	38,75	106	39,11
Сјеница	539	2	0,37	162	30,06	1	0,19	175	32,47	199	36,92
Ужице	202	1	0,50	45	22,28	31	15,35	88	43,56	37	18,32
Чајетина	235	1	0,43	9	3,83	12	5,11	82	34,89	131	55,74

Извор: Попис 2011. Попис пољопривреде, Непубликовани подаци РЗС, 2015. г. <http://popispoljoprivrede.stat.rs/2012>, Србија шуме 2011., www.srbijasume.rs/pdf

За приказивање начина коришћења земљишта добијених сателитским снимањем погодан је програм CORINE Land Cover Database (CLC) у оквиру Европске еколошке Агенције (ЕЕА - European Environmental Agency) чиме се обезбеђују ГИС подаци путем даљинске детекције (слика III-6). У табели III-15 (у прилогу) приказане су класе коришћења земљишта при чему треба водити рачуна да се дефинисање класа врши "препознавањем" типских земљишних покривача у одређеним деловима Европе, што се у неким случајевима не подудара са стањем на терену Србије, да класификација није погодна за просторно планирање већ за анализу и праћење еколошких промена и стања, да код разбијених насеља није могуће одредити границу изграђених објеката окружених воћњацима, да се због велике картиране површине и велике резолуције (најмања картирана површина је 25 ha, а тачност приказа 50 m) ове карте не могу користити за детаљнију анализу локалних и субрегионалних целина и сл. (Крунић, 2012).

Према попису из 2011. године чиста пољопривредна густина насељености Златиборског округа у односу на укупно пољопривредно земљиште износила је 11 ст/km², док је општа густина аграрне насељености била 6 ст/km² што представља нижу вредност од просека за Републику Србију (15 и 9 ст/km²) (табела III-16).

Неопходност анализирања и праћење густине насељености свих економских категорија становништва проистиче из просторног и урбанистичког

планирања јер од ових података зависе правци унапређивања инфраструктурних мрежа и система, јавних служби, процена еколошких хазарда, тржишних капацитета и слично.

Табела III-16: Аграрна густина насељености и структура коришћења земљишта, 2011. године

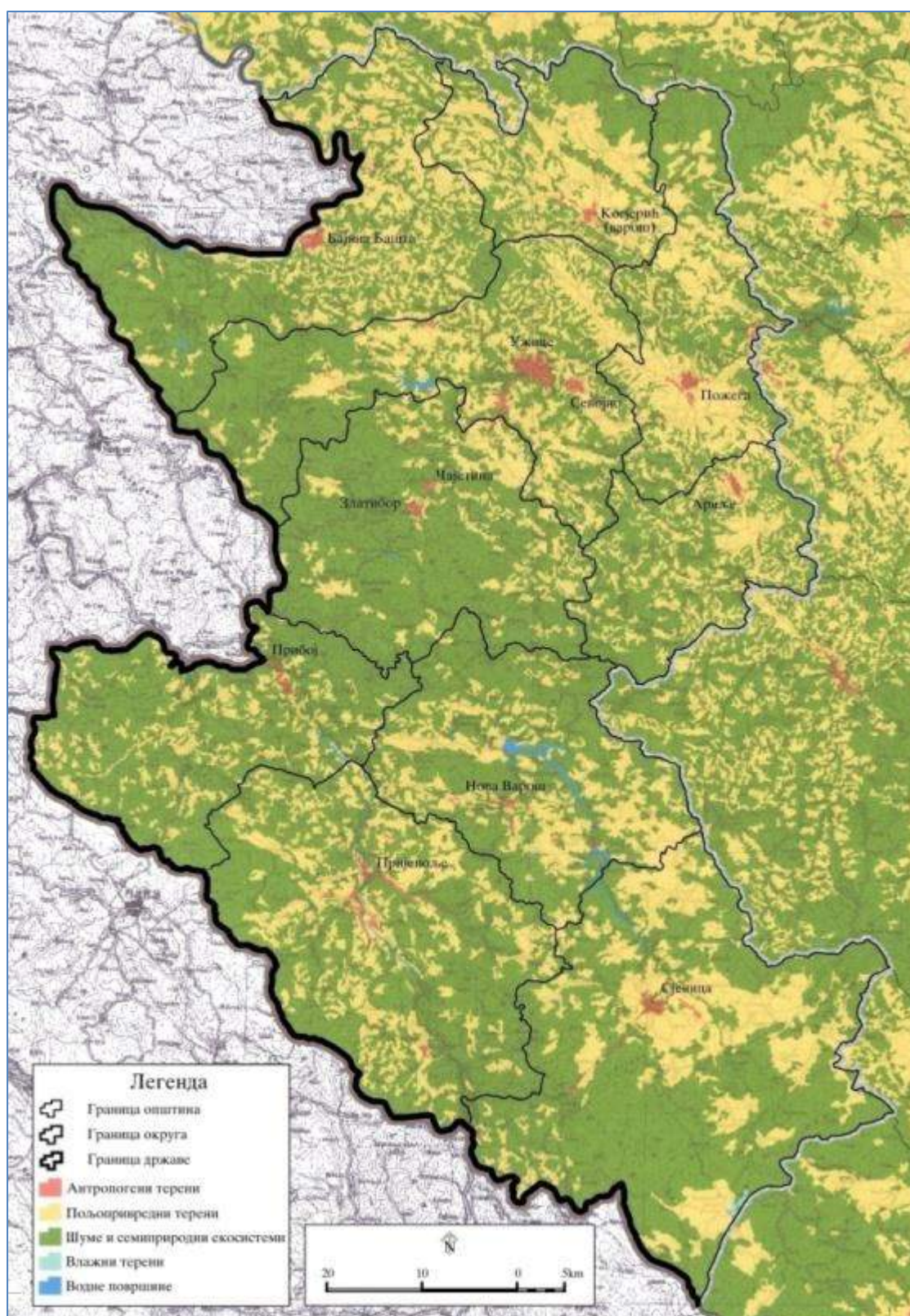
Територија (општине)	Укупно становништво	Пољопривредно становништво	Укупна површина (km ²)	G _{поп} (ст/km ²)	Расположиво земљиште (km ²)				Укупно пољопривредно земљиште (km ²)	G _{поп} (ст/km ²)	Структура коришћења земљишта					
					Укупно (km ²)	Коришћено (km ²)	Некоришћено (km ²)	Шумско (km ²)			Укупно пољопривредно земљиште (km ²)	%	Шуме (km ²)	%	Остало земљиште (km ²)	%
Златиборски округ	286.549	37.025	6.141	6	4.420	2.233	504	1.683	3.428	11	3.428	55,82	2.403	39,13	310	5,05
Ариље	18.792	4.726	349	14	227	120	23	84	202	23	202	57,88	132	37,82	15	4,30
Бајина Башта	26.022	4.914	673	7	458	181	28	249	298	16	298	44,28	337	50,07	38	5,65
Косјерић	12.090	2.068	359	6	241	134	11	96	204	10	204	56,82	138	38,44	17	4,74
Нова Варош	16.638	2.521	581	4	394	254	14	126	330	8	330	56,80	224	38,55	27	4,65
Пожега	29.638	4.390	426	10	274	180	10	84	263	17	263	61,74	141	33,10	22	5,16
Прибој	27.133	1.743	553	3	388	117	11	260	185	9	185	33,45	343	62,03	25	4,52
Пријеполје	37.059	5.042	827	6	600	271	19	310	384	13	384	46,43	394	47,64	49	5,93
Сјеница	26.392	5.585	1.059	5	1.043	539	268	236	818	7	818	77,24	212	20,02	29	2,74
Ужице	78.040	4.099	667	6	437	202	71	164	368	11	368	55,17	243	36,43	56	8,40
Чајетина	14.745	1.937	647	3	357	235	48	74	376	5	376	58,11	239	36,94	32	4,95

Извор: Попис 2011. Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.

Попис 2011. Попис пољопривреде, Непубликовани подаци РЗС, 2015. г. Београд. <http://popispoljoprivrede.stat.rs/2012>

На основу изложених анализа просторног распореда насеља закључује се да је систем насеља рашчлањен вертикалним и хоризонталним правцем што је утицало на распоред насеља и њихов хетерогени карактер.

Општински центри и градска насеља, својим географски положајем, повољни су за развој различитих структура делатности са оптималном просторном удаљеношћу од осталих насеља. Удаљењем од најзначајнијих нодалних насеља и повећањем надморске висине параметри насеља опадају манифестујући се смањењем броја становника и густине насељености. Велика разуђеност и дисперзност сеоских насеља представља ограничавајући фактор за даљи развој због чега се као резултат ових фактора јавља изолованост, економска запостављеност и маргинализација ових простора.

Слика III-6: Начин коришћења земљишта у Златиборском округу (CORINE, 2006)
Извор: <http://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover/>

2. Мрежа јавних служби - школство и здравство

Структуру мреже државних јавних служби на територији Златиборског округа, у 2011. години (подаци допуњени за 2015. годину) чинили су објекти просторно распоређени у зависности од хијерархијског значаја и популационе величине насеља (слика III-7).

2.1. Мрежа школских објеката

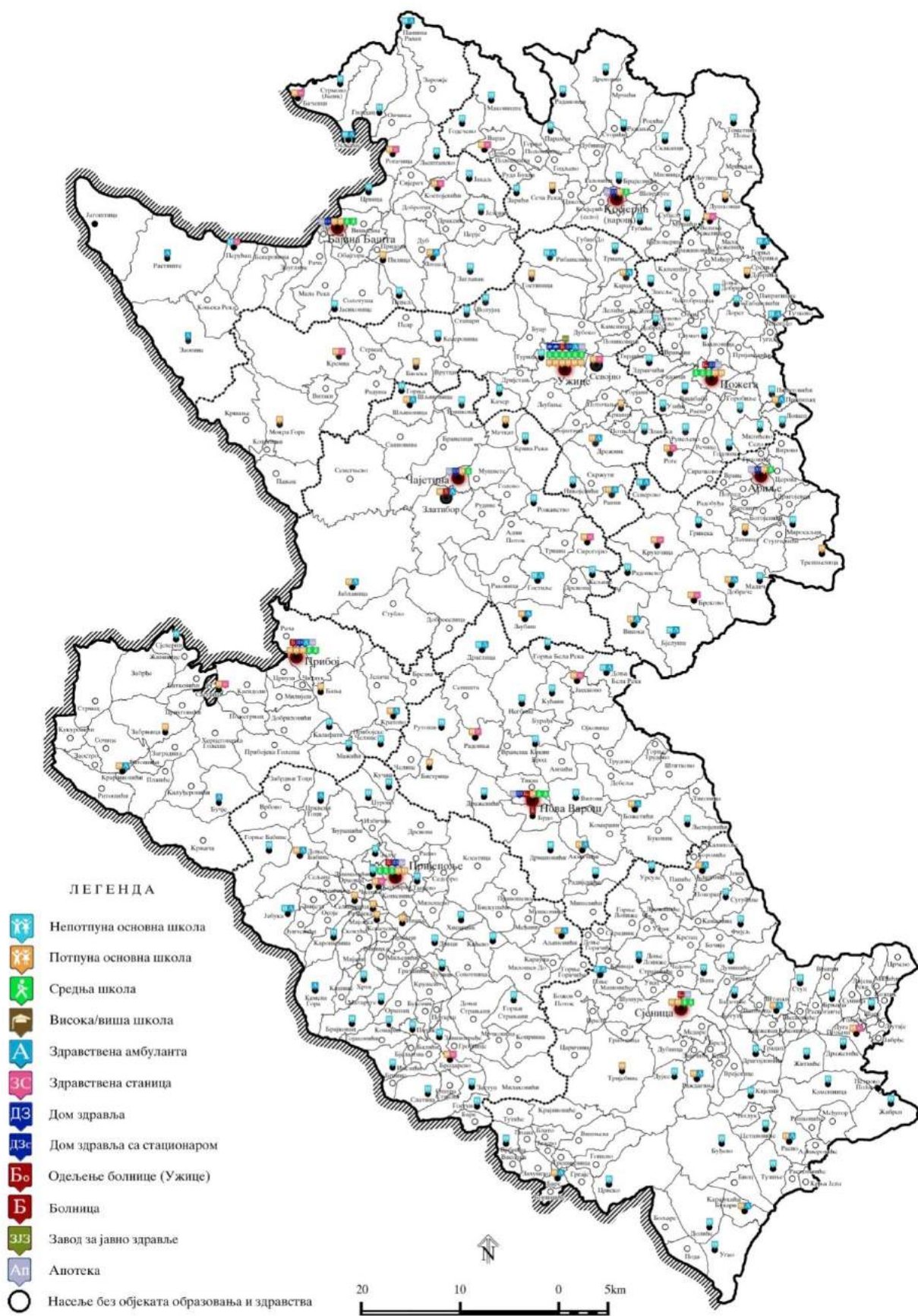
Мрежа основних школа формирана је од 53 потпуне матичне школе са својим издвојеним одељењима (табела III-17). Нодална насеља су, обзиром на значај у јавном животу, имала најмање једну основну док су остала насеља била са једном или без потпуне основне школе или уопште нису имала објекат образовања. Образовну функцију у насељима без основне школе преузеле су матичне школе (у великом броју случајева удаљеност је преко 10 km - Мишевићи > Радијевићи је пример у општини Нова Варош). У свим општинама је просечно, од 2011. до 2015. године, укинута просечно по 2 издвојена одељења од 1 - 4 разреда (пример Бајине Баште су издвојена одељења Бесеровина, Растипште и Рача).

Мрежу средњих школа чиниле су 23 школе струковно распоређене према потребама насеља. У структури су доминирале стручне школе док је гимназија општег типа било укупно 8 (табела III-18 у прилогу).

Табела III-17: Државне школе на територији Златиборског округа, 2011-2015. године

Број школа / заступљеност по становнику	Општине	Матичне основне школе	Издвојена одељења матичних о. школа	Средња школа	Висока/виша школа
232/1.235	Златиборски округ	53	154	23	2
14/1.342	Ариље	4	9	1	-
20/1.301	Бајина Башта	4	14	2	-
16/756	Косјерић	2	13	1	-
21/792	Нова Варош	6	13	2	-
26/1.140	Пожега	2	21	3	-
14/1.938	Прибој	6	6	2	-
37/1.002	Пријеполје	8	26	3	-
37/713	Сјеница	8	27	2	-
33/2.364	Ужице	10	15	6	2
14/1.053	Чајетина	3	10	1	-

Извор: <http://opendata.mpn.gov.rs/get.php?dataset=skole&term=human>, <http://www.mpn.gov.rs/mapa/>

Слика III-7: Просторни распоред државних јавних служби (школство и здравство), 2011-2015. године

Општински центар Ужице обзиром на значај и место у функционалној хијерархији насеља на својој територији је имао, осим основних и средњих школа, и две високо-школске установе (учитељски факултет и високу пословну техничку школу струковних студија).

Просечна заступљеност укупних школских објеката, у државном власништву по општини, у Златиборском округу, у 2011. години, износила је 1/1.235 становника, а основних школа 1/1.384 становника. Најповољнији однос оброја становника и школских објеката био је у општини Сјеница (1/713 становника), а најнеповољнији у општини Ужице (1/2.365 становника). Укупна покривеност Златиборског округа школама у односу на број насеља је била 37,4%. Нодални центар са највећом густином школских објеката по становнику је био Чајетина (1/1.668 становника), а са најмањом је Ужице (1/4.387).

Показатељи односа броја објеката образовања и становника показују неповољност услед великог диспаритета броја становника и насеља. Општински центри по правилу имају неповољнији однос због велике густине насељености и мале територије те је услед тога нерационално ширити мрежу школа унутар ових насеља док сеоске средине остају без објеката образовања.

2.2. Мрежа здравствених објеката

Државне здравствене институције, 2011-2015. године, организоване су на три нивоа: примарном, секундарном и терцијарном. Здравствену делатност на примарном нивоу обављали су домови здравља, апотеке и завод за заштиту здравља, на секундарном нивоу опште и специјалне болнице и терцијарном клинички центар. Обзиром на корелативни однос ових установа са функцијским карактером насеља најкомплекснији вид здравствене заштите је лоциран у односу на ранг насеља (табела III-19) што је утицало да 83,82% или 368 насеља није имало бар један један вид здравствене заштите. Укупно на територији округа је било је 100 објеката здравства са једним клиничким центром у Ужицу. Однос укупног броја становника и здравствених објеката (2011. г.) био је 1/2.865 становника и повољнији је у односу на Централну Србију (2.896) и 6,18 насеља на један здравствени пункт што је испод просека у односу на Централну Србију (2,11).

Табела III-19: Структура државних цивилних здравствених објеката у Златиборском округу
2011-2015. године

Укупан број по општини	Укупан број по насељу	Насеље	Здравствена институција
8	2	Ариље	Дом здравља, Апотека
	2	Бреково и Крушчица	Здравствена станица
	4	Добраче, Бјелуша, Висока и Северово	Здравствена амбуланта
11	2	Бајина Башта	Дом здравља са стационаром (20 постеља) и Апотека
	4	Бачевци, Костојевићи, Перућац и Рогачица	Здравствена станица
	5	Оклетац, Злодол, Заовине, Раститиште и Пашина Раван	Здравствена амбуланта
3	2	Косјерић	Дом здравља, Апотека
	1	Варда	Здравствена станица
10	3	Нова Варош	Болница (одељење са 30 постеља), Дом здравља и Апотека
	2	Јасеново и Радоњица	Здравствена станица
	4	Акмачићи, Доња Бела Река, Божетићи и Драглица	Здравствена амбуланта
	1	Брдо	Специјална болница за рехабилитацију "Златар" (60 постеља)
8	3	Пожега	Болница (одељење са 60 постеља), Дом здравља и Апотека
	2	Јежевица и Роге	Здравствена станица
	3	Горња Добриња, Јелен До и Прилипац	Здравствена амбуланта
8	4	Прибој	Болница (110 постеља), Дом здравља, Амбуланта (Насеље) и Апотека
	1	Саставци	Здравствена станица
	3	Бучје, Кратово и Стрмац	Здравствена амбуланта
10	3	Пријеполје	Болница (170 постеља), Дом здравља и Апотека
	2	Бродарево и Коловрат	Здравствена станица
	5	Аљиновићи, Доње Бабине, Јабука, Камена Гора, Црквени Тоци	Здравствена амбуланта
11	2	Сјеница	Болница (одељење са 30 постеља), Дом здравља и Апотека
	1	Дуга Пољана	Здравствена станица
	8	Баре, Гоње, Карајукића Бунари, Лопиже, Кладница, Раждагиња, Расно, Штаваљ	Здравствена амбуланта
28	22	Ужице	Општа болница (740 постеља), Дом здравља са интерним амбулантама (19), Апотека и Завод за јавно здравље
	2	Кремна и Севојно	Здравствена станица
	4	Дрежњик, Каран, Равни и Рибашевина	Здравствена амбуланта
9	2	Чајетина	Дом здравља и Апотека
	2	Златибор	Специјална болница "Златибор" -Чигота (72 постеља) и Здравствена мбуланта
	1	Сирогојно	Здравствена станица
	4	Гостиље, Јабланица, Љубиш и Шљивовица	Здравствена амбуланта

Извор: <http://www.rfzo.rs/index.php/uredbe>

3. Развијеност инфраструктурне мреже у функцији одрживог развоја демографско-насеобинског система

Инфраструктурна мрежа као део сложеног система просторно-географских категорија представља важан сегмент друштвеног развоја чинећи интегративну детерминанту скупа привредних активности манифестовану узајамним везама надалних центара са осталим насељима Златиборског округа.

3.1. Саобраћај

Мрежа друмских путева је, током историје, одиграла значајну улогу у формирању и развоју мреже насеља са утицајем на повезивање већих насеља

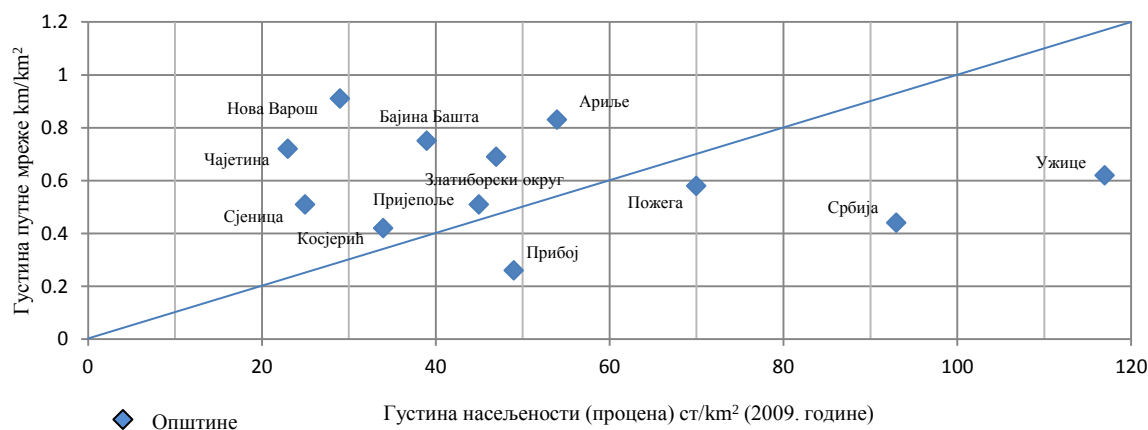
током римског и средњевековног периода. Савремена мрежа путева наследила је трасе некадашњих старих путева. Простор Златиборског округа остварује саобраћајну комуникацију државним путевима (у даљем тексту: ДП) I и II реда и железничким пругама. Дужина категорисане путне мреже износила је 2009. године 4.223 km, од којих је 519 km ДП I реда (А и Б категорије) (12,3%), 732 km ДП II реда (А и Б категорије) (17,3%) и 2.972 km општинских путева (70,4%), од којих је 2.146 km (50,8%) са савременим коловозом (табела III-20 и графикон III-11). Густина путне мреже, у односу на површину територије, износила је 0,48 km/km², што је било изнад републичког просека (0,44 km/km²).

Степен моторизације (188 ПА/1.000 становника) је био приближан републичком просеку (225 ПА/1.000 становника), са најнижим у општини Сјеница (121) и највећим у граду Ужицу (229).

Табела III-20: Путна мрежа и степен моторизације, 2009. године

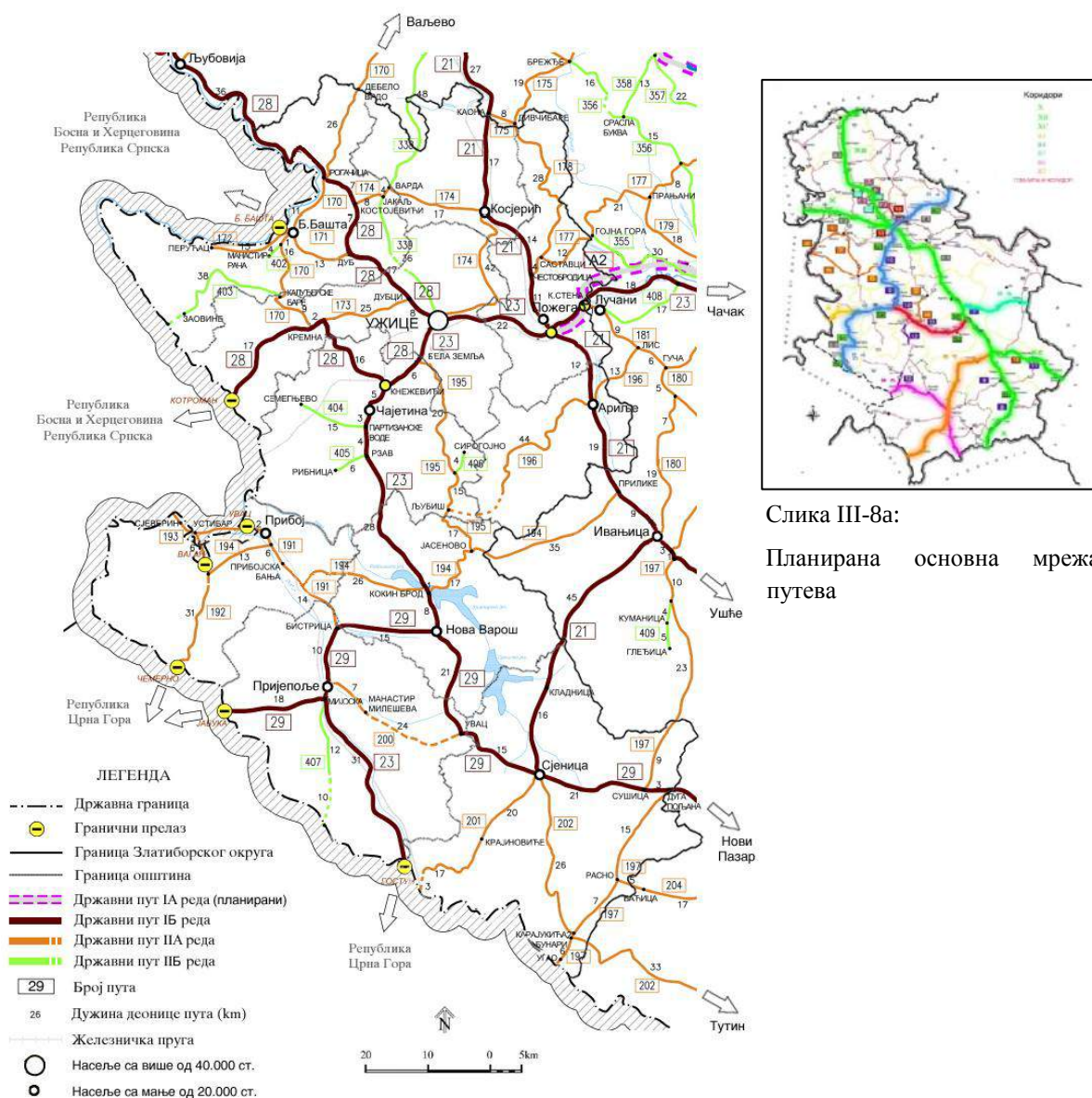
Територија (општине)	Укупна дужина путне мреже		Са савременим коловозом		Државни путеви I реда		Државни путеви II реда		Општински путеви		Густина путне мреже	Степен моторизације
	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%		
Србија	39.200,0	100,0	25.426,0	64,9	4.637,0	11,8	10.400,0	26,5	24.163,0	61,6	0,44	220
Златиборски округ	4.223,0	100,0	2.146,0	50,8	519,0	12,3	732,0	17,3	2.972,0	70,4	0,69	188
Ариље	290,0	100,0	153,0	52,8	12,0	4,1	45,0	15,5	233,0	80,3	0,83	217
Бајина Башта	1.010,0	100,0	400,0	39,6	55,0	5,4	136,0	13,5	819,0	81,1	0,75	185
Косјерић	154,0	100,0	134,0	87,0	33,0	21,4	45,0	29,2	77,0	50,0	0,42	209
Нова Варош	526,0	100,0	176,0	33,5	42,0	8,0	60,0	11,4	424,0	80,6	0,91	127
Пожега	249,0	100,0	213,0	85,5	56,0	22,5	47,0	18,9	146,0	58,6	0,58	209
Прибој	144,0	100,0	96,0	66,7	0,0	0,0	73,0	50,7	72,0	50,0	0,26	160
Пријеполје	425,0	100,0	227,0	53,4	116,0	27,3	26,0	6,1	283,0	66,6	0,51	152
Сјеница	545,0	100,0	124,0	22,8	88,0	16,1	161,0	29,5	296,0	54,3	0,51	121
Ужице	411,0	100,0	298,0	72,5	84,0	20,4	70,0	17,0	257,0	62,5	0,62	229
Чајетина	469,0	100,0	324,0	69,1	33,0	7,0	70,0	14,9	366,0	78,0	0,72	214

Извор: РППЗМ, 2013. године

Графикон III-11: Густина путне мреже према густини насељености 2009. године

Основу друмских веза чинила су 4 ДП I реда и 24 ДП II реда (слика III-8)⁶⁶. На делу територије Златиборског округа планиран је коридор А-2 као веза са коридором 10 (слика III-8а)⁶⁶.

Слика III-8: Мрежа путева Златиборског округа 2009. године

⁶⁶ Извор: <http://www.putevi-srbije.rs/>

Структуру државних путева 2009. године чинили су следећи коридори⁶⁷:

ДП ІБ реда бр. 21: Нови Сад - Ириг - Рума - Шабац - Коцељева - Ваљево - Косјерић - Пожега - Ариље - Ивањица - Сјеница

ДП ІБ реда бр. 23: Појате - Крушевац - Краљево - Прељина - Чачак - Пожега - Ужице - Чајетина - Нова Варош - Пријепоље - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Гостун)

ДП ІБ реда бр. 28: Мали Зворник - Љубовија - Рогачица - Костојевићи - Ужице - Кнежевићи - Кремна - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Котроман),

ДП ІБ реда бр. 29: Државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Јабука) - Пријепоље - Нова Варош - Сјеница - Нова Варош.

ДП ІА реда бр. 170: Ваљево - Поћута - Дебело Брдо - Рогачица - Бајина Башта - Калуђерске Баре - Кремна,

ДП ІА реда бр. 171: Дуб - Бајина Башта - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Бајина Башта),

ДП ІА реда бр. 172: Бајина Башта - Перућац,

ДП ІА реда бр. 173: Кремна - Дубци,

ДП ІА реда бр. 174: Ужице - Каран - Косјерић - Сеча Река - Варда - Јакаљ - Костојевићи,

ДП ІА реда бр. 178: Дивчибаре - Тометино Поље - Саставци,

ДП ІА реда бр. 191: Бистрица - Прибој - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Увац),

ДП ІА реда бр. 192: Државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Чемерно) - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Ваган),

ДП ІА реда бр. 194: Прилике - Катићи - Јасеново - Кокин Брод - Рutoши - Прибојска Бања - Прибој - веза са државним путем 192,

ДП ІА реда бр. 195: Бела Земља - Љубиш - Јасеново,

ДП ІА реда бр. 196: Лис- Ариље - Висока - Љубиш,

ДП ІА реда бр. 197: Каона - Ивањица - Бук - Преко Брдо - Дуга Пољана - Расно - Карајукића Бунари - Угао - државна граница са Црном Гором,

ДП ІА реда бр. 200: Дивчибаре - Тометино Поље - Саставци,

⁶⁷ Уредба о категоризацији државних путева ("Сл. гласник Р. Србије, бр. 105/2013 и 119/2013.)

ДП ПА реда бр. 201: Сјеница - Крајиновиће - Баре - Врбница- државна граница са Црном Гором,

ДП ПА реда бр. 202: Сјеница - Раждагиња - Буђево - Карајукића Бунари - Суви До - Лескова - Веље Поље - Тутин,

ДП ПА реда бр. 204: Расно - Баћица - Манастир Сопоћани - Пазариште

ДП ПБ реда бр. 338: Ваљево - Лелић - Варда,

ДП ПБ реда бр. 339: Јакаљ - Јелова Гора - Ужице,

ДП ПБ реда бр. 402: веза са државним путем 170 - Рача - Манастир Рача,

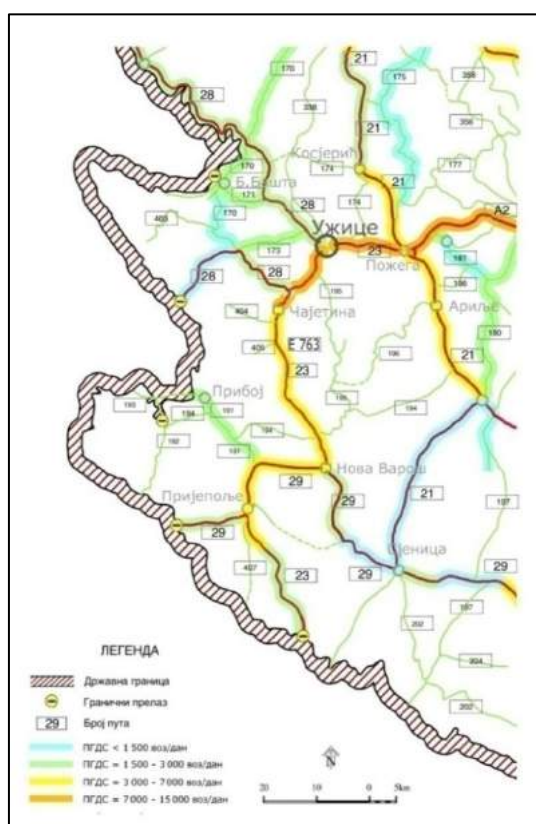
ДП ПБ реда бр. 403: Калуђерске Баре - Митровац - Заовине - државна граница са Босном и Херцеговином,

ДП ПБ реда бр. 404: веза са државним путем 23 - Семегњево,

ДП ПБ реда бр. 405: Рзав - Рибница,

ДП ПБ реда бр. 406: веза са државним путем 195 - Сирогојно,

ДП ПБ реда бр. 407: Мијоска - Камена Гора - Бијов Гроб - државна граница са Црном Гором.

Слика III-9: Интензитет коришћења друмске инфраструктуре 2011. године⁶⁸

Извор: ЈП "Путеви Србије"

Путеви највишег хијерархијског ранга (I категорије) су најважнији сегмент путне мреже јер су део и носиоци свих важнијих саобраћајних токова интернационалног и домаћег саобраћаја (правци према Црној Гори и Босни и Херцеговини). За развој нодалних насеља и округа на општинском и међурегионалном нивоу најважније саобраћајнице су II категорије, којим се креће највећи број радника дневних миграната (27.359 у 2011. години).

Највећи интензитет коришћења друмске инфраструктуре, на дневном нивоу, поклапао се са главним путним правцима у округу (слика III-9).

Најгушћи саобраћај обављао се путем 23, I категорије, који спаја Ужице са нодалним насељима централне Србије и чијим се правцем креће од 7.000 - 15.000 возила⁶⁸. Најмањи значај у друмском саобраћају имали су општински путеви који служе за локалне видове транспорта до главних саобраћајница.

У структури коришћења возила, радника чије место рада није кућа, на нивоу округа, 2011. године, доминирало је коришћење аутомобила (25.315 радника) и међуградских аутобуса (2.220 радника) (табела III-21 у прилогу).

Јавни градски и приградски аутобуски саобраћај (13.314 корисника), који се води трасама државних и општинских путева, је био незадовољавајућег квалитета, поготово у категорији локалних линија, што је у директној вези са квалитетом путне мреже.

Од инфраструктуре железничког саобраћаја заступљени су били:

- магистрална једноколосечна електрификована железничка пруга Е - 79: Београд - Пожега - Врбница - државна граница са Црном Гором, у дужини од 191,5 km. Пруга је саставни део железничке осе бр. 9 и представља везу Црне Горе са коридором 10;
- регионална једноколосечна железничка пруга Сталаћ - Краљево -Пожега, у дужини од 49,3 km. Пруга је електрификована на деоници од Пожеге до Краљева. Код Сталаћа се спаја са пругом Београд - Ниш (коридор 10);
- део трасе укинуте пруге узаног колосека Београд - Сарајево. На подручју града Ужица ова пруга је реконструисана у туристичку пругу „Шарганску осмицу“ која се пружа између Кремана и Мокре Горе преко планине Шарган и наставља све до Вишеграда, у дужини од 22,5 km.

Од објеката намењених обављању ваздушног саобраћаја постоје војни аеродроми у Ужицу („Поникве“) и Сјеници и спортски аеродром у Пријеполу.

Гранични прелази на подручју Златиборског округа су:

- са Републиком Црном Гором: Јабука (Пријеполје) на ДП бр. 29, Гостун (Бродарево) на ДП бр. 23, Чемерно ДП бр. 192 и Врбница-Бијело Поље на

⁶⁸ Возила на дан у просеку годишње. Извор: ЈП "Путеви Србије", Бројање саобраћаја 2011. године

железничкој прузи Београд- Бар;

- са Републиком Српском: Увац-Прибој на ДП бр.191, Ваган-Саставци (Рудо) ДП 192, Котроман на ДП бр. 28, Скелани (Бајина Башта) на ДП бр. 171 и Прибој – Штрпци (Република Српска) на железничкој прузи Београд – Бар.

Највећи проблеми развоја саобраћајне инфраструктуре и њихове последице су: концентрација јавних садржаја у општинским центрима, са већим бројем радних места и дневним миграцијама; пролазак ДП кроз општинске центре; неадекватно развијена мрежа општинске путне мреже у погледу техничких параметара; недостатак и техничко-технолошка застарелост уређаја за светлосну контролу и управљање саобраћајем; лоше стање железничке инфраструктуре; недовољна искоришћеност других видова саобраћаја, пре свега железничког и авио саобраћаја; недостатак и девастација саобраћајне и туристичке сигнализације; непостојање мреже бициклистичких коридора и одсуство јединствене саобраћајне политике⁶⁹.

3.2. Водопривреда

На подручју Златиборског округа налази се 7 акумулација (табела III-22) и 5 хидроелектрана⁷⁰, чиме знатно превазилази остале округе посматрајући водно-енергетску инфраструктуру у Србији (37,5%) са учешћем у укупној производњи електричне енергије од 2.320GW/9.930GW у 2011. години.

Табела III-22: Постојеће акумулације на подручју Златиборског округа

Акумулација	Река	Најближе насеље	Намена
1. Увац (Сјеничко језеро)	Увац	Сјеница	Е, О, В, Р, Т
2. Кокин Брод (Златарско језеро)	Увац	Кокин Брод	Е, О, В, Р, Т
3. Бистрица (Радоњинско језеро)	Увац	Кокин Брод	Е, Р, Т
4. Потпећ	Лим	Прибој	Е, Р, Т
5. Бајина Башта (језеро Перућац)	Дрина	Бајина Башта	В, О, Е, Р, Т
6. Лазићи (језеро Заовине)	Бели Рзав	Бајина Башта	Е, Р, Т
7. Врутци	Ђетиња	Ужице	В, О, Р, Т, П
8. Рибничко језеро	Црни Рзав	Чајетина	В, Р, Т

Легенда намене акумулација: Е – енергетика, О – оплеменавање малих вода, П – контрола поплава, В – снабдевање водом насеља, Р – рибарство, Т – туризам и рекреација.

Инфраструктурни системи за снабдевање водом заснивали су се на локалним извориштима и изданским капацитетима. Делови инфраструктурног система захваљујући повољним дубинама изданских вода (испод 100m) и

⁶⁹ РППЗМ, 2013. године

⁷⁰ <http://www.elektroenergetika.info/he-sr.htm>

задовољавајућом издашношћу могу да се развијају аутономно (Бајина Башта, Нова Варош, Прибој, Пријеполје и Ужице), док остала насеља не могу да обезбеде неопходну поузданост без прикључивања на веће регионалне системе. Већи број локалних изворишта је необезбеђено, али и изворишта регионалних система, што може довести у питање квалитет и опстанак (пример Сјенице чија депонија угрожава Увачко језеро као извориште републичког ранга).

Значајни делови округа поседују балнеолошке предиспозиције услед постојања минералних и термоминералних извора:

- Гостиље - 3,2 l/s (17,0 °C)
- Манастир Рача (Бајина Башта) - 35,0 l/s (17,5 °C)
- Љубиш - 1,2 l/s (19,0 °C)
- Рожанство - 2,2 l/s (20,0 °C)
- Брајковићи - 10,0 l/s (20,0 °C)
- Црно врело (Нова Варош) - 2,0 l/s (20,5 °C)
- Стапарска бања - 2,0 l/s (21,0 °C)
- Рошка бања (Роге) - 5,0 l/s (22,0 °C)
- Висока - 15,0 l/s (25,0 °C)
- Чедово - 5,0 l/s (26,3 °C)
- Прибојска Бања - 40,0 l/s (36,5 °C)
- Биоштанска бања (Ужице) - 35 l/s (37,0 °C)

Систем комуналних вода није пратио развој водоводног система уз непостојање постројења за прераду (канализације су сепарационог типа са одводом у локални водоток) што угрожава екосистем окружења и изворишта (Сјеница и Нова Варош).

3.3 Енергетика, телекомуникација и комунална инфраструктура⁷¹

Електроенергетску мрежу чинила је мрежа далеководна и трафостаница номиналног напона 220 и 110 kV повезаних са дистрибутивном мрежом и

⁷¹ Извор: РППЗМ, 2013. године

трафостаницама напона 35 и 10 kV, које су обезбеђивале квалитетно напајање округа.

Електроенергетска мрежа насеља напајала се из:

1 ТС 220/35 kV „Бајина Башта“; 8 ТС 110/35 kV („Сјеница“, „Чајетина“, „Косјерић“, „Нова Варош“, „Пријепоље“, „Ужице (Пора)“, „Пожега“ и „Севојно“); 1 ТС 3х110/6 kV и дистрибутивних трафостаница 10/04 у оквиру насеља; као и 5 хидроелектрана.

Дистрибутивну мрежу чинили су водови: 220 kV (12 деоница): „Краљево-Пожега“, „Чачак-Пожега“, „Пожега-Пљевља“, „Пожега-Вишеград“, „Пожега-Бајина Башта“, „Бајина Башта-Београд“, „Бајина Башта - Обреновац“, „Бајина Башта-Бајина Башта“, „РХЕ Бајина Башта - Бајина Башта“, „Бајина Башта - Пљевља“ и „Бајина Башта - Бистрица“; и 110 kV (23 деонице) „Чачак-Пожега“, „Гуча- Пожега“, „Пожега-Ивањица“, „Пожега-Севојно“, „Севојно-Косјерић“, „Косјерић -Ваљево“, „Пожега-Ужице“, „Ужице-Севојно“, „Севојно-ЕВП Сушица“, „ЕВП Сушица - ХЕ Кокин брод“, „ХЕ Кокин брод - ХЕ Подпећ“, „ХЕ Кокин брод - Нова Варош“, „Нова Варош - ХЕ Увац“, „ХЕ Увац-Сјеница“, „ХЕ Потпећ- Пријепоље“, „Пријепоље-Бродарево“, „ХЕ Потпећ- Вишеград“, и „ХЕ Потпећ-Пљевља“.

Неравномерно развијање и тешко одржавање објеката угрожавало је сигурност и поузданост снабдевања потрошача електричном енергијом. Електроенергетска мрежа и објекти нису одговарајућег квалитета и квантитета што угрожава планирани развој насеља и садржаја туристичке понуде.

Развој и структура електронских комуникационих система заснивали су се у складу са ППРС (1996, 2010), РППЗМ (2013) и Генералним плановима и циљевима развоја телекомуникационих предузећа. Електронски инфраструктурни систем заснивао се на мрежи: оптичких каблова (између нодалних центара дуж главних магистралних праваца), АТЦ-а и базних станица, а цео простор је покривен радиодифузним системом (слика III-10).

Највеће количине отпада одлагале су се на градске/општинске депоније, а поред градских/општинских депонија, на овом подручју формиран је и већи број нехигијенских одлагалишта отпада („сметлишта“) у приградским зонама и у

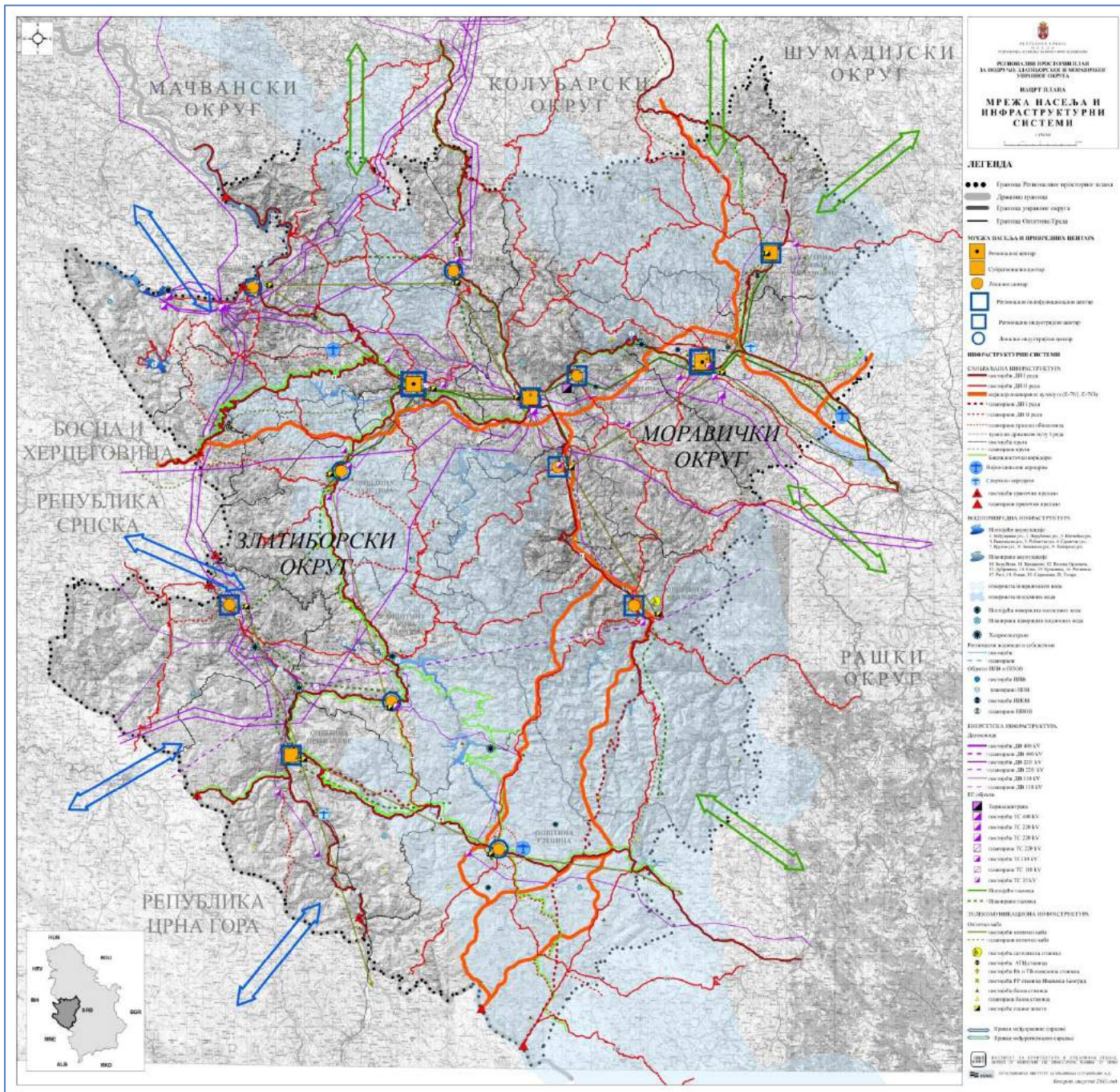
руралним насељима, дуж локалних путева, у коритима речних токова, на пољопривредним површинама и др. Посебан проблем је представљало неконтролисано депоновање амбалажног отпада у акумулације (Перућац и Потпећ). Рециклажа отпада постоји у Прибоју у којима се врши примарна сепарација. Након прикупљања, селектован отпад се највећим делом одлаже на депоније, а само у појединим случајевима се прерађује од стране приватних предузећа (у Новој Вароши погон за рециклирања пластичног отпада и брикетирања отпада из процеса примарне прераде дрвета). Град Ужице и општине Бајина Башта, Пожега, Ариље, Чајетина, Косјерић су 2005. године закључили регионални споразум о основању, изградњи и коришћењу Регионалне санитарне депоније „Дубоко“ (град Ужице). С друге стране, општине Нова Варош, Пријеполје, Прибој и Сјеница потписале су уговор о заједничком организовању одлагања отпада на регионалну санитарну депонију „Бањица“ у насељу Челице (општина Нова Варош).

4. Преглед насеобинско-географских детерминанти

Према приказаним и анализираним показатељима насеобинско-географских елемената система насеља Златиборског округа, у функцији одрживог развоја, може се закључити да су елементи система насеља формирани на основу просторно-географских услова. Општински центри и градска насеља се налазе у зонама веће погодности за развој различитих структура делатности и као такви представљају ареале веће концентрације становништва. Остала насеља, просторно велике дисперзности, одликује мала густина насељености са израженим утицајима природних фактора. Најважнији елементи система насеља (општински центри и градска насеља) били су повезани коридорима највишег ранга (ДП I и II реда) у којима је изразита друштвена активност утемељена на развијеним објектима друштвеног стандарда (образовање, здравство, телекомуникације и комунални системи) што представља основу одрживог развоја система насеља.

Насеља удаљених зона нодалних центара посредно су била део главних путних коридора (осовина развоја) са отежаним условима за интеграцију у главне стратешке и секторске пројекте (РПИС 2010-2014-2021.).

Најважнији сегменти инфраструктурне мреже су били друмски коридор ДП I реда, хидроенергетски капацитети и телекомуникациони системи (слика III-10).

Слика III-10: Мрежа насеља и инфраструктурни системи Златиборског и Моравичког округа, 2011.г.
Извор: РППЗМ 2013. године (ИАУС и ЈУГИНУС)

IV ФУНКЦИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ДЕТЕРМИНАНТЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СИСТЕМА НАСЕЉА

Функцијска развијеност и структуре делатности систематизоване према секторима делатности детерминишу свеукупност деловања и утицаја нодалних насеља на развој и редистрибуцију активног становништва у систему насеља, детерминишући значај сваког од насеља у актуелним друштвено-економским условима одрживог развоја.

1. Функција рада

На основу параметара о односу појединих делатности и њихових сектора у контингенту активног становништва које обавља занимање може се утврдити функцијска диференцијација насеља заснована на следећим истраживачким системима:

- 1.1 Концепт економске базе примењен на основу: а. структуре активног становништва према делатностима (Грчић, 1999) и б. граничних вредности примарних, секундарних и терцијарно-квартарних вредности (Тошић, 1999).
- 1.2 Концепт централних места примењен је на основу: а. структуре радника дневних миграната у активном непољопривредном становништву и степена деаграризације у насеобинском скупу, по методи А. Вељковића (Јовановић, 1988), б. функционалне зависности насеља (Грчић, 1999.) и в. функције квалитета услуга (Vresk, 1990).

1.1. Концепт економске базе

а. На основу скале функцијских карактеристика насеља, према секторима делатности (табела IV-1), издвојени су следећи функцијски типови насеља:

Табела IV-1: Скала функцијских карактеристика насеља према делатностима активног становништва

Функцијске карактеристике	
Функционални тип	A, B и C
Проценат учешћа (већином)	a - примарни, b - секундарни и c - терцијарно-квартарни
Интензитет	1 - високо, 2 - изразито, 3 - доминантно и 4 - претежно

1. Аграрни тип насеља: подразумева удео активног становништва у примарним делатностима са преко 50%. У оквиру основног типа издвојена су три подтипа:

- 1.1 Високо аграрни тип (**A₁**) насеља: више од 83,3% активног становништва у примарним делатностима.
- 1.2 Изразито аграрни тип (**A₂**) насеља: од 66,3% до 83,3% запосленог у примарним делатностима.
- 1.3 Доминантно аграрни тип (**A₃**) насеља: од 50% до 66,6% активних у примарним делатностима.

2. Мешовити тип насеља: подразумева удео активног у примарним делатностима у распону од 33,3 до 50% укључујући три подтипа:

- 2.1 Аграрно-индустријски (**A_{4b}**): од 33,3% до 50% у примарним и доминантнијим учешћем у секундарним делатностима.
- 2.2 Индустријско-аграрни (**B_{4a}**): од 33,3% до 50% у секундарним и доминантнијим учешћем у примарним делатностима.
- 2.3 Аграрно-услужни (**A_{4c}**): од 33,3% до 50% у примарним и већом заступљеношћу у терцијарно-квартарним делатностима.
- 2.4 Услужно-аграрни (**C_{4a}**): од 33,3% до 50% у терцијарним и већим учешћем у примарним делатностима.

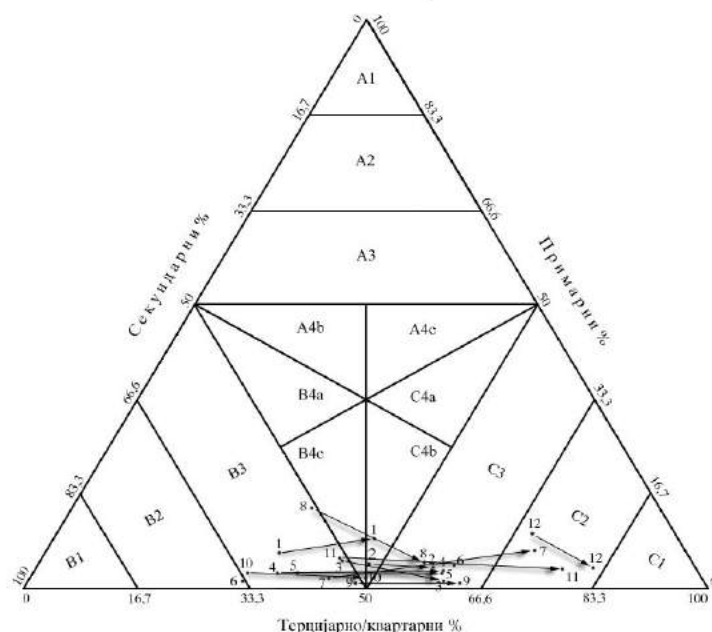
3. Неаграрни тип насеља: подразумева удео активног у примарним делатностима у распону од 16,7% до 33,3% и подтиповима:

- 3.1 Услужно-индустријски (**C_{4b}**): од 33,3% до 50% запосленог у терцијарно-квартарним делатностима са већином у секундарним делатностима.
- 3.2 Индустријско-услужни (**B_{4c}**): од 33,3% до 50% запосленог у секундарним делатностима и већим учешћем у терцијарно-квартарном сектору.

4. **Изразито неаграрни тип насеља:** представља однос запослених у секундарним и терцијарно-квартарним делатностима са подтипovima:

- 4.1 Високо индустријски тип насеља (**B1**): више од 83,3% активног становништва у секундарним делатностима
- 4.2 Изразито индустријски тип насеља (**B2**): од 66,3% до 83,3% запосленог у секундарним делатностима.
- 4.3 Доминантно индустријски (**B3**): од 50% до 66,6% запослених у секундарним делатностима
- 4.4 Високо услужни тип насеља (**C1**): више од 83,3% активног становништва у терцијарно-квартарним делатностима
- 4.5 Изразито услужни тип насеља (**C2**): од 66,3% до 83,3% запослених у терцијарно-квартарним делатностима
- 4.6 Доминантно услужни (**C3**): од 50% до 66,6% запослених у терцијарно-квартарним делатностима

Промене у функцијској структури општинских центара и градских насеља представљене су тенарним дијаграмом са стрелицама од вредности за 1991. годину до вредности за 2011. годину (графикон IV-1)

Графикон IV-1: Тенарни дијаграм функцијског типа насеља (општински центри и градска насеља), 1991-2011. године

Дијаграм указује на висок степен специјализованих делатности у овим нодалним центрима са учешћем преко 50% у услужним и непроизводним делатностима (75% насеља) и на графикону су груписани уз доњи крак троугла који представља терцијарно-квартарни сектор.

Вредности, за општинске центре и градска насеља (табела IV-2), одговарају функцијској фази насеља са великим разликама у пописним годинама. У периоду до 1991. године градска насеља су имала доминантни индустријски карактер (В2 и В3) осим нодалних центара Бајина Башта (C_{4b}) и Златибор (C2). Бајина Башта као услужно-индустријско насеље базирала је своју структуру на секундарним делатностима са бројним индустријским погонима од прераде дрвета до електро-индустрије у корелацији са угоститељско-туристичким делатностима општине. Златибор величином туристичких капацитета представља услужно средиште регионалног значаја и његова структура делатности се није мењала у овом пописном периоду (изразито услужни тип насеља).

Табела IV-2: Функцијски тип насеља (општински центри и градска насеља)
Златиборског округа, 1991-2011.године

Нодални центри	Година	Нодални центар											
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
		Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор
Тип насеља	1991. г.	В3	C _{4b}	В3	В3	В3	В2	В3	В3	В3	В3	В3	С2
	2011. г.	C _{4b}	В3	С3	С3	С3	С3	С2	С3	С3	В _{4c}	С2	С2

Структура делатности се након 1991. године мења из фазе индустријализације у фазу терцијаризације при чему се индустријска база смањује на нивоу округа за 49%. Највеће смањење секундарне гране делатности забележено је у нодалном центру Прибој (76,28%) као последица привредног реструктурирања (предузећа "ФАП", "Полиестер" и др.). Повећање броја радника у индустрији забележено је само у Ариљу (1,85%) са погонима за прераду текстила и металне индустрије. Услужни сектор у општинским и градским центрима има растуће вредности од 1991. године (11,07%) са изразитом специјализацијом делатности тако да су сва насеља са изузетком Бајине Баште и Севојна у групи насеља са индексом (С2 и С3). Највише вредности терцијарног сектора забележене су у нодалним центрима Чајетина и Златибор (201,04 и 156,85 индексних поена) (табела IV-3).

Табела IV-3: Индекс промене делатности у општинским центрима и градским насељима Златиборског округа, 1991-2011. године

Општински центри и градска насеља		Период	Индекс промене					
			PSTQ	P	S	TQ	T	Q
Редни број	Златиборски округ	2002/1991. г.	85,02	72,46	70,72	104,55	109,23	98,32
		2011/2002. г.	87,74	98,06	69,36	103,25	101,69	105,58
		2011/1991. г.	74,59	71,05	49,05	107,96	111,07	103,80
1.	Ариље	2002/1991. г.	86,68	125,43	72,05	105,08	111,98	97,83
		2011/2002. г.	105,72	103,23	101,85	110,89	122,32	97,11
		2011/1991. г.	91,64	129,48	73,39	116,53	136,98	95,00
2.	Бајина Башта	2002/1991. г.	97,23	131,21	84,72	106,82	114,23	96,50
		2011/2002. г.	83,74	55,34	76,35	92,72	86,44	103,07
		2011/1991. г.	81,42	72,61	64,69	99,04	98,74	99,46
3.	Косјерић	2002/1991. г.	91,79	111,76	84,47	98,24	96,50	101,06
		2011/2002. г.	84,48	24,21	68,86	108,40	115,87	96,84
		2011/1991. г.	77,55	27,06	58,16	106,50	111,82	97,83
4.	Нова Варош	2002/1991. г.	77,64	88,28	68,68	91,86	87,18	98,63
		2011/2002. г.	70,79	66,41	49,01	98,78	97,47	100,46
		2011/1991. г.	54,96	58,62	33,66	90,75	84,98	99,09
5.	Пожега	2002/1991. г.	91,27	70,37	83,09	100,83	100,00	102,11
		2011/2002. г.	95,15	93,23	81,75	106,02	111,01	98,52
		2011/1991. г.	86,84	65,61	67,93	106,90	111,01	100,60
6.	Прибој	2002/1991. г.	57,55	88,89	38,41	96,43	97,57	95,06
		2011/2002. г.	81,77	185,58	61,74	94,43	95,15	93,53
		2011/1991. г.	47,06	164,96	23,72	91,05	92,84	88,92
7.	Пријеполје	2002/1991. г.	81,23	87,50	63,43	103,52	109,36	96,09
		2011/2002. г.	79,98	189,68	44,47	102,11	97,67	108,53
		2011/1991. г.	64,97	165,97	28,21	105,70	106,82	104,29
8.	Сјеница	2002/1991. г.	72,31	41,65	70,88	86,26	80,18	93,08
		2011/2002. г.	93,74	63,18	73,71	123,23	116,90	129,35
		2011/1991. г.	67,78	26,32	52,24	106,29	93,72	120,40
9.	Ужице	2002/1991. г.	91,58	42,44	78,81	106,96	114,83	96,42
		2011/2002. г.	89,34	191,67	72,26	101,92	98,24	107,78
		2011/1991. г.	81,82	81,35	56,95	109,01	112,81	103,93
10.	Севојно	2002/1991. г.	109,57	84,52	98,14	136,60	150,00	117,07
		2011/2002. г.	80,88	95,77	65,84	103,00	100,28	108,07
		2011/1991. г.	88,63	80,95	64,61	140,69	150,42	126,52
11.	Чајетина	2002/1991. г.	95,65	77,61	65,57	134,55	145,67	122,22
		2011/2002. г.	100,24	84,62	61,14	124,59	138,00	106,90
		2011/1991. г.	95,89	65,67	40,09	167,64	201,04	130,65
12.	Златибор	2002/1991. г.	121,25	83,58	89,84	136,11	143,93	119,10
		2011/2002. г.	102,42	42,86	92,26	108,97	108,98	108,96
		2011/1991. г.	124,18	35,82	82,89	148,32	156,85	129,78

Остала насеља су пољопривредну грану делатности задржале у мањем проценту у односу на 1991. годину са изменама у правцу терцијарно-квартарног сектора. Само су насеља у општинама Ариље, Бајина Башта, Нова Варош и Сјеница задржале доминацију пољопривредне производње преко 50% (табеле II-44, II-47, II-50 и IV-5).

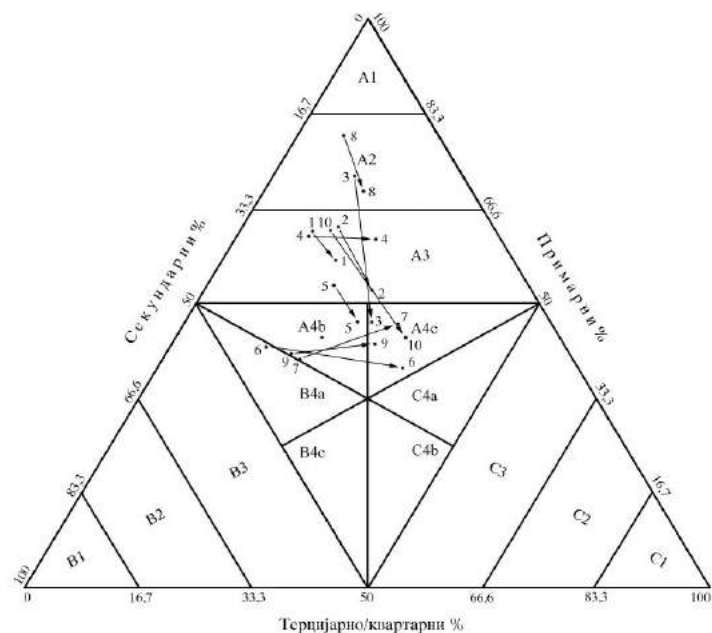
Табела IV-5: Функцијски тип осталих насеља Златиборског округа, 1991-2011. године

Остала насеља	Година										
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина
Тип насеља	1991.	A3	A3	A2	A3	A3	B _{2a}	A _{4b}	A2	A _{4b}	A3
	2011.	A3	A3	A _{4c}	A3	A _{4b}	A _{4c}	A _{4c}	A2	A _{4c}	A _{4c}

Највеће промене су биле сеоским насељима у општини Косјерић и Чајетина у којима је број доминантно запосленог пољопривредног становништва

смањено за 77,28% односно 67,81% (табела IV-4 у прилогу). Укупан однос примарног према осталим секторима износи 1,3:1 што говори да је деаграризација у великој мери заступљена у свим насељима округа.

Тенарни дијаграм осталих насеља Златиборског округа приказује висок степен рашчлањености сеоских насеља са трансформацијама из специјализовано-пољопривредних делатности у мешовити тип насеља (60%) што је манифестовано готово вертикалним линијама тренда у насељима општина Косјерић, Пожега и Чајетина (графикон IV-2). Груписањем у средишњем селу дијаграма јасно се уочава правац деаграризације који је захватио сва сеоска насеља Златиборског округа.

Графикон IV-2: Тенарни дијаграм функцијског типа насеља (остала)
Златиборског округа, 1991-2011. године

б. Други метод заснива се на одређивању функцијског типа насеља на основу граничних вредности примарних, секундарних и терцијарно-квартарних делатности (табела IV-6).

Овом методологијом уочавају се мање разлике у функцијској типологији јер се у оквиру контингента насеља не утврђују прецизне вредности показатеља запослености радника.

Табела IV-6: Методологија издвајања функцијског типа насеља

Делатност						Услов	Функцијски тип насеља
I		II		III-IV			
Min. (%)	Max. (%)	Min. (%)	Max. (%)	Min. (%)	Max. (%)		
60	100	0	40	0	40	I > или = 60%	Аграрни
33,3	60	20	50	0	33,3	I > II > III и IV	Аграрно-индустријски
33,3	60	0	33,3	20	50	I > III и IV > II	Аграрно-услужни
0	40	60	100	0	40	II > или = 60%	Индустријски
20	50	33,3	60	0	33,3	II > I > III и IV	Индустријско-аграрни
0	33,3	33,3	60	20	50	II > III и IV > I	Индустријско-услужни
0	40	0	40	60	100	III и IV > или = 60%	Услужни
20	50	0	33,3	33,3	60	III и IV > I > II	Услужно-аграрни
0	33,3	20	50	33,3	60	III и IV > II > I	Услужно-индустријски

Извор: Тошић, 1999.

На основу ове методологије издвојени су следећи типови насеља у 2011. години (табела IV-7 и слика IV-1):

Општински центри и градска насеља:

1. Индустријско-услужни: Ариље и Сеојно;
2. Услужно-индустријски: Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега и Сјеница;
3. Услужни: Прибој, Пријепоље, Ужице, Чајетина и Златибор.

Остала насеља (општине):

1. Аграрни: Нова Варош и Сјеница;
2. Аграрно-индустријски: Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Пожега, Пријепоље и Ужице;
3. Аграрно-услужни: Прибој;
4. Услужно-аграрни: Чајетина.

Високим степеном удела појединих грана издвојени су специјализовани (аграрни и индустријски тип насеља) и доминантни мешовити тип насеља али се већим степеном генерализације. Најзаступљнији тип насеља у анализираном периоду био је аграрни из чега се закључује да је процес дерурализације текао споро док су параметри процеса деиндустријализације показали јаке промене од - 10,53 индексних поена (само четири насеља су остала са индустријским радницима) (табела IV-7). Услужни и услужно-индустријски сектор у 34 насеља

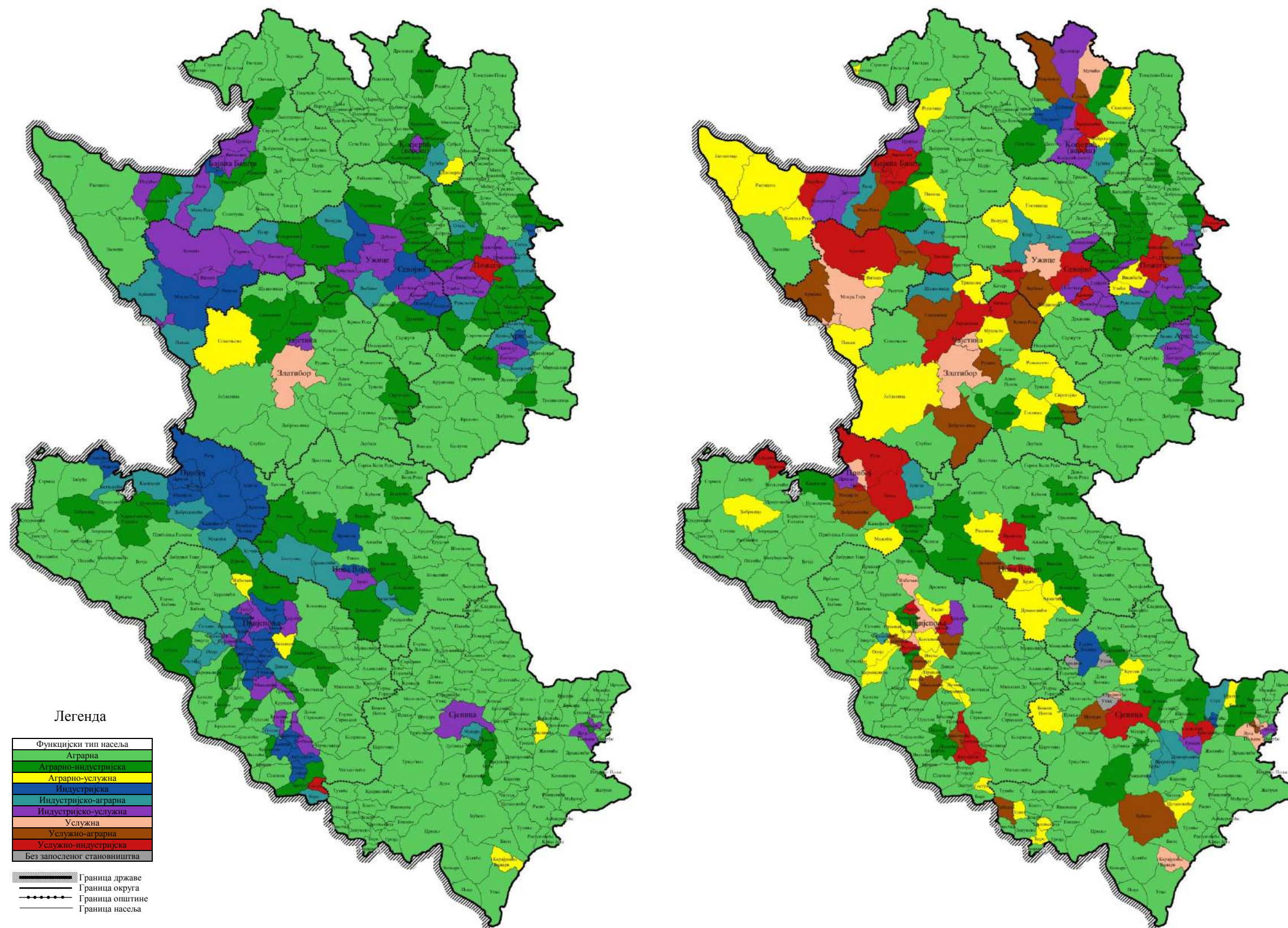
представљао је одраз свеукупних промена економских и друштвених прилика у округу и преласка из фазе деиндустријализације у терцијаризацију насеобинског простора.

Табела IV-7: Типови насеља према граничним вредностима структуре делатности, 1991-2011. године

Општине		Аграрни	Аграрно-индустријски	Аграрно-услужни	Индустријски	Индустријско-аграрни	Индустријско-услужни	Услужни	Услужно-аграрни	Услужно-индустријски
Ариље	1991. г.	12	3	-	1	4	2	-	-	-
	2011. г.	13	3	-	-	2	4	-	-	-
Бајина Башта	1991. г.	24	4	-	1	2	5	-	-	-
	2011. г.	18	2	6	-	1	3	-	1	5
Косјерић	1991. г.	20	4	1	-	1	1	-	-	-
	2011. г.	11	3	2	2	1	3	1	2	2
Нова Варош	1991. г.	19	8	-	2	3	1	-	-	-
	2011. г.	23	3	4	-	-	-	-	1	2
Пожега	1991. г.	15	15	-	1	4	6	-	-	1
	2011. г.	14	15	2	-	3	4	-	1	3
Прибој	1991. г.	14	3	-	12	4	-	-	-	-
	2011. г.	19	2	2	-	1	1	1	2	5
Пријеполје	1991. г.	34	11	2	15	9	8	-	-	1
	2011. г.	49	5	12	-	1	1	2	5	5
Сјеница	1991. г.	91	5	2	-	1	2	-	-	-
	2011. г.	66	8	7	2	4	2	3	4	3
Ужице	1991. г.	9	9	-	6	5	12	-	-	-
	2011. г.	11	6	5	-	3	5	3	3	5
Чајетина	1991. г.	16	5	1	-	-	1	1	-	-
	2011. г.	6	2	6	-	1	-	2	5	2
Укупно	1991. г.	254	67	6	38	33	38	1	-	2
	2011. г.	230	51	46	4	17	23	12	24	32
Индекс промене	2011/1991. г.	90,55	76,12	766,67	10,53	51,52	60,53	1200,00	0,00	1600,00
Просечно у округу	1991. г.	25	7	2	5	4	4	1	0	1
	2011. г.	23	5	5	2	2	3	2	3	4
%	1991. г.	57,86	15,26	1,37	8,66	7,52	8,66	0,23	0,00	0,46
	2011. г.	52,63	11,21	10,53	0,92	3,89	5,26	2,75	5,49	7,32

1991. година

2011. година

Слика IV-1: Функцијски типови насеља Златиборског округа према активном становништву које обавља занимање (економска база), 1991-2011. године

1.2 Концепт централних места

Структура делатности становништва и разлике у појединим секторима проистичу из функционалног усмерења нодалних насеља . Један од најзначајнијих индикатора функцијске диверзификације је место рада односно структура контингента радника чије место рада није и место становања. Анализом броја радника дневних миграната, у појединим секторима делатности, могу да се прате фазе привредног развитка у условима функционалне поларизације насеља, применом следећих метода:

а. Утврђивањем односа радника дневних миграната у активном непољопривредном становништву и степена деаграризације у насеобинском скупу добијају се тачнији подаци о структури делатности радника у насељима, према следећој формули:

$$1. FR_y = \frac{D_m}{A_{np}(s+q)}$$

$$2. FR_x = \frac{A_{np}}{A}$$

FR_y - релативно учешће миграната

FR_x - релативно учешће непољопривредног активног становништва

D_m - радници дневни мигранти у секундарном и терцијарно-квартарном сектору делатности

$A_{np} (s+q)$ - активно непољопривредно становништво у секундарном и терцијарно-квартарном сектору делатности

A - укупно активно (запослено) становништво

Обзиром да су општински центри и градска насеља места концентрације непољопривредне делатности, вредности из табеле IV-8 од 90,94% за Ариље до 99,37% за Ужице потврђују незнатан удео ове гране делатности као сегмент урбаних активности ограничен на периурбани појас ових центара.

Табела IV-8: Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва у општинским центрима и градским насељима, 2002-2011. године

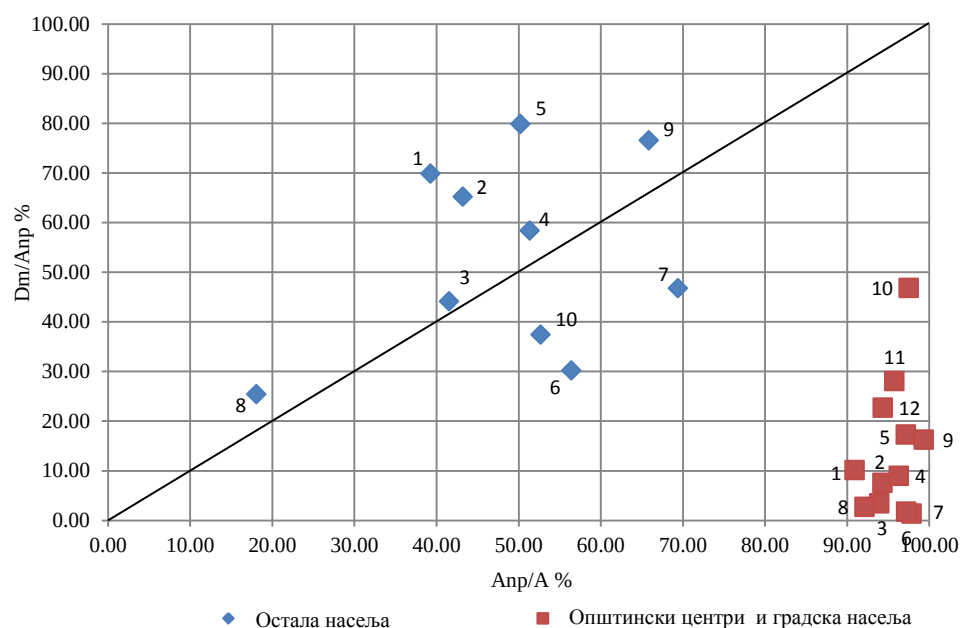
Насеља	2002. године									2011. године								
	Активно ст. I+II+III+IV	Активно ст. II+III+IV	Дневни мигранти Ап(с+тq)	I	II	III	IV	FRy	FRx	Активно ст. I+II+III+IV	Активно ст. II+III+IV	Дневни мигранти Ап(с+тq)	I	II	III	IV	FRy	FRx
Златиборски округ	54.647	53.050	-	1.597	24.769	16.894	11.387	-	97,08	47.946	46.380	-	1.566	17.179	17.179	12.022	-	96,73
Дневни мигранти	7.226	-	7.071	155	4.438	1.533	1.100	13,33	-	9.039	-	8.878	161	4.292	2.706	1.880	19,14	-
1. Ариље	2.395	2.178	--	217	1.186	542	450	-	90,94	2.532	2.308	-	224	1.208	663	437	-	91,15
Дневни мигранти	238	-	220	18	135	29	56	10,10	-	527	-	519	8	333	93	93	22,49	-
2. Бајина Башта	3.616	3.410	-	206	1.514	1.180	716	-	94,30	3.028	2.914	-	114	1.156	1.020	738	-	96,24
Дневни мигранти	292	--	257	35	131	67	59	7,54	-	451	-	440	11	222	110	108	15,10	-
3. Косјерић	1.566	1.471	-	95	745	441	285	-	93,93	1.323	1.300	-	23	513	511	276	-	98,26
Дневни мигранти	56	--	50	6	9	25	16	3,40	-	165	-	160	5	50	80	30	12,31	-
4. Нова Варош	3.482	3.354	-	128	1.875	830	649	-	96,32	2.465	2.380	-	85	919	809	652	-	96,55
Дневни мигранти	316	-	300	16	251	17	32	8,94	-	489	-	482	7	293	87	102	20,25	-
5. Пожега	4.718	4.585	-	133	2.044	1.526	1.015	-	97,18	4.489	4.365	-	124	1.671	1.694	1.000	-	97,24
Дневни мигранти	807	-	794	13	473	184	137	17,32	-	1.036	-	1.021	15	540	264	217	23,39	-
6. Прибој	4.916	4.812	-	104	2.193	1.444	1.175	-	97,88	4.020	3.827	-	193	1.354	1.374	1.099	-	95,20
Дневни мигранти	68	-	66	2	23	26	17	1,37	-	299	-	288	11	63	81	144	7,53	-
7. Пријеполје	4.521	4.395	-	126	1.927	1.460	1.008	-	97,21	3.616	3.377	-	239	857	1.426	1.094	-	93,39
Дневни мигранти	78	-	77	1	37	22	18	1,75	-	308	-	307	1	125	117	65	9,09	-
8. Сјеница	3.515	3.238	-	277	1.757	728	753	-	92,12	3.295	3.120	-	175	1.295	851	974	-	94,69
Дневни мигранти	90	-	87	3	69	3	15	2,69	-	378	-	376	2	239	27	110	12,05	-
9. Ужице	20.832	20.700	-	132	9.231	7.048	4.421	-	99,37	18.612	18.359	-	253	6.670	6.924	4.765	-	98,64
Дневни мигранти	3.395	-	3.370	25	2.579	492	299	16,28	-	3.288	-	3.222	66	1.768	971	483	17,55	-
10. Сеојно	2.861	2.790	-	71	1.689	717	384	-	97,52	2.314	2.246	-	68	1.112	719	415	-	97,06
Дневни мигранти	1.325	-	1.306	19	549	458	299	46,81	-	1.243	-	1.228	15	458	444	326	54,67	-
11. Чајетина	1.232	1.180	-	52	440	421	319	-	95,78	1.235	1.191	-	44	269	581	341	-	96,44
Дневни мигранти	341	-	331	10	95	162	74	28,05	-	643	-	623	20	148	370	105	52,31	-
12. Златибор	993	937	-	56	168	557	212	-	94,36	1.017	993	-	24	155	607	231	-	97,64
Дневни мигранти	220	-	213	7	87	48	78	22,73	-	212	-	212	0	53	62	97	21,35	-

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање према делатности и полу, књ. 13 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004.
Извор: Попис 2011., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање по полу, књ. 11 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

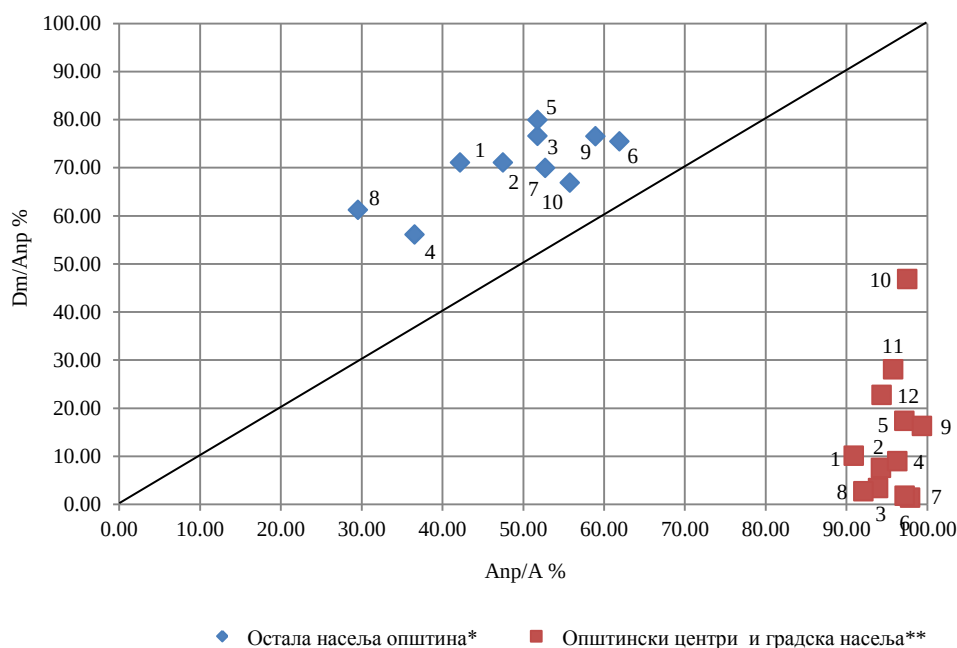
Миграторно активно становништво осталих насеља (табела IV-9 у прилогу) је учествовало са 30,9% односно 37,3% у укупном активном становништву осталих насеља (укупно 22,6% и 28,17%). Висок удео миграната и повећање ових вредности у корелацији са структуром њихове делатности указује на раст непољопривредних делатности и константан пад удела укупног активног пољопривредног становништва у укупном активном становништву.

Функција рада и значај насеља је утолико већи што је мањи проценат радника дневних миграната у активном непољопривредном становништву тј. степен деаграризације је израженији (графикон IV-3а IV-3б). Удаљеношћу од

праве, према x оси, која под углом од 45° полази из координатног почетка повећава се ниво деаграризације и централитет насеља.

Графикон IV-3а: Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва, 2002. године

Графикон IV-3б: Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва 2011. године

* 1. Ариље, 2. Бајина Башта, 3. Косјерић, 4. Нова Варош, 5. Пожега, 6. Прибој, 7. Пријеполје, 8. Сјеница, 9. Ужице и 10. Чајетина.

**1. Ариље, 2. Бајина Башта, 3. Косјерић, 4. Нова Варош, 5. Пожега, 6. Прибој, 7. Пријеполје, 8. Сјеница, 9. Ужице, 10. Сеојно, 11. Чајетина и 12. Златибор.

На основу добијених резултата може се извршити класификација насеља према степену деаграризације и учешћу дневних миграната према утврђеним граничним вредностима за тип насеља према структури делатности (табела IV-10).

Табела IV-10: Граничне вредности типа насеља према степену деаграризације и учешћу дневних миграната

Категорија	Учешће дневних миграната у %	Непољопривредно активно становништво у %
Ia Iб Iв	0 - 25	90 - 100 75-90 50-75
IIa IIб IIв	25 - 50	90 - 100 75 - 90 50 - 75
IIIa IIIб IIIв	> 50	90 - 100 75 - 90 50 - 75

Извор: Јовановић, 1988. године

Категорисање је извршено по следећој подели: а) изразито неаграрна насеља, (б) неаграрна насеља, (в) мешовита насеља. Насеља која не спадају у категорију насеља преко 50% неаграрног становништва су аграрна насеља са диференцираним учешћем миграторног становништва.

Повећањем индекса насеља (II и III група) повећава се и удео миграната. Из табеле IV-11 види се да су највећи значај у функцији рада и бројности имала насеља прве категорије, а само су два нодална центра Севојно и Чајетина била у II категорији као насеља са већим бројем миграната неаграрних делатности.

Табела IV-11: Хијерархија насеља у односу на степен деаграризације и учешћа дневних миграната непољопривредних делатности, 2002-2011. године

Категорија					
Ia		Iб		Iв	
2002.	2011.	2002.	2011.	2002.	2011.
Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Златибор	Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Златибор	-	-	-	-
IIa		IIб		IIв	
2002.	2011.	2002.	2011.	2002.	2011.
Севојно и Чајетина	-	-	-	Прибој, Пријеполје и Чајетина	-
IIIa		IIIб		IIIв	
2002.	2011.	2002.	2011.	2002.	2011.
-	Севојно и Чајетина	-	-	Нова Варош, Пожега и Ужице	Косјерић, Пожега, Прибој, Пријеполје, Ужице и Чајетина
Нодални центри				Остала насеља	

Највећи број сталих насеља су била мешовитог типа. Насеља која припадају наведеним категоријама су највећа насеља округа, општински центри или локални центри на чију су типологију утицали други фактори (туризам, здравство, рударство, грађевинарство, саобраћај и сл.).

Рурална насеља Златиборског округа, 2002. године, доминантна су била у општинама Ариље, Бајина Башта, Косјерић и Сјеница, а у 2011. години у општинама Ариље, Бајина Башта, Нова Варош и Сјеница.

Значај примењеног метода је у томе што се помоћу њега утврђује:

- да ли се ради дневним емигрантима из насеља
- да ли постоји нуклеус неаграрних делатности у насељу
- да ли се ради о приградском насељу

б. Метод функционалне зависности издваја насеља према функционално-демографским капацитетима насеља нарочито применљив за приградска насеља са великим бројем дневних миграната. Функционална зависност (F_1 и F_2) се одређује према обрасцу:

$$F_1 = z/a$$

$$F_2 = T/s$$

(z - број запослених, a - број укупног активног становништва, T - број запослених у трговини, туризму и угоститељству и s - број становника)

На основу понуђених параметара издвојени су следећи типови функционалне самосталности насеља:

1. Функционално самостално насеље: $F_1 > 80$; $F_2 > 5$
2. Делимично самостално насеље: $60 < F_1 < 80$; $F_2 > 3$
3. Делимично зависно насеље: $30 < F_1 < 60$; $F_2 > 2$
4. Потпуно зависно насеље: $F_1 < 30$; $F_2 < 2$

Овом методом утврђено је да су општински центри и градска насеља имали пуну или делимичну функционалну самосталност док се за категорију осталих насеља из сумарних вредности може констатовати да функционалну самосталност имају локални центри рада са пропорционално мањим уделом у терцијарним делатностима (Вигоште, Поглед, Луг, Вишесава, Брајковићи, Бистрица, Висибаба, Узићи, Расна, Дуга Пољана, Мокра Гора, Дријетањ, Мачкат и др.).

Табела IV-12: Вредности за одређивање функционалне самосталности насеља, 2011. године

Општински центри и градска насеља	F ₁	F ₂	Остала насеља	F ₁	F ₂	Број насеља
Ариље	83,56	6	Ариље	2	2	21
Бајина Башта	79,45	6	Бајина Башта	6	-	35
Косјерић	80,44	7	Косјерић	4	2	26
Нова Варош	64,52	5	Нова Варош	1	4	32
Пожега	77,74	7	Пожега	1	4	41
Прибој	71,15	5	Прибој	-	3	32
Пријеполје	67,10	6	Пријеполје	5	14	79
Сјеница	69,91	4	Сјеница	1	2	100
Ужице	83,58	7	Ужице	7	9	40
Севојно	78,92	6	Чајетина	11	3	23
Чајетина	78,18	13				
Златибор	88,39	15				

в. У систему насеља Златиборског округа, а у зависности од фактора функцијског капацитета и бројности делатности формирају се различити центри нодалности. Привредне и ванпривредне делатности односно економски капацитет насеља уз просторно-демографски елемент формирале су јасно издиференцирану слику и улогу сваког насеља у хијерархијској структури општине. Заступљеност привредних и ванпривредних грана у насељима односно учешћа активног становништва у њима, у значајној мери доприносе расту и развоју насеља и својим утицајима утичу на диференцијацију насеља у општини.

Да би се утврдила и формирала хијерахијска скала нодалних центара и осталих насеља неопходни су показатељи централитета односно функција квалитета (врста и нивоа) услуга које нуде насеља. (истраживање је рађено на основу удела активних становника у терцијарно-квартарним делатностима по месту становања).

На основу квантитативних метода Schmook-a и Rochefort-a можемо упоредити вредности за свако насеље:

$$1. \text{ Schmook: } C = S_n \left(\frac{t_m}{S_n} - \frac{t_{ro}}{S_o} \right)$$

C - централитет, t_m - терцијарна запосленост у насељу, S_n - становништво насеља, t_{ro} - терцијарна запосленост у општини без центра општине, S_o - становништво у општини без центра општине

$$2. \text{ Rochefort: } x\text{-оса } t_n/T_o \quad y\text{-оса } t_n/S_{an}$$

t_n - терцијарно-квартарна запосленост у насељу, T_o - терцијарно-квартарна запосленост у општини, S_{an} - активно становништво у насељу

1. Хетерогеност демографске величине насеља (стандардна девијација за нодална насеља само у случају Ужица и Сјеница прелази 3) и велика одступања у квантитету функцијских вредности указују на хијерархијску разлику између нодалних насеља (табела IV-13).

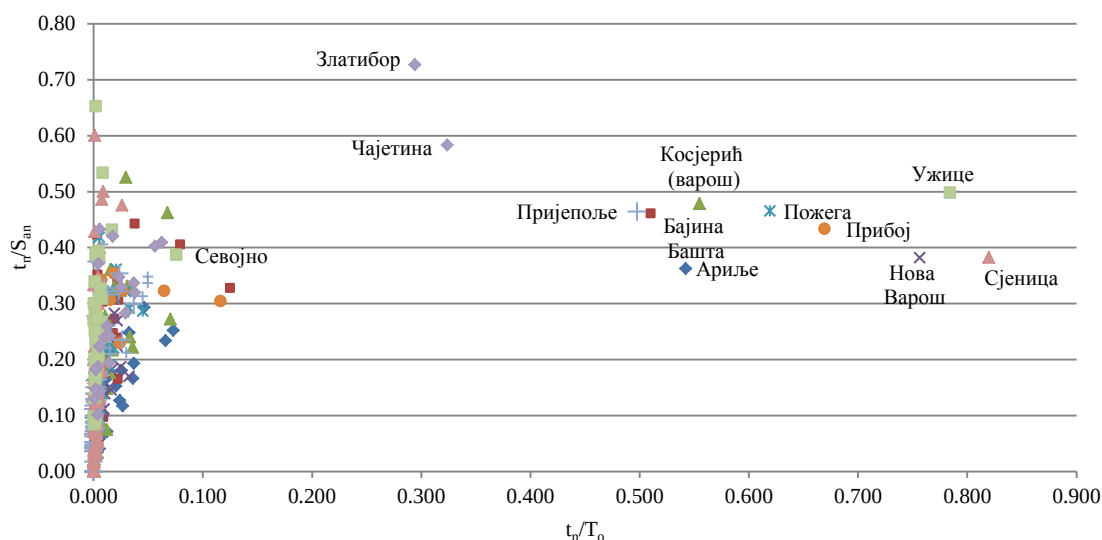
Табела IV-13: Централитет насеља Златиборског округа по методи Schmook-a, 2011. године

Редни број	Насеље	Број становника	С	σ	Редни број	Насеље	Број становника	С	σ	Редни број	Насеље	Број становника	С	σ
1.	Ариље	2.536	578,26	1-2	8.	Горобиле	1.321	10,90	>3	11.	Кнежевац	93	4,21	>3
2.	Вигоште	236	53,60	>3	9.	Радови	422	9,80	>3	12.	Штавал	268	3,96	>3
3.	Поглед	201	41,28	>3	10.	Врањани	437	9,30	>3	13.	Понорац	233	3,01	>3
4.	Церова	1.175	40,00	>3	11.	Здравчићи	444	9,60	>3	14.	Врапци	35	2,95	>3
5.	Вране	269	15,96	>3	12.	Тучково	146	8,40	>3	15.	Ушак	9	2,73	>3
6.	Богојевићи	283	15,28	>3	13.	Тврдићи	263	3,70	>3	16.	Врсјенице	146	2,62	>3
7.	Грдовићи	451	10,48	>3	14.	Гугаљ	243	1,7	>3	17.	Плана	18	2,46	>3
8.	Драгојевац	264	1,88	>3	15.	Отањ	329	1,10	>3	18.	Страјиниће	20	2,40	>3
1.	Бајина Башта	9.148	843,42	2-3	16.	Прилипац	294	0,60	>3	19.	Шушуре	26	2,22	>3
2.	Луг	2.789	152,10	>3	17.	Честобродица	268	0,20	>3	20.	Кладница	363	2,11	>3
3.	Вишесава	1.706	103,40	>3	1.	Прибој	14.920	981,00	1-2	21.	Багачиће	66	2,02	>3
4.	Обајгора	819	48,10	>3	2.	Бања	3.013	129,02	>3	22.	Голубан	39	1,83	>3
5.	Перућац	530	23,00	>3	3.	Рача	19.04	49,60	>3	23.	Ступ	182	1,54	>3
6.	Пилица	537	13,30	>3	4.	Милијеш	568	13,20	>3	24.	Богут	52	1,44	>3
7.	Црвица	658	13,20	>3	5.	Добриловићи	439	12,10	>3	25.	Сугубине	155	1,35	>3
8.	Рогачица	634	11,60	>3	6.	Читлук	967	2,30	>3	26.	Бачија	24	1,28	>3
9.	Мала Река	427	11,30	>3	1.	Пријеполје	13.330	1.053,70	2-3	27.	Драгојловиће	125	1,25	>3
10.	Коњска Река	78	5,20	>3	2.	Залуг	1.205	55,45	>3	28.	Распоганче	126	1,22	>3
11.	Јагошница	77	3,30	>3	3.	Ковачевац	1.604	50,56	>3	29.	Чедово	70	0,9	>3
12.	Зауглине	279	3,10	>3	4.	Селашница	677	46,53	>3	30.	Забрђе	41	0,77	>3
13.	Рача	591	2,90	>3	5.	Ташево	1.974	33,86	>3	31.	Баре	46	0,62	>3
14.	Бачеви	141	1,90	>3	6.	Ратајска	2.032	26,48	>3	32.	Петрово Поље	17	0,49	>3
15.	Бесеровина	187	1,30	>3	7.	Гробице	232	15,48	>3	33.	Крстац	18	0,46	>3
16.	Придоли	287	1,30	>3	8.	Чадње	303	19,67	>3	34.	Доње Лопиже	85	0,45	>3
1.	Косјерић (варош)	3.992	467,64	0-1	9.	Миљевићи	478	13,42	>3	35.	Гошево	54	0,38	>3
2.	Брајковићи	715	38,80	>3	10.	Кошевине	966	10,74	>3	36.	Сушица	23	0,31	>3
3.	Косјерић (село)	898	28,16	>3	11.	Лучице	156	8,84	>3	37.	Грабовица	24	0,28	>3
4.	Шеврљуге	277	21,84	>3	12.	Осоје	466	7,74	>3	38.	Машовиће	130	0,10	>3
5.	Мрчићи	258	21,36	>3	13.	Седобро	304	7,56	>3	39.	Вишњева	32	0,04	>3
6.	Тубићи	449	11,08	>3	14.	Ораовац	254	6,06	>3	40.	Биоц	66	0,02	>3
7.	Бјелоперица	265	3,35	>3	15.	Прањци	326	5,14	>3	1.	Ужице	52.646	4.845,02	>3
8.	Цикоте	225	3,00	>3	16.	Милешево	90	5,10	>3	2.	Севојно	7.101	210,87	1-2
1.	Нова Варош	8.795	933,30	1-2	17.	Гостун	64	2,96	>3	3.	Дријетањ	1.316	83,92	>3
2.	Бистрица	694	21,36	>3	18.	Избичањ	31	2,59	>3	4.	Мокра Гора	549	57,63	>3
3.	Дражевићи	371	19,74	>3	19.	Чаушевићи	149	0,61	>3	5.	Котроман	123	14,01	>3
4.	Брдо	320	17,80	>3	20.	Расно	379	0,31	>3	6.	Поточање	509	10,83	>3
5.	Вранеша	404	17,76	>3	21.	Мрчковина	16	0,24	>3	7.	Љубање	787	10,69	>3
6.	Радонија	572	13,68	>3	22.	Виница	362	0,18	>3	8.	Горјани	653	10,11	>3
7.	Дрмановићи	364	10,16	>3	1.	Сјеница	14.060	1.403,20	>3	9.	Крвави	245	7,15	>3
8.	Јасеново	174	7,56	>3	2.	Дуга Пољана	477	43,69	>3	10.	Буар	1.082	2,34	>3
9.	Божетићи	288	2,72	>3	3.	Врбница	136	15,92	>3	11.	Стрмац	225	1,75	>3
1.	Пожега	13.153	1.378,70	2-3	4.	Кокошиће	100	14	>3	12.	Збојштица	167	0,29	>3
2.	Висибаба	1.193	76,70	>3	5.	Карајукића Б.	102	12,94	>3	1.	Чајетина	3.336	354,88	1-2
3.	Узићи	489	32,10	>3	6.	Трешњевица	56	7,32	>3	2.	Златибор	2.821	358,43	1-2
4.	Расна	995	29,50	>3	7.	Градац	90	6,3	>3	3.	Мачкат	905	24,15	>3
5.	Бакионица	654	25,34	>3	8.	Брњица	193	6,21	>3	4.	Рожанство	387	0,21	>3
6.	Пријановићи	396	19,40	>3	9.	Зајечиће	375	4,75	>3					
7.	Глумач	684	11,60	>3	10.	Вапа	254	4,38	>3					

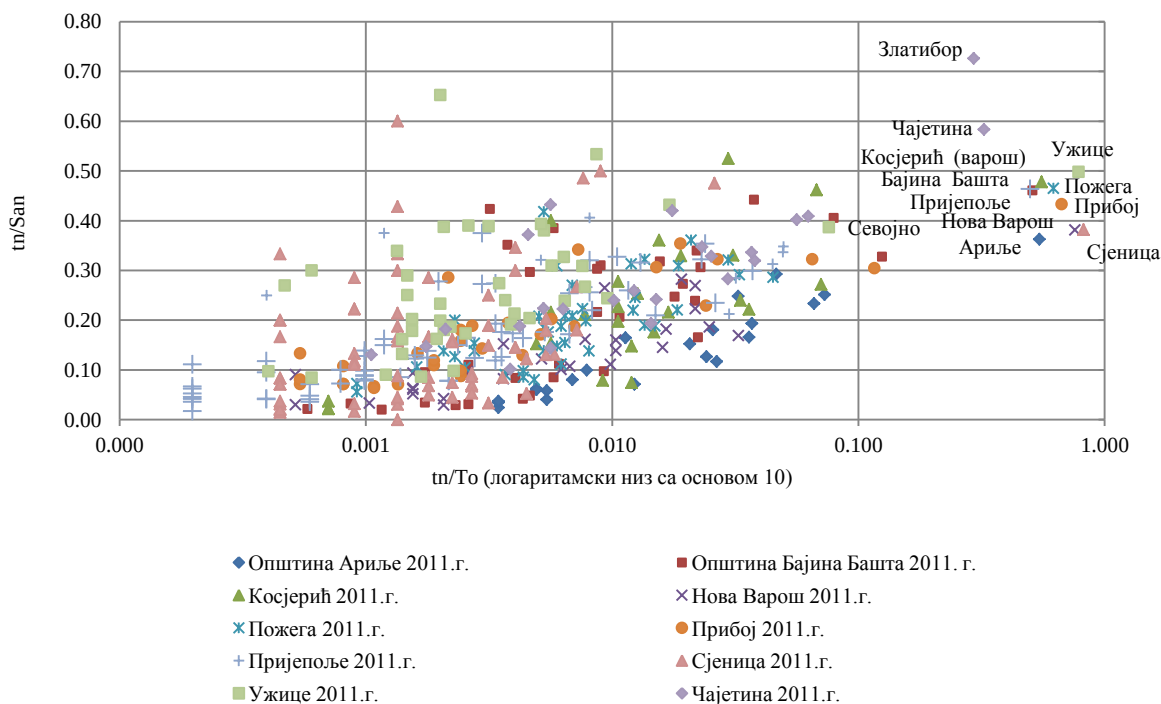
Позитивне вредности централитета имала су 142 насеља, док су вредности за остала (299) била са неповољном структуром делатности анализираних сектора. Осим нодалних насеља виши степен централитета од осталих насеља у округу имали су територијално и гравитационо најближа насеља у којима су заступљене

осим терцијарних и секундарне делатности. (Вигоште, Луг, Вишесава, Висибаба, Бања, Залуг, Дријетањ и др.).

2. Графичким приказом централитета методом М. Rochefort-а уочавају се разлике између високих вредности за општинске центре и градска и остала насеља округа са изузетком Севојна (48,06% секундарне и 49,01% терцијарно/квартарне делатности) (графикони IV-5а и IV-5b).

Графикон IV-4а: Централитет насеља Златиборског округа по методи Rochefort-а, 2011.године

Графикон IV-4б: Централитет насеља Златиборског округа по методи Rochefort-а, 2011.године

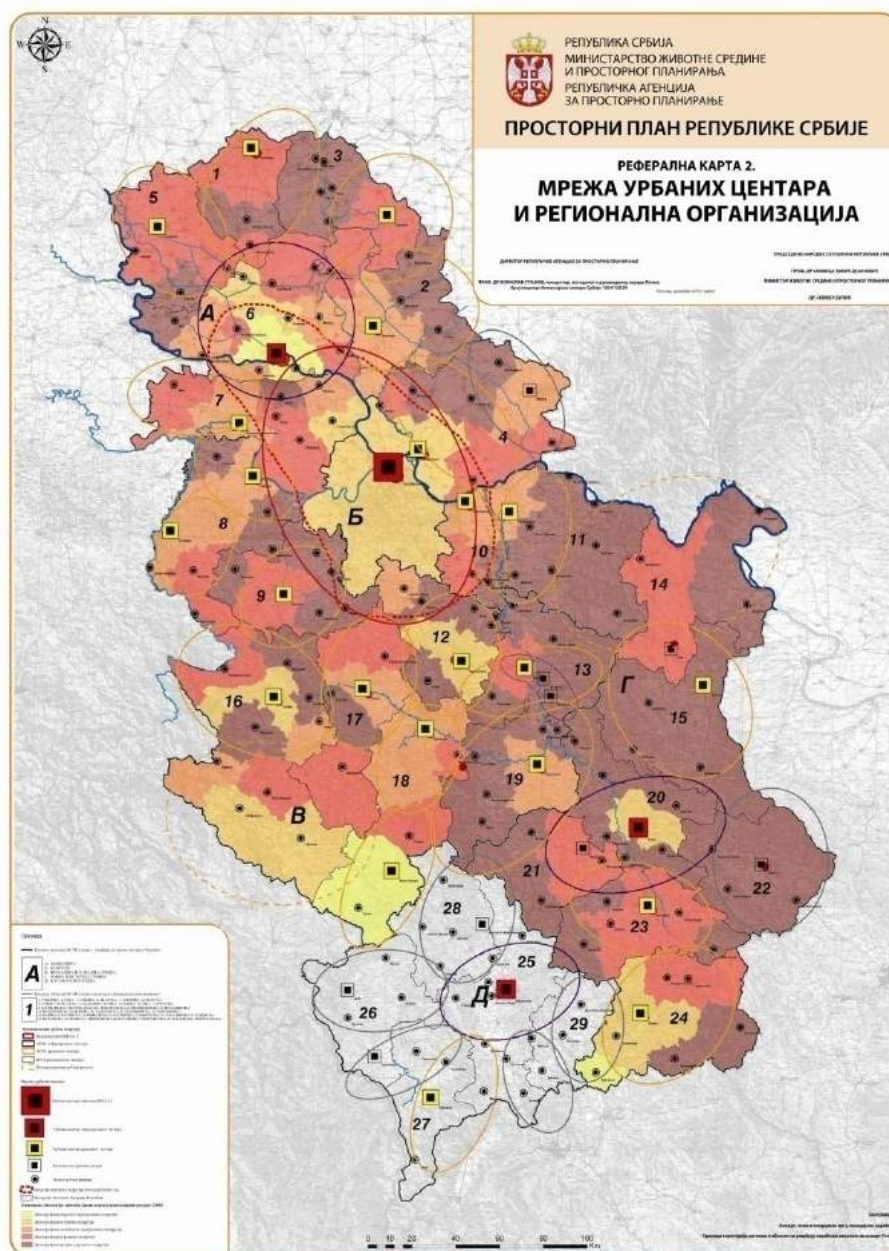
2. Функција центра рада као индикатор просторне мобилности радне снаге

Степен развијености социо-економских елемената нодални центри испољавају путем сложене структуре међузависних односа са окружењем. Са својом ужом и широм околином град је вишеструко повезан хетерогеним просторно-функцијским везама. Интензитет повезаности са околином условљен је нодалношћу града и насеобинско-функцијским одликама околине. (Стаменковић, Бачевић, 1992).

Истраживање и утврђивање ових интеракција базира се на синтези просторне покретљивости радне снаге са функцијско-демографским капацитетима нодалних центара у облику дневних урбаних система (ДУС) (Доксијадис, 1982) односно функционалних урбаних подручја (ФУП)⁷². Основни предуслов развоја нодалних центара кроз дневне миграционе процесе су премисе:

- да интензитет и смерови дневне миграције, на једној страни, и просторна дистрибуција насеља исходишта и одредишта дневних миграната на другој, дају могућност за одређивање граница тј. просторног обухвата дневних урбаних система;
- да се окупљањем и интеграцијом територија насеља сличних миграционих особина утврђују поља функцијског утицаја градског центра; и
- да се на бази интензитета дневне миграције врши унутрашња диференцијација дневног урбаног система.

⁷² Појам функционално подручје и функционално урбано подручје (ФУП) уведен је Просторним планом Републике Србије (1996. и 2010. године) са циљем да се дефинише просторно-функционална организација и обезбеди: а) рационализација управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана, б) организација јавних служби усклађенија са потребама, могућностима и интересима локалних заједница и ефикасније координисање активности и програма локалних заједница (слика IV-1). На овај начин конституисано је 34 функционална подручја (са регионалним или центром вишег реда као центром датог подручја) који својим функцијама покрива територије три или више општина. Основна методолошка разлика између два Просторна плана је у територијалним диметима и критеријумима за дефинисање подручја. Према Просторном плану из 1996. године покривена је целокупна републичка територија (арбитрарно дефинисање простора према општинским границама), а по последњем просторном плану из 2010. године 60% територије (узете су у обзир дневне миграције у комбинацији са демографском величином и степеном урбанизације).

Слика IV-2: Функционало-урбана подручја Србије⁷³

Смерови, интензитет и територијални домет дневних миграција су дефинисани просторним (припадност функционалном урбаном подручју) и квантитативним вредностима диверзификованих радних места. У савременим условима развоја насеља простор интеракције радника између места рада и места становања дефинише се као простор поља утицаја као резултат савремених процеса децентрализације урбанизације (Тошић, Невенић, 2007).

⁷³ Извор: Министарство животне средине и просторног планирања, Просторни план Републике Србије (2010-2014-2021.).

Демографске компоненте, односно индикатори модела просторно-функцијског испољавања дневних урбаних система заснованих на функцији рада су:

1. Однос броја становника језгра дневног урбаног система и насеља са којима се одвија интеракција током дана.
2. Број запослених у центру рада и учешће дневних имиграната у укупном броју запослених.
3. Број дневних емиграната и њихово учешће у укупном броју радника који станују у насељима која дају раднике центру рада.
4. Учесће дневних емиграната у укупном броју радника насеља која дају дневне мигранте.
5. Број дневних имиграната у центру рада.
6. Учесће дневних имиграната у центар рада од укупног броја дневних емиграната из места становања.
7. Учесће дневних емиграната у центар рада у укупном броју радника места становања.

Највиши степен функцијске међузависности центара рада и центара становања, изражен дневном миграцијом радника се остварује између насеља која припадају истим општинама (табела IV-14). У посматраном периоду (2002-2011. године) ове миграције су чиниле 82,12% односно 77,36% дневних миграција активног становништва које обавља занимање.

Највеће промене у дневним кретањима биле су у нодалним центрима Пријепоље, Сјеница и Косјерић (просечно 391,33 индексних поена) и биле су доминантно јаког интензитета (табела IV-15). Повећање броја миграната базирано је на доброј повезаности општинских насеља са центром рада и осталим центрима у окружењу сразмерно промени структуре делатности ових области.

Табела IV-14: Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, 2002-2011. године

Општина	Године	Укупно радника	Укупно миграната	Учешће миграната у укупно запосленом становништву	Дневни мигранти							
					У оквиру исте општине		У другој општини		У другој држави		Непознато	
					Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Златиборска област	2002.	113.091	25.193	22,28	20.259	80,42	4.056	16,10	167	0,66	711	2,82
	2011.	97.276	27.359	28,13	21.166	77,36	6.087	22,25	106	0,39	-	-
Општински центри и градска насеља	2002.	55.435	7.290	13,15	5.147	70,60	1.971	27,04	72	0,99	100	1,37
	2011.	48.114	9.044	18,80	5.506	60,88	3.473	38,40	65	0,72	-	-
Остала насеља	2002.	57.656	17.903	31,05	15.112	84,41	2.085	11,65	95	0,53	611	3,41
	2011.	49.162	18.315	37,25	15.660	85,50	2.614	14,27	41	0,22	-	-
Ариље	2002.	8.357	2.013	24,09	1.803	89,57	193	9,59	2	0,10	15	0,75
	2011.	8.318	2.355	28,31	2.084	88,49	266	11,30	5	0,21	-	-
Општински центар	2002.	2.419	240	9,92	146	60,83	93	38,75	1	0,42	0	0,00
	2011.	2.536	527	20,78	378	71,73	149	28,27	0	0,00	-	-
Остала насеља	2002.	5.938	1.773	29,86	1.657	93,46	100	5,64	1	0,06	15	0,85
	2011.	5.782	1.828	31,62	1.706	93,33	117	6,40	5	0,27	-	-
Бајина Башта	2002.	12.265	2.907	23,70	2.546	87,58	279	9,60	63	2,17	19	0,65
	2011.	10.148	2.888	28,46	2.403	83,21	472	16,34	13	0,45	-	-
Општински центар	2002.	3.638	294	8,08	203	69,05	45	15,31	41	13,95	5	1,70
	2011.	3.031	451	14,88	307	68,07	136	30,16	8	1,77	-	-
Остала насеља	2002.	8.627	2.613	30,29	2.343	89,67	234	8,96	22	0,84	14	0,54
	2011.	7.117	2.437	34,24	2.096	86,01	336	13,79	5	0,21	-	-
Косјерић	2002.	5.169	795	15,38	628	78,99	124	15,60	0	0,00	43	5,41
	2011.	3.693	1.122	30,38	956	85,20	164	14,62	2	0,18	-	-
Општински центар	2002.	1.572	56	3,56	14	25,00	41	73,21	0	0,00	1	1,79
	2011.	1.324	165	12,46	108	65,45	56	33,94	1	0,61	-	-
Остала насеља	2002.	3.597	739	20,54	614	83,09	83	11,23	0	0,00	42	5,68
	2011.	2.369	957	40,40	848	88,61	108	11,29	1	0,10	-	-
Нова Варош	2002.	6.507	1.239	19,04	1.144	92,33	74	5,97	1	0,08	20	1,61
	2011.	4.934	1.012	20,51	850	83,99	160	15,81	2	0,20	-	-
Општински центар	2002.	3.535	317	8,97	269	84,86	36	11,36	0	0,00	12	3,79
	2011.	2.471	489	19,79	389	79,55	99	20,25	1	0,20	-	-
Остала насеља	2002.	2.972	922	31,02	875	94,90	38	4,12	1	0,11	8	0,87
	2011.	2.463	523	21,23	461	88,15	61	11,66	1	0,19	-	-
Пожега	2002.	12.950	4.155	32,08	2.402	57,81	1.715	41,28	1	0,02	37	0,89
	2011.	11.453	3.987	34,81	2.413	60,52	1.560	39,13	14	0,35	-	-
Општински центар	2002.	4.888	826	16,90	96	11,62	717	86,80	1	0,12	12	1,45
	2011.	4.502	1.036	23,01	299	28,86	727	70,17	10	0,97	-	-
Остала насеља	2002.	8.062	3.329	41,29	2.306	69,27	998	29,98	0	0,00	25	0,75
	2011.	6.951	2.951	42,45	2.114	71,64	833	28,23	4	0,14	-	-
Прибој	2002.	8.077	616	7,63	488	79,22	73	11,85	42	6,82	13	2,11
	2011.	7.483	1.919	25,64	1.549	80,72	352	18,34	18	0,94	-	-
Општински центар	2002.	4.995	70	1,40	7	10,00	44	62,86	15	21,43	4	5,71
	2011.	4.062	300	7,39	81	27,00	206	68,67	13	4,33	-	-
Остала насеља	2002.	3.082	546	17,72	481	88,10	29	5,31	27	4,95	9	1,65
	2011.	3.421	1.619	47,33	1.468	90,67	146	9,02	5	0,31	-	-
Пријеполје	2002.	12.369	2.663	21,53	2.485	93,32	114	4,28	32	1,20	32	1,20
	2011.	11.676	3.341	28,61	3.005	89,94	308	9,22	28	0,84	-	-
Општински центар	2002.	4.596	78	1,70	22	28,21	39	50,00	8	10,26	9	11,54
	2011.	3.644	310	8,51	193	62,26	103	33,23	14	4,52	-	-
Остала насеља	2002.	7.773	2.585	33,26	2.463	95,28	75	2,90	24	0,93	23	0,89
	2011.	8.032	3.031	37,74	2.812	92,77	205	6,76	14	0,46	-	-
Сјеница	2002.	9.916	836	8,43	328	39,23	55	6,58	10	1,20	443	52,99
	2011.	6.127	903	14,74	756	83,72	140	15,50	7	0,78	-	-
Општински центар	2002.	3.650	91	2,49	76	83,52	12	13,19	1	1,10	2	2,20
	2011.	3.339	379	11,35	290	76,52	82	21,64	7	1,85	-	-
Остала насеља	2002.	6.266	745	11,89	252	33,83	43	5,77	9	1,21	441	59,19
	2011.	2.788	524	18,79	466	88,93	58	11,07	0	0,00	-	-
Ужице	2002.	31.473	8.623	27,40	7.449	86,39	1.080	12,52	13	0,15	81	0,94
	2011.	28.011	7.768	27,73	5.602	72,12	2.150	27,68	16	0,21	-	-
Општински центар и градско насеље	2002.	23.878	4.749	19,89	3.883	81,76	806	16,97	5	0,11	55	1,16
	2011.	20.949	4.532	21,63	2.820	62,22	1.702	37,56	10	0,22	-	-
Остала насеља	2002.	7.595	3.874	51,01	3.566	92,05	274	7,07	8	0,21	26	0,67
	2011.	7.062	3.236	45,82	2.782	85,97	448	13,84	6	0,19	-	-
Чајетина	2002.	6.008	1.346	22,40	986	73,25	349	25,93	3	0,22	8	0,59
	2011.	5.433	2.064	37,99	1.548	75,00	515	24,95	1	0,05	-	-
Општински центар и градско насеље	2002.	2.264	569	25,13	431	75,75	138	24,25	0	0,00	0	0,00
	2011.	2.256	855	37,90	641	74,97	213	24,91	1	0,12	-	-
Остала насеља	2002.	3.744	777	20,75	555	71,43	211	27,16	3	0,39	8	1,03
	2011.	3.177	1.209	38,05	907	75,02	302	24,98	0	0,00	-	-

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.13 и непубликовани подаци, РЗС, 2004..године

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и непубликовани подаци, РЗС, 2013. године

Табела IV-15: Индекс промене броја дневних миграната, 2002-2011. године

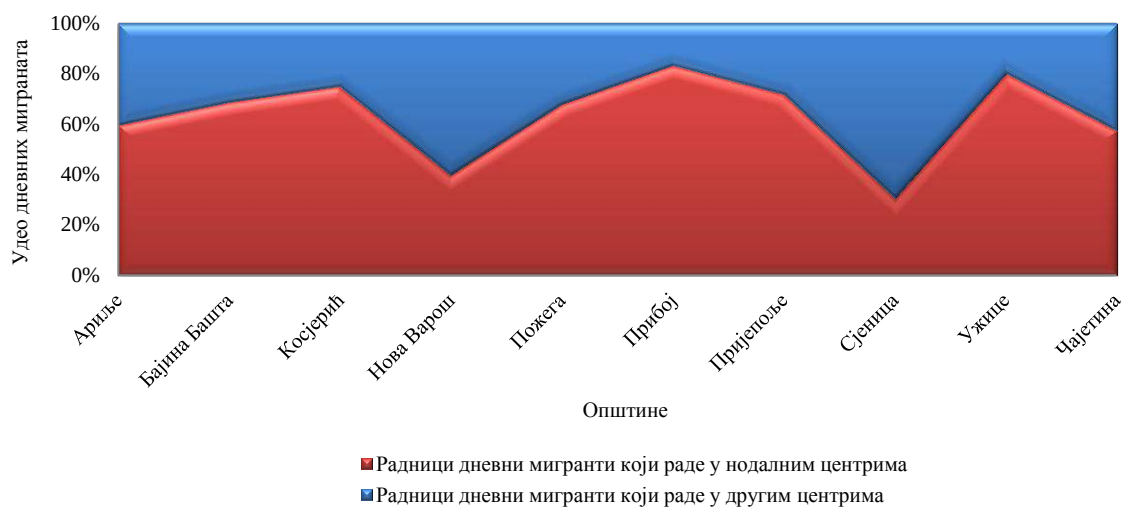
Општине/насеља	Укупно радника			Дневни мигранти												Интензитет промене броја миграната*			
				1.			2.			3.			4.						
				Укупно дневних миграната			У истој општини			У другој општини			У другој држави						
	2011-2002. г.			2011-2002. г.			2011-2002. г.			2011-2002. г.			2011-2002. г.						
Број	Индекс	Стопа (%)	Број	Индекс	Стопа (%)	Број	Индекс	Стопа (%)	Број	Индекс	Стопа (%)	Број	Индекс	Стопа (%)	1.	2.	3.	4.	
Златиборски округ	-15.815	86,02	-15,04	2.166	108,60	8,24	907	104,48	4,38	2.031	150,07	40,04	-61	63,47	-44,53	С	С	Ј	Ј
О.ц. и г.н.	-7.321	86,79	-14,14	1.754	124,06	21,48	359	106,97	6,74	1.502	176,20	55,18	-7	90,28	-10,14	Ј	С	Ј	С
Остала насеља	-8.494	85,27	-15,90	412	102,30	2,28	548	103,63	3,56	529	125,37	22,51	-54	43,16	-79,41	С	С	Ј	Ј
Ариље	-39	99,53	-0,47	342	116,99	15,66	281	115,59	14,45	73	137,82	31,74	3	250,00	75,00	У	У	Ј	Ј
Општински центар	117	104,84	4,72	287	219,58	74,74	232	258,90	88,55	56	160,22	46,28	-1	0,00	-100,00	Ј	Ј	Ј	-
Остала насеља	-156	97,37	-2,66	55	103,10	3,05	49	102,96	2,91	17	117,00	15,60	4	500,00	133,33	С	С	У	Ј
Бајина Башта	-2.117	82,74	-18,89	-19	99,35	-0,66	-143	94,38	-5,78	193	169,18	51,33	-50	20,63	-131,58	С	С	Ј	Ј
Општински центар	-607	83,32	-18,20	157	153,40	42,09	104	151,23	40,78	91	302,22	100,00	-33	19,51	-132,00	Ј	Ј	Ј	Ј
Остала насеља	-1.510	82,50	-19,18	-176	93,26	-6,97	-247	89,46	-11,13	102	143,59	35,79	-17	22,73	-121,43	У	У	Ј	Ј
Косјерић	-1.476	71,45	-33,31	327	141,13	34,10	328	152,23	41,41	40	132,26	27,78	2	0,00	200,00	Ј	Ј	Ј	-
Општински центар	-248	84,22	-17,13	109	294,64	98,20	94	771,43	154,10	15	136,59	30,61	1	0,00	100,00	Ј	Ј	Ј	-
Остала насеља	-1.228	65,86	-41,17	218	129,50	25,71	234	138,11	32,01	25	130,12	26,04	1	0,00	100,00	Ј	Ј	Ј	-
Нова Варош	-1.573	75,83	-27,50	-227	81,68	-20,16	-294	74,30	-29,49	86	216,22	73,50	1	200,00	50,00	У	Ј	Ј	Ј
Општински центар	-1.064	69,90	-35,43	172	154,26	42,68	120	144,61	36,47	63	275,00	92,65	1	0,00	100,00	Ј	Ј	Ј	-
Остала насеља	-509	82,87	-18,73	-399	56,72	-55,19	-414	52,69	-61,98	23	160,53	46,00	0	100,00	0,00	Ј	Ј	Ј	С
Пожега	-1.497	88,44	-12,27	-168	95,96	-4,13	11	100,46	0,46	-155	90,96	-9,46	13	1400,00	162,50	С	С	С	Ј
Општински центар	-386	92,10	-8,22	210	125,42	22,56	203	311,46	102,53	10	101,39	1,39	9	1000,00	150,00	Ј	Ј	С	Ј
Остала насеља	-1.111	86,22	-14,80	-378	88,65	-12,04	-192	91,67	-8,69	-165	83,47	-18,01	4	0,00	200,00	У	С	У	-
Прибој	-594	92,65	-7,63	1.303	311,53	102,76	1.061	317,42	104,12	279	482,19	130,99	-24	42,86	-80,00	Ј	Ј	Ј	Ј
Општински центар	-933	81,32	-20,60	230	428,57	124,32	74	1157,14	168,18	162	468,18	129,60	-2	86,67	-14,29	Ј	Ј	Ј	У
Остала насеља	339	111,00	10,43	1.073	296,52	99,08	987	305,20	101,23	117	503,45	132,95	-22	18,52	-137,50	Ј	Ј	Ј	Ј
Пријеполје	-693	94,40	-5,76	678	125,46	22,58	520	120,93	18,94	194	270,18	91,94	-4	87,50	-13,33	Ј	Ј	Ј	У
Општински центар	-952	79,29	-23,11	232	397,44	119,59	171	877,27	158,33	64	264,10	90,14	6	175,00	54,55	Ј	Ј	Ј	Ј
Остала насеља	259	103,33	3,28	446	117,25	15,88	349	114,17	13,23	130	273,33	92,86	-10	58,33	-52,63	У	У	Ј	Ј
Сјеница	-3.789	61,79	-47,24	67	108,01	7,70	428	230,49	78,97	85	254,55	86,73	-3	70,00	-33,33	Ј	Ј	Ј	Ј
Општински центар	-311	91,48	-8,90	288	416,48	122,55	214	381,58	116,94	70	683,33	148,94	6	700,00	150,00	Ј	Ј	Ј	Ј
Остала насеља	-3.478	44,49	-76,83	-221	70,34	-34,80	214	184,92	59,61	15	134,88	29,41	-9	0,00	-180,00	Ј	Ј	Ј	-
Ужице	-3.462	89,00	-11,64	-855	90,08	-10,43	-1.847	75,20	-28,30	1.070	199,07	66,25	3	123,08	20,00	С	Ј	Ј	Ј
О.ц. и г.н.	-2.929	87,73	-13,07	-217	95,43	-4,68	-1.063	72,62	-31,71	896	211,17	71,45	5	200,00	62,50	С	Ј	Ј	Ј
Остала насеља	-533	92,98	-7,27	-638	83,53	-17,95	-784	78,01	-24,70	174	163,50	48,20	-2	75,00	-28,57	У	Ј	Ј	Ј
Чајетина	-575	90,43	-10,05	718	153,34	42,11	562	157,00	44,36	166	147,56	38,43	-2	33,33	-100,00	Ј	Ј	С	Ј
О.ц. и г.н.	-8	99,65	-0,35	286	150,26	40,17	210	148,72	39,18	75	154,35	42,61	1	0,00	100,00	С	Ј	Ј	-
Остала насеља	-567	84,86	-16,38	432	155,60	43,50	352	163,42	48,15	91	143,13	35,41	-3	0,00	-150,00	Ј	Ј	С	-

* Скраћенице у табели: Јаке промене броја миграната (Ј - више од 20,1 процентних поена), умерене промене броја миграната (У - од 10,1 до 20,0 процентних поена) и слабе промене броја миграната (С - мање од 10 процентних поена)

Миграторна кретања у округу су у периоду од 2002. до 2011. године имала слаб интензитет са стопом раста од 8,24% (табела IV-15). Међуопштинске миграције су такође у истом периоду имале слабе промене у интензитету са стопом од 4,38%. Промена броја миграната последица је смањења броја радних места и неопходност миграције у друга насеља (индекс промене броја радника је био 86,02 индексна поена).

Најинтензивније просторно-функцијске везе изражене кретањем броја радника између насеља рада и становања одвијале су се између матичних

општина и и најдоминантнијих нодалних центара (17.168/20.411 радника у 2002. и 15.413/18.983 радника у 2011. години) (графикон IV-5). Укупан број радника дневних миграната ових контингената представљао је 81,02% односно 69,38% укупних миграција Златиборског округа. Међуопштинске дневне миграције радника највише су испољене између општина Ужице, Пожега и Чајетина. Општина Пожега је имала 2002. године 610 односно 394 мигранта у 2011. години у општинском центру Ужице, док је општина Ужице имала у исто време 337 односно 426 радника мигранта у 2002. и 947 односно 820 мигранта у 2011. годинио општинском центру Пожега. Нешто слабијег интензитета су били миграторни токови између општина Чајетина и Ужице (417 и 364 односно 194 и 253 мигранта). Знатно слабијег интензитета су међуопштинске миграције у општинама у јужном делу округа са центром у Пријеполу где бројност миграната не прелази 100 (табеле IV-16а и IV-16б у прилогу).

Графикон IV-5: Дистрибуција радника дневних миграната, 2011. године

2.1. Дневни урбани системи

На основу сличних вредности обима дневног мигрирања радника издвајају се поља утицаја центара рада у оквиру којих се, на основу интензитета дневних интеракција, могу издвојити следеће зоне (Тошић, 1999):

1. Зона интензивног утицаја из које преко 70% запослених дневно мигрира у центар рада.
2. Зона јаког утицаја из које у центар рада дневно мигрира од 50-70% запослених.
3. Зона средњег утицаја из које у центар рада дневно мигрира 30-50% запослених.
4. Зоне слабијег утицаја из којих у центар рада дневно путује мање од 30% запослених радника. Оне не морају бити међусобно повезани, најчешће се просторно надовезују на претходне зоне, или су енклаве унутар њих. Ова зона има три подгрупе: а) насеља из којих у центар рада дневно путује 20-30% радника; б) насеља из којих у центар рада путује од 10-20% запослених; и в) насеља из којих у центар рада дневно мигрира 5-10% запослених; и
5. Периферија дневног урбаног система из чијих насеља у центар рада дневно мигрира мање од 5% запослених радника.

Функцијска зависност и интензитет миграционих кретања базирани су на вредностима учешћа дневних миграната, који свакодневно путују у центар рада у укупном броју радника места становања. (табела IV-16)

Табела IV-16: Интензитет функцијске зависности од центра рада

Редни број	% дневних миграната	степен функцијске зависности/зависност од функције рада
1.	70-100	потпуно зависно
2.	50-70	изразито јако зависно
3.	30-50	јако зависно
4.	20-30	средње зависно
5.	10-20	слабо зависно
6.	5-10	изразито слабо зависно
7.	0-5	независно
8.	јединични случајеви	јединични случајеви

Обрадом статистичких података, у форми табеле са седам колона (означених са K1 до K7), генерише се седам индикатора демографских компоненти модела просторно-функцијског испољавања дневних урбаних система:

K1. „Живе и раде“ (1) - показује број радника који раде у места становања;

K2. Број дневних миграната (2=II) - показује укупан број дневних емиграната насеља;

K3. Број радника ($I=1+2$) - показује укупан број радника насеља, који представља збир броја радника места становања и броја дневних миграната насеља;

K4. Број радника дневних миграната у насеље (III) – показује број дневних имиграната, оних који долазе на рад у насеље, односно центар рада;

K5. Однос (II/I) - представља однос броја дневних емиграната и укупног броја радника насеља. Ово је показатељ централитета функције рада, односно зависности од другог центра рада.

K6. Однос (III/II) - представља однос броја радника дневних миграната у центар рада и укупног броја дневних миграната насеља. Показатељ је функцијске усмерености ка конкретном центру рада.

K7. Однос (III/I) – представља однос броја радника дневних миграната у насеље-центар рада и укупног број радника насеља. Показатељ је функцијске зависности од центра рада.

Компарацијом картираних података о дневним мигрантима (узети су у обзир сви мигранти) формира се целовита слика о просторној мобилности радне снаге у корелацији са функцијским подручјем на основу кога се може формирати традиционални хијерархијски модел градског поља утицаја (општински центри и два градска језгра).

2.1.1. Дневни урбани систем нодалног центра Ариље

Функција рада нодалног центра Ариље 2002. године представљена је сумом домицилних радника (2.179 радника) и радника дневних конвергентних миграната из 50 насеља (табела IV-17 у прилогу, табеле IV-18 и IV-19 и слика IV-3). Дистрибуција радника и сума насеља (21 насеље општине и 29 насеља осталих општина) из којих су долазили мигранти зависила је од просторне дистанце између општина и нодалних центара (табела IV-20). Нодални центри рада обухватају насеља Пожега (124 радника), Прибој (1), Ужице (11) и Сегојно (2). Укупан број радника нодалног центра Ариље износио је 3.961 од којих 44,99% чине конвергентни мигранти (1.782). Дивергентне миграције нодалног центра Ариље чинило је 240 мигранта дистрибуираних у осталим центрима рада (57 у нодалним центрима округа). У кумулативном низу броја дневних миграната, свих

насеља, 30,98 % су чинили мигранти чије процентуално учешће износило од 50 % до 100 % укупног броја радника насеља (изразито јако до потпуно зависна насеља од центра рада). Процентуално учешће на нивоу општине незнатно је више и износи 38,57 % и указује на концентрацију радних места нодалног центра Ариље.

Табела IV-18: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	174	12,16	174	12,16	1	4,76	1	4,76
50-70	378	26,42	552	38,57	2	9,52	3	14,29
30-50	617	43,12	1.169	81,69	5	23,81	8	38,10
20-30	70	4,89	1.239	86,58	2	9,52	10	47,62
10-20	150	10,48	1.389	97,06	4	19,05	14	66,67
5-10	-	-	-	-	-	-	-	-
0-5	33	2,31	1.422	99,37	3	14,29	17	80,95
јединични сл.	9	0,63	1.431	100,00	4	19,05	21	100,00
Укупно	1.431	100,00	1.431	100,00	21	100,00	21	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-19: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	174	9,76	174	9,76	1	2,00	1	2,00
50-70	378	21,21	552	30,98	2	4,00	3	6,00
30-50	617	34,62	1.169	65,60	5	10,00	8	16,00
20-30	70	3,93	1.239	69,53	2	4,00	10	20,00
10-20	243	13,64	1.482	83,16	7	14,00	17	34,00
5-10	54	3,03	1.536	86,20	2	4,00	19	38,00
0-5	186	10,44	1.722	96,63	7	14,00	26	52,00
јединични сл.	60	3,37	1.782	100,00	24	48,00	50	100,00
Укупно	1.782	100,00	1.782	100,00	50	100,00	50	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-20: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ариље, 2002. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	21	42,00	1.431	80,30
Пожега	22	44,00	322	18,07
Прибој	2	4,00	2	0,11
Ужице	3	6,00	25	1,40
Чајетина	2	4,00	2	0,11
Укупно	50	100,00	1.782	100,00

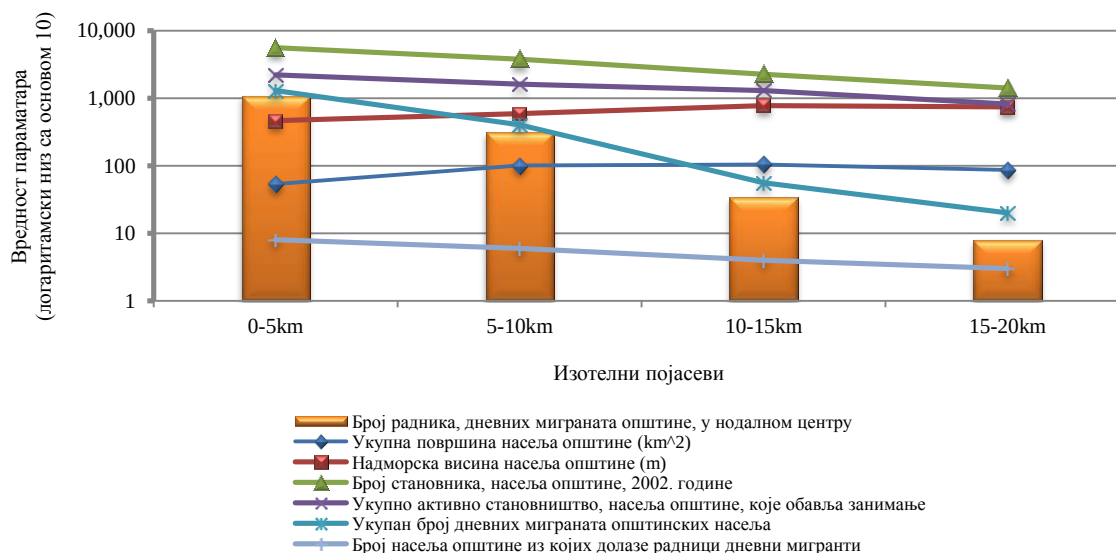
Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Анализирајући просторни сегмент укупног броја радника дневних миграната који долазе из осталих насеља општине уочава се да је најбројнија група мигранта била из зоне до 5 километара удаљености од центра рада (1.080 радника или 75,47 %). Удаљењем од центра рада тај број се смањивао на само 8 радника у зони од 15-20 километара (табела IV-21 и графикон IV-6а). Однос броја миграната и територије са којих долазе је вишеструко неповољан у зонама даљим

од нодалног центра у односу на приградске зоне. Тај однос се кретао од 20 миграната на 1km² прве концентричне зоне до 0,09 миграната на 1km² у најудаљеним областима општине од нодалног центра.

Табела IV-21: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године

Општина Ариље	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	8	6	4	3	21
Површина насеља општине (km ²)	53,71	100,4	104,32	86,63	345,06
Надморска висина насеља општине (просек)	464m	588m	776m	741m	642m
Број становника насеља општине 2002. г.	5.585	3.786	2.260	1.409	13.040
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.216	1.609	1.298	815	5.938
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.294	403	56	20	1.773
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.080	309	34	8	1.431

Графикон IV-2: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ариље (насеља општине), 2002. године

У 2011. години бројност дневних миграната се смањила при чему се број насеља повећао на 54 (табела IV-22 у прилогу, табеле IV-23 и IV-24 и слика IV-3). Сва насеља општине (21) обухваћена су миграторним кретањима и 33 насеља изван општине. Укупан број радника нодалног центра Ариље чинило је домицилно запослено становништво (2.009 радника) и дневни мигранти који су чинили 45,09 % укупних радника (1.650 миграната). Највише дневних миграната (333) изван општине дошло је из 22 насеља општине Пожега и чинили су 40,07 % насеобинског контингента (табела IV-25).

Табела IV-23: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни и низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	144	11,49	144	11,49	1	4,76	1	4,76
30-50	709	56,58	853	68,08	5	23,81	6	28,57
20-30	59	4,71	912	72,79	1	4,76	7	33,33
10-20	300	23,94	1.212	96,73	7	33,33	14	66,67
5-10	-	-	-	-	-	-	-	-
0-5	26	3,03	1.238	98,80	3	14,29	17	80,95
јединични сл.	15	1,20	1.253	100,00	4	19,05	21	100
Укупно	1.253	100	1.253	100,00	21	100	21	100

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-24: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	144	8,73	144	8,73	1	1,85	1	1,85
30-50	709	42,97	853	51,70	5	9,26	6	11,11
20-30	59	3,58	912	55,27	1	1,85	7	12,96
10-20	373	22,61	1.285	77,88	10	18,52	17	31,48
5-10	57	3,45	1.342	81,33	3	5,56	20	37,04
0-5	249	15,09	1.591	96,42	8	14,81	28	51,85
јединични сл.	59	3,58	1.650	100,00	26	48,15	54	100,00
Укупно	1.650	100,00	1.650	100,00	54	100,00	54	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-25: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ариље, 2011. године

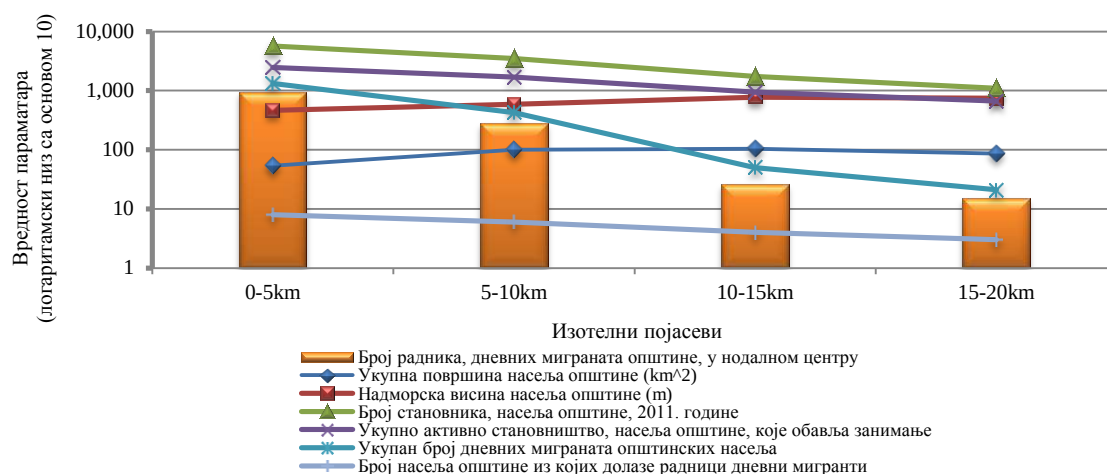
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	21	38,89	1.253	75,94
Бајина Башта	1	1,85	1	0,06
Косјерић	1	1,85	1	0,06
Нова Варош	1	1,85	1	0,06
Пожега	22	40,74	333	20,18
Прибој	1	1,85	1	0,06
Ужице	7	12,96	60	3,64
Укупно	54	100,00	1.650	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

У односу на попис 2002. године смањен је контингент дневних миграната у свим концентричним зонама (од 15-25 %) осим последње концентричне зоне где је забележен пораст дневних миграната (15 или 87 %) (табела IV-26 и графикон IV-66).

Табела IV-26: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године

Општина Ариље	Изотелни појасеви				Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	8	6	4	3	21
Површина насеља општине (km ²)	53,71	100,4	104,32	86,63	345,06
Надморска висина насеља општине (просек)	464m	588m	776m	741m	642m
Број становника насеља општине 2011. г.	5.719	3.479	1.736	1.095	12.029
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.473	1.695	950	664	5.782
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.330	427	50	21	1.828
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	938	274	26	15	1.253

Графикон IV-66: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ариље (насеља општине), 2011. године

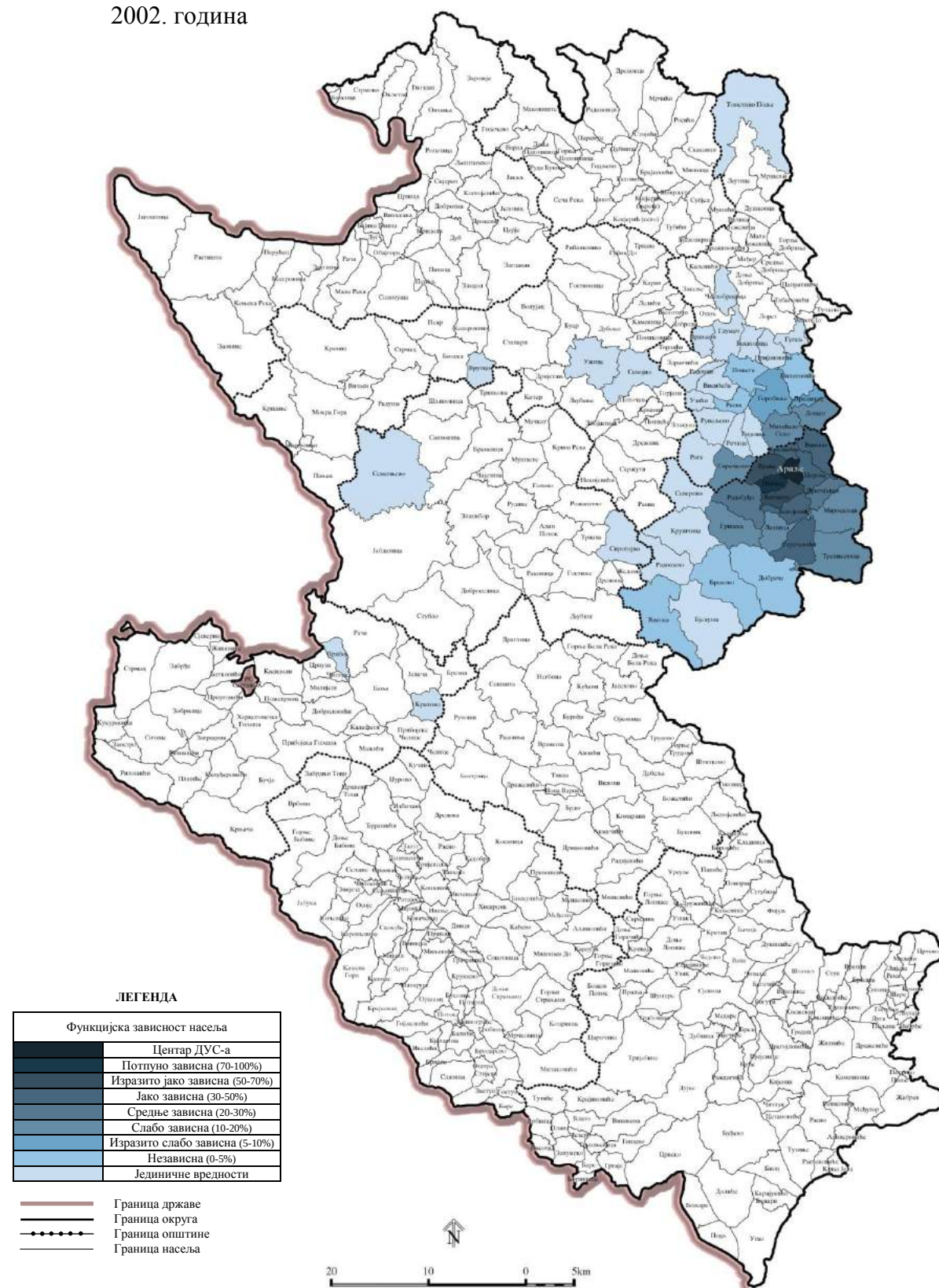
Промене у два пописна периода (табела IV-27) одликују се падом броја миграната општине (јаког интензитета) у контингенту просечног учешћа од 50-100% (408 радника) и умереног интензитета у контингенту просечног учешћа од 20-30% (11 радника). Промене у осталим насељима биле су неуједначене са највишим вредностима у контингенту миграната од 10-20% и апсолутном износу од 150 миграната. Просечна вредност броја миграната се кретала од 40 у општини до 36 у свим насељима. Проширење броја насеља дневног урбаног система не одговара промени броја радника која је имала ниже вредности (смањење од 26.455 радника).

Табела IV-27: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Ариље, 2002-2011. године

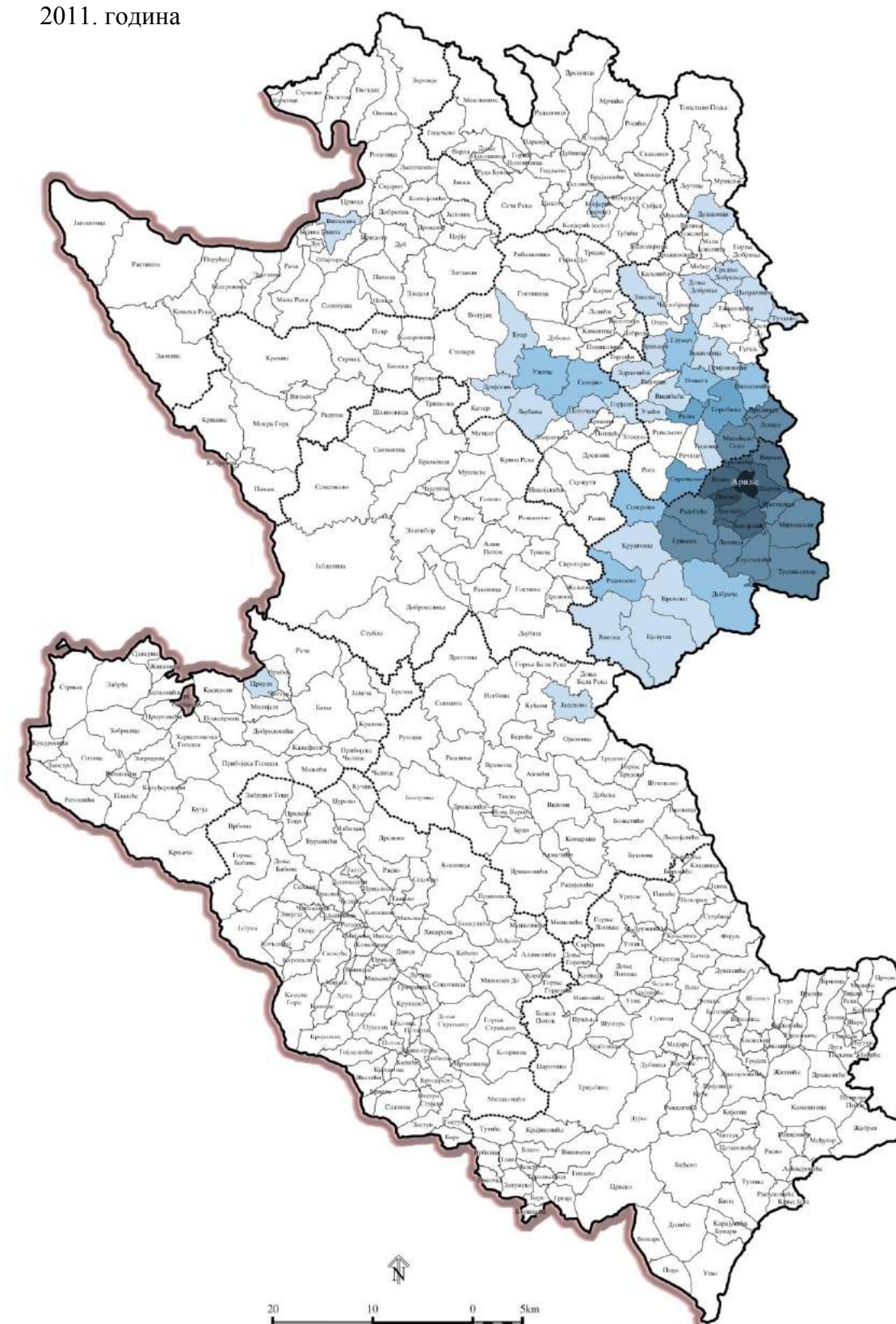
% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Ариље)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Ариље)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	0,00	-174	0,00	-174	-1	-1	174	-	174	-
50-70	38,10	-234	38,10	-234	-1	-1	189	144	189	144
30-50	114,91	92	114,91	92	0	0	123	142	123	142
20-30	84,29	-11	84,29	-11	-1	-1	35	59	35	59
10-20	200,00	150	153,50	130	3	3	38	43	35	37
5-10	0,00	0	105,56	3	-	1	-	-	27	19
0-5	115,15	5	133,87	63	0	1	11	13	27	31
јединични сл.	166,67	6	98,33	-1	0	2	2	4	3	2
Укупно	87,56	-166	92,59	-132	0	4	68	60	36	31

Обзиром да је бројност броја насеља и миграната задржана у односу на општину Пожега и повећана у односу на остала насеља закључује се да је нодални центар Ариље формирао стабилан дневни урбани систем како за насеља општине тако и за суседну општину Пожега (слика IV-3).

2002. година

2011. година

Слика IV-3: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље, 2002-2011. године

2.1.2. Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта

Миграторна кретања радника у нодални центар Бајина Башта 2002. године обухватала су 2.118 радника из 38 насеља (табела IV-28 у прилогу, табеле IV-29 и IV-30 и слика IV-4). Структуру насеља, из којих су долазили радници дневни мигранти, чинило је 29 насеља општине и 9 насеља осталих општина (табела IV-31). Радници мигранти из нодалних центара округа долазили су из насеља Пожега (1) и Ужице (13). Просторна удаљеност Бајине Баште проузроковала је слабе територијално-функцијске везе нодалног центра Бајина Башта са осталим нодалним центрима. Укупан број радника нодалног центра Бајина Башта износио је 5.462 радника од којих су, 38,77%, били конвергентни мигранти. Насеља која су спадала у групу изразито јако зависних су у првој гравитационој зони (до 5 km удаљености) и чине је Вишесава (67,70%), Рача (63,85 %), Луг (62,36 %) Црвица (54,44 %) и Обајгора (51,13 %)(табела IV-20д). Дивергентне миграције нодалног центра Бајина Башта чинила су 294 мигранта дистрибуираних у осталим центрима рада (34 у нодалним центрима округа). У кумулативном низу броја дневних миграната, 69,12% су чинили мигранти чије процентуално учешће износило од 50% до 100% укупног броја радника насеља. Процентуално учешће на нивоу општине се незнатно разликовало и износило је 70,15% и указује на јаку концентрацију радних места унутар нодалног центра Бајина Башта. Удаљењем од центра рада издвојила се група насеља слабо зависних од нодалног центра (182 мигранта) коју су чинили насеља: Рогачица (55), Перућац (49), Солотуша (47), Пепељ (20) и Добротин (11) која се налазе на изохроној удаљености од 5 - 10 km и Перућац (10-15 km) који се издвојио као центар терцијарне гране привреде (туризам и угоститељство).

Од осталих насеља која су гравитирала општинском центру Бајина Башта, са територије других општина, једино је насеље Кремна имало већи број дивергентних миграната од јединичних вредности (6).

Табела IV-29: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.464	70,15	1.464	70,15	5	17,24	5	17,24
30-50	178	8,53	1.642	78,68	3	10,34	8	27,59
20-30	137	6,56	1.779	85,24	2	6,90	10	34,48
10-20	182	8,72	1.961	93,96	5	17,24	15	51,72
5-10	84	4,02	2.045	97,99	6	20,69	21	72,41
0-5	34	1,63	2.079	99,62	4	13,79	25	86,21
јединични сл.	8	0,38	2.087	100,00	4	13,79	29	100,00
Укупно	2.087	100,00	2.087	100,00	29	100,00	29	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-30: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.464	69,12	1.464	69,12	5	13,16	5	13,16
30-50	178	8,40	1.642	77,53	3	7,89	8	21,05
20-30	137	6,47	1.779	83,99	2	5,26	10	26,32
10-20	182	8,59	1.961	92,59	5	13,16	15	39,47
5-10	90	4,25	2.051	96,84	7	18,42	22	57,89
0-5	53	2,50	2.104	99,34	6	15,79	28	73,68
јединични сл.	14	0,66	2.118	100,00	10	26,32	38	100,00
Укупно	2.118	100,00	2.118	100,00	38	100,00	38	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-31: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Бајина Башта, 2002. године

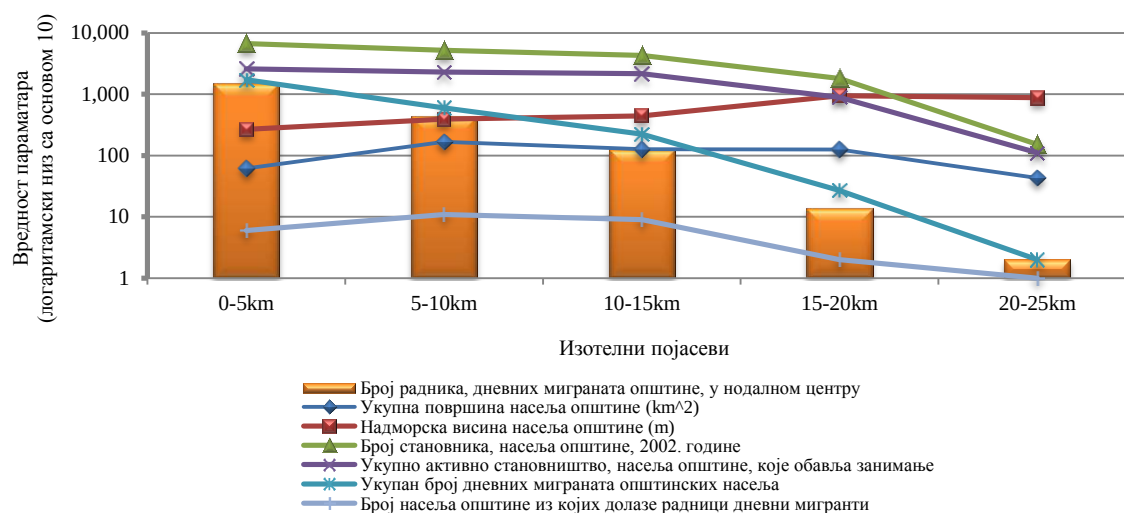
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Бајина Башта	29	76,32	2.087	98,54
Косјерић	1	2,63	1	0,05
Пожега	1	2,63	1	0,05
Ужице	7	18,42	29	1,37
Укупно	38	100,00	2.118	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Упоредјујући величине територија и број мигранта може се констатовати неповољан однос и знатно ниже учешће дневних миграната који се јавља већ у гравитационим зонама изван 5 km. Тај однос се кретао од 24 миграната на 1km² прве концентричне зоне до 0,04 миграната на 1km² у најудаљеним областима општине од нодалног центра (табела IV-32 и графикон IV-7а).

Табела IV-32: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године

Општина Бајина Башта	Изотелни појасеви					Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25 km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	11	9	2	1	29
Површина насеља општине (km ²)	62,1	168,4	203,79	192,4	43,18	527,0
Надморска висина насеља општине (просек)	267m	393m	482m	947m	875m	586m
Број становника насеља општине 2002. г.	6.717	5210	5.712	1.817	152	18.190
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.599	2303	2720	894	111	8.074
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.718	601	265	27	2	2.572
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.507	440	124	14	2	2.087

Графикон IV-7а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2002. године

Промене у бројности популације и смањење активних радника према попису 2011. године узроковале су и промене у бројности миграторне популације. У 2011. години број дневних миграната који долазе са територије општине и осталих насеља округа се смањила за 334 радника при чему се број насеља повећао на 42 (Табела IV-33 у прилогу, табеле IV-34 и IV-35 и слика IV-4). Од 35 осталих насеља општине 34 су била обухваћена миграторним кретањима (Драксин нема дневне мигранте) и 8 насеља изван општине. Укупан број радника нодалног центра Бајина Башта чинило је домицилно запослено становништво (2.580) и дневни мигранти (1.784) који су чинили 40,88% укупног броја радника (4.364). Највише дневних миграната изван општине (29) дошло је из 6 насеља општине Ужице која су чинила 75% свих насеља суседних општина (табела IV-36).

Табела IV-34: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.021	58,24	1.021	58,24	3	8,82	3	8,82
30-50	434	24,76	1.455	83,00	9	26,47	12	35,29
20-30	57	3,25	1.512	86,25	1	2,94	13	38,24
10-20	144	8,21	1.656	94,47	5	14,71	18	52,94
5-10	27	1,54	1.683	96,01	3	8,82	21	61,76
0-5	58	3,31	1.741	99,32	7	20,59	28	82,35
јединични сл.	12	0,68	1.753	100,00	6	17,65	34	100,00
Укупно	1.753	100,00	1.753	100,00	34	100,00	34	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-35: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.021	57,23	1.021	57,23	3	7,14	3	7,14
30-50	434	24,33	1.455	81,56	9	21,43	12	28,57
20-30	57	3,20	1.512	84,75	1	2,38	13	30,95
10-20	144	8,07	1.656	92,83	5	11,90	18	42,86
5-10	27	1,51	1.683	94,34	3	7,14	21	50,00
0-5	80	4,48	1.763	98,82	8	19,05	29	69,05
јединични сл.	21	1,18	1.784	100,00	13	30,95	42	100,00
Укупно	1.784	100,00	1.784	100,00	42	100,00	42	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-36: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Бајина Башта, 2011. године

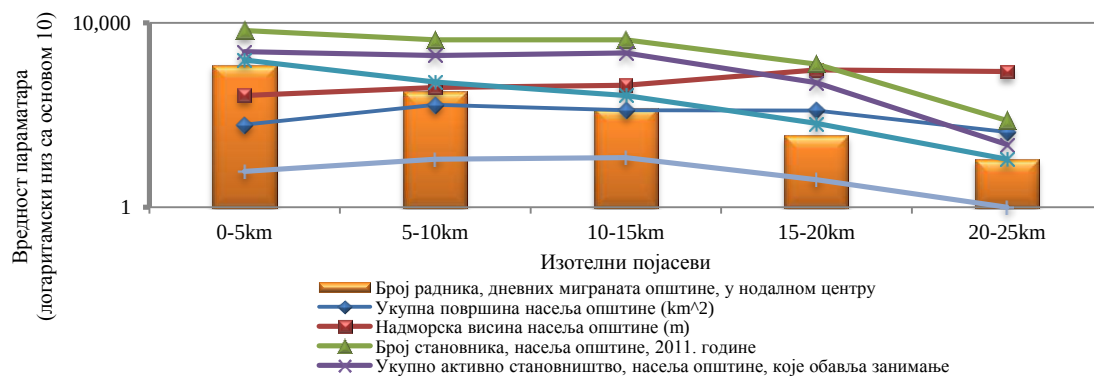
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Бајина Башта	34	80,95	1.753	98,26
Пожега	1	2,38	1	0,06
Прибој	1	2,38	1	0,06
Ужице	6	14,29	29	1,63
Укупно	42	100,00	1.784	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

У односу на попис 2002. године смањен је број миграната у изотелној зони од 0 - 10 km (384 радника) док је у осталим зонама забележен благи пораст броја миграната (50) или 13% (табела IV-37 и графикон IV-76).

Табела IV-37: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године

Општина Бајина Башта	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25 km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	11	12	4	1	34
Површина насеља општине (km ²)	62,1	168,4	203,79	192,4	43,18	664,2
Надморска висина насеља општине (просек)	267m	393m	482m	947m	875m	590m
Број становника насеља општине 2011. г.	6.850	4.261	4.408	1.278	77	16.753
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.355	1.965	2.274	500	23	7.055
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.573	519	268	66	11	2.437
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.233	330	143	36	11	1.753

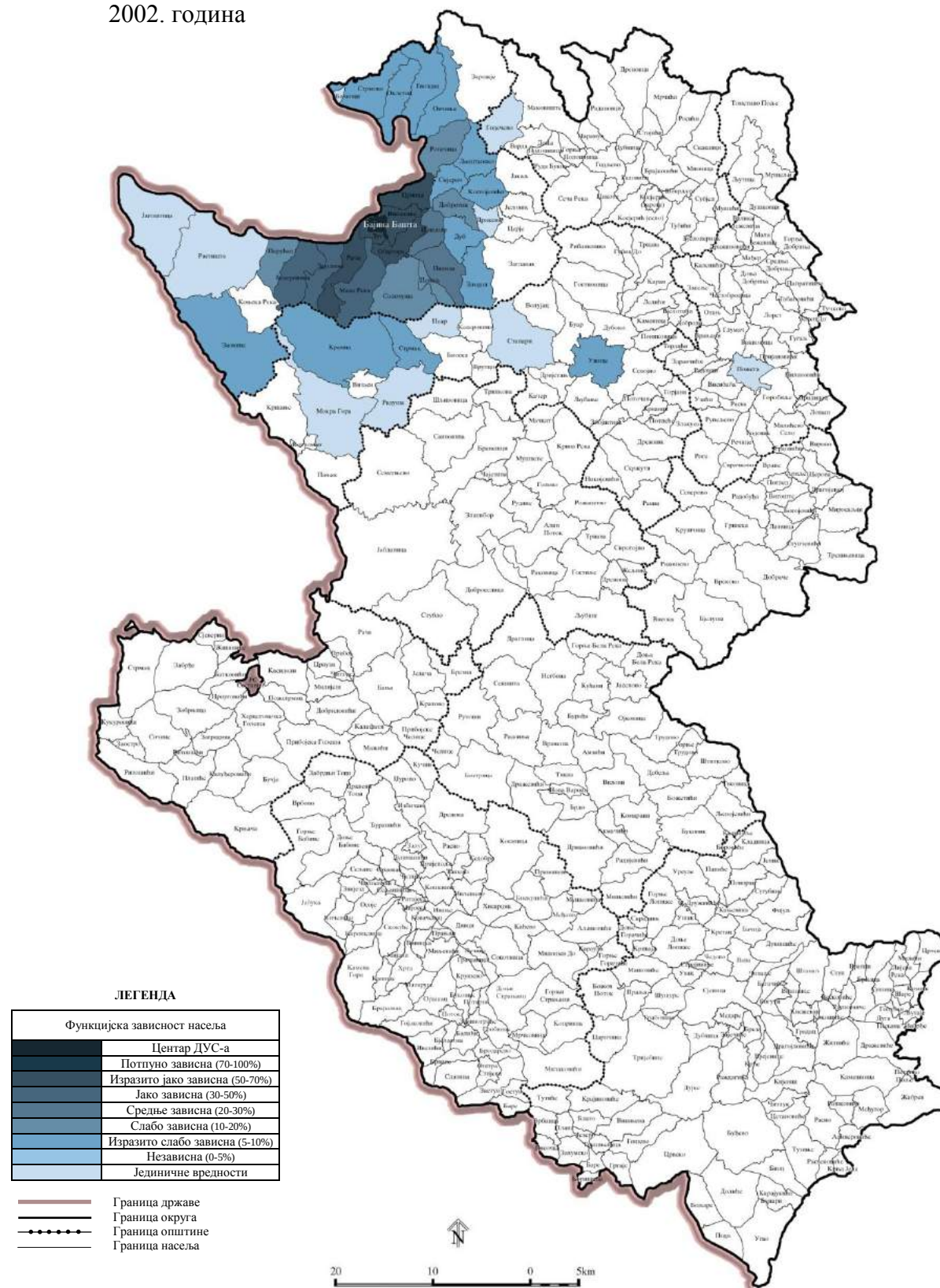
Графикон IV-76: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Бајина Башта (насеља општине), 2011. године

Промене у дневном урбаном систему Бајине Баште између два пописна периода (табела IV-38) одликују се slabим функцијским променама (смањење радника за 5,76% или 1.982 радника) и умереним просторним слабењем (смањење број дневних миграната за 334 радника). Учесће дневних миграната у укупном броју радника смањено је за 7,39% са непромењеним бројем насеља (42) из којих долазе мигранти. Интензитет и правци развоја урбаног система Бајине Баште указују на локални карактер дневних кретања са јаким миграторним везама општине са нодалним центром Ужице (195 радника у 2011. години). Однос кретања миграната између два нодална центра Бајина Башта и Ужице је у 2002. години био 50,85:49,15% (30:29 радника) и уједначеног интензитета док се у 2011. години разлика повећала тако да је вредност дивергентног кретања миграната износила 58,57: 41,43% (41:29 радника).

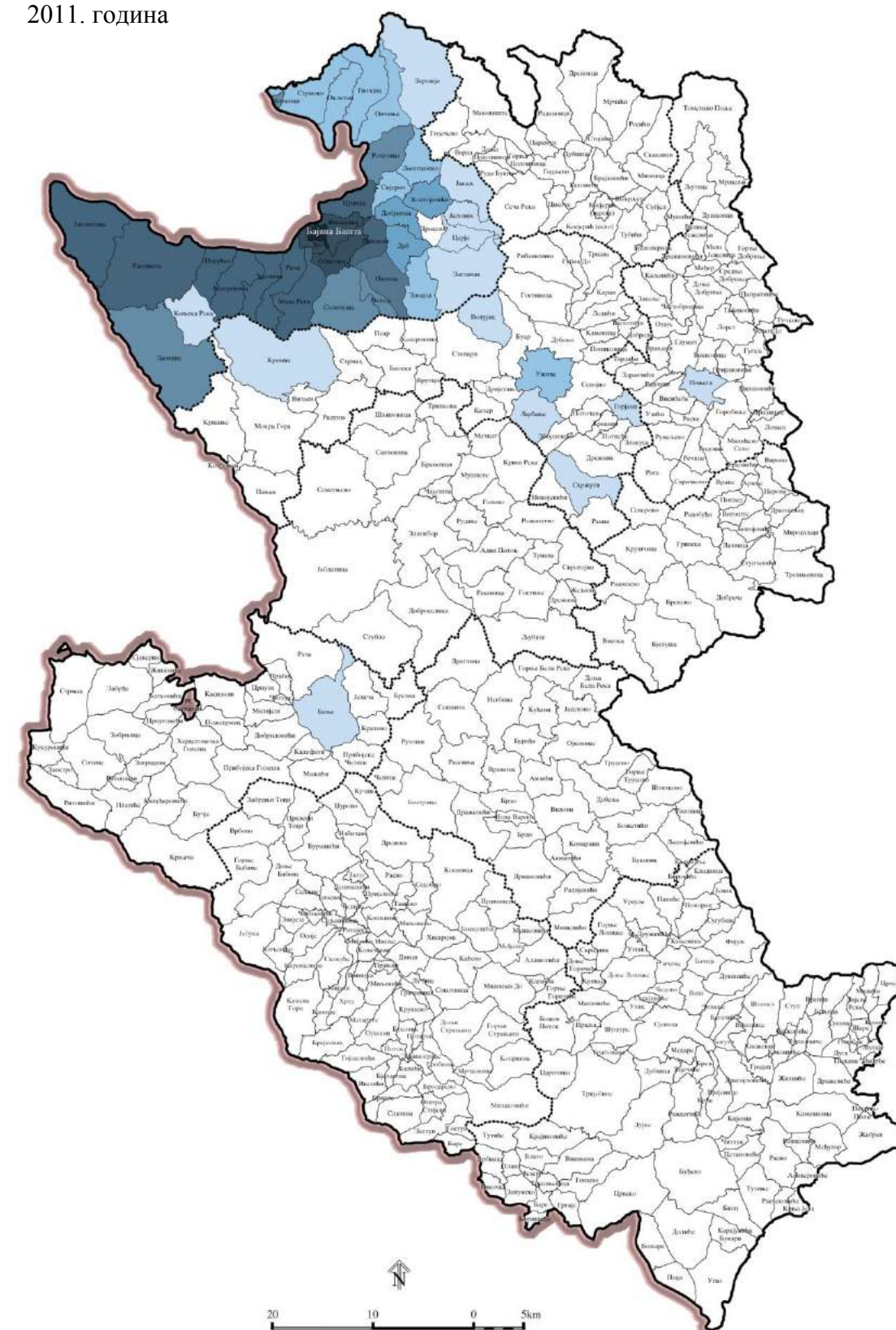
Табела IV-38: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Бајина Башта, 2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Бајина Башта)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Бајина Башта)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	69,74	-443	69,74	-443	-2	-2	293	340	293	340
30-50	243,82	256	243,82	256	6	6	59	48	59	48
20-30	41,61	-80	41,61	-80	-1	-1	69	57	69	57
10-20	79,12	-38	79,12	-38	0	0	36	29	36	29
5-10	32,14	-57	30,00	-63	-3	-4	14	9	13	9
0-5	170,59	24	150,94	27	3	2	9	8	9	10
јединични сл.	150,00	4	150,00	7	2	3	2	2	1	2
Укупно	84,00	-334	84,23	-334	5	4	72	52	56	42

2002. година

2011. година

Слика IV-4: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта, 2002-2011. године

2.1.3. Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић

Процес дневне мобилности радне снаге у општинском центру Косјерић обухватао је 598 радника из 44 насеља (табела IV-39 у прилогу, табеле IV-40 и IV-41 и слика IV-5). Процентуално највећи број насеља припадао је осталим општинама (52,27% тј. 74 радника) док је општина Косјерић учествовала са 47,73% односно 524 радника, што донекле ублажава просторно-демографску изолованост североисточног дела округа. Већину општинских дневних миграција чинила су насеља јаке или изразито јаке зависности од нодалног центра (64,12 % насеља): Стојићи (59,09 %), Тубићи (58,82 %), Цикоте (54,93 %), Бјелоперица (39,81%), Мрчићи (38,04 %), Годљево (31,51%) и Брајковићи (31,25 %). Остала насеља округа припадала су групи насеља изразито слабе зависности и независним насељима (најзаступљенија су насеља општине Пожега са 67 миграната). Јаке миграторне везе насеља општине Косјерић и Пожега са нодалним центрима манифестовале су се процентуалним учешћем миграната обе општине. У 2002 години тај однос је био на нивоу општина 47,24:52,76%, а на нивоу нодалних центара 38,30%:61,70%. Остала насеља округа имала су занемарљиво учешће у укупном броју миграната (5 насеља са 7 миграната) (IV-42).

Табела IV-40: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната %	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља %
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	172	32,82	172	32,82	3	13,64	3	14,29
30-50	164	31,30	336	64,12	4	18,18	7	33,33
20-30	105	20,04	441	84,16	2	9,09	9	42,86
10-20	42	8,02	483	92,18	3	13,64	12	57,14
5-10	18	3,44	501	95,61	2	9,09	14	66,67
0-5	12	2,29	513	97,90	1	4,55	15	71,43
јединични сл.	11	2,10	524	100,00	6	27,27	21	100,00
Укупно	524	100,00	524	100,00	22	95,45	21	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-41: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (сва насеља), 2002 године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната %	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља %
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	172	28,76	172	28,76	3	6,82	3	6,82
30-50	164	27,42	336	56,19	4	9,09	7	15,91
20-30	105	17,56	441	73,75	2	4,55	9	20,45
10-20	42	7,02	483	80,77	3	6,82	12	27,27
5-10	27	4,52	510	85,28	3	6,82	15	34,09
0-5	47	7,86	557	93,14	3	6,82	18	40,91
јединични сл.	41	6,86	598	100,00	26	59,09	44	100,00
Укупно	598	100,00	598	100,00	44	100,00	44	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-42: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Косјерић, 2002. године

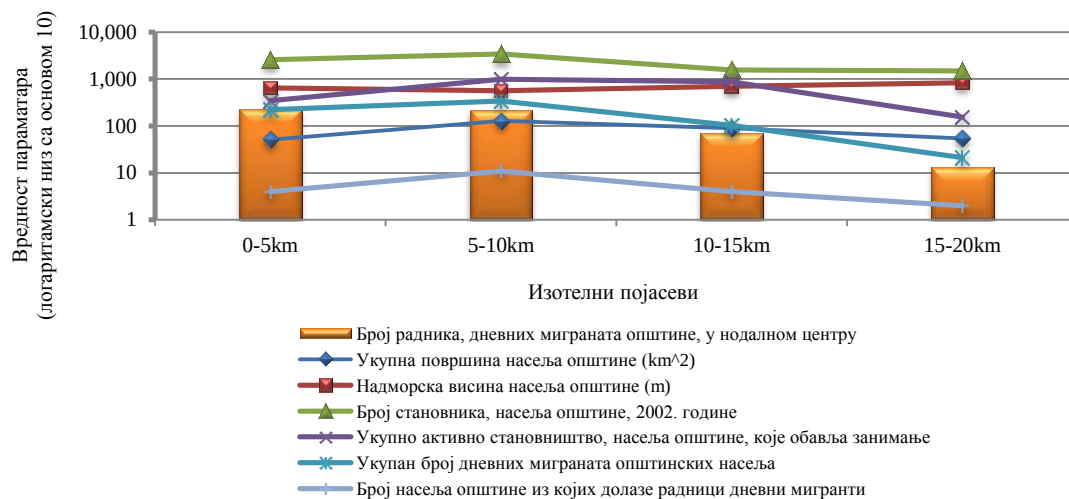
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Бајина Башта	1	2,27	1	0,17
Косјерић	21	47,73	524	87,63
Пожега	18	40,91	67	11,20
Ужице	3	6,82	5	0,84
Чајетина	1	2,27	1	0,17
Укупно	44	100,00	598	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књ. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

Просторна дисперзност указује на уједначену концентрацију радне снаге (50,90:49,10%) у приградским и насељима изотелне удаљености до 10 km (11 насеља) (табела IV-43 и графикон IV-8а). Учешће ове две групације насеља износило је 69,23% укупног броја насеља из којих долазе мигранти што представља показатељ равномернијег развоја насеља у ближе пољу утицаја нодалног центра Косјерић.

Табела IV-43: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године

Општина Косјерић	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	11	4	2	21
Површина насеља општине (km ²)	64,9	134,00	102,78	53,98	323,09
Надморска висина насеља општине (просек)	594m	575m	690m	835m	684m
Број становника насеља општине 2002. г.	3.151	3.474	1.768	1.492	8.993
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	1.038	1221	609	729	3.289
Укупан број дневних миграната насеља општине	263	349	106	21	685
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	225	217	69	13	524

Графикон IV-8а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2002. године

Дневни урбани систем општинског центра Косјерић, у 2011. години, је имао више вредности параметара. Укупан број миграната који је гравитирао

општинском центру је био 761 (општина) и 904 (сва насеља) (табела IV-44 у прилогу, табеле IV-45 и IV-46 и слика IV-5). Број насеља општине, која су давала мигранте, се повећао са 21 на 25 насеља што је чинило 96,15% насеља општине (само Горња Полошница није имала мигранте). Тиме се јасно уочава повећање функцијске зависности насеља општинских територија у односу на предходни пописни период. То се уочава на примеру насеља Дубница где се са повећањем броја радника миграната повећала и функцијска зависност насеља (81,82%) услед чега се насеље нашло у групи потпуно зависних насеља уз Годљево (71,43%). Запослено становништво нодалног центра чинило је 56,18% укупно запослених у центру рада (71,71% у 2002. години) што указује на јаке промене у структури функционалног капацитета нодалног центра Косјерић. Остала насеља имала су 143 миграната, највише из општине Пожега, што је чинило 95,02% свих миграција утицајне сфере нодалног центра Косјерић (табела IV-47).

Табела IV-45: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	34	4,47	34	4,47	2	8,00	2	8,00
50-70	129	16,95	163	21,42	1	4,00	3	12,00
30-50	491	64,52	654	85,94	11	44,00	14	56,00
20-30	39	5,12	693	91,06	2	8,00	16	64,00
10-20	38	4,99	731	96,06	3	12,00	19	76,00
5-10	-	-	-	-	-	-	-	-
0-5	10	1,31	741	97,37	1	4,00	20	80,00
јединични сл.	20	2,63	761	100,00	5	20,00	25	100,00
Укупно	761	100,00	761	100,00	25	100,00	25	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-46: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (сва насеља), 2011 године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	34	3,76	34	3,76	2	3,23	2	3,23
50-70	129	14,27	163	18,03	1	1,61	3	4,84
30-50	491	54,31	654	72,35	11	17,74	14	22,58
20-30	39	4,31	693	76,66	2	3,23	16	25,81
10-20	38	4,20	731	80,86	3	4,84	19	30,65
5-10	10	1,11	741	81,97	1	1,61	20	32,26
0-5	87	9,62	828	91,59	4	6,45	24	38,71
јединични сл.	76	8,41	904	100,00	38	61,29	62	100,00
Укупно	904	100,00	904	100,00	62	100,00	62	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Према просторним параметрима миграторног становништва концентрација радника се повећала са 42,94% на 61,10% у најближој зони нодалном центру Косјерић. У осталим насељима концентрација је смањена за 1% и није утицала на

укупно кретање броја миграната у нодални центар (296 радника) (табела IV-48 и графикон IV-86).

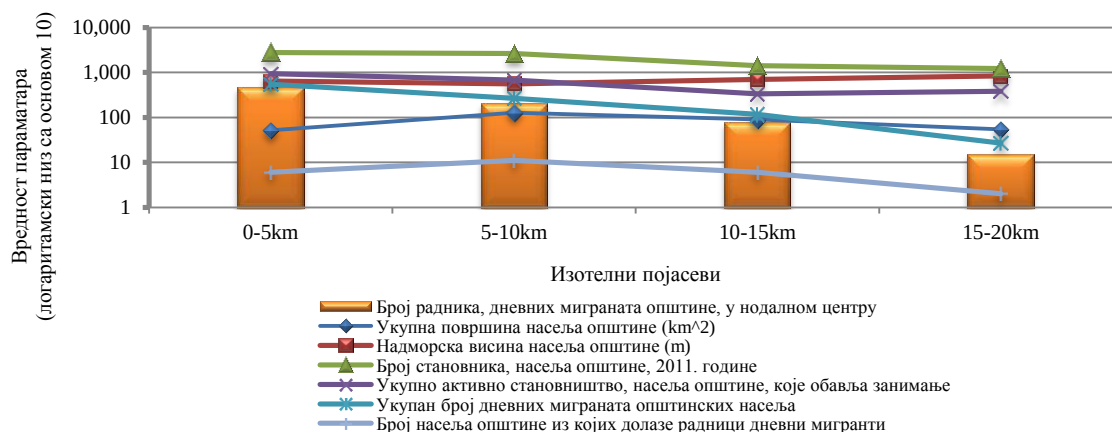
Табела IV-47: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Косјерић, 2011. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	1	1,61	2	0,22
Бајина Башта	1	1,61	1	0,11
Косјерић	25	40,32	761	84,18
Пожега	18	29,03	98	10,84
Прибој	1	1,61	1	0,11
Ужице	12	19,35	34	3,76
Чајетина	4	6,45	7	0,77
Укупно	62	100,00	904	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-48: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године

Општина Косјерић	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	11	6	2	25
Површина насеља општине (km ²)	64,9	134,00	102,78	53,98	349,77
Надморска висина насеља општине (просек)	594m	575m	690m	835m	671m
Број становника насеља општине 2011. г.	2.773	2.685	1.422	1.218	8.037
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	934	722	333	380	2.325
Укупан број дневних миграната насеља општине	547	266	117	27	957
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	465	203	78	15	761

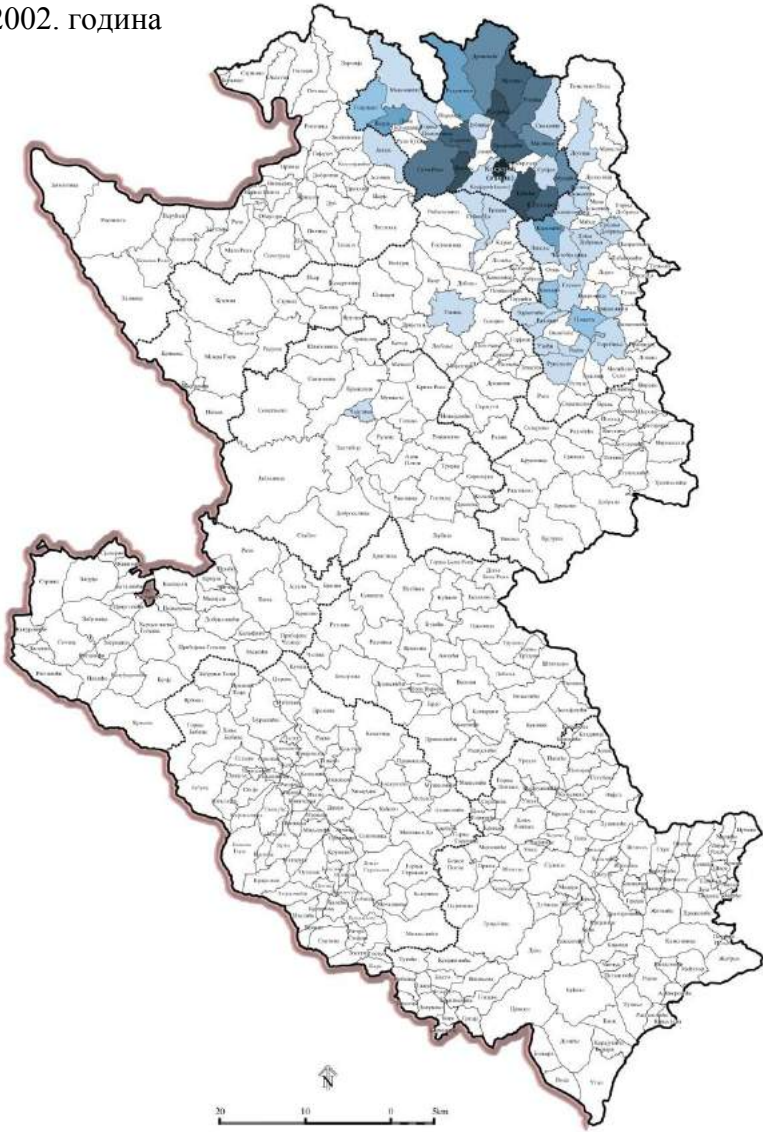
Графикон IV-86: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Косјерић (насеља општине), 2011. године

Промене у дневном урбаном систему одликују се јаким вредностима како на територији општине (145,23 индексна поена) тако целокупног утицајног поља (151,17 индексна поена). Повећање броја миграната и насеља одакле долазе мигранти смањио је просечан број миграната по насељу за 45% (табела IV-49). На основу приказаних параметара закључује се да је дневни урбани систем Косјерића развијен и базиран на двојној функцијско-утицајној сфери како према насељима општине тако и према насељима општине Пожега (слика IV-5).

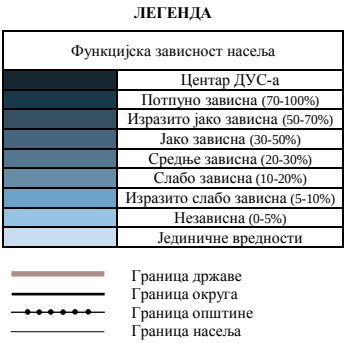
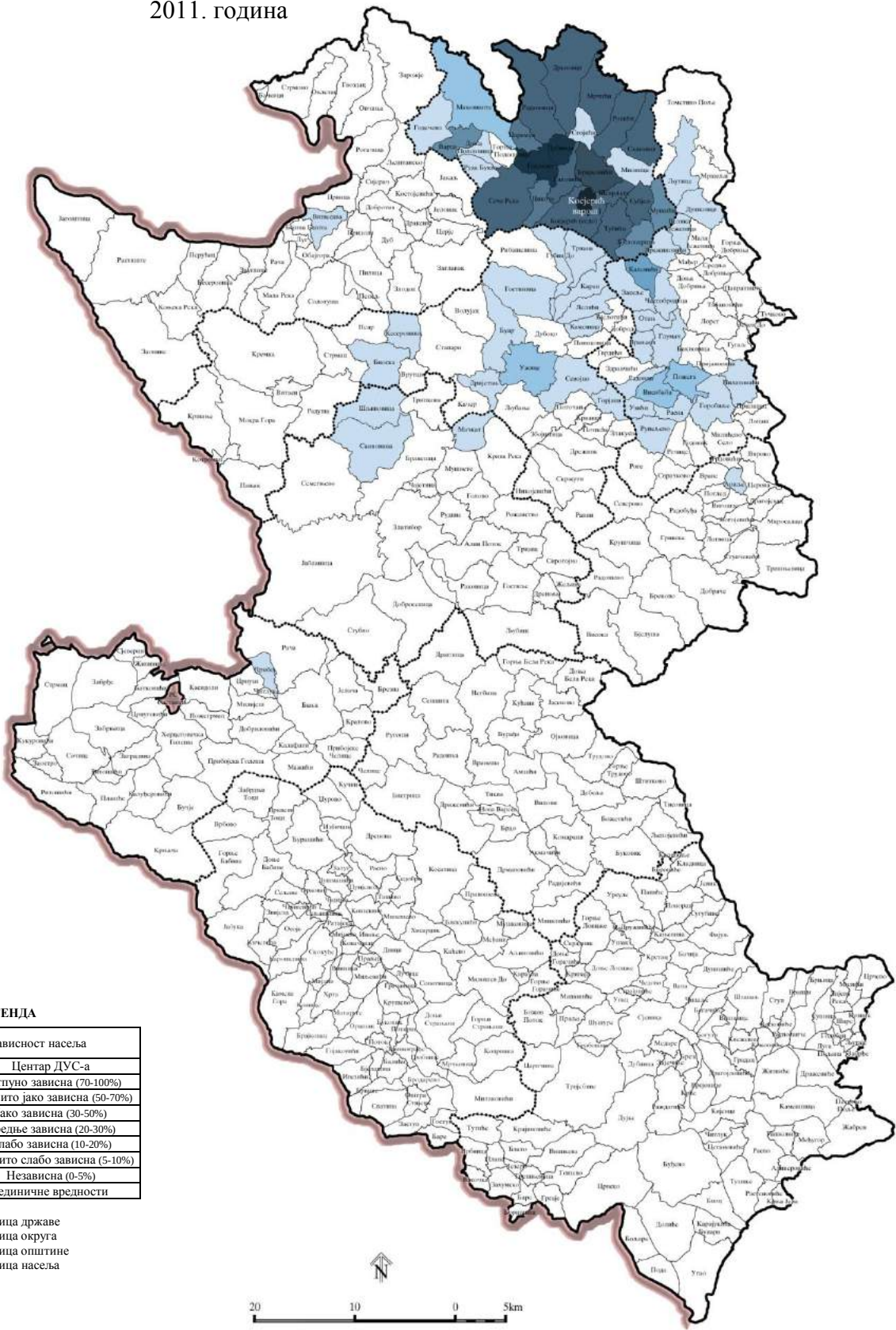
Табела IV-49: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Косјерић, 2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Косјерић)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Косјерић)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	34	-	34	2	2	-	17	-	17
50-70	75,00	-43	75,00	-43	-2	-2	57	129	57	129
30-50	299,39	327	299,39	327	7	7	41	45	41	45
20-30	37,14	-66	37,14	-66	0	0	53	20	53	20
10-20	90,48	-4	90,48	-4	0	0	14	13	14	13
5-10	0,00	-18	37,04	-17	0	-2	9	0	9	10
0-5	83,33	-2	185,11	40	0	1	12	10	16	22
јединични сл.	181,82	9	185,37	35	-1	12	2	4	2	2
Укупно	145,23	237	151,17	306	3	18	24	30	14	15

2002. година

2011. година

Слика IV-5: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић, 2002-2011. године

2.1.4. Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош

У 2002. години запослено становништво нодалног центра (живе и раде) чинило је 80,67% укупног броја радника. Од 317 дневних миграната (8,9% запосленог домицилног становништва) 64 је радило у осталим нодалним центрима округа (20%).

У центар рада Нова Варош дневно је мигрирао 771 радник из 40 насеља (табела IV-50 у прилогу, табеле IV-51 и IV-52 и слика IV-6). Од тог броја 23 насеља је припадало општини (57,5%) са 719 радника. Бројност миграторне мреже насеља није одговарала бројности миграната из којих долазе радници јер 52 радника је долазило из осталих насеља (17 или просечно 3) док из општинских насеља просечно 31 радник. Најзначајнији допринос дневном урбаном систему Нове Вароши давало је пет насеља општине: Брдо (51), Радоиња (93), Вилови (56), Рутоши (112), Бурађа (38) и Дражевићи (57). Сва насеља су припадала групи изразито јако зависних (просечно 54,70%) са функцијском усмереношћу од 84,86%. Најбројнија група насеља изван општине су била насеља општине Пријепоље (10) са 33 мигранта: Пријепоље, Кучин, Џурово, Сељане Седобро, Залуг, Осоје, Мијоска, Кошеvine и Ташево (IV-53). Бројношћу се истиче Пријепоље са 18 миграната док су остала насеља са просечно 2 мигранта.

Табела IV-51: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	407	56,61	407	56,61	6	26,1	6	26,09
30-50	182	25,31	589	81,92	5	21,74	11	47,83
20-30	53	7,37	642	89,29	3	13,04	14	60,87
10-20	45	6,26	687	95,55	3	13,04	17	73,91
5-10	28	3,89	715	99,44	3	13,04	20	86,96
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	4	0,56	719	100,00	3	13,04	23	100,00
Укупно	719	100,00	719	100,00	23	100	23	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-52: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	407	52,79	407	52,79	6	15	6	15
30-50	182	23,61	589	76,39	5	12,5	11	27,5
20-30	53	6,87	642	83,27	3	7,5	14	35
10-20	45	5,84	687	89,11	3	7,5	17	42,5
5-10	28	3,63	715	92,74	3	7,5	20	50
0-5	31	4,02	746	96,76	3	7,5	23	57,5
јединични сл.	25	3,24	771	100,00	17	42,5	40	100,00
Укупно	771	100,00	771	100,00	40	100,00	40	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-53: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош, 2002. године

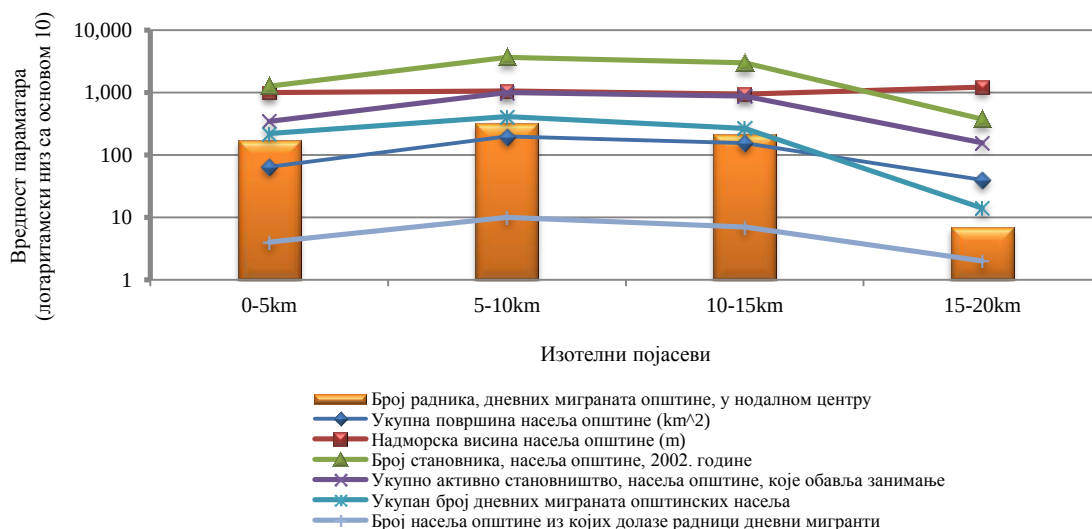
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	23	57,50	719	93,26
Прибој	2	5,00	8	1,04
Пријепоље	10	25,00	33	4,28
Сјеница	1	2,50	1	0,13
Ужице	3	7,50	9	1,17
Чајетина	1	2,50	1	0,13
Укупно	40	100,00	771	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

У територијалној дистрибуцији насеља (са дневним мигрантима) општине, доминантну улогу су имала насеља другог изотелног појаса (11) са укупно 325 радника (45,20%) (табела IV-54 и графикон IV-9а). Територија општине одликовала се просечном надморском висином од 1.044m услед чега је отежена просторна мобилност радника.

Табела IV-54: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2002. године

Општина Нова Варош	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	10	7	2	23
Површина насеља општине (km ²)	74,26	212,46	204,63	85,86	455,44
Надморска висина насеља општине (просек)	996m	1.061m	1.023m	1.098m	1.053m
Број становника насеља општине 2002. г.	1.343	3.741	3.630	1.011	8.265
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	345	1.054	1.135	438	2.370
Укупан број дневних миграната насеља општине	219	409	275	19	908
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	170	325	216	8	719

Графикон IV-9а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2002. године

Бројност миграција од 376 радника (табела IV-55 у прилогу, табеле IV-56 и IV-57 и слика IV-6), 2011. године, одраз је смањења за 415 миграната насеља

општине и повећања броја миграната осталих насеља (21) која припадају утицајној сфери нодалног центра Нова Варош. Укупно учешће насеља повећано је за 6 (табела IV-58), са повећањем степена зависности на ниво јако зависних само за једно насеље (Брдо 31,68) док су остала насеља била у категорији средњег до независног типа. Услед смањења броја миграната највећи број насеља припадао је јединичном скупу вредности (28 насеља). Кретања миграната из нодалног центра Нова Варош према осталим центрима рада се повећао на 489 што указује на слабљење функционалног потенцијала нодалног центра. Највише дневних миграната Нове Вароши одлазило је у нодални центар Пријеполје (35/61).

Табела IV-56: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	32	10,53	32	10,53	1	4,00	1	4,00
20-30	121	39,80	153	50,33	5	20,00	6	24,00
10-20	112	36,84	265	87,17	6	24,00	12	48,00
5-10	14	4,61	279	91,78	2	8,00	14	56,00
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	25	8,22	304	100,00	11	44,00	25	100,00
укупно	304	100,00	304	100,00	25	100,00	25	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-57: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	32	8,51	32	8,51	1	2,17	1	2,17
20-30	121	32,18	153	40,69	5	10,87	6	13,04
10-20	112	29,79	265	70,48	6	13,04	12	26,09
5-10	14	3,72	279	74,20	2	4,35	14	30,43
0-5	45	11,97	324	86,17	4	8,70	18	39,13
јединични сл.	52	13,83	376	100,00	28	60,87	46	100,00
Укупно	376	100,00	376	100,00	46	100,00	46	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-58: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош, 2011. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	25	54,35	304	80,85
Прибој	4	8,70	26	6,91
Пријеполје	13	28,26	37	9,84
Сјеница	1	2,17	5	1,33
Ужице	1	2,17	2	0,53
Чајетина	2	4,35	2	0,53
Укупно	46	100,00	376	100,00

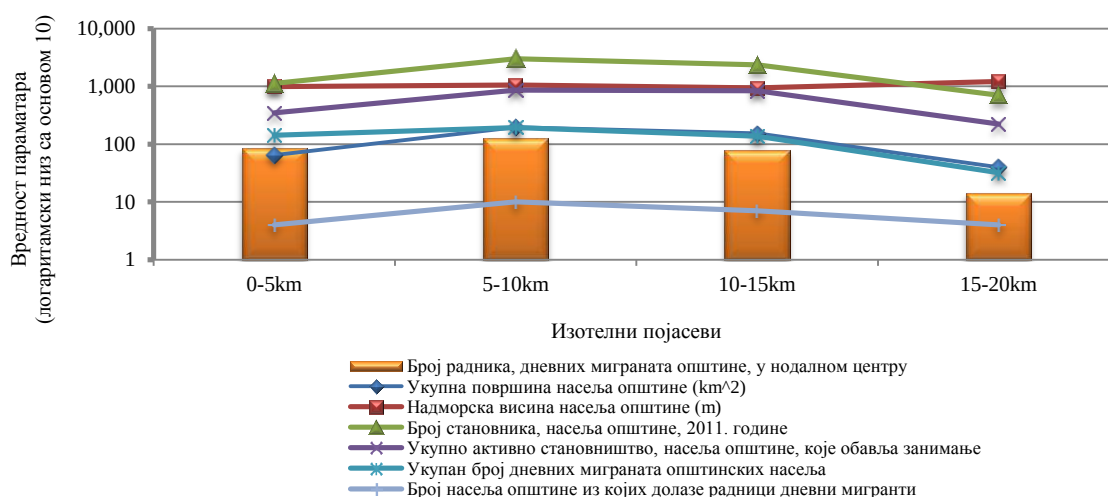
Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Просторна распоређеност насеља у утицајној сфери Нове Вароши, у 2011. години, показује значајну концентрацију миграната која је долазила из друге изотелне зоне (126 миграната) (табела IV-59 и графикон IV-96). Насеља ове зоне

(10) су припадала највећим делом изразито slabим до средње зависним насељима (5), а то су: Вранеша, Дрмановићи, Радоиња, Ојковица, Комарани и Негбина која је имала најниже вредности (изразито слаба зависност).

Табела IV-59: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године

Општина Нова Варош	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	10	7	4	25
Површина насеља општине (km ²)	74,26	212,46	204,63	85,86	497,96
Надморска висина насеља општине (просек)	996m	1.061m	1.023m	1.098m	1.767m
Број становника насеља општине 2011. г.	1.193	3.097	2.791	762	7.220
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	349	873	988	253	2.271
Укупан број дневних миграната насеља општине	148	195	148	32	507
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	85	126	79	14	304

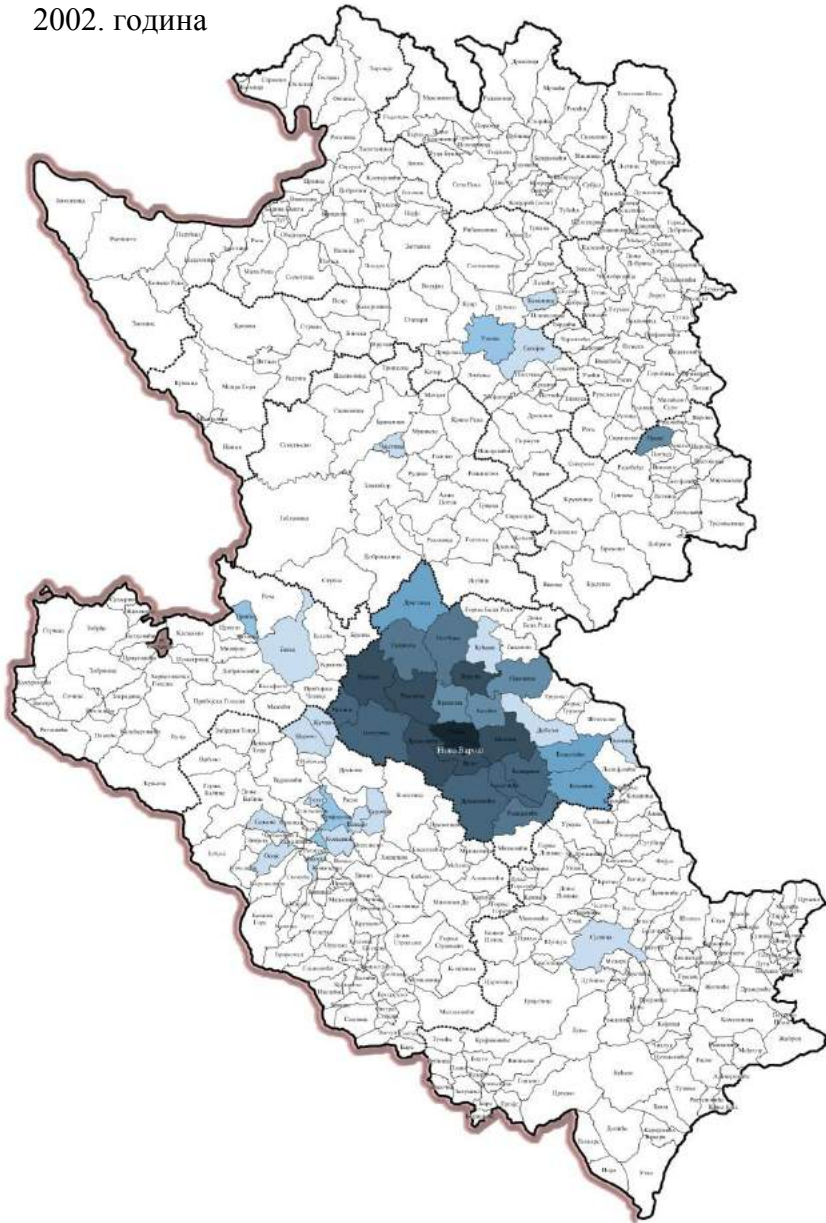
Графикон IV-96: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Нова Варош (насеља општине), 2011. године

Промене просторно-функцијских параметара у периоду 2002-2011. године су имале јак интензитет (42,28 индексних поена) са изразитим нескладом у промени броја насеља и миграторног становништва (табела IV-60). Док се број миграната смањивао за 57,72% односно 51,23% на територији општине дотле се повећао број насеља давалаца миграната за 2 (Љепојевићи и Горња Бела Река у општини) односно 6 у сумарном збиру (Правошево, Аљиновићи, Гостиље, Мачкат, Дренова, Хисарџик и др. Промена у контингенту миграторног становништва утицале су на укупну функцијску и структурну трансформацију простора и стварање релативно стабилног дневног миграционог система са учешћем од 37% у укупном миграционом контингенту (1.012) општине у 2011. години (слика IV-6).

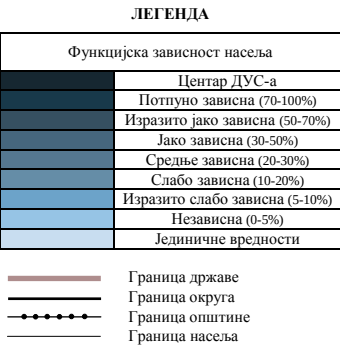
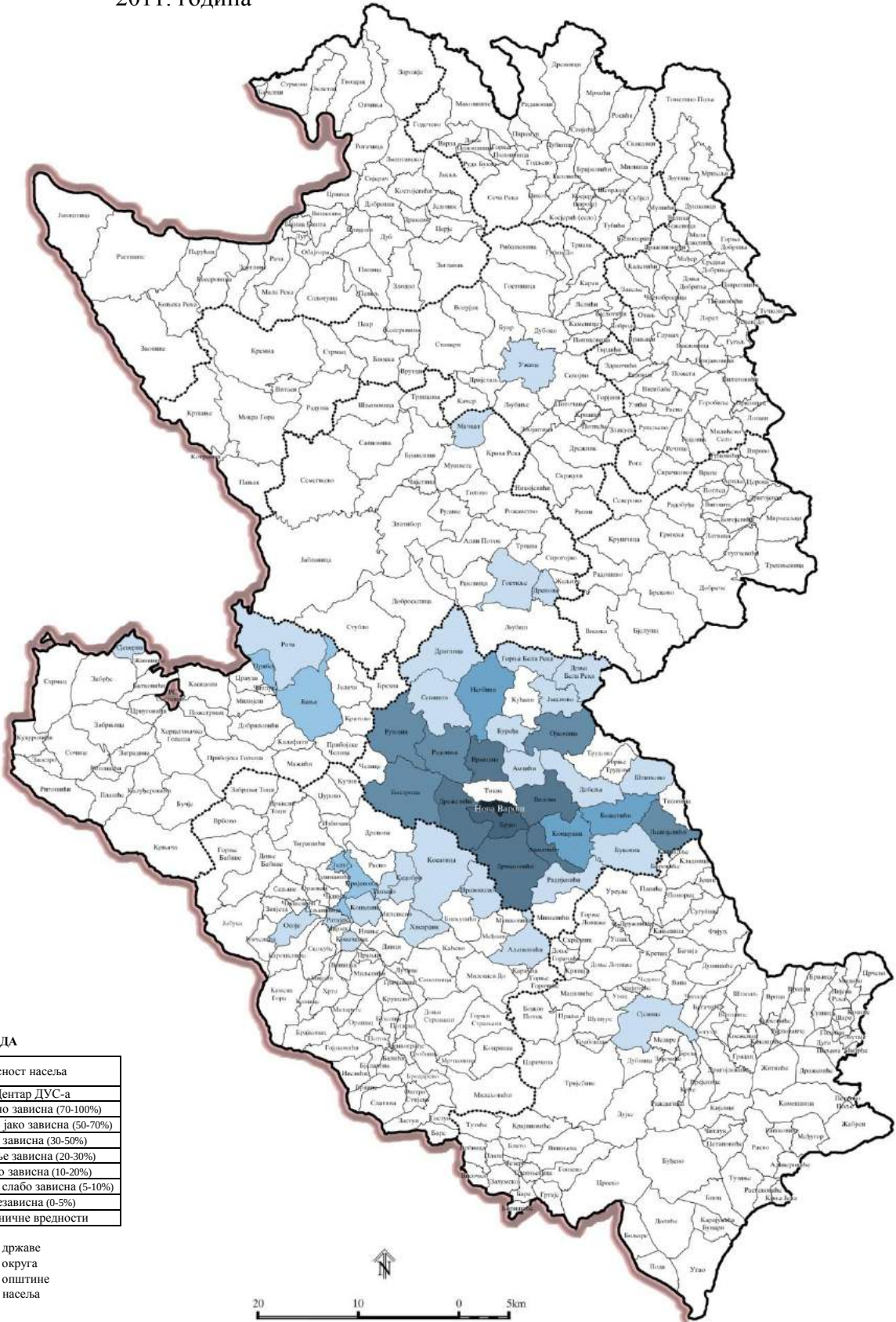
Табела IV-60: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Нова Варош,
2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Нова Варош)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Нова Варош)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	0,00	-407	0,00	-407	-6	-6	68	-	68	-
30-50	17,58	-150	17,58	-150	-4	-4	36	32	36	32
20-30	228,30	68	228,30	68	2	2	18	24	18	24
10-20	248,89	67	248,89	67	3	3	15	19	15	19
5-10	0,00	-14	50,00	-14	0	-1	9	7	9	7
0-5	-	-	145,16	14	0	1	-	-	10	11
јединични сл.	625,00	21	208,00	27	8	11	1	2	1	2
Укупно	42,28	-415	48,77	-395	2	6	31	12	19	8

2002. година

2011. година

Слика IV-6: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош, 2002-2011. године

2.1.5. Дневни урбани систем нодалног центра Пожега

У нодални центар Пожега дневно је у 2002. години долазило 2.587 (38,91%) радника од укупно 6.649 радника у центру рада (табеле IV-61 и IV-61а у прилогу, табеле IV-62 и IV-63 и слика IV-7). У дневном урбаном систему Пожеге, поред унутаропштинских миграција (40 насеља са 2.112 радника) значајно је било учешће радника насеља суседних општина који су долазили из 58 насеља (475) (табела IV-64). Величином свог функционалног капацитета и повољним положајем унутар ФУП-а Ужице⁷⁴ нодални центар Пожега је имао стабилан дневни урбани систем са јаким функцијским везама између нодалних центара Ужице, Ариље и Косјерић и насељима њихових територија (467 мигранта). У оквиру унутаропштинских миграција није било потпуно зависних и независних насеља, а јака и изразито јака функцијска зависност насеља обухватала је 17 насеља са 1.375 радника. Највиши степен зависности имала су приградска насеља Висибаба (58,55, Радовци (56,10%) и Пријановићи (52,38%), а од осталих насеља Отањ (52,94%).

Табела IV-62: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	507	24,00	507	24,00	4	10	4	10,00
30-50	868	41,10	1.375	65,10	9	22,50	13	32,50
20-30	164	7,77	1.539	72,87	5	12,50	18	45,00
10-20	460	21,78	1.999	94,65	13	32,50	31	77,50
5-10	105	4,97	2.104	99,62	7	17,50	38	95,00
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	8	0,38	2.112	100,00	2	5,00	40	100,00
Укупно	2.112	100,00	2.112	100,00	40	100,00	40	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књ. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-63: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	507	19,6	507	19,6	4	4,08	4	4,08
30-50	868	33,55	1.375	53,15	9	9,18	13	13,26
20-30	164	6,34	1.539	59,49	5	5,1	18	18,37
10-20	474	18,32	2.013	77,81	14	14,29	32	32,65
5-10	153	5,91	2.166	83,73	12	12,24	44	44,9
0-5	327	12,64	2.493	96,37	8	8,16	52	53,06
јединични сл.	94	3,64	2.587	100	46	46,95	98	100,00
Укупно	2.587	100,00	2.587	100,00	98	100,00	98	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књ. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

⁷⁴ ФУП Ужице - Просторним планом Републике Србије из 2010. године Пожега и Чајетина се издвајају као мањи центри унутар Ужичког функционалног подручја.

Насеља изван општине спадала су у категорије од изразито слабо зависних (5 насеља) до независних насеља (3). Остала насеља имала су јединични карактер миграторних кретања са највишим степеном зависности у насељу Стојићи (13,64%), у општини Косјерић.

Табела IV-64: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пожега, 2002. године

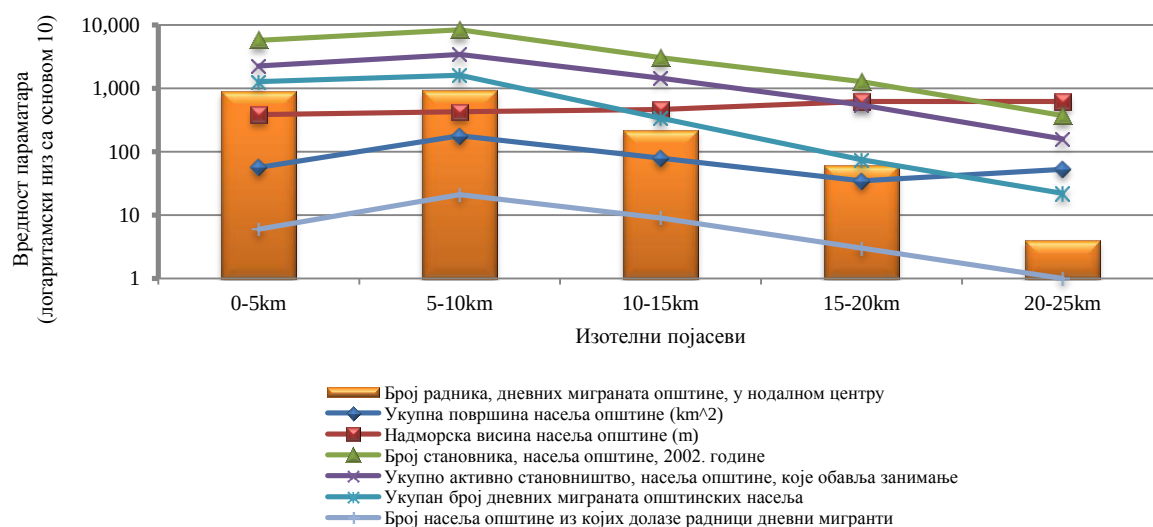
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	13	13,27	70	2,71
Бајина Башта	2	2,04	2	0,08
Косјерић	13	13,27	60	2,32
Пожега	40	40,82	2.112	81,64
Пријеполје	1	1,02	1	0,04
Ужице	25	25,51	337	13,03
Чајетина	4	4,08	5	0,19
Укупно	98	100,00	2.587	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Бројност миграната и велика просторна дисперзност утицала је на развој дневног урбаног система општинског центра Пожега (табела IV-65 и графикон IV-10). Сва насеља у простору удаљеном до 10km од центра функције рада припадала су јако до изразито јако зависним насељима.

Табела IV-65: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године

Општина Пожега	Изотелни појасеви						Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	21	9	3	-	1	40
Површина насеља општине (km ²)	56,6	179,34	78,89	34,77	-	52,95	402,66
Надморска висина насеља општине (просек)	385m	427m	466m	620m	-	622m	420m
Број становника насеља општине 2002. г.	5.755	8.389	3.069	1.282	-	373	18.868
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.269	3.450	1.457	549	-	159	7.884
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.277	1.610	338	75	-	22	3.322
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	903	928	216	61	-	4	2.112

Графикон IV-10а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пожега (насеља општине), 2002. године

Једино насеље изван овог просторног круга је било Засеље (30,96% функционалне зависности). И ако је дисперзност насеља велика (преко 60km) територије на крајњем северу учествовале су у дневном урбаном систему нодалног центра, осим насеља Мршељи које без миграната.

Пописом, из 2011. године, може да се констатује да је из општинских насеља (41) у нодални центар мигрирало 1.708 радника што је представљало 33,01% укупног броја радника функцијског центра (табела IV-66 и IV-66а у прилогу, табеле IV-67 и IV-68 и слика IV-7) са умереним смањењем у односу на предходни попис од 80,87 индексних поена. Остала насеља у окружењу дала су 591 мигранта (табела IV-69) што је представљало умерено повећање у односу на попис из 2002. године од 19,63%. Сва четири насеља изразито јако зависна од центра рада, према попису из 2002. године, су прешла у групу насеља средњих (Отањ) и јако зависних (Висибаба, Пријановићи и Радовци). Приградско насеље Бакионица једино је било са изразито јаком зависношћу (118 миграната са укупно 206 радника). Промена у броју миграната значајна је била у општини Ужице одакле је према нодалном центру Пожега мигрирало 426 радника и тиме увећало контингент у односу на предходни попис за 20,9%.

Табела IV-67: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	118	6,91	118	6,91	1	2,44	1	2,44
30-50	904	52,93	1.022	59,84	11	26,83	12	29,27
20-30	372	21,78	1.394	81,62	9	21,95	21	51,22
10-20	242	14,17	1.636	95,78	13	31,71	34	82,93
5-10	57	3,34	1.693	99,12	5	12,20	39	95,12
0-5	12	0,70	1.705	99,82	1	2,44	40	97,56
јединични сл.	3	0,18	1.708	100,00	1	2,44	41	100,00
Укупно	1.708	100,00	1.708	100,00	41	100,00	41	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-68: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	118	5,13	118	5,13	1	0,97	1	0,97
30-50	904	39,32	1.022	44,45	11	10,68	12	11,65
20-30	372	16,18	1.394	60,64	9	8,74	21	20,39
10-20	242	10,53	1.636	71,16	13	12,62	34	33,01
5-10	116	5,05	1.752	76,21	12	11,65	46	44,66
0-5	436	18,96	2.188	95,17	8	7,77	54	52,43
јединични сл.	111	4,83	2.299	100,00	49	47,57	103	100,00
Укупно	2.299	100,00	2.299	100,00	103	100,00	103	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

И ако, по бројноћу насеља, велика група (49) мигранти јединичног контингента броја радника нису имали утицај на развој и структурну промену целокупног дневног урбаног система Пожеге (111 мигранта или 4,83%).

Табела IV-69: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пожега, 2011. године

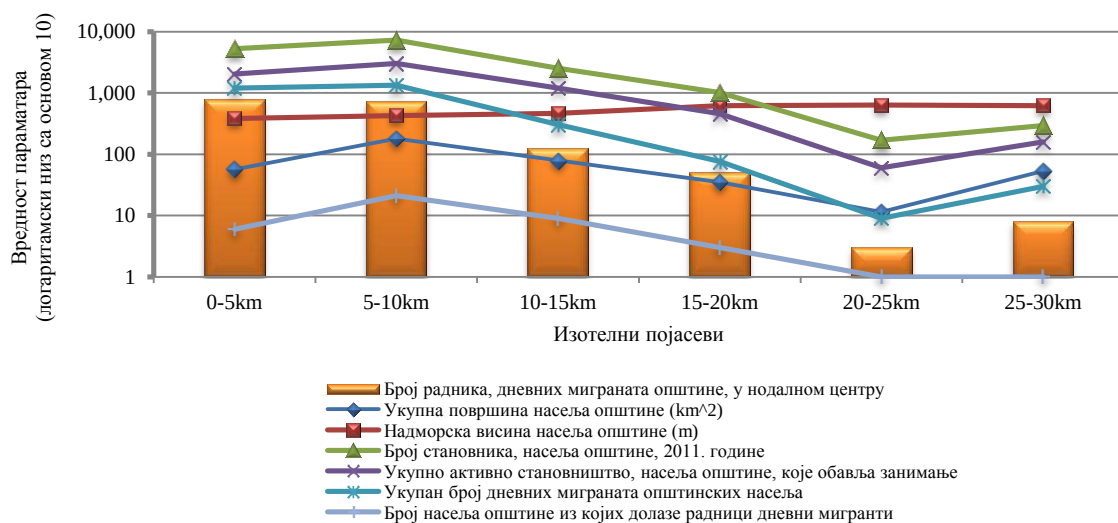
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	16	15,53	95	4,13
Барина Башта	1	0,97	1	0,04
Косјерић	11	10,68	55	2,39
Пожега	41	39,81	1.708	74,29
Прибој	1	0,97	4	0,17
Пријепоље	2	1,94	3	0,13
Ужице	26	25,24	426	18,53
Чајетина	5	4,85	7	0,30
Укупно	103	100,00	2.299	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Простор општине је у 2011. години био покривен мигрантима из свих насеља (Мршелји су имали 3 мигранта), а највећа концентрација радника дневних миграната је прешла из друге изотелне зоне у прву. Тиме се простор приградских насеља издвојио као зона стабилног извора дневних миграната (38,83%:61,17%) у односу на укупно запослено становништво (табела IV-70 и графикон IV-106).

Табела IV-70: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године

Општина Пожега	Изотелни појасеви						Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	21	9	3	1	1	41
Површина насеља општине (km ²)	56,6	179,34	78,89	34,77	11,49	52,95	414,16
Надморска висина насеља општине (просек)	385m	427m	466m	620m	637m	622m	526m
Број становника насеља општине 2011. г.	5.243	7.242	2.525	1.012	169	294	16.485
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	2.042	3.025	1.204	461	60	159	6.951
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.198	1.335	303	76	9	30	2.951
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	793	730	123	51	3	8	1.708

Графикон IV-106: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пожега (насеља општине), 2011. године

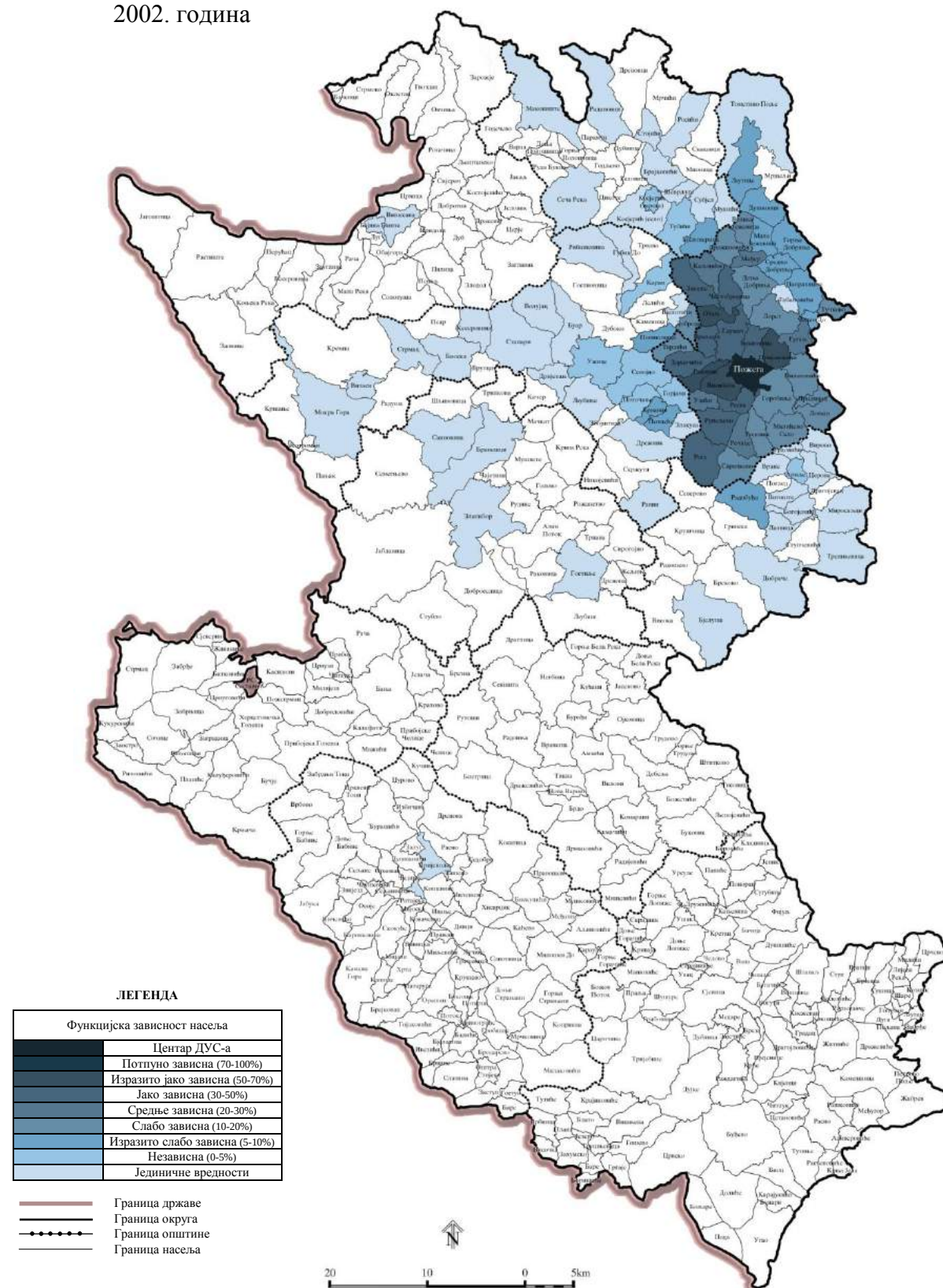
Укупно смањење броја миграната имало је умерени инензитет за већину насеља која припадају урбаном систему Пожеге. Број укупних радника у посматраном периоду у општини је смањен за 1.054 или 13,17% , а миграната 19,13% (табела IV-71). Фактор стабилности дневног урбаног система представља удео миграната осталих општина који се повећао између два пописна периода (22,49%:25,70%)

Тиме се потврђује јака агломерацијска концентрација радних места и функцијска веза унутар развојног коридора Ужице-Пожега као дела функционалног подручја насеља југозападне Србије.

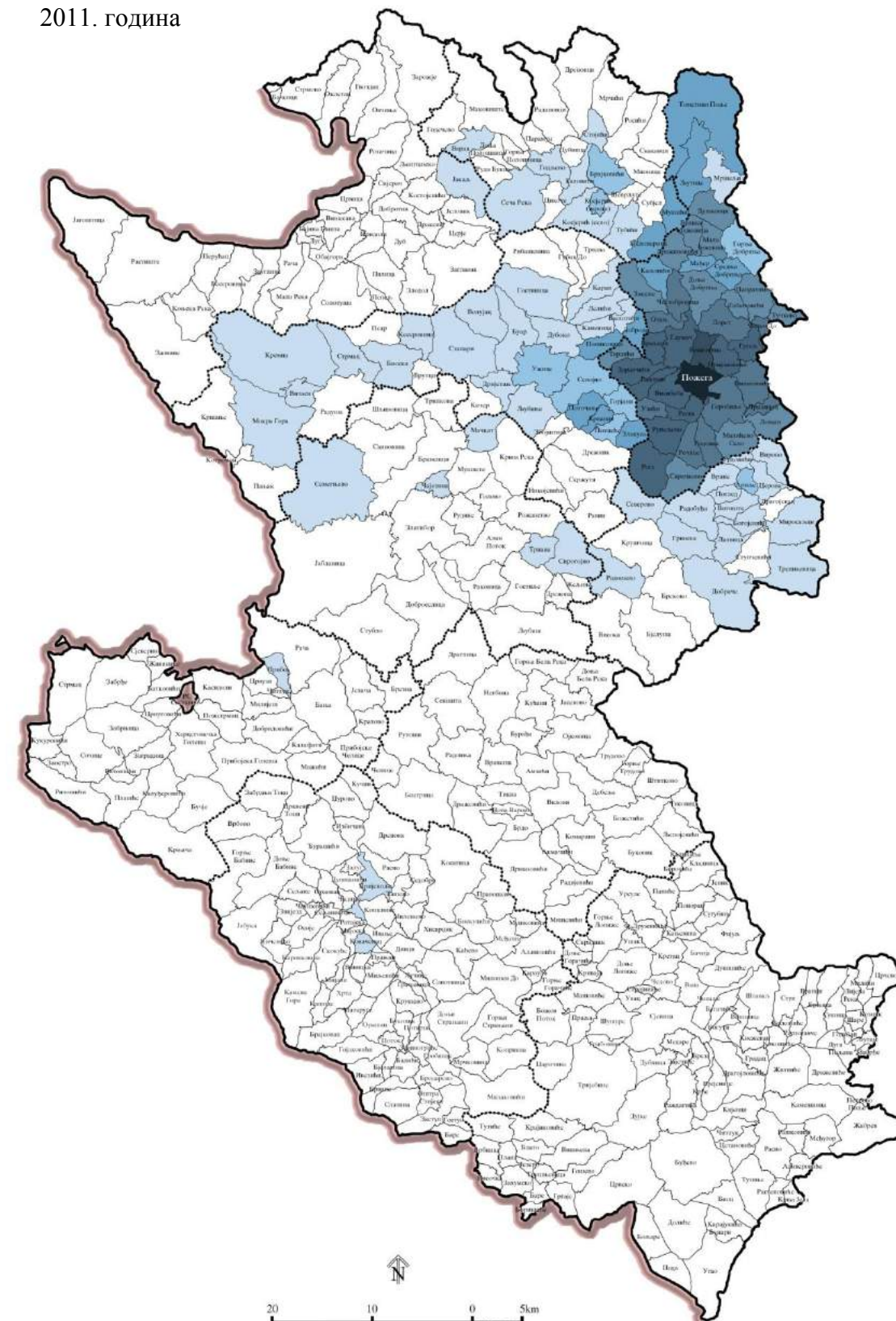
Табела IV-71: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Пожега, 2002 - 2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Пожега)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Пожега)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	23,27	-389	23,27	-389	-3	-3	127	118	127	118
30-50	104,15	36	104,15	36	2	2	96	82	96	82
20-30	226,83	208	226,83	208	4	4	33	41	33	41
10-20	52,61	-218	51,05	-232	0	-1	35	19	34	19
5-10	0,00	-48	75,82	-37	0	0	15	11	13	10
0-5	-	12	133,33	109	1	0	-	12	41	55
јединични сл.	37,50	-5	118,09	17	-1	3	4	3	2	2
Укупно	80,87	-404	88,87	-288	1	5	53	42	26	22

2002. година

2011. година

Слика IV-7: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега, 2002-2011. године

2.1.6. Дневни урбани систем нодалног центра Прибој

Функцијски центар Прибој, заједно са нодалним центром Нова Варош, представљао је, према Просторном плану из 1996. године, део функционалног подручја Пријепоља, а ППРС из 2010. године уврштен је у део полицентричног урбаног региона. Функцијске везе насеља са општинским центром Прибој, у 2002. години, манифестовале су се миграторним кретањима радника из 23 насеља општине (69,70%) и 16 насеља из окружења (30,30%) (табела IV-72 у прилогу, табеле IV-73 и IV-74 и слика IV-8). Структура насеља је била у рангу јако зависних само за два насеља општине (Касидоли 38,84%) и Бања (34,01%). Највећи број радника долазио је из приградског насеља Бања (200) што је представљало 93,02% укупног броја миграната насеља. Укупан број миграната општине у односу на укупно запослено становништво општине (18,20%) имало је вишу вредност у односу на округ (13,15%). Тиме се наглашава значај нодалног центра Прибој за насеља општине као аутономног функционалног система.

Остала насеља суседних општина (Нова Варош, Пријепоље, Ужице и Чајетина), величном свог миграторног контингента (51), нису значајно утицала на развој урбаног система нодалног центра Прибој, у 2002. години (табела IV-75).

Табела IV-73: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	247	53,00	247	53,00	2	8,70	2	8,70
20-30	105	22,53	352	75,54	3	13,04	5	21,74
10-20	82	17,60	434	93,13	7	30,43	12	52,17
5-10	6	1,29	440	94,42	1	4,35	13	56,52
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	26	5,58	466	100,00	10	43,48	23	100,00
Укупно	466	100,00	466	100,00	23	100,00	23	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-74: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	247	47,68	247	47,68	2	5,13	2	5,13
20-30	105	20,27	352	67,95	3	7,69	5	12,82
10-20	82	15,83	434	83,78	7	17,95	12	30,77
5-10	6	1,16	440	84,94	1	2,56	13	33,33
0-5	29	5,60	469	90,54	3	7,69	16	41,03
јединични сл.	49	9,46	518	100,00	23	58,97	39	100,00
укупно	518	100,00	518	100,00	39	100,00	39	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-75: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Прибој, 2002. године

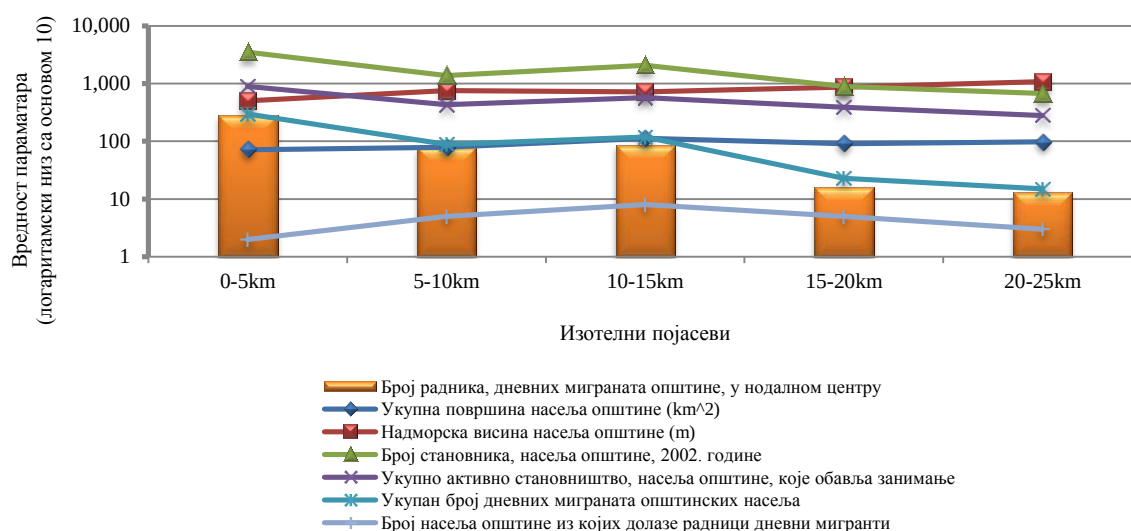
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	3	7,69	25	4,85
Прибој	23	58,97	466	90,49
Пријеполје	10	25,64	23	4,47
Ужице	1	2,56	1	0,19
Чајетина	2	5,13	3	0,58
Укупно	39	100,00	515	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књ. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Територијални домет утицајне сфере нодалног центра Прибој заснивао се на првој изотелној зони јер је из ње долазило 58,8% општинских и 52,9% укупних дневних миграната нодалног центра (табела IV-76 и графикон IV-11a). Само два насеља су чинила ову зону: Бања и Рача. Најдаљи домет утицајне сфере Прибоја су насеља Пријеполске и Ужичке општине али са малим интензитетом интеракције и због тога нису имала значајнији утицај у њему. Обзиром да је предмет анализирања простор територије Србије у анализу нису урачунати становници енклаве Саставци који припадају Босни и Херцеговини (Р. Српска).

Табела IV-76: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Прибој, (насеља општине), 2002. године

Општина Прибој	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	5	6	10	5	6	23
Површина насеља општине (km ²)	88,9	96,0	132,43	91,0	138,6	451,0
Надморска висина насеља општине (просек)	650m	820m	726m	873m	995m	785m
Број становника насеља општине 2002. г.	4.760	1.864	2.249	888	1.052	8.479
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	1.145	535	600	387	415	2.554
Укупан број дневних миграната насеља општине	300	88	118	23	17	541
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	274	78	85	16	13	466

Графикон IV-11a: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Прибој (насеља општине), 2002. године

Највеће промене у функцијској зависности насеља 2011. године одразиле су се на 6 насеља општинске територије која су прешла у групу изразито јако зависних са највишим вредностима у насељима Рача, Живинице, Црнузи и Милијеш (преко 60%). Број насеља која су припадала утицајној сфери Прибоја се повећао на 47 (седам насеља општине Прибој, и једно насеље општина Нова Варош и Ужице) са 1.457 радника дневних миграната (број миграната повећан је за 281,66 индексних поена или скоро три пута) (табела IV-77 у прилогу, табеле IV-78 и IV-79 и слика IV-8). Демографске промене на територији општине Прибој (смањење укупног становништва за 10,6%) утицале су на структуру дневних миграција према нодалном центру, јаким интензитетом, обзиром да је укупан однос радника и радника дневних миграната значајно повећан (од 8,53% у 2002. години до 25,78% у 2011. години). Овај процес значајан је показатељ транзиционих праваца функцијске трансформације насеља и усмерености већине насеља (30) на један центар рада (табела IV-80).

Табела IV-78: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	719	50,96%	719	50,96%	6	20,00%	6	20,00%
30-50	493	34,94%	1.212	85,90%	4	13,33%	10	33,33%
20-30	122	8,65%	1.334	94,54%	8	26,67%	18	60,00%
10-20	61	4,32%	1.395	98,87%	6	20,00%	24	80,00%
5-10	15	1,06%	1.410	99,93%	5	16,67%	29	96,67%
0-5	1	0,07%	1.411	100,00%	1	3,33%	30	100,00%
јединични сл.	-	-	-	-	-	-	-	-
Укупно	1.411	100,00%	1.411	100,00%	30	100,00%	30	100,00%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-79: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	719	49,28%	719	49,28%	6	12,77%	6	12,77%
30-50	493	33,79%	1.212	83,07%	4	8,51%	10	21,28%
20-30	122	8,36%	1.334	91,43%	8	17,02%	18	38,30%
10-20	61	4,18%	1.395	95,61%	6	12,77%	24	51,06%
5-10	40	2,74%	1.435	98,36%	7	14,89%	31	65,96%
0-5	3	0,21%	1.438	98,56%	2	4,26%	33	70,21%
јединични сл.	21	1,44%	1.459	100,00%	14	29,79%	47	100,00%
Укупно	1.459	100,00%	1.459	100,00%	47	100,00%	47	100,00%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-80: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Прибој, 2011. године

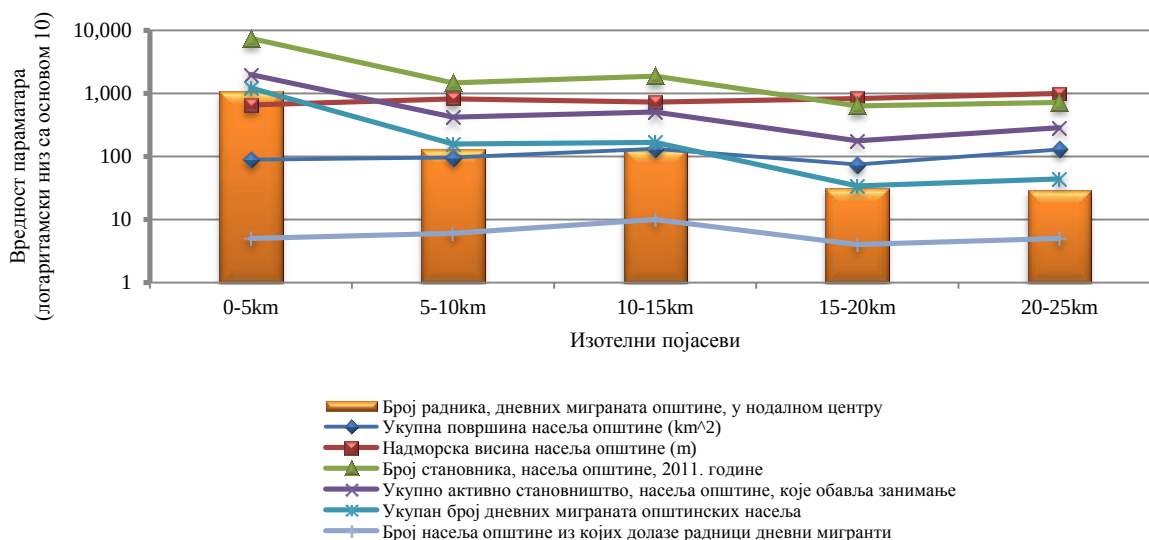
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	4	8,51	18	1,23
Прибој	30	63,83	1.411	96,71
Пријепоље	10	21,28	26	1,78
Ужице	1	2,13	2	0,14
Чајетина	2	4,26	2	0,14
Укупно	47	100,00	1.459	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Промена у броју насеља и укупној суми миграната одразила се и на просторну структуру миграторног система. Доминантна група насеља са највећим бројем миграната је била у првој зони са 77% миграната што је повећање у односу на 2002. годину од 18,31% (табела IV-81 графикон IV-116).

Табела IV-81: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Прибој, (насеља општине), 2011. године

Општина Прибој	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	5	6	10	4	5	30
Површина насеља општине (km ²)	88,8	96,0	132,5	74,0	129,3	520,6
Надморска висина насеља општине (просек)	650m	820m	726m	827m	994m	804m
Број становника насеља општине 2011. г.	7.416	1.466	1.874	630	721	12.107
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	1.983	418	504	177	286	3.368
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.217	157	167	34	44	1.619
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.088	132	131	31	29	1.411

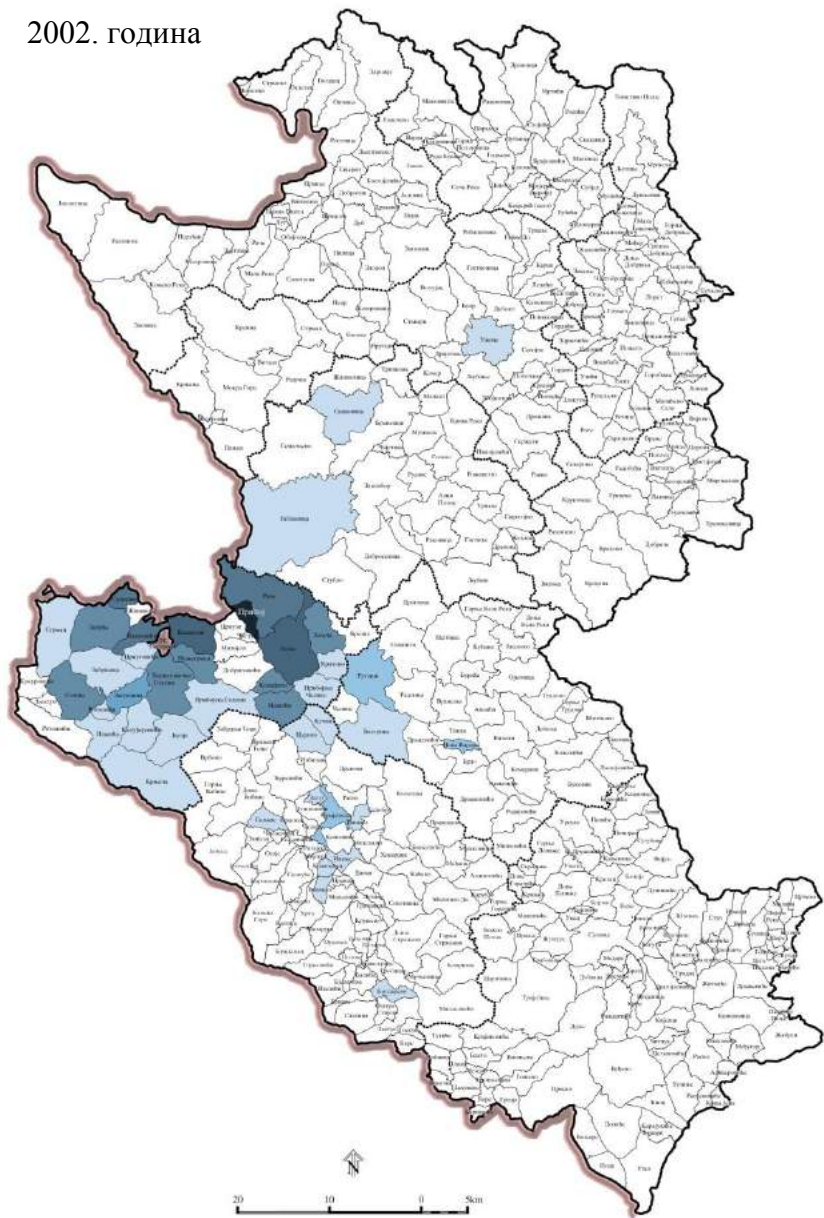
Графикон IV-116: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Прибој (насеља општине), 2011. године

Укупно повећање броја миграната имало је јак интензитет за насеља која припадају урбаном систему Прибоја (281,66 индексних поена на нивоу свих насеља). Фактор стабилности дневног урбаног система представљао је учешће миграната матичне општине са просечном заступљеношћу од 47 мигранта по насељу 2011. године (табела IV-82) што указује на интензивнији трансфер радника из пољопривредних делатности сеоских средина у непољопривредне градског средишта.

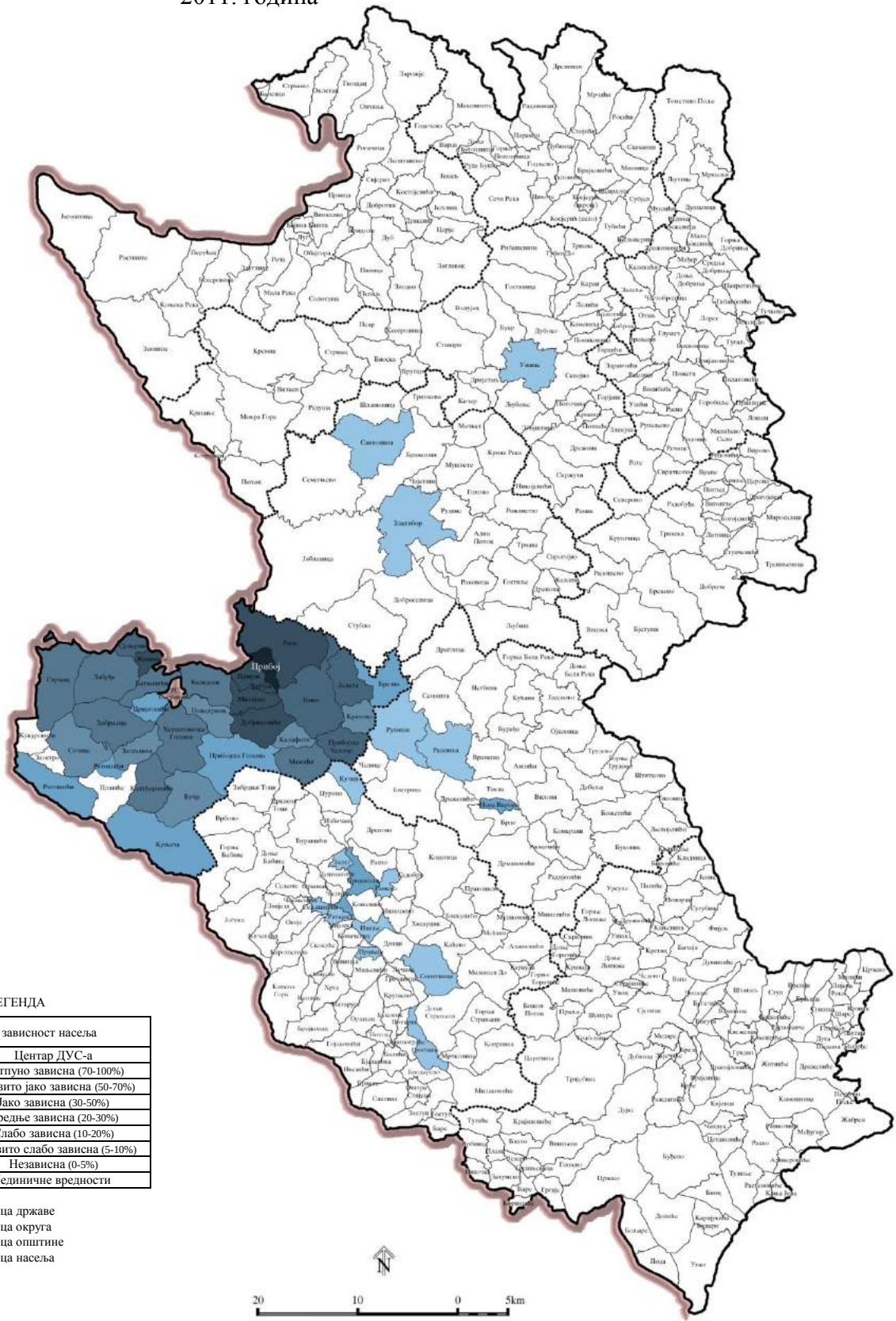
Табела IV-82: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Прибој,
2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Прибој)	Δ броја миграната (насеља општине Прибој)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	0,00	719	0	719	6	6	-	120	-	120
30-50	199,60	246	199,60	246	2	2	124	123	124	123
20-30	116,19	17	116,19	17	5	5	35	15	35	15
10-20	74,39	-21	74,39	-21	-1	-1	12	10	12	10
5-10	250,00	9	666,67	34	4	6	6	3	6	6
0-5	0,00	1	10,34	-26	1	-1	-	1	10	2
јединични сл.	0,00	-26	42,86	-28	-10	-9	3	-	2	2
Укупно	302,79	945	281,66	941	7	8	20	47	13	31

2002. година

2011. година

ЛЕГЕНДА

Функцијска зависност насеља	
Центар ДУС-а	
Потпуно зависна (70-100%)	
Изразито јако зависна (50-70%)	
Јако зависна (30-50%)	
Средње зависна (20-30%)	
Слабо зависна (10-20%)	
Изразито слабо зависна (5-10%)	
Независна (0-5%)	
Јединичне вредности	

- Граница државе
- Граница округа
- Граница општине
- Граница насеља

Слика IV-8: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој, 2002-2011. године

2.1.7. Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље

Значај функционалног центра Пријепоље огледа се у бројности радника дневних миграната и величине утицајне сфере коју обухвата. У 2002. години у центар рада Пријепоље мигрирао је 2.081 радник из 67 насеља (53 општинских или 79,1%) (табела IV-83 и IV-83а у прилогу, табеле IV-84 и IV-85 и слика IV-9), што представља пету вредност у укупним миграцијама нодалних центара (више вредности су у нодалним центрима Бајина Башта, Пожега, Ужице и Сеојно). Вредности функцијске зависности и функцијске усмерености насеља су изражене у малом броју насеља која чине већину у дневном миграционом систему (21 насеље). Укупан број радника миграната ове групе насеља је био 1.617 (77,70% укупних миграната) и просторно најсвеобухватнији (од Дренове са 26 радника, на северу, до Гостуна са 3 радника, на југу). Само два насеља су у групи потпуно зависних насеља: Дивци (71,60% и 85,29%) и Прањци (70,51% и 96,49%).

Насеља других општина (14) малим бројем миграната (42) нису значајније утицала на развој миграционе мреже насеља нодалног центра Пријепоље, што говори о slabим интрарегионалним везама насеља овог дела Златиборског округа (табела IV-86)

Табела IV-84: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	113	5,54	113	5,54	2	3,77	2	3,77
50-70	941	46,16	1.054	51,7	8	15,1	10	18,87
30-50	563	27,61	1.617	79,31	11	20,75	21	39,62
20-30	175	8,58	1.792	87,89	4	7,55	25	47,17
10-20	178	8,73	1.970	96,62	8	15,1	33	62,27
5-10	13	0,64	1.983	97,26	2	3,77	35	66,04
0-5	16	0,78	1.999	98,04	2	3,77	37	69,81
јединични сл.	40	1,96	2.039	100,00	16	30,19	53	100,00
Укупно	2.039	100	2.039	100,00	53	100	53	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-85: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	113	5,43	113	5,43	2	2,99	2	2,99
50-70	941	45,22	1.054	50,65	8	11,94	10	14,93
30-50	563	27,05	1.617	77,71	11	16,42	21	31,35
20-30	175	8,41	1.792	86,11	4	5,97	25	37,32
10-20	178	8,55	1.970	94,67	8	11,94	33	49,26
5-10	13	0,62	1.983	95,29	2	2,99	35	52,25
0-5	46	2,21	2.029	97,5	5	7,46	40	59,71
јединични сл.	52	2,51	2.081	100,00	27	40,29	67	100,00
Укупно	2.081	100,00	2.081	100,00	67	100,00	67	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-86: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, 2002. године

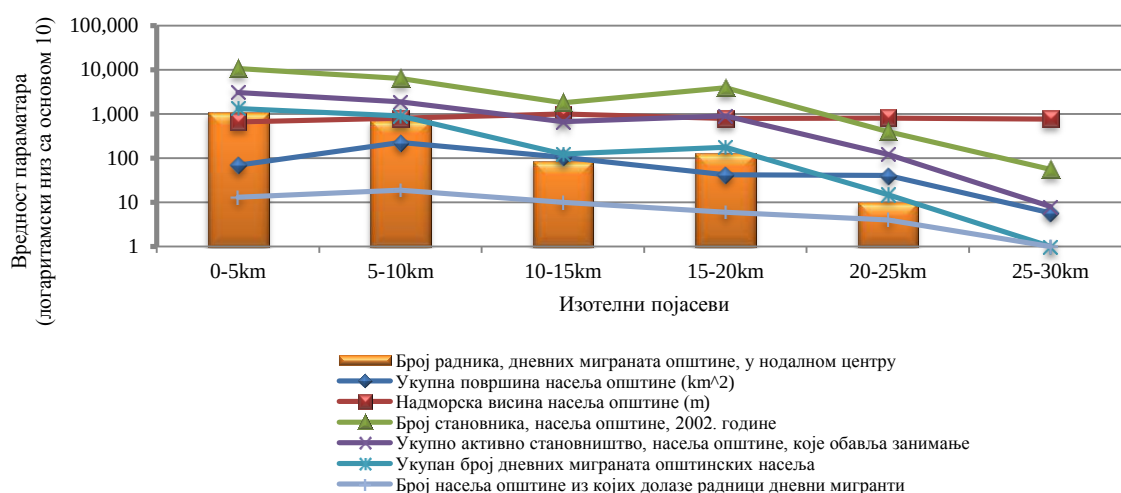
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	6	8,96	20	0,96
Прибој	6	8,96	20	0,96
Пријепоље	53	79,10	2039	97,98
Сјеница	1	1,49	1	0,05
Ужице	1	1,49	1	0,05
Укупно	67	100,00	2.081	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

Територијална заступљеност и бројчани однос насеља општине, давалаца миграната и укупних насеља општине били су највећи у првом изотелном кругу (100%), а најмањи у зони од 15 до 20km (37,5%). Простор најближе зоне утицаја обухватао је 14 насеља са просечном функцијском зависношћу од 34,57% и по бројности је била друга група у просторно-функцијској хијерархији (табела IV-87 и графикон IV-12a).

Табела IV-87: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, (насеља општине), 2002. године

Општина Пријепоље	Изотелни појасеви						Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	13	19	10	6	4	1	53
Површина насеља општине (km ²)	69,25	224,65	105,10	42,23	40,40	5,79	487,42
Надморска висина насеља општине (просек)	658m	803m	998m	793m	805m	770m	804m
Број становника насеља општине 2002. г.	10.610	6.390	1.800	3.890	401	56	23.147
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	3.072	1.881	666	899	122	8	6.648
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.329	906	124	176	15	1	2.551
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.093	723	85	127	10	1	2.039

Графикон IV-12a: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2002. године

Просторним планом из 2010. г. територија урбаног подручја Пријепоља није обухваћена функционално-урбаним радијусом нодалног центра Ужице, што

је и остала насеља Пријепољске утицајне сфере донекле удаљило од уједначеног концепта развоја сурегионалних целина југозападне Србије.

Дневни урбани систем Пријепоља значајно се променио у 2011. години када се број миграната повећао на 2.438 из 85 насеља (табела IV-88 и IV-88а у прилогу, табеле IV-89 и IV-90 и слика IV-9). Пад броја запослених радника на нивоу општине (5,60%) није утицао на укупан контингент дневних миграната општине (214 миграната више) и укупан број миграната, који се повећао на 2.295 из 67 насеља (без промене броја насеља у односу на 2002. годину) што говори о задржаном полицентричном процесу функцијских промена унутар општинских насеља са доминацијом Пријепоља (конвергентни мигранти Пријепоља су чинили 78,14% у 2002. односно 68,69% у 2011. години) (табела IV-91). Јачање функцијског утицаја и највеће промене одразиле су се на насеља Ташево (58,90%), Милешево (58,06%) и Седобро (54,05%) која су прешла у изразито јако зависна и Залуг (46,05%), Ратајска (44,27%), Чадиње (42,03%), Миљевићи (38,67%), Осоје (35,86%), Грачаница (34,48%), Мијоска (34,43%), Душманићи (32,89%) и Ораовац (32,08%) која су прешла у насеља јако зависна од функцијског центра.

Број јединичних случајева општине повећан је на 27 што није утицало на целокупан урбани систем Пријепоља (33,75% насеља).

Табела IV-89: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	432	18,82	432	18,82	4	5,97	4	5,97
30-50	1.415	61,66	1.847	80,48	14	20,90	18	26,87
20-30	205	8,93	2.052	89,41	7	10,45	25	37,31
10-20	150	6,54	2.202	95,95	10	14,93	35	52,24
5-10	38	1,66	2.240	97,60	4	5,97	39	58,21
0-5	6	0,26	2.246	97,86	1	1,49	40	59,70
јединични сл.	49	2,14	2.295	100,00	27	40,30	67	100,00
Укупно	2.295	100,00	2.295	100,00	67	100,00	67	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-90: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	432	17,72	432	17,72	4	4,71	4	4,71
30-50	1.415	58,04	1.847	75,76	14	16,47	18	21,18
20-30	205	8,41	2.052	84,17	7	8,24	25	29,41
10-20	150	6,15	2.202	90,32	10	11,76	35	41,18
5-10	38	1,56	2.240	91,88	4	4,71	39	45,88
0-5	129	5,29	2.369	97,17	6	7,06	45	52,94
јединични сл.	69	2,83	2.438	100,00	40	47,06	85	100,00
Укупно	2.438	100,00	2.438	100,00	85	100,00	85	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-91: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, 2011. године

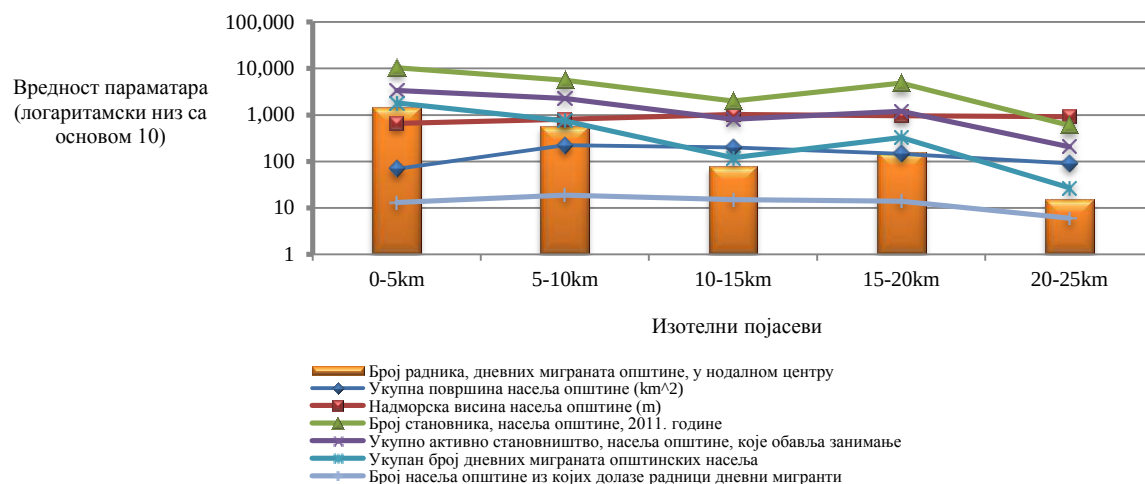
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	5	5,88	48	5,88
Прибој	9	10,59	89	10,59
Пријепоље	67	78,82	2.295	78,82
Сјеница	2	2,35	3	2,35
Ужице	1	1,18	2	1,18
Чајетина	1	1,18	1	1,18
Укупно	85	100,00	2.438	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Просторна интеракција са нодалним центром, 2011. године, била је појачана доласцима већег броја миграната из прве и четврте изотелне зоне (1.479 и 155 радника) који су чинили 71,19% свих миграната функционалног центра Пријепоље (табела IV-92 и графикон IV-126). Зона најдаљег утицаја смањена је на 25km јер у насељу Баре више није било миграната.

Табела IV-92: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Пријепоље, (насеља општине), 2011. године

Општина Пријепоље	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	13	19	15	14	6	67
Површина насеља општине (km ²)	69,25	224,65	199,57	146,21	89,93	729,61
Надморска висина насеља општине (просек)	658m	803m	1.030m	956m	920m	873m
Број становника насеља општине 2011. г.	10.376	5.607	2.004	4.818	600	23.405
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	3.361	2.266	812	1.195	208	7.842
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.805	747	120	327	27	3.026
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.479	569	77	155	15	2.295

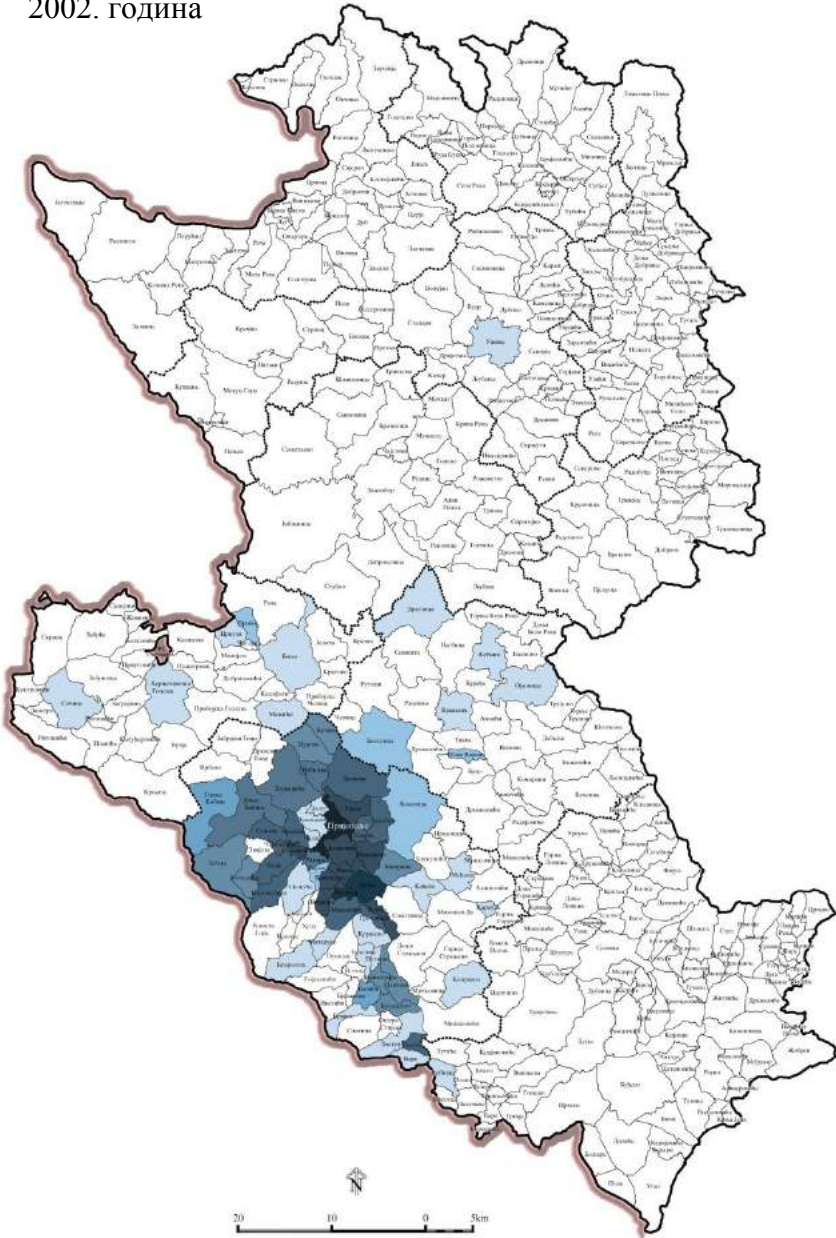
Графикон IV-126: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Пријепоље (насеља општине), 2011. године

Повећање броја миграната, између два пописа, од 256 радника из 14 насеља повећало је функцијску зависност насеља од центра рада (табела IV-93). Карактер дневног урбаног система је остао локалан јер и поред великог броја миграната само мањи део је из осталих општина округа (5,87 %).

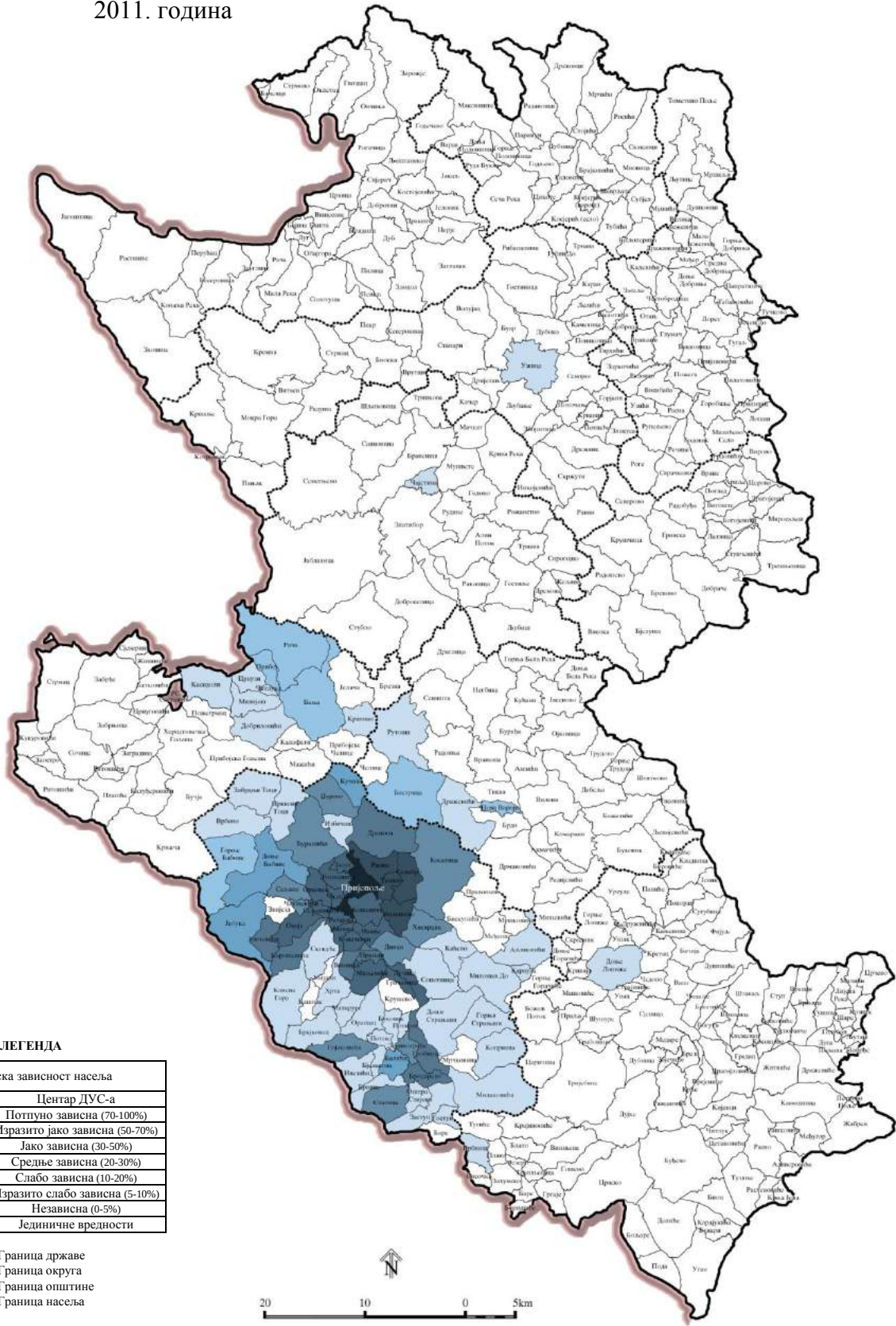
Табела IV-93: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Пријепоље,
2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Пријепоље)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Пријепоље)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	0,00	-113	0,00	-113	-2	-2	57	-	57	-
50-70	45,91	-509	45,91	-509	-4	-4	118	108	118	108
30-50	251,33	852	251,33	852	3	3	51	101	51	101
20-30	117,14	30	117,14	30	3	3	44	29	44	29
10-20	84,27	-28	84,27	-28	2	2	22	15	22	15
5-10	292,31	25	292,31	25	2	2	7	10	7	10
0-5	37,50	-10	280,43	83	-1	1	8	6	9	22
јединични сл.	122,50	9	132,69	17	11	13	3	2	2	2
Укупно	112,56	256	117,16	357	14	18	38	34	31	29

2002. година

2011. година

Слика IV-9 : Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље, 2002-2011. године

2.1.8. Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница

Дневни урбани систем Сјенице, 2002. године, чинило је 30 насеља са 110 мигранта (слика IV-10). По бројности насеља и дневних миграната функционално подручје града је било најмање развијено у односу на простор осталих општинских центара и градских насеља (0,54%), у којима је радило 20.422 мигранта. Аутономност миграторног система је представљена са 27 насеља и 106 миграната са територије општине и 4 мигранта из 3 насеља осталих општина (Нова Варош и Пријепоље) (табела IV-94 у прилогу и табеле IV-95 и IV-96). Изолованост функционалног подручја манифестује се учешћем дневних мигранта у укупном броју запослених у центру рада од 2,98% (106) (табела IV-97).

Квантитативне карактеристике миграторног становништва одговарају функцијској зависности насеља која је најнижа у односу на простор осталих општина где је она између јако и потпуно зависне категорије. Насеља која су имала највиши степен зависности су Дубница (19,51%), Кокошићи (15,69%) Градац (10,61%) и Ступ (10,45%) и спадала су у категорију слабо зависних. И ако су у најближем пољу утицаја приградска насеља (10) имају јединичне вредности миграторног котигента. Тако су насеља Медаре са 384 становника и Брежа са 212 становника имали по једног мигранта (индустрија и државна управа). Насеља даљих зона утицаја имала су укупно 26 миграната: Дражевиће (10), Дуга Пољана (10) и Кладница (6) са укупно где су дневни мигранти чинили 1,84% укупно запосленог становништва. Овакви резултати упућују на зачајан утицај функционалног подручја Новог Пазара чији је саставни део општина Сјеница, према Просторном плану из 1996. и 2010. године.

Табела IV-95: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	38	35,85	38	35,85	4	14,81	4	14,81
5-10	20	18,87	58	54,72	2	7,41	6	22,22
0-5	6	5,66	64	60,38	1	3,7	7	25,96
јединични сл.	42	39,62	106	100	20	74,08	27	100
Укупно	106	100	106	100	27	100	27	100

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-96: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	38	34,55	38	34,55	4	13,33	4	13,33
5-10	20	18,18	58	52,73	2	6,67	6	20
0-5	6	5,46	64	58,18	1	3,33	7	23,33
јединични сл.	46	41,81	110	100	23	76,67	30	100
Укупно	110	100,00	110	100,00	30	100,00	30	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

Табела IV-97: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, 2002. године

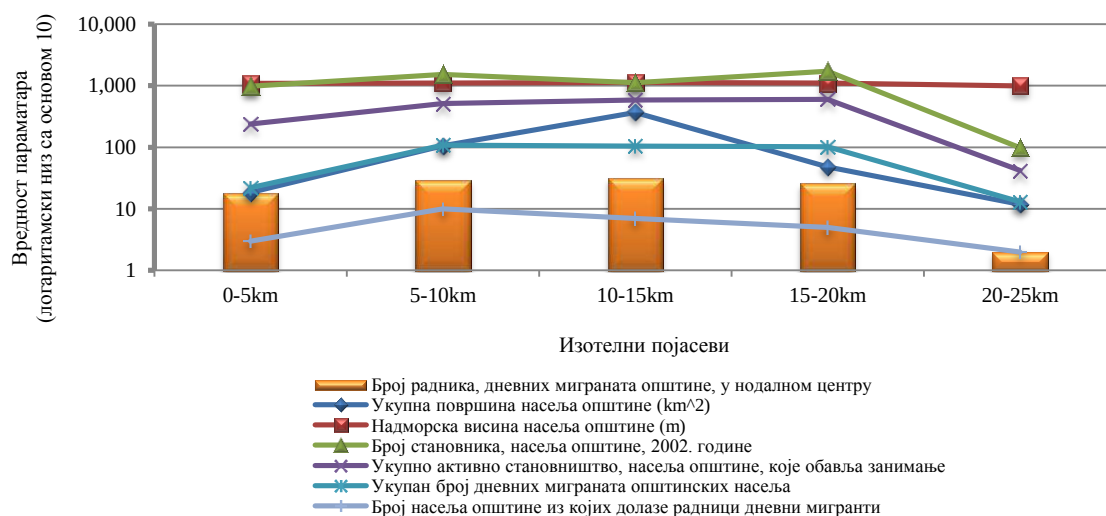
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Нова Варош	2	6,67	3	2,73
Пријепоље	1	3,33	1	0,91
Сјеница	27	90,00	106	96,36
Укупно	30	100,00	110	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

Највећу густину дневних миграната, према броју насеља у 2002. години, имала су насеља у првој (Медаре, Дубница и Брежа) и четвртој изотелној зони (Голубан, Дражевиће, Дуга Пољана, Расно и Шаре) (табела IV-98 и графикон IV-13а).

Табела IV-98: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, (насеља општине), 2002. године

Општина Сјеница	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	3	10	7	5	2	27
Површина насеља општине (km ²)	18,37	105,35	368,43	48,1	11,77	552,02
Надморска висина насеља општине (просек)	1.094m	1.108m	1.138m	1.102m	997m	1.088m
Број становника насеља општине 2002. г.	976	1.527	1.116	1.718	98	5.435
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	240	513	584	603	42	1.982
Укупан број дневних миграната насеља општине	22	108	104	102	13	349
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	18	29	31	26	2	106

Графикон IV-13а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године

Површина насеља са које су долазили дневни мигранти чини 52,13% укупне територије насеља општине. Однос броја насеља и површине је био најнеповољнији у зони од 15 до 20 km где се на површини од 368,43 km² налази 7 насеља са 31 мигрантом. Ови параметри истичу велику депопулациону средину са slabим везама насеља унутар општине чак и у првој утицајној сфери нодалног центра.

Дневни урбани систем Сјенице до пописа 2011. године функцијски је промењен у правцу јачања зависности од центра рада и повећања броја миграната у категорији јединичних насеља (табела IV-99 у прилогу, табеле IV-100 и IV-101 и слика IV-10). Највиши степен зависности (јако зависна) су имала 3 насеља: Врсјенице (36,59%), Медаре (31,15%) и Кокошиће (30,30%) од којих је Врхсјенице било насеље са јединичним вредностима по попису из 2002. године. Повећање броја миграната (258) (табела IV-102) појачало је унутаропштинске миграције радника са променом у односу на укупно запослено становништво нодалног центра (8,27% у односу на 3% у 2002. години.). Степен зависности малог броја насеља и бројност јединичних мигранта указују на велику дисперзност миграција у односу на центре рада при чему је нодални центар Сјеница учествовао са 31,94% укупних миграција општинских насеља.

Табела IV-100: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	44	17,05	44	17,05	3	5,26	3	5,26
20-30	14	5,43	58	22,48	2	3,51	5	8,77
10-20	83	32,17	141	54,65	8	14,04	13	22,81
5-10	8	3,10	149	57,75	1	1,75	14	24,56
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	109	42,25	258	100,00	43	75,44	57	100,00
Укупно	258	100,00	258	100,00	57	100,00	57	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-101: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	44	16,48	44	16,48	3	4,76	3	4,76
20-30	14	5,24	58	21,72	2	3,17	5	7,94
10-20	83	31,09	141	52,81	8	12,70	13	20,63
5-10	8	3,00	149	55,81	1	1,59	14	22,22
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	118	44,19	267	100,00	49	77,78	63	100,00
Укупно	267	100,00	267	100,00	63	100,00	63	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-102: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, 2011. године

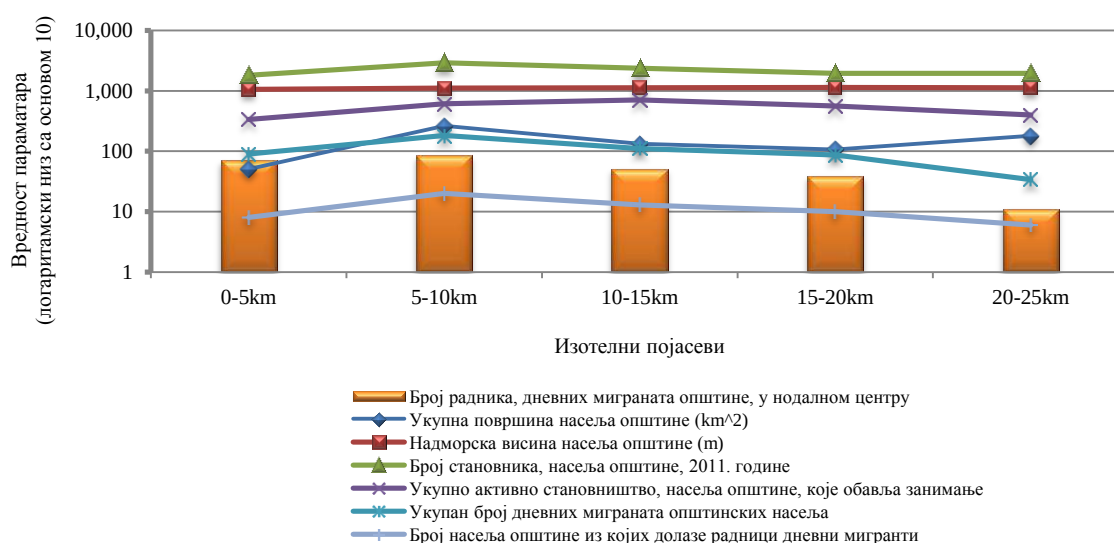
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Бајина Башта	1	1,59	1	0,37
Нова Варош	2	3,17	4	1,50
Пријеполје	2	3,17	3	1,12
Сјеница	57	90,48	258	96,63
Ужице	1	1,59	1	0,37
Укупно	63	100,00	267	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Повећање броја миграната општине, према попису из 2011.г., било је јаког интензитета и обухватило је све насеобинске групе у пет изотелних појасева. Највеће повећање је било у појасу између 5 и 10km од нодалног центра (196,6%) у коме је било 20 насеља (табела IV-103 и графикон IV-136). Највећи допринос повећању броја миграната дала су насеља Тријебине (13), Крће (10) и Штаваљ (8) са укупним учешћем од 36,04%. Просторни домет функционалних веза повећан је на насеља југа општине, већином јединичним вредностима, (Карајукића Бунари - 6, Трешњевица - 3, Врбница - 1, Захумско - 1, Плана - 1 и Угао - 1) чије територије нису биле обухваћене дотадашњим дневним миграцијама радника.

Табела IV-103: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Сјеница, (насеља општине), 2011. године

Општина Сјеница	Изотелни појасеви					
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	8	20	13	10	6	57
Површина насеља општине (km ²)	50,75	263,44	133,86	107,44	181,03	736,52
Надморска висина насеља општине (просек)	1.063m	1.110m	1.130m	1.140m	1.132m	1.115m
Број становника насеља општине 2011. г.	1.823	2.931	2.377	1.955	1.958	11.044
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	338	613	713	559	401	2.624
Укупан број дневних миграната насеља општине	90	182	111	87	34	504
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	71	86	51	39	11	258

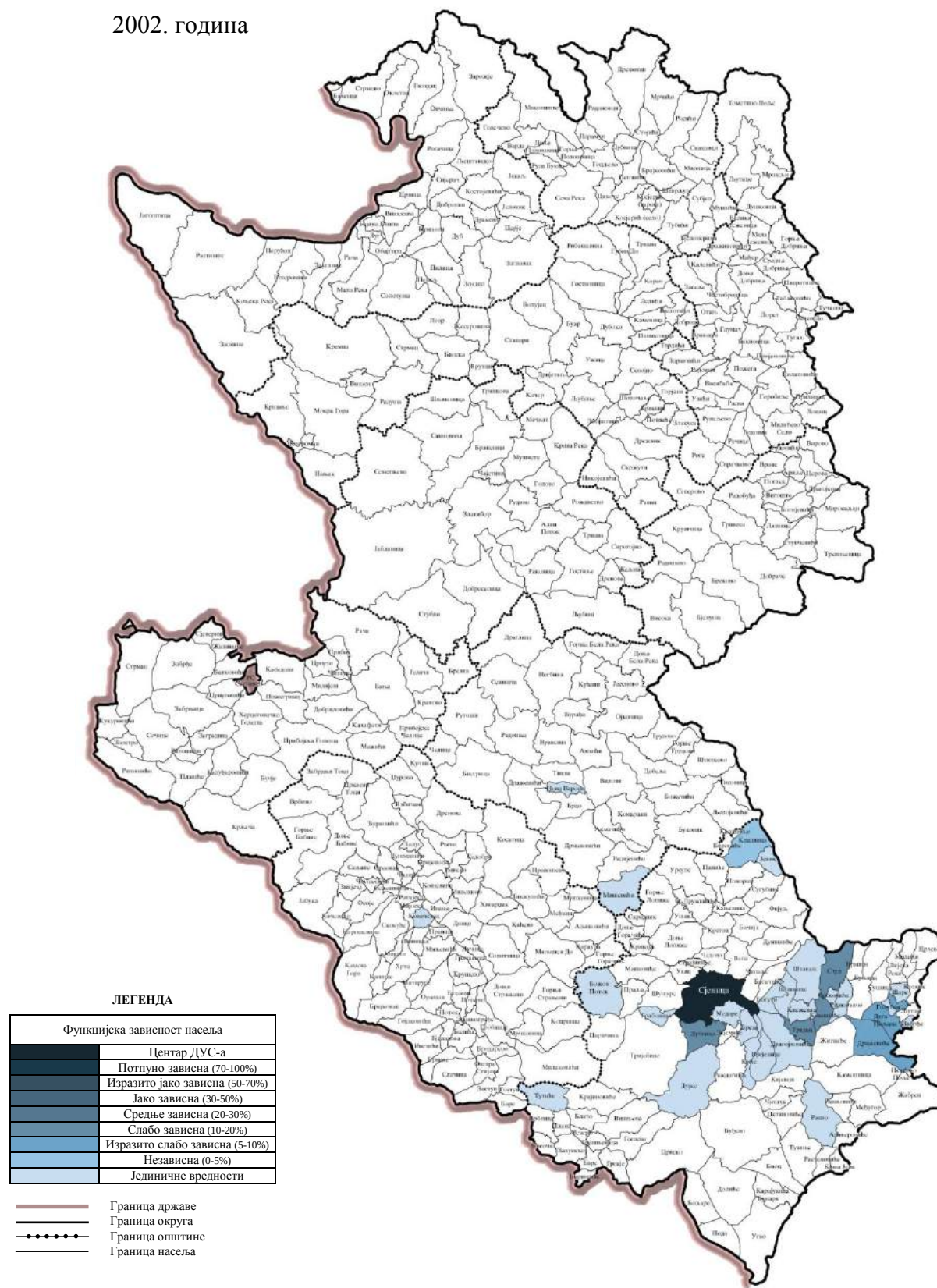
Графикон IV-136: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2011. године

Промене у дневном урбаном систему Сјенице имале су основу у унутрашњим миграцијама са јаким променама у свим категоријама функцијске зависности. Карактер локалне мреже миграторног система задржан је и у 2011. години са просечно 5 мигранта по насељу (Табела IV-104).

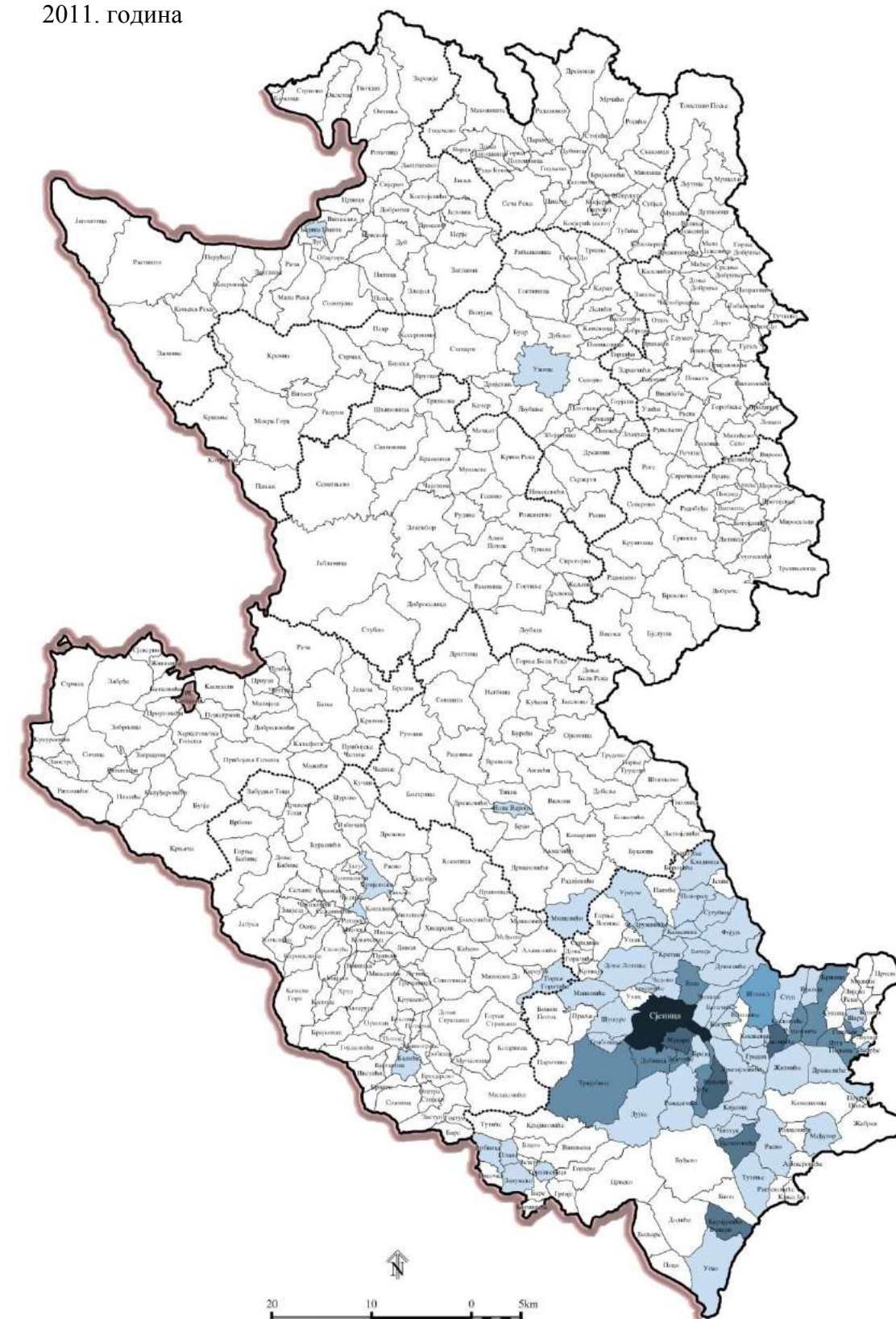
Табела IV-104: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Сјеница, 2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Сјеница)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Сјеница)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	0,00	44	0,00	44	3	3	-	15	-	5
20-30	0,00	14	0,00	14	2	2	-	7	-	7
10-20	218,42	45	218,42	45	4	4	10	10	10	10
5-10	40,00	-12	40,00	-12	-1	-1	10	8	10	8
0-5	0,00	-6	0,00	-6	-1	-1	6	-	6	-
јединични сл.	259,52	67	256,52	72	23	26	2	3	2	2
Укупно	243,40	152	242,73	157	30	33	4	5	4	4

2002. година

2011. година

Слика IV-10: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница, 2002-2011. године

2.1.9. Дневни урбани систем нодалног центра Ужице

Бројем дневних миграција и величином територије коју обухвата, нодални центар Ужице представљао је језгро дневног урбаног система Златиборског округа (ФУП) (табела IV-105, IV-105а и IV-105б у прилогу). Формирање и развој како двојног (комплементарност са нодалним центром Севојно) тако и аутономног система утиче на трансформацију околине и њено просторно и функцијско интегрисање у јединствен систем.

У оквиру аутономног дневног система, нодални центар Ужице, представљао је центар рада за 22.628 радника од којих је дневних миграната било 5.046 (22,23%) из 143 насеља општине и окружења (табеле IV-106 и IV-107 и слика IV-11).

Прву зону интензивног утицаја сачињавала су насеља са дневним мигрантима заступљености од 50-70% укупном контингенту запосленог становништва. Овој групи насеља припадала су насеља Стапари - 66,08%, Волујац - 65,23%, Дријетањ - 58,76% и Буар - 50,10%, Потпеће 50,98% и Крвавци - 50,00%).

Другој зони утицаја припадало је 8 насеља (1.761 мигрант) општине (насеље Радушa је једино ван територијалне концентрације ових насеља) и насеље општине Чајетина (Мачкат 31,44%).

Трећој зони утицаја припадало је 86,67% насеља општине са 483 мигранта и 4,17% осталих насеља (2) ближег окружења (Узићи - општина Пожега и Злодол - општина Бајина Башта)

Удаљењем од центра рада опадала је функцијска зависност и повећавала бројност насеља суседних општина. Ширењем поља утицаја највећи значај нодални центар Ужице имао је за општину Пожега одакле је долазило 610 миграната из 29 насеља просечне зависности 5,37% укључујући и јединичне вредности (9,20% у насељима са вишим вредностима од јединичних са максималном у насељу Узићи - 28,99%) (табела IV-108).

Најслабији ареал утицаја обухватао је насеља са јединичним вредностима у осталим општинама просторно најудаљенија од нодалног центра Ужице (општине Пријепоље - 9 и Сјеница - 2).

Значај нодалног центра Ужице уочава се из интеракције између нодалних центара округа (без Севојна) и Ужица која је обухватала 480 миграната (није било радника из Сјенице и Нова Вароши), док је број радника који је одлазио из Ужица у друге доминантне нодалне центре био 234. Двојни урбани система Ужица и Севојна укључивао је 2.502 радника из Ужица и 1.220 радника из Севојна чиме се јасно уочава аутономност оба нодална центра и концентрација радне снаге унутар општинске територије (42,82% свих миграната утицајне сфере Ужица и Севојна).

Табела IV-106: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.024	27,52%	1.024	27,52%	6	15,38%	6	15,38%
30-50	1.761	47,33%	2.785	74,85%	8	20,51%	14	35,90%
20-30	483	12,98%	3.268	87,83%	13	33,33%	27	69,23%
10-20	239	6,42%	3.507	94,25%	7	17,95%	34	87,18%
5-10	200	5,37%	3.707	99,62%	3	7,69%	37	94,87%
0-5	13	0,35%	3.720	99,97%	1	2,56%	38	97,44%
јединични сл.	1	0,03%	3.721	100,00%	1	2,56%	39	100,00%
Укупно	3.721	100,00%	3.721	100,00%	39	100,00%	39	100,00%

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-107: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	1.024	20,29	1.024	20,29	6	4,20	6	4,20
30-50	1.855	36,76	2.879	57,06	9	6,29	15	10,49
20-30	582	11,53	3.461	68,59	15	10,49	30	20,98
10-20	479	9,49	3.940	78,08	17	11,89	47	32,87
5-10	777	15,40	4.717	93,48	16	11,19	63	44,06
0-5	189	3,75	4.906	97,23	15	10,49	78	54,55
јединични сл.	140	2,77	5.046	100,00	65	45,45	143	100,00
Укупно	5.046	100,00	5.046	100,00	143	100,00	143	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-108: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ужице, 2002. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	7	4,90	26	0,52
Бајина Башта	21	14,69	214	4,24
Косјерић	7	4,90	21	0,42
Нова Варош	4	2,80	5	0,10
Пожега	29	20,28	610	12,09
Прибој	7	4,90	21	0,42
Пријепоље	6	4,20	9	0,18
Сјеница	2	1,40	2	0,04
Ужице	39	27,27	3.721	73,74
Чајетина	21	14,69	417	8,26
Укупно	143	100,00	5.046	100,00

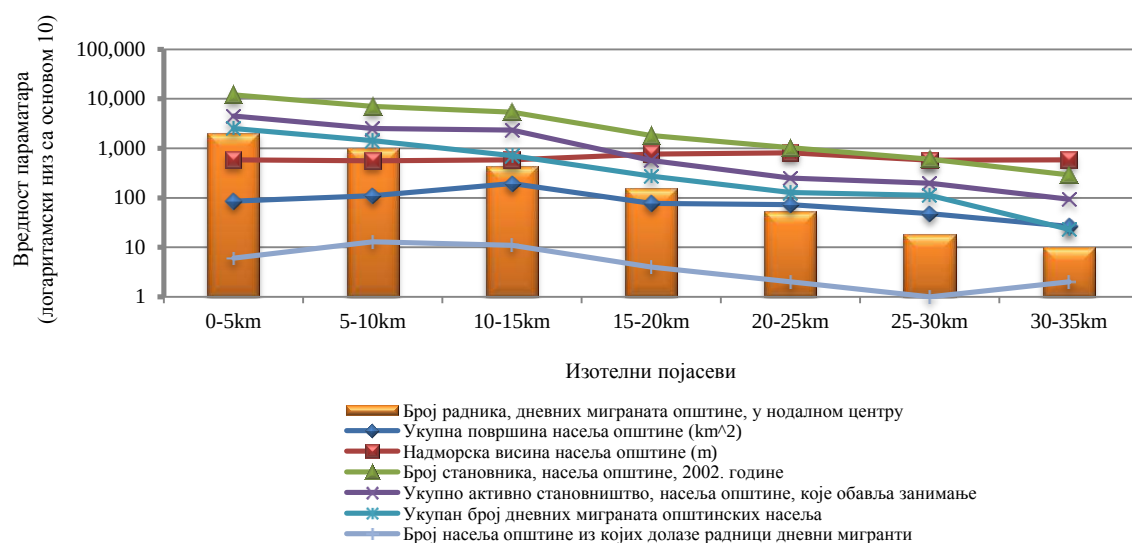
Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Утицајни ареал општинског центра Ужице представљен је са седам изотелних зона у оквиру којих су најбројнији мигранти који су долази из области удаљене између 5 и 10km. Интензитет функцијске зависности ових насеља (13) је

био 39,78% у распону између изразито слабо зависних (Добродо - 8,96%) и изразито јако зависних (Стапари 66,08%) (табела IV-109 и графикон IV-14а).

Табела IV-109: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ужице, (насеља општине), 2002. године

Општина Ужице	Изотелни појасеви						
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	30-35km
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	13	11	4	2	1	2
Површина насеља општине (km ²)	85,58	109,50	193,98	77,19	72,20	47,74	26,41
Надморска висина насеља општине (просек)	581m	556m	588m	768m	815m	574m	580m
Број становника насеља општине 2002. г.	12.025	6.995	5.387	1.807	1.028	605	291
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	4.482	2.506	2.335	570	251	197	94
Укупан број дневних миграната насеља општине	2.518	1.430	712	272	127	112	23
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	2.051	997	438	153	54	18	10

Графикон IV-14а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ужице (насеља општине), 2002. године

Пописом 2011. године установљене су умерене промене функцијском и територијалном сегменту трансформације насеља. Број миграната се смањило за 18,57% (937) док је број насеља повећан за 10,49% (158) (табеле IV-110, IV-110а и IV-110б у прилогу, табеле IV-111 и IV-112 и слика IV-11). Ширење утицајне сфере одраз је функцијских трансформација у оквиру центара рада округа (број насеља је смањен само за територију општине Чајетина - 3) манифестованих смањењем укупног броја радних места (13,98% у оквиру округа) (табела IV-113). У оквиру општинских миграција смањење од 19,59% је одраз свеукупних социоекономских процеса у округу и држави.

Табела IV-111: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	41	1,37	41	1,37	1	2,50	1	2,50
30-50	2353	78,64	2.394	80,01	15	37,50	16	40,00
20-30	286	9,56	2.680	89,57	9	22,50	25	62,50
10-20	269	8,99	2.949	98,56	10	25,00	35	87,50
5-10	30	1,00	2.979	99,57	2	5,00	37	92,50
0-5	7	0,23	2.986	99,80	1	2,50	38	95,00
јединични сл.	6	0,20	2.992	100,00	2	5,00	40	100,00
Укупно	2.992	100,00	2.992	100,00	40	100,00	40	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-112: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	41	1,00	41	1,00	1	0,63	1	0,63
30-50	2353	57,26	2394	58,26	15	9,49	16	10,13
20-30	367	8,93	2761	67,19	10	6,33	26	16,46
10-20	429	10,44	3190	77,63	15	9,49	41	25,95
5-10	237	5,77	3427	83,40	14	8,86	55	34,81
0-5	512	12,46	3939	95,86	20	12,66	75	47,47
јединични сл.	170	4,14	4109	100,00	83	52,53	158	100,00
Укупно	4.109	100,00	4.109	100,00	158	100,00	158	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-113: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Ужице, 2011. године

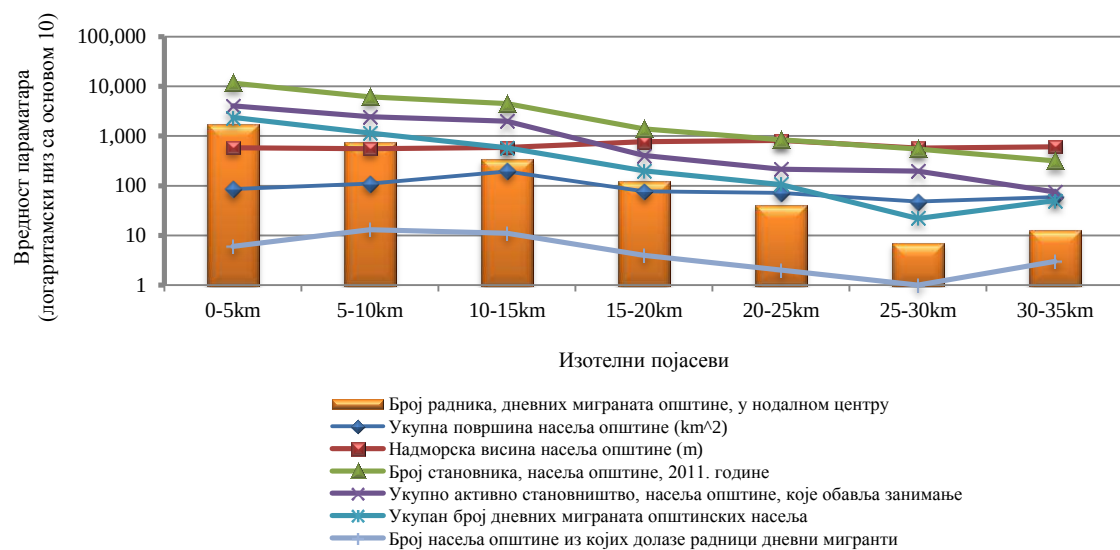
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	10	6,33	45	1,10
Бајина Башта	24	15,19	195	4,75
Косјерић	8	5,06	22	0,54
Нова Варош	4	2,53	13	0,32
Пожега	4	2,53	10	0,24
Прибој	31	19,62	394	9,59
Пријеполје	10	6,33	30	0,73
Сјеница	9	5,70	44	1,07
Ужице	40	25,32	2.992	72,82
Чајетина	18	11,39	364	8,86
Укупно	158	100,00	4.109	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Степен утицаја на општинска насеља, према изотелним зонама, указује на доминантан први појас (преко 57,95%). Значајан је и податак да је последњи појас заступљен са 13 миграната (више него у предпоследњој зони) (табела IV-114 и графикон IV-146).

Табела IV-114: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Ужице,, (насеља општине), 2011. године

Општина Ужице	Изотелни појасеви							
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	30-35km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	6	13	11	4	2	1	3	40
Површина насеља општине (km ²)	85,58	109,50	193,98	77,19	72,20	47,74	59,31	645,49
Надморска висина насеља општине (просек)	581m	556m	588m	768m	815m	574m	608m	641m
Број становника насеља општине 2011. г.	11.643	6.174	4.477	1.392	844	549	315	25.394
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	4.064	2.445	1.976	405	214	197	75	9.376
Укупан број дневних миграната насеља општине	2.366	1.152	582	201	106	22	50	4.479
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.734	738	333	126	41	7	13	2.992

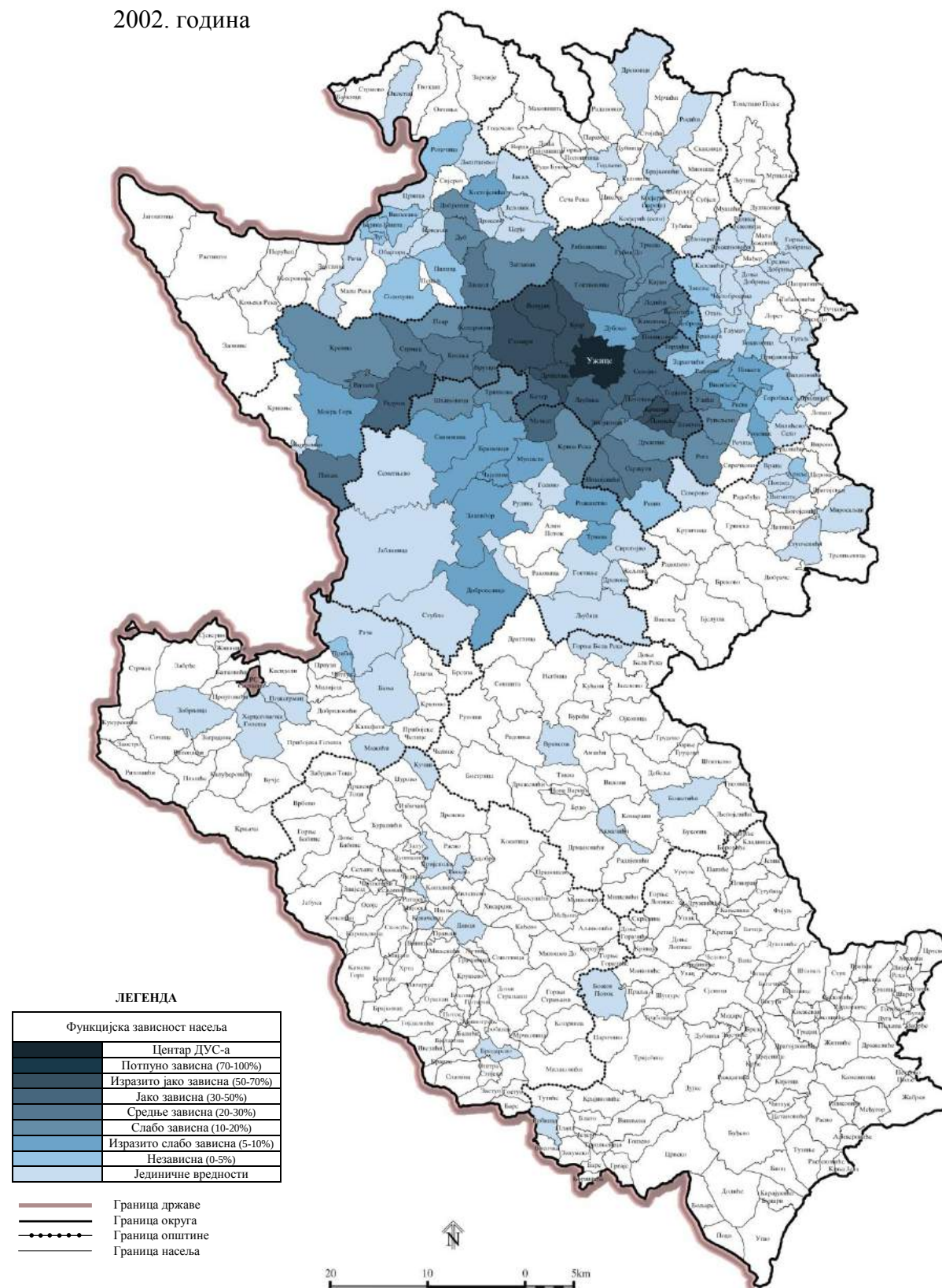
Графикон IV-146: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Ужице (насеља општине), 2011. године

Промене у дневном урбаном систему Ужица имале су умерен интензитет у посматраном периоду са вредностима испод просека за најмање зависна насеља од центра рада. Смањење броја миграната у односу на укупан општински контингент је било 80,41 индексних поена док је за све мигранте 81,43 индексних поена. Промена броја мигранта утицала је да се укупна густина броја миграната, по насељу, смањи на 75 (општина) односно 26 (сва насеља) (табела IV-115).

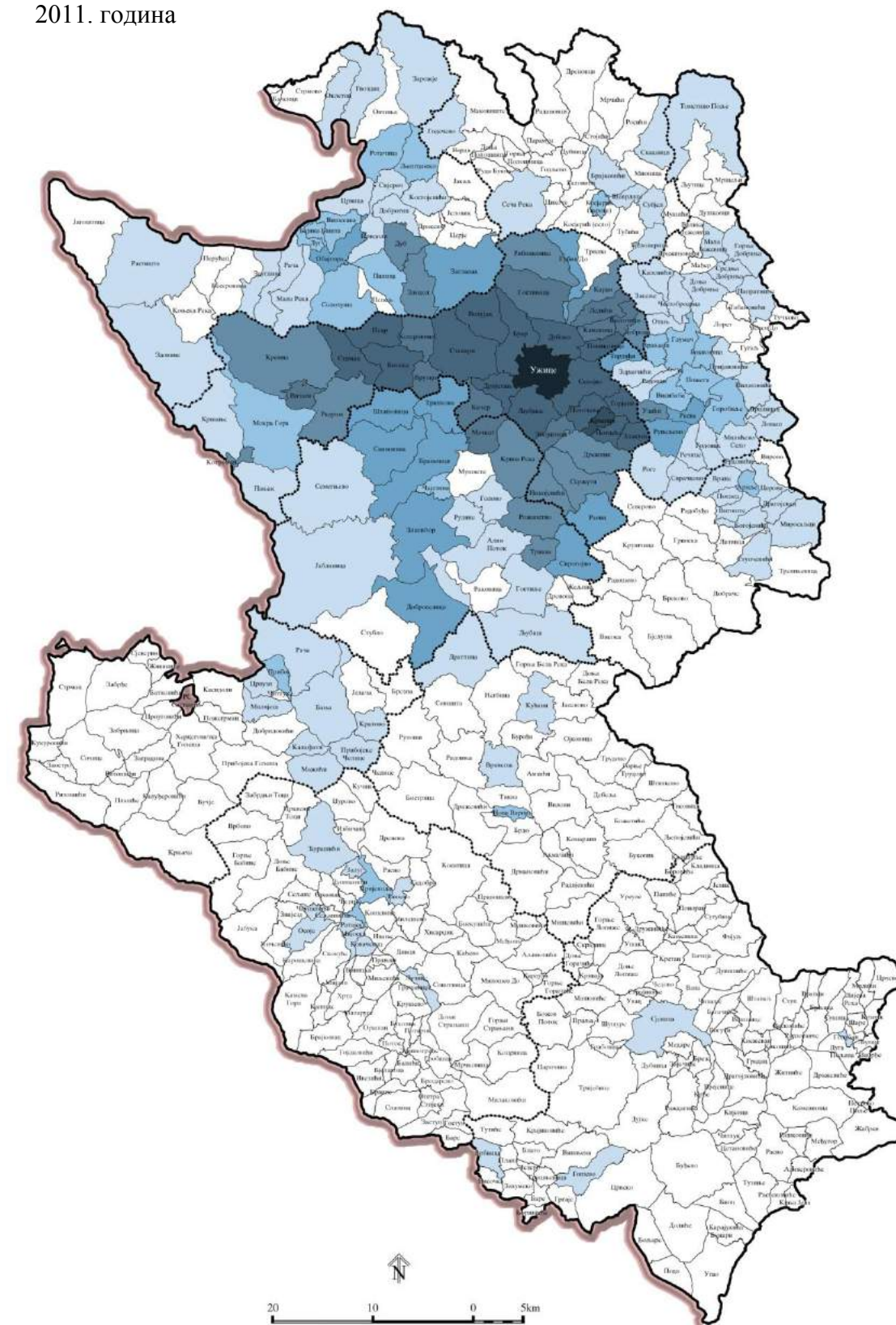
Табела IV-115: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Ужице, 2002 - 2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Ужице)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Ужице)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	4,00	-983	4,00	-983	-5	-5	171	41	171	41
30-50	133,62	592	126,85	498	7	6	220	157	206	157
20-30	59,21	-197	63,06	-215	-4	-5	37	32	39	37
10-20	112,55	30	89,56	-50	3	-2	34	27	28	29
5-10	15,00	-170	30,50	-540	-1	-2	67	15	49	17
0-5	53,85	-6	270,90	323	0	5	13	7	13	26
јединични сл.	600,00	5	121,43	30	1	18	1	3	2	2
Укупно	80,41	-729	81,43	-937	1	15	95	75	35	26

2002. година

2011. година

Слика IV-11: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице, 2002 - 2011. године

2.1.10. Дневни урбани систем нодалног центра Севојно

Значај функције рада нодалног центра центра Севојно у 2002. години манифестован је укупним бројем запослених (5.193) и контингентом миграната који је био други по бројности у округу (3.646) (табела IV-116 и IV-116а у прилогу и слика IV-12). Однос броја миграната према укупном броју радника највиши је посматрајући све нодалне центре (70,21%) и представљао је језгро привредних активности секундарног сектора (58,4%).

Функцијска зависност насеља била је највиша у категорији јако зависних (од 30-50%) у насељима Поточање (41,99%), Злакуса (40,26%) и Горјани (33,60%) са укупно 252 дневна мигранта (табела IV-117). Најбројнија група насеља, давалаца миграната, је била у категорији слабо зависних насеља коју је чинило 11 насеља (Узићи - 12,456% су једино насеље ван општине) са укупно 2.803 мигранта и учешћем од 76,88% (табела IV-118).

Обједињеност урбаног подручја манифестовала се са 3.270 миграната општине Ужице, 299 миграната општине Пожега и 55 миграната општине Чајетина (99,39% контингента) (табела IV-119). Према параметрима укупних вредности броја запослених и броја миграната Севојно се издвојило као секундарни функцијски центар који је заједно са нодалним центром Ужице (функционално подручје националног значаја према ППРС из 2010.г.) представљало фактор урбане конкурентности са поларизационим ефектима у односу на остале центре рада.

Табела IV-117: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	252	7,71%	252	7,71%	3	8,57%	3	8,57%
20-30	38	1,16%	290	8,87%	1	2,86%	4	11,43%
10-20	2.777	84,92%	3.067	93,79%	11	31,43%	15	42,86%
5-10	114	3,49%	3.181	97,28%	7	20,00%	22	62,86%
0-5	75	2,29%	3.256	99,57%	7	20,00%	29	82,86%
јединични сл.	14	0,43%	3.270	100,00%	6	17,14%	35	100,00%
Укупно	3.270	100,00%	3.270	100,00%	35	100,00%	35	100,00%

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-118: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	252	6,91	252	6,91	3	3,61	3	3,61
20-30	38	1,04	290	7,95	1	1,20	4	4,82
10-20	2.803	76,88	3.093	84,83	12	14,46	16	19,28
5-10	165	4,53	3.258	89,36	11	13,25	27	32,53
0-5	326	8,94	3.584	98,30	20	24,10	47	56,63
јединични сл.	62	1,70	3.646	100,00	36	43,37	83	100,00
Укупно	3.646	100,00	3.646	100,00	83	100,00	83	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-119: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Севојно, 2002. године

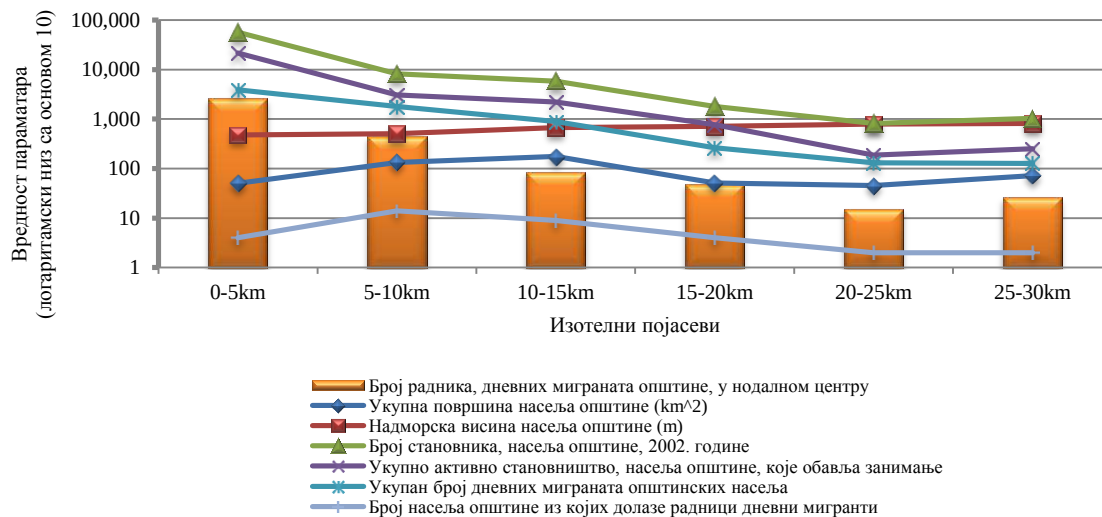
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	2	2,41	3	0,08
Бајина Башта	10	12,05	16	0,44
Косјерић	1	1,20	1	0,03
Нова Варош	1	1,20	1	0,03
Пожега	21	25,30	299	8,20
Пријеполје	1	1,20	1	0,03
Ужице	35	42,17	3.270	89,69
Чајетина	12	14,46	55	1,51
Укупно	83	100,00	3.646	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Насобинска мрежа насеља давалаца миграната обухватала је просторе до 30km са већинским бројем насеља у појасу од 5-15 km (65,71% насеља) (табела IV-120 и графикон IV-15a). Функцијска зависност и утицај Севојна нису имали већи ефекат обзиром да је сумарна вредност за насеља 9,9% (изразито слабо зависна насеља). У оквиру ове групе насеља највишу вредност функцијске зависности имало је насеље Злакуса (40,26%), а најмању Гостиница (3,57%). У групу јединичних насеља са најнижим вредностима спадали су Рибашевина и Равни са 1 мигрантом (0,50% и 0,35%). Ефекат удаљења од центра рада није значајно утицао на последњу изотелну зону којој су се налазила насеља Витаси и Кремна са укупно 26 миграната.

Табела IV-120: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Севојно, (насеља општине Ужице), 2002. године

Општина Ужице	Изотелни појасеви						Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	14	9	4	2	2	35
Површина насеља општине (km ²)	50,59	133,31	175,55	51,43	45,14	72,20	528,22
Надморска висина насеља општине (просек)	480m	510m	670m	711m	794m	815m	663m
Број становника насеља општине 2002. г.	56.444	8.171	5.837	1.798	820	1028	74.098
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	21.573	3.079	2.214	769	186	251	28.072
Укупан број дневних миграната насеља општине	3.881	1.785	886	265	130	127	7.074
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	2.654	440	86	49	15	26	3.270

Графикон IV-15a: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2002. године

У 2011. години највиши интензитет функцијских веза са нодалним центром се смањио (Поточање је једино насеље које је имало изразито јаку функцијску зависност од центра рада - 36,47%). Укупан број радника је био 3.225 што је смањење у односу на 2002. годину (5.193) од 37,90% (табеле IV-121 и IV-121a у прилогу). Број насеља давалаца миграната остао је исти на нивоу општине (35) са већим ареалом утицаја (35km - Мокра Гора) (насеље Витаси више није имало дневне мигранте) (табела IV-122 и слика IV-12). Величина просторне дисперзности осталих насеља повећала се на 93 насеља (пет насеља општине Прибој и по једно насеље у општинама Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега и Чајетина) (табеле IV-123 и IV-124 и слика IV-12). Динамичка веза са нодалним центром Ужице остваривала се путем 1.386 конвергентних миграната и 994 дивергентних миграната Севојна што је чинило 38% укупних дневних миграната нодалних центара Ужица и Севојна (6.263). Стабилан дневни урбани систем Севојна представљао је везу, развојног правца, Ужичког утицајног подручја са Пожешком утицајном сфером и насељима Моравичког округа.

Табела IV-122: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	62	3,25	62	3,25	1	2,86	1	2,86
20-30	77	4,03	139	7,28	2	5,71	3	8,57
10-20	114	5,97	253	13,25	4	11,43	7	20,00
5-10	1577	82,57	1.830	95,81	12	34,29	19	54,29
0-5	51	2,67	1.881	98,48	5	14,29	24	68,57
јединични сл.	29	1,52	1.910	100,00	11	31,43	35	100,00
Укупно	1.910	100,00	1.910	100,00	35	100,00	35	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-123: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	62	2,88	62	2,88	1	1,08	1	1,08
20-30	77	3,57	139	6,45	2	2,15	3	3,23
10-20	114	5,29	253	11,75	4	4,30	7	7,53
5-10	1590	73,82	1843	85,56	14	15,05	21	22,58
0-5	191	8,87	2034	94,43	13	13,98	34	36,56
јединични сл.	120	5,57	2.154	100,00	59	63,44	93	100,00
Укупно	2.154	100,00	2.154	100,00	93	100,00	93	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-124: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Севојно, 2011. године

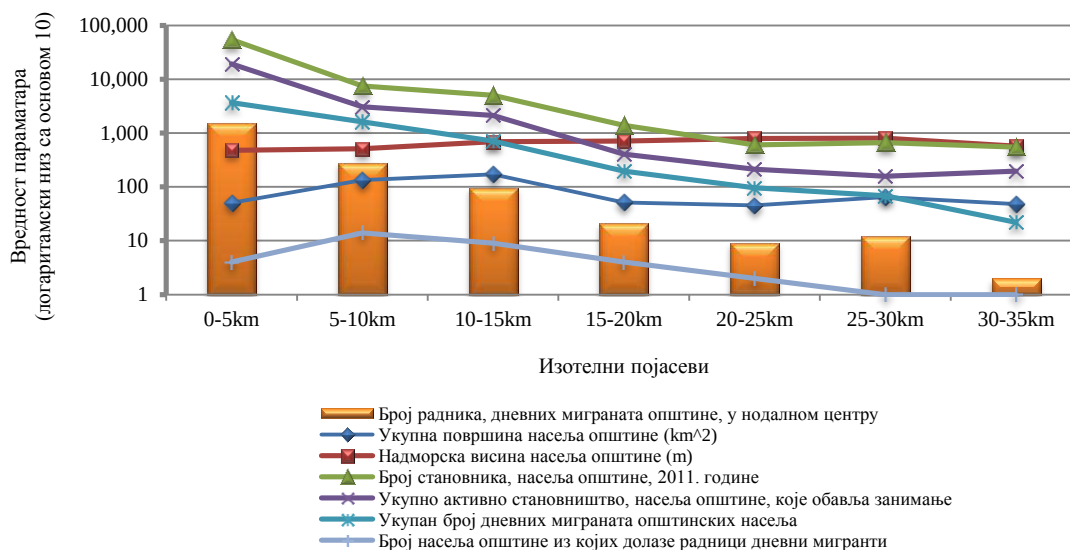
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	2	2,15	4	0,19
Бајина Башта	11	11,83	17	0,79
Косјерић	2	2,15	2	0,09
Нова Варош	2	2,15	2	0,09
Пожега	22	23,66	153	7,10
Прибој	5	5,38	6	0,28
Пријеполје	1	1,08	1	0,05
Ужице	35	37,63	1.910	88,67
Чајетина	13	13,98	59	2,74
Укупно	93	100,00	2.154	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Развој територијалног домета утицајне сфере Севојна највише се осетио на насељима треће изотелне зоне где је забележен једини раст број мигранта (индекс повећања је био 111,63 индексних поена) (табела IV-125 и графикон IV-156). Насеље Скржути је било са највишим вредностима броја миграната у односу на укупан број радника насеља (170).

Табела IV-125: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Севојно, (насеља општине Ужице), 2011. године

Општина Ужице	Изотелни појасеви							Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	20-25km	25-30km	30-35km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	14	9	4	2	1	1	35
Површина насеља општине (km ²)	50,59	133,31	172,11	51,43	45,14	65,01	47,74	565,33
Надморска висина насеља општине (просек)	480m	510m	691m	711m	794m	808m	574m	653m
Број становника насеља општине 2011. г.	54.323	7.524	5.024	1.382	600	665	549	70.067
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	19.238	3.061	2.139	408	213	157	197	25.413
Укупан број дневних миграната насеља општине	3.684	1.621	715	195	96	68	22	6.401
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	1.492	278	96	21	9	12	2	1.910

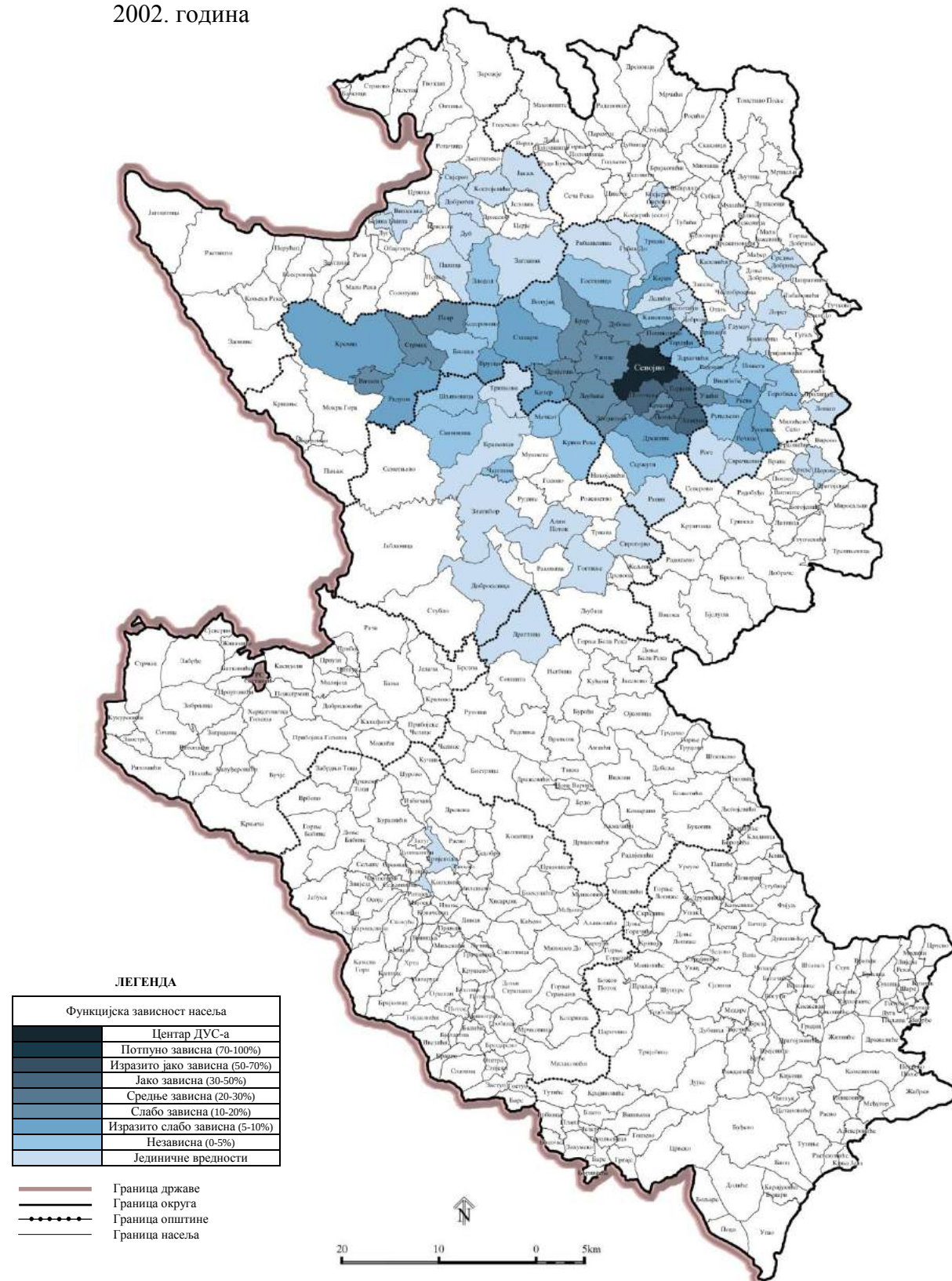
Графикон IV-156: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Севојно (насеља општине Ужице), 2011. године

Структурно јаке промене обухватале су насеља у категорији слабо зависних и средње зависних насеља у којима су насеља општине учествовала са 66,67% односно 87,50%. Индекс промене броја миграната указује на идентичан утицај на мигранте општине и осталих насеља што значи да је Севојно језгро рада домицилног становништва и насеља у зони утицаја других функцијских центара (табела IV-126 и слика IV-11).

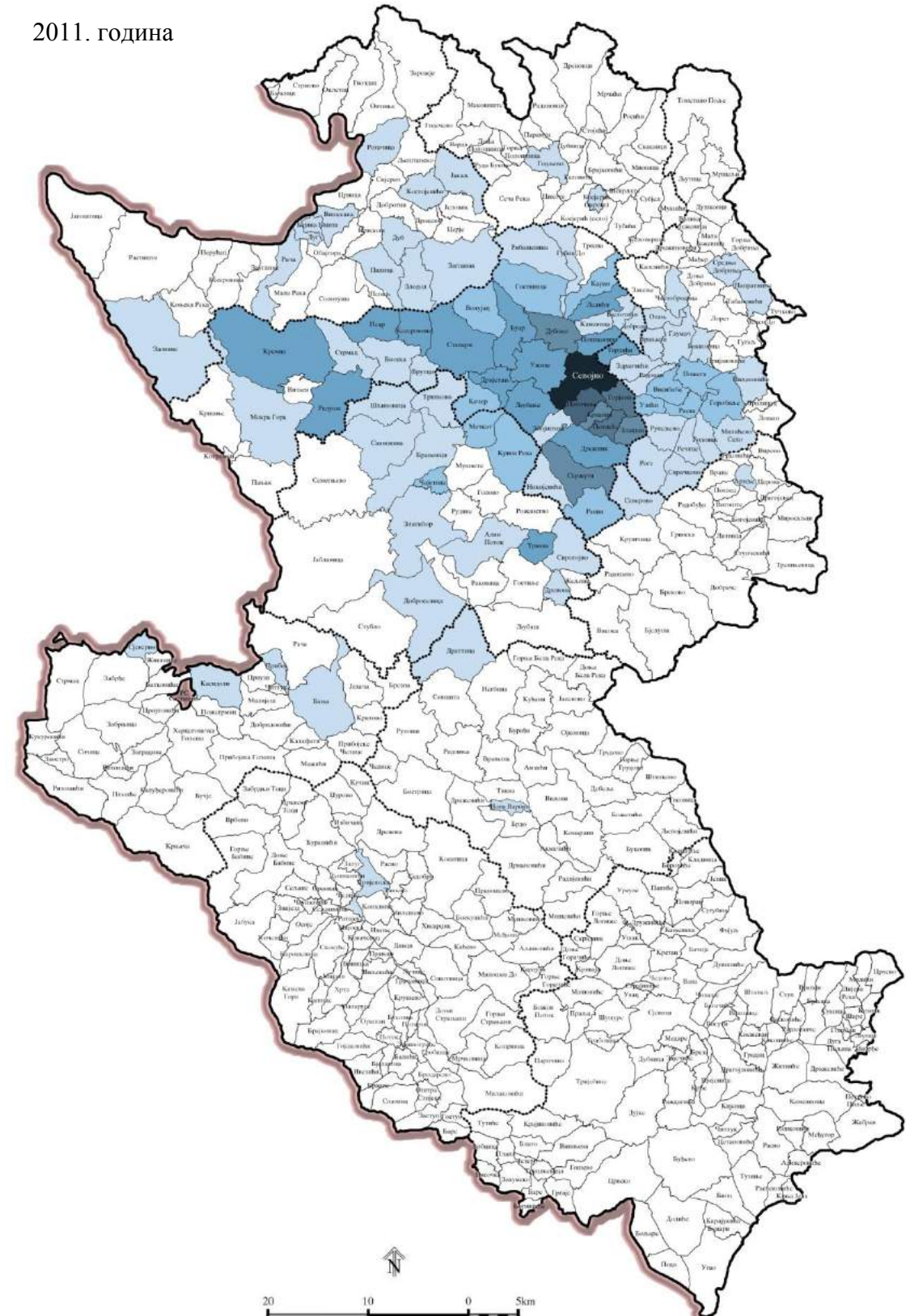
Табела IV-126: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Севојно, 2002-2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Ужице)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Ужице)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	24,60	-190	24,60	-190	-2	-2	84	62	84	62
20-30	202,63	39	202,63	39	1	1	38	39	38	39
10-20	4,11	-2.663	4,07	-2.689	-7	-8	252	29	234	29
5-10	1.383,33	1.463	963,64	1.425	5	3	16	131	15	114
0-5	68,00	-24	58,59	-135	-2	-7	11	10	16	15
јединични сл.	207,14	15	193,55	58	5	23	2	3	2	2
Укупно	58,41	-1.360	59,08	-1.492	0	10	93	55	44	23

2002. година

2011. година

Слика IV-12: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно, 2002-2011. године

2.1.11. Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина

Поље утицаја нодалног центра Чајетина обухватало је 2002. године 589 радника са територије 7 општина и 42 насеља (табела IV-127 у прилогу, табеле IV-128 и IV-129 и слика IV-13) са слабо израженом функцијском зависношћу (40 насеља). Општински утицај обухватао је 28,45% (383) укупног броја миграната (1.346) и 6,3% укупног број запосленог становништва општине (6.008).

Урбани систем општинског центра развијен је у окружењу нодалног центра Златибор као део полицентричног система насеља. Развојем секундарне гране привреде (прехрамбене и дрвно-прерађивачке) свој атономни урбани систем Чајетина је развила на мрежи мањих локалних центара рада (Крива Река - 468 радника, Сирогојно - 341, Јабланица - 325, Мачкат - 299, Саиновина - 285 и Љубиш 256) из којих је дошло укупно 97 радника (10,39%) и нодалном центру рада Златибор (1.009 радника) из кога је дошло 148 радника. Најзначајније део поља утицаја, изван општине, односио се на 14 насеља општине Ужице са 194 мигранта (табела IV-130).

Функцијску зависност преко 30% имала су само два насеља општине: Мушвете 41,18% и Рудине 32,00%. Остала насеља су припадала категоријама слабе зависности до независних насеља (јединичне вредности има 26 насеља са 52 мигранта). Контингент дивергентних миграната општинског средишта који мигрира у нодални центар Златибор сличан је броју конвергентних миграната (211) и представљао је 61,34% укупних дневних дивергентних миграција (у друге нодалне центре рада одлазило је 79 радника).

Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина је, према бројности насеља које имплементира и бројности укупних радника (1.500), спадао у слабије развијене чији је развој условљен близином урбаних центара Ужице и Златибор и великом дисперзношћу насеља у хипсометријском погледу (75% насеља је изнад 800 метара надморске висине).

Табела IV-128: Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	43	11,23	43	11,23	2	10,53	2	10,53
20-30	21	5,48	64	16,71	1	5,26	3	15,79
10-20	222	57,96	286	74,67	3	15,79	6	31,58
5-10	39	10,18	325	84,86	3	15,79	9	47,37
0-5	34	8,88	359	93,73	3	15,79	12	63,16
јединични сл.	24	6,27	383	100,00	7	36,84	19	100,00
Укупно	383	100,00	383	100,00	19	100,00	19	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-129: Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	43	7,3	43	7,3	2	4,76	2	4,76
20-30	21	3,57	64	10,87	1	2,38	3	7,14
10-20	222	37,69	286	48,56	3	7,14	6	14,29
5-10	39	6,62	325	55,18	3	7,14	9	21,43
0-5	212	35,99	537	91,17	7	16,67	16	30,95
јединични сл.	52	8,83	589	100,00	26	61,91	42	100,00
Укупно	589	100,00	589	100,00	42	100,00	42	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-130: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2002. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	1	2,38	1	0,17
Бајина Башта	2	4,76	2	0,34
Пожега	1	2,38	2	0,34
Прибој	3	7,14	4	0,68
Пријеполје	2	4,76	3	0,51
Ужице	14	33,33	194	32,94
Чајетина	19	45,24	383	65,03
Укупно	42	100,00	589	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

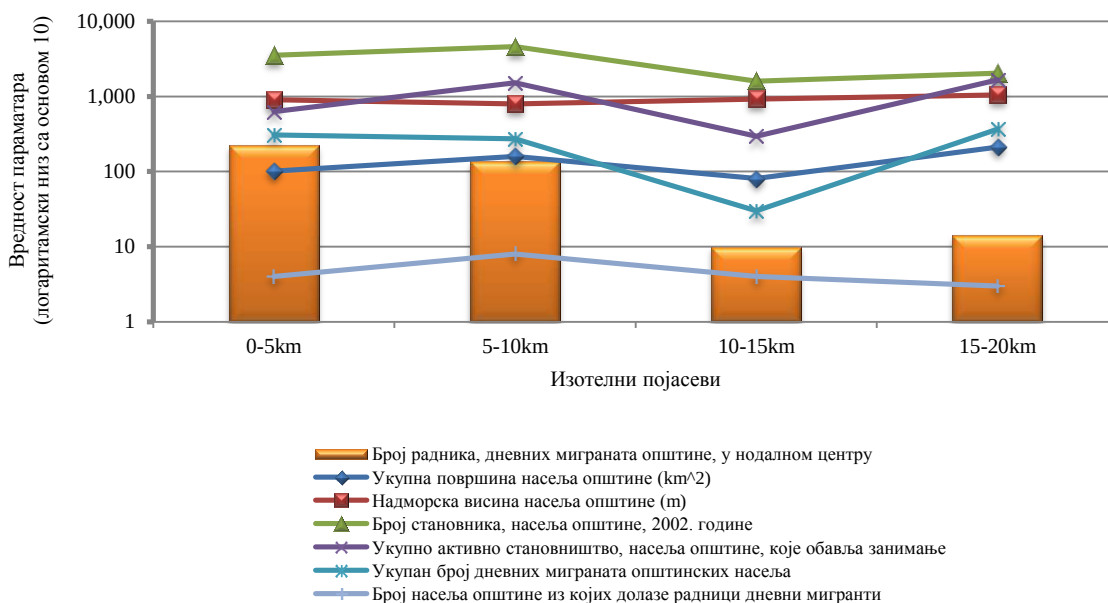
Простор насеља и дневног урбаног система Чајетине формиран је у оквиру 4 изотелна појаса (табела IV-131 IV-16а) са изразитом концентрацијом у првом пољу утицаја (223 мигранта) у насељима: Златибор (148), Мушвете (35), Бранешци (32) и Рудине (8).

Табела IV-131: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, (насеља општине), 2002. године

Општина Чајетина	Изотелни појасеви				Укупно
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	8	4	3	19
Површина насеља општине (km ²)	101,58	159,59	80,63	211,74	553,54
Надморска висина насеља општине (просек)	907m	800m	927m	1.052m	921m
Број становника насеља општине 2002. г.	3.524	4.609	1.603	2.034	11.770
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	628	1.514	295	1.663	4.100
Укупан број дневних миграната насеља општине	308	274	30	368	980
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	223	136	10	14	383

Насеља са највећим катастарским површинама (211,74km²), у јужном делу општине (Доброселица, Јабланица, и Љубиш), имају најмање вредности

функционалне зависности (0,84%) и занемарљив број миграната у нодални центар у односу на укупан број радника насеља (14/767).

Графикон IV-16a: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2002. године

Развој дневног урбаног система нодалног центра Чајетина, према попису 2011. године, је био јаког интензитета према функцијским и насеобинско-територијалних показатељима. Укупан број радника нодалног центра је износио 1.249 (смањење од 16,73%) и учешћем миграната од 52,6%.

Основа трансформације миграторног простора огледа се у промени процентуалних односа појединих грана делатности миграната нодалног центра у правцу кварталних и терцијатрних делатности (табела IV-132).

Табела IV-132: Однос сектора делатности у контингенту радника дневних миграната нодалног центра Чајетина

Пописне године	% учешћа сектора делатности у миграторним контингентима радника				
	I	II	III	IV	Непознато
2002. година	3,57	50,25	27,16	18,17	0,85
2011. година	1,83	46,69	28,80	22,61	0,07

Функцијске промене у 2011. години детерминисали су ток трансформације и степена зависности мреже насеља. Основа функцијских веза се заснивала на 7 насеља и 233 мигранта просечне зависности од 12,84% (табела IV-133 у прилогу и слика IV-13). Ову групу су чинила насеља: Бранешци (17,91%), Јабланица

(13,09%), Крива Река (12,30%), Трипкова (12,21%), Мушвете (12,17%), Мачкат (11,75%) и Саиновина (10,51%).

Јаке промене бројности насеља (9/21,43%) указују на постојање капацитета погледу територијалног домета функцијских утицаја и тенденцију обједињавања стабилног дневног миграционог система насеља општине (21 насеље) (табеле IV-134, IV-135 и IV-136).

Табела IV-134: Дневни миграциони систем нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	233	60,68	233	60,68	7	33,33	7	33,33
5-10	126	32,81	359	93,49	4	19,05	11	52,38
0-5	-	-	-	-	-	-	-	-
јединични сл.	25	6,51	384	100,00	10	47,62	21	100,00
Укупно	384	100,00	384	100,00	21	100,00	21	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-135: Дневни миграциони систем нодалног центра Чајетина (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	233	35,46	233	35,46	7	13,73	7	13,73
5-10	126	19,18	359	54,64	4	7,84	11	21,57
0-5	230	35,01	589	89,65	4	7,84	15	29,41
јединични сл.	68	10,35	657	100,00	36	70,59	51	100,00
Укупно	657	100,00	657	100,00	51	100,00	51	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-136: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, 2002. године

Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Бајина Башта	1	1,96	1	0,15
Нова Варош	3	5,88	5	0,76
Пожега	4	7,84	7	1,07
Прибој	4	7,84	6	0,91
Пријеполје	1	1,96	1	0,15
Ужице	17	33,33	253	38,51
Чајетина	21	41,18	384	58,45
Укупно	51	100,00	657	100,00

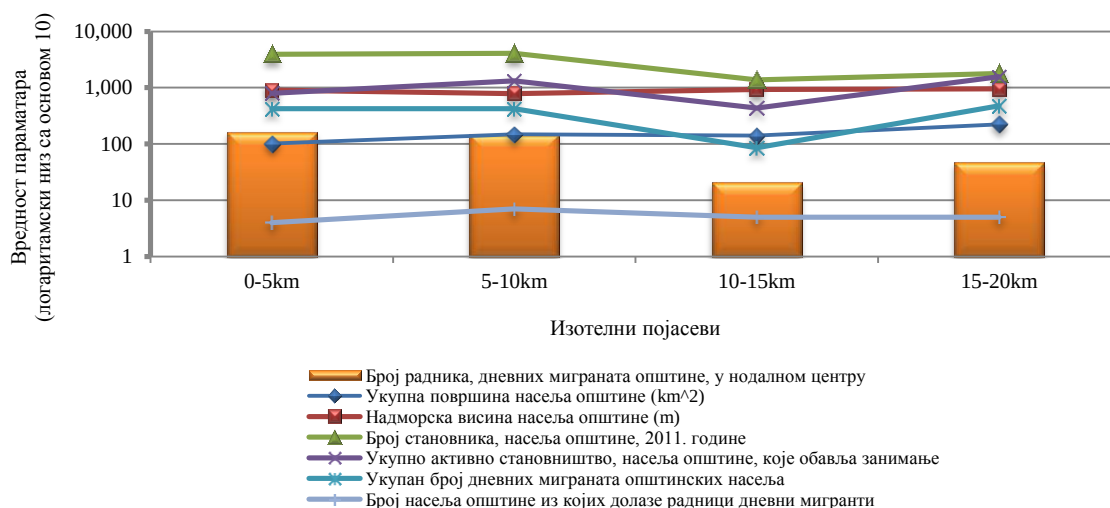
Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Сума дневних миграната општине, 2011. године, од 384 радника (58,44% укупних дневних миграната у нодалном центру), била је распоређена у 21 насељу са највећом функцијском зависношћу у првом изотелном појасу (20,70%)(табела IV-137 и графикон IV-166). Насеља која су ушла у простор дневног урбаног система 2011. године су била Семеђево, Жељине и Дренова у распону од 10 до

20 km од центра рада. Једино насеље које више није имало раднике дневне мигранте је било Голово (10 миграната у осталим центрима рада).

Табела IV-137: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Чајетина, (насеља општине), 2011. године

Општина Чајетина	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	7	5	5	21
Површина насеља општине (km ²)	101,58	147,90	140,23	223,95	613,67
Надморска висина насеља општине (просек)	907m	788m	926m	953m	893
Број становника насеља општине 2011. г.	3.944	4.060	1.383	1.793	11.180
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	797	1.325	432	1.560	4.114
Укупан број дневних миграната насеља општине	421	421	86	478	1.406
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	165	151	21	47	384

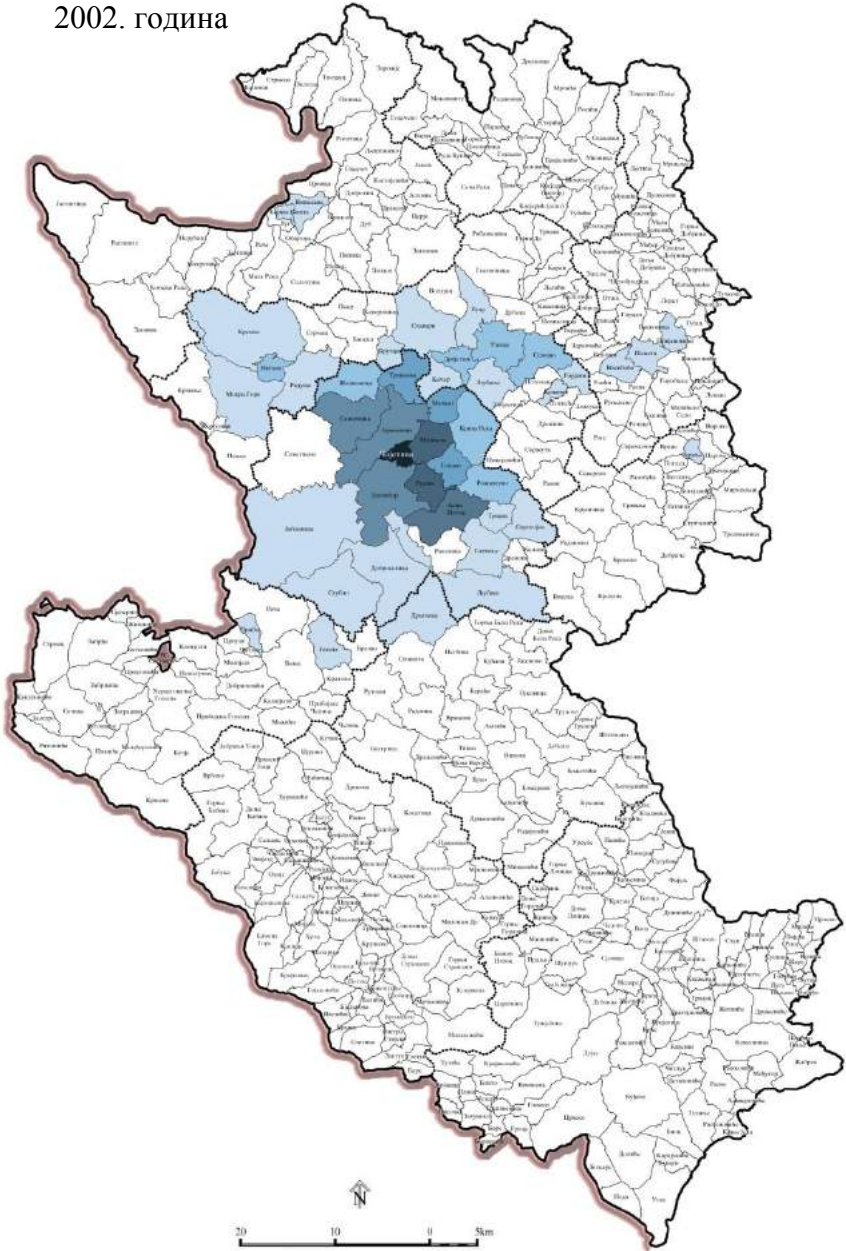
Графикон IV-166: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Чајетина (насеља општине), 2011. године

Укупне промене у бројности миграната, у периоду 2002-2011. године, су биле у контингенту слабих (само један мигрант) док је на нивоу свих насеља са умереном вредношћу (111,54 индексних поена) (табела IV-138). Промене у свеукупним кретањима и просторним везама нису утицале значајније на густину миграторне мреже по насељима (14:13) чије су вредности биле испод просека за округ (22:30).

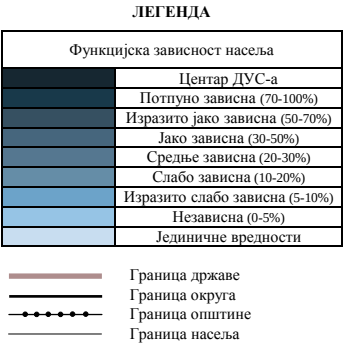
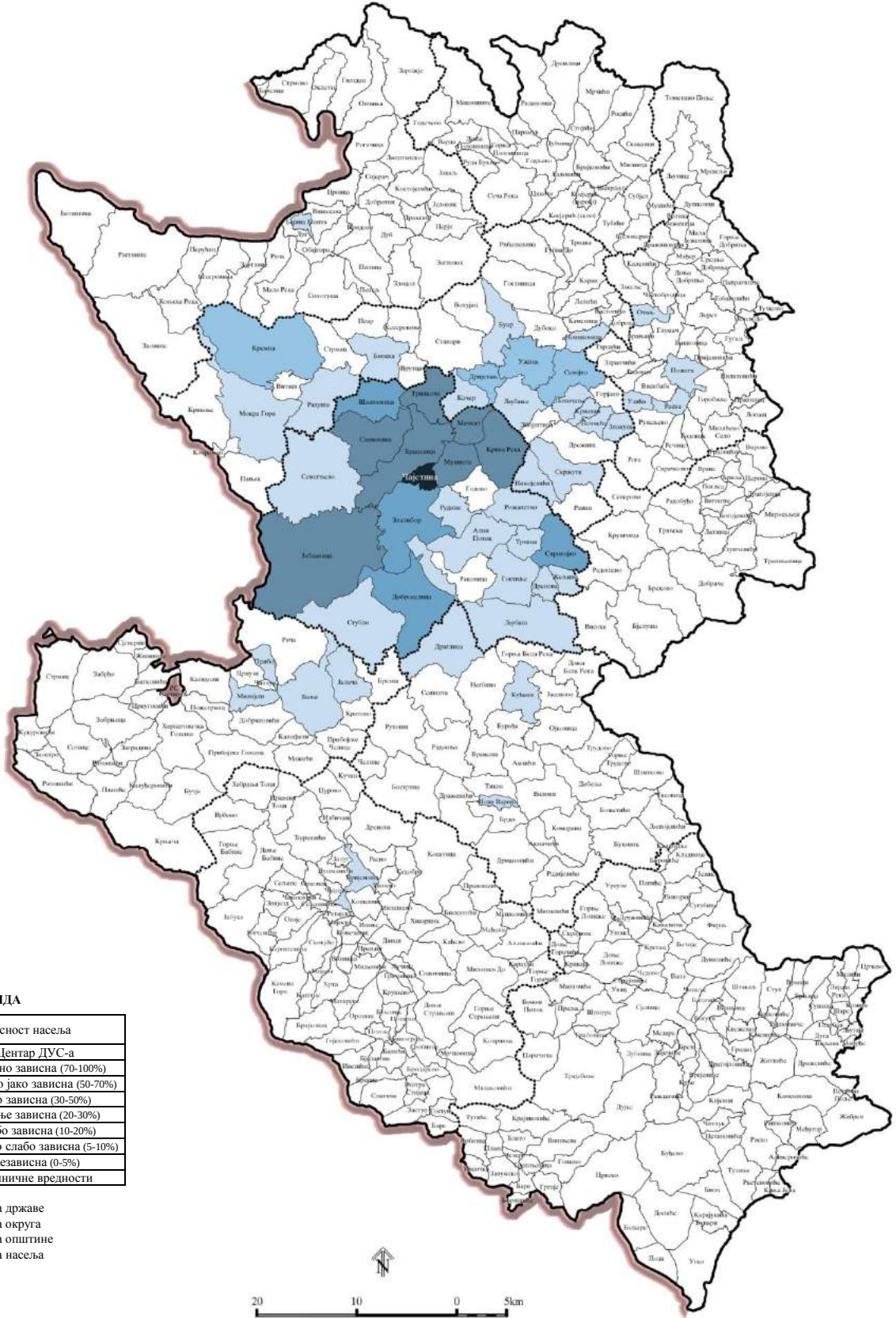
Табела IV-138: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Чајетина,
2002 - 2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Чајетина)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Чајетина)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	0,00	-43	0,00	-43	-2	-2	22	-	22	-
20-30	0,00	-21	0,00	-21	-1	-1	21	-	21	-
10-20	104,95	11	104,95	11	4	4	74	33	74	33
5-10	323,08	87	323,08	87	1	1	13	32	13	32
0-5	0,00	-34	108,49	18	-3	-3	11	-	30	58
јединични сл.	104,17	1	130,77	16	3	10	3	3	2	2
Укупно	100,26	1	111,54	68	2	9	20	18	14	13

2002. година

2011. година

Слика IV-13: Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина, 2002-2011. године

2.1.12. Дневни урбани систем нодалног центра Златибор

Интегрални део дихотомног урбаног система општине Чајетина, нодални центар Златибор, издвојио се по динамичном променама унутрашњих веза и функцијском ареалу који је обухватао 45 насеља са укупно 576 радника дневних миграната (табела IV-139 у прилогу и слика IV-14). У центру рада, 2002. године, радило је 1.360 радника од којих су 42,35% мигранти општине и осталих насеља у окружењу (табеле IV-140 и IV-141). Основу развоја сопственог миграционог система Златибор је формирао осамдесетих година као центар услужних делатности са 806 радника од којих је 220 било дневних миграната из 25 насеља (Тошић, 1999).

Највиши степен функцијских веза у 2002. години имала су 2 насеља у категорији слабо зависних: нодални центар Чајетина са 211 радника (16,81%) и Мушвете са 11 радника (12,94%). Предиспозиције услужних делатности и развој туристичких капацитета Златибор је манифестовао бројем радника и процентуалном учешћу у терцијарним делатностима чије су вредности биле највише у округу (883/64,92%).

Функцијска зависност осталих насеља спадала је у изразито слабу и назаписну категорију са укупно 8 насеља од којих највећи број миграната давао нодални центар Ужице са функцијском зависношћу од 0,91% (табела IV-142).

Најбројнија група насеља је била са јединичним вредностима (35) и ареалом који је обухватао територије 6 општина из којих је укупно долазило 77 миграната. У оквиру ове групе су били и мигранти нодалних центара Ариље (1) и Пожега (2).

Стабилан дневни урбани систем Златибора, 2002. године, део је дневног урбаног система насеља Ужичког утицајног подручја са синхронизованим развојем делатности и диференцираним утицајима осталих нодалних центара.

Табела IV-140: Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2002. г.

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	222	71,61	222	71,61	2	10,00	2	10,00
5-10	12	3,87	234	75,48	1	5,00	3	15,00
0-5	38	12,26	272	87,74	4	20,00	7	35,00
јединични сл.	38	12,26	310	100,00	13	65,00	20	100,00
Укупно	310	100,00	310	100,00	20	100,00	20	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књ. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004. године

Табела IV-141: Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (сва насеља), 2002. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
20-30	-	-	-	-	-	-	-	-
10-20	222	38,54	222	38,54	2	4,44	2	4,44
5-10	12	2,08	234	40,63	1	2,22	3	6,67
0-5	265	46,01	499	86,63	7	15,56	10	22,22
јединични сл.	77	13,37	576	100,00	35	77,78	45	100,00
Укупно	576	100,00	576	100,00	45	100,00	45	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Табела IV-142: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Златибор, 2002. године

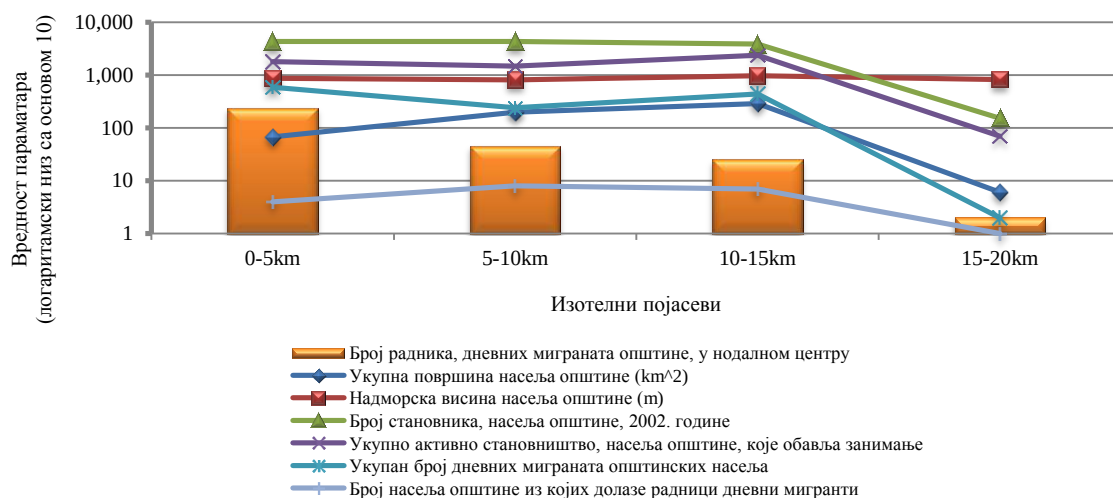
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	1	2,22	1	0,17
Бајина Башта	1	2,22	1	0,17
Нова Варош	2	4,44	3	0,52
Пожега	2	4,44	3	0,52
Ужице	19	42,22	258	44,79
Чајетина	20	44,44	310	53,82
Укупно	45	100,00	576	100,00

Извор: Попис 2002. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг. 13 и посебна обрада података, РЗС, 2004..године

Изотелни профил размештаја насеља указује на апсолутну доминацију миграторних параметара у првом појасу у 2002. години (табела IV-143 и графикон IV-17а).

Табела IV-143: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Златибор, (насеља општине Чајетина), 2002. године

Општина Чајетина	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	8	7	1	20
Површина насеља општине (km ²)	67,87	199,29	290,08	6,09	563,33
Надморска висина насеља општине (просек)	877m	814m	971m	827m	872m
Број становника насеља општине 2002. г.	4.342	4.336	3.866	153	12.697
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	1.798	1.474	2.374	70	5716
Укупан број дневних миграната насеља општине	594	241	441	2	1278
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	238	45	25	2	310

Графикон IV-17а: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2002. године

Знатан несклад је био између броја радника и броја дневних миграната што је резултирало великом разликом између првог и осталих појасева. Слаба функцијска зависност четири насеља прве зоне (13,24%) прелазила је у категорију независне за насеља у свим осталим појасевима (16 насеља) што имплицира диверзификоване правце кретања миграната према другим центрима рада обзиром да је сума радника ових насеља 684 (највише у трећем изотелном појасу у коме се налазе локални центри рада Јабланица, Љубиш и Сирогојно).

Јачање функцијског утицаја нодалног центра Златибор у 2011. години резултат је повећања броја запослених у терцијарном (607) и кварталном сектору делатности (231). Укупан број запослених у центру рада био је 2.164 са учешћем дневних миграната од 62,66%. Највиши интензитет функцијске зависности насеља прешао је праг јако зависних са учешћем од 39,56% (нодални центар Чајетина). Правац развоја и јачање аутономног интегритета нодалног центра Златибор превазишао је утицај управно-административне функције нодалног центра Чајетина (76,04% миграната долази у Златибор).

Укупан број насеља, 2011. године, која су гравитирала нодалном центру, је био 64, у оквиру којих су била сва насеља општине Чајетина (два више од нодалног центра Чајетина) (табела IV-144 у прилогу, табеле IV-145 и IV-146 и слика IV-14).

Табела IV-145: Дневни миграциони систем нодалног центра Златибор (насеља општине Чајетина), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	489	59,34	489	59,34	1	4,35	1	4,35
20-30	77	9,34	566	68,69	2	8,70	3	13,04
10-20	135	16,38	701	85,07	6	26,09	9	39,13
5-10	93	11,29	794	96,36	6	26,09	15	65,22
0-5	16	1,94	810	98,30	2	8,70	17	73,91
јединични сл.	14	1,70	824	100,00	6	26,09	23	100,00
Укупно	824	100,00	824	100,00	23	100,00	23	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Табела IV-146: Дневни миграциони систем нодалног центра Златибор (сва насеља), 2011. године

% дневних миграната	Број дневних миграната у нодалном насељу	% од укупног броја миграната у нодалном насељу	Кумулативни низ миграната	Кумулативни низ миграната (%)	Број насеља давалаца миграната	% насеља давалаца миграната	Кумулативни низ насеља	Кумулативни низ насеља (%)
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	489	36,06	489	36,06	1	1,56	1	1,56
20-30	111	8,19	600	44,25	3	4,69	4	6,25
10-20	135	9,96	735	54,20	6	9,38	10	15,63
5-10	117	8,63	852	62,83	7	10,94	17	26,56
0-5	414	30,53	1.266	93,36	4	6,25	21	32,81
јединични сл.	90	6,64	1.356	100,00	43	67,19	64	100,00
Укупно	1.356	100,00	1.356	100,00	64	100,00	64	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. г.

Највиши степен утицајне везе, изван границе општине, био је за насеље Рибашевина из општине Ужице (498 миграната) које је имало 34 мигранта и функцијску зависност од 20,24%) (табела IV-147).

Табела IV-147: Бројност насеља и конвергентних миграната нодалног центра Златибор, 2011. године

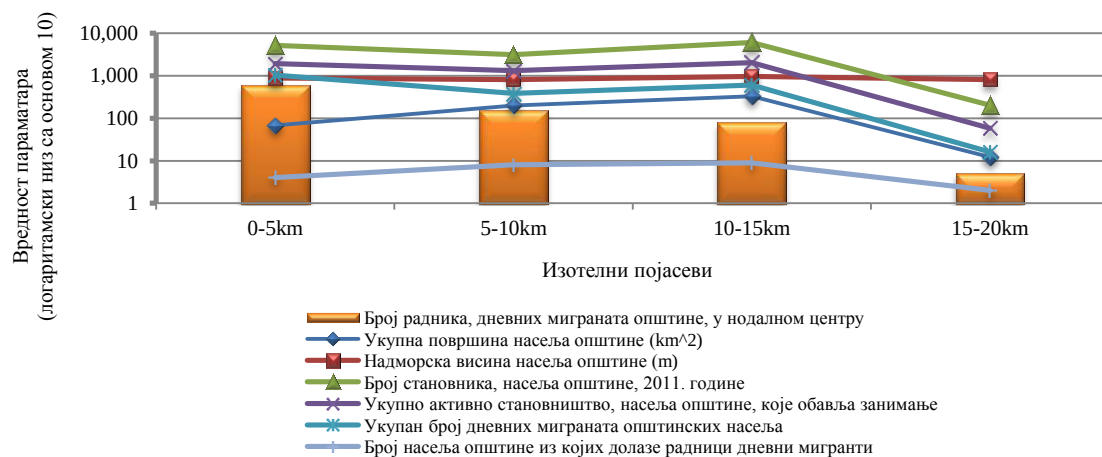
Општина	Број насеља	%	Број дневних миграната	%
Ариље	2	3,13	3	0,22
Бајина Башта	5	7,81	9	0,66
Нова Варош	4	6,25	7	0,52
Пожега	4	6,25	8	0,59
Прибој	4	6,25	6	0,44
Пријеполје	1	1,56	1	0,07
Ужице	21	32,81	498	36,73
Чажетина	23	35,94	824	60,77
Укупно	64	100,00	1.356	100,00

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, књг.11 и посебна обрада података, РЗС, 2013. године

Развојем дневне миграционе мреже територије општине донекле је смањена разлика миграционих параметара између најближих насеља нодалном центру. Сума дневних миграната прве две изотелне зоне утиче на припадност насеља јако зависној групи (30,40%) и слабо зависној групи (11,97%) док је категорија изразито слабе зависности (два насеља - Дренова и Жељине) и независних насеља остала у зонама веће удаљености од нодалног центра рада (табела IV-148 и графикон IV-176).

Табела IV-148: Територијална дистрибуција конвергентних миграната нодалног центра Златибор, (насеља општине Чажетина), 2011. године

Општина Чажетина	Изотелни појасеви				
	0-5km	5-10km	10-15km	15-20km	Укупно
Број насеља општине из којих долазе радници дневни мигранти	4	8	9	2	23
Површина насеља општине (km ²)	67,87	199,29	328,48	12,21	607,85
Надморска висина насеља општине (просек)	877m	814m	968m	804m	866m
Број становника насеља општине 2011. г.	5.122	3.102	6.077	202	14.503
Укупно активно становништво, насеља општине, које обавља занимање	1.918	1.312	2.030	58	5.318
Укупан број дневних миграната насеља општине	1.023	382	602	16	2.023
Број радника, дневних миграната општине, у нодалном центру	583	157	79	5	824

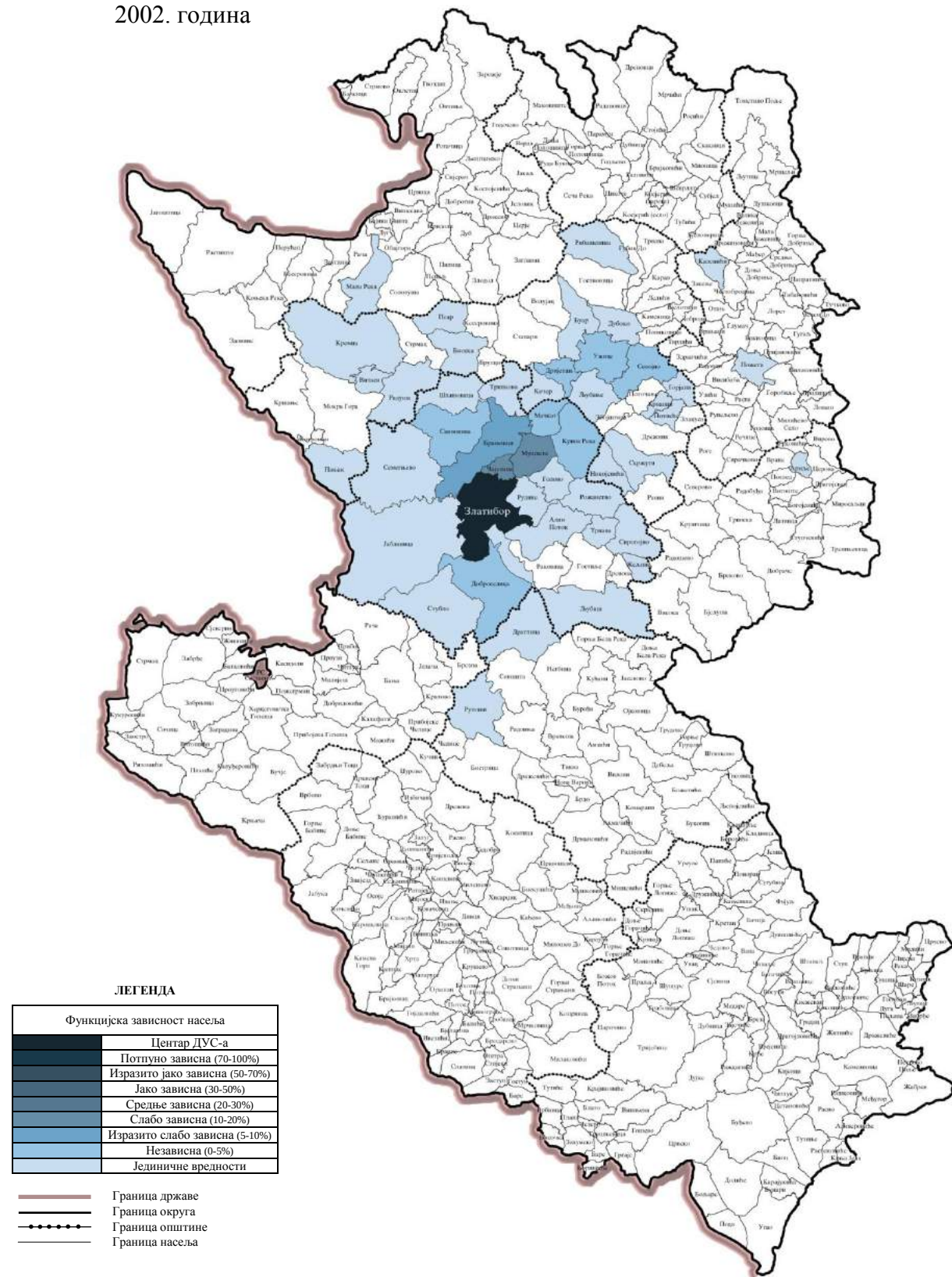
Графикон IV-176: Параметри дневног урбаног система нодалног центра Златибор (насеља општине Чажетина), 2011. године

Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Златибор имале су јак интензитет у свим категоријама функцијске зависности. Сумарном променом броја насеља за 19 повећала се апсорпциона моћ функцијског центра Златибор, а контингент од 36 односно 21 мигранта покривао је просечно свако насеље утицајне сфере (табела IV-149).

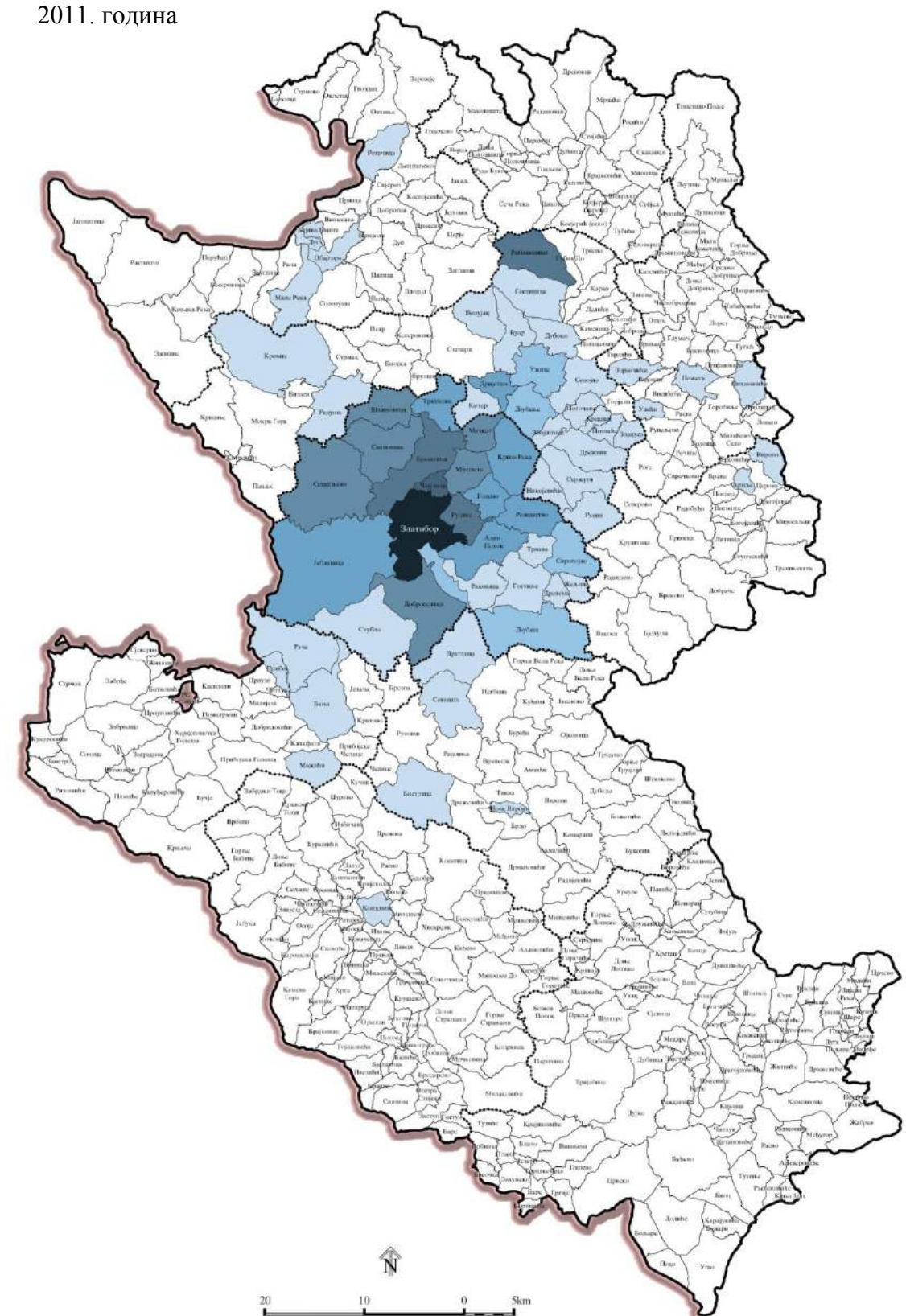
Табела IV-149: Промене у дневном урбаном систему нодалног центра Златибор, 2002 - 2011. године

% дневних миграната	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (насеља општине Чајетина)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (насеља општине Чајетина)	Индекс промене броја дневних миграната у нодалном насељу 2011/2002.г. (сва насеља)	Δ броја миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (општина)	Δ броја насеља давалаца миграната 2002 - 2011.г. (сва насеља)	Просечан број миграната по насељу (општина)		Просечан број миграната по насељу (сва насеља)	
							2002.г.	2011.г.	2002.г.	2011.г.
70-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50-70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30-50	0,00	489	0,00	489	1	1	-	489	-	489
20-30	0,00	77	0,00	111	2	3	-	39	-	37
10-20	60,81	-87	60,81	-87	4	4	111	23	111	23
5-10	775,00	81	975,00	105	5	6	12	16	12	17
0-5	42,11	-22	156,23	149	-2	-3	10	8	38	104
јединични сл.	36,84	-24	116,88	13	-7	8	3	2	2	2
Укупно	265,81	514	235,42	780	3	19	16	36	13	21

2002. година

2011. година

Слика IV-14: Дневни урбани систем нодалног центра Златибор, 2002-2011. године

2.2. Промене у функцијској зависности насеља утицајне сфере доминантних нодалних центара

Резултати анализе нодалних центара округа упућују на закључак да су се дневни урбани системи ширили са различитим променама у функцијским односима насеља давалаца миграната према центрима рада. У анализу су укључени контингенти насеља преко 5% који је био минимум функцијске зависности насеља (изразито слабо зависно).

У 2002. години највећу заступљеност (територија општине) функцијски зависних насеља имао је нодални центар Пожега (38) са заступљеношћу од 95,00% (табела IV-150). У контингенту свих насеља бројношћу насеља и ареалом утицаја издвојили су се нодални центар Ужице (63 насеља), заступљености 44,06% и Бајина Башта (22), заступљености 72,41% свих насеља давалаца дневних миграната (табела IV-151).

Табела IV-150: Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа,
2002 године (матичне општине)

Нодални центар	≥ 5	≥ 10	≥ 20	≥ 30	≥ 50	≥ 70	Укупан број функцијски зависних насеља	Укупан број насеља	%
Ариље	1	7	2	5	2	1	18	21	85,71
Бајина Башта	6	5	2	3	5	-	21	29	72,41
Косјерић	2	3	2	4	3	-	14	23	60,87
Нова Варош	3	3	3	5	6	-	20	23	86,96
Пожега	7	13	5	9	4	-	38	40	95,00
Прибој	1	7	3	2	-	-	13	23	56,52
Пријеполје	2	8	4	11	8	2	35	53	66,04
Сјеница	2	4	-	-	-	-	6	27	22,22
Ужице	3	7	13	8	6	-	37	39	94,87
Севајно	7	11	1	3	-	-	22	35	62,86
Чајетина	3	3	1	2	-	-	9	19	47,37
Златибор	1	2	-	-	-	-	3	20	15,00
Укупан број насеља	38	73	36	52	34	3	236	352	67,05

Табела IV-151: Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа,
2002 године (сва насеља округа)

Нодални центар	≥ 5	≥ 10	≥ 20	≥ 30	≥ 50	≥ 70	Укупан број функцијски зависних насеља	Укупан број насеља	%
Ариље	2	7	2	5	2	1	19	50	38,00
Бајина Башта	7	5	2	3	5	-	22	38	57,89
Косјерић	3	3	2	4	3	-	15	44	34,09
Нова Варош	3	3	3	5	6	-	20	40	50,00
Пожега	12	14	5	9	4	-	44	98	44,90
Прибој	1	7	3	2	-	-	13	39	33,33
Пријеполје	2	8	4	11	8	2	35	67	52,24
Сјеница	2	4	-	-	-	-	6	30	20,00
Ужице	16	17	15	9	6	-	63	143	44,06
Севајно	11	12	1	3	-	-	27	83	32,53
Чајетина	3	3	1	2	-	-	9	42	21,43
Златибор	1	2	-	-	-	-	3	45	6,67
Укупан број насеља	63	85	38	53	34	3	276	719	38,39

Највиши степен функцијске зависности имала су само 3 насеља у општинама Ариље (1) и Пријепоље (2) чиме се потврђује развој полицентричног миграционог система и ширења утицајног поља ван простора општина.

Промене у 2011. години односиле на повећање укупног броја насеља давалаца дневних миграната (275) односно (309) (табела IV-152 и табела IV-153). Просечна заступљеност насеља кретала се у опсегу од 24,56% (Сјеница) до максималних 96,67% (Прибој). Највеће повећање у величини утицајног подручја и функцијској зависности, за обе групе насеља, имао је нодални центар Прибој (16/18 насеља).

Табела IV-152: Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2011. године (матичне општине)

Центар ДУС-а	≥ 5	≥ 10	≥ 20	≥ 30	≥ 50	≥ 70	Укупан број функцијски зависних насеља	Укупан број насеља	%	Δ укупног броја функцијски зависних насеља 2002 - 2011.г	Δ укупног броја насеља 2002 - 2011.г
Ариље	-	7	1	5	1	-	14	21	66,67	-4	0
Бајина Башта	7	5	1	9	3	-	25	34	73,53	4	5
Косјерић	-	3	2	11	1	2	19	25	76,00	5	2
Нова Варош	2	6	5	1	-	-	14	25	56,00	-6	2
Пожега	5	13	9	11	1	-	39	41	95,12	1	1
Прибој	5	6	8	4	6	-	29	30	96,67	16	7
Пријепоље	4	10	7	14	4	-	39	67	58,21	4	14
Сјеница	1	8	2	3	-	-	14	57	24,56	8	30
Ужице	2	10	9	15	1	-	37	40	92,50	0	1
Севојно	12	4	2	1	-	-	19	35	54,29	-3	0
Чајетина	4	7	-	-	-	-	11	21	52,38	2	2
Златибор	6	6	2	1	-	-	15	23	65,22	12	3
Укупан број насеља	48	85	48	75	17	2	275	419	65,63	39	67

Табела IV-153: Функцијска зависност насеља, давалаца миграната, Златиборског округа, 2011. године (сва насеља округа)

Центар ДУС-а	≥ 5	≥ 10	≥ 20	≥ 30	≥ 50	≥ 70	Укупан број функцијски зависних насеља	Укупан број насеља	%	Δ укупног броја функцијски зависних насеља 2002 - 2011.г	Δ укупног броја насеља 2002 - 2011.г
Ариље	3	10	1	5	1	-	20	54	37,04	1	4
Бајина Башта	3	5	1	9	3	-	21	42	50,00	-1	4
Косјерић	1	3	2	11	1	2	20	62	32,26	5	18
Нова Варош	2	6	5	1	-	-	14	46	30,43	-6	6
Пожега	12	13	9	11	1	-	46	103	44,66	2	5
Прибој	7	6	8	4	6	-	31	47	65,96	18	8
Пријепоље	4	10	7	14	4	-	39	85	45,88	4	18
Сјеница	1	8	2	3	-	-	14	63	22,22	8	33
Ужице	14	15	10	15	1	-	55	158	34,81	-8	15
Севојно	14	4	2	1	-	-	21	93	22,58	-6	10
Чајетина	4	7	-	-	-	-	11	51	21,57	2	9
Златибор	7	6	3	1	-	-	17	64	26,56	14	19
Укупан број насеља	72	93	50	75	17	2	309	868	35,60	33	149

Промене у функцијској зависности резултат су диференцираних утицаја које су проистекле из:

- депопулације укупног броја становника
- повећања просечне старости становништва (смањење релативног броја активног становништва у укупном становништву)
- трансформације и реструктуирање привреде (најмање у услужно-административном сегменту)
- смањење броја радних места (рационализација)

Скуп свих фактора резултирао је променама које су довеле до повећања дневне мобилности радника обзиром да се могућност запошљавања и егзистенције смањила у центрима становања.

Највеће промене у бројности насеља и интензитета утицаја биле су у сегменту јако зависних параметара према центру рада. У обе посматране категорије (насеља општине и сва насеља) промене су биле јаког интензитета (144,23 и 141,51 индексни поен) (табеле IV-154 и IV-155). Значајно је истаћи да су нодални центри повећавали функцијски утицај и контингент миграната, без обзира што се у неким областима смањивао број насеља (Ариље, Бајина Башта, Нова Варош, Ужице и Севојно).

Табела IV-154: Промене у функцијској зависности насеља, давалаца дневних миграната, 2002-2011. године (насеља матичне општине)

Насеља појединачних општина				
Функцијска зависност насеља према табели	2002. г.	2011. г.	Δ2011/2002. г.	Индекс промене броја насеља, 2011/2002.г.
≥5	38	48	10	126,32
≥10	73	85	12	116,44
≥20	36	48	12	133,33
≥30	52	75	23	144,23
≥50	34	17	-17	50,00
≥70	3	2	-1	66,67
Укупан број функцијски зависних насеља	236	275	39	116,53
Укупан број насеља	352	419	67	119,03

Табела IV-155: Промене у функцијској зависности насеља, давалаца дневних миграната, 2002-2011. године (сва насеља)

Сва насеља округа				
Функцијска зависност насеља према табели	2002. г.	2011. г.	Δ2011/2002. г.	Индекс промене броја насеља, 2011/2002.г.
≥5	63	48	-15	76,19
≥10	85	93	8	109,41
≥20	38	50	12	131,58
≥30	53	75	22	141,51
≥50	34	17	-17	50,00
≥70	3	2	-1	66,67
Укупан број функцијски зависних насеља	276	285	9	103,26
Укупан број насеља	719	868	149	120,72

3. Функција центра становања

Из анализе промене броја становника током пописних периода проистиче бројност и структура домаћинстава и станова (табела IV-156 у прилогу) при чему су најдоминантнији нодални центри, до пописа 2002. године, били подручје значајног повећања ове социо-економске категорије (табела IV-157).

Табела IV-157: Однос броја домаћинстава и станова у градовима и градским насељима, 1971-2011. године

Нодални центри	Категорија	Пописне године				
		1971.г.	1981.г.	1991.г.	2002.	2011.
Република Србија	Број домаћинстава	1.107.269	1.381.084	1.376.407	1.480.698	1.533.866
	Број станова	981.524	1.291.137	1.402.618	1.549.719	1.794.053
	Коефицијент	0,89	0,93	1,02	1,05	1,17
Централна Србија	Број домаћинстава	782.282	1.000.832	986.177	1.067.439	1.109.856
	Број станова	681.994	924.892	1.004.186	1.118.263	1.307.852
	Коефицијент	0,87	0,92	1,02	1,05	1,18
Војводина	Број домаћинстава	324.987	380.252	390.230	413.259	424.010
	Број станова	299.530	366.245	398.432	431.456	486.201
	Коефицијент	0,92	0,96	1,02	1,04	1,15
Златиборски округ	Број домаћинстава	28.815	38.345	45.736	49.266	49.663
	Број станова	24.347	34.541	46.402	50.255	57.634
	Коефицијент	0,84	0,90	1,01	1,02	1,16
Ариље	Број домаћинстава	1.109	1.680	1.921	2.161	2.217
	Број станова	948	1.398	2.081	2.323	2.580
	Коефицијент	0,85	0,83	1,08	1,07	1,16
Бајина Башта	Број домаћинстава	1.284	1.993	2.642	3.014	3.076
	Број станова	1.140	1.811	2.805	3.137	3.392
	Коефицијент	0,89	0,91	1,06	1,04	1,10
Косјерић	Број домаћинстава	646	972	1.195	1.377	1.379
	Број станова	539	907	1.263	1.486	1.611
	Коефицијент	0,83	0,93	1,06	1,08	1,17
Нова Варош	Број домаћинстава	1.789	2.586	3.031	3.102	3.028
	Број станова	1.405	2.021	2.917	3.120	3.450
	Коефицијент	0,79	0,78	0,96	1,01	1,14
Пожега	Број домаћинстава	3.020	3.259	3.882	4.197	4.392
	Број станова	2.514	3.066	4.024	4.299	4.987
	Коефицијент	0,83	0,94	1,04	1,02	1,14
Прибој	Број домаћинстава	3.187	4.216	5.137	5.159	5.009
	Број станова	2.600	3.465	4.908	5.027	5.829
	Коефицијент	0,82	0,82	0,96	0,97	1,16
Пријеполје	Број домаћинстава	2.951	4.007	4.279	4.448	4.266
	Број станова	2.301	3.182	4.226	4.523	4.700
	Коефицијент	0,78	0,79	0,99	1,02	1,10
Сјеница	Број домаћинстава	2.073	2.668	3.525	3.636	3.616
	Број станова	1.606	2.439	3.507	3.842	4.212
	Коефицијент	0,77	0,91	0,99	1,06	1,16
Ужице	Број домаћинстава	11.025	14.666	16.906	17.937	18.296
	Број станова	9.676	13.918	17.363	18.355	20.889
	Коефицијент	0,88	0,95	1,03	1,02	1,14
Севојно	Број домаћинстава	1.077	1.345	1.915	2.485	2.307
	Број станова	1.042	1.427	1.939	2.328	2.593
	Коефицијент	0,97	1,06	1,01	0,94	1,12
Чајетина	Број домаћинстава	369	537	763	939	1.058
	Број станова	325	520	804	980	1.257
	Коефицијент	0,88	0,97	1,05	1,04	1,19
Златибор	Број домаћинстава	285	416	540	811	1.019
	Број станова	251	387	565	835	2.134
	Коефицијент	0,88	0,93	1,05	1,03	2,09

Извор: Попис 2011. г., Упоредни преглед домаћинстава 1948-2011. и станова 1971-2011. године, књ. 21, РЗС, 2014. године

Процес интензивног насељавања и концентрације становништва у најдоминантнијим нодалним насељима, довео је до постепеног изједначавања броја станова и домаћинстава односно повећања броја станова након пописа 1991. године (1,16/2011. године) и са мањим коефицијентом у односу на просек у држави. Изједначавање броја станова и броја домаћинстава је индикатор високог нивоа развијености градске привреде и капитала што је резултирало улагањем у стамбени комплекс као центра функције становања.

Највиши индекс промене (табела IV-158) у посматраном периоду имало је градско средиште Златибор (357,5 за домаћинства и 850,2 за станове), а најнижи општински центри Пријепоље (144,6 за домаћинства) и Пожега (198,0 за станове). Посматрајући последња два међупописна периода (2011/2002. и 2002/1991.г.) евидентно је смањење броја домаћинстава у свим општинским и градским центрима (највише у Севојну 92,8) док се у контингенту станова број повећао у шест насеља (Нова Варош, Пожега, Прибој, Ужице, Чајетина и Златибор).

Табела IV-158: Индекс промене броја домаћинстава и станова, градова и градских насеља, 1971-2011. године

Нодални центри	Индекс промене броја домаћинстава и станова					
	Године	1981/1971.г	1991/1981.г	2002/1991.г	2011/2002.г	2011/1971.г
Република Србија	Домаћинства	124,7	99,7	107,6	103,6	138,5
	Станови	131,5	108,6	110,5	115,8	182,8
Централна Србија	Домаћинства	127,9	98,5	108,2	104,0	141,9
	Станови	135,6	108,6	111,4	117,0	191,8
Војводина	Домаћинства	117,0	102,6	105,9	102,6	130,5
	Станови	122,3	108,8	108,3	112,7	162,3
Златиборски округ	Домаћинства	133,1	119,3	107,7	100,8	172,4
	Станови	141,9	134,3	108,3	114,7	236,7
Ариље	Домаћинства	151,5	114,3	112,5	102,6	199,9
	Станови	147,5	148,9	111,6	111,1	272,2
Бајина Башта	Домаћинства	155,2	132,6	114,1	102,1	239,6
	Станови	158,9	154,9	111,8	108,1	297,5
Косјерић	Домаћинства	150,5	122,9	115,2	100,1	213,5
	Станови	168,3	139,3	117,7	108,4	298,9
Нова Варош	Домаћинства	144,6	117,2	102,3	97,6	169,3
	Станови	143,8	144,3	107,0	110,6	245,6
Пожега	Домаћинства	107,9	119,1	108,1	104,6	145,4
	Станови	122,0	131,2	106,8	116,0	198,4
Прибој	Домаћинства	132,3	121,8	100,4	97,1	157,2
	Станови	133,3	141,6	102,4	116,0	224,2
Пријепоље	Домаћинства	135,8	106,8	103,9	95,9	144,6
	Станови	138,3	132,8	107,0	103,9	204,3
Сјеница	Домаћинства	128,7	132,1	103,1	99,4	174,4
	Станови	151,9	143,8	109,6	109,6	262,3
Ужице	Домаћинства	133,0	115,3	106,1	102,0	166,0
	Станови	143,8	124,8	105,7	113,8	215,9
Севојно	Домаћинства	124,9	142,4	129,8	92,8	214,2
	Станови	136,9	135,9	120,1	111,4	248,8
Чајетина	Домаћинства	145,5	142,1	123,1	112,7	286,7
	Станови	160,0	154,6	121,9	128,3	386,8
Златибор	Домаћинства	146,0	129,8	150,2	125,6	357,5
	Станови	154,2	146,0	147,8	255,6	850,2

Оба посматрана индикатора су, за Златиборски округ, имала ниже вредности у односу на централну Србију и Србију у целини.

У осталим насељима смањење броја домаћинстава прати укупан тренд смањења броја становника што се из табеле IV-159 (у прилогу) може уочити.

Значајна карактеристика доминантних нодалних центара, анализирајући функцију становања у односу на функцију рада, је степен дискорданције (табела IV-160). Функција рада одређује се на основу броја радних места тј. броја укупно запослених (обједињено са дневним мигрантима), а функција становања се одређује према броју укупне популације која стално настањује насеље (Вреск, 1990). Степен дискорданције одређен је релацијом:

$D = I - 100$ D - несклад изражен у %, I - индекс подударности

Индекс подударности израчунава се према формули: $I = (Z_g + i) \cdot 100 / Z_n$

Z_g - број запослених у насељу, i - број дневних миграната који раде у насељу

Z_n - број запослених мештана (са дневним мигрантима)

Табела IV-160: Степен дискорданције између функције становања и функције рада

Општински центри и градска насеља	Насеље	Z_g	i	Z_n	I	D (%)
	Златиборски округ	67.598	19.453	48.145	129	29
1.	Ариље	3.829	1.650	2.179	143	43
2.	Бајина Башта	5.128	1.784	3.344	135	35
3.	Косјерић	2.420	904	1.516	137	37
4.	Нова Варош	3.594	376	3.218	110	10
5.	Пожега	6.361	2.299	4.062	136	36
6.	Прибој	6.384	1.459	4.925	123	23
7.	Пријепље	6.956	2.438	4.518	135	35
8.	Сјеница	3.826	267	3.559	107	7
9.	Ужице	21.691	4.109	17.582	119	19
10.	Севојно	3.701	2.154	1.547	158	58
11.	Чајетина	1.568	657	911	142	42
12.	Златибор	2.140	1.356	784	163	63

У систему доминантних нодалних центара највећи број насеља има повољан однос функције рада и становања (10 насеља). Насеља са неповољним степеном дискорданције су Златибор и Сјеница чије су вредности изнад 50% конвергентних кретања запосленог становништва у центар рада.

4. Хијерархијска организација нодалних (функцијских) центара у систему насеља Златиборског округа

Развојни процеси и свеукупност функцијско-насеобинских трансформација формирали су вертикални хијерархијски систем мреже нодалних центара са јасно израженим утицајним пољем деловања у општини и регији. На основу улоге у променама у просторном размештају, природном кретању, социоекономском преструктурирању, улози у развоју привредних делатности и утицаја на мобилност радне снаге преко дневних урбаних и миграционих система на подручју округа се развио систем више хијерархијских рангова (слика IV-15).

Први и највиши хијерархијски ранг у систему нодалних насеља заузима Ужице-град, регионални центар, језгро функционалног урбаног подручја и средиште истоимене општине. Територијални домет утицајне сфера града има национални значај обзиром на улогу коју има у интеграцији и повезивању Србије са Републиком Српском и Црном Гором. Интергративни део урбаног подручја је Севојно, градско насеље и радно-стамбени субурбиј.

Други хијерархијски ранг формирали су субрегионални центри: Пожега (део примарне агломерације, на укрштању западно-моравског развојног појаса и регионалног развојног појаса Косјерић - Ивањица) и Пријепоље са значајним потенцијалима развоја субрегионалног централитета у југозападном делу округа,

Трећи хијерархијски ранг чине општински центри и градска насеља, различитих функционалних и просторно-утицајних капацитета: Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Прибој, Сјеница, Севојно и Чајетина (Чајетина једина не спада у градско насеље али према већ поменутиим социо-економским функцијама има атрибуте градског насеља и у симбиози је са урбаним центром Златибор) (слика IV-14).

У четвртном и петом хијерархијском рангу обједињени су микроразвојни центри у оквиру којих су општински субцентри, центри заједница насеља и насеља са специфичним функцијама.

Шестом хијерархијском рангу припадају примарна сеоска насеља без објеката социо-економске сфере.

Град, општински центри и градска насеља развојем функција и ширењем утицајне сфере утичу на степен регионалне интеграције и хомогенизације простора. Насеља нижег хијерархијског ранга представљају интегративни део система нодалних насеља и као таква утичу на просторно-функцијско уравнотежење различитих регионалних целина. Тиме делом преузимају улогу децентрализације и дислокације појединих објеката и функција који су се показали као вишак у економском и еколошком смислу, у градским насељима.

На територији општине Ужице (осим приградских насеља који се директно граниче са градом и насеља која су функцијски у директној вези са градом Ужице и секундарним нодалног центром Севојно), улогу микроразвојних центара имају насеља: Кремна, Каран, Рибашевина, Мокра Гора, Дрежник и Каран. Најзначајнија два микроразвојна центра која се издвајају су Кремна и Каран. Развојем функције центра рада у 2011. години (157 запослених становника), мешовито насеље Кремна се издвојило и по својој образовној и здравственој функцији. Функцијску дисперзност манифестовало је преко везе са другим микроразвојним центром Мокра Гора (197 запослених становника). Насеље Каран функцијским капацитетима (291 запослен становник) има улогу пољопривредно-услужног центра и функционалну повезаност са сеоским насељем Рибашевина. Остали микроразвојни сеоски центри имали су улогу локалне интеграције малог домета.

У општини Пожега највећи део насеља, Пожешке котлине и долине Моравице и Скрапежа, је у директној вези са општинским центром док су се се у северном делу општине развили функцијски центри Роге, Мала Жежевица и Средња Добриња (пољопривредна и пољопривредно-индустријска функција у корелацији са образовном и здравственом). Осим њих као главни нуклеуси функцијске трансформације и развоја делатности развили су се микро центри Јелен До (индустријско-аграрног типа) и Бакионица (услужно-индустријског типа).

Градско насеље Пријеполје припада другом хијерархијском рангу са улогом општинског средишта и субрегионалног центра, којем гравитирају насеља општине

Нова Варош и Прибој. Развојем управних функција издвојило се као административни центар ових територија. Због овакве специфичности развоја и неравномерном расподелом ових служби приградска насеља се разликују по степену социо-економских функција и спадају у неразвијена насеља. У окружењу градског насеља, у рангу микроразвојних центара развила су се насеља са развијеним производним и специфичним функцијама (туризам) (Дробњаковић, 2012). Таква су насеља Јабука, Бродарево, Камена Гора, Аљиновићи и Орашац. Централизацијом функција целокупна област гравитационе сфере градског насеља Пријеполје спада у неразвијену са интензивним процесом депопулације и деаграризације.

Трансформацијом индустријске производње у услужне делатности (2011. године) градско насеље Прибој прешло је у услужни тип насеља у окружењу приградских насеља са услужно-аграрним, услужно-индустријским и индустријско услужним функцијама (Рача, Бања, Добриловићи, Милијеш, Читлук и Црнузи. Функцију рада и центра микроразвојне улоге оформила су насеља Бања, Кратово, Бучје, Сочице, Сјеверин и Саставци. Разлике у функцијским карактеристикама и неусклађена мрежа насеља са потребама становништва произвеле су значајно иселјавање са ових простора између два последња пописа (3.244 становника). Тиме је знатно угрожена социо-економска трансформација микроцентра као носилаца интеграције општинске територије.

У општини Ариље изражене функцијско-развојне елементе имају микроразвојни центри у аграрним срединама: Бреково, Крушчица и Висока са заступљеном здравственом, образовном и нуклеусом услужних функција. Остала насеља функцијски неразвијена и депопулациона, брдско-планинског краја, гравитирају овим насељима или градском насељу Ариље.

У општини Бајина Башта изражене функције рада и нижи степен нодалности имају насеља Перућац (услужно-индустријско насеље) и Рогачица (аграрно-услужно насеље). Микроразвојну улогу насеља су у основи развила туристичком и управном делатношћу у корелацији са градским насељем Бајина Башта. Остала насеља нижег хијерархијског ранга са елементима развојних потенцијала су Бачевци и Костојевићи.

У општини Косјерић развојну функцију и елементе децентрализације функције рада имају насеља Варда (пољопривредна функција са нуклеусом услужних делатности) и Ражана (образовна функција). Као део насеља са директном функционалном повезаношћу са градским насељем развио се функцијски центар Сеча Река (аграрно-индустријског типа).

Општинско средиште Чајетина са комплементарним функцијским центром Златибор, у оквиру општинске територије, има дисперзно развијену насељеност манифестовану развојем неколико микроцентра: Сирогојно, Љубиш, Саиновина и Јабланица. Развојем различитих грана делатности (рударство, индустрија, туризам, угоститељство, образовање и здравство), представљају интегративну везу насеља вишег хијерархијског ранга са насељима аграрног и мешовитог типа делатности као што су аграрно-индустријска, аграрно-услугна и индустријско аграрна насеља Гостиље, Дренова, Раковица, Доброселица и др.

На просторну организацију и развојно-функцијске промене у насељима Сјеничке општине утицали су природни и антропогени фактори. Лоцирана између утицајних сфера два округа (Златиборског и Моравичког) на територији општине је развијена мрежа хијерархијских центара са разликама и диспропорцијама у функцијским ранговима. На крајњем истоку општине развијен је субопштински центар Дуга Пољана са развијеним образовном, здравственом и услужно-индустријском функцијом. Остали микроразвојни центри у рангу заједнице села и субцентра у периурбаној зони су: Штаваљ, Расно, Карајукића Бунари, Баре и Кладница (центри заједнице села) и Раждагиња, Тријebene, Машовиће, Доње Лопиже и Вапа (приурбана зона општинског центра) (Павловић, 2009). Поларизациони процес развоја општинског центра и осталих насеља детерминисао је разлике у функционалној зависности и степену развијености функције рада између градског насеља и осталих насеља општине.

Општински центар и градско насеље Нова Варош део је функцијско-подстицајне сфере урбаног центра Пријепоље са развијеним агро-индустријским и услужно-индустријским сектором делатности, 2011. године. У оквиру утицајне сфере Нове Вароши развијено је пет микроразвојних центара са производним активностима

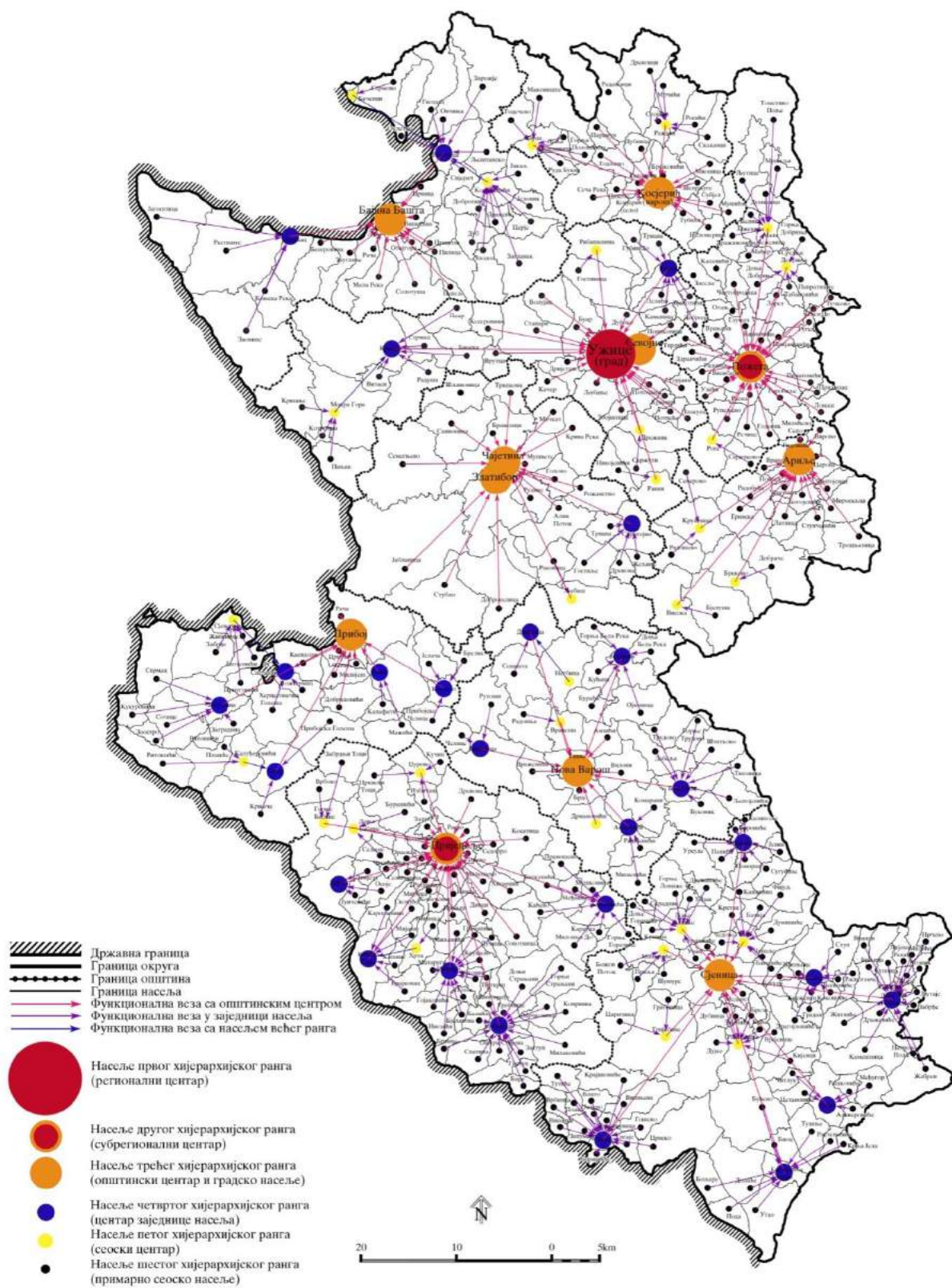
секундарног сектора. У та насеља спадају Јасеново, Драглица, Дрмановићи, Божетићи и Бистрица. Дрмановићи су функцијски директно везани за општински центар док остала насеља обједињују центре нижег хијерархијског ранга руралне средине.

Развој хијерархијских рангова у функцији одрживог развоја указује на диспропорцију нодалности општинских насеља у којима је најразвијенији облик социо-економске трансформације у општинским центрима и градским насељима која имплементирају периурбана насеља и насеља микрорегионалних развојних целина која имају знатно спорији социо-економски преображај у недостатку непосредних подстицајних ефеката проистеклих из поларизационих процеса у општинама.

5. Преглед функцијско-географских детерминанти

На основу приказаних метода функционалне развијености и просторне заступљености истичу се следеће карактеристике:

- Општински центри и градска насеља су језгра функцијске концентрације,
- према интензитету функцијских промена насеља највишег хијерархијског ранга су имали јак утицај на трансформацију осталих насеља
- промене у функцијској структури нодални центара заснивају се на трансферу из изразито индустријских у услужне делатности,
- промене у функционалној структури осталих насеља заснивају се на трансферу руралних насеља у мешовита насеља аграрно-услужног типа,
- показатељи функцијске самосталности, усмерености и зависности насеља указују на истакнут централитет и утицај општинских центара и градских насеља на просторну мобилност радне снаге у округу.

Слика: IV-15: Хијерархијска организација нодалних центара у систему насеља Златиборског округа

V КЛАСИФИКАЦИЈА ДОМИНАНТНИХ НОДАЛНИХ НАСЕЉА ПРЕМА СУМАРНИМ ВРЕДНОСТИМА ИСПИТИВАНИХ ИНДИКАТОРА

Добијени резултати предходно приказаних истраживања и примењених модела дефинисали су релевантне карактеристике за хијерархијски најзначајнија насеља чиме је створен основ за класификацију и детерминисање њиховог положаја и улоге у функционално-просторној организацији одрживог развоја насеља Златиборског округа.

Основа диференцирања и утврђивања степена утицаја нодалних центара базира се на следећим параметрима (табела V-1):

- Заступљеност становништва нодалних насеља у укупном броју становника општинске територије представља показатељ централизације заснован на процесу урбанизације деловањем нодалног центра на остала насеља путем прерасподеле и пресељења становништва;
- Вредност миграционог салда у укупном квантитативном кретању броја становника надокнађује негативне аспекте неповољног природног кретања становништва чиме се обезбеђује стабилност демографске мреже унутар нодалног центра али смањује демографски потенцијал осталих насеља;
- Дневна покретљивост конвергентних миграната (анализирани радници без ученика и студената) је производ атрактивности и доступности функционалних садржаја нодалног центра и представља индикатор размештаја и функцијског усмерења центра рада и насеља становања;
- Степен концентрације запослености детерминише диверзификованост функционалног садржаја и представља важан сегмент у процесу формирања полицентричних просторних система;
- Заступљеност запослених у терцијарно-квартарном сектору у укупно запосленом становништву упућује на развијеност јавно-услужних активности

и представља виши степен централитета насеља;

- Удео аграрних типова насеља у окружењу нодалног центра одраз је подстицајних утицаја на трансформацију насеља чиме се истичу позитивне развојне промене у систему центар - периферија;
- Однос броја руралних насеља према осталим насељима - степен урбанизације, дефинисан је на основу скупа индикатора представљених активним пољопривредним становништвом, домаћинствима без пољопривредних газдинстава и запосленим становништвом на основу којих виши степен урбанизације условљава и већи значај нодалног центра у хијерархији насеља.

Табела V-1: Повољније вредности испитиваних индикатора од просечних у општинским центрима и градским насељима

Насеља	Степен централизације	Апсолутни миграциони салдо 2002/2011.г.	Дневни мигранти (радници)	Концентрација запослености 2011.г	Терцијарно-квартарни сектор 2011.г.	Аграрни типови насеља општине 2011.г.	Рурални типови насеља општине 2011.г.	Број надпросечних вредности
Ариље о.ц.			√			√	√	3
Бајина Башта о.ц.			√			√	√	3
Косјерић о.ц.			√			√	√	3
Нова Варош о.ц.	√			√				2
Пожега о.ц.			√	√	√	√	√	5
Прибој о.ц.	√			√		√	√	4
Пријеполје о.ц.			√		√		√	3
Сјеница о.ц.	√			√				2
Ужице о.ц.	√			√	√	√	√	5
Севојно г.н.			√			√	√	3
Чајетина о.ц.		√	√		√		√	4
Златибор г.н.		√	√		√		√	4
Просечна вредност	52,37	53,12	39,16	36,82	60,7	52, 63	41,69	3,2

На основу комплексног скупа квантитативних индикатора (демографских, економских и социјалних) може се издвојити више хијерархијских нивоа утицајно-подстицајних језгара Златиборског округа:

- I - Ужице и Пожега
- II - Прибој, Чајетина и Златибор
- III - Ариље, Бајина Башта, Пријеполје, Косјерић и Севојно
- IV - Сјеница и Нова Варош

Нодални центри Ужице и Пожега према задатим параметрима представљају највиши хијерархијски ранг у социјално-економској парадигми одрживог развоја Златиборског округа. Оба нодална центра су градски центри али са великом разликом у броју становника (80,01%:19,99%). Из овог примера се јасно види да демографски критеријум није довољан да се сагледају сви потенцијали и правци развоја области већ морају бити имплементирани и остали (економски, социјални, инфраструктурни, природно-еколошки итд.).

Територијални аспект утицајног деловања Ужица спада у ранг националног са утицајем на интеграцију Србије са окружењем. (Републиком Српском и Црном Гором). Величина и значај у функционалној констелацији нодалних центара потврђена је у анализи мереној према висини HDI (Human Development Index)⁷⁵ (слика V-1).

Графикон V-1: Структура добијања индекса хуманог развоја

Према овом критеријуму општина Ужице и град као носилац свих важнијих функција спадали су у најразвијеније у округу и у односу на просек у Србији (индекс 106,1 у 2005. години) (Вујошевић, Петовар, 2008). У односу на остале нодалне центре једино је општина Косјерић имала већи народни догодак али са мањом стопом раста у односу на Ужице (6,7%). Основа даљег развоја нодалног центра и његовог окружења базирана је на дужем утемељењу Ужица као средишта административне, привредне, здравствене, културне, спортске и у ширем контексту туристичке понуде.

⁷⁵ HDI - представља мултикритеријумску процену људских ресурса урађена на основу њиховог уешћа у друштвеном животу (<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>).

У рангу хијерархијски најзначајнијих насеља Пожега се издваја по бројности анализираних индикатора који су у неким сегментима имали повољније вредности од Ужица (индекс кретања броја становника, апсолутни миграциони салдо и учешће дневних миграната). Према величини утицајног подручја (103 насеља) и сагледавајући шири контекст улоге у регионалној интеграцији Моравичког, Златиборског и Колубарског округа, Пожега представља центар преклапања мултипликованих економско-географских интереса базираним на функцијским капацитетима насеља. (метална, дрвна, текстилна и грађевинска индустрија).

Другом хијерархијском рангу, према сферама и потенцијалима утицаја на функционалне трансформације, припадају нодални центри Прибој, Чајетина и Златибор. Прибој своју утицајни сферу заснива на високом степену концентрације дневних миграната (35,91%) у укупно запосленом становништву што је одраз високог степена урбанизације насеља општине (78,79%) и високог степена функцијске зависности насеља (96,67%). Нодални центри Чајетина и Златибор имали су основу узајамног интегрисања у услужно-административним потенцијалима (74,6% и 82,2%) општине. Ареали функцијског утицаја имају ниже вредности од просечних (укупно 28 функцијски зависних насеља) што у случају ова два центра има подстицајне ефекте (мала дисперзност и велика концентрација запослености у терцијарно-квартарним деалатностима).

Трећем хијерархијском рангу припадају насеља различитих демографских карактеристика и неједнаких вредности параметара. Према поменутом HDI индексу општине Ариље и Косјерић су спадале у најразвијеније општине у Србији, Бајина Башта у просечно развијене, а Пријепоље најнеразвијеније. (Косјерић је имао највишу вредност индекса дохода у 2011. години у односу на Србију - 126,25). Величина и значај деловања ових центара огледа се у величини функцијске зависности насеља према којој је Косјерић имао надпросечне вредности и једини је центар рада са 2 насеља која су имала преко 70% учешћа дневних миграната у сумарном скупу радника (2011.г.). Уравнотежени сегмент посматраних вредности

односио се на контингент руралних насеља чије су вредности око просечне (33,77%). Демографски доминантно насеље ове групе је било Пријепоље са укупно 13.330 становника у 2011. години. Демографски потенцијали ове општине слабо су искоришћени јер само 45,88% насеља има неки облик функцијске зависности од нодалног центра у 2011. години. Осим смањења броја становника, манифестован салдом миграција (-2.159), евидентан је и пад индустријске производње и удео индустријских радника који је износио 55,53%, у периоду 2002-2011. године. Комплексан положај у коме се нашао овај центар са својим утицајним пољем не одговара потребама становништва јер у укупној структури насеља 70% није припадало руралној категорији насеља. Нодални центар Севојно, као део урбано-развојног система Ужица, своју утицајну сферу базирао је на бројности дневних миграната (други центар у округу) и насеља утицајног подручја. Остале сфере утицаја, обзиром на близину Ужица и Пожеге нису изражене и представљају одраз слабљења или јачања поларизационих ефеката у њима.

Вредности свих релевантних показатеља упућују на закључак да ова група насеља са изузетком Севојна има пресудан значај у трансформацији и развоју насеља и да се већина социо-економских параметара одрживог развоја решава у овим центрима рада.

Четвртој хијерархијској групи припадају два нодална центра која су према бројности повољнијих вредности имају условни значај за развој насеобинског простора. Према бројности насеобинске мреже општина Сјеница доминира Златиборским округом (101), међутим изолованост самог простора и припадност утицаном подручју Новог Пазара утицале су да Сјеница буде нодални центар за само 14 функционално зависних насеља. Урбанизација насеља, као одраз утицајне сфере нодалног центра, имала је утицај на 37,62% насеља са укупно 12.332 становника. Сегмент значајног утицаја који испољава Сјеница је у домену бројности популације јер је једини центар са повећањем броја становника (899) али са негативним салдом миграција (-205) што јасно истиче локални карактер и лимите који нодални центар има у поледу одрживости тако велике групације насеља.

Сличних квантитативних вредности је и нодални центар Нова Варош. Природно-географски аспект положаја детерминисао је дисперзност 33 насеља (од 2009.године формирано је административно ново насеље Тиква од дела градског насеља Нова Варош⁷⁶) од којих је 14 функцијски зависних насеља општине. Локални значај Нове Вароши огледа се у само четири насеља из окружења која припадају овој групи насеља (два из Прибоја и два из Пријепоља) Степен демографске концентрације је била виша од просека (52,86%) и резултирала је концентрацијом услужних делатности (32,7%) у комбинацији са индустријом (прерађивачка - 37,2%). Према наводима из Стратегије регионалног развоја Републике Србије из 2007. године Нова Варош је спадала у неразвијена подручја заједно са нодалним центрима Прибој и Пријепоље чије су вредности HDI-а биле ниже од просека за Србију (0,81).

⁷⁶ „Службени гласник Републике Србије“, бр. 129/07

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У постављању проблемске концепције одрживог развоја полази се од премисе да је интеракција између скупа елемената просторног система, као што је систем насеља Златиборског округа, сложен узрочно-последични комплекс деловања функцијски најважнијих места - нодалних центара. Развојем и ширењем поља утицаја нодалних центара, динамичким процесима у оквиру система насеља, дошло је до постепене просторне редистрибуције становништва, промене економске активности, развоја мреже јавних установа и инфраструктуре, промене просторних односа и веза, јачања процеса урбанизације и ширења просторне покретљивости радне снаге путем дневних миграција. На основу релевантних теоријско-методолошких поставки и комплексног скупа индикатора, специфичних за ову област научног истраживања, издиференциране су најважније детерминанте природногеографског и друштвеногеографског комплекса у систему нодалних и осталих насеља Златиборског округа на основу чега може да се констатује:

- Неповољна конфигурација терена манифестована великом хоризонталном и вертикалном рашчлањеношћу онемогућава компактну повезаност територије што утиче на посредну укљученост насеобинске мреже у просторни систем нодалних центара. Већина општинских центара односно градских насеља се налази у зонама веће погодности за развој и размештај различитих структура делатности чиме се, већ потврђеном атрактивношћу локација, постиче ширење периурбаног појаса путем урбанизације насеља.
- Богатство природним ресурсима у окружењу нодалних центара представља интегративни фактор обједињавања централних места и осталих насеља регије.
- Обзиром на географски положај климатски утицаји имају диверзификован утицај на насеља обзиром да је систем насеља формиран у различитим климатским зонама од жупне до субалпске климе. Тиме је, у ограниченом облику, предиспониран обим интеракције између нодалних центара и осталих насеља.

- Нодални центри представљају језгра просторне концентрације становништва чиме се процес демографске поларизације интензивира у осталим насељима округа. Миграциони токови, као саставни део демографских процеса, утичу на промену вредности виталне статистике манифестујући се вишом просечном старошћу становништва и мањим уделом у укупном активном становништву. Тиме се простори нодалних центара и осталих насеља диференцирају према укупној искоришћености радних контингената, општих и специфичних стопа активности и стопе запослености, чиме се утиче и на степен економске зависности укупног становништва.
- Демографске структуре становништва одсликавају доминантност нодалних центара у погледу концентрације економских, образовних, здравствених и управних показатеља утицаја на развој насеобинског система. Промене у укупној структури делатности становништва указују на интензиван процес терцијаризације и изједначавање ове гране делатности са секундарном (деидустрализација). Тиме се становништво традиционално индустријских центара усмерило на поље услуга док су у исто време становништво и простори осталих насеља под снажним утицајем економско-географске стагнације и дезинтеграције. Овај процес одраз је закономерности интензивног привлачења становништва у нодалне центре чиме се утиче на слабљење локационих фактора сеоских насеља. Бројност објеката и концентрације радних места, у нодалним насељима, утиче на перманентно смањење број домаћинстава, социјално-економских капацитета и угрожавање егзистенцијалних показатеља становништва у осталим насељима. Оваквим током структурних трансформација и путем урбанизације са једне и дерурализације са друге стране створен је социо-економски јаз између становништва сеоских насеља и становништва најзначајнијих нодалних центара регије.
- Територијална концентрација становништва манифестовала се издвајањем најповољнијих локација на местима данашњих насеља која су представљала средишта друштвеног живота у свим раздобљима развоја насеобинске мреже. Савремени концепти развоја насеља настављају историјску традицију путем

развијања и ширења приградских ареала урбаних центара и повећањем утицајне сфере на насеља ширег окружења. Промене у броју становника одразиле су се на пораст броја веома малих насеља и повећања удела становништва општинских центара и градских насеља у укупном становништву. Тако је у оквиру регије створен несразмеран однос величинских структура насеља у коме доминира општински центар и град Ужице насупрот вишеструко демографски мањим општинским центрима и осталим насељима у округу. Демографски индикатори овог процеса манифестују се дисперзним повећањем густине насељености и бројности становника у зонама најближим нодалним центрима чиме се смањује укупна концентрација становништва осталих територија.

- Неповољан однос насељености исказан је и учешћем и заступљеношћу пољопривредног становништва према укупној и аграрној територији чиме се стиче слика о економској запостављености и маргинализацији простора великог дела округа.
- Обзиром да су општински центри и градска насеља полови привредног развоја, у оквиру својих гравитационих зона, знатно су утицали на развој мреже јавних служби (образовне и здравствене). Развијеност и просторни распоред инфраструктурних система (путна мрежа, водоснабдевање и комунално одржавање) указују на квантитативне и квалитативне разлике унутар самих општина. Путна мрежа, и ако нехомогена, знатно утиче на степен интегрисаности територије путем посредног и непосредног укључивања насеља у економско-географски систем.
- Функционална развијеност односно полифункцијски карактер нодалних насеља детерминише правац и могућност одрживог социо-економског развоја осталих насеља. Економски параметри развоја појединих делатости, у оквиру насеља, јасно диференцирају места хетерогене структуре рада односно функцијски најразвијенија места од пасивних насеља тј. насеља у којима је функција рада представљена само учешћем аграрног становништва. На основу ових разлика, у сеоским насељима, издвајају се прелазни типови аграрних насеља према индустријским и услужним делатностима, док је у централним насељима највишег

функцијског капацитета лоциран услужни и индустријско-услужни сегмент привредне активности. Трансфер активног становништва из аграрне у услужне делатности одраз је диверзификације функцијских потенцијала и промене основне функције насеља. Тиме је створена неравномерна функцијска зависност и економска самосталност насеља манифестована високим степеном централитета општинских и градских насеља у односу на центре нижег хијерархијског ранга.

- Развој функције рада, у систему насеља, представљен је контингентом радника дневних миграната и учешћем у укупном броју радника округа чиме се потврђује разгранатост утицајне сфере нодалних насеља Златиборског округа. Промене у смеровима, интензитету и територијалном домету дневних миграција зависиле су од бројности радних места и функцијског капацитета насеља. Најинтезивније просторно-функцијске везе остварене су у оквиру општина, између општинских и градских насеља и насеља ближе и даље гравитационе сфере нодалних насеља. Међуопштинске миграције имале су мање квантитативне вредности осим у средишту функционалног урбаног подручја, нодалном центру Ужице, чија зона покривености дневним мигрантима обухвата целокупни простор округа. Према бројности насеља, из којих су долазили дневни мигранти, истичу се општински центри Пожега, Пријепоље и Севојно док најмање утицајно-просторне сфере имају градска насеља Сјеница, Прибој и Бајина Башта. Најбројнији контингент дневних миграната имали су регионални центар Ужице и градско насеље Севојно сублимирани у двојни дневни урбани систем. Насупрот њима најмањи контингент дневне миграције био је испољен у нодалном центру Сјеница. Промена броја миграната и величинских контингената насеља, према последњим пописима, одраз су јачања функцијског утицаја на насеља непосредног окружења.
- На основу примењених метода истраживања и детерминисања дневних урбаних система потврђује се општа теоријска поставка њиховог постанка, раста и развоја. Дневни урбани системи Златиборског округа представљају вишеслојну хетерогену и динамичку организацију у оквиру система насеља чије се квантитативне вредности манифестују променама у просторним и временским оквирима. За разлику од најзначајнијих центара дневних миграција радника, развој локалних

центара рада детерминисан је утицајима дневних урбаних система општинских и градских насеља и удаљености од њих. На основу ових констатација правац даљег развоја мањих центара рада везан је за полинодални карактер дневних урбаних система као основе одрживог развоја система насеља.

- Добијене вредности низа квантитативних и квалитативних особености насеља Златиборског округа, исказане у сва четири поглавља, детерминисале су улогу и положај нодалних центара према осталим насељима општина и округа. На овај начин издвојени су рангови насеља према укупним друштвено-географским параметрима формирајући слику о могућностима и тенденцијама будућег одрживог развоја Златиборског округа. Тиме су се на овом простору издвојиле следеће утицајно-подстицајне средине:
1. У првом рангу је регионални урбани центар Ужице који заједно са градским насељем Севојно и осталим насељима чини нодалну регију најшире утицајне сфере. Бројност функција, развијеност насеобинских структура и интензитет просторно-функцијских веза и односа детерминисали су улогу коју Ужице има у хијерархијској организацији и интеграцији демографски и функцијски хетерогеног простора. Значај нодалног центра Ужице, у процесу одрживог развоја, превазилази границе округа чиме је сврстан у ред националног ранга.
 2. У другом рангу су, према обиму утицајне сфере и значаја за трансформацију насеобинског система, субрегионални општински центри Пожега и Пријепоље. Они представљају самосталне интегративне центре функционално повезаних територија северног и јужног дела округа. Пожега у оквиру Ужичке агломерације и Пријепоље у оквиру полицентричног функционалног подручја нодалних центара Прибој и Нова Варош.
 3. У трећем рангу су општински центри и градска насеља Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Сјеница, Чајетина и Златибор. Већина функција и значај ових центара огледа се у аутономном утицају на насеља општина и диверзификованим просторно-функцијским везама са граничним општинама округа. Јачање централних функција у овим насељима последица је социјално-

економске запуштености и демографске стагнације у насељима нижег хијерархијског ранга.

4. У четвртном и петом хијерархијском рангу се налазе насеља, локални центри рада, чији развој у највећој мери зависи од положаја у односу на насеља вишег хијерархијског ранга и повољности инфраструктурног и физичкогеографског положаја. Тиме се судбина ових насеља и осталих насеља везује за интензитет укупних развојних интеракција у оквиру подстицајних сфера демографски највитаљнијих насеља.

Кључне карактеристике и потврда о неопходности даљег проучавања и потврђивања постојећих теорија о одрживом развоју и подстицајним процесима геокомплекса нодалних центара могле би да се формулишу на следећим основама:

- главна подручја концентрације становништва су урбана језгра
- велика условљеност друштвено-економског развоја система насеља постојећим факторима ограничења одрживог развоја
- данашњи функционално-просторни развој система насеља заснива се гравитационо-подстицајним и поларизационим ефектима утицаја нодалних насеља
- из процеса редистрибуције становништва у оквиру активног становништва проистиче насеобинско-функцијска концентрација и развој одрживог система насеља.

Планским усмерењем развоја нодалних насеља на основама полицентризма и мултинодалности може се традиционални хијерархијско - моноцентрични просторни систем трансформисати у функцијски одржив и егзистенцијално прихватљив облик уређења система насеља.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бобић, М. (1999). Савремена сеоска породица и домаћинство у Југославији, Становништво, Институт друштвених наука, Београд, 93-118,
2. Bredford, M. G., Kent, W. A. (1977). Human Geography: Theories and their applicatios, Oxford University Press, Oxford.
3. Brown A.L., Holmes J. (1971). The delimitation of functional regions, nodal regions and hierarchies by funcnional distance approaches, Journal of regional science, volume11,issue 1, 57-72.
4. Васовић М. (1985). Регионална географија с посебним освртом на на њен развитак у Србији, *Развитак и примена географске науке у Србији за протеклих девет деценија*, Одсек за географију и просторно планирање ПМФ-а Универзитета у Београду, Београд, 155-171.
5. Васовић, М. (1997). Регија и регионализација у географији, Географска структура и регионализација Србије, Београд, 51, 5-15.
6. Вељковић, А. (1988). Елементи за системски приступ у географском проучавању града, Зборник радова Географског Института "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 40, 9-20,179-189.
7. Вељковић А., Јовановић Р., Тошић Б. (1995). Градови Србије - центри развоја у мрежи насеља, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, 44, 25-30.
8. Вељковић, Н. (2015), Индикатори одрживог управљања водним ресурсима Србије, Министарство животне средине и просторног планирања, Београд, 1-10. <http://www.sepa.gov.rs/download/Urbanivodnisistemi.pdf>
9. Војковић, Г. (2003). Stanovništvo kao element regionalizacije Srbije, Geografski institut "Jovan Cvijić" SANU,1-4, 7-42.
10. Vresk, M. (1990). Osnove urbane geografije, Školska knjiga, Zagreb.
11. Vresk, M. (2002), Razvoj urbanih sistema u svijetu, Školska knjiga, Zagreb.
12. Вујошевић, М., Ксенија, П. (2008). Нови теоријски и методолошки приступи у изради стратегије одрживог регионалног развоја - Пример Златиборског региона, Центар за демократију и Институт за архитектуру и урбанизам, Београд.
13. Вујошевић, М. (2009). Апсолутни и релативни капитал територијалног развоја: "Тврди и меки" капитал територијалног развоја. Стратегија просторног развоја Републике Србије - Студијско-аналитичка основа, Београд, Републичка агенција за просторно планирање и и Институт за архитектуру и урбанизам Србије.
14. Gallopin, G. C. (2003). A systems approach to sustainability and sustainable development, Serie Medio Ambiente y Desarrollo No.64, Argentina; 20-23.
15. Грчић, М. (1999.). Функционална класификација насеља Мачве, Шабачке Посавине и Поцерине; Гласник Српског географског друштва, Београд, св. LXXIX, 1, стр. 3-20.
16. Грчић М., Грчић Љ.(2002). Мачва, Шабачка Посавина и Поцерина, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд.
17. Грчић М., Слука Н. (2006). Глобални градови, Београд.
18. Доксијадис, К. (1982). Čovek i grad, Književnost i civilizacija, Kultura, Beograd, 241-277.

19. Дробњаковић, М. (2012). Пријепоље - фактор регионалне интеграције југозападне Србије, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, Посебна издања, Београд, књ. 84.
20. Ђорђевић С. Ј. (2004). Типологија физичко-географских фактора у просторном планирању, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 59, 37-44.
21. Живановић, З. (2011). Улога градова средње величине у равномерном регионалном развоју централне Србије, Географски факултет Универзитета у Београду, Докторска дисертација.
22. Живковић Д., Мариновић О. (2001). Порекло и миграције становништва, Нововарошки крај - антропогеографска проучавања, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 94-107.
23. Јовановић, Р.Б. (1988). Системи насеља у Шумадији, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 35, 40.
24. Јовановић, В., Ђорђевић, Ј. (1995). Значај геолошке грађе терена за просторно планирање, Зборник радова Географског факултета, Београд, XLV, 13-24.
25. Klapka P., Halás M., Tonev P., (2013). Functional regions: Concept and types, XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, Valtice, 94-101.
26. Којић Ђ. Б., и Симоновић Р. Ђ. (1975). Сеоска насеља Србије, Архитектонски факултет Универзитета у Београду. Београд
27. Крунић, Н. (2012). Просторно-функцијски односи и везе у мрежи насеља Војводине, Географски факултет Универзитета у Београду, Докторска дисертација.
28. Лома, С. (1992). Епиграфски споменици и романизација средњевалканских области, Филозофски факултет Универзитета у Београду, Београд, Магистарски рад.
29. Marinović-Uzelac (2001). Prostorno planiranje, Dom i Svijet, Zagreb.
30. Матијевић, Д. (2009). Просторно-функционална повезаност насеља општине Стара Пазова са урбаним системом Београда, Географски институт "Јован Цвијић", САНУ, Београд, 180
31. Миливојевић М., Милошевић М. и Ћалић Ј. (2008). Последице спонтаног расељавања насеља на територији Републике Србије. Демографски преглед 8, 3-4.
32. Myrdal, G. (1957). Economic Theory and Underdeveloped Regions, London:University Paperbacks, Methuen, 12-13.
33. Митровић, М. М. (2015): Села у Србији - промене структуре и проблеми одрживог развоја, Републички завод за статистику Србије, Београд, 119.
34. Neef, E. (1965). Elementaranalyse und Komplexanalyse in der Geographie, Leopoldina, Gotha-Leipzig, 1962-1963, 8-9, 182-197.
35. Nystuen D.J., Dacey F.M. (1961). A graph theory interpretation of nodal regions, Regional science association, volume 7, 29-42.
36. Павловић, М. (2009). Села Сјеничког краја - Антропогеографска проучавања, Географски факултет Универзитета у Београду.
37. Penev, G. (1995). "Stanovništvo po starosti i polu" - Stanovništvo i domaćinstva SR Jugoslavije prema popisu 1991. godine, Beograd, Savezni zavod za statistiku i Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka.

38. PENEV, G. (2006). "Struktura stanovništva po polu i starosti" - Stanovništvo i domaćinstva Srbije prema popisu 2002. godine, Republički zavod za statistiku Srbije - Institut društvenih nauka - Centar za demografska istraživanja - Društvo demografa Srbije, Beograd, 109-138
39. Перишић, Д. (1985). О просторном планирању, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд.
40. Peterson, T.R. (1997). Sustainable Development Comes of Age, Sharing the Earth: The Rhetoric of Sustainable Development, University of South Carolina, Columbia, 6-33.
41. Петовар, К. (2007). О критеријумима дефиниције града, У сусрет новом статусу градова у Србији, Зборник радова, Палго центар, Београд, 83-94.
42. Petrović R. (1973-1974). Kretanje stanovništva po opštinama u SR Srbiji 1961-1971. godine, Stanovništvo, Beograd, 11-12, 1-2 i 3-4.
43. Петровић Д. (1988). Проблем језерских површи на ободу Панонског и Влашко-пантијског басена, Зборник радова Географског института "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 69-78.
44. Радовановић, М. (1993-1994). Регионализам као приступ и принцип и регионализам као поступак у функционалној организацији географског простора са неким аспектима на Србију, Зборник радова Географског института "Јован Цвијић" САНУ, 44-45, 67-101.
45. Ракићевић, Т. (1980). Климатско рејонирање Србије, Географски институт ПМФ, Зборник радова, Београд, св. XXVII, 26-41.
46. Rančić, M. (1980). Statistika stanovništva, Viša škola za primenjenu informatiku i statistiku, Odsek za statistiku, Beograd.
47. Савић, О. (1989). Географске одлике ужичког краја, Историјски институт, Београд.
48. Симоновић, Ђ., Рибар М. (1998). Уређење сеоских територија и насеља, Архитектонски факултет Универзитета у Београду, Београд.
49. Spasovski M., Šantić D. (2013). Razvoj geografije stanovništva od antropogeografskog do prostorno-analitičkog pristupa, Stanovništvo, 2, 1-22.
50. Стаменковић С., Бачевић М. (1992). Географија насеља, Географски факултет ПМФ-а, Београд.
51. Стаменковић, Ђ. С. (1992). Деаграризација као географско-насеобински процес, Зборник радова Географског факултета Универзитета у Београду, Београд, XXXIX, стр.65-113.
52. Стаменковић Ђ. С., Тошић Д. (1994). Нодална географија - аспект у географији насеља, Глобус, Београд, 18-19, 28-32.
53. Стаменковић, Ђ. С. (1996). Дневне миграције становништва у географским проучавањима насеља Србије, Становништво, св. XXXIV, 3-4, 43-60.
54. Стаменковић, Ђ. С. (1999) Научна полазишта проучавања актуелне руралне ситуације и сеоских насеља као могућност центара развоја Србије, Становништво, Београд, 1-4, 185-194.
55. Стаменковић, Ђ. С. (2004). Људска насеља као полазиште просторне организације локалне самоуправе у Србији, Научни скуп "Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља, Асоцијација просторних планера Србије и Институт за просторно планирање Географског факултета Универзитета у Београду, Београд, 171-178.

56. Стаменковић, Ђ. С. (2005). Редеофинисање појма "насеље" у Србији - Европски стандард и услов рационалне просторне организације мреже насеља, Научни симпозијум "Србија и савремени процеси у Европи и свету", Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 529-536.
57. Стевановић, В., Васић В. (1996). Преглед антропогених фактора који угрожавају биодиверзитет Југославије, Биодиверзитет Југославије, Биолошки факултет Универзитета у Београду, 19-42.
58. Сушић, З. (2014). Геодинамичка анализа померања земљине коре регионалног карактера, Факултет Техничких Наука, Универзитет у Новом Саду, 14-18.
59. Tacoli, C. (1997). The Changing scale and nature of rural-urban interactions: recent developments and new agendas, United Nations Centre for Human Settlements (Habitat), Nairobi, 150-157.
60. Talbot, M. (1991). The Holographic Universe, Harper, New York, 41
61. Thompson, L. (1982), The rise of suburbia, Themes in Urban History, Leicester University press, Leicester, 28-37.
62. Тошић, Б. (1996.). Насеља Подрињско-колубарског региона, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 8.
63. Тошић, Д. (1999). Просторно-функцијски односи и везе у нодалној регији Ужица, Географски факултет Универзитета у Београду, Докторска дисертација.
64. Тошић, Д. (2000), Просторно-функцијске везе и односи у урбаним регијама, Архитектура и урбанизам, 7, 50-58.
65. Тошић, Д., Невенић, М. (2007). Нодална регија инструмент просторно-функционалне организације Србије, Зборник радова Географског института "Јован Цвијић" САНУ, Београд, 57, 297-306.
66. Тошић, Д., Невенић, М. (2007). Дневни урбани систем - просторни израз дневне миграције становништва, Демографија, Београд, 4, 163-176.
67. Тошић, Д., Крунић Н., Невенић М., (2008). Истраживање просторне структуре одрживог града - Quo vadis, Гласник Српског географског друштва, Београд, LXXXVIII-2, 35-44.
68. Тошић Д., Крунић Н., Милијић С. (2009). Истраживање просторне организације мреже насеља у функцији израде просторног плана општина Јужног Поморавља, Демографија, Београд, 2.
69. Тошић, Д., Максина-Мићић, М. (2010). Функционално-урбани регион као инструмент уравнотеженог развоја Србије, Гласник Географског друштва Републике Српске, 13.
70. Тошић, Д. (2012). Принципи регионализације, Географски факултет Универзитета у Београду.
71. Farrel, A., Hart, M. (1998). What Does Sustainability Really Mean? - The Search For Useful Indicators, Environment, Harvard University in Cambridge, Massachusetts, 40 (9), 4-31.
72. Филиповић, Д. (2005). Стратешка процена утицаја у просторном планирању - инструмент за утврђивање значаја планских решења за заштиту животне средине и одрживи развој, Гласник Српског географског друштва, Београд, LXXXV-2, 119-127.
73. Friedmann, J.R.P. (1956). The concept of planning region, Land economics, 32, 1-13.
74. Haggett, P. (1972). Geography: A Modern Synthesis. New York: Harper and Row

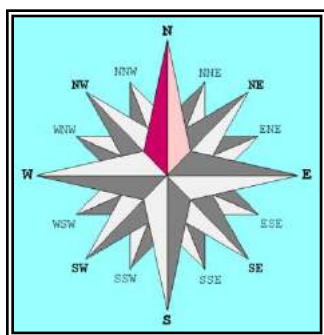
75. Hart, J. F. (1982). The highest form of the geographer's art, *Annals of the Association of American Geographers*, 72.
76. Herbert, N. (1985). *Quantum Reality*, Anchor Books, New York, 20
77. Higgins, B. (1983), "From growth poles to systems of interactions in space." *Growth and Change*, Wiley-Blackwell, *Journal of urban and regional policy*, Hoboken, New Jersey, (14.4), 3-13.
78. Hoffman, J.A., Bazerman, H. M. (2004). *Changing practice on sustainability: Understanding and overcoming the organizational and psychological barriers to action*, Wilfrid Laurier University, Canada, 86-87.

III ИЗВОРИ ПОДАТАКА И ДРУГИ ДОКУМЕНТИ

1. Просторни план републике Србије (1996), "Службени гласник Републике Србије", број 13/96, Београд.
2. Просторни план републике Србије до 2020. године (2010), "Службени гласник Републике Србије", број 88/10, Београд.
3. ИАУС, ЈУГИНУС, (2011), Регионални просторни план за подручје Златиборског и Моравичког управног округа, "Службени гласник Републике Србије", број 1/2013, Београд.
4. Уредба о плану мреже здравствених установа, пречишћен текст, "Службени гласник Републике Србије", број 42/2006, 119/2007, 84/2008, 71/2009, 85/2009, 24/2010, 6/2012, 37/2012, 8/2014 и 92/2015), Београд.
5. Адресар школа, Министарство просвете и технолошког развоја 2015. године
[http:// www.opendata.mpn.gov.rs/get.php?dataset=skole&term=human](http://www.opendata.mpn.gov.rs/get.php?dataset=skole&term=human)
<http://www.mpn.gov.rs/mapa/>
6. Попис становништва, домаћинстава и станова 1991. године
7. Попис становништва, домаћинстава и станова 2002.. године
8. Попис становништва, домаћинстава и станова 2011. године, <http://popis2011.stat.rs/>
9. Попис 2002., Књига 9, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991. и 2002. године, РЗС, Београд, 2004.
10. Попис 2011., Књига 20, Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002. и 2011. године, РЗС, Београд, 2014.
11. Попис 2011. г., књ. 21, Упоредни преглед домаћинстава 1948-2011. и станова 1971-2011. године, РЗС, 2014. године, Београд.
12. Непубликовани подаци РЗС за 1991., 2002. и 2011. годину - запослени, миграције, пољопривреда и др.
13. Општине у Србији 2001, и 2010. године, РЗС, Београд.
14. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678
15. [http:// www.keith-inindonesia.blogspot.rs/2012/02/application-of-central-place-theory.html](http://www.keith-inindonesia.blogspot.rs/2012/02/application-of-central-place-theory.html)
16. http://www.juginus.rs/index.php?page=about_us

17. <http://www.iaus.ac.rs/code/navigate.aspx?Id=62>
18. http://www.hidmet.gov.rs/ciril/meteorologija/klimatologija_godisnjaci.php
19. <http://www.meteoplaneta.rs/meteoroloski-instrumenti-i-osmatranja/boforova-skala-jacina-vetra/>
20. <http://www.jcerni.org/sr/general/2010-06-24-16-24-13/selected-projects/614-2011-03-24-15-04-39.html>
21. http://www.ekologija.ts_eko_pdf/Odrzivo_koriscenje_vode.pdf
22. http://www.sgd.org.rs/publikacije/globus/34/04_Sekulovic_Gigovic.pdf
23. http://www.seismo.gov.rs/Seizmicnost/Karte_hazarda.htm
24. http://www.zzps.rs/novo/index.php?jezik=sr&strana=zastita_prirode_karta
25. <http://www.uap.gov.rs/tag/geneticki-resursi/>
26. <http://www.popispoljoprivrede.stat.rs/2012>
27. <http://www.regionalnicentar.org.rs/o-regionalnom-centru/>
28. <http://www.srbija.travel/turisticki-promet-u-republici-srbiji-u-2013-godini/>
29. <http://www.ses.org.rs/upload/StrategijaReind2013Srp.pdf>
30. <http://www.webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=27>
31. <http://www.ec.europa.eu/eurostat>
32. <http://www.espon.eu/main/>
33. <http://www.popispoljoprivrede.stat.rs/2012>, Србија шуме 2011., www.srbijasume.rs/pdf
34. <http://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover>, Corine Land Cover 2006.
35. <http://www.putevi-srbije.rs/>, <http://www.putevi-srbije.rs/brojanje>, Бројање саобраћаја у Републици Србији за 2010. годину. ЈП "Путеви Србије" Београд.
36. <http://www.elektroenergetika.info/he-sr.htm>
37. <http://www.hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>

ПРИЛОЗИ

Списак општина Златиборског округа са припадајућим насељима и матичним бројем

1. ОПШТИНА АРИЉЕ 70041		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Ариље	701629
2.	Бјелуша	701637
3.	Богојевићи	701645
4.	Бреково	701653
5.	Вигоште	701661
6.	Вирово	701670
7.	Висока	701688
8.	Вране	701696
9.	Грдовићи	701700
10.	Гривска	701718
11.	Добраче	701726
12.	Драгојевац	701734
13.	Крушчица	701742
14.	Латвица	701769
15.	Миросалци	701777
16.	Поглед	701785
17.	Ралобуђа	701793
18.	Радосево	701807
19.	Северово	701815
20.	Ступчевићи	701823
21.	Тршњевица	701831
22.	Церова	701840

2. ОПШТИНА БАЈИНА БАШТА 70068		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Бајина Башта	702455
2.	Бачевци	702463
3.	Бесеровина	702471
4.	Вишесава	702480
5.	Гвоздац	702498
6.	Добротин	702501
7.	Драксин	702510
8.	Дуб	702528
9.	Заглавак	702536
10.	Заовине	702544
11.	Зарожје	702552
12.	Зауглине	702579
13.	Злодол	702587
14.	Јагоштица	702595
15.	Јакаљ	702609
16.	Јеловик	702617
17.	Коњска Река	702625
18.	Костојевићи	702633
19.	Луг	702641
20.	Љештанско	702650
21.	Мала Река	702668
22.	Обајгора	702676
23.	Овчиња	702684
24.	Оклетац	702692
25.	Пепељ	702706
26.	Перућац	702714
27.	Пилица	702722
28.	Придоли	702749
29.	Растиште	702757
30.	Рача	702765
31.	Рогачица	702773
32.	Сијерач	702781
33.	Солотуша	702790
34.	Стрмово	702803
35.	Церје	702811
36.	Црвица	702820

3. ОПШТИНА КОСЈЕРИЋ 70629		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Бјелоперица	718092
2.	Брајковићи	718106
3.	Варда	718114
4.	Галовићи	718122
5.	Годчево	718149
6.	Годјево	718157
7.	Горња Полошница	718165
8.	Доња Полошница	718173
9.	Дренови	718181
10.	Дубница	718190
11.	Косјерић	718203
12.	Косјерић (село)	718211
13.	Маковиште	718220
14.	Мионица	718238
15.	Мрчићи	718246
16.	Мушићи	718254
17.	Парамун	718262
18.	Радановци	718289
19.	Росићи	718297
20.	Руда Буква	718319
21.	Сеча Река	718327
22.	Скаваци	718335
23.	Стојићи	718343
24.	Субјел	718351
25.	Тубићи	718360
26.	Цикоте	718378
27.	Шеврљуге	718386

4. ОПШТИНА НОВА ВАРОШ 70866		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Акмачићи	729655
2.	Амзићи	729663
3.	Бистрица	729671
4.	Божетићи	729680
5.	Брдо	729698
6.	Буковик	729701
7.	Бурађа	729710
8.	Вилови	729728
9.	Вранеша	729736
10.	Горња Бела Река	729744
11.	Горње Трудово	729752
12.	Дебеља	729779
13.	Доња Бела Река	729787
14.	Драглица	729795
15.	Дражевићи	729809
16.	Дрмановићи	729817
17.	Јасеново	729825
18.	Комарани	729833
19.	Кућани	729841
20.	Љепојевићи	729850
21.	Мишевићи	729868
22.	Негбина	729876
23.	Нова Варош	729884
24.	Ожковица	729892
25.	Радијевићи	729906
26.	Радоиња	729914
27.	Рутоши	729922
28.	Сеништа	729949
29.	Тиква*	746797
30.	Тисовица	729957
31.	Трудово	729965
32.	Челице	729973
33.	Штитково	729981

*Од 2009. године

5. ОПШТИНА ПОЖЕГА 70955		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Бакионица	733156
2.	Велика Жежевица	733164
3.	Висибаба	733172
4.	Врањани	733199
5.	Глумач	733202
6.	Годовик	733229
7.	Горња Добриња	733237
8.	Горобиле	733245
9.	Гугаљ	733253
10.	Доња Добриња	733261
11.	Дражиновићи	733270
12.	Душковици	733288
13.	Засеље	733296
14.	Здравчићи	733300
15.	Јелен До	733318
16.	Каленићи	733326
17.	Лопаш	733334
18.	Лорет	733342
19.	Љутице	733369
20.	Маћер	733377
21.	Мала Жежевица	733385
22.	Милићево Село	733393
23.	Мршели	733407
24.	Отањ	733415
25.	Папратиште	733423
26.	Пилатовићи	733431
27.	Пожега	733440
28.	Пријановићи	733458
29.	Прилипац	733466
30.	Радовици	733474
31.	Расна	733482
32.	Речице	733504
33.	Роге	733512
34.	Рупељево	733539
35.	Сврачково	733547
36.	Средња Добриња	733555
37.	Табановићи	733563
38.	Тврдићи	733571
39.	Тометино Поље	733580
40.	Тучково	733598
41.	Узићи	733601
42.	Честобродница	733610

6. ОПШТИНА ПРИБОЈ 70971		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Бања	734004
2.	Батковићи	734012
3.	Брезна	734039
4.	Бучје	734047
5.	Добриловићи	734055
6.	Живинице	734063
7.	Забрђе	734071
8.	Забрњица	734080
9.	Заградина	734098
10.	Заостро	734101
11.	Јелача	734110
12.	Калафати	734128
13.	Калуђеровићи	734136
14.	Касидоли	734144
15.	Кратово	734152
16.	Крњача	734179
17.	Кукуровићи	734187
18.	Мажићи	734195
19.	Милијеш	734209
20.	Пламће	734217
21.	Пожегрмац	734225
22.	Прибој	734233
23.	Прибојска Голеша	734241
24.	Прибојске Челице	734250
25.	Рача	734268
26.	Ритошићи	734276
27.	Сјеверин	734284
28.	Сочице	734292
29.	Стрнав	734306
30.	Херцеговачка Голеша	734314
31.	Црнуговићи	734322
32.	Црнузи	734349
33.	Читлук	734357

7. ОПШТИНА ПРИЈЕПОЉЕ 70980		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Аљиновићи	734365
2.	Балићи	734373
3.	Баре	734381
4.	Бискупићи	734390
5.	Бјелахова	734403
6.	Брајковац	734411
7.	Брвине	734420
8.	Бродарево	734438
9.	Буковик	734446
10.	Виницка	734454
11.	Врбово	734462
12.	Гојаковићи	734489
13.	Горње Бабине	734497
14.	Горње Горачиће	734519
15.	Горњи Страњани	734527
16.	Гостун	734535
17.	Грачаница	734543
18.	Гробице	734551
19.	Дивци	734560
20.	Доње Бабине	734578
21.	Доњи Страњани	734586
22.	Дренова	734594
23.	Душманићи	734608
24.	Ђурашићи	734616
25.	Забрљни Тоци	734624
26.	Завинограђе	734632
27.	Залуг	734659
28.	Заступ	734667
29.	Звијезд	734675
30.	Ивање	734683
31.	Ивезићи	734691
32.	Избичањ	734705
33.	Јабучка	734713
34.	Јунчевићи	734721
35.	Камена Гора	734730
36.	Караула	734748
37.	Карошевина	734756
38.	Каћево	734764
39.	Кашице	734772
40.	Ковачевац	734799
41.	Копривна	734802
42.	Косатица	734829
43.	Кошевине	734837
44.	Крушево	734845
45.	Кучин	734853
46.	Личице	734861
47.	Матаруге	734870
48.	Међани	734888
49.	Мијани	734896
50.	Мијоска	734900
51.	Милаковићи	734918
52.	Милешево	734926
53.	Милошев До	734934
54.	Миљевићи	734942
55.	Мрчковина	734969
56.	Мушковица	734977
57.	Ораовац	734985
58.	Орашац	734993
59.	Осоје	735019
60.	Оштра Стијена	735027
61.	Поткрш	735035
62.	Поток	735043
63.	Правошево	735051
64.	Прањци	735060
65.	Пријеполје	735078
66.	Расно	735086
67.	Ратајска	735094
68.	Седобро	735108
69.	Сељане	735116
70.	Сељашница	735124
71.	Скокуће	735132
72.	Слатина	735159
73.	Сопотница	735167
74.	Ташево	735175
75.	Хисарцик	735183
76.	Хрта	735191
77.	Црквени Тоци	735205
78.	Чадње	735213
79.	Чаушевићи	735221
80.	Џурово	735230

8. ОПШТИНА СЈЕНИЦА 71072					
Редни број	Назив насеља	Матични број	Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Аливеровиће	739146	52.	Кнежевац	739715
2.	Багачиће	739154	53.	Козник	739723
3.	Баре	739162	54.	Кокошиће	739731
4.	Бачија	739189	55.	Крајиновиће	739740
5.	Биоц	739197	56.	Криваја	739758
6.	Блато	739219	57.	Крња Јела	739766
7.	Богути	739227	58.	Крстац	739774
8.	Божов Поток	739235	59.	Крће	739782
9.	Бољаре	739243	60.	Лијева Река	739804
10.	Боришиће	739251	61.	Љутаје	739812
11.	Боровиће	739260	62.	Машовиће	739839
12.	Бреза	739278	63.	Медаре	739847
13.	Брњица	739286	64.	Међугор	739855
14.	Буђево	739294	65.	Милићи	739863
15.	Вапа	739308	66.	Папиће	739871
16.	Весковиће	739316	67.	Петрово Поље	739880
17.	Височка	739324	68.	Плана	739898
18.	Вишњева	739332	69.	Пода	739901
19.	Вишњице	739359	70.	Понорац	739910
20.	Врапци	739367	71.	Праља	739928
21.	Врбница	739375	72.	Раздлагиња	739936
22.	Врсјенице	739383	73.	Расно	739944
23.	Голубан	739391	74.	Распоганче	739952
24.	Горње Лопиже	739405	75.	Растеновиће	739979
25.	Гошево	739413	76.	Рашковиће	739987
26.	Грабовица	739421	77.	Сјеница	739995
27.	Градац	739430	78.	Скрадник	740004
28.	Гргаје	739448	79.	Страјиниће	740012
29.	Долиће	739456	80.	Ступ	740039
30.	Доње Горачиће	739464	81.	Сугубине	740047
31.	Доње Лопиже	739472	82.	Сушица	740055
32.	Драгојловиће	739499	83.	Трешњевица	740063
33.	Дражевиће	739502	84.	Тријебине	740071
34.	Дружиниће	739529	85.	Тузиње	740080
35.	Дубница	739537	86.	Тутиће	740098
36.	Дуга Пољана	739545	87.	Увац	740101
37.	Дујке	739553	88.	Угао	740110
38.	Дунишиће	739561	89.	Урсуне	740128
39.	Жабрен	739570	90.	Ушак	740136
40.	Житниће	739588	91.	Фијуљ	740144
41.	Забрђе	739596	92.	Царичина	740152
42.	Зајечиће	739600	93.	Цетановиће	740179
43.	Захумско	739618	94.	Црвско	740187
44.	Јевик	739626	95.	Црчево	740195
45.	Језеро	739634	96.	Чедово	740209
46.	Калипоље	739642	97.	Чипаље	740217
47.	Камешница	739669	98.	Читлук	740225
48.	Кањевина	739677	99.	Шаре	740233
49.	Карајукића Бунари	739685	100.	Штавал	740241
50.	Кијевци	739693	101.	Шушуре	740250
51.	Кладница	739707			

9. ОПШТИНА УЖИЦЕ 71145		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Биоска	741477
2.	Бјелотићи	741485
3.	Буар	741493
4.	Витаси	741507
5.	Волујац	741515
6.	Врутци	741523
7.	Горјани	741531
8.	Гостионица	741540
9.	Губин До	741558
10.	Добродо	741566
11.	Дрежник	741574
12.	Дријетањ	741582
13.	Дубоко	741604
14.	Збојштица	741612
15.	Злакуса	741639
16.	Каменица	741647
17.	Каран	741655
18.	Качер	741663
19.	Кесеровина	741671
20.	Котроман	741680
21.	Кривци	741698
22.	Кремна	741701
23.	Кршање	741710
24.	Лелићи	741728
25.	Љубање	741736
26.	Мокра Гора	741744
27.	Никојевићи	741752
28.	Пањак	741779
29.	Пеар	741787
30.	Пониковица	741795
31.	Поточање	741809
32.	Потпеће	741817
33.	Равни	741825
34.	Радуша	741833
35.	Рибашевина	741841
36.	Севојно	741850
37.	Скржути	741868
38.	Стапари	741876
39.	Стрмац	741884
40.	Трнава	741906
41.	Ужице	741892

10. ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА 71234		
Редни број	Назив насеља	Матични број
1.	Алин Поток	745154
2.	Бранешци	745162
3.	Голово	745189
4.	Гостиље	745197
5.	Доброселица	745219
6.	Дренова	745227
7.	Жељине	745235
8.	Златибор	745294
9.	Јабланица	745243
10.	Крива Река	745251
11.	Љубиш	745260
12.	Мачкат	745278
13.	Мушвете	745286
14.	Раковица	745308
15.	Рожанство	745316
16.	Рудине	745324
17.	Саиновина	745332
18.	Семегњево	745359
19.	Сирогојно	745367
20.	Стубло	745375
21.	Трипкова	745383
22.	Трнава	745391
23.	Чајетина	745405
24.	Шљивовица	745413

Табела I-1a: Вредности климатских елемената, 2011. г. (Пожега, ширина 43 ° 50', дужина 20° 02'висина 310m)

Месец	Ваздушни притисак (mb)				Т е м п е р а т у р а в а з д у х а (° С)								Е к с т р е м и					
	7	14	21	ср	мах	мин	амп	мин 5 cm	7	14	21	ср	мах	дан	мин	дан		
1	983,8	983,1	983,7	983,5	3,5	-5,7	9,2	-8,0	-4,1	2,6	-2,8	-1,8	13,7	14	-16,0	26		
2	982,4	981,5	982,5	982,1	4,9	-4,9	9,8	-6,5	-4,3	3,8	-1,4	-0,8	16,3	17	-14,5	2		
3	986,0	984,7	985,5	985,4	11,8	-0,4	12,2	-2,2	0,5	10,9	4,5	5,1	23,4	25	-9,2	9		
4	980,1	978,2	978,8	979,0	18,2	4,0	14,2	0,8	6,1	17,0	9,5	10,6	24,4	22	-0,7	18		
5	981,6	979,9	980,8	980,8	21,6	9,1	12,5	6,0	10,6	20,2	13,1	14,3	27,8	28	-1,0	6		
6	979,6	978,0	978,7	978,8	26,0	12,4	13,6	9,8	15,6	24,8	18,0	19,1	32,5	8	7,2	21		
7	976,3	974,7	975,1	975,4	28,2	13,9	14,3	11,0	16,5	27,1	19,4	20,6	35,4	15	9,5	4		
8	980,5	978,3	979,0	979,3	30,2	12,8	17,4	10,5	15,3	29,2	19,1	20,7	38,1	25	7,0	12		
9	981,9	979,9	980,9	980,9	27,8	10,7	17,1	8,6	12,4	27,0	15,8	17,8	34,8	14	4,5	30		
10	985,7	983,9	984,9	984,8	15,7	3,3	12,4	1,2	4,7	15,0	6,9	8,4	25,5	7	-6,0	18		
11	989,4	988,0	989,0	988,8	7,9	-2,9	10,9	-5,4	-1,9	7,0	-0,8	0,9	16,9	9	-8,3	20		
12	982,2	981,1	981,6	981,7	5,2	-2,6	7,8	-3,8	-1,3	4,0	0,1	0,8	14,9	17	-8,1	29		
год	982,5	980,9	981,7	981,7	16,8	4,2	12,6	1,9	5,9	15,8	8,5	9,7	38,1	8	-16,0	1		

Месец	Напон водене паре (mb)				Релативна влажност (%)				В е т а р (m/s)		Инсо- лација (h)	Облачност у десетинама				П а д а в и н е (mm)			Снег (cm)			
	7	14	21	ср	7	14	21	ср	мин	ср		>6Б	>8Б	7	14	21	ср	сума	мах	дан	У	Н
1	4,5	5,6	4,9	5,0	97	75	95	89	41	0,4	0	0	64,6	9,4	6,2	5,8	7,1	24,5	7,7	23	11	3
2	4,5	5,6	5,2	5,1	95	70	92	86	39	0,7	0	0	66,2	8,5	6,9	6,8	7,4	34,4	10,6	20	12	3
3	6,2	7,0	7,2	6,8	93	56	84	78	23	1,1	3	0	132,5	6,4	6,6	5,6	6,2	30,8	9,5	19	8	3
4	8,8	8,8	9,5	9,0	93	47	80	73	28	1,3	4	0	178,0	6,2	6,7	4,2	5,7	28,7	15,1	14	-	0
5	12,5	13,3	14,1	13,3	95	57	91	81	23	1,0	2	0	186,3	8,2	6,5	5,9	6,9	88,6	19,8	26	-	-
6	15,9	15,2	17,5	16,2	89	49	84	74	27	1,2	3	0	248,2	6,3	6,0	5,2	5,8	33,9	13,1	25	-	-
7	17,1	16,5	19,5	17,7	91	48	86	75	28	1,0	2	0	269,2	6,0	4,5	3,3	4,6	71,0	23,1	30	-	-
8	16,1	15,4	18,7	16,7	92	40	84	72	19	0,8	0	0	293,3	4,4	3,2	2,0	3,2	8,1	4,7	5	-	-
9	13,8	13,5	16,2	14,5	95	41	89	75	21	0,9	0	0	232,7	5,2	3,6	1,4	3,4	43,4	24,0	21	-	-
10	8,5	9,7	9,6	9,3	96	59	93	83	30	0,6	0	0	129,7	8,6	5,6	5,1	6,4	37,3	10,7	8	-	-
11	5,3	6,9	5,7	6,0	97	69	96	88	47	-	0	0	89,5	8,4	3,7	3,5	5,2	5,1	2,7	24	-	-
12	5,5	6,8	6,1	6,1	96	83	96	92	41	-	0	0	39,4	8,5	7,1	6,6	7,4	54,8	19,6	6	3	1
год	9,9	10,4	11,2	10,5	94	58	89	80	19	-	14	0	1929,6	7,2	5,6	4,6	5,8	460,6	24,0	9	9	2

Месец	Б Р О Ј Д А Н А С А												П а д а в и н е ≥																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
	Тн				Тх				Облачност				Падавине				К				Сн				Су				О				Ј				А				В				А				М				А				≡				Сп																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
	≤ -10	<0	<0	≥25	≥30	≥20	<2	>8	0.1	1	10	К	Сн	Су	Кр	По	С	Г	Грм	≡	Сп	К	Сн	Су	Кр	По	С	Г	Грм	≡	Сп	К	Сн	Су	Кр	По	С	Г	Грм	≡	Сп																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
1	8	6	29	0	0	0	2	17	9	6	0	1	9	1	0	0	0	0	0	19	22	1	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор: РХМЗ, 2015.г.

Табела I-16: Вредности климатских елемената, 2011. г. (Сјеница, ширина 43° 16', дужина 20° 00', висина, 1.038m)

Месец	Ваздушни притисак (mb)				Т е м п е р а т у р а в а з д у х а (° С)								Е к с т р е м и											
	7	14	21	ср	мак	мин	амп	мин 5 cm	7	14	21	ср	мак	дан	мин	дан								
1	898,7	898,0	899,0	898,6	3,6	-8,0	11,6	-7,6	-6,6	2,4	-3,9	-3,0	15,0	18	-20,7	26								
2	897,1	896,5	897,4	897,0	4,1	-8,6	12,8	-9,6	-8,2	2,6	-3,6	-3,2	11,6	11	-22,7	2								
3	901,4	901,1	901,9	901,5	7,5	-3,3	10,7	-4,5	-2,7	6,2	1,3	1,5	18,6	25	-19,9	9								
4	897,7	896,9	897,5	897,3	13,2	1,0	12,2	-1,0	2,8	11,7	6,5	6,9	21,5	22	-3,1	1								
5	899,8	899,3	900,1	899,7	17,0	4,9	12,1	3,6	6,9	15,2	10,1	10,6	22,7	28	-3,5	7								
6	899,8	899,1	899,7	899,5	21,6	9,1	12,5	6,5	11,8	20,1	14,3	15,1	28,1	23	3,7	21								
7	897,2	896,7	897,1	897,0	24,6	10,2	14,4	7,9	13,1	23,0	16,9	17,5	33,5	15	5,6	4								
8	901,1	900,0	900,8	900,6	26,6	9,3	17,3	6,8	11,4	25,5	16,9	17,7	33,3	25	2,9	12								
9	901,8	900,8	901,8	901,5	24,6	7,4	17,2	4,9	8,7	23,6	14,4	15,3	30,1	5	1,0	28								
10	902,6	901,9	902,7	902,4	13,1	0,7	12,4	-1,0	1,3	12,0	5,3	6,0	23,0	6	-10,1	18								
11	904,8	903,8	904,9	904,5	10,9	-5,6	16,5	-8,1	-5,2	10,0	-0,2	1,1	19,7	4	-12,6	20								
12	898,3	897,9	898,4	898,2	3,9	-6,5	10,4	-7,3	-4,0	2,4	-2,3	-1,5	13,5	1	-17,9	9								
год	900,0	899,3	900,1	899,8	14,3	0,9	13,3	-0,7	2,5	12,9	6,4	7,1	33,5	7	-22,7	2								
Месец	Напон водене паре (mb)				Релативна влажност (%)				Ветар (m/s)		Инсо- лација (h)	Облачност у десетинама				П а д а в и н е (mm)		Снег (cm)						
	7	14	21	ср	7	14	21	ср	мин	ср		>6Б	>8Б	7	14	21	ср	сума	мак	дан	У	Н		
1	3,7	5,1	4,4	4,4	93	68	90	84	42	0,8	2	0	96,8	7,0	5,4	5,0	5,8	20,6	6,5	22	9	2		
2	3,4	4,6	4,3	4,1	93	62	87	81	32	1,0	4	0	118,6	7,0	5,3	5,9	6,0	60,3	27,4	18	14	3		
3	4,9	5,7	5,5	5,4	91	61	80	78	22	1,9	7	0	113,1	7,1	6,6	5,3	6,3	40,9	8,5	30	17	2		
4	6,7	6,9	7,0	6,9	89	52	72	71	25	1,6	13	1	159,8	6,1	6,8	5,1	6,0	29,1	14,6	14	7	3		
5	9,5	10,2	10,3	10,0	93	60	82	78	24	1,2	10	0	157,8	7,5	7,2	5,8	6,9	141,0	30,3	24	2	1		
6	12,4	12,1	13,2	12,6	89	53	81	74	33	1,4	11	0	229,7	6,6	5,9	5,5	6,0	53,1	33,7	16	-	-		
7	13,6	13,1	14,0	13,6	89	49	73	70	24	1,2	12	0	274,7	4,7	5,9	2,8	4,5	59,5	20,7	3	-	-		
8	12,5	12,1	13,4	12,7	91	39	70	67	20	0,8	1	0	284,9	3,4	3,6	2,1	3,0	20,1	13,9	6	-	-		
9	10,7	11,1	12,1	11,3	94	41	75	70	23	1,0	4	1	234,1	4,2	4,9	3,0	4,0	48,5	36,6	21	-	-		
10	6,6	7,8	7,6	7,3	94	58	83	79	23	1,3	5	0	147,1	5,3	5,4	4,5	5,1	59,0	18,9	8	-	0		
11	4,1	5,6	5,2	5,0	93	48	84	75	21	0,5	0	0	162,0	4,9	2,8	3,4	3,7	4,6	3,9	23	-	-		
12	4,5	5,4	5,0	5,0	93	72	89	85	41	1,4	7	1	57,1	7,0	6,5	5,9	6,5	60,7	21,2	6	11	5		
год	7,7	8,3	8,5	8,2	92	55	81	76	20	1,2	76	3	2035,7	5,9	5,5	4,5	5,3	597,4	36,6	9	12	3		
Месец	Тн				Тх				Б Р О Ј				Д А Н А				С А				П О Ј А В А М А			
	≤ -10	< 0	< 0	≥ 25	≥ 30	≥ 20	Облачност	< 2	> 8	0,1	1	10	К	Сн	Су	Кр	По	С	Г	Грм	≡	Сп		
1	11	12	30	0	0	0	5	11	13	7	0	3	11	0	0	0	0	0	0	0	9	19		
2	11	9	25	0	0	0	6	12	13	8	2	2	12	1	1	0	0	0	0	0	8	25		
3	4	4	22	0	0	0	4	13	13	12	0	6	9	2	0	0	0	0	0	0	3	18		
4	0	0	11	0	0	0	1	9	10	6	1	10	3	0	1	0	0	0	0	0	2	3		
5	0	0	2	0	0	0	2	12	19	14	5	21	2	0	0	0	0	0	1	13	13	1		
6	0	0	0	6	0	0	3	9	12	6	1	16	0	0	0	0	1	0	8	8	0	0		
7	0	0	0	15	4	0	5	3	14	10	2	15	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0		
8	0	0	0	24	6	0	17	2	6	3	1	4	0	0	0	0	0	0	6	11	0	0		
9	0	0	0	17	2	0	7	2	6	3	1	6	0	0	0	0	0	0	3	9	0	0		
10	1	0	11	0	0	0	9	10	10	6	3	9	2	1	0	0	0	0	2	12	0	0		
11	7	0	24	0	0	0	13	6	4	1	0	5	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0		
12	8	11	26	0	0	0	4	12	14	9	2	5	11	1	0	0	0	0	2	11	26	0		
год	42	36	151	62	12	0	76	101	134	85	18	102	50	5	2	0	1	1	37	100	92	0		
Месец	Честине праваца и средње брзине ветра (m/s)																С							
	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		тихо							
1	9	2,1	1	1,0	1	1,0	5	1,2	6	1,2	0	0,0	4	1,3	18	2,6	49							
2	11	2,0	1	2,0	0	0,0	7	1,4	7	1,0	4	3,5	3	2,0	15	2,5	36							
3	14	2,5	1	0,0	6	1,7	12	2,1	6	2,8	9	4,2	10	2,0	16	2,6	19							
4	11	2,1	7	1,9	4	2,3	7	2,6	3	1,0	4	2,3	13	3,5	15	3,5	26							
5	10	2,2	9	1,8	4	2,0	9	1,3	3	1,7	5	1,4	17	2,2	11	2,2	25							
6	5	4,0	6	1,5	7	1,6	4	1,8	2	3,0	3	2,0	15	2,3	21	2,4	27							
7	10	1,4	4	1,0	4	1,8	1	0,0	5	2,2	12	3,1	16	2,2	12	2,1	29							
8	11	2,0	6	1,8	4	1,5	3	2,0	5	1,8	2	1,0	11	1,8	8	2,4	43							
9	9	2,2	8	1,8	4	1,8	6	1,7	6	2,8	4	2,5	10	2,4	6	1,8	37							
10	11	2,6	2	2,5	4	2,0	12	2,4	6	2,3	4	2,8	8	1,9	12	2,5	34							
11	8	1,6	1	2,0	6	1,7	9	2,0	4	1,0	2	1,5	3	1,3	5	1,8	52							
12	6	2,0	2	1,5	2	1,0	13	2,4	9	4,3	7	3,0	7	2,0	11	2,2	36							
год	113	2,2	50	1,7	43	1,7	89	2,0	59	2,3	61	2,7	115	2,3	152	2,5	413							

Извор: РХМЗ, 2015.г.

Табела I-1в: Вредности климатских елемената, 2011. г. (Ужице, ширина 43 ° 53', дужина 19° 50', висина 833m)

Месец	Ваздушни притисак (mb)				Т е м п е р а т у р а в а з д у х а (° С)								Е к с т р е м и									
	7	14	21	ср	мак	мин	амп	мин 5 cm	7	14	21	ср	мак	дан	мин	дан						
1	922,1	921,7	922,5	922,1	4,2	-2,1	6,3	-3,9	-0,8	2,8	0,3	0,7	13,5	9	-10,0	5						
2	920,1	920,2	920,7	920,3	3,1	-3,4	6,5	-5,2	-2,4	2,4	-0,6	-0,3	17,0	8	-14,0	2						
3	924,2	924,1	924,7	924,3	8,1	0,7	7,4	-0,5	1,7	6,7	3,9	4,0	19,5	25	-8,5	8						
4	920,2	919,8	920,2	920,1	14,5	5,5	9,1	3,6	7,3	12,8	9,2	9,6	20,6	24	-1,3	14						
5	922,3	922,3	922,7	922,4	18,2	8,9	9,2	7,1	11,2	16,0	12,3	13,0	24,2	28	2,0	9						
6	921,4	921,4	921,6	921,5	22,2	12,9	9,3	11,5	15,9	20,7	16,8	17,6	28,7	23	8,2	20						
7	918,8	918,9	918,7	918,8	25,1	14,9	10,3	13,2	17,5	23,5	19,2	19,9	32,5	19	7,8	3						
8	922,7	922,4	922,5	922,5	26,9	16,3	10,7	13,9	18,0	25,3	20,5	21,1	34,7	24	8,1	11						
9	923,4	923,5	923,7	923,5	24,9	14,8	10,1	12,8	16,4	23,4	18,3	19,1	31,2	14	10,5	22						
10	925,1	924,9	925,1	925,1	13,7	5,2	8,5	4,1	6,3	11,9	8,4	8,8	22,5	6	-2,0	17						
11	927,6	927,4	928,0	927,7	8,8	0,3	8,4	-1,5	1,5	7,4	3,3	3,9	17,5	5	-4,5	12						
12	921,2	920,7	921,0	921,0	6,2	-0,3	6,6	-1,7	1,2	4,6	2,0	2,5	15,4	4	-6,9	24						
год	922,4	922,3	922,6	922,4	14,7	6,2	8,5	4,5	7,9	13,2	9,5	10,0	34,7	8	-14,0	2						
Месец	Напон водене паре (mb)				Релативна влажност (%)				В е т а р (m/s)		Инсо- лација (h)	Облачност у десетинама				П а д а в и н е (mm)			Снег (cm)			
	7	14	21	ср	7	14	21	ср	мин	ср		>6Б	>8Б	7	14	21	ср	сума	мак	дан	У	Н
1	4,8	5,7	5,3	5,3	80	75	82	79	42	2,0	1	0	99,1	6,5	5,7	5,0	5,7	25,9	7,0	23	12	3
2	4,2	4,9	4,3	4,5	80	71	77	76	26	1,8	1	0	82,7	6,5	6,4	6,5	6,5	41,0	14,0	22	15	4
3	5,4	5,7	5,6	5,6	76	61	69	68	15	2,5	7	0	126,9	6,5	6,8	4,7	6,0	32,1	6,7	21	16	3
4	7,5	7,8	7,6	7,6	73	55	66	65	24	2,6	6	0	189,6	5,7	6,7	4,3	5,6	31,5	12,8	13	7	4
5	10,9	11,8	11,0	11,2	80	65	76	74	21	1,3	2	0	212,0	6,2	7,2	6,2	6,5	143,8	26,3	25	-	0
6	13,4	14,5	13,2	13,7	74	59	69	68	33	1,7	4	0	253,3	4,4	6,0	4,4	4,9	55,6	23,4	25	-	-
7	14,3	15,3	14,3	14,6	73	55	66	65	33	1,1	2	0	287,0	4,0	6,0	3,3	4,4	91,9	29,5	30	-	-
8	14,0	15,0	13,4	14,1	68	49	58	58	21	1,2	1	0	306,5	3,4	3,5	1,7	2,9	16,5	7,9	1	-	-
9	12,7	13,2	12,7	12,9	69	49	62	60	20	1,6	2	0	266,3	4,2	4,4	1,7	3,4	48,2	35,7	21	-	-
10	7,8	8,7	8,3	8,2	80	64	75	73	34	1,2	1	0	178,8	5,0	5,8	4,3	5,0	40,5	13,6	22	-	-
11	5,5	6,6	5,8	5,9	80	64	74	73	34	0,8	0	0	175,1	3,4	2,8	2,6	2,9	4,8	3,5	24	-	-
12	5,7	6,3	5,9	6,0	84	74	82	80	45	2,6	2	0	99,7	5,7	5,7	5,9	5,8	59,9	19,0	6	6	3
год	8,9	9,7	9,0	9,2	77	62	71	70	15	1,7	29	0	2277,0	5,1	5,6	4,2	5,0	591,7	35,7	9	12	3
Месец	Б Р О Ј Д А Н А С А										П О Ј А В А М А											
	Тн ≤ -10	Тх < 0	Тн < 0	Тх ≥ 25	Тх ≥ 30	Тн ≥ 20	Облачност < 2	Облачност > 8	0.1	1	10	К	Сн	Су	Кр	По	С	Г	Грм	≡	Сп	
1	1	11	18	0	0	0	7	12	11	5	0	2	9	1	0	0	0	0	0	6	19	
2	3	12	21	0	0	0	8	15	11	7	1	2	10	1	0	0	0	0	0	15	19	
3	0	7	12	0	0	0	6	12	11	8	0	6	7	0	0	0	0	0	0	9	14	
4	0	0	2	0	0	0	2	6	7	6	2	10	2	2	0	0	0	0	1	2	2	
5	0	0	0	0	0	0	2	13	17	13	6	17	0	0	1	0	1	0	7	7	0	
6	0	0	0	8	0	0	5	5	14	7	2	18	0	0	0	0	0	0	6	1	0	
7	0	0	0	16	8	3	10	4	12	11	2	14	0	0	0	0	1	1	1	4	0	
8	0	0	0	24	8	4	14	2	4	2	0	6	0	0	0	0	0	0	1	1	0	
9	0	0	0	16	5	1	11	1	5	4	1	7	0	0	0	0	0	0	1	3	0	
10	0	0	3	0	0	0	10	9	8	7	2	10	0	0	0	0	0	0	0	7	0	
11	0	2	15	0	0	0	14	5	3	2	0	3	0	0	0	4	0	0	0	5	0	
12	0	5	19	0	0	0	4	7	14	9	2	3	11	1	0	0	0	0	1	5	19	
год	4	37	90	64	21	8	93	91	117	81	18	98	39	5	1	4	2	1	18	65	73	
Месец	Честине праваца и средње брзине ветра (m/s)																		С тихо			
	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW							
	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б				
1	13	1,2	5	1,4	2	1,5	3	1,3	4	1,3	17	3,7	21	3,0	19	1,8			9			
2	19	2,1	14	1,1	3	1,0	3	2,0	3	5,0	8	3,0	12	2,8	12	1,8			10			
3	14	4,1	6	2,2	5	1,2	0	0,0	9	2,6	12	5,3	18	2,7	11	3,4			18			
4	23	3,2	11	1,4	9	2,7	1	2,0	2	1,0	6	3,3	6	3,3	24	3,9			8			
5	12	2,0	19	1,7	7	1,6	4	2,0	1	1,0	2	1,0	12	1,8	18	2,0			18			
6	12	2,6	7	1,6	4	0,8	4	1,5	4	1,3	6	1,3	18	2,2	25	2,3			10			
7	5	1,6	9	1,0	7	1,7	10	1,0	1	6,0	12	2,9	15	1,5	14	1,5			20			
8	15	1,9	22	1,7	10	1,5	4	1,0	2	1,5	6	1,0	8	2,1	14	1,2			12			
9	17	2,5	21	2,0	6	1,7	4	2,0	4	3,8	10	1,2	5	1,2	9	2,3			14			
10	17	1,8	11	1,5	3	1,0	2	1,5	1	3,0	5	2,8	12	2,0	16	1,9			26			
11	2	1,0	19	0,8	8	1,0	3	1,0	1	2,0	7	2,1	14	1,9	6	2,0			30			
12	9	3,1	5	0,8	1	1,0	2	3,5	2	3,0	38	3,1	17	2,8	14	2,8			5			
год	156	2,4	150	1,5	61	1,5	43	1,6	32	2,5	133	2,9	157	2,3	183	2,3			180			

Извор:РХМЗ, 2015. г.

Табела I-1г: Вредности климатских елемената, 2011. г. (Златибор, ширина 43 ° 44', дужина 19° 43',висина 1.028m)

Месец	Ваздушни притисак (mb)				Т е м п е р а т у р а в а з д у х а (° С)								Е к с т р е м и											
	7	14	21	ср	мах	мин	амп	мин 5 cm	7	14	21	ср	мах	дан	мин	дан								
1	899,2	898,9	899,6	899,2	3,2	-4,4	7,5	-4,9	-3,3	1,9	-2,1	-1,4	12,1	18	-12,0	5								
2	897,6	897,7	898,3	897,8	2,5	-4,9	7,5	-5,6	-4,3	1,5	-2,4	-1,9	13,7	8	-14,0	1								
3	902,4	902,2	903,0	902,6	6,6	-1,5	8,1	-2,6	-0,7	5,5	1,6	2,0	17,8	25	-13,0	9								
4	898,9	898,4	898,8	898,7	12,9	3,8	9,2	1,9	5,3	11,5	7,1	7,8	18,7	22	-2,5	14								
5	901,1	900,8	901,5	901,1	16,4	6,6	9,8	4,5	9,2	14,8	10,2	11,1	23,7	15	0,0	6								
6	900,8	900,5	900,9	900,8	20,9	11,1	9,8	8,9	14,3	20,1	14,8	16,0	27,7	23	6,9	21								
7	898,1	898,1	898,2	898,1	23,3	13,4	9,9	10,4	16,1	22,2	17,3	18,3	31,4	15	7,5	3								
8	901,9	901,7	902,1	901,9	24,8	14,1	10,7	10,3	15,9	24,1	18,3	19,1	32,0	25	7,1	12								
9	902,7	902,5	903,1	902,8	22,8	13,0	9,9	8,3	14,5	22,1	16,1	17,2	29,5	5	8,6	30								
10	903,6	903,4	904,0	903,7	11,8	3,2	8,6	-0,3	4,1	10,7	6,4	6,9	20,8	6	-5,0	18								
11	905,7	905,5	906,0	905,7	8,0	-1,6	9,6	-5,2	-0,8	7,2	1,9	2,5	16,5	4	-5,8	13								
12	899,1	898,7	899,1	899,0	4,5	-2,6	7,1	-5,3	-1,2	3,3	-0,2	0,4	13,5	4	-9,9	27								
год	900,9	900,7	901,2	901,0	13,2	4,2	9,0	1,7	5,8	12,1	7,5	8,2	32,0	8	-14,0	2								
Месец	Напон водене паре (mb)				Релативна влажност (%)				В е т а р (m/s)		Инсо- лација (h)	Облачност у десетинама				П а д а в и н е (mm)			Снег (cm)					
	7	14	21	ср	7	14	21	ср	мин	ср		>6Б	>8Б	7	14	21	ср	сума	мах	дан	У	Н		
1	4,5	5,2	4,8	4,8	90	74	88	84	41	1,4	0	0	98,7	6,8	5,9	6,0	6,2	40,0	11,6	22	17	4		
2	4,0	4,7	4,2	4,3	88	72	82	81	30	1,2	0	0	101,0	6,3	6,3	6,9	6,5	53,5	12,1	20	20	6		
3	5,1	5,7	5,3	5,4	85	66	78	76	26	1,5	4	1	140,3	6,2	6,7	5,5	6,1	52,9	12,3	21	22	4		
4	7,0	7,2	7,1	7,1	80	55	71	69	28	1,6	4	0	169,1	6,3	6,9	5,8	6,3	40,3	18,9	14	10	5		
5	10,2	11,0	10,4	10,5	86	66	83	78	29	1,6	0	0	210,7	5,4	6,7	6,1	6,1	156,1	30,2	9	-	0		
6	13,0	13,9	12,9	13,3	80	60	77	72	40	1,8	4	0	266,2	4,6	5,8	5,4	5,2	115,0	32,7	25	-	-		
7	14,5	15,3	14,4	14,7	80	59	74	71	31	1,7	1	0	277,0	4,1	5,7	3,4	4,4	155,2	62,0	30	-	-		
8	14,2	15,1	14,0	14,4	79	52	68	66	27	1,4	1	0	309,0	2,7	3,3	1,8	2,6	9,1	5,1	10	-	-		
9	12,5	12,7	12,4	12,5	76	51	69	65	26	1,7	1	0	255,9	3,8	3,9	1,9	3,2	87,4	67,7	21	-	-		
10	7,7	8,9	8,3	8,3	92	70	85	83	26	1,5	1	0	176,3	4,7	5,2	4,4	4,8	39,4	16,1	8	-	0		
11	5,1	6,0	5,5	5,6	88	62	79	76	30	1,6	0	0	178,6	4,0	3,2	3,4	3,6	2,5	1,1	24	-	-		
12	5,3	6,0	5,5	5,6	91	78	88	86	48	2,1	6	2	99,2	6,1	6,0	5,8	6,0	84,3	23,7	6	13	5		
год	8,6	9,3	8,8	8,9	84	64	79	76	26	1,6	22	3	2282,0	5,1	5,5	4,7	5,1	835,7	67,7	9	17	4		
Месец	Тн				Тх				Тх				Б Р О Ј				Д А Н А				С А			
	<-10	<0	<0	>25	>30	>20	<2	>8	0,1	1	10	К	Сн	П	О	Ј	А	В	А	М	А	≡	Сп	
1	6	10	22	0	0	0	6	13	13	7	1	2	12	0	0	0	0	0	0	0	15	20		
2	7	11	24	0	0	0	8	16	12	7	3	1	11	0	0	0	0	0	0	16	24			
3	1	8	17	0	0	0	6	13	13	11	2	9	6	1	0	0	0	0	0	14	20			
4	0	0	4	0	0	0	1	11	12	6	2	10	3	1	0	0	0	0	0	9	5			
5	0	0	0	0	0	0	3	10	17	14	7	21	1	1	0	0	0	0	11	17	0			
6	0	0	0	7	0	0	6	6	14	13	3	15	0	0	0	0	0	2	8	9	0			
7	0	0	0	14	3	0	8	6	16	12	5	15	0	0	0	0	1	2	7	9	0			
8	0	0	0	16	3	1	20	2	3	2	0	4	0	0	0	0	0	0	3	5	0			
9	0	0	0	13	0	0	12	2	5	3	1	5	0	0	0	0	0	0	2	4	0			
10	0	0	6	0	0	0	11	8	11	6	1	11	1	1	1	0	0	0	0	17	0			
11	0	3	22	0	0	0	13	6	3	1	0	2	0	0	0	3	0	0	0	9	0			
12	0	10	21	0	0	0	3	8	14	9	3	5	11	1	0	0	0	0	0	18	22			
год	14	42	116	50	6	1	97	101	133	91	28	100	45	5	1	3	1	4	31	142	91			
Месец	Честине праваца и средње брзине ветра (m/s)																С тихо							
	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW									
	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б	ч	б								
1	18	1,2	13	1,2	2	1,0	0	0,0	11	2,0	39	1,8	1	1,0	3	1,0	6							
2	19	0,9	15	1,0	3	1,0	2	1,5	5	2,2	21	2,2	2	1,5	7	1,0	10							
3	18	1,3	16	0,9	3	1,3	1	2,0	13	3,2	28	1,9	2	1,5	7	0,7	5							
4	24	2,1	24	1,5	5	1,8	3	2,0	3	1,7	14	1,6	7	1,4	5	2,0	5							
5	22	1,9	20	1,9	7	1,8	4	1,8	7	1,7	17	1,6	3	2,0	7	1,3	6							
6	25	2,0	8	1,6	5	2,2	6	2,0	8	2,0	21	2,0	2	1,0	12	1,8	3							
7	10	1,5	13	1,3	8	1,8	9	1,9	12	1,9	29	1,9	5	2,0	4	1,8	3							
8	22	1,7	19	1,6	13	1,8	4	1,3	3	1,7	19	1,6	2	2,0	4	1,0	7							
9	15	2,0	19	2,0	13	1,6	8	1,9	11	2,0	12	1,7	1	2,0	6	1,8	5							
10	21	1,6	15	1,1	9	1,1	1	1,0	5	3,2	22	2,3	1	1,0	13	1,3	6							
11	7	1,3	17	1,5	8	1,1	9	1,6	6	1,5	35	2,0	5	1,8	1	2,0	2							
12	8	1,8	8	1,0	1	1,0	0	0,0	14	2,9	49	2,4	4	1,3	6	1,7	3							
год	208	1,6	188	1,4	76	1,6	50	1,8	95	2,3	307	2,0	33	1,5	77	1,5	61							

Извор:PXМЗ, 2015.г.

Табела II-6: Однос броја становника општинских центара, градских и осталих насеља према укупном броју становника општинских центара, градских и осталих насеља Златиборског округа, 1948-2011. године.

Округ	Пописне године									Промене у укупном учешћу		
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.*	1991.**	2002.	2011.	2002-2011.г	1991**-2011.г.	1948-2011.г.
Златиборски округ (о.ц. и г.н.)	27.544	35.670	51.605	96.137	131.606	157.995	156.622	159.368	150.065	-9.303	-6.557	122.521
Златиборски округ (остала насеља)	243.286	257.345	257.313	227.928	203.964	177.831	175.848	154.028	136.484	-17.544	-39.364	-106.802
Насеља	Пописне године											
	(%)											
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	1991.**	2002.	2011.	2002-2011.г	1991**-2011.г.	1948-2011.г.
Ариље (о.ц.)	2,85	2,82	2,57	3,29	3,79	3,84	3,85	4,23	4,51	0,27	0,66	1,66
Ариље (остала насеља)	8,03	7,72	7,26	7,20	7,42	8,02	8,01	8,47	8,81	0,35	0,81	0,79
Бајина Башта (о.ц.)	4,44	4,59	2,70	4,12	4,77	5,41	5,39	5,99	6,10	0,11	0,71	1,66
Бајина Башта (остала насеља)	13,55	13,07	12,70	12,03	12,05	11,92	11,82	12,73	12,36	-0,37	0,54	-1,18
Косјерић (о.ц.)	2,03	1,96	1,22	1,93	2,27	2,40	2,40	2,58	2,66	0,08	0,26	0,63
Косјерић (остала насеља)	7,14	6,95	6,71	6,46	6,46	6,57	6,53	6,42	5,93	-0,48	-0,60	-1,20
Нова Варош (о.ц.)	6,47	6,11	6,20	5,95	6,51	6,60	6,64	6,48	5,86	-0,62	-0,78	-0,61
Нова Варош (остала насеља)	7,56	7,64	8,38	7,47	6,84	6,40	6,46	6,26	5,75	-0,52	-0,71	-1,81
Пожега (о.ц.)	8,17	7,60	7,93	8,84	7,91	7,94	7,93	8,29	8,76	0,48	0,83	0,60
Пожега (остала насеља)	11,82	11,28	10,99	11,10	11,61	11,82	11,87	12,39	12,08	-0,31	0,21	0,25
Прибој (о.ц.)	5,62	5,33	10,64	13,56	13,90	14,01	14,01	12,28	9,94	-2,33	-4,07	4,32
Прибој (остала насеља)	6,76	7,34	8,03	8,56	8,29	7,77	7,70	7,02	8,95	1,93	1,25	2,19
Пријеполје (о.ц.)	10,27	9,91	10,28	11,34	11,05	9,90	9,91	9,43	8,88	-0,55	-1,03	-1,38
Пријеполје (остала насеља)	11,71	12,45	13,07	14,53	15,87	17,37	17,38	16,98	17,39	0,40	0,01	5,67
Сјеница (о.ц.)	13,81	12,55	9,93	8,90	8,46	9,14	8,97	8,26	9,37	1,11	0,40	-4,44
Сјеница (остала насеља)	11,58	12,26	12,37	12,32	11,98	10,82	10,81	9,61	9,04	-0,58	-1,78	-2,55
Ужице (о.ц.)	36,85	37,16	38,87	35,94	35,51	33,93	34,04	34,33	35,08	0,75	1,04	-1,77
Севојно (г.н.)	6,71	8,81	7,51	4,01	3,54	4,11	4,14	4,67	4,73	0,06	0,59	-1,97
Ужице (остала насеља)	13,84	13,35	12,87	12,79	12,58	12,72	12,80	13,54	13,40	-0,14	0,60	-0,44
Чајетина (о.ц.)	2,37	2,14	1,46	1,25	1,35	1,64	1,65	1,98	2,22	0,24	0,57	-0,15
Златибор (г.н.)	0,42	1,01	0,69	0,87	0,94	1,07	1,06	1,47	1,88	0,41	0,81	1,46
Чајетина (остала насеља)	8,01	7,93	7,62	7,54	6,90	6,59	6,63	6,57	6,29	-0,28	-0,34	-1,72
О.ц. и г.н. (укупно)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Остала насеља (укупно)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* по методологији 1991. г. ** по методологији 2002.г.

Табела II-11: Упоредни преглед природног кретања становништва Златиборског округа, 1991- 2011. године

Територија	1991. година*							2002. година							2011. година						
	Број становни ка	Наталитет	Стопа наталитета (‰)	Морталитет	Стопа морталитета (‰)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (‰)	Број становника*	Наталитет	Стопа наталитета (‰)	Морталитет	Стопа морталитета (‰)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (‰)	Број становника*	Наталитет	Стопа наталитета (‰)	Морталитет	Стопа морталитета (‰)	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (‰)
Златиборски округ	332.470	4.419	13,29	3.043	9,15	1.376	4,14	313.396	3.221	10,26	3.517	11,21	-296	-0,94	286.549	2.348	8,16	3.835	13,32	-1.487	-5,17
О.ц. и г.н.	156.622	2.638	16,99	925	5,96	1.713	11,03	159.368	1.926	12,12	1.305	8,21	621	3,91	150.065	1.441	9,57	1.635	10,86	-194	-1,29
Остала насеља	175.848	1.781	10,05	2118	11,95	-337	-1,90	154.028	1.295	8,36	2.212	14,28	-917	-5,92	136.484	907	6,60	2.200	16,02	-1.293	-9,41
Ариље о.	20.107	241	11,99	222	11,05	19	0,95	19.784	189	9,55	244	12,33	-55	-2,78	18.792	179	9,50	241	12,79	-62	-3,29
Ариље (о.ц.)	6.025	110	18,41	38	6,36	72	12,05	6.744	75	11,17	64	9,53	11	1,64	6.763	75	11,09	46	6,80	29	4,29
Остала насеља	14.082	131	9,28	184	13,03	-53	-3,75	13.040	114	8,71	180	13,76	-66	-5,04	12.029	104	8,61	195	16,14	-91	-7,53
Бајина Башта о.	29.225	311	10,62	316	10,79	-5	-0,17	29.151	257	8,82	346	11,87	-89	-3,05	26.022	183	6,99	377	14,40	-194	-7,41
Бајина Башта (о.ц.)	8.436	151	18,12	48	5,76	103	12,36	9.543	148	15,58	91	9,58	57	6,00	9.148	115	12,54	108	11,78	7	0,76
Остала насеља	20.789	160	7,64	268	12,80	-108	-5,16	19.608	109	5,55	255	12,97	-146	-7,43	16.874	68	4,00	269	15,81	-201	-11,82
Косјерић о.	15.236	150	9,83	201	13,17	-51	-3,34	14.001	125	8,89	211	15,01	-86	-6,12	12.090	101	8,29	221	18,14	-120	-9,85
Косјерић (о.ц.)	3.754	55	14,80	23	6,19	32	8,61	4.116	66	16,09	36	8,78	30	7,32	3.992	46	11,51	46	11,51	0	0,00
Остала насеља	11.482	95	8,23	178	15,41	-83	-7,19	9.885	59	5,93	175	17,58	-116	-11,66	8.098	55	6,72	175	21,38	-120	-14,66
Нова Варош о.	21.756	282	12,94	204	9,36	78	3,58	19.982	141	7,03	224	11,17	-83	-4,14	16.638	90	5,36	245	14,58	-155	-9,22
Нова Варош (о.ц.)	10.405	174	16,86	58	5,62	116	11,24	10.335	95	9,19	76	7,36	19	1,84	8.795	54	6,09	86	9,69	-32	-3,61
Остала насеља	11.351	108	9,42	146	12,73	-38	-3,31	9.647	46	4,73	148	15,23	-102	-10,50	7.843	36	4,54	159	20,04	-123	-15,50
Пожега о.	33.289	339	10,18	380	11,41	-41	-1,23	32.293	295	9,12	455	14,07	-160	-4,95	29.638	187	6,28	499	16,76	-312	-10,48
Пожега (о.ц.)	12.423	137	11,11	90	7,30	47	3,81	13.206	151	11,46	116	8,81	35	2,66	13.153	94	7,15	154	11,71	-60	-4,56
Остала насеља	20.866	202	9,63	290	13,82	-88	-4,19	19.087	144	7,52	339	17,69	-195	-10,18	16.485	93	5,60	345	20,76	-252	-15,17
Прибој о.	35.487	526	14,84	239	6,74	287	8,10	30.377	332	10,92	284	9,34	48	1,58	27.133	173	6,34	314	11,50	-141	-5,17
Прибој (о.ц.)	21.949	421	19,47	93	4,30	328	15,17	19.564	248	12,74	134	6,88	114	5,86	14.920	142	9,37	195	12,87	-53	-3,50
Остала насеља	13.538	105	7,59	146	10,56	-41	-2,96	10.813	84	7,69	150	13,73	-66	-6,04	12.213	31	2,55	119	9,80	-88	-7,25
Пријеполје о.	46.085	728	15,79	389	8,44	339	7,35	41.188	522	12,62	481	11,63	41	0,99	37.059	366	9,82	463	12,42	-97	-2,60
Пријеполје (о.ц.)	15.527	341	22,03	111	7,17	230	14,86	15.031	218	14,52	143	9,53	75	5,00	13.330	164	12,23	186	13,87	-22	-1,64
Остала насеља	30.558	387	12,64	278	9,08	109	3,56	26.157	304	11,54	338	12,83	-34	-1,29	23.729	202	8,47	277	11,61	-75	-3,14
Сјеница о.	33.068	675	20,36	204	6,15	471	14,21	27.970	439	15,62	221	7,86	218	7,76	26.392	315	11,90	262	9,90	53	2,00
Сјеница (о.ц.)	14.055	381	27,40	81	5,83	300	21,58	13.161	205	15,62	86	6,55	119	9,07	14.060	147	10,49	103	7,35	44	3,14
Остала насеља	19.013	294	15,27	123	6,39	171	8,88	14.809	234	15,62	135	9,01	99	6,61	12.332	168	13,49	159	12,76	9	0,72
Ужице о.	82.303	991	12,08	353	4,30	638	7,78	83.022	788	9,49	864	10,41	-76	-0,92	78.040	661	8,44	993	12,68	-332	-4,24
Ужице (о.ц.)	53.310	718	13,54	316	5,96	402	7,58	54.717	583	10,67	471	8,62	112	2,05	52.646	501	9,50	586	11,11	-85	-1,61
Севојно (г.н.)	6.485	78	12,19	37	5,78	41	6,41	7.445	64	8,64	56	7,56	8	1,08	7.101	54	7,59	76	10,68	-22	-3,09
Остала насеља	22.508	195	8,62	312	13,79	-117	-5,17	20.860	141	6,74	337	16,10	-196	-9,36	8.293	106	5,75	331	17,97	-225	-12,21
Чајетина о.	15.914	176	11,02	30	1,88	146	9,15	15.628	133	8,50	187	11,96	-54	-3,45	14.745	93	6,29	220	14,88	-127	-8,59
Чајетина (о.ц.)	2.585	42	16,48	16	6,28	26	10,20	3.162	49	15,62	22	7,01	27	8,60	3.336	30	9,02	32	9,62	-2	-0,60
Златибор (г.н.)	1.668	30	18,20	14	8,50	16	9,71	2.344	24	10,36	10	4,32	14	6,04	2.821	19	6,79	17	6,08	2	0,72
Остала насеља	11.661	104	8,84	193	16,40	-89	-7,56	10.122	60	5,89	155	15,22	-95	-9,33	8.588	44	5,08	171	19,73	-127	-14,66

* По методологији 2002.г. Извор: Витална статистика, Непубликовани подаци, 1991, 2002, 2011, РЗС, Београд

Табела II-14: Структура насеља према досељеном становништву у општинама и насељима Златиборског округа, 2011. године.

Општине	Укупно	Од рођења станује	%	Досељено становништво																		
				Укупно	%	из Републике Србије							из иностранства					Непознато	%			
						Укупно	%	Из другог насеља општине	исте општине	%	Из друге општине истог округа	%	Из другог округа	%	Укупно	%	Из бивших република СФРЈ			%	Из других земаља	%
Златиборски округ	286.549	173.189	60,44	113.360	39,56	96.543	85,16	54.519	48,09	26.891	23,72	15.133	13,35	16.771	14,79	14.828	13,08	1.943	1,71	46	0,04	
Ариље	18.792	10.718	57,03	8.074	42,97	7.439	92,14	4.039	50,02	1.533	18,99	1.867	23,12	635	7,86	500	6,19	135	1,67	0	0,00	
Бајина Башта	26.022	14.480	55,65	11.542	44,35	8.398	72,76	5.961	51,65	997	8,64	1.440	12,48	3.141	27,21	2.928	25,37	213	1,85	3	0,03	
Косјерић	12.090	8.498	70,29	3.592	29,71	3.235	90,06	1.479	41,17	1.068	29,73	688	19,15	357	9,94	292	8,13	65	1,81	0	0,00	
Нова Варош	16.638	10.434	62,71	6.204	37,29	5.817	93,76	4.027	64,91	1.298	20,92	492	7,93	385	6,21	327	5,27	58	0,93	2	0,03	
Пожега	29.638	16.492	55,64	13.146	44,36	11.730	89,23	5.445	41,42	3.718	28,28	2.567	19,53	1.410	10,73	1.200	9,13	210	1,60	6	0,05	
Прибој	27.133	16.399	60,44	10.734	39,56	7.295	67,96	5.015	46,72	1.602	14,92	678	6,32	3.436	32,01	3.307	30,81	129	1,20	3	0,03	
Пријеполје	37.059	22.800	61,52	14.259	38,48	12.234	85,80	10.393	72,89	1.093	7,67	748	5,25	2.021	14,17	1.711	12,00	310	2,17	4	0,03	
Сјеница	26.392	19.548	74,07	6.844	25,93	5.925	86,57	4.365	63,78	498	7,28	1.062	15,52	906	13,24	636	9,29	270	3,95	13	0,19	
Ужице	78.040	45.774	58,65	32.266	41,35	28.372	87,93	10.770	33,38	12.807	39,69	4.795	14,86	3.881	12,03	3.401	10,54	480	1,49	13	0,04	
Чајетина	14.745	8.046	54,57	6.699	45,43	6.098	91,03	3.025	45,16	2.277	33,99	796	11,88	599	8,94	526	7,85	73	1,09	2	0,03	
Општински центри и градска насеља	Укупно	Од рођења станује	%	Досељено становништво																		
				Укупно	%	из Републике Србије							из иностранства					Непознато	%			
						Укупно	%	Из другог насеља општине	исте општине	%	Из друге општине истог округа	%	Из другог округа	%	Укупно	%	Из бивших република СФРЈ			%	Из других земаља	%
Златиборски округ	150.065	85.895	57,24	64.170	42,76	53.462	83,31	25.911	40,38	17.604	27,43	9.947	15,50	10.675	16,64	9.546	14,88	1.129	1,76	33	0,05	
Ариље	6.763	3.390	50,13	3.373	49,87	3.095	91,76	1.592	47,20	698	20,69	805	23,87	278	8,24	205	6,08	73	2,16	0	0,00	
Бајина Башта	9.148	4.275	46,73	4.873	53,27	3.099	63,60	2.082	42,73	307	6,30	710	14,57	1.773	36,38	1.685	34,58	88	1,81	1	0,02	
Косјерић	3.992	2.719	68,11	1.273	31,89	1.126	88,45	443	34,80	352	27,65	331	26,00	147	11,55	119	9,35	28	2,20	0	0,00	
Нова Варош	8.795	4.999	56,84	3.796	43,16	3.512	92,52	2.437	64,20	769	20,26	306	8,06	283	7,46	242	6,38	41	1,08	1	0,03	
Пожега	13.153	6.417	48,79	6.736	51,21	5.876	87,23	2.639	39,18	1.729	25,67	1.508	22,39	857	12,72	750	11,13	107	1,59	3	0,04	
Прибој	14.920	8.875	59,48	6.045	40,52	3.799	62,85	2.309	38,20	1.002	16,58	488	8,07	2.243	37,11	2.177	36,01	66	1,09	3	0,05	
Пријеполје	13.330	8.680	65,12	4.650	34,88	3.815	82,04	2.930	63,01	478	10,28	407	8,75	832	17,89	710	15,27	122	2,62	3	0,06	
Сјеница	14.060	9.983	71,00	4.077	29,00	3.487	85,53	2.583	63,36	336	8,24	568	13,93	579	14,20	383	9,39	196	4,81	11	0,27	
Ужице	52.646	30.824	58,55	21.822	41,45	18.952	86,85	5.270	24,15	9.889	45,32	3.793	17,38	2.861	13,11	2.522	11,56	339	1,55	9	0,04	
Севојно	7.101	3.407	47,98	3.694	52,02	3.233	87,52	1.730	46,83	1.029	27,86	474	12,83	461	12,48	428	11,59	33	0,89	0	0,00	
Чајетина	3.336	1.380	41,37	1.956	58,63	1.810	92,54	1.181	60,38	402	20,55	227	11,61	144	7,36	126	6,44	18	0,92	2	0,10	
Златибор	2.821	946	33,53	1.875	66,47	1.658	88,43	715	38,13	613	32,69	330	17,60	217	11,57	199	10,61	18	0,96	0	0,00	
Остала насеља	Укупно	Од рођења станује	%	Досељено становништво																		
				Укупно	%	из Републике Србије							из иностранства					Непознато	%			
						укупно	%	из другог насеља општине	исте општине	%	из друге општине истог округа	%	из другог округа	%	Укупно	%	из бивших република СФРЈ			%	из других земаља	%
Златиборски округ	136.484	87.294	63,96	49.190	36,04	43.081	87,58	28.608	58,16	9.287	18,88	5.186	10,54	6.096	12,39	5.282	10,74	814	1,65	13	0,03	
Ариље	12.029	7.328	60,92	4.701	39,08	4.344	92,41	2.447	52,05	835	17,76	1.062	22,59	357	7,59	295	6,28	62	1,32	0	0,00	
Бајина Башта	16.874	10.205	60,48	6.669	39,52	5.299	79,46	3.879	58,16	690	10,35	730	10,95	1.368	20,51	1.243	18,64	125	1,87	2	0,03	
Косјерић	8.098	5.779	71,36	2.319	28,64	2.109	90,94	1.036	44,67	716	30,88	357	15,39	210	9,06	173	7,46	37	1,60	0	0,00	
Нова Варош	7.843	5.435	69,30	2.408	30,70	2.305	95,72	1.590	66,03	529	21,97	186	7,72	102	4,24	85	3,53	17	0,71	1	0,04	
Пожега	16.485	10.075	61,12	6.410	38,88	5.854	91,33	2.806	43,78	1.989	31,03	1.059	16,52	553	8,63	450	7,02	103	1,61	3	0,05	
Прибој	12.213	7.524	61,61	4.689	38,39	3.496	74,56	2.706	57,71	600	12,80	190	4,05	1.193	25,44	1.130	24,10	63	1,34	0	0,00	
Пријеполје	23.729	14.120	59,51	9.609	40,49	8.419	87,62	7.463	77,67	615	6,40	341	3,55	1.189	12,37	1.001	10,42	188	1,96	1	0,01	
Сјеница	12.332	9.565	77,56	2.767	22,44	2.438	88,11	1.782	64,40	162	5,85	494	17,85	327	11,82	253	9,14	74	2,67	2	0,07	
Ужице	18.293	11.543	63,10	6.750	36,90	6.187	91,66	3.770	55,85	1.889	27,99	528	7,82	559	8,28	451	6,68	108	1,60	4	0,06	
Чајетина	8.588	5.720	66,60	2.868	33,40	2.630	91,70	1.129	39,37	1.262	44,00	239	8,33	238	8,30	201	7,01	37	1,29	0	0,00	

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. године у Републици Србији, књига 9 и непубликовани подаци, 2013.

Табела II-20: Старосна структура становништва Златиборског округа, 1991. године

Старост	Сва насеља 1991. године*											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	22.838	1.314	1.781	808	1.488	1.831	2.624	3.780	3.010	5.276	926	6,8
5-9	23.655	1.310	1.880	931	1.638	2.011	2.747	3.731	2.823	5.663	921	7,1
10-14	24.784	1.282	2.005	1.001	1.614	2.100	2.878	3.996	3.126	5.883	899	7,4
15-19	25.326	1.483	2.112	892	1.551	2.073	2.788	4.109	3.545	5.786	987	7,6
20-24	24.793	1.323	1.889	890	1.409	2.055	2.999	4.103	3.296	5.769	1.060	7,4
25-29	24.809	1.419	2.084	904	1.499	2.166	2.993	3.690	2.761	6.220	1.073	7,4
30-34	25.602	1.600	2.145	1.077	1.800	2.471	3.030	3.370	2.188	6.819	1.102	7,7
35-39	27.195	1.764	2.459	1.294	1.759	2.953	2.994	3.178	2.042	7.524	1.228	8,1
40-44	23.118	1.397	2.085	1.035	1.503	2.308	2.558	3.035	1.859	6.321	1.017	6,9
45-49	17.263	980	1.533	776	1.146	1.636	2.047	2.422	1.554	4.393	776	5,2
50-54	21.507	1.322	1.996	975	1.328	2.288	2.285	2.852	1.807	5.546	1.108	6,4
55-59	22.178	1.376	2.243	1.271	1.483	2.588	2.001	2.587	1.744	5.623	1.262	6,6
60-64	19.851	1.407	2.064	1.415	1.384	2.575	1.581	2.007	1.412	4.812	1.194	5,9
65-69	14.169	1.053	1.557	1.009	867	2.043	874	1.356	919	3.434	1.057	4,2
70-74	7.038	547	784	427	477	890	555	826	628	1.400	504	2,1
75-79	4.717	315	472	348	322	655	342	540	447	915	361	1,4
80-84	3.742	253	383	270	301	537	291	451	254	700	302	1,1
85+	1.908	125	178	121	152	231	169	305	147	317	163	0,6
Укупно	334.493	20.270	29.650	15.444	21.721	33.411	35.756	46.338	33.562	82.401	15.940	100,0
Непознато	1.333	65	97	34	91	167	195	187	119	322	56	0,4
Укупно	335.826	20.335	29.747	15.478	21.812	33.578	35.951	46.525	33.681	82.723	15.996	100,0
Просечна старост	36	37	38	40	36	39	33	33	31	35	40	-
Млађи од 20	96.603	5.389	7.778	3.632	6.291	8.015	11.037	15.616	12.504	22.608	3.733	-
%	28,9%	26,6	26,2	23,5	29,0	24,0	30,9	33,7	37,3	27,4	23,4	-
% округ	100,0	5,6	8,1	3,8	6,5	8,3	11,4	16,2	12,9	23,4	3,9	-
Млађи од 40	199.002	11.495	16.355	7.797	12.758	17.660	23.053	29.957	22.791	48.940	8.196	-
%	59,5%	56,7%	55,2%	50,5%	58,7%	52,9%	64,5%	64,6%	67,9%	59,4%	51,4%	-
% округ	100,0	5,8	8,2	3,9	6,4	8,9	11,6	15,1	11,5	24,6	4,1	-
Старији од 60	51.425	3.700	5.438	3.590	3.503	6.931	3.812	5.485	3.807	11.578	3.581	-
%	15,4%	18,3%	18,3%	23,3%	16,1%	20,7%	10,7%	11,8%	11,3%	14,1%	22,5%	-
% округ	100,0	7,2	10,6	7,0	6,8	13,5	7,4	10,7	7,4	22,5	7,0	-
Индекс старења	0,53	0,69	0,70	0,99	0,56	0,86	0,35	0,35	0,30	0,51	0,96	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po насељима i op{tinama, kw. 4, 1993.

* по методологији 1991. г.

Табела II-21: Старосна структура становништва Србије, 1991-2011. године

Старост	Сва насеља											
	1991. године*				2002. године				2011. године			
	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%
0-4	458.154	340.862	117.292	5,9	342.344	249.760	92.584	4,6	328.255	239.528	88.727	4,6
5-9	500.402	369.125	131.277	6,5	394.596	286.762	107.834	5,3	350.154	255.345	94.809	4,9
10-14	528.360	390.499	137.861	6,8	439.830	318.034	121.796	5,9	346.869	252.935	93.934	4,8
15-19	522.624	391.251	131.373	6,8	495.651	357.874	137.777	6,7	401.994	292.162	109.832	5,6
20-24	504.737	377.173	127.564	6,5	512.429	369.988	142.441	6,9	439.741	318.575	121.166	6,1
25-29	507.558	372.499	135.059	6,6	504.566	368.612	135.954	6,8	480.286	347.962	132.324	6,7
30-34	560.086	411.857	148.229	7,3	476.447	347.168	129.279	6,4	496.362	360.593	135.769	6,9
35-39	646.023	480.738	165.285	8,4	486.009	347.775	138.234	6,5	493.934	361.918	132.016	6,9
40-44	599.935	442.676	157.259	7,8	531.828	381.732	150.096	7,1	469.928	342.484	127.444	6,5
45-49	415.779	304.526	111.253	5,4	621.553	451.958	169.595	8,3	483.986	347.949	136.037	6,7
50-54	510.789	375.868	134.921	6,6	571.353	416.864	154.489	7,7	520.344	375.628	144.716	7,2
55-59	552.438	413.464	138.974	7,2	389.185	281.531	107.654	5,2	596.279	437.970	158.309	8,3
60-64	519.548	390.030	129.518	6,7	443.784	323.272	120.512	6,0	528.414	388.226	140.188	7,4
65-69	395.901	296.551	99.350	5,1	460.406	341.157	119.249	6,2	339.444	249.566	89.878	4,7
70-74	189.192	137.629	51.563	2,5	387.284	291.126	96.158	5,2	354.142	261.959	92.183	4,9
75-79	153.132	107.172	45.960	2,0	247.338	186.734	60.604	3,3	298.612	225.481	73.131	4,2
80 +	157.390	116.212	41.178	2,0	145.477	106.303	39.174	2,0	258.118	196.772	61.346	3,6
Укупно	7.722.048	5.718.132	2.003.916	100,0	7.450.080	5.426.650	2.023.430	100,0	7.186.862	5.255.053	1.931.809	100,0
Непознато	100.747	90.774	9973	1,3	47921	39359	8562	0,6	0	0	0	0
Укупно	7.822.795	5.808.906	2.013.889	100,0	7.498.001	5.466.009	2.031.992	100,0	7.186.862	5.255.053	1.931.809	100,0
Просечна старост	38	38	38	-	40	40	40	-	42	42	42	-
Млађи од 20	2.009.540	1.491.737	517.803	-	1.672.421	1.212.430	459.991	-	1.427.272	1.039.970	387.302	-
%	26,0%	26,1%	25,8%	-	22,4%	22,3%	22,7%	-	19,9%	19,8%	20,0%	-
Млађи од 40	4.227.944	3.134.004	1.093.940	-	3.651.872	2.645.973	1.005.899	-	3.337.595	2.429.018	908.577	-
%	54,8%	54,8%	54,6%	-	49,0%	48,8%	49,7%	-	46,4%	46,2%	47,0%	-
Старији од 60	1.415.163	1.047.594	367.569	-	1.684.289	1.248.592	435.697	-	1.778.730	1.322.004	456.726	-
%	18,3%	18,3%	18,3%	-	22,6%	23,0%	21,5%	-	24,7%	25,2%	23,6%	-
Индекс старења	0,70	0,70	0,71	-	1,01	1,03	0,95	-	1,25	1,27	1,18	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, kw. 4, 1993.

* по методологији 1991. г

Табела II-22: Старосна структура становништва Златиборског округа, 2002. године

Старост	Сва насеља 2002. године											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	14.605	988	1.261	528	800	1.372	1385	2.147	1.946	3.538	640	4,7
5-9	17.143	1.063	1.455	622	979	1.667	1689	2.651	1.934	4.371	712	5,5
10-14	20.402	1.271	1.715	752	1.323	1.782	2031	3.157	2.286	5.149	936	6,6
15-19	22.414	1.329	1.951	880	1.549	2.014	2373	3.312	2.313	5.738	955	7,2
20-24	21.804	1.254	1.918	919	1.425	2.045	2316	3.108	2.205	5.741	873	7,0
25-29	20.534	1.380	1.922	767	1.169	2.002	1802	2.855	2.071	5.632	934	6,6
30-34	19.934	1.211	1.802	787	1.131	1.951	1836	2.698	1.812	5.714	992	6,4
35-39	21.383	1.353	2.004	856	1.288	2.008	2180	2.769	1.797	6.020	1.108	6,9
40-44	23.212	1.514	2.141	988	1.591	2.411	2400	2.841	1.707	6.570	1.049	7,5
45-49	26.191	1.739	2.494	1.276	1.742	2.891	2668	2.967	1.696	7.466	1.252	8,4
50-54	22.063	1.362	2.054	994	1.443	2.308	2204	2.809	1.597	6.244	1.048	7,1
55-59	15.918	957	1.559	697	1.085	1.526	1801	2.164	1.323	4.040	766	5,1
60-64	18.183	1.097	1.738	845	1.167	1.957	1789	2.436	1.417	4.709	1.028	5,8
65-69	18.439	1.149	1.962	989	1.262	2.169	1635	2.180	1.352	4.628	1.113	5,9
70-74	15.187	1.071	1.625	1052	1.072	2.011	1097	1.458	1.071	3.716	1.014	4,9
75-79	8.867	658	946	626	540	1.368	538	786	563	2.185	657	2,8
80+	5.062	338	510	317	323	659	413	572	437	1.097	396	1,6
Укупно	311.341	19.734	29.057	1.3895	19.889	32.141	30157	40.910	27.527	82.558	15.473	100,0
Непознато	2.055	50	94	106	93	152	220	278	443	464	155	0,7
Укупно	313.396	19.784	29.151	14.001	19.982	32.293	30.377	41.188	27.970	83.022	15.628	100,0
Просечна старост	39	40	41	43	40	42	39	37	35	39	42	-
Млађи од 20	74.564	4.651	6.382	2.782	4.651	6.835	7478	11.267	8.479	18.796	3.243	-
%	23,9%	23,6%	22,0%	20,0%	23,4%	21,3%	24,8%	27,5%	30,8%	22,8%	21,0%	-
% округ	100,0	6,2	8,6	3,7	6,2	9,2	10,0	15,1	11,4	25,2	4,3	-
Млађи од 40	158.219	9.849	14.028	6.111	9.664	14.841	15612	2.2697	16.364	41.903	7.150	-
%	50,8%	49,9%	48,3%	44,0%	48,6%	46,2%	51,8%	55,5%	59,4%	50,8%	46,2%	-
% округ	100,0	6,2	8,9	3,9	6,1	9,4	9,9	14,3	10,3	26,5	4,5	-
Старији од 60	65.738	4.313	6.781	3.829	4.364	8.164	5.472	7.432	4.840	16.335	4.208	-
%	21,1%	21,9%	23,3%	27,6%	21,9%	25,4%	18,1%	18,2%	17,6%	19,8%	27,2%	-
% округ	100,0	6,6	10,3	5,8	6,6	12,4	8,3	11,3	7,4	24,8	6,4	-
Индекс старења	0,88	0,93	1,06	1,38	0,94	1,19	0,73	0,66	0,57	0,87	1,30	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po насељима i op{tinama, књ. 2, 2003.

Табела II-23: Старосна структура становиштва Златиборског округа, 2011. године

Старост	Сва насеља 2011. године											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	12.691	843	1.073	463	563	1.140	904	1.967	1.766	3.352	620	4,4
5-9	14284	942	1.235	549	735	1.356	1.306	2.004	1.928	3.586	643	5,0
10-14	14.435	1.006	1.240	510	742	1.380	1.339	2.099	1.881	3.599	639	5,0
15-19	16.853	1.108	1.427	612	890	1.710	1.652	2.547	1.817	4.360	730	5,9
20-24	18.691	1.235	1.574	651	1.095	1.680	1.839	2.721	1.948	5.045	903	6,5
25-29	17.578	1.169	1.488	636	957	1.757	1.635	2.463	1.765	4.872	836	6,1
30-34	17.070	1.062	1.540	705	840	1.754	1.481	2.198	1.765	4.902	823	6,0
35-39	18.208	1.321	1.721	707	873	1.851	1.499	2.249	1.783	5.294	910	6,4
40-44	18.871	1.209	1.691	758	979	1.866	1.704	2.463	1.808	5.446	947	6,6
45-49	20.829	1.326	1.970	800	1.184	1.980	2.152	2.636	1.808	5.854	1.119	7,3
50-54	22.193	1.460	2.038	932	1.474	2.354	2.324	2.697	1.603	6.243	1.068	7,7
55-59	24.588	1.656	2.294	1.161	1.611	2.775	2.565	2.714	1.565	6.963	1.284	8,6
60-64	19.913	1.234	1.848	897	1.301	2.108	2.055	2.501	1.442	5.491	1.036	6,9
65-69	13.843	832	1.360	632	952	1.380	1.585	1.824	1.058	3.474	746	4,8
70-74	14.644	920	1.361	690	965	1.591	1.426	1.906	1.070	3.858	857	5,1
75-79	12.075	774	1.229	701	805	1.533	1.043	1.241	803	3.114	832	4,2
80+	9.783	695	933	686	672	1.423	624	829	582	2.587	752	3,4
Укупно	286.549	18.792	26.022	12.090	16.638	29.638	27.133	37.059	26.392	78.040	14.745	100,0
Просечна старост	42	42	44	46	45	44	43	40	37	43	45	-
Млађи од 20	58.263	3.899	4.975	2.134	2.930	5.586	5.201	8.617	7.392	14.897	2.632	-
%	20,3	20,7	19,1	17,7	17,6	18,8	19,2	23,3	28,0	19,1	17,9	-
% округ	100,0	8,5	3,7	5,0	9,6	8,9	14,8	12,7	25,6	4,5	6,7	-
Млађи од 40	129.810	8.686	11.298	4.833	6.695	12.628	11.655	18.248	14.653	35.010	6.104	-
%	45,3%	46,2	43,4	40,0	40,2	42,6	43,0	49,2	55,5	44,9	41,4	-
% округ	100,0	8,7	3,7	5,2	9,7	9,0	14,1	11,3	27,0	4,7	6,7	-
Старији од 60	70.258	4.455	6.731	3.606	4.695	8.035	6.733	8.301	3.657	18.524	4.223	-
%	24,5	23,7	25,9	29,8	28,2	27,1	24,8	22,4	13,9	23,7	28,6	-
% округ	100,0	6,3	9,6	5,1	6,7	11,4	9,6	11,8	5,2	26,4	6,0	-
Индекс старења	1,21	1,14	1,35	1,69	1,60	1,44	1,29	0,96	0,49	1,24	1,60	-

Извор: РЗС, Stanovni{tvo, pol i starost, podaci po naseqima i op{tinama, књ. 2, 2012.

Табела II-24: Старосна структура становништва Златиборског округа у општинским центрима и градским насељима, 1991. године

Старост	Општински центри и градска насеља 1991. године															
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Σ*	Ужице*	Севојно*	Σ**	** Чајетина	** Златибор	%
0-4	12.289	514	678	278	926	775	1.771	1.286	1.489	4.213	3.759	454	359	229	130	7,8
5-9	12.956	501	744	318	1.013	945	1.883	1.271	1.330	4.555	4.009	546	396	249	147	8,2
10-14	13.020	418	748	361	975	1.015	1.914	1.358	1.317	4.553	4.009	544	361	215	146	8,3
15-19	12.169	527	675	235	793	899	1.694	1.370	1.303	4.357	3.892	465	316	197	119	7,7
20-24	11.702	464	553	222	652	797	1.778	1.315	1.255	4.364	3.934	430	302	194	108	7,4
25-29	12.782	498	706	273	787	894	1.922	1.266	1.270	4.834	4.386	448	332	210	122	8,1
30-34	14.199	573	789	368	1.086	1.103	2.114	1.187	1.220	5.325	4.699	626	434	260	174	9,0
35-39	15.063	609	929	440	1.076	1.288	2.076	1.218	1.197	5.770	5.071	699	460	282	178	9,6
40-44	12.999	541	769	336	898	1.082	1.796	1.247	1.016	4.951	4.427	524	363	213	150	8,3
45-49	8.564	321	433	193	569	667	1.278	970	660	3.263	2.948	315	210	123	87	5,4
50-54	9.702	307	444	192	534	791	1.426	1.109	706	3.978	3.580	398	215	136	79	6,2
55-59	8.354	267	351	194	449	773	1.056	796	580	3.705	3.315	390	183	106	77	5,3
60-64	6.096	198	317	183	273	636	671	480	417	2.780	2.453	327	141	71	70	3,9
65-69	3.820	154	199	105	160	418	321	311	267	1.789	1.615	174	96	47	49	2,4
70-74	1.589	73	92	45	76	145	141	170	183	623	568	55	41	18	23	1,0
75-79	1.035	43	73	17	59	111	86	108	111	397	355	42	30	21	9	0,7
80 +	1.023	40	44	26	58	135	91	104	85	418	377	41	22	17	8	0,7
Укупно	157.362	6.048	8.544	3.786	10.384	12.474	22.018	15.566	14.406	59.875	53.397	6.478	4.261	2.585	1.676	100,0
Непознато	633	26	11	8	40	78	119	68	39	233	210	23	11	3	8	0,4
Укупно	157.995	6.074	8.555	3.794	10.424	12.552	22.137	15.634	14.445	60.108	53.607	6.501	4.272	2.588	1.684	100,0
Просечна старост	32	31	31	32	30	34	31	31	29	33	33	33	31	30	32	-
Млађи од 20	50.434	1.960	2845	1.192	3.707	3.634	7.262	5.285	5.439	17.678	15.669	2.009	1.432	890	542	-
%	32,0	32,4	33,3	31,5	35,7	29,1	33,0	34,0	37,8	29,5	29,3	31,0	33,6	34,4	32,3	-
% округ	100,0	3,9	5,6	2,4	7,4	7,2	14,4	10,5	10,8	35,1	29,3	31,0	2,8	34,4	32,3	-
Млађи од 40	104.180	4.104	5822	2.495	7.308	7.716	15.152	10.271	10.381	37.971	33.759	4212	2.960	1836	1124	-
%	66,2	67,9	68,1	65,9	70,4	61,9	68,8	66,0	72,1	63,4	63,2	65,0	69,5	71,0	67,1	-
% округ	100,0	3,9	5,6	2,4	7,0	7,4	14,5	9,9	10,0	36,4	63,2	65,0	2,8	71,0	67,1	-
Старији од 60	13.563	508	725	376	626	1.445	1.310	1.173	1.063	6.007	5.368	639	330	171	159	-
%	8,6	8,4	8,5	9,9	6,0	11,6	5,9	7,5	7,4	10,0	10,1	9,9	7,7	6,6	9,5	-
% округ	100,0	3,7	5,3	2,8	4,6	10,7	9,7	8,6	7,8	44,3	10,1	9,9	2,4	6,6	9,5	-
Индекс старења	0,27	0,26	0,25	0,32	0,17	0,40	0,18	0,22	0,20	0,34	0,34	0,32	0,23	0,19	0,29	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po насељима i општинама, kw. 4, 1993.
* по методологији 1991. г

Табела II-25: Старосна структура становништва Златиборског округа у у општинским центрима и градским насељима, 2002. године

Старост	Општински центри и градска насеља, 2002. године															
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Σ*	Ужице*	Севојно*	Σ**	** Чајетина	** Златибор	%
0-4	7.756	405	466	197	459	612	902	784	870	2.771	2.455	316	290	191	99	4,9
5-9	9.333	395	530	224	575	710	1.185	973	932	3.490	3.143	347	319	199	120	5,9
10-14	11.462	507	657	271	834	799	1.416	1.179	1.197	4.144	3.629	515	458	266	192	7,2
15-19	12.680	556	762	333	968	975	1.658	1.181	1.158	4.652	4.052	600	437	267	170	8,0
20-24	12.353	484	776	352	874	1.046	1.618	1.208	1.053	4.524	3.950	574	418	248	170	7,8
25-29	11.290	539	772	257	692	961	1.176	1.144	937	4.411	3.903	508	401	237	164	7,1
30-34	10.824	467	635	273	614	873	1.208	1.030	815	4.516	4.048	468	393	244	149	6,8
35-39	11.802	524	739	301	728	893	1.429	1.026	938	4.754	4.252	502	470	276	194	7,4
40-44	13.218	596	779	351	961	1.118	1.686	1.096	992	5.173	4.485	688	466	267	199	8,3
45-49	14.510	589	938	442	1.039	1.304	1.857	1.156	1.026	5.648	4.908	740	511	271	240	9,1
50-54	12.202	519	782	326	866	1.035	1.480	1.131	870	4.774	4.167	607	419	232	187	7,7
55-59	7.851	336	465	175	512	642	1.124	830	589	2.942	2.629	313	236	124	112	4,9
60-64	7.951	259	423	173	443	644	1.046	926	568	3.259	2.897	362	210	120	90	5,0
65-69	7.000	221	331	158	366	648	879	656	474	3.063	2.678	385	204	98	106	4,4
70-74	4.657	178	247	148	209	496	471	346	352	2.073	1.777	296	137	75	62	2,9
75-79	2.548	99	138	79	107	273	233	193	176	1.179	1.039	140	71	22	49	1,6
80 +	1.258	58	86	43	50	113	128	115	131	496	447	49	38	15	23	0,8
Укупно	158.695	6732	9.526	4.103	10.297	13.142	19.496	14.974	13.078	61.869	54.459	7.410	5.478	3.152	2.326	100,0
Непознато	673	12	17	13	38	64	68	57	83	293	258	35	28	10*	18	0,4
Укупно	159.368	6.744	9.543	4.116	10.335	13.206	19.564	15.031	13.161	62.162	54.717	7.445	5.506	3.162	2.344	100,0
Просечна старост	39	35	36	37	35	38	36	36	34	37	37	38	35	34	37	-
Млађи од 20	41.231	1863	2.415	1.025	2.836	3.096	5.161	4.117	4.157	15.057	13.279	1.778	1.504	923	581	-
%	25,9%	27,6%	25,3%	24,9%	27,4%	23,4%	26,4%	27,4%	31,6%	24,2%	24,4%	24,0%	27,3%	29,3%	25,0%	-
% округ	100,0	4,5	5,9	2,5	6,9	7,5	12,5	10,0	10,1	36,5	24,4	24,0	3,6	29,3	25,0	-
Млађи од 40	87.500	3877	5.337	2.208	5.744	6.869	10.592	8.525	7900	33.262	29.432	3.830	3.186	1.928	1.258	-
%	54,9%	57,5%	55,9%	53,6%	55,6%	52,0%	54,1%	56,7%	60,0%	53,5%	54,0%	51,7%	57,9%	61,2%	54,1%	-
% округ	100,0	4,4	6,1	2,5	6,6	7,9	12,1	9,7	9,0	38,0	54,0	51,7	3,6	61,2	54,1	-
Старији од 60	23.414	815	1.225	601	1.175	2.174	2.757	2.236	1.701	10.070	8.838	1.232	660	330	330	-
%	14,7%	12,1%	12,8%	14,6%	11,4%	16,5%	14,1%	14,9%	12,9%	16,2%	16,2%	16,6%	12,0%	10,5%	14,2%	-
% округ	100,0	3,5	5,2	2,6	5,0	9,3	11,8	9,5	7,3	43,0	16,2	16,6	2,8	10,5	14,2	-
Индекс старења	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,7	0,5	0,5	0,4	0,7	0,67	0,69	0,4	0,36	0,57	-

Извор: РЗС, Stanovništvo, pol i starost, podaci po насељима i општинама, књ. 2, 2003.

Табела II-27: Старосна структура становништва Србије у градовима и градским насељима –
нодалним центрима, 1991-2011. године

Старост	Градови и градска насеља											
	1991. године*				2002. године				2011. године			
	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%
0-4	249.821	186.185	63.636	6,0	192.300	140.149	52.151	4,6	205.228	150.567	54.661	4,8
5-9	286.684	212.675	74.009	6,9	219.265	160.122	59.143	5,2	210.455	153.991	56.464	4,9
10-14	304.996	224.001	80.995	7,3	247.683	180.919	66.764	5,9	203.937	149.610	54.327	4,8
15-19	289.497	214.455	75.042	7,0	290.631	212.563	78.068	6,9	235.903	172.968	62.935	5,5
20-24	274.767	204.086	70.681	6,6	310.054	225.224	84.830	7,4	265.548	194.271	71.277	6,2
25-29	284.379	209.784	74.595	6,8	301.508	220.464	81.044	7,2	308.162	225.621	82.541	7,2
30-34	321.975	237.920	84.055	7,7	279.142	204.495	74.647	6,6	323.991	236.455	87.536	7,6
35-39	379.443	282.198	97.245	9,1	282.999	205.192	77.807	6,7	311.081	228.785	82.296	7,3
40-44	359.401	265.056	94.345	8,6	312.938	227.475	85.463	7,4	285.240	209.598	75.642	6,7
45-49	235.480	170.517	64.963	5,7	368.993	269.981	99.012	8,8	288.789	210.312	78.477	6,8
50-54	277.984	201.681	76.303	6,7	345.950	253.777	92.173	8,2	308.230	224.699	83.531	7,2
55-59	277.437	202.338	75.099	6,7	222.765	160.003	62.762	5,3	349.498	256.648	92.850	8,2
60-64	239.344	173.008	66.336	5,8	238.486	171.080	67.406	5,7	310.804	227.661	83.143	7,3
65-69	177.694	127.405	50.289	4,3	231.774	167.365	64.409	5,5	189.052	136.455	52.597	4,4
70-74	782.86	531.80	25.106	1,9	177.373	127.723	49.650	4,2	191.716	138.828	52.888	4,5
75-79	64.293	415.14	22.779	1,5	114.972	83.230	31.742	2,7	154.304	113.016	41.288	3,6
80 +	60.147	397.41	20.406	1,4	659.80	45.318	20.662	1,6	129.934	95.656	34.278	3,0
Укупно	4.161.628	3.045.744	1.115.884	100,0	4.202.813	3.055.080	1.147.733	100,0	4.271.872	3.125.141	1.146.731	100,0
Непознато	71.661	65.951	5.710	1,7	2.3083	18521	4562	0,5	0	0	0	0
Укупно	4.233.289	3.111.695	1.121.594	100,0	4.225.896	3.073.601	1.152.295	100,0	4.271.872	3.125.141	1.146.731	100,0
Просечна старост	36	36	37	-	39	39	40	-	41	41	41	-
Млађи од 20	1.130.998	837.316	293.682	-	949.879	693.753	256.126	-	855.523	627.136	228.387	-
%	27,2%	27,5%	26,3%	-	22,6%	22,7%	22,3%	-	20,0%	20,1%	19,9%	-
Млађи од 40	2.391.562	1.771.304	620.258	-	2.123.582	1.549.128	574.454	-	2.064.305	151.2268	552.037	-
%	57,5%	58,2%	55,6%	-	50,5%	50,7%	50,1%	-	48,3%	48,4%	48,1%	-
Старији од 60	619.764	434.848	184.916	-	828.585	594.716	233.869	-	975.810	711.616	264.194	-
%	14,9%	14,3%	16,6%	-	19,7%	19,5%	20,4%	-	22,8%	22,8%	23,0%	-
Индекс старења	0,55	0,52	0,63	-	0,87	0,86	0,91	-	1,14	1,13	1,16	-

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 4, 1993., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2003., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2012. РЗС, Београд

* по методологији 1991. г

Табела II-28: Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 1991. године

Старост	Остала насеља 1991. године											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	10.549	800	1.103	530	562	1.056	853	2.494	1.521	1.063	567	6,0
5-9	10.699	809	1.136	613	625	1.066	864	2.460	1.493	1.108	525	6,0
10-14	11.764	864	1.257	640	639	1.085	964	2.638	1.809	1.330	538	6,6
15-19	13.157	956	1.437	657	758	1.174	1094	2.739	2.242	1.429	671	7,4
20-24	13.091	859	1.336	668	757	1.258	1221	2.788	2.041	1.405	758	7,4
25-29	12.027	921	1.378	631	712	1.272	1071	2.424	1.491	1.386	741	6,8
30-34	11.403	1.027	1.356	709	714	1.368	916	2.183	968	1.494	668	6,4
35-39	12.132	1.155	1.530	854	683	1.665	918	1.960	845	1.754	768	6,8
40-44	10.119	856	1.316	699	605	1.226	762	1.788	843	1.370	654	5,7
45-49	8.699	659	1.100	583	577	969	769	1.452	894	1.130	566	4,9
50-54	11.805	1.015	1.552	783	794	1.497	859	1.743	1.101	1.568	893	6,7
55-59	13.824	1.109	1.892	1.077	1.034	1.815	945	1.791	1.164	1.918	1.079	7,8
60-64	13.755	1.209	1.747	1.232	1.111	1.939	910	1.527	995	2.032	1.053	7,8
65-69	10.349	899	1.358	904	707	1.625	553	1.045	652	1.645	961	5,8
70-74	5.449	474	692	382	401	745	414	656	445	777	463	3,1
75-79	3.682	272	399	331	263	544	256	432	336	518	331	2,1
80 и више	4.627	338	517	365	395	633	369	652	316	599	443	2,6
Укупно	177.131	14.222	21.106	11.658	11.337	20.937	13738	30.772	19.156	22.526	11.679	100,0
Непознато	700	39	86	26	51	89	76	119	80	89	45	0,4
Укупно	177.831	14.261	21.192	11.684	11.388	21.026	13.814	30.891	19.236	22.615	11.724	100,0
Просечна старост	38	39	40	42	41	42	37	33	32	41	43	-
Млађи од 20	46.169	3.429	4.933	2.440	2.584	4.381	3775	10.331	7.065	4.930	2.301	-
%	26,1	24,1	23,4	20,9	22,8	20,9	27,5	33,6	36,9	21,9	19,7	-
% округ	100,0	7,4	10,7	5,3	5,6	9,5	8,2	22,4	15,3	10,7	5,0	-
Млађи од 40	94.822	7.391	10.533	5.302	5.450	9.944	7901	19.686	12.410	10.969	5.236	-
%	53,5	52,0	49,9	45,5	48,1	47,5	57,5	64,0	64,8	48,7	44,8	-
% округ	100,0	7,8	11,1	5,6	5,7	10,5	8,3	20,8	13,1	11,6	5,5	-
Старији од 60	37.862	3.192	4.713	3.214	2.877	5.486	2502	4.312	2.744	5.571	3.251	-
%	21,4	22,4	22,3	27,6	25,4	26,2	18,2	14,0	14,3	24,7	27,8	-
% округ	100,0	8,4	12,4	8,5	7,6	14,5	6,6	11,4	7,2	14,7	8,6	-
Индекс старења	0,82	0,93	0,96	1,32	1,11	1,25	0,66	0,42	0,39	1,13	1,41	-

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 4, 1993., РЗС, Београд

* по методологији 1991. г

Табела II-29: Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 2002. године

Старост	Остала насеља 2002. године											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	6.849	583	795	331	341	760	483	1.363	1.076	767	350	4,5
5-9	7.810	668	925	398	404	957	504	1.678	1.002	8.81	393	5,1
10-14	8.940	764	1.058	481	489	983	615	1.978	1.089	1.005	478	5,9
15-19	9.734	773	1.189	547	581	1.039	715	2.131	1.155	1.086	518	6,4
20-24	9.451	770	1.142	567	551	999	698	1.900	1.152	1.217	455	6,2
25-29	9.244	841	1.150	510	477	1.041	626	1.711	1.134	1.221	533	6,1
30-34	9.110	744	1.167	514	517	1.078	628	1.668	997	1.198	599	6,0
35-39	9.581	829	1.265	555	560	1.115	751	1.743	859	1.266	638	6,3
40-44	9.994	918	1.362	637	630	1.293	714	1.745	715	1.397	583	6,5
45-49	11.681	1.150	1.556	834	703	1.587	811	1.811	670	1.818	741	7,7
50-54	9.861	843	1.272	668	577	1.273	724	1.678	727	1.470	629	6,5
55-59	8.067	621	1.094	522	573	884	677	1.334	734	1.098	530	5,3
60-64	10.232	838	1.315	672	724	1.313	743	1.510	849	1.450	818	6,7
65-69	11.439	928	1.631	831	896	1.521	756	1.524	878	1.565	909	7,5
70-74	10.530	893	1.378	904	863	1.515	626	1.112	719	1.643	877	6,9
75-79	6.319	559	808	547	433	1.095	305	593	387	1.006	586	4,1
80 и више	3.804	280	424	274	273	546	285	457	306	601	358	2,5
Укупно	152.646	13.002	19.531	9.792	9.592	18.999	10.661	25.936	14.449	20.689	9.995	100,0
Непознато	1.382	38	77	93	55	88	152	221	360	171	127	0,9
Укупно	154.028	13.040	19.608	9.885	9.647	19.087	10.813	26.157	14.809	20.860	10.122	100,0
Просечна старост	42	42	43	45	45	44	42	38	37	44	46	-
Млађи од 20	33.333	2.788	3.967	1.757	1.815	3.739	2.317	7.150	4.322	3.739	1.739	-
%	21,8	21,4	20,3	17,9	18,9	19,7	21,7	27,6	29,9	18,1	17,4	-
% округ	100,0	8,4	11,9	5,2	5,4	11,2	7,0	21,5	13,0	11,2	5,2	-
Млађи од 40	70.719	5.972	8.691	3.903	3.920	7.972	5.020	14.172	8.464	8.641	3.964	-
%	46,3	45,9	44,5	39,9	40,9	42,0	47,1	54,6	58,6	41,8	39,7	-
% округ	100,0	8,4	12,3	5,5	5,5	11,3	7,1	20,0	12,0	12,2	5,6	-
Старији од 60	42.324	3.498	5.556	3.228	3.189	5.990	2.715	5.196	3.139	6.265	3.548	-
%	27,7	26,9	28,4	33,0	33,2	31,5	25,5	20,0	21,7	30,3	35,5	-
% округ	100,0	8,3	13,1	7,6	7,5	14,2	6,4	12,3	7,4	14,8	8,4	-
Индекс старења	1,27	1,25	1,40	1,84	1,76	1,60	1,17	0,73	0,73	1,68	2,04	-

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2003., РЗС, Београд

Табела II-30: Старосна структура становништва Златиборског округа у осталим насељима, 2011. године

Старост	Остала насеља 2011.											
	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Чајетина	%
0-4	5.791	538	641	281	216	547	406	1341	824	687	310	4,2
5-9	6.355	552	733	312	283	651	558	1328	924	729	285	4,7
10-14	6.478	606	753	292	297	718	581	1335	908	680	308	4,7
15-19	7.591	683	862	381	367	957	702	1586	841	838	374	5,6
20-24	8.179	736	963	390	415	894	779	1806	805	954	437	6,0
25-29	7.512	690	913	392	342	846	708	1618	730	859	414	5,5
30-34	7.265	651	897	402	312	831	603	1383	815	998	373	5,3
35-39	7.810	770	1016	427	351	898	645	1354	850	1022	477	5,7
40-44	8.460	727	1070	477	424	985	754	1516	896	1088	523	6,2
45-49	9425	801	1286	521	537	1082	955	1692	752	1191	608	6,9
50-54	10217	912	1328	610	646	1283	1049	1717	642	1435	595	7,5
55-59	11832	1130	1455	778	741	1571	1171	1741	623	1839	783	8,7
60-64	9613	785	1177	628	592	1201	932	1556	647	1463	632	7,0
65-69	7510	557	969	485	554	843	778	1135	596	1066	527	5,5
70-74	8435	709	1041	559	649	1073	689	1166	618	1274	657	6,2
75-79	7446	609	991	591	570	1063	522	854	496	1100	650	5,5
80-84	4587	417	556	411	402	674	278	425	256	746	422	3,4
85+	1978	156	223	161	145	368	103	176	109	324	213	1,4
Укупно	136.484	12.029	16.874	8.098	7.843	16.485	12.213	23.729	12.332	18.293	8.588	100,0
Просечна старост	44	44	45	48	49	47	44	40	38	47	49	-
Млађи од 20	26.215	2379	2989	1266	1163	2873	2247	5590	3497	2934	1277	-
	19,2	19,8	17,7	15,6	14,8	17,4	18,4	23,6	28,4	16,0	14,9	-
% округ	100,0	9,1	11,4	4,8	4,4	11,0	8,6	21,3	13,3	11,2	4,9	-
Млађи од 40	56.981	5226	6778	2877	2583	6342	4982	11751	6697	6767	2978	-
	41,7	43,4	40,2	35,5	32,9	38,5	40,8	49,5	54,3	37,0	34,7	-
% округ	100,0	9,2	11,9	5,0	4,5	11,1	8,7	20,6	11,8	11,9	5,2	-
Старији од 60	39.569	3233	4957	2835	2912	5222	3302	5312	2722	5973	3101	-
	29,0	26,9	29,4	35,0	37,1	31,7	27,0	22,4	22,1	32,7	36,1	-
% округ	100,0	8,2	12,5	7,2	7,4	13,2	8,3	13,4	6,9	15,1	7,8	-
Индекс старења	1,51	1,36	1,66	2,24	2,50	1,82	1,47	0,95	0,78	2,04	2,43	-

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2012., РЗС, Београд

Табела II-31: Старосна структура становништва Србије у осталим насељима, 1991-2011. године

Старост	Остала насеља											
	1991.године*				2002. године				2011. године			
	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%	Република Србија	Централна Србија	Војводина	%
0-4	208.333	154.677	53.656	5,9	150.044	109.611	40.433	4,6	123.027	88.961	34.066	4,2
5-9	213.718	156.450	57.268	6,0	175.331	126.640	48.691	5,4	139.699	101.354	38.345	4,8
10-14	223.364	166.498	56.866	6,3	192.147	137.115	55.032	5,9	142.932	103.325	39.607	4,9
15-19	233.127	176.796	56.331	6,5	205.020	145.311	59.709	6,3	166.091	119.194	46.897	5,7
20-24	229.970	173.087	56.883	6,5	202.375	144.764	57.611	6,2	174.193	124.304	49.889	6,0
25-29	223.179	162.715	60.464	6,3	203.058	148.148	54.910	6,3	172.124	122.341	49.783	5,9
30-34	238.111	173.937	64.174	6,7	197.305	142.673	54.632	6,1	172.371	124.138	48.233	5,9
35-39	266.580	198.540	68.040	7,5	203.010	142.583	60.427	6,3	182.853	133.133	49.720	6,3
40-44	240.534	177.620	62.914	6,8	218.890	154.257	64.633	6,7	184.688	132.886	51.802	6,3
45-49	180.299	134.009	46.290	5,1	252.560	181.977	70.583	7,8	195.197	137.637	57.560	6,7
50-54	232.805	174.187	58.618	6,5	225.403	163.087	62.316	6,9	212.114	150.929	61.185	7,3
55-59	275.001	211.126	63.875	7,7	166.420	121.528	44.892	5,1	246.781	181.322	65.459	8,5
60-64	280.204	217.022	63.182	7,9	205.298	152.192	53.106	6,3	217.610	160.565	57.045	7,5
65-69	218.207	169.146	49.061	6,1	228.632	173.792	54.840	7,0	150.392	113.111	37.281	5,2
70-74	110.906	84.449	26.457	3,1	209.911	163.403	46.508	6,5	162.426	123.131	39.295	5,6
75-79	88.839	65.658	23.181	2,5	132.366	103.504	28.862	4,1	144.308	112.465	31.843	5,0
80 +	97.244	76.472	20.772	2,7	79.497	60.985	18.512	2,4	128.184	101.116	27.068	4,4
Укупно	3.560.421	2.672.389	888.032	100,0	3.247.267	2.371.570	875.697	100,0	2.914.990	2.129.912	785.078	100,0
Непознато	29.085	24.822	4.263	0,8	24.838	20.838	4.000	0,8	-	-	-	-
Укупно	3.589.506	2.697.211	892.295	100,0	3.272.105	2.392.408	879.697	100,0	2.914.990	2.129.912	785.078	100,0
Просечна старост	39	40	38	-	42	42	40	-	44	45	42	-
Млађи од 20	878.542	654.421	224.121	-	722.542	518.677	203.865	-	571.749	65.196	158.915	-
	24,7	24,5	25,2	-	22,3	21,9	23,3	-	19,6	3,1	20,2	-
Млађи од 40	1.836.382	1.362.700	473.682	-	1.528.290	1.096.845	431.445	-	1.273.290	150.735	356.540	-
	51,6	51,0	53,3	-	47,1	46,2	49,3	-	43,7	7,1	45,4	-
Старији од 60	795.400	612.747	182.653	-	855.704	653.876	201.828	-	802.920	73.553	192.532	-
	22,3	22,9	20,6	-	26,4	27,6	23,0	-	27,5	3,5	24,5	-
Индекс старења	0,91	0,94	0,81	-	1,18	1,26	0,99	-	1,40	1,13	1,21	-

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 4, 1993., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2003., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2012. РЗС, Београд

* по методологији 1991. г

Табела П-32: Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета (сва насеља), 1991-2011. године

Област (сва насеља)	Године пописа																	
	1991.*						2002.						2011.					
	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена
Република Србија	7.822.795	3.841.717	49,1	3.981.078	50,9	965	7.498.001	3.645.930	48,6	3.852.071	51,4	947	7.186.862	3.499.176	48,7	3.687.686	51,3	949
Централна Србија	5.808.906	2.860.986	49,3	2.947.920	50,7	971	5.466.009	2.660.988	48,7	2.805.021	51,3	949	5.255.053	2.559.559	48,7	2.695.494	51,3	950
Војводина	2.013.889	980.731	48,7	1.033.158	51,3	949	2.031.992	984.942	48,5	1.047.050	51,5	941	1.931.809	939.617	48,6	992.192	51,4	947
Златиборски округ	335.826	167.264	49,8	168.562	50,2	992	313.396	154.882	49,4	158.514	50,6	977	286.549	141.662	49,4	144.887	50,6	978
Ариље	20.335	10.088	49,6	10.247	50,4	985	19.784	9.779	49,4	10.005	50,6	977	18.792	9.316	49,6	9.476	50,4	983
Бајина Башта	29.747	14.871	50,0	14.876	50,0	1.000	29.151	14.567	50,0	14.584	50,0	999	26.022	12.990	49,9	13.032	50,1	997
Косјерић	15.478	7.656	49,5	7.822	50,5	979	14.001	6.880	49,1	7.121	50,9	966	12.090	6.010	49,7	6.080	50,3	989
Нова Варош	21.812	10.775	49,4	11.037	50,6	976	19.982	9.937	49,7	10.045	50,3	989	16.638	8.274	49,7	8.364	50,3	989
Пожега	33.578	16.581	49,4	16.997	50,6	976	32.293	15.850	49,1	16.443	50,9	964	29.638	14.509	49,0	15.129	51,0	959
Прибој	35.951	18.019	50,1	17.932	49,9	1.005	30.377	15.062	49,6	15.315	50,4	984	27.133	13.410	49,4	13.723	50,6	977
Пријеполје	46.525	23.297	50,1	23.228	49,9	1.003	41.188	20.416	49,6	20.772	50,4	983	37.059	18.551	50,1	18.508	49,9	1.002
Сјеница	33.681	17.163	51,0	16.518	49,0	1.039	27.970	13.975	50,0	13.995	50,0	999	26.392	13.434	50,9	12.958	49,1	1.037
Ужице	82.723	40.845	49,4	41.878	50,6	975	83.022	40.660	49,0	42.362	51,0	960	78.040	37.874	48,5	40.166	51,5	943
Чајетина	15.996	7.969	49,8	8.027	50,2	993	15.628	7.756	49,6	7.872	50,4	985	14.745	7.294	49,5	7.451	50,5	979

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 4, 1993., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2003., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2,

2012. РЗС, Београд

* по методологији 1991. г

Табела II-34: Учешће мушке и женске популације и стопа маскулинитета (остала насеља), 1991-2011. године

Област (остала насеља)	Године пописа																	
	1991.*						2002.						2011.					
	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена	Укупно	Мушко	%	Женско	%	Број мушкараца на 1.000 жена
Република Србија	3.589.506	1.791.791	49,9	1.797.715	50,1	997	3.272.105	1.625.579	49,7	1.646.526	50,3	987	2.914.990	1.460.071	50,1	1.454.919	49,9	1.004
Централна Србија	2.697.211	1.350.977	50,1	1.346.234	49,9	1.004	2.392.408	1.191.465	49,8	1.200.943	50,2	992	2.129.912	1.069.096	50,2	1.060.816	49,8	1.008
Војводина	892.295	440.814	49,4	451.481	50,6	976	879.697	434.114	49,3	445.583	50,7	974	785.078	390.975	49,8	394.103	50,2	992
Златиборски округ	177.831	89.323	50,2	88.508	49,8	1.009	154.028	77.041	50,0	76.987	50,0	1.001	136.484	68.892	50,5	67.592	49,5	1.019
Ариље	14.261	7.152	50,2	7.109	49,8	1.006	13.040	6.508	49,9	6.532	50,1	996	12.029	6.026	50,1	6.003	49,9	1.004
Бајина Башта	21.192	10.661	50,3	10.531	49,7	1.012	19.608	9.853	50,2	9.755	49,8	1.010	16.874	8.513	50,5	8.361	49,5	1.018
Косјерић	11.684	5.775	49,4	5.909	50,6	977	9.885	4.896	49,5	4.989	50,5	981	8.098	4.049	50,0	4.049	50,0	1.000
Нова Варош	11.388	5.687	49,9	5.701	50,1	998	9.647	4.884	50,6	4.763	49,4	1.025	7.843	3.963	50,5	3.880	49,5	1.021
Пожега	21.026	10.405	49,5	10.621	50,5	980	19.087	9.409	49,3	9.678	50,7	972	16.485	8.190	49,7	8.295	50,3	987
Прибој	13.814	6.854	49,6	6.960	50,4	985	10.813	5.377	49,7	5.436	50,3	989	12.213	6.121	50,1	6.092	49,9	1.005
Пријеполје	30.891	15.653	50,7	15.238	49,3	1.027	26.157	13.074	50,0	13.083	50,0	999	23.729	12.037	50,7	11.692	49,3	1.030
Сјеница	19.236	9.939	51,7	9.297	48,3	1.069	14.809	7.529	50,8	7.280	49,2	1.034	12.332	6.449	52,3	5.883	47,7	1.096
Ужице	22.615	11.342	50,2	11.273	49,8	1.006	20.860	10.431	50,0	10.429	50,0	1.000	18.293	9.201	50,3	9.092	49,7	1.012
Чајетина	11.724	5.855	49,9	5.869	50,1	998	10.122	5.080	50,2	5.042	49,8	1.008	8.588	4.343	50,6	4.245	49,4	1.023

Извор: Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 4, 1993., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2003., Становништво, пол и старост, подаци по насељима, и општинама књ. 2, 2012. РЗС, Београд

* по методологији 1991. г

Табела II-36: Становништво према економској активности, 1991. године

Територија	Укупно становништво	Активно становништво						Неактивно становништво				Pa	Pez
		Активно	% у укупном ст.	Запослено	% у ак.	Незапослено	% у ак.	Лица са личним приходом	% у укупном	Изддржавано	% у укупном		
Република Србија	7.822.795	3.603.506	46,1	3.255.710	41,6	347.796	4,4	1.026.067	13,1	3.193.222	40,8	46	117
Република Србија (градови и градска насеља)	4.233.289	1.870.876	44,2	1.662.276	88,9	208.600	11,1	698.046	16,5	1.664.367	39,3	44	126
Република Србија (остала насеља)	3.589.506	1.732.630	48,3	1.593.434	92,0	139.196	8,0	328.021	9,1	1.528.855	42,6	48	107
Централна Србија	5.808.906	2.731.802	47,0	2.481.258	90,8	250.544	9,2	702.811	12,1	2.374.293	40,9	47	113
Централна Србија (градови и градска насеља)	3.111.695	1.376.795	44,2	1.222.615	88,8	154.180	11,2	492.946	15,8	1.241.954	39,9	44	126
Централна Србија (остала насеља)	2.697.211	1.355.007	50,2	1.258.643	92,9	96.364	7,1	209.865	7,8	1.132.339	42,0	50	99
Војводина	2.013.889	871.704	43,3	774.452	88,8	97.252	11,2	323.256	16,1	818.929	40,7	43	131
Војводина (градови и градска насеља)	1.121.594	494.081	44,1	439.661	89,0	54.420	11,0	205.100	18,3	422.413	37,7	44	127
Војводина (остала насеља)	892.295	377.623	42,3	334.791	88,7	42.832	11,3	118.156	13,2	396.516	44,4	42	136
Златиборски округ	335.826	167.366	49,8	149.860	89,5	17.506	10,5	32.629	9,7	135.831	40,4	50	101
Златиборски округ (град и градска насеља)	157.995	73.376	46,4	64.403	87,8	8.973	12,2	18.292	11,6	66.327	42,0	46	115
Златиборски округ (остала насеља)	177.831	93.990	52,9	85.457	90,9	8.533	9,1	14.337	8,1	69.504	39,1	53	89
Општина Ариље	20.335	11.671	57,4	10.928	93,6	743	6,4	1.447	7,1	7.217	35,5	57	74
Ариље, г.н.	6.074	3.050	50,2	2.765	90,7	285	9,3	687	11,3	2.337	38,5	50	99
Остала насеља	14.261	8.621	60,5	8.163	94,7	458	5,3	760	5,3	4.880	34,2	60	65
Општина Бајина Башта	29.747	16.390	55,1	15.308	93,4	1.082	6,6	1.589	5,3	11.768	39,6	55	81
Бајина Башта, г.н.	8.555	4.112	48,1	3.725	90,6	387	9,4	829	9,7	3.614	42,2	48	108
Остала насеља	21.192	12.278	57,9	11.583	94,3	695	5,7	760	3,6	8.154	38,5	58	73
Општина Косјерић	15.478	8.919	57,6	8.630	96,8	289	3,2	1.085	7,0	5.474	35,4	58	74
Косјерић, г.н.	3.794	1.790	47,2	1.716	95,9	74	4,1	372	9,8	1.632	43,0	47	112
Остала насеља	11.684	7.129	61,0	6.914	97,0	215	3,0	713	6,1	3.842	32,9	61	64
Општина Нова Варош	21.812	11.704	53,7	10.688	91,3	1.016	8,7	2.375	10,9	7.733	35,5	54	86
Нова Варош, г.н.	10.424	4.966	47,6	4.492	90,5	474	9,5	1.057	10,1	4.401	42,2	48	110
Остала насеља	11.388	6.738	59,2	6.196	92,0	542	8,0	1.318	11,6	3.332	29,3	59	69
Општина Пожега	33.578	16.424	48,9	15.254	92,9	1.170	7,1	3.696	11,0	13.458	40,1	49	104
Пожега, г.н.	12.552	5.700	45,4	5.183	90,9	517	9,1	1.765	14,1	5.087	40,5	45	120
Остала насеља	21.026	10.724	51,0	10.071	93,9	653	6,1	1.931	9,2	8.371	39,8	51	96
Општина Прибој	35.951	16.541	46,0	13.717	82,9	2.824	17,1	2.844	7,9	16.566	46,1	46	117
Прибој, г.н.	22.137	10.193	46,0	8.562	84,0	1.631	16,0	1.795	8,1	10.149	45,8	46	117
Остала насеља	13.814	6.348	46,0	5.155	81,2	1.193	18,8	1.049	7,6	6.417	46,5	46	118
Општина Пријеполје	46.525	21.203	45,6	17.732	83,6	3.471	16,4	4.432	9,5	20.890	44,9	46	119
Пријеполје, г.н.	15.634	6.715	43,0	5.585	83,2	1.130	16,8	2.105	13,5	6.814	43,6	43	133
Остала насеља	30.891	14.488	46,9	12.147	83,8	2.341	16,2	2.327	7,5	14.076	45,6	47	113
Општина Сјеница	33.681	15.677	46,5	13.683	87,3	1.994	12,7	1.415	4,2	16.589	49,3	47	115
Сјеница, г.н.	14.445	5.808	40,2	4.870	83,8	938	16,2	1.116	7,7	7.521	52,1	40	149
Остала насеља	19.236	9.869	51,3	8.813	89,3	1.056	10,7	299	1,6	9.068	47,1	51	95
Општина Ужице	82.723	39.344	47,6	34.887	88,7	1.462	3,7	4.903	5,9	38.476	46,5	48	110
Ужице, г.	53.607	25.774	48,1	22.779	88,4	2.995	11,6	7.411	13,8	20.422	38,1	48	108
Севојно, г.н.	6.501	3.016	46,4	2.613	86,6	403	13,4	759	11,7	2.726	41,9	46	116
Остала насеља	22.615	10.554	46,7	9.495	90,0	1.059	10,0	4.144	18,3	7.917	35,0	47	114
Општина Чајетина	15.996	9.493	59,3	9.033	95,2	460	4,8	1.432	9,0	5.071	31,7	59	69
Чајетина о.ц.	2.588	1.382	53,4	1.293	93,6	89	6,4	216	8,3	990	38,3	53	87
Златибор, г.н.	1.684	870	51,7	820	94,3	50	5,7	180	10,7	634	37,6	52	94
Остала насеља	11.724	7.241	61,8	6.920	95,6	321	4,4	1.036	8,8	3.447	29,4	62	62

звор: Попис 1991., Становништво, активност и пол. књ. 7, РСЗ, 1994.

Табела II-37: Становништво према економској активности, 2002. године

Територија	Укупно становништво	Активно становништво						Неактивно становништво				Pa	Pez
		Укупно активно	% у укупном ст.	Запослено	% у ак.	Незапослено	% у ак.	Лица са личним приходом	% у укупном	Изддржавано	% у укупном		
Реублика Србија	7.498.001	3.398.227	45,3	2.642.987	77,8	755.240	22,2	1.511.816	20,2	2.587.958	34,5	45	121
Република Србија (градови и градска насеља)	4.225.896	1.925.940	45,6	1.470.057	76,3	455.883	23,7	904.913	21,4	1.395.043	33,0	46	119
Република Србија (остала насеља)	3.272.105	1.472.287	45,0	1.172.930	79,7	299.357	20,3	606.903	18,5	1.192.915	36,5	45	122
Централна Србија	5.466.009	2.485.427	45,5	1.941.875	78,1	543.552	21,9	1.102.817	20,2	1.877.765	34,4	45	120
Централна Србија (градови и градска насеља)	3.073.601	1.403.573	45,7	1.071.016	76,3	332.557	23,7	651.940	21,2	1.018.088	33,1	46	119
Централна Србија (остала насеља)	2.392.408	1.081.854	45,2	870.859	80,5	210.995	19,5	450.877	18,8	859.677	35,9	45	121
Војводина	2.031.992	912.800	44,9	701.112	76,8	211.688	23,2	408.999	20,1	710.193	35,0	45	123
Војводина (градови и градска насеља)	1.152.295	522.367	45,3	399.041	76,4	123.326	23,6	252.973	22,0	376.955	32,7	45	121
Војводина (остала насеља)	879.697	390.433	44,4	302.071	77,4	88.362	22,6	156.026	17,7	333.238	37,9	44	125
Златиборски округ	313.396	146.704	46,8	113.091	77,1	33.613	22,9	56.440	18,0	110.252	35,2	47	114
Златиборски округ (град и градска насеља)	159.368	75.085	47,1	55.435	73,8	19.650	26,2	27.409	17,2	56.874	35,7	47	112
Златиборски округ (остала насеља)	154.028	71.619	46,5	57.656	80,5	13.963	19,5	29.439	19,1	52.970	34,4	46	115
Општина Ариље	19.784	10.265	51,9	8.357	81,4	1.908	18,6	3.185	16,1	6.334	32,0	52	93
Ариље, г.н.	6.744	3.393	50,3	2.419	71,3	974	28,7	1.099	16,3	2.252	33,4	50	99
Остала насеља	13.040	6.872	52,7	5.938	86,4	934	13,6	2.086	16,0	4.082	31,3	53	90
Општина Бајина Башта	29.151	14.565	50,0	12.265	84,2	2.300	15,8	4.672	16,0	9.914	34,0	50	100
Бајина Башта, г.н.	9.543	4.676	49,0	3.638	77,8	1.038	22,2	1.360	14,3	3.507	36,7	49	104
Остала насеља	19.608	9.889	50,4	8.627	87,2	1.262	12,8	3.312	16,9	6.407	32,7	50	98
Општина Косјерић	14.001	6.445	46,0	5.169	80,2	1.276	19,8	2.676	19,1	4.880	34,9	46	117
Косјерић, г.н.	4.116	2.044	49,7	1.572	76,9	472	23,1	616	15,0	1.456	35,4	50	101
Остала насеља	9.885	4.401	44,5	3.597	81,7	804	18,3	2.060	20,8	3.424	34,6	45	125
Општина Нова Варош	19.982	8.902	44,6	6.507	73,1	2.395	26,9	4.138	20,7	6.942	34,7	45	124
Нова Варош, г.н.	10.335	5.013	48,5	3.535	70,5	1.478	29,5	1.686	16,3	3.636	35,2	49	106
Остала насеља	9.647	3.889	40,3	2.972	76,4	917	23,6	2.452	25,4	3.306	34,3	40	148
Општина Пожега	32.293	15.979	49,5	12.950	81,0	3.029	19,0	6.193	19,2	10.121	31,3	49	102
Пожега, г.н.	13.206	6.457	48,9	4.888	75,7	1.569	24,3	2.327	17,6	4.422	33,5	49	105
Остала насеља	19.087	9.522	49,9	8.062	84,7	1.460	15,3	3.866	20,3	5.699	29,9	50	100
Општина Прибој	30.377	12.855	42,3	8.077	62,8	4.778	37,2	5.620	18,5	11.902	39,2	42	136
Прибој, г.н.	19.564	8.309	42,5	4.995	60,1	3.314	39,9	3.464	17,7	7.791	39,8	42	135
Остала насеља	10.813	4.546	42,0	3.082	67,8	1.464	32,2	2.156	19,9	4.111	38,0	42	138
Општина Пријеполје	41.188	17.686	42,9	12.369	69,9	5.317	30,1	7.524	18,3	15.978	38,8	43	133
Пријеполје, г.н.	15.031	6.489	43,2	4.596	70,8	1.893	29,2	2.971	19,8	5.571	37,1	43	132
Остала насеља	26.157	11.197	42,8	7.773	69,4	3.424	30,6	4.553	17,4	10.407	39,8	43	134
Општина Сјеница	27.970	12.689	45,4	9.916	78,1	2.773	21,9	3.245	11,6	12.036	43,0	45	120
Сјеница, г.н.	13.161	5.336	40,5	3.650	68,4	1.686	31,6	1.871	14,2	5.954	45,2	41	147
Остала насеља	14.809	7.353	49,7	6.266	85,2	1.087	14,8	1.374	9,3	6.082	41,1	50	101
Општина Ужице	83.022	40.023	48,2	31.473	78,6	8.550	21,4	15.810	19,0	27.189	32,7	48	107
Ужице, г.	54.717	26.780	48,9	20.988	78,4	5.792	21,6	10.015	18,3	17.922	32,8	49	104
Севојно, г.н.	7.445	3.715	49,9	2.890	77,8	825	22,2	1.195	16,1	2.535	34,0	50	100
Остала насеља	20.860	9.528	45,7	7.595	79,7	1.933	20,3	4.600	22,1	6.732	32,3	46	119
Општина Чајетина	15.628	7.295	46,7	6.008	82,4	1.287	17,6	3.377	21,6	4.956	31,7	47	114
Чајетина о.ц.	3.162	1.656	52,4	1.255	75,8	401	24,2	408	12,9	1.098	34,7	52	91
Златибор, г.н.	2.344	1.217	51,9	1.009	82,9	208	17,1	397	16,9	730	31,1	52	93
Остала насеља	10.122	4.422	43,7	3.744	84,7	678	15,3	2.980	29,4	2.720	26,9	44	129

Извор: Попис 2002., Становништво према активности и полу, књ. 5, РЗС, 2003.

Табела II-38: Структура становништва премаекономској активности, 2011. године

Територија	Укупно становништво	Активно становништво						Неактивно становништво				Pa	Pez
		Активно	% у укупном	Запослено	% у ак.	Незапослено	% у ак.	Лица са личним приходом	% у укупном	Изддржавано	% у укупном		
Реублика Србија	7.186.862	2.971.220	41,3	2.304.628	77,6	666.592	22,4	1.660.562	23,1	2.555.080	35,6	41	142
Република Србија (градови и градска насеља)	4.271.872	1.838.412	43,0	1.415.201	77,0	423.211	23,0	991.022	23,2	1.442.438	33,8	43	132
Република Србија (остала насеља)	2.914.990	1.132.808	38,9	889.427	78,5	243.381	21,5	669.540	23,0	1.112.642	38,2	39	157
Централна Србија	5.255.053	2.185.260	41,6	1.697.294	77,7	487.966	22,3	1.222.751	23,3	1.847.042	35,1	42	140
Централна Србија (градови и градска насеља)	3.125.141	1.347.855	43,1	1.035.583	76,8	312.272	23,2	394.482	12,6	1.382.804	44,2	43	132
Централна Србија (остала насеља)	2.129.912	837.405	39,3	661.711	79,0	175.694	21,0	828.269	38,9	464.238	21,8	39	154
Војводина	1.931.809	785.960	40,7	607.334	77,3	178.626	22,7	437.811	22,7	708.038	36,7	41	146
Војводина (градови и градска насеља)	1.146.731	490.557	42,8	379.618	77,4	110.939	22,6	270.804	23,6	385.370	33,6	43	134
Војводина (остала насеља)	785.078	295.403	37,6	227.716	77,1	67.687	22,9	167.007	21,3	322.668	41,1	38	166
Златиборски округ	286.549	122.271	42,7	97.276	79,6	24.995	20,4	62.287	21,7	101.991	35,6	43	134
Златиборски округ (град и градска насеља)	150.065	63.193	42,1	48.114	76,1	15.079	23,9	32.771	21,8	54.101	36,1	42	137
Златиборски округ (остала насеља)	136.484	59.078	43,3	49.162	83,2	9.916	16,8	29.516	21,6	47.890	35,1	43	131
Општина Ариље	18.792	9.317	49,6	8.318	89,3	999	10,7	3.476	18,5	5.999	31,9	50	102
Ариље, г.н.	6.763	3.035	44,9	2.536	83,6	499	16,4	1.365	20,2	2.363	34,9	45	123
Остала насеља	12.029	6.282	52,2	5.782	92,0	500	8,0	2.111	17,5	3.636	30,2	52	91
Општина Бајина Башта	26.022	11.834	45,5	10.148	85,8	1.686	14,2	4.992	19,2	9.196	35,3	45	120
Бајина Башта, г.н.	9.148	3.815	41,7	3.031	79,4	784	20,6	1.746	19,1	3.587	39,2	42	140
Остала насеља	16.874	8.019	47,5	7.117	88,8	902	11,2	3.246	19,2	5.609	33,2	48	110
Општина Косјерић	12.090	4.349	36,0	3.693	84,9	656	15,1	3.356	27,8	4.385	36,3	36	178
Косјерић, г.н.	3.992	1.646	41,2	1.324	80,4	322	19,6	841	21,1	1.505	37,7	41	143
Остала насеља	8.098	2.703	33,4	2.369	87,6	334	12,4	2.515	31,1	2.880	35,6	33	200
Општина Нова Варош	16.638	7.112	42,7	4.934	69,4	2.178	30,6	4.256	25,6	5.270	31,7	43	134
Нова Варош, г.н.	8.795	3.830	43,5	2.471	64,5	1.359	35,5	2.025	23,0	2.940	33,4	44	130
Остала насеља	7.843	3.282	41,8	2.463	75,0	819	25,0	2.231	28,4	2.330	29,7	42	139
Општина Пожега	29.638	13.599	45,9	11.453	84,2	2.146	15,8	6.581	22,2	9.458	31,9	46	118
Пожега, г.н.	13.153	5.791	44,0	4.502	77,7	1.289	22,3	2.929	22,3	4.433	33,7	44	127
Остала насеља	16.485	7.808	47,4	6.951	89,0	857	11,0	3.652	22,2	5.025	30,5	47	111
Општина Прибој	27.133	10.602	39,1	7.483	70,6	3.119	29,4	6.153	22,7	10.378	38,2	39	156
Прибој, г.н.	14.920	5.709	38,3	4.062	71,2	1.647	28,8	3.556	23,8	5.655	37,9	38	161
Остала насеља	12.213	4.893	40,1	3.421	69,9	1.472	30,1	2.597	21,3	4.723	38,7	40	150
Општина Пријепоље	37.059	16.142	43,6	11.676	72,3	4.466	27,7	6.708	18,1	14.209	38,3	44	130
Пријепоље, г.н.	13.330	5.431	40,7	3.644	67,1	1.787	32,9	3.110	23,3	4.789	35,9	41	145
Остала насеља	23.729	10.711	45,1	8.032	75,0	2.679	25,0	3.598	15,2	9.420	39,7	45	122
Општина Сјеница	26.392	8.479	32,1	6.127	72,3	2.352	27,7	4.743	18,0	13.170	49,9	32	211
Сјеница, г.н.	14.060	4.776	34,0	3.339	69,9	1.437	30,1	2.207	15,7	7.077	50,3	34	194
Остала насеља	12.332	3.703	30,0	2.788	75,3	915	24,7	2.536	20,6	6.093	49,4	30	233
Општина Ужице	78.040	34.555	44,3	28.011	81,1	6.544	18,9	18.298	23,4	25.187	32,3	44	126
Ужице, г.	52.646	23.493	44,6	18.635	79,3	4.858	20,7	12.100	23,0	17.053	32,4	45	124
Севојно, г.н.	7.101	2.932	41,3	2.314	78,9	618	21,1	1.616	22,8	2.553	36,0	41	142
Остала насеља	18.293	8.130	44,4	7.062	86,9	1.068	13,1	4.582	25,0	5.581	30,5	44	125
Општина Чајетина	14.745	6.282	42,6	5.433	86,5	849	13,5	3.724	25,3	4.739	32,1	43	135
Чајетина о.ц.	3.336	1.581	47,4	1.236	78,2	345	21,8	585	17,5	1.170	35,1	47	111
Златибор, г.н.	2.821	1.154	40,9	1.020	88,4	134	11,6	691	24,5	976	34,6	41	144
Остала насеља	8.588	3.547	41,3	3.177	89,6	370	10,4	2.448	28,5	2.593	30,2	41	142

Извор: Попис 2011., Становништво према економској активности, старости и полу, књ. 7, РЗС, 2013.

Табела II-42: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, 1991. године

Територија (сва насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	7.822.795	3603506	3.255.710	90,3	41,6	3.234.883	99,4	41,4	975.834	30,0	12,5	1.081.737	33,2	13,8	1.177.312	36,2	15,0	706.606	21,7	9,0	470.706	14,5	6,0	20.827	0,6	0,27	100,00	42,7
Централна Србија	5.808.906	2.731.802	2.481.258	90,8	42,7	2.467.624	99,5	42,5	774.272	31,2	13,3	807.866	32,6	13,9	885.486	35,7	15,2	527.825	21,3	9,1	357.661	14,4	6,2	13.634	0,5	0,23	100,00	38,5
Војводина	2.013.889	871.704	774.452	88,8	38,5	767.259	99,1	38,1	201.562	26,0	10,0	273.871	35,4	13,6	291.826	37,7	14,5	178.781	23,1	8,9	113.045	14,6	5,6	7.193	0,9	0,36	100,00	44,6
Златиборска област (општине)	335.826	167.366	149.860	89,5	44,6	149.561	99,8	44,5	50.926	34,0	15,2	59.452	39,7	17,7	39.183	26,1	11,7	24.103	16,1	7,2	15.080	10,1	4,5	299	0,2	0,09	100,00	53,7
Ариље	20.335	11.671	10.928	93,6	53,7	10.921	99,9	53,7	5.291	48,4	26,0	3.805	34,8	18,7	1.825	16,7	9,0	1.109	10,1	5,5	716	6,6	3,5	7	0,1	0,03	100,00	51,5
Бајина Башта	29.747	16.390	15.308	93,4	51,5	15.291	99,9	51,4	7.548	49,3	25,4	4.280	28,0	14,4	3.463	22,6	11,6	2.206	14,4	7,4	1.257	8,2	4,2	17	0,1	0,06	100,00	55,8
Косјерић	15.478	8.919	8.630	96,8	55,8	8.601	99,7	55,6	5.108	59,2	33,0	2.025	23,5	13,1	1.468	17,0	9,5	1.024	11,9	6,6	444	5,1	2,9	29	0,3	0,19	100,00	49,0
Нова Варош	21.812	11.704	10.688	91,3	49,0	10.679	99,9	49,0	3.958	37,0	18,1	4.458	41,7	20,4	2.263	21,2	10,4	1.410	13,2	6,5	853	8,0	3,9	9	0,1	0,04	100,00	45,4
Пожега	33.578	16.424	15.254	92,9	45,4	15.190	99,6	45,2	5.553	36,4	16,5	5.305	34,8	15,8	4.332	28,4	12,9	2.927	19,2	8,7	1.405	9,2	4,2	64	0,4	0,19	100,00	38,2
Прибој	35.951	16.541	13.717	82,9	38,2	13.657	99,6	38,0	2.289	16,7	6,4	7.878	57,4	21,9	3.490	25,4	9,7	1.979	14,4	5,5	1.511	11,0	4,2	60	0,4	0,17	100,00	38,1
Пријеполје	46.525	21.203	17.732	83,6	38,1	17.702	99,8	38,0	4.659	26,3	10,0	8.436	47,6	18,1	4.607	26,0	9,9	2.898	16,3	6,2	1.709	9,6	3,7	30	0,2	0,06	100,00	40,6
Сјеница	33.681	15.677	13.683	87,3	40,6	13.668	99,9	40,6	7.657	56,0	22,7	3.628	26,5	10,8	2.383	17,4	7,1	1.273	9,3	3,8	1.110	8,1	3,3	15	0,1	0,04	100,00	42,2
Ужице	82.723	39.344	34.887	88,7	42,2	34.848	99,9	42,1	4.374	12,5	5,3	17.139	49,1	20,7	13.335	38,2	16,1	7.930	22,7	9,6	5.405	15,5	6,5	39	0,1	0,05	100,00	56,5
Чајетина	15996	9.493	9.033	95,2	56,5	9.004	99,7	56,3	4.489	49,7	28,1	2.498	27,7	15,6	2.017	22,3	12,6	1.347	14,9	8,4	670	7,4	4,2	29	0,3	0,18	100,00	42,7

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, Непубликовани подаци, РЗС, Београд.

Табела II-43: Структура активног становништва које обавља занимање ,у општинским центрима и градским насељима,
према секторима делатности, 1991. године

Насеља (општински центри и градска насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,Q	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,Q	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	Q	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	4.233.289	1.870876	1.662.276	88,9	39,3	1.650.226	99,3	39,0	85.198	5,1	2,0	682.810	41,1	16,1	882.218	53,1	20,8	501.745	30,2	11,9	380.473	22,9	9,0	12.050	0,7	0,28	100,0	39,3
Централна Србија	3.111.695	1.376.795	1.222.615	88,8	39,3	1.214.751	99,4	39,0	37.723	3,1	1,2	504.903	41,3	16,2	672.125	55,0	21,6	377.728	30,9	12,1	294.397	24,1	9,5	7.864	0,6	0,25	100,0	39,3
Војводина	1.121.594	494.081	439.661	89,0	39,2	435.475	99,0	38,8	47.475	10,8	4,2	177.907	40,5	15,9	210.093	47,8	18,7	124.017	28,2	11,1	86.076	19,6	7,7	4.186	1,0	0,37	100,0	39,2
Златиборска област (општине)	157.995	73.376	64.403	87,8	40,8	64.276	99,8	40,7	2.204	3,4	1,4	35.023	54,4	22,2	27.049	42,0	17,1	15.467	24,0	9,8	11.582	18,0	7,3	127	0,2	0,08	100,0	40,8
Ариље	6.074	3.050	2.765	90,7	45,5	2.763	99,9	45,5	173	6,3	2,8	1.646	59,5	27,1	944	34,1	15,5	484	17,5	8,0	460	16,6	7,6	2	0,1	0,03	100,0	45,5
Бајина Башта	8.555	4.112	3.725	90,6	43,5	3.719	99,8	43,5	157	4,2	1,8	1.787	48,0	20,9	1.775	47,7	20,7	1.033	27,7	12,1	742	19,9	8,7	6	0,2	0,07	100,0	43,5
Косјерић	3.794	1.790	1.716	95,9	45,2	1.706	99,4	45,0	85	5,0	2,2	882	51,4	23,2	739	43,1	19,5	457	26,6	12,0	282	16,4	7,4	10	0,6	0,26	100,0	45,2
Нова Варош	10.424	4.966	4.492	90,5	43,1	4.485	99,8	43,0	145	3,2	1,4	2.730	60,8	26,2	1.610	35,8	15,4	952	21,2	9,1	658	14,6	6,3	7	0,2	0,07	100,0	43,1
Пожега	12.552	5.700	5.183	90,9	41,3	5.169	99,7	41,2	189	3,6	1,5	2.460	47,5	19,6	2.520	48,6	20,1	1.526	29,4	12,2	994	19,2	7,9	14	0,3	0,11	100,0	41,3
Прибој	22.137	10.193	8.562	84,0	38,7	8.542	99,8	38,6	117	1,4	0,5	5.709	66,7	25,8	2.716	31,7	12,3	1.480	17,3	6,7	1.236	14,4	5,6	20	0,2	0,09	100,0	38,7
Пријеполје	15.634	6.715	5.585	83,2	35,7	5.566	99,7	35,6	144	2,6	0,9	3.038	54,4	19,4	2.384	42,7	15,2	1.335	23,9	8,5	1.049	18,8	6,7	19	0,3	0,12	100,0	35,7
Сјеница	14.445	5.808	4.870	83,8	33,7	4.861	99,8	33,7	665	13,7	4,6	2.479	50,9	17,2	1.717	35,3	11,9	908	18,6	6,3	809	16,6	5,6	9	0,2	0,06	100,0	33,7
Ужице	53.607	25.774	22.779	88,4	42,5	22.747	99,9	42,4	311	1,4	0,6	11.713	51,4	21,8	10.723	47,1	20,0	6.138	26,9	11,4	4.585	20,1	8,6	32	0,1	0,06	100,0	42,5
Севојно	6.501	3.016	2.613	86,6	40,2	2.611	99,9	40,2	84	3,2	1,3	1.721	65,9	26,5	806	30,8	12,4	478	18,3	7,4	328	12,6	5,0	2	0,1	0,03	100,0	40,2
Чајетина	2.588	1.382	1.293	93,6	50,0	1.288	99,6	49,8	67	5,2	2,6	671	51,9	25,9	550	42,5	21,3	289	22,4	11,2	261	20,2	10,1	5	0,4	0,19	100,0	50,0
Златибор	1.684	870	820	94,3	48,7	819	99,9	48,6	67	8,2	4,0	187	22,8	11,1	565	68,9	33,6	387	47,2	23,0	178	21,7	10,6	1	0,1	0,06	100,0	48,7

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, Непубликовани подаци, РЗС, Београд.

Табела II-44: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 1991. године

Територија (остала насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	3.589.506	1.732.630	1.593.434	92,0	44,4	1.584.657	88,1	44,1	890.636	55,9	24,8	398.927	25,0	11,1	295.094	18,5	8,2	204.861	12,9	5,7	90.233	5,7	2,5	8.777	0,6	0,2	100,0	44,4
Централна Србија	2.697.211	1.355.007	1.258.643	92,9	46,7	1.252.873	92,5	46,5	736.549	58,5	27,3	302.963	24,1	11,2	213.361	17,0	7,9	150.097	11,9	5,6	63.264	5,0	2,3	5.770	0,5	0,2	100,0	46,7
Војводина	892.295	377.623	334.791	88,7	37,5	331.784	87,9	37,2	154.087	46,0	17,3	95.964	28,7	10,8	81.733	24,4	9,2	54.764	16,4	6,1	26.969	8,1	3,0	3.007	0,9	0,3	100,0	37,5
Златиборска област (општине)	177.831	93.990	85.457	90,9	48,1	85.285	90,7	48,0	48.722	57,0	27,4	24.429	28,6	13,7	12.134	14,2	6,8	8.636	10,1	4,9	3.498	4,1	2,0	172	0,2	0,1	100,0	48,1
Ариље	14.261	8.621	8.163	94,7	57,2	8.158	94,6	57,2	5.118	62,7	35,9	2.159	26,4	15,1	881	10,8	6,2	625	7,7	4,4	256	3,1	1,8	5	0,1	0,0	100,0	57,2
Бајина Башта	21.192	12.278	11.583	94,3	54,7	11.572	94,2	54,6	7.391	63,8	34,9	2.493	21,5	11,8	1.688	14,6	8,0	1.173	10,1	5,5	515	4,4	2,4	11	0,1	0,1	100,0	54,7
Косјерић	11.684	7.129	6.914	97,0	59,2	6.895	96,7	59,0	5.023	72,6	43,0	1.143	16,5	9,8	729	10,5	6,2	567	8,2	4,9	162	2,3	1,4	19	0,3	0,2	100,0	59,2
Нова Варош	11.388	6.738	6.196	92,0	54,4	6.194	91,9	54,4	3.813	61,5	33,5	1.728	27,9	15,2	653	10,5	5,7	458	7,4	4,0	195	3,1	1,7	2	0,0	0,02	100,0	54,4
Пожега	21.026	10.724	10.071	93,9	47,9	10.021	93,4	47,7	5.364	53,3	25,5	2.845	28,2	13,5	1.812	18,0	8,6	1.401	13,9	6,7	411	4,1	2,0	50	0,5	0,2	100,0	47,9
Прибој	13.814	6.348	5.155	81,2	37,3	5.115	80,6	37,0	2.172	42,1	15,7	2.169	42,1	15,7	774	15,0	5,6	499	9,7	3,6	275	5,3	2,0	40	0,8	0,3	100,0	37,3
Пријеполје	30.891	14.488	12.147	83,8	39,3	12.136	83,8	39,3	4.515	37,2	14,6	5.398	44,4	17,5	2.223	18,3	7,2	1.563	12,9	5,1	660	5,4	2,1	11	0,1	0,04	100,0	39,3
Сјеница	19.236	9.869	8.813	89,3	45,8	8.807	89,2	45,8	6.992	79,3	36,3	1.149	13,0	6,0	666	7,6	3,5	365	4,1	1,9	301	3,4	1,6	6	0,1	0,03	100,0	45,8
Ужице	22.615	10.554	9.495	90,0	42,0	9.490	89,9	42,0	3.979	41,9	17,6	3.705	39,0	16,4	1.806	19,0	8,0	1.314	13,8	5,8	492	5,2	2,2	5	0,1	0,02	100,0	42,0
Чајетина	11.724	7.241	6.920	95,6	59,0	6.897	95,2	58,8	4.355	62,9	37,1	1.640	23,7	14,0	902	13,0	7,7	671	9,7	5,7	231	3,3	2,0	23	0,3	0,2	100,0	59,0

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, документациони материјал, РЗС, Београд.

Табела II-45: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у свим насељима, 2002. године

Територија (сва насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/В (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	7.498.001	3.398.227	2.642.987	77,8	35,2	2.567.043	97,1	34,2	581.828	22,0	7,8	830.526	31,4	11,1	1.154.689	43,7	15,4	732.385	27,7	9,8	422.304	16,0	5,6	75.944	2,9	1,0	100,0	35,2
Централна Србија	5.466.009	2.485.427	1.941.875	78,1	35,5	1.883.799	97,0	34,5	422.105	21,7	7,7	601.760	31,0	11,0	859.934	44,3	15,7	542.344	27,9	9,9	317.590	16,4	0,0	58.076	3,0	1,1	100,0	29,7
Војводина	2.031.992	912.800	701.112	76,8	34,5	683.244	97,5	33,6	159.723	22,8	7,9	228.766	32,6	11,3	294.755	42,0	14,5	190.041	27,1	9,4	104.714	14,9	0,0	17.868	2,5	0,9	100,0	29,4
Златиборска област (општине)	313.396	146.704	113.091	77,1	36,1	111.613	98,7	35,6	30.480	27,0	9,7	41.179	36,4	13,1	39.954	35,3	12,7	24.597	21,7	7,8	15.357	13,6	0,0	1.478	1,3	0,5	100,0	31,2
Ариље	19.784	10.265	8.357	81,4	42,2	8.301	99,3	42,0	3.803	45,5	19,2	2.720	32,5	13,7	1.778	21,3	9,0	1.051	12,6	5,3	727	8,7	0,0	56	0,7	0,3	100,0	38,6
Бајина Башта	29.151	14.565	12.265	84,2	42,1	12.202	99,5	41,9	5.081	41,4	17,4	3.578	29,2	12,3	3.543	28,9	12,2	2.396	19,5	8,2	1.147	9,4	0,0	63	0,5	0,2	100,0	38,2
Косјерић	14.001	6.445	5.169	80,2	36,9	5.128	99,2	36,6	2.178	42,1	15,6	1.628	31,5	11,6	1.322	25,6	9,4	881	17,0	6,3	441	8,5	0,1	41	0,8	0,3	100,0	33,8
Нова Варош	19.982	8.902	6.507	73,1	32,6	6.442	99,0	32,2	1.568	24,1	7,8	2.902	44,6	14,5	1.972	30,3	9,9	1.102	16,9	5,5	870	13,4	0,1	65	1,0	0,3	100,0	28,3
Пожега	32.293	15.979	12.950	81,0	40,1	12.710	98,1	39,4	4.109	31,7	12,7	4.427	34,2	13,7	4.174	32,2	12,9	2.634	20,3	8,2	1.540	11,9	0,0	240	1,9	0,7	100,0	35,4
Прибој	30.377	12.855	8.077	62,8	26,6	7.940	98,3	26,1	1.422	17,6	4,7	3.081	38,1	10,1	3.437	42,6	11,3	1.873	23,2	6,2	1.564	19,4	0,1	137	1,7	0,5	100,0	21,5
Пријеполје	41.188	17.686	12.369	69,9	30,0	12.209	98,7	29,6	2.478	20,0	6,0	5.034	40,7	12,2	4.697	38,0	11,4	2.893	23,4	7,0	1.804	14,6	0,0	160	1,3	0,4	100,0	25,7
Сјеница	27.970	12.689	9.916	78,1	35,5	9.531	96,1	34,1	5.206	52,5	18,6	2.378	24,0	8,5	1.947	19,6	7,0	914	9,2	3,3	1.033	10,4	0,0	385	3,9	1,4	100,0	31,8
Ужице	83.022	40.023	31.473	78,6	37,9	31.208	99,2	37,6	2.769	8,8	3,3	13.795	43,8	16,6	14.644	46,5	17,6	9.189	29,2	11,1	5.455	17,3	0,0	265	0,8	0,3	100,0	31,4
Чајетина	15.628	7.295	6.008	82,4	38,4	5.942	98,9	38,0	1.866	31,1	11,9	1.636	27,2	10,5	2.440	40,6	15,6	1.664	27,7	10,6	776	12,9	0,1	66	1,1	0,4	100,0	33,6

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-46: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности,
у општинским центрима и градским насељима, 2002. године

Територија (општински центри и градска насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	4.225.896	1.925.940	1.470.057	76,3	34,8	1.424.329	96,9	33,7	53.930	3,7	1,3	512.597	34,9	12,1	857.802	58,4	20,3	537.830	36,6	12,7	319.972	21,8	7,6	45.728	3,1	1,1	100,0	34,8
Централна Србија	3.073.601	1.403.573	1.071.016	76,3	34,8	1.035.053	96,6	33,7	20.665	1,9	0,7	366.940	34,3	11,9	647.448	60,5	21,1	402.823	37,6	13,1	244.625	22,8	8,0	35.963	3,4	1,2	100,0	34,8
Војводина	1.152.295	522.367	399.041	76,4	34,6	389.276	97,6	33,8	33.265	8,3	2,9	145.657	36,5	12,6	210.354	52,7	18,3	135.007	33,8	11,7	75.347	18,9	6,5	9.765	2,4	0,8	100,0	34,6
Златиборска област (општине)	159.368	73.429	55.435	75,5	34,8	54.647	98,6	34,3	1.597	2,9	1,0	24.769	44,7	15,5	28.281	51,0	17,7	16.894	30,5	10,6	11.387	20,5	7,1	788	1,4	0,5	100,0	34,8
Ариље	6.744	3.393	2.419	71,3	35,9	2.395	99,0	35,5	217	9,0	3,2	1.186	49,0	17,6	992	41,0	14,7	542	22,4	8,0	450	18,6	6,7	24	1,0	0,4	100,0	35,9
Бајина Башта	9.543	4.676	3.638	77,8	38,1	3.616	99,4	37,9	206	5,7	2,2	1.514	41,6	15,9	1.896	52,1	19,9	1.180	32,4	12,4	716	19,7	7,5	22	0,6	0,2	100,0	38,1
Косјерић	4.116	2.044	1.572	76,9	38,2	1.566	99,6	38,0	95	6,0	2,3	745	47,4	18,1	726	46,2	17,6	441	28,1	10,7	285	18,1	6,9	6	0,4	0,1	100,0	38,2
Нова Варош	10.335	5.013	3.535	70,5	34,2	3.482	98,5	33,7	128	3,6	1,2	1.875	53,0	18,1	1.479	41,8	14,3	830	23,5	8,0	649	18,4	6,3	53	1,5	0,5	100,0	34,2
Пожега	13.206	6.457	4.888	75,7	37,0	4.718	96,5	35,7	133	2,7	1,0	2.044	41,8	15,5	2.541	52,0	19,2	1.526	31,2	11,6	1.015	20,8	7,7	170	3,5	1,3	100,0	37,0
Прибој	19.564	8.309	4.995	60,1	25,5	4.916	98,4	25,1	104	2,1	0,5	2.193	43,9	11,2	2.619	52,4	13,4	1.444	28,9	7,4	1.175	23,5	6,0	79	1,6	0,4	100,0	25,5
Пријеполје	15.031	6.489	4.596	70,8	30,6	4.521	98,4	30,1	126	2,7	0,8	1.927	41,9	12,8	2.468	53,7	16,4	1.460	31,8	9,7	1.008	21,9	6,7	75	1,6	0,5	100,0	30,6
Сјеница	13.161	5.336	3.650	68,4	27,7	3.515	96,3	26,7	277	7,6	2,1	1.757	48,1	13,4	1.481	40,6	11,3	728	19,9	5,5	753	20,6	5,7	135	3,7	1,0	100,0	27,7
Ужице	54.717	26.780	20.988	78,4	38,4	20.832	99,3	38,1	132	0,6	0,2	9.231	44,0	16,9	11.469	54,6	21,0	7.048	33,6	12,9	4.421	21,1	8,1	156	0,7	0,3	100,0	38,4
Севјојно	7.445	3.715	2.890	77,8	38,8	2.861	99,0	38,4	71	2,5	1,0	1.689	58,4	22,7	1.101	38,1	14,8	717	24,8	9,6	384	13,3	5,2	29	1,0	0,4	100,0	38,8
Чајетина	3.162	1.656	1.255	75,8	39,7	1.232	98,2	39,0	52	4,1	1,6	440	35,1	13,9	740	59,0	23,4	421	33,5	13,3	319	25,4	10,1	23	1,8	0,7	100,0	39,7
Златибор	2.344	1.217	1.009	82,9	43,0	993	98,4	42,4	56	5,6	2,4	168	16,7	7,2	769	76,2	32,8	557	55,2	23,8	212	21,0	9,0	16	1,6	0,7	100,0	43,0

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-47: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 2002. године

Територија (остала насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	3.272.105	1.472.287	1.172.930	79,67	35,85	1.142.714	97,4	34,9	527.898	45,0	16,1	317.929	27,1	9,7	296.887	25,3	9,1	194.555	16,6	5,9	102.332	8,7	3,1	30.216	2,6	0,9	100,0	35,8
Централна Србија	2.392.408	1.081.854	870.859	80,50	36,40	848.746	97,5	35,5	401.440	46,1	16,8	234.820	27,0	9,8	212.486	24,4	8,9	139.521	16,0	5,8	72.965	8,4	3,0	22.113	2,5	0,9	100,0	36,4
Војводина	879.697	390.433	302.071	77,37	34,34	293.968	97,3	33,4	126.458	41,9	14,4	83.109	27,5	9,4	84.401	27,9	9,6	55.034	18,2	6,3	29.367	9,7	3,3	8.103	2,7	0,9	100,0	34,3
Златиборска област (општине)	154.028	73.275	57.656	78,68	37,43	56.966	98,8	37,0	28.883	50,1	18,8	16.410	28,5	10,7	11.673	20,2	7,6	7.703	13,4	5,0	3.970	6,9	2,6	690	1,2	0,4	100,0	37,4
Ариље	13.040	6.872	5.938	86,41	45,54	5.906	99,5	45,3	3.586	60,4	27,5	1.534	25,8	11,8	786	13,2	6,0	509	8,6	3,9	277	4,7	2,1	32	0,5	0,2	100,0	45,5
Бајина Башта	19.608	9.889	8.627	87,24	44,00	8.586	99,5	43,8	4.875	56,5	24,9	2.064	23,9	10,5	1.647	19,1	8,4	1.216	14,1	6,2	431	5,0	2,2	41	0,5	0,2	100,0	44,0
Косјерић	9.885	4.401	3.597	81,73	36,39	3.562	99,0	36,0	2.083	57,9	21,1	883	24,5	8,9	596	16,6	6,0	440	12,2	4,5	156	4,3	1,6	35	1,0	0,4	100,0	36,4
Нова Варош	9.647	3.889	2.972	76,42	30,81	2.960	99,6	30,7	1.440	48,5	14,9	1.027	34,6	10,6	493	16,6	5,1	272	9,2	2,8	221	7,4	2,3	12	0,4	0,1	100,0	30,8
Пожега	19.087	9.522	8.062	84,67	42,24	7.992	99,1	41,9	3.976	49,3	20,8	2.383	29,6	12,5	1.633	20,3	8,6	1.108	13,7	5,8	525	6,5	2,8	70	0,9	0,4	100,0	42,2
Прибој	10.813	4.546	3.082	67,80	28,50	3.024	98,1	28,0	1.318	42,8	12,2	888	28,8	8,2	818	26,5	7,6	429	13,9	4,0	389	12,6	3,6	58	1,9	0,5	100,0	28,5
Пријеполје	26.157	11.197	7.773	69,42	29,72	7.688	98,9	29,4	2.352	30,3	9,0	3.107	40,0	11,9	2.229	28,7	8,5	1.433	18,4	5,5	796	10,2	3,0	85	1,1	0,3	100,0	29,7
Сјеница	14.809	7.353	6.266	85,22	42,31	6.016	96,0	40,6	4.929	78,7	33,3	621	9,9	4,2	466	7,4	3,1	186	3,0	1,3	280	4,5	1,9	250	4,0	1,7	100,0	42,3
Ужице	20.860	9.528	7.595	79,71	36,41	7.515	98,9	36,0	2.566	33,8	12,3	2.875	37,9	13,8	2.074	27,3	9,9	1.424	18,7	6,8	650	8,6	3,1	80	1,1	0,4	100,0	36,4
Чајетина	10.122	4.422	3.744	84,67	36,99	3.717	99,3	36,7	1.758	47,0	17,4	1.028	27,5	10,2	931	24,9	9,2	686	18,3	6,8	245	6,5	2,4	27	0,7	0,27	100,0	37,0

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-48: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у свим насељима, 2011. године

Територија (сва насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	7.186.862	2.971.220	2.304.628	77,57	32,1	2.287.613	99,3	31,8	340.186	14,8	4,7	618.352	26,8	8,6	1.329.075	57,7	18,5	841.116	36,5	11,7	487.959	21,2	6,8	17.015	0,7	0,24	100,0	32,1
Централна Србија	5.255.053	2.185.260	1.697.294	77,67	32,3	1.683.337	99,2	32,0	255.213	15,0	4,9	442.583	26,1	8,4	985.541	58,1	18,8	623.148	36,7	11,9	362.393	21,4	6,9	13.957	0,8	0,27	100,0	32,3
Војводина	1.931.809	785.960	607.334	77,27	31,4	604.276	99,5	31,3	84.973	14,0	4,4	175.769	28,9	9,1	343.534	56,6	17,8	217.968	35,9	11,3	125.566	20,7	6,5	3.058	0,5	0,16	100,0	31,4
Златиборска област (општине)	286.549	122.271	97.276	79,56	33,9	96.950	99,7	33,8	25.987	26,7	9,1	29.063	29,9	10,1	41.900	43,1	14,6	25.581	26,3	8,9	16.319	16,8	5,7	326	0,3	0,11	100,0	33,9
Ариље	18.792	9.317	8.318	89,28	44,3	8.304	99,8	44,2	3.561	42,8	18,9	2.715	32,6	14,4	2.028	24,4	10,8	1.271	15,3	6,8	757	9,1	4,0	14	0,2	0,07	100,0	44,3
Бајина Башта	26.022	11.834	10.148	85,75	39,0	10.137	99,9	39,0	3.846	37,9	14,8	2.846	28,0	10,9	3.445	33,9	13,2	2.190	21,6	8,4	1.255	12,4	4,8	11	0,1	0,04	100,0	39,0
Косјерић	12.090	4.349	3.693	84,92	30,5	3.689	99,9	30,5	1.164	31,5	9,6	1.107	30,0	9,2	1.418	38,4	11,7	993	26,9	8,2	425	11,5	3,5	4	0,1	0,03	100,0	30,5
Нова Варош	16.638	7.112	4.934	69,38	29,7	4.926	99,8	29,6	1.646	33,4	9,9	1.349	27,3	8,1	1.931	39,1	11,6	1.083	21,9	6,5	848	17,2	5,1	8	0,2	0,05	100,0	29,7
Пожега	29.638	13.599	11.453	84,22	38,6	11.420	99,7	38,5	3.466	30,3	11,7	3.605	31,5	12,2	4.349	38,0	14,7	2.840	24,8	9,6	1.509	13,2	5,1	33	0,3	0,11	100,0	38,6
Прибој	27.133	10.602	7.483	70,58	27,6	7.412	99,1	27,3	1.485	19,8	5,5	2.234	29,9	8,2	3.693	49,4	13,6	2.055	27,5	7,6	1.638	21,9	6,0	71	0,9	0,26	100,0	27,6
Пријеполје	37.059	16.142	11.676	72,33	31,5	11.616	99,5	31,3	4.019	34,4	10,8	2.536	21,7	6,8	5.061	43,3	13,7	3.079	26,4	8,3	1.982	17,0	5,3	60	0,5	0,16	100,0	31,5
Сјеница	26.392	8.479	6.127	72,26	23,2	6.049	98,7	22,9	2.115	34,5	8,0	1.708	27,9	6,5	2.226	36,3	8,4	1.013	16,5	3,8	1.213	19,8	4,6	78	1,3	0,30	100,0	23,2
Ужице	78.040	34.555	28.011	81,06	35,9	27.974	99,9	35,8	3.215	11,5	4,1	9.856	35,2	12,6	14.903	53,2	19,1	9.053	32,3	11,6	5.850	20,9	7,5	37	0,1	0,05	100,0	35,9
Чајетина	14.745	6.282	5.433	86,49	36,8	5.423	99,8	36,8	1.470	27,1	10,0	1.107	20,4	7,5	2.846	52,4	19,3	2.004	36,9	13,6	842	15,5	5,7	10	0,2	0,07	100,0	36,8

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, РЗС, 2014.

Табела II-49: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности,
у општинским центрима и градским насељима, 2011. године

Територија (општински центри и градска насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,У	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,У	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	У	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)		
Србија	4.271.872	1.838.412	1.415.201	76,98	33,13	1.406.385	99,4	32,9	35.841	2,5	0,8	376.796	26,6	8,8	993.748	70,2	23,3	625.436	44,2	14,6	368.312	26,0	8,6	8.816	0,6	0,21	100,0	33,1
Централна Србија	3.125.141	1.347.855	1.035.583	76,83	33,14	1.028.363	99,3	32,9	15.763	1,5	0,5	266.273	25,7	8,5	746.327	72,1	23,9	468.693	45,3	15,0	277.634	26,8	8,9	7.220	0,7	0,23	100,0	33,1
Војводина	1.146.731	490.557	379.618	77,39	33,10	378.022	99,6	33,0	20.078	5,3	1,8	110.523	29,1	9,6	247.421	65,2	21,6	156.743	41,3	13,7	90.678	23,9	7,9	1.596	0,4	0,14	100,0	33,1
Златиборска област (општине)	150.065	63.193	48.114	76,14	32,06	47.946	99,7	32,0	1.566	3,3	1,0	17.179	35,7	11,4	29.201	60,7	19,5	17.179	35,7	11,4	12.022	25,0	8,0	168	0,3	0,11	100,0	32,1
Ариље	6.763	3.035	2.536	83,56	37,50	2.532	99,8	37,4	224	8,8	3,3	1.208	47,7	17,9	1.100	43,4	16,3	663	26,1	9,8	437	17,2	6,5	4	0,2	0,06	100,0	37,5
Бајина Башта	9.148	3.815	3.031	79,45	33,13	3.028	99,9	33,1	114	3,8	1,2	1.156	38,1	12,6	1.758	58,0	19,2	1.020	33,7	11,1	738	24,3	8,1	3	0,1	0,03	100,0	33,1
Косјерић	3.992	1.646	1.324	80,44	33,17	1.323	99,9	33,1	23	1,7	0,6	513	38,7	12,9	787	59,4	19,7	511	38,6	12,8	276	20,8	6,9	1	0,1	0,03	100,0	33,2
Нова Варош	8.795	3.830	2.471	64,52	28,10	2.465	99,8	28,0	85	3,4	1,0	919	37,2	10,4	1.461	59,1	16,6	809	32,7	9,2	652	26,4	7,4	6	0,2	0,07	100,0	28,1
Пожега	13.153	5.791	4.502	77,74	34,23	4.489	99,7	34,1	124	2,8	0,9	1.671	37,1	12,7	2.694	59,8	20,5	1.694	37,6	12,9	1.000	22,2	7,6	13	0,3	0,10	100,0	34,2
Прибој	14.920	5.709	4.062	71,15	27,23	4.020	99,0	26,9	193	4,8	1,3	1.354	33,3	9,1	2.473	60,6	16,6	1.374	33,8	9,2	1.099	27,1	7,4	42	1,0	0,28	100,0	27,2
Пријеполје	13.330	5.431	3.644	67,10	27,34	3.616	99,2	27,1	239	6,6	1,8	857	23,5	6,4	2.520	69,2	18,9	1.426	39,1	10,7	1.094	30,0	8,2	28	0,8	0,21	100,0	27,3
Сјеница	14.060	4.776	3.339	69,91	23,75	3.295	98,7	23,4	175	5,2	1,2	1.295	38,8	9,2	1.825	54,7	13,0	851	25,5	6,1	974	29,2	6,9	44	1,3	0,31	100,0	23,7
Ужице	52.646	23.493	18.635	79,32	35,40	18.612	99,9	35,4	253	1,4	0,5	6.670	35,8	12,7	11.689	62,7	22,2	6.924	37,2	13,2	4.765	25,6	9,1	23	0,1	0,04	100,0	35,4
Сеојно	7.101	2.932	2.314	78,92	32,59	2.314	100,0	32,6	68	2,9	1,0	1.112	48,1	15,7	1.134	49,0	16,0	719	31,1	10,1	415	17,9	5,8	0	0,0	0,00	100,0	32,6
Чајетина	3.336	1.581	1.236	78,18	37,05	1.235	99,9	37,0	44	3,6	1,3	269	21,8	8,1	922	74,6	27,6	581	47,0	17,4	341	27,6	10,2	1	0,1	0,03	100,0	37,1
Златибор	2.821	1.154	1.020	88,39	36,16	1.017	99,7	36,1	24	2,4	0,9	155	15,2	5,5	838	82,2	29,7	607	59,5	21,5	231	22,6	8,2	3	0,3	0,11	100,0	36,2

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, РЗС, 2014.

Табела II-50: Структура активног становништва које обавља занимање према секторима делатности, у осталим насељима, 2011. године

Територија (остала насеља)	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е	Ж	З	И	Ј	К	Л	Љ	М	Н	Њ	О	П	Р	С	Т	Ћ	У	Ф	Х	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
	Укупно становништво	Активно	Запослено	В/Б (%)	В/А (%)	Р,С,Т,Q	Ђ/В (%)	Ђ/А (%)	Р	З/В (%)	З/А (%)	С	К/В (%)	К/А (%)	Т,Q	М/В (%)	М/А (%)	Т	О/В (%)	О/А (%)	Q	С/В (%)	С/А (%)	Остало и непознато	У/В (%)	У/А (%)	Укупно /В (%)	Укупно /А (%)
Србија	2.914.990	1.132.808	889.427	78,5	30,5	881.228	99,1	30,2	304.345	34,2	10,4	241.556	27,2	8,3	335.327	37,7	11,5	215.680	24,2	7,4	119.647	13,5	4,1	8.199	0,9	0,28	100,0	30,5
Централна Србија	2.129.912	837.405	661.711	79,0	31,1	654.974	99,0	30,8	239.450	36,2	11,2	176.310	26,6	8,3	239.214	36,2	11,2	154.455	23,3	7,3	84.759	12,8	4,0	6.737	1,0	0,32	100,0	31,1
Војводина	785.078	295.403	227.716	77,1	29,0	226.254	99,4	28,8	64.895	28,5	8,3	65.246	28,7	8,3	96.113	42,2	12,2	61.225	26,9	7,8	34.888	15,3	4,4	1.462	0,6	0,19	100,0	29,0
Златиборска област (општине)	136.484	59.078	49.162	83,2	36,0	49.004	99,7	35,9	24.421	49,7	17,9	11.884	24,2	8,7	12.699	25,8	9,3	8.402	17,1	6,2	4.297	8,7	3,1	158	0,3	0,12	100,0	36,0
Ариље	12.029	6.282	5.782	92,0	48,1	5.772	99,8	48,0	3.337	57,7	27,7	1.507	26,1	12,5	928	16,0	7,7	608	10,5	5,1	320	5,5	2,7	10	0,2	0,08	100,0	48,1
Бајина Башта	16.874	8.019	7.117	88,8	42,2	7.109	99,9	42,1	3.732	52,4	22,1	1.690	23,7	10,0	1.687	23,7	10,0	1.170	16,4	6,9	517	7,3	3,1	8	0,1	0,05	100,0	42,2
Косјерић	8.098	2.703	2.369	87,6	29,3	2.366	99,9	29,2	1.141	48,2	14,1	594	25,1	7,3	631	26,6	7,8	482	20,3	6,0	149	6,3	1,8	3	0,1	0,04	100,0	29,3
Нова Варош	7.843	3.282	2.463	75,0	31,4	2.461	99,9	31,4	1.561	63,4	19,9	430	17,5	5,5	470	19,1	6,0	274	11,1	3,5	196	8,0	2,5	2	0,1	0,03	100,0	31,4
Пожега	16.485	7.808	6.951	89,0	42,2	6.931	99,7	42,0	3.342	48,1	20,3	1.934	27,8	11,7	1.655	23,8	10,0	1.146	16,5	7,0	509	7,3	3,1	20	0,3	0,12	100,0	42,2
Прибој	12.213	4.893	3.421	69,9	28,0	3.392	99,2	27,8	1.292	37,8	10,6	880	25,7	7,2	1.220	35,7	5,6	681	19,9	5,6	539	15,8	4,4	29	0,8	0,24	100,0	28,0
Пријеполје	23.729	10.711	8.032	75,0	33,8	8.000	99,6	33,7	3.780	47,1	15,9	1.679	20,9	7,1	2.541	31,6	10,7	1.653	20,6	7,0	888	11,1	3,7	32	0,4	0,13	100,0	33,8
Сјеница	12.332	3.703	2.788	75,3	22,6	2.754	98,8	22,3	1.940	69,6	15,7	413	14,8	3,3	401	14,4	3,3	162	5,8	1,3	239	8,6	1,9	34	1,2	0,28	100,0	22,6
Ужице	18.293	8.130	7.062	86,9	38,6	7.048	99,8	38,5	2.894	41,0	15,8	2.074	29,4	11,3	2.080	29,5	11,4	1.410	20,0	7,7	670	9,5	3,7	14	0,2	0,08	100,0	38,6
Чајетина	8.588	3.547	3.177	89,6	37,0	3.171	99,8	36,9	1.402	44,1	16,3	683	21,5	8,0	1.086	34,2	12,6	816	25,7	9,5	270	8,5	3,1	6	0,2	0,07	100,0	37,0

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, РЗС, 2014.

Табела II-52: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 1991. године

Делатности (сва насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	975.834	774.272	201.562	50.926	5.291	7.548	5.108	3.958	5.553	2.289	4.659	7.657	4.374	4.489	5.093	1.601	31,4
%	30,0	31,2	26,0	34,0	48,4	49,3	59,2	37,0	36,4	16,7	26,3	56,0	12,5	49,7	39,2		
Индустрија, рударство и енергетика	906.962	673.129	233.833	50.213	3.262	3.205	1.794	4.107	4.497	7.289	6.561	3.142	14.133	2.223	5.021	3.649	72,7
%	27,9	27,1	30,2	33,5	29,8	20,9	20,8	38,4	29,5	53,1	37,0	23,0	40,5	24,6	31,8		
Грађевинарство	174.775	134.737	40.038	9.239	543	1.075	231	351	808	589	1.875	486	3.006	275	924	879	95,1
%	5,4	5,4	5,2	6,2	5,0	7,0	2,7	3,3	5,3	4,3	10,6	3,6	8,6	3,0	5,3		
Трговина	258.604	190.544	68.060	8.532	452	758	315	651	1.208	886	1062	303	2.532	365	853	669	78,4
%	7,9	7,7	8,8	5,7	4,1	5,0	3,7	6,1	7,9	6,5	6,0	2,2	7,3	4,0	5,3		
Угоститељство и туризам	71.021	55.194	15.827	3.640	147	529	117	235	290	213	329	162	1.138	480	364	305	83,7
%	2,2	2,2	2,0	2,4	1,3	3,5	1,4	2,2	1,9	1,6	1,9	1,2	3,3	5,3	2,3		
Саобраћај и везе	163.335	123.703	39.632	6.569	227	438	353	290	842	457	1.049	575	2.096	242	657	571	87,0
%	5,0	5,0	5,1	4,4	2,1	2,9	4,1	2,7	5,5	3,3	5,9	4,2	6,0	2,7	3,9		
Занатство и личне услуге	83.810	59.064	24.746	2.178	205	174	73	80	332	142	145	98	805	124	218	220	100,8
%	2,6	2,4	3,2	1,5	1,9	1,1	0,8	0,7	2,2	1,0	0,8	0,7	2,3	1,4	1,3		
Стамбено комуналне делатности и уређење насеља и простора	43.696	33.244	10.452	1.299	26	203	57	75	92	107	166	71	431	71	130	118	90,8
%	1,3	1,3	1,3	0,9	0,2	1,3	0,7	0,7	0,6	0,8	0,9	0,5	1,2	0,8	0,8		
Финансијске, техничке и пословне услуге	86.140	66.076	20.064	1.885	52	104	109	79	163	174	147	64	928	65	189	263	139,7
%	2,6	2,7	2,6	1,3	0,5	0,7	1,3	0,7	1,1	1,3	0,8	0,5	2,7	0,7	1,0		
Образовање, наука, култура и информације	176.626	134.164	42.462	5.718	296	623	161	291	552	581	736	503	1.771	204	572	463	81,0
%	5,4	5,4	5,5	3,8	2,7	4,1	1,9	2,7	3,6	4,2	4,2	3,7	5,1	2,3	3,4		
Здравствена и социјална заштита	151.792	115.551	36.241	4.863	196	287	94	296	421	511	510	222	2.075	251	486	574	118,1
%	4,7	4,7	4,7	3,2	1,8	1,9	1,1	2,8	2,8	3,7	2,9	1,6	5,9	2,8	2,7		
ДПЗ, СИЗ и ДПО	142.288	107.946	34.342	4.499	224	347	189	266	432	419	463	385	1.559	215	450	402	89,4
%	4,4	4,4	4,4	3,0	2,0	2,3	2,2	2,5	2,8	3,1	2,6	2,8	4,5	2,4	2,7		
Остало и непознато	20.827	13.634	7.193	299	7	17	29	9	64	60	30	15	39	29	30	20	66,0
%	0,6	0,5	0,9	0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,4	0,4	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2		
Укупно	3.255.710	2.481.258	774.452	149.860	10.928	15.308	8.630	10.688	15.254	13.717	17.732	13.683	34.887	9.033	14.986	7.585	50,6
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, Непубликовани подаци, РЗС, Београд.

Табела II-53: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, 1991. г.

Делатности (о.ц. и г.н.)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	85.198	37.723	47.475	2.204	173	157	85	145	189	117	144	665	311	84	67	67	184	166	90,4
%	5,1	3,1	10,8	3,4	6,3	4,2	5,0	3,2	3,6	1,4	2,6	13,7	1,4	3,2	5,2	8,2	4,5		
Индустрија, рударство и енергетика	581.209	426.552	154.657	30.575	1.425	1.419	803	2.588	2.125	5.494	2.584	2.253	9.515	1.555	646	168	2.764	2.582	93,4
%	35,0	34,9	35,2	47,5	51,5	38,1	46,8	57,6	41,0	64,2	46,3	46,3	41,8	59,5	50,0	20,5	49,4		
Грађевинарство	101.601	78.351	23.250	4.448	221	368	79	142	335	215	454	226	2.198	166	25	19	371	591	159,3
%	6,1	6,4	5,3	6,9	8,0	9,9	4,6	3,2	6,5	2,5	8,1	4,6	9,6	6,4	1,9	2,3	5,9		
Трговина	184.565	137.533	47.032	5.701	199	376	153	468	684	704	556	214	1.977	172	130	68	475	522	109,8
%	11,1	11,2	10,7	8,9	7,2	10,1	8,9	10,4	13,2	8,2	10,0	4,4	8,7	6,6	10,1	8,3	8,9		
Угоститељство и туризам	49.084	38.760	10.324	2.395	79	235	68	150	171	161	151	112	865	80	91	232	197	217	110,3
%	3,0	3,2	2,3	3,7	2,9	6,3	4,0	3,3	3,3	1,9	2,7	2,3	3,8	3,1	7,0	28,3	3,7		
Саобраћај и везе	105.758	80.086	25.672	3.849	89	192	139	177	398	307	401	442	1.550	96	32	26	321	414	129,0
%	6,4	6,6	5,8	6,0	3,2	5,2	8,1	3,9	7,7	3,6	7,2	9,1	6,8	3,7	2,5	3,2	5,5		
Занатство и личне услуге	56.717	39.673	17.044	1.244	72	72	26	40	139	82	76	39	633	43	12	10	104	171	164,5
%	3,4	3,2	3,9	1,9	2,6	1,9	1,5	0,9	2,7	1,0	1,4	0,8	2,8	1,6	0,9	1,2	1,6		
Стамбено комуналне делатности и уређење насеља и простора	30.569	23.318	7.251	770	13	90	24	58	39	75	61	50	310	17	9	24	64	82	127,1
%	1,8	1,9	1,6	1,2	0,5	2,4	1,4	1,3	0,8	0,9	1,1	1,0	1,4	0,7	0,7	2,9	1,1		
Финансијске, техничке и пословне услуге	75.052	58.358	16.694	1.508	32	68	47	59	95	151	90	51	803	70	15	27	126	216	172,2
%	4,5	4,8	3,8	2,3	1,2	1,8	2,7	1,3	1,8	1,8	1,6	1,0	3,5	2,7	1,2	3,3	1,9		
Образовање, наука, култура и информације	140.492	108.882	31.610	3.817	172	305	70	181	370	450	386	279	1.435	94	52	23	318	379	119,3
%	8,5	8,9	7,2	5,9	6,2	8,2	4,1	4,0	7,1	5,3	6,9	5,7	6,3	3,6	4,0	2,8	5,6		
Здравствена и социјална заштита	122.046	94.496	27.550	4.037	136	209	77	256	288	429	332	198	1.741	174	102	95	336	455	135,1
%	7,3	7,7	6,3	6,3	4,9	5,6	4,5	5,7	5,6	5,0	5,9	4,1	7,6	6,7	7,9	11,6	5,8		
ДПЗ, СИЗ и ДПО	117.935	91.019	26.916	3.728	152	228	135	221	336	357	331	332	1.409	60	107	60	311	363	116,8
%	7,1	7,4	6,1	5,8	5,5	6,1	7,9	4,9	6,5	4,2	5,9	6,8	6,2	2,3	8,3	7,3	5,9		
Остало и непознато	12.050	7.864	4.186	127	2	6	10	7	14	20	19	9	32	2	5	1	11	9	87,2
%	0,7	0,6	1,0	0,2	0,1	0,2	0,6	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,4	0,1	0,2		
Укупно	1.662.276	1.222.615	439.661	64.403	2.765	3.725	1.716	4.492	5.183	8.562	5.585	4.870	22.779	2.613	1.293	820	5.780	5.894	102,0
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, Непубликовани подаци, РЗС, Београд.

Табела II-54: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 1991. године

Делатности (остала насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	890.636	736.549	154.087	48.722	5.118	7.391	5.023	3.813	5.364	2.172	4.515	6.992	3.979	4.355	4.872	1.519	31,2
%	55,9	58,5	46,0	57,0	62,7	63,8	72,6	61,5	53,3	42,1	37,2	79,3	41,9	62,9	57,7		
Индустрија, рударство и енергетика	325.753	246.577	79.176	19.638	1.837	1.786	991	1.519	2.372	1.795	3.977	889	3.063	1.409	1.964	949	48,3
%	20,4	19,6	23,6	23,0	22,5	15,4	14,3	24,5	23,6	34,8	32,7	10,1	32,3	20,4	23,1		
Грађевинарство	73.174	56.386	16.788	4.791	322	707	152	209	473	374	1.421	260	642	231	479	379	79,1
%	4,6	4,5	5,0	5,6	3,9	6,1	2,2	3,4	4,7	7,3	11,7	3,0	6,8	3,3	5,2		
Трговина	74.039	53.011	21.028	2.831	253	382	162	183	524	182	506	89	383	167	283	154	54,5
%	4,6	4,2	6,3	3,3	3,1	3,3	2,3	3,0	5,2	3,5	4,2	1,0	4,0	2,4	3,2		
Угоститељство и туризам	21.937	16.434	5.503	1.245	68	294	49	85	119	52	178	50	193	157	125	81	64,8
%	1,4	1,3	1,6	1,5	0,8	2,5	0,7	1,4	1,2	1,0	1,5	0,6	2,0	2,3	1,4		
Саобраћај и везе	57.577	43.617	13.960	2.720	138	246	214	113	444	150	648	133	450	184	272	180	66,2
%	3,6	3,5	4,2	3,2	1,7	2,1	3,1	1,8	4,4	2,9	5,3	1,5	4,7	2,7	3,0		
Занатство и личне услуге	27.093	19.391	7.702	934	133	102	47	40	193	60	69	59	129	102	93	48	51,5
%	1,7	1,5	2,3	1,1	1,6	0,9	0,7	0,6	1,9	1,2	0,6	0,7	1,4	1,5	1,1		
Стамбено комуналне делатности и уређење насеља и простора	13.127	9.926	3.201	529	13	113	33	17	53	32	105	21	104	38	53	39	74,3
%	0,8	0,8	1,0	0,6	0,2	1,0	0,5	0,3	0,5	0,6	0,9	0,2	1,1	0,5	0,6		
Финансијске, техничке и пословне услуге	11.088	7.718	3.370	377	20	36	62	20	68	23	57	13	55	23	38	21	54,9
%	0,7	0,6	1,0	0,4	0,2	0,3	0,9	0,3	0,7	0,4	0,5	0,1	0,6	0,3	0,4		
Образовање, наука, култура и информације	36.134	25.282	10.852	1.901	124	318	91	110	182	131	350	224	242	129	190	90	47,6
%	2,3	2,0	3,2	2,2	1,5	2,7	1,3	1,8	1,8	2,5	2,9	2,5	2,5	1,9	2,2		
Здравствена и социјална заштита	29.746	21.055	8.691	826	60	78	17	40	133	82	178	24	160	54	83	56	68,2%
%	1,9	1,7	2,6	1,0	0,7	0,7	0,2	0,6	1,3	1,6	1,5	0,3	1,7	0,8	0,9		
ДПЗ, СИЗ и ДПО	24.353	16.927	7.426	771	72	119	54	45	96	62	132	53	90	48	77	31	40,0
%	1,5	1,3	2,2	0,9	0,9	1,0	0,8	0,7	1,0	1,2	1,1	0,6	0,9	0,7	0,9		
Остало и непознато	8.777	5.770	3.007	172	5	11	19	2	50	40	11	6	5	23	17	16	94,2
%	0,6	0,5	0,9	0,2	0,1	0,1	0,3	0,03	0,5	0,8	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2		
Укупно	1.593.434	1.258.643	334.791	85.457	8.163	11.583	6.914	6.196	10.071	5.155	12.147	8.813	9.495	6.920	8.546	2.309	27,0
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 1991., Становништво према активностима, Непубликовани подаци, РЗС, Београд.

Табела II-55: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 2002. године

Делатности (сва насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријепоље	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	581.828	422.105	159.723	30.480	3.803	5.081	2.178	1.568	4.109	1.422	2.478	5.206	2.769	1.866	3.048	1.409	46,2
%	22,0	21,7	22,8	27,0	45,5	41,4	42,1	24,1	31,7	17,6	20,0	52,5	8,8	31,1	31,5		
Индустрија, рударство и енергетика	711.725	515.824	195.901	35.643	2.446	2.646	1.424	2.702	3.880	2.748	4.206	2.224	11.922	1.445	3.564	3.068	86,1
%	26,9	26,6	27,9	31,5	29,3	21,6	27,5	41,5	30,0	34,0	34,0	22,4	37,9	24,1	30,2		
Грађевинарство	118.801	85.936	32.865	5.536	274	932	204	200	547	333	828	154	1.873	191	554	540	97,5
%	4,5	4,4	4,7	4,9	3,3	7,6	3,9	3,1	4,2	4,1	6,7	1,6	6,0	3,2	4,4		
Трговина	327.547	237.349	90.198	10.554	558	887	411	547	1.245	815	1.331	328	3.895	537	1.055	1.053	99,8
%	12,4	12,2	12,9	9,3	6,7	7,2	8,0	8,4	9,6	10,1	10,8	3,3	12,4	8,9	8,5		
Угоститељство и туризам	63.429	47.487	15.942	4.001	146	584	108	210	295	312	312	132	1.193	709	400	340	85,1
%	2,4	2,4	2,3	3,5	1,7	4,8	2,1	3,2	2,3	3,9	2,5	1,3	3,8	11,8	3,7		
Саобраћај и везе	146.066	110.437	35.629	5.794	185	371	247	202	748	509	871	351	2.085	225	579	579	99,9
%	5,5	5,7	5,1	5,1	2,2	3,0	4,8	3,1	5,8	6,3	7,0	3,5	6,6	3,7	4,6		
Финансијско посредовање	36.657	25.861	10.796	1.015	34	53	32	47	60	63	105	26	557	38	102	162	159,2
%	1,4	1,3	1,5	0,9	0,4	0,4	0,6	0,7	0,5	0,8	0,8	0,3	1,8	0,6	0,7		
Активности у вези некретнина	82.269	65.081	17.188	1.266	61	113	34	49	134	69	137	29	596	44	127	170	134,1
%	3,1	3,4	2,5	1,1	0,7	0,9	0,7	0,8	1,0	0,9	1,1	0,3	1,9	0,7	0,9		
Државна управа и социјално осигурање	131.655	100.081	31.574	4.942	205	406	170	286	528	489	524	355	1.747	232	494	459	93,0
%	5,0	5,2	4,5	4,4	2,5	3,3	3,3	4,4	4,1	6,1	4,2	3,6	5,6	3,9	4,1		
Образовање, наука, култура и информације	122.218	90.791	31.427	4.486	250	397	151	277	479	461	639	451	1.230	151	449	316	70,4
%	4,6	4,7	4,5	4,0	3,0	3,2	2,9	4,3	3,7	5,7	5,2	4,5	3,9	2,5	3,9		
Здравствени и социјални рад	168.431	126.718	41.713	5.929	272	344	120	307	533	614	641	227	2.478	393	593	683	115,3
%	6,4	6,5	5,9	5,2	3,3	2,8	2,3	4,7	4,1	7,6	5,2	2,3	7,9	6,5	4,7		
Остале комуналне и услугне делатности	76.417	56.129	20.288	1.967	67	388	49	47	152	105	137	48	863	111	197	255	129,6
%	2,9	2,9	2,9	1,7	0,8	3,2	0,9	0,7	1,2	1,3	1,1	0,5	2,7	1,8	1,4		
Остало	1.962	1.205	757	22	3	4	0	0	0	2	2	0	11	0	2	3	155,7
%	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Непознато	73.982	56.871	17.111	1.456	53	59	41	65	240	135	158	385	254	66	146	115	78,7
%	2,8	2,9	2,4	1,3	0,6	0,5	0,8	1,0	1,9	1,7	1,3	3,9	0,8	1,1	1,3		
Укупно	2.642.987	1.941.875	701.112	113.091	8.357	12.265	5.169	6.507	12.950	8.077	12.369	9.916	31.473	6.008	11.309	7.610	67,3
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ. 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-56: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, 2002. године

Делатности (о.д. и г.н.)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	53.930	20.665	33.265	1.597	217	206	95	128	133	104	126	277	132	71	52	56	3.048	69	51,6
%	3,7	1,9	8,3	2,9	9,0	5,7	6,0	3,6	2,7	2,1	2,7	7,6	0,6	2,5	4,1	5,6	31,5		
Индустрија, рударство и енергетика	445.042	318.418	126.624	21.800	1.058	1.146	677	1.777	1.781	2.050	1.661	1.668	7.907	1.546	399	130	3.564	2.010	110,7
%	30,3	29,7	31,7	39,3	43,7	31,5	43,1	50,3	36,4	41,0	36,1	45,7	37,7	53,5	31,8	12,9	30,2		
Грађевинарство	67.555	48.522	19.033	2.969	128	368	68	98	263	143	266	89	1.324	143	41	38	554	354	143,0
%	4,6	4,5	4,8	5,4	5,3	10,1	4,3	2,8	5,4	2,9	5,8	2,4	6,3	4,9	3,3	3,8	4,4		
Трговина	236.514	172.998	63.516	7.333	285	464	221	428	746	658	687	268	2.974	327	154	121	1.055	773	126,5
%	16,1	16,2	15,9	13,2	11,8	12,8	14,1	12,1	15,3	13,2	14,9	7,3	14,2	11,3	12,3	12,0	8,5		
Угоститељство и туризам	43.631	32.895	10.736	2.750	78	262	60	154	175	246	173	112	851	128	174	337	400	211	92,1
%	3,0	3,1	2,7	5,0	3,2	7,2	3,8	4,4	3,6	4,9	3,8	3,1	4,1	4,4	13,9	33,4	3,7		
Саобраћај и везе	97.318	74.158	23.160	3.534	81	157	86	129	372	342	356	263	1.533	147	30	38	579	409	138,9
%	6,6	6,9	5,8	6,4	3,3	4,3	5,5	3,6	7,6	6,8	7,7	7,2	7,3	5,1	2,4	3,8	4,6		
Финансијско посредовање	31.968	22.940	9.028	917	26	46	25	44	48	58	81	24	506	26	19	14	102	137	178,8
%	2,2	2,1	2,3	1,7	1,1	1,3	1,6	1,2	1,0	1,2	1,8	0,7	2,4	0,9	1,5	1,4	0,7		
Активности у вези некретнина	68.664	55.285	13.379	960	34	68	14	37	80	53	79	25	510	32	12	16	127	138	171,9
%	4,7	5,2	3,4	1,7	1,4	1,9	0,9	1,0	1,6	1,1	1,7	0,7	2,4	1,1	1,0	1,6	0,9		
Државна управа и социјално осигурање	101.417	78.385	23.032	3.708	145	257	113	220	336	358	292	264	1.451	102	108	62	494	373	120,7
%	6,9	7,3	5,8	6,7	6,0	7,1	7,2	6,2	6,9	7,2	6,4	7,2	6,9	3,5	8,6	6,1	4,1		
Образовање, наука, култура и информације	90.672	68.270	22.402	3.059	137	224	87	182	320	350	334	288	987	84	48	18	449	258	101,3
%	6,2	6,4	5,6	5,5	5,7	6,2	5,5	5,1	6,5	7,0	7,3	7,9	4,7	2,9	3,8	1,8	3,9		
Здравствени и социјални рад	127.883	97.970	29.913	4.620	168	235	85	247	359	467	382	201	1.983	198	163	132	593	515	133,9
%	8,7	9,1	7,5	8,3	6,9	6,5	5,4	7,0	7,3	9,3	8,3	5,5	9,4	6,9	13,0	13,1	4,7		
Остале комуналне и услугне делатности	59.735	44.547	15.188	1.400	38	183	35	38	105	87	84	36	674	57	32	31	197	181	155,2
%	4,1	4,2	3,8	2,5	1,6	5,0	2,2	1,1	2,1	1,7	1,8	1,0	3,2	2,0	2,5	3,1	1,4		
Остало	1.377	971	406	13	1	0	0	0	0	0	1	0	11	0	0	0	2	3	290,5
%	0,07	0,06	0,11	0,02	0,04	0,03	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,03	0,00	0,07	0,06	0,11		
Непознато	44.351	34.992	9.359	775	23	22	6	53	170	79	74	135	145	29	23	16	146	57	87,7
%	3,0	3,3	2,3	1,4	1,0	0,6	0,4	1,5	3,5	1,6	1,6	3,7	0,7	1,0	1,8	1,6	1,3		
Укупно	1.470.057	1.071.016	399.041	55.435	2.419	3.638	1.572	3.535	4.888	4.995	4.596	3.650	20.988	2.890	1.255	1.009	11.309	5.332	115,4
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ. 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-57: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 2002. године

Делатности (остала насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	527.898	401.440	126.458	28.883	3.586	4.875	2.083	1.440	3.976	1.318	2.352	4.929	2.566	1.758	2.888	1.361	47,1
%	45,0	46,1	41,9	50,1	60,4	56,5	57,9	48,5	49,3	42,8	30,3	78,7	33,8	47,0	50,5		
Индустрија, рударство и енергетика	266.683	197.406	69.277	13.843	1.388	1.500	747	925	2.099	698	2.545	556	2.469	916	1.384	748	54,1
%	22,7	22,7	22,9	24,0	23,4	17,4	20,8	31,1	26,0	22,6	32,7	8,9	32,5	24,5	24,0		
Грађевинарство	51.246	37.414	13.832	2.567	146	564	136	102	284	190	562	65	406	112	257	190	73,9
%	4,4	4,3	4,6	4,5	2,5	6,5	3,8	3,4	3,5	6,2	7,2	1,0	5,3	3,0	4,3		
Трговина	91.033	64.351	26.682	3.221	273	423	190	119	499	157	644	60	594	262	322	205	63,8
%	7,8	7,4	8,8	5,6	4,6	4,9	5,3	4,0	6,2	5,1	8,3	1,0	7,8	7,0	5,4		
Угоститељство и туризам	19.798	14.592	5.206	1.251	68	322	48	56	120	66	139	20	214	198	125	95	75,7
%	1,7	1,7	1,7	2,2	1,1	3,7	1,3	1,9	1,5	2,1	1,8	0,3	2,8	5,3	2,2		
Саобраћај и везе	48.748	36.279	12.469	2.260	104	214	161	73	376	167	515	88	405	157	226	152	67,3
%	4,2	4,2	4,1	3,9	1,8	2,5	4,5	2,5	4,7	5,4	6,6	1,4	5,3	4,2	3,9		
Финансијско посредовање	4.689	2.921	1.768	98	8	7	7	3	12	5	24	2	25	5	10	8	84,0
%	0,4	0,3	0,6	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	0,3	0,1	0,2		
Активности у вези некретнина	13.605	9.796	3.809	306	27	45	20	12	54	16	58	4	54	16	31	20	65,9
%	1,2	1,1	1,3	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4	0,7	0,5	0,7	0,1	0,7	0,4	0,5		
Државна управа и социјално осигурање	30.238	21.696	8.542	1.234	60	149	57	66	192	131	232	91	194	62	123	66	53,2
%	2,6	2,5	2,8	2,1	1,0	1,7	1,6	2,2	2,4	4,3	3,0	1,5	2,6	1,7	2,2		
Образовање, наука, култура и информације	31.546	22.521	9.025	1.427	113	173	64	95	159	111	305	163	159	85	143	68	47,8
%	2,7	2,6	3,0	2,5	1,9	2,0	1,8	3,2	2,0	3,6	3,9	2,6	2,1	2,3	2,5		
Здравствени и социјални рад	40.548	28.748	11.800	1.309	104	109	35	60	174	147	259	26	297	98	131	90	69,1
%	3,5	3,3	3,9	2,3	1,8	1,3	1,0	2,0	2,2	4,8	3,3	0,4	3,9	2,6	2,3		
Остале комуналне и услужне делатности	16.682	11.582	5.100	567	29	205	14	9	47	18	53	12	132	48	57	63	111,9
%	1,4	1,3	1,7	1,0	0,5	2,4	0,4	0,3	0,6	0,6	0,7	0,2	1,7	1,3	0,9		
Остало	585	234	351	9	2	4	0	0	0	2	1	0	0	0	1	1	152,3
%	0,05	0,03	0,12	0,02	0,03	0,05	0,00	0,00	0,00	0,06	0,01	0,00	0,00	0,00	0,02		
Непознато	29.631	21.879	7.752	681	30	37	35	12	70	56	84	250	80	27	68	68	100,3
%	2,5	2,5	2,6	1,2	0,5	0,4	1,0	0,4	0,9	1,8	1,1	4,0	1,1	0,7	1		
Укупно	1.172.930	870.859	302.071	57.656	5.938	8.627	3.597	2.972	8.062	3.082	7.773	6.266	7.595	3.744	5.766	2.234	38,7
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2002., Становништво према делатности и полу, књ. 6, РЗС, Београд, 2004.

Табела II-58: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у свим насељима, 2011. године

Делатности (сва насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	340.186	255.213	84.973	25.987	3.561	3.846	1.164	1.646	3.466	1.485	4.019	2.115	3.215	1.470	2.599	1.123	43,2
%	14,8	15,0	14,0	26,7	42,8	37,9	31,5	33,4	30,3	19,8	34,4	34,5	11,5	27,1	30,3		
Индустрија, рударство и енергетика	492.605	350.647	141.958	22.838	2.527	1.832	936	1.174	3.014	1.934	1.526	1.434	7.620	841	2.284	1.995	87,4
%	21,4	20,7	23,4	23,5	30,4	18,1	25,3	23,8	26,3	25,8	13,1	23,4	27,2	15,5	22,9		
Грађевинарство	125.747	91.936	33.811	6.225	188	1.014	171	175	591	300	1.010	274	2.236	266	623	654	105,1
%	5,5	5,4	5,6	6,4	2,3	10,0	4,6	3,5	5,2	4,0	8,7	4,5	8,0	4,9	5,6		
Трговина	339.371	246.482	92.889	10.286	631	832	401	415	1.307	830	1.267	461	3.570	572	1.029	950	92,4
%	14,7	14,5	15,3	10,6	7,6	8,2	10,9	8,4	11,4	11,1	10,9	7,5	12,7	10,5	9,9		
Угоститељство и туризам	67.773	51.181	16.592	3.799	139	394	115	221	269	294	320	117	1.099	831	380	328	86,3
%	2,9	3,0	2,7	3,9	1,7	3,9	3,1	4,5	2,3	3,9	2,7	1,9	3,9	15,3	4,3		
Саобраћај и везе	175.159	131.590	43.569	5.292	179	321	277	190	658	474	877	214	1.900	202	529	534	101,0
%	7,6	7,8	7,2	5,4	2,2	3,2	7,5	3,9	5,7	6,3	7,5	3,5	6,8	3,7	5,0		
Финансијско посредовање	50.964	38.699	12.265	1.237	58	71	30	57	127	90	119	36	614	35	124	176	141,9
%	2,2	2,3	2,0	1,3	0,7	0,7	0,8	1,2	1,1	1,2	1,0	0,6	2,2	0,6	1,0		
Активности у вези некретнина	4.182	3.163	1.019	38	1	3	0	0	7	1	2	0	17	7	4	5	140,8
%	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,03		
Државна управа и социјално осигурање	180.580	135.935	44.645	5.743	228	553	155	366	494	632	760	405	1.828	322	574	477	83,1
%	7,8	8,0	7,4	5,9	2,7	5,4	4,2	7,4	4,3	8,4	6,5	6,6	6,5	5,9	5,8		
Образовање, наука, култура и информације	149.034	108.520	40.514	5.249	313	388	150	286	580	452	649	548	1.692	191	525	442	84,2
%	6,5	6,4	6,7	5,4	3,8	3,8	4,1	5,8	5,1	6,0	5,6	8,9	6,0	3,5	5,3		
Здравствени и социјални рад	158.345	117.938	40.407	5.327	216	314	120	196	435	554	573	260	2.330	329	533	649	121,8
%	6,9	6,9	6,7	5,5	2,6	3,1	3,2	4,0	3,8	7,4	4,9	4,2	8,3	6,1	4,8		
Остале комуналне и услугне делатности	203.667	152.033	51.634	4.929	263	569	170	200	472	366	494	185	1.853	357	493	498	101,0
%	8,8	9,0	8,5	5,1	3,2	5,6	4,6	4,1	4,1	4,9	4,2	3,0	6,6	6,6	4,7		
Остало	2.139	1.726	413	9	0	0	0	0	4	1	1	1	2	0	1	1	143,0
%	0,09	0,10	0,07	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,01	0,02	0,01	0,00	0,01		
Непознато	14.876	12.231	2.645	317	14	11	4	8	29	70	59	77	35	10	32	28	86,9
%	0,6	0,7	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,9	0,5	1,3	0,1	0,2	0,4		
Укупно	2.304.628	1.697.294	607.334	97.276	8.318	10.148	3.693	4.934	11.453	7.483	11.676	6.127	28.011	5.433	9.728	6.985	71,8
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2014.

Табела II-59: Структура делатности активног становништва које обавља занимање у општинским центрима и градским насељима, 2011. године

Делатности (о.ц. и г.н.)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општина)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	35.841	15.763	20.078	1.566	224	114	23	85	124	193	239	175	253	68	44	24	131	84	64,6
%	2,5	1,5	5,3	3,3	8,8	3,8	1,7	3,4	2,8	4,8	6,6	5,2	1,4	2,9	3,6	2,4	3,9		
Индустрија, рударство и енергетика	304.718	213.912	90.806	13.842	1.140	789	449	815	1.378	1.210	567	1.113	5.149	928	203	101	1.154	1.320	114,4
%	21,5	20,7	23,9	28,8	45,0	26,0	33,9	33,0	30,6	29,8	15,6	33,3	27,6	40,1	16,4	9,9	28,4		
Грађевинарство	72.078	52.361	19.717	3.337	68	367	64	104	293	144	290	182	1.521	184	66	54	278	405	145,7
%	5,1	5,1	5,2	6,9	2,7	12,1	4,8	4,2	6,5	3,5	8,0	5,5	8,2	8,0	5,3	5,3	6,2		
Трговина	241.383	177.074	64.309	6.921	304	423	227	321	750	567	584	402	2.721	306	175	141	577	699	121,1
%	17,1	17,1	16,9	14,4	12,0	14,0	17,1	13,0	16,7	14,0	16,0	12,0	14,6	13,2	14,2	13,8	14,2		
Угоститељство и туризам	47.580	35.819	11.761	2.493	71	160	54	140	169	200	152	102	819	88	248	290	208	205	98,6
%	3,4	3,5	3,1	5,2	2,8	5,3	4,1	5,7	3,8	4,9	4,2	3,1	4,4	3,8	20,1	28,4	7,5		
Саобраћај и везе	126.891	96.464	30.427	3.229	93	119	101	131	362	288	340	162	1.386	158	41	48	269	368	136,6
%	9,0	9,3	8,0	6,7	3,7	3,9	7,6	5,3	8,0	7,1	9,3	4,9	7,4	6,8	3,3	4,7	6,0		
Финансијско посредовање	45.155	34.699	10.456	1.055	37	50	21	51	99	68	81	35	555	31	10	17	88	149	170,0
%	3,2	3,4	2,8	2,2	1,5	1,6	1,6	2,1	2,2	1,7	2,2	1,0	3,0	1,3	0,8	1,7	1,7		
Активности у вези некретнина	3.644	2.815	829	33	0	2	0	0	6	1	1	0	17	0	2	4	3	5	176,9
%	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,4	0,1		
Државна управа и социјално осигурање	134.080	102.746	31.334	4.087	143	320	98	276	299	401	411	333	1.462	129	132	83	341	372	109,3
%	9,5	9,9	8,3	8,5	5,6	10,6	7,4	11,2	6,6	9,9	11,3	10,0	7,8	5,6	10,7	8,1	8,7		
Образовање, наука, култура и информације	114.314	84.045	30.269	3.753	160	231	97	211	392	322	332	400	1.387	113	73	35	313	361	115,3
%	8,1	8,1	8,0	7,8	6,3	7,6	7,3	8,5	8,7	7,9	9,1	12,0	7,4	4,9	5,9	3,4	7,4		
Здравствени и социјални рад	119.918	90.843	29.075	4.182	134	187	81	165	309	376	351	241	1.916	173	136	113	349	503	144,2
%	8,5	8,8	7,7	8,7	5,3	6,2	6,1	6,7	6,9	9,3	9,6	7,2	10,3	7,5	11,0	11,1	8,1		
Остале комуналне и услугне делатности	160.783	121.822	38.961	3.448	158	266	108	166	308	250	268	150	1.426	136	105	107	287	366	127,2
%	11,4	11,8	10,3	7,2	6,2	8,8	8,2	6,7	6,8	6,2	7,4	4,5	7,7	5,9	8,5	10,5	7,3		
Остало	1.721	1.542	179	5	0	0	0	0	1	1	0	1	2	0	0	0	0,42	1	160,5
%	0,1	0,1	0,05	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01		
Непознато	7.095	5.678	1.417	163	4	3	1	6	12	41	28	43	21	0	1	3	14	16	116,5
%	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	1,0	0,8	1,3	0,1	0,0	0,1	0,3	0,4		
Укупно	1.415.201	1.035.583	379.618	48.114	2.536	3.031	1.324	2.471	4.502	4.062	3.644	3.339	18.635	2.314	1.236	1.020	4.010	4.738	118,2
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2014.

Табела II-60: Структура делатности активног становништва које обавља занимање, у осталим насељима, 2011. године

Делатности (остала насеља)	Република Србија	Централна Србија	Војводина	Златиборски округ (општине)	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Чајетина	AVG	σ	V (%)
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	304.345	239.450	64.895	24.421	3.337	3.732	1.141	1.561	3.342	1.292	3.780	1.940	2.894	1.402	2.442	1.075	44,0
%	34,2	36,2	28,5	49,7	57,7	52,4	48,2	63,4	48,1	37,8	47,1	69,6	41,0	44,1	50,9		
Индустрија, рударство и енергетика	187.887	136.735	51.152	8.996	1.387	1.043	487	359	1.636	724	959	321	1.543	537	900	492	54,7
%	21,1	20,7	22,5	18,3	24,0	14,7	20,6	14,6	23,5	21,2	11,9	11,5	21,8	16,9	18,1		
Грађевинарство	53.669	39.575	14.094	2.888	120	647	107	71	298	156	720	92	531	146	289	249	86,3
%	6,0	6,0	6,2	5,9	2,1	9,1	4,5	2,9	4,3	4,6	9,0	3,3	7,5	4,6	5,2		
Трговина	97.988	69.408	28.580	3.365	327	409	174	94	557	263	683	59	543	256	337	208	61,9
%	11,0	10,5	12,6	6,8	5,7	5,7	7,3	3,8	8,0	7,7	8,5	2,1	7,7	8,1	6,5		
Угоститељство и туризам	20.193	15.362	4.831	1.306	68	234	61	81	100	94	168	15	192	293	131	88	67,1
%	2,3	2,3	2,1	2,7	1,2	3,3	2,6	3,3	1,4	2,7	2,1	0,5	2,7	9,2	2,9		
Саобраћај и везе	48.268	35.126	13.142	2.063	86	202	176	59	296	186	537	52	356	113	206	153	74,0
%	5,4	5,3	5,8	4,2	1,5	2,8	7,4	2,4	4,3	5,4	6,7	1,9	5,0	3,6	4,1		
Финансијско посредовање	5.809	4.000	1.809	182	21	21	9	6	28	22	38	1	28	8	18	12	64,7
%	0,7	0,6	0,8	0,4	0,4	0,3	0,4	0,2	0,4	0,6	0,5	0,0	0,4	0,3	0,3		
Активности у вези некретнина	538	348	190	5	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	105,4
%	0,1	0,1	0,1	0,01	0,02	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,03	0,0		
Државна управа и социјално осигурање	46.500	33.189	13.311	1.656	85	233	57	90	195	231	349	72	237	107	166	97	58,6
%	5,2	5,0	5,8	3,4	1,5	3,3	2,4	3,7	2,8	6,8	4,3	2,6	3,4	3,4	3,4		
Образовање, наука, култура и информације	34.720	24.475	10.245	1.496	153	157	53	75	188	130	317	148	192	83	150	75	50,4
%	3,9	3,7	4,5	3,0	2,6	2,2	2,2	3,0	2,7	3,8	3,9	5,3	2,7	2,6	3,1		
Здравствени и социјални рад	38.427	27.095	11.332	1.145	82	127	39	31	126	178	222	19	241	80	115	79	68,8
%	4,3	4,1	5,0	2,3	1,4	1,8	1,6	1,3	1,8	5,2	2,8	0,7	3,4	2,5	2,2		
Остале комуналне и услугне делатности	42.884	30.211	12.673	1.481	105	303	62	34	164	116	226	35	291	145	148	98	66,3
%	4,8	4,6	5,6	3,0	1,8	4,3	2,6	1,4	2,4	3,4	2,8	1,3	4,1	4,6	2,9		
Остало	418	184	234	4	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0,4	1	241,5
%	0,05	0,03	0,1	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01		
Непознато	7.781	6.553	1.228	154	10	8	3	2	17	29	31	34	14	6	15	12	77,6
%	0,9	1,0	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,8	0,4	1,2	0,2	0,2	0,4		
Укупно	889.427	661.711	227.716	49.162	5.782	7.117	2.369	2.463	6.951	3.421	8.032	2.788	7.062	3.177	4.916	2.269	46,2
%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Извор: Попис 2011., Економски активно становништво које обавља занимање према делатности старости и полу, књ. 15, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2014.

Табела II-61: Одступање од средњих вредности по делатностима, 1991-2011. године

Делатност	Општине							Општински центри и градска насеља						Остала насеља					
	1991.г.		Делатност	2002.г.		2011.г.		1991.г.		2002.г.		2011.г.		1991.г.		2002.г.		2011.г.	
	σ	V %		σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %	σ	V %
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	3-4	31,4	Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	2-3	46,2	2-3	43,2	1-2	90,4	1-2	51,6	1-2	64,6	3-4	31,2	2-3	47,1	2-3	44,01
Индустрија, рударство и енергетика	1-2	72,7	Индустрија, рударство и енергетика	1-2	86,1	1-2	87,4	1-2	93,4	1-2	110,7	1-2	114,4	2-3	48,3	1-2	54,1	1-2	54,68
Грађевинарство	1-2	95,1	Грађевинарство	1-2	97,5	0-1	105,1	1-2	159,3	1-2	143,0	1-2	145,7	1-2	79,1	1-2	73,9	1-2	86,27
Трговина	1-2	78,4	Трговина	1-2	99,8	1-2	92,4	1-2	109,8	1-2	126,5	1-2	121,1	1-2	54,5	1-2	63,8	1-2	61,92
Угоститељство и туризам	1-2	83,7	Угоститељство и туризам	1-2	85,1	1-2	86,3	1-2	110,3	1-2	92,1	1-2	98,6	1-2	64,8	1-2	75,7	1-2	67,09
Саобраћај и везе	1-2	87,0	Саобраћај и везе	1-2	99,9	0-1	101,0	1-2	129,0	1-2	138,0	1-2	136,6	1-2	66,2	1-2	67,3	1-2	74,02
Занатство и личне услуге	1-2	100,8	Финансијско посредовање	1	159,2	0-1	141,9	1-2	164,5	1-2	178,8	1-2	170,0	1-2	51,5	1-2	84,0	1-2	64,69
Стамбено комуналне делатности и уређење насеља и простора	1-2	90,8	Активности у вези некретнина	0-1	134,1	0-1	140,8	1-2	127,1	1-2	171,9	1-2	176,9	1-2	74,3	1-2	65,9	1	105,41
Финансијске, техничке и пословне услуге	1-2	139,7	Државна управа и социјално осигурање	1-2	93,0	1-2	83,1	1-2	172,2	1-2	120,7	1-2	109,3	1-2	54,9	1-2	53,2	1-2	58,55
Образовање, наука, култура и информације	1-2	81,0	Образовање, наука, култура и информације	1-2	70,4	1-2	84,2	1-2	119,3	1-2	101,3	1-2	115,3	2-3	47,6	2-3	47,8	2	50,36
Здравствена и социјална заштита	1-2	118,1	Здравствени и социјални рад	0-1	115,3	0-1	121,8	1-2	135,1	1-2	133,9	1-2	144,2	1-2	68,2	1-2	69,1	1-2	68,84
ДПЗ, СИЗ и ДПО	1-2	89,4	Остале комуналне и услужне делатности	0-1	129,6	0-1	101,0	1-2	116,8	1-2	155,2	1-2	127,2	2-3	40,0	0-1	111,9	1-2	66,33
Остало и непознато	1-2	66,0	Остало	0-1	155,7	1	143,0	1-2	87,2	1-2	290,5	1-2	160,5	1-2	94,2	1	152,3	0-1	241,52
Укупно	2-3	50,6	Непознато	1-2	78,7	1-2	86,9	1-2	102,0	1-2	87,7	1-2	116,5	3-4	27,0	1	100,3	1-2	77,57
-	-	-	Укупно	1-2	67,3	1-2	71,8	-	-	1-2	115,4	1-2	118,2	3-4	31,2	2-3	38,7	2-3	46,16

Табела II-62: Коефицијент концентрације пољопривредног и индустријског становништва општина, 1991- 2011. године

Општине		Површина km ²	Однос површина (%)	ПОЉОПРИВРЕДА														
				1991. година					2002. година					2011. година				
				Укупно становништво	Пољопривредно становништво које обавља занимање	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Пољопривредно становништво у укупном пољопривредном становништву (%)	K _к *	Укупно становништво	Пољопривредно становништво	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Пољопривредно становништво у укупном пољопривредном становништву (%)	K _к *	Укупно становништво	Пољопривредно становништво	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Пољопривредно становништво у укупном пољопривредном становништву (%)	K _к *
x	Златиборски округ	6.141	100,0	335.826	48.479	100,0	100,0	-	313.396	29.091	100,0	100,0	-	286.549	24.169	100,0	100,0	2,3
1.	Ариље	349	5,7	20.335	5.093	6,1	10,5	1,7	19.784	3.535	6,3	12,2	1,9	18.792	3.316	6,6	13,7	2,1
2.	Бајина Башта	673	11,0	29.747	7.368	8,9	15,2	1,7	29.151	4.901	9,3	16,8	1,8	26.022	3.606	9,1	14,9	1,6
3.	Косјерић	359	5,8	15.478	4.951	4,6	10,2	2,2	14.001	2.040	4,5	7,0	1,6	12.090	1.091	4,2	4,5	1,1
4.	Нова Варош	581	9,5	21.812	3.787	6,5	7,8	1,2	19.982	1.447	6,4	5,0	0,8	16.638	1.551	5,8	6,4	1,1
5.	Пожега	426	6,9	33.578	5.313	10,0	11,0	1,1	32.293	4.039	10,3	13,9	1,3	29.638	3.250	10,3	13,4	1,3
6.	Прибој	553	9,0	35.951	2.036	10,7	4,2	0,39	30.377	1.343	9,7	4,6	0,5	27.133	1.380	9,5	5,7	0,6
7.	Пријеполје	827	13,5	46.525	4.450	13,9	9,2	0,66	41.188	2.331	13,1	8,0	0,6	37.059	3.794	12,9	15,7	1,2
8.	Сјеница	1.059	17,3	33.681	7.251	10,0	15,0	1,5	27.970	5.079	8,9	17,5	1,9	26.392	1.948	9,2	8,1	0,9
9	Ужице	667	10,9	82.723	4.107	24,6	8,5	0,3	83.022	2.660	26,5	9,1	0,3	78.040	2.896	27,2	12,0	0,4
10.	Чајетина	647	10,5	15.996	4.123	4,8	8,5	1,7	15.628	1.716	5,0	5,9	1,1	14.745	1.470	5,1	5,5	1,0
Општине		Површина km ²	Однос површина (%)	ИНДУСТРИЈА														
				1991. година					2002. година					2011. година				
				Укупно становништво	Становништво запослено у индустрији	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у индустрији у укупном запосленом становништву у индустрији (%)	K _к *	Укупно становништво	Становништво запослено у индустрији	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у индустрији у укупном запосленом становништву у индустрији (%)	K _к *	Укупно становништво	Становништво запослено у индустрији	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у индустрији у укупном запосленом становништву у индустрији (%)	K _к *
x	Златиборски округ	6.141	100,0	335.826	50.213	100,0	100,0	-	313.396	35.643	100,0	100,0	-	286.549	22.838	100,0	100,0	-
1.	Ариље	349	5,7	20.335	3.262	6,1	6,5	1,1	19.784	2.446	6,3	6,9	1,1	18.792	2.527	6,6	11,1	1,7
2.	Бајина Башта	673	11,0	29.747	3.205	8,9	6,4	0,7	29.151	2.646	9,3	7,4	0,8	26.022	1.832	9,1	8,0	0,9
3.	Косјерић	359	5,8	15.478	1.794	4,6	3,6	0,8	14.001	1.424	4,5	4,0	0,9	12.090	936	4,2	4,1	0,9
4.	Нова Варош	581	9,5	21.812	4.107	6,5	8,2	1,3	19.982	2.702	6,4	7,6	1,2	16.638	1.174	5,8	5,1	0,9
5.	Пожега	426	6,9	33.578	4.497	10,0	9,0	0,9	32.293	3.880	10,3	10,9	1,1	29.638	3.014	10,3	13,2	1,3
6.	Прибој	553	9,0	35.951	7.289	10,7	14,5	1,4	30.377	2.748	9,7	7,7	0,8	27.133	1.934	9,5	8,5	0,9
7.	Пријеполје	827	13,5	46.525	6.561	13,9	13,1	0,9	41.188	4.206	13,1	11,8	0,9	37.059	1.526	12,9	6,7	0,5
8.	Сјеница	1.059	17,3	33.681	3.142	10,0	6,3	0,6	27.970	2.224	8,9	6,2	0,7	26.392	1.434	9,2	6,3	0,7
9	Ужице	667	10,9	82.723	14.133	24,6	28,1	1,1	83.022	11.922	26,5	33,4	1,3	78.040	7.620	27,2	33,4	1,2
10.	Чајетина	647	10,5	15.996	2.223	4,8	4,4	0,9	15.628	1.445	5,0	4,1	0,8	14.745	841	5,1	3,7	0,7
Општине		Површина km ²	Однос површина (%)	Терцијарно-квартарне делатности														
				1991. година					2002. година					2011. година				
				Укупно становништво	Становништво запослено у терцијарним и квартарним делатностима	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у ТК делатностима у укупно запосленом становништву у ТК делатностима (%)	K _к *	Укупно становништво	Становништво запослено у терцијарним и квартарним делатностима	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у ТК делатностима у укупно запосленом становништву у ТК делатностима (%)	K _к *	Укупно становништво	Становништво запослено у терцијарним и квартарним делатностима	Становништво општине у укупном броју становника (%)	Становништво запослено у ТК делатностима у укупно запосленом становништву у ТК делатностима (%)	K _к *
x	Златиборски округ	6.141	100,0	335.826	39.183	100,0	100,0	-	313.396	39.954	100,0	100,0	-	286.549	41.900	100,0	100,0	-
1.	Ариље	349	5,7	20.335	1.825	6,1	4,7	0,8	19.784	1.778	6,3	4,5	0,7	18.792	2.028	6,6	4,8	0,7
2.	Бајина Башта	673	11,0	29.747	3.463	8,9	8,8	1,0	29.151	3.543	9,3	8,9	1,0	26.022	3.445	9,1	8,2	0,9
3.	Косјерић	359	5,8	15.478	1.468	4,6	3,7	0,8	14.001	1.322	4,5	3,3	0,7	12.090	1.418	4,2	3,4	0,8
4.	Нова Варош	581	9,5	21.812	2.263	6,5	5,8	0,9	19.982	1.972	6,4	4,9	0,8	16.638	1.931	5,8	4,6	0,8
5.	Пожега	426	6,9	33.578	4.332	10,0	11,1	1,1	32.293	4.174	10,3	10,4	1,0	29.638	4.349	10,3	10,4	1,0
6.	Прибој	553	9,0	35.951	3.490	10,7	8,9	0,8	30.377	3.437	9,7	8,6	0,9	27.133	3.693	9,5	8,8	0,9
7.	Пријеполје	827	13,5	46.525	4.607	13,9	11,8	0,8	41.188	4.697	13,1	11,8	0,9	37.059	5.061	12,9	12,1	0,9
8.	Сјеница	1.059	17,3	33.681	2.383	10,0	6,1	0,6	27.970	1.947	8,9	4,9	0,6	26.392	2.226	9,2	5,3	0,6
9	Ужице	667	10,9	82.723	13.335	24,6	34,0	1,4	83.022	14.644	26,5	36,7	1,4	78.040	14.903	27,2	35,6	1,3
10.	Чајетина	647	10,5	15.996	2.017	4,8	5,1	1,1	15.628	2.440	5,0	6,1	1,2	14.745	2.846	5,1	6,8	1,3

Извор: Попис 1991,2002,2011, документациони материјал, књ. 6, књ.15, РЗС, Београд., *K_к-коефицијент концентрације

Табела II-63: Коефицијент концентрације запослености нодалних насеља Златиборског округа, 2011. године

Општински центри и градска насеља		Површина округа/општина km ²	Површина нодалних насеља km ²	Површина нодалних насеља у укупној површини округа (%)	Површина нодалних насеља у укупној површини нодалних насеља (%)	Укупно становништво округа /Укупно становништво нодалних центара	Становништво нодалних насеља у укупном становништву округа (%)	Укупно запослено становништво/Запослено становништво нодалних насеља	Запослено становништво нодалних насеља у укупно запосленом становништву округа (%)	Коефицијент концентрације
х	Златиборски округ	6.141	153,69	2,50	100,0	286.549/150.065	100,0/100,0	97.276/48.114	49,6/100,0	-
1.	Ариље	349	3,94	0,06	2,6	6.763	2,4	2.536	2,6	1,1
2.	Бајина Башта	673	3,13	0,05	2,0	9.148	3,2	3.031	3,1	0,9
3.	Косјерић	359	3,34	0,05	2,1	3.992	1,4	1.324	1,4	0,9
4.	Нова Варош	581	3,79	0,06	2,5	8.795	3,1	2.471	2,5	0,8
5.	Пожега	426	11,96	0,19	7,7	13.153	4,6	4.502	4,6	1,0
6.	Прибој	553	6,07	0,10	3,9	14.920	5,2	4.062	4,2	0,8
7.	Пријепље	827	9,67	0,16	6,2	13.330	4,7	3.644	3,8	0,8
8.	Сјеница	1.059	25,76	0,42	16,8	14.060	4,9	3.339	3,4	0,7
9	Ужице	667	21,51	0,35	14,0	52.646	18,4	18.635	19,2	1,1
10.	Севојно	-	19,59	0,32	12,8	7.101	2,5	2.314	2,4	0,9
11.	Чајетина	647	5,61	0,09	3,7	3.336	1,2	1.236	1,3	1,1
12.	Златибор	-	39,32	0,64	25,6	2.821	0,9	1.020	1,1	1,1

Табела II-64: Коефицијент концентрације запослености у осталим насељима Златиборског округа, 2011. године

Остала насеља		Површина округа/општина km ²	Површина осталих насеља km ²	Површина осталих насеља у укупној површини округа (%)	Површина осталих насеља у укупној површини осталих насеља (%)	Укупно становништво и укупно становништво осталих насеља	Становништво осталих насеља у укупном становништву округа (%)	Укупно запослено становништво/Запослено становништво осталих насеља	Запослено становништво осталих насеља у укупно запосленом становништву округа	Сумарни коефицијент концентрације	Број насеља	Коефицијент концентрације по насељима
х	Златиборски округ	6.141	5.987,31	97,5	100,0	286.549/136.484	100,0	97.276/49.162	100,0/100,0	-	427	-
1.	Ариље	349	345,06	5,6	4,2	12.029	4,2	5.782	5,94	1,41	21	0,07
2.	Бајина Башта	673	669,87	10,9	3,3	16.874	5,9	7.117	7,32	1,24	35	0,04
3.	Косјерић	359	355,66	5,8	3,5	8.098	2,8	2.369	2,44	0,87	26	0,03
4.	Нова Варош	581	577,21	9,4	4,0	7.843	2,7	2.463	2,53	0,94	32	0,03
5.	Пожега	426	414,04	6,7	12,6	16.485	5,8	6.951	7,15	1,23	41	0,03
6.	Прибој	553	546,93	8,9	6,4	12.213	4,3	3.421	3,52	0,82	32	0,03
7.	Пријепље	827	817,33	13,3	10,2	23.729	8,3	8.032	8,26	1,00	79	0,01
8.	Сјеница	1.059	1033,24	16,8	27,2	12.332	4,3	2.788	2,87	0,67	100	0,01
9	Ужице	667	625,9	10,2	22,7	18.293	6,4	7.062	7,26	1,13	39	0,03
10.	Чајетина	647	602,07	9,8	5,9	8.588	3,0	3.177	3,27	1,09	22	0,05

Табела II-68: Структура дневних миграната у осталим насељима Златиборског округа, 2002-2011. године

Остала насеља	Делатности 2002. године						Делатности 2011. године					
	Укупно	I	II	III	IV	Остало и непознато	Укупно	I	II	III	IV	Остало и непознато
Златиборски округ	57.656	28.883	16.410	7.703	3.970	690	49.162	24.421	11.884	8.402	4.297	158
Број запослених у месту становања	39.753	27.855	6.085	3.559	1.847	407	30.847	23.988	3.209	2.681	855	114
Дневни мигранти	17.903	1.028	10.325	4.144	2.123	283	18.315	433	8.675	5.721	3.442	44
Ариље	5.938	3.586	1.534	509	277	32	5.782	3.337	1.507	608	320	10
Број запослених у месту становања	4.165	3.446	448	191	61	19	3.954	3.244	477	182	45	6
Дневни мигранти	1.773	140	1.086	318	216	13	1.828	93	1.030	426	275	4
Бајина Башта	8.627	4.875	2.064	1.216	431	41	7.117	3.732	1.690	1.170	517	8
Број запослених у месту становања	6.014	4.702	663	475	153	21	4.680	3.697	533	343	102	5
Дневни мигранти	2.613	173	1.401	741	278	20	2.437	35	1.157	827	415	3
Косјерић	3.597	2.083	883	440	156	35	2.369	1.141	594	482	149	3
Број запослених у месту становања	2.858	2.006	457	278	92	25	1.412	1.122	106	158	23	3
Дневни мигранти	739	77	426	162	64	10	957	19	488	324	126	0
Нова Варош	2.972	1.440	1.027	272	221	12	2.463	1.561	430	274	196	2
Број запослених у месту становања	2.050	1.407	338	164	131	10	1.940	1.544	185	133	77	1
Дневни мигранти	922	33	689	108	90	2	523	17	245	141	119	1
Пожега	8.062	3.976	2.383	1.108	525	70	6.951	3.342	1.934	1.146	509	20
Број запослених у месту становања	4.733	3.899	376	312	121	25	4.000	3.266	377	279	64	14
Дневни мигранти	3.329	77	2.007	796	404	45	2.951	76	1.557	867	445	6
Прибој	3.082	1.318	888	429	389	58	3.421	1.292	880	681	539	29
Број запослених у месту становања	2.536	1.297	615	293	283	48	1.802	1.266	197	205	114	20
Дневни мигранти	546	21	273	136	106	10	1.619	26	683	476	425	9
Пријеполје	7.773	2.352	3.107	1.433	796	85	8.032	3.780	1.679	1.653	888	32
Број запослених у месту становања	5.188	2.281	1.539	842	460	66	5.001	3.709	549	554	165	24
Дневни мигранти	2.585	71	1.568	591	336	19	3.031	71	1.130	1.099	723	8
Сјеница	6.266	4.929	621	186	280	250	2.788	1.940	413	162	239	34
Број запослених у месту становања	5.521	4.569	439	148	224	141	2.264	1.920	126	93	97	28
Дневни мигранти	745	360	182	38	56	109	524	20	287	69	142	6
Ужице	7.595	2.566	2.875	1.424	650	80	7.062	2.894	2.074	1.410	670	14
Број запослених у месту становања	3.721	2.526	574	395	193	33	3.826	2.844	397	477	101	7
Дневни мигранти	3.874	40	2.301	1.029	457	47	3.236	50	1.677	933	569	7
Чајетина	3.744	1.758	1.028	686	245	27	3.177	1.402	683	816	270	6
Број запослених у месту становања	2.967	1.722	636	461	129	19	1.968	1.376	262	257	67	6
Дневни мигранти	777	36	392	225	116	8	1.209	26	421	559	203	0

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање према делатности и полу, књ. 13 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004.

Извор: Попис 2011., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање по полу, књ. 11 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

Табела II-69: Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање у општинама Златиборског округа, 1991-2011. године

Територија општина	Година	Укупно становништво	Укупно пољопривредно становништво	Активно пољопривредно становништво које обавља занимање		Издржавано пољопривредно становништво	Удео пољопривредног становништва у укупном становништву (%)	Удео активног пољопривредног становништва у укупном пољ. становништву (%)	Удео индивидуалних пољопривредника у укупном активном пољопривредном становништву (%)	Удео издржаваног пољопривредног становништва у укупном пољ. становништву (%)
				свега	од тога: индивидуални пољопривредници					
Златиборски округ	1991.*	335.826	65.550	44.410	42.564	21.061	19,52	67,75	95,84	32,13
	2002.	313.396	42.938	29.091	28.093	13.847	13,70	67,75	96,57	32,25
	2011.	286.549	37.025	24.169	20.497	12.856	12,92	65,28	84,81	34,72
Ариље	1991.*	20.335	7.062	5.093	4.919	1.969	34,73	72,12	96,58	27,88
	2002.	19.784	5.317	3.535	3.467	1.782	26,88	66,48	98,08	33,52
	2011.	18792	4.726	3.316	2.716	1.410	25,15	70,17	81,91	29,83
Бајина Башта	1991.*	29.747	9.938	7.368	7.078	2.570	33,41	74,14	96,06	25,86
	2002.	29.151	6.688	4.901	4.661	1.787	22,94	73,28	95,10	26,72
	2011.	26022	4.914	3.606	3.043	1308	18,88	73,38	84,39	26,62
Косјерић	1991.*	15.478	6.444	4.951	4.793	1.493	41,63	76,83	96,81	23,17
	2002.	14.001	3.159	2.040	1.969	1.119	22,56	64,58	96,52	35,42
	2011.	12090	2.068	1.091	890	977	17,11	52,76	81,58	47,24
Нова Варош	1991.*	21.812	4.506	3.787	3.602	640	20,66	84,04	95,11	14,20
	2002.	19.982	2.227	1.447	1.364	780	11,15	64,98	94,26	35,02
	2011.	16638	2.521	1.551	1.419	970	15,15	61,52	91,49	38,48
Пожега	1991.*	33.578	8.064	5.313	5.131	2.751	24,02	65,89	96,57	34,11
	2002.	32.293	5.604	4.039	3.919	1.565	17,35	72,07	97,03	27,93
	2011.	29638	4.390	3.250	2.501	1.140	14,81	74,03	76,95	25,97
Прибој	1991.*	35.951	3.021	2.036	1.954	985	8,40	67,39	95,97	32,61
	2002.	30.377	1.996	1.343	1.285	653	6,57	67,28	95,68	32,72
	2011.	27133	1.743	1.380	1.258	363	6,42	79,17	91,16	20,83
Пријепоље	1991.-	46.525	6.169	4.450	4.221	1.719	13,26	72,13	94,85	27,87
	2002.	41.188	3.283	2.331	2.225	952	7,97	71,00	95,45	29,00
	2011.	37059	5.042	3.794	3.396	1.248	13,61	75,25	89,51	24,75
Сјеница	1991.-	33.681	13.786	7.251	6.921	6.535	40,93	52,60	95,45	47,40
	2002.	27.970	8.539	5.079	5.000	3.460	30,53	59,48	98,44	40,52
	2011.	26392	5.585	1.948	1.732	3.637	21,16	34,88	88,91	65,12
Ужице	1991.-	82.723	6.391	4.107	3.904	2.284	7,73	64,26	95,06	35,74
	2002.	83.022	3.720	2.660	2.546	1.060	4,48	71,51	95,71	28,49
	2011.	78040	4.099	2.896	2.340	1.203	5,25	70,65	80,80	29,35
Чајетина	1991.-	15.996	169	54	41	115	1,06	31,95	75,93	68,05
	2002.	15.628	2.405	1.716	1.657	689	15,39	71,35	96,56	28,65
	2011.	14.745	1.937	1.337	1.202	600	13,14	69,02	89,90	30,98

* по методологији 1991.г.

Извор: Попис 1991., Пољопривредно становништво према активности и полу, књ.8, РЗС, 1995.

Попис 1991., Укупно и пољопривредно становништво (подаци по општинама), књ. 10., Београд, 1995.

Попис 2002., Пољопривредно становништво (подаци по насељима), књ. 7., Београд, 2004.

Попис 2011., Пољопривредно становништво, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2015.

Табела II-70: Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање, у општинским центрима и градским насељима, Златиборског округа, 1991-2011. године

Територија (о.ц. и г.н.)	Година	Укупно становништво	Укупно активно становништво	Активно становништво у укупном становништву (%)	Укупно пољо- привредно становништво	Активно пољопривредно становништво које обавља занимање		Активно пољопривредно становништво у укупном активном становништву (%)	Издживано пољопривредно становништво	Удео пољопривредног становништва у укупном становништву (%)	Удео активног пољопривредног становништва у укупном пољ. становништву (%)	Удео индивидуалних пољопривредника у укупном активном пољопривредном становништву (%)	Удео издживаног пољопривредног становништва у укупном пољ. становништву (%)
						свега	од тога: индивидуални пољопривредници						
Златиборски округ	1991.*	157.995	73.376	46,4	2.708	724	558	0,99	1.905	1,71	26,74	77,07	70,35
	2002.	159.368	75.085	47,1	1.662	724	479	0,96	938	1,04	43,56	66,16	56,44
	2011.	146.729	63.193	43,1	1.786	899	802	1,42	887	1,22	50,34	89,21	49,66
Ариље	1991.*	6.074	3.050	50,2	166	74	69	2,43	92	2,73	44,58	93,24	55,42
	2002.	6.744	3.393	50,3	172	83	72	2,45	89	2,55	48,26	86,75	51,74
	2011.	6.763	3.035	44,9	258	139	124	4,58	119	3,81	53,88	89,21	46,12
Бајина Башта	1991.*	8.555	4.112	48,1	289	55	28	1,34	234	3,38	19,03	50,91	80,97
	2002.	9.543	4.676	49,0	166	93	49	1,99	73	1,74	56,02	52,69	43,98
	2011.	9.148	3.815	41,7	137	85	73	2,23	52	1,50	62,04	85,88	37,96
Косјерић	1991.*	3.794	1.790	47,2	180	27	23	1,51	153	4,74	15,00	85,19	85,00
	2002.	4.116	2.044	49,7	65	33	14	1,61	32	1,58	50,77	42,42	49,23
	2011.	3.992	1.646	41,2	23	5	4	0,30	18	0,58	21,74	80,00	78,26
Нова Варош	1991.*	10.424	4.966	47,6	117	30	6	0,60	8	1,12	25,64	20,00	6,84
	2002.	10.335	5.013	48,5	152	70	36	1,40	82	1,47	46,05	51,43	53,95
	2011.	8.795	3.830	43,5	98	34	28	0,89	64	1,11	34,69	82,35	65,31
Пожега	1991.*	12.552	5.700	45,4	259	87	60	1,53	172	2,06	33,59	68,97	66,41
	2002.	13.206	6.457	48,9	203	110	64	1,70	93	1,54	54,19	58,18	45,81
	2011.	13.153	5.791	44,0	138	80	77	1,38	58	1,05	57,97	96,25	42,03
Прибој	1991.*	22.137	10.193	46,0	188	26	11	0,26	162	0,85	13,83	42,31	86,17
	2002.	19.564	8.309	42,5	186	49	40	0,59	137	0,95	26,34	81,63	73,66
	2011.	14.920	5.709	38,3	176	132	106	2,31	44	1,18	75,00	80,30	25,00
Пријеполје	1991.*	15.634	6.715	43,0	221	35	20	0,52	186	1,41	15,84	57,14	84,16
	2002.	15.031	6.489	43,2	104	46	20	0,71	58	0,69	44,23	43,48	55,77
	2011.	13.330	5.431	40,7	246	187	186	3,44	59	1,85	76,02	99,47	23,98
Сјеница	1991.*	14.445	5.808	40,2	1.057	306	270	5,27	751	7,32	28,95	88,24	71,05
	2002.	13.161	5.336	40,5	483	165	135	3,09	318	3,67	34,16	81,82	65,84
	2011.	14.060	4.776	34,0	407	95	80	1,99	312	2,89	23,34	84,21	76,66
Ужице	1991.*	53.607	25.774	48,1	518	142	89	0,55	376	0,97	27,41	62,68	72,59
	2002.	54.717	26.780	48,9	222	73	40	0,27	149	0,41	32,88	54,79	67,12
	2011.	52.646	23.493	44,6	190	86	72	0,37	104	0,36	45,26	83,72	54,74
Севојно	1991.*	6.501	3.016	46,4	153	65	57	2,16	88	2,35	42,48	87,69	57,52
	2002.	7.445	3.715	49,9	98	54	46	1,45	44	1,32	55,10	85,19	44,90
	2011.	7.101	2.932	41,3	104	48	46	1,64	56	1,46	46,15	95,83	53,85
Чајетина	1991.*	2.588	1.382	53,4	78	19	14	1,37	59	3,01	24,36	73,68	75,64
	2002.	3.162	1.656	52,4	42	18	14	1,09	24	1,33	42,86	77,78	57,14
	2011.	3.336	1.581	47,4	29	21	21	1,33	8	0,87	72,41	100,00	27,59
Златибор	1991.*	1.684	870	51,7	52	16	10	1,84	36	3,09	30,77	62,50	69,23
	2002.	2.344	1.217	51,9	33	21	3	1,73	12	1,41	63,64	14,29	36,36
	2011.	2.821	1.154	40,9	9	8	6	0,69	1	0,32	88,89	75,00	11,11

* по методологији 1991.г.

Извор: Попис 1991., Пољопривредно становништво према активности и полу, књ.8, Укупно и пољопривредно становништво (подаци по општинама), књ. 10, РЗС, Београд, 1995.

Попис 2002., Пољопривредно становништво (подаци по насељима), књ. 7, Београд, 2004.

Попис 2011., Пољопривредно становништво, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2015.

Табела II-71:Однос кретања пољопривредног и активног пољопривредног становништва које обавља занимање у осталим насељима
Златиборског округа, 1991-2011. године

Територија (остала насеља)	Година	Укупно становни- штво	Укупно активно становништво	Активно становништво у укупном становништву (%)	Укупно пољо- привредно становништво	Активно пољопривредно становништво које обавља занимање		Активно пољопривредно становништво у укупном активном становништву	Издржавано пољопривредно становништво (%)	Удео пољопри- вредног становништва у укупном становништву (%)	Удео активног пољопри- вредног становништва у укупном пољ. становништву (%)	Удео индивидуалних пољопри- вредника у укупном активном пољопри- вредном становништву (%)	Удео издржаваног пољопри- вредног становништва у укупном пољ. становништву (%)
						свега	од тога: индивидуални пољопри- вредници						
Златиборски округ	1991.*	177.831	93.990	52,9	67.152	47.597	45.772	50,64	19.555	37,76	70,88	96,17	29,12
	2002.	154.028	71.619	46,5	41.012	28.276	27.560	38,59	12.736	26,63	68,95	97,47	31,05
	2011.	139.820	59.078	42,3	35.239	23.270	19.695	39,39	11.969	25,20	66,03	84,64	33,97
Ариље	1991.*	14.261	8.621	60,5	6.896	5.019	4.850	58,22	1.877	48,36	72,78	96,63	27,22
	2002.	13.040	6.872	52,7	5.145	3.452	3.395	50,23	1.693	39,46	67,09	98,35	32,91
	2011.	12.029	6.282	52,2	4.468	3.177	2.592	50,57	1.291	37,14	71,11	81,59	28,89
Бајина Башта	1991.*	21.192	12.278	57,9	9.649	7.313	7.050	59,56	2.336	45,53	75,79	96,40	24,21
	2002.	19.608	9.889	50,4	6.522	4.808	4.612	48,62	1.714	33,26	73,72	95,92	26,28
	2011.	16.874	8.019	47,5	4.777	3.521	2.970	43,91	1.256	28,31	73,71	84,35	26,29
Косјерић	1991.*	11.684	7.129	61,0	6.264	4.924	4.770	69,07	1.340	53,61	78,61	96,87	21,39
	2002.	9.885	4.401	44,5	3.094	2.007	1.955	45,60	1.087	31,30	64,87	97,41	35,13
	2011.	8.098	2.703	33,4	2.045	1.086	886	40,18	959	25,25	53,11	81,58	46,89
Нова Варош	1991.*	11.388	6.738	59,2	4.389	3.757	3.596	55,76	632	38,54	85,60	95,71	14,40
	2002.	9.647	3.889	40,3	2.075	1.377	1.328	35,41	698	21,51	66,36	96,44	33,64
	2011.	7.843	3.282	41,8	2.423	1.517	1.391	46,22	906	30,89	62,61	91,69	37,39
Пожега	1991.*	21.026	10.724	51,0	7.805	5.226	5.071	48,73	2.579	37,12	66,96	97,03	33,04
	2002.	19.087	9.522	49,9	5.401	3.929	3.855	41,26	1.472	28,30	72,75	98,12	27,25
	2011.	16.485	7.808	47,4	4.252	3.170	2.424	40,60	1.082	25,79	74,55	76,47	25,45
Прибој	1991.*	13.814	6.348	46,0	2.833	2.010	1.943	31,66	823	20,51	70,95	96,67	29,05
	2002.	10.813	4.546	42,0	1.810	1.294	1.245	28,46	516	16,74	71,49	96,21	28,51
	2011.	12.213	4.893	40,1	1.567	1.248	1.152	25,51	319	12,83	79,64	92,31	20,36
Пријеполје	1991.*	30.891	14.488	46,9	5.948	4.415	4.201	30,47	1.533	19,25	74,23	95,15	25,77
	2002.	26.157	11.197	42,8	3.179	2.285	2.205	20,41	894	12,15	71,88	96,50	28,12
	2011.	23.729	10.711	45,1	4.796	3.607	3.210	33,68	1.189	20,21	75,21	88,99	24,79
Сјеница	1991.*	19.236	9.869	51,3	12.729	6.945	6.651	70,37	5.784	66,17	54,56	95,77	45,44
	2002.	14.809	7.353	49,7	8.056	4.914	4.865	66,83	3.142	54,40	61,00	99,00	39,00
	2011.	12.332	3.703	30,0	5.178	1.853	1.652	50,04	3.325	41,99	35,79	89,15	64,21
Ужице	1991.*	22.615	10.554	46,7	5.720	3.900	3.758	36,95	1.820	25,29	68,18	96,36	31,82
	2002.	20.860	9.528	45,7	3.400	2.533	2.460	26,58	867	16,30	74,50	97,12	25,50
	2011.	18.293	8.130	44,4	3.805	2.762	2.222	33,97	1.043	20,80	72,59	80,45	27,41
Чајетина	1991.*	11.724	7.241	61,8	4.919	4.088	3.882	56,46	831	41,96	83,11	94,96	16,89
	2002.	10.122	4.422	43,7	2.330	1.677	1.640	27,59	653	23,02	71,97	97,79	28,03
	2011.	11.924	3.547	29,7	1.928	1.329	1.196	37,47	599	16,17	68,93	89,99	31,07

* по методологији 1991.г.

Извор: Попис 1991., Пољопривредно становништво према активности и полу, књ. 8, Укупно и пољопривредно становништво (подаци по општинама), књ. 10, РЗС, Београд, 1995.

Попис 2002., Пољопривредно становништво (подаци по насељима), књ. 7, Београд, 2004.

Попис 2011., Пољопривредно становништво, непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2015.

Табела II-78: Домаћинства према извору прихода, 1991. године

Насеља	Извор прихода								
	Домаћинства	Пољопривредна	%	Непољопривредна	%	Мешовита	%	Без прихода	%
Србија	2.418.156	269.952	11,16	1.824.784	75,46	268.578	11,11	54.842	2,27
Градови и градска насеља	1.376.407	18.113	1,32	1.316.340	95,64	21.509	1,56	20.445	1,49
Остала насеља	1.041.749	251.839	24,17	508.444	48,81	247.069	23,72	34.397	3,30
Централна Србија	1.732.900	197.924	11,42	1.266.367	73,08	226.134	13,05	42.475	2,45
Градови и градска насеља	986.177	5.421	0,55	954.490	96,79	11.711	1,19	14.555	1,48
Остала насеља	746.723	192.503	25,78	311.877	41,77	214.423	28,72	27.920	3,74
Војводина	685.256	72.028	10,51	558.417	81,49	42.444	6,19	12.367	1,80
Градови и градска насеља	390.230	12.692	3,25	361.850	92,73	9.798	2,51	5.890	1,51
Остала насеља	295.026	59.336	20,11	196.567	66,63	32.646	11,07	6.477	2,20
Златиборски округ	96.877	15.392	15,89	67.169	69,33	12.782	13,19	1.534	1,58
Град и градска насеља	44.973	265	0,59	44.504	98,96	511	1,14	456	1,01
Остала насеља	51.904	15.127	29,14	22.665	43,67	12.271	23,64	1.078	2,08
Ариље	6.222	1.774	28,51	3.277	52,67	1.078	17,33	93	1,49
О.ц. и г.н.	1.921	22	1,15	1.840	95,78	41	2,13	18	0,94
Остала насеља	4.301	1.752	40,73	1.437	33,41	1.037	24,11	75	1,74
Бајина Башта	8.962	2.383	26,59	4.961	55,36	1.470	16,40	148	1,65
О.ц. и г.н.	2.642	18	0,68	2.559	96,86	34	1,29	31	1,17
Остала насеља	6.320	2.365	37,42	2.402	38,01	1.436	22,72	117	1,85
Косјерић	4.671	1.453	31,11	2.025	43,35	1.098	23,51	95	2,03
О.ц. и г.н.	1.195	6	0,50	1.157	96,82	15	1,26	17	1,42
Остала насеља	3.476	1.447	41,63	868	24,97	1.083	31,16	78	2,24
Нова Варош	6.456	889	13,77	4.067	63,00	1.421	22,01	79	1,22
О.ц. и г.н.	3.031	7	0,23	2.998	98,91	20	0,66	6	0,20
Остала насеља	3.425	882	25,75	1.069	31,21	1.401	40,91	73	2,13
Пожега	10.059	1.836	18,25	6.402	63,64	1.616	16,07	205	2,04
О.ц. и г.н.	3.882	23	0,59	3.753	96,68	52	1,34	54	1,39
Остала насеља	6.177	1.813	29,35	2.649	42,88	1.564	25,32	151	2,44
Прибој	10.283	836	8,13	8.687	84,48	556	5,41	204	1,98
О.ц. и г.н.	5.137	4	0,08	5.037	98,05	22	0,43	74	1,44
Остала насеља	5.146	832	16,17	3.650	70,93	534	10,38	130	2,53
Пријеполје	12.267	1.473	12,01	9.371	76,39	1.232	10,04	191	1,56
О.ц. и г.н.	4.279	8	0,19	4.194	98,01	26	0,61	51	1,19
Остала насеља	7.988	1.465	18,34	5.177	64,81	1.206	15,10	140	1,75
Сјеница	7.522	2.446	32,52	3.737	49,68	1.245	16,55	94	1,25
О.ц. и г.н.	3.525	109	3,09	3.215	91,21	155	4,40	46	1,30
Остала насеља	3.997	2.337	58,47	522	13,06	1.090	27,27	48	1,20
Ужице	25.646	1.348	5,26	22.464	87,59	1.499	5,84	335	1,31
О.ц. и г.н.	18.821	59	0,31	18.493	98,26	121	0,64	148	0,79
Остала насеља	6.825	1.289	18,89	3.971	58,18	1.378	20,19	187	2,74
Чајетина	4.789	954	19,92	2.178	45,48	1.567	32,72	90	1,88
О.ц. и г.н.	540	5	0,93	519	96,11	10	1,85	6	1,11
Остала насеља	4.249	949	22,33	1.659	39,04	1.557	36,64	84	1,98

Извор: Попис 1991., Домаћинства и пољопривредних газдинстава према величини поседа и изворима прихода, књ.8, РЗС, Београд, 1995.

Табела II-84: Учесће становништва општина старог 15 и више година према школској спреми, 2002-2011. године

Територија (општине)	Укупно становништво старије од 15 година			Без школске спреме			Непотпуна			Основна школа			Средња школа			Виша школа			Висока школа			Непознато		
	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.
Република Србија	6.321.231	6.161.584	97,47	357.552	164.884	46,11	1.022.974	677.499	66,23	1.509.462	1.279.116	84,74	2.596.348	3.015.092	116,13	285.056	348.335	122,20	411.944	652.234	158,33	137.895	24.424	17,71
%	100,00%	100,00%	-	5,66%	2,68%	47,35	16,18%	11,00%	67,99	23,88%	20,76%	86,93	41,07%	48,93%	119,14	4,51%	5,65%	125,28	6,52%	10,59%	162,42	2,18%	0,40%	18,35
Централна Србија	4.611.453	4.507.245	97,74	282.175	126.409	44,80	742.585	500.761	67,43	1.083.898	919.355	84,82	1.845.166	2.172.950	117,76	211.571	267.305	126,34	323.348	500.390	154,75	122.710	20.075	16,36
%	100,00%	100,00%	-	6,12%	2,80%	45,75	16,10%	11,11%	69,01	23,50%	20,40%	86,81	40,01%	48,21%	120,49	4,59%	5,93%	129,19	7,01%	11,10%	158,35	2,66%	0,45%	16,92
Војводина	1.709.778	1.654.339	96,76	75.377	38.475	51,04	280.389	176.738	63,03	425.564	359.761	84,54	751.182	842.142	112,11	73.485	81.030	110,27	88.596	151.844	171,39	15.185	4.349	28,64
%	100,00%	100,00%	-	0,04%	2,33%	58,25	0,16	10,68%	66,75	0,25	21,75%	87,00	0,44	50,91%	115,70	4,30%	4,90%	113,95	5,18%	9,18%	177,22	0,01	0,26%	26,00
Златиборски округ	261.246	245.139	93,83	19.663	9.024	45,89	45.089	30.890	68,51	69.474	58.450	84,13	104.924	118.779	113,20	9.789	11.344	115,89	9.961	15.834	158,96	2.346	818	34,87
%	100,00%	100,00%	-	7,53%	3,68%	48,87	17,26%	12,60%	73,00	26,59%	23,84%	89,66	40,16%	48,45%	120,64	3,75%	4,63%	123,47	3,81%	6,46%	169,55	0,90%	0,33%	36,67
Ариље	16.462	16.001	97,20	1.086	476	43,83	3.397	2.293	67,50	4.545	4.028	88,62	6.325	7.735	122,29	490	613	125,10	471	783	166,24	148	73	49,32
%	100,00%	100,00%	-	6,60%	2,97%	45,00	20,64%	14,33%	69,43	27,61%	25,17%	91,16	38,42%	48,34%	125,82	2,98%	3,83%	128,52	2,86%	4,89%	170,98	0,90%	0,46%	51,11
Бајина Башта	24.720	22.474	90,91	2.539	1.160	45,69	6.000	4.327	72,12	6.609	5.618	85,01	8.166	9.495	116,27	721	846	117,34	580	968	166,90	105	60	57,14
%	100,00%	100,00%	-	10,27%	5,16%	50,24	24,27%	19,25%	79,32	26,74%	25,00%	93,49	33,03%	42,25%	127,91	2,92%	3,76%	128,77	2,35%	4,31%	183,40	0,42%	0,27%	64,29
Косјерић	12.099	10.568	87,35	1.337	564	42,18	3.443	2.384	69,24	3.082	2.738	88,84	3.563	4.109	115,32	317	355	111,99	241	390	161,83	116	28	24,14
%	100,00%	100,00%	-	11,05%	5,34%	48,33	28,46%	22,56%	79,27	25,47%	25,91%	101,73	29,45%	38,88%	132,02	2,62%	3,36%	128,24	1,99%	3,69%	185,43	0,96%	0,26%	27,08
Нова Варош	16.880	14.598	86,48	1.357	691	50,92	3.226	2.259	70,02	4.903	3.586	73,14	6.215	6.626	106,61	611	624	102,13	483	775	160,46	85	37	43,53
%	100,00%	100,00%	-	8,04%	4,73%	58,83	19,11%	15,47%	80,95	29,05%	24,57%	84,58	36,82%	45,39%	123,28	3,62%	4,27%	117,96	2,86%	5,31%	185,66	0,50%	0,25%	50,00
Пожега	27.472	25.762	93,78	1.728	784	45,37	5.950	3.897	65,50	6.720	5.841	86,92	11.090	12.634	113,92	854	1.054	123,42	961	1.488	154,84	169	64	37,87
%	100,00%	100,00%	-	6,29%	3,04%	48,33	21,66%	15,13%	69,85	24,46%	22,67%	92,68	40,37%	49,04%	121,48	3,11%	4,09%	131,51	3,50%	5,78%	165,14	0,62%	0,25%	40,32
Прибој	25.272	23.584	93,32	1.718	767	44,64	2.885	2.115	73,31	6.510	5.228	80,31	11.939	12.806	107,26	1.001	1.117	111,59	944	1.439	152,44	275	112	40,73
%	100,00%	100,00%	-	6,80%	3,25%	47,79	11,42%	8,97%	78,55	25,76%	22,17%	86,06	47,24%	54,30%	114,94	3,96%	4,74%	119,70	3,74%	6,10%	163,10	1,09%	0,47%	43,12
Пријеполје	33.233	30.989	93,25	2.460	1.157	47,03	5.050	3.441	68,14	9.754	8.137	83,42	13.465	15.244	113,21	1.138	1.211	106,41	998	1.679	168,24	368	120	32,61
%	100,00%	100,00%	-	7,40%	3,73%	50,41	15,20%	11,10%	73,03	29,35%	26,26%	89,47	40,52%	49,19%	121,40	3,42%	3,91%	114,33	3,00%	5,42%	180,67	1,11%	0,39%	35,14
Сјеница	21.804	20.817	95,47	2.578	1.255	48,68	4.003	2.465	61,58	6.695	6.717	100,33	6.730	8.462	125,74	552	574	103,99	623	1.252	200,96	623	92	14,77
%	100,00%	100,00%	-	11,82%	6,03%	51,02	18,36%	11,84%	64,49	30,71%	32,27%	105,08	30,87%	40,65%	131,68	2,53%	2,76%	109,09	2,86%	6,01%	210,14	2,86%	0,44%	15,38
Ужице	69.964	67.503	96,48	3.536	1.574	44,51	8.085	5.587	69,10	17.043	13.564	79,59	32.915	35.834	108,87	3.682	4.372	118,74	4.336	6.380	147,14	367	192	52,32
%	100,00%	100,00%	-	5,05%	2,33%	46,14	11,56%	8,28%	71,63	24,36%	20,09%	82,47	47,05%	53,09%	112,84	5,26%	6,48%	123,19	6,20%	9,45%	152,42	0,52%	0,28%	53,85
Чајетина	13.340	12.843	96,27	1.324	596	45,02	3.050	2.122	69,57	3.613	2.993	82,84	4.516	5.834	129,19	423	578	136,64	324	680	209,88	90	40	44,44
%	100,00%	100,00%	-	9,93%	4,64%	46,73	22,86%	16,52%	72,27	27,08%	23,30%	86,04	33,85%	45,43%	134,21	3,17%	4,50%	141,96	2,43%	5,29%	217,70	0,67%	0,31%	46,27

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011. Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Табела II-85: Учесће становништва градова и градских насеља старог 15 и више година према школској спреми, 2002-2011. године

Насеља	Укупно становништво старије од 15 година			Без школске спреме			Непотпуна			Основна школа			Средња школа			Виша школа			Висока школа			Непознато		
	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.
Република Србија	3.566.648	3.652.252	102,40	113.481	54.098	47,67	284.605	200.550	70,47	733.390	584.636	79,72	1.754.701	1.951.915	111,24	226.937	274.575	120,99	370.320	572.923	154,71	83.214	13.555	16,29
%	100,00%	100,00%	-	3,18%	1,48%	46,54	7,98%	5,49%	68,80	20,56%	16,01%	77,87	49,2%	53,44%	108,62	6,36%	7,52%	118,24	10,38	15,69%	1,51	2,33%	0,37%	15,88
Централна Србија	2.592.411	2.670.973	103,03	82.864	38.588	46,57	176.525	130.339	73,84	518.713	410.248	79,09	1.271.764	1.421.283	111,76	172.051	213.883	124,31	295.478	445.901	150,91	75.016	10.731	14,30
%	100,00%	100,00%	-	3,20%	1,44%	45,00	6,81%	4,88%	71,66	20,01%	15,36%	76,76	49,06%	53,21%	108,46	6,64%	8,01%	120,63	11,40%	16,69%	146,40	2,89%	0,40%	13,84
Војводина	974.237	981.279	100,72	30.617	15.510	50,66	108.080	70.211	64,96	214.677	174.388	81,23	482.937	530.632	109,88	54.886	60.692	110,58	74.842	127.022	169,72	8.198	2.824	34,45
%	100,00	100,00	-	3,14%	1,58%	50,32	11,09%	7,16%	64,56	22,04%	17,77%	80,63	49,57%	54,08%	109,10	5,63%	6,18%	109,77	7,68%	12,94%	168,49	0,84%	0,29%	34,52
Златиборски округ	128.311	124.522	97,05	4.412	2.106	47,73	9.166	6.786	74,03	30.484	23.220	76,17	67.465	71.106	105,40	7.458	8.330	111,69	8.435	12.630	149,73	891	344	38,61
%	100,00%	100,00%	-	3,44%	1,69%	49,13	7,14%	5,45%	76,33	23,76%	18,65%	78,49	52,58%	57,10%	108,60	5,81%	6,69%	115,15	6,57%	10,14%	154,34	0,69%	0,28%	40,58
Ариље	5.437	5.668	104,25	150	67	44,67	342	257	75,15	1.312	1.076	82,01	2.988	3.394	113,59	289	359	124,22	347	511	147,26	9	4	44,44
%	100,00%	100,00%	-	2,76%	1,18%	42,75	6,29%	4,53%	72,02	24,13%	18,98%	78,66	54,96%	59,88%	108,95	5,32%	6,33%	118,98	6,38%	9,02%	141,38	0,17%	0,07%	41,18
Бајина Башта	7.890	7.727	97,93	281	124	44,13	622	511	82,15	1.922	1.506	78,36	4.082	4.364	106,91	497	539	108,45	452	671	148,45	34	12	35,29
%	100,00%	100,00%	-	3,56%	1,60%	44,94	7,88%	6,61%	83,88	24,36%	19,49%	80,01	51,74%	56,48%	109,16	6,30%	6,98%	110,79	5,73%	8,68%	151,48	0,43%	0,16%	37,21
Косјерић	3.424	3.355	97,98	123	53	43,09	314	226	71,97	844	661	78,32	1.734	1.910	110,15	207	222	107,25	182	275	151,10	20	8	40,00
%	100,00%	100,00%	-	3,59%	1,58%	44,01	9,17%	6,74%	73,50	24,65%	19,70%	79,92	50,64%	56,93%	112,42	6,05%	6,62%	109,42	5,32%	8,20%	154,14	0,58%	0,24%	41,38
Нова Варош	8.467	7.551	89,18	261	116	44,44	641	480	74,88	2.408	1.578	65,53	4.217	4.240	100,55	473	477	100,85	420	640	152,38	47	20	42,55
%	100,00%	100,00%	-	3,08%	1,54%	50,00	7,57%	6,36%	84,02	28,44%	20,90%	73,49	49,81%	56,15%	112,73	5,59%	6,32%	113,06	4,96%	8,48%	170,97	0,56%	0,26%	46,43
Пожега	11.085	11.193	100,97	394	184	46,70	891	714	80,13	2.399	2.032	84,70	6.046	6.490	107,34	567	671	118,34	705	1.075	152,48	83	27	32,53
%	100,00%	100,00%	-	3,55%	1,64%	46,20	8,04%	6,38%	79,35	21,64%	18,15%	83,87	54,54%	57,98%	106,31	5,12%	5,99%	116,99	6,36%	9,60%	150,94	0,75%	0,24%	32,00
Прибој	16.061	12.916	80,42	552	220	39,86	914	669	73,19	3.905	2.407	61,64	8.797	7.625	86,68	850	808	95,06	875	1.126	128,69	168	61	36,31
%	100,00%	100,00%	-	3,44%	1,70%	49,42	5,69%	5,18%	91,04	24,31%	18,64%	76,68	54,77%	59,04%	107,80	5,29%	6,26%	118,34	5,45%	8,72%	160,00	1,05%	0,47%	44,76
Пријеполје	12.095	11.264	93,13	452	264	58,41	1.055	749	71,00	3.028	2.271	75,00	6.154	6.219	101,06	664	690	103,92	661	1.024	154,92	81	47	58,02
%	100,00%	100,00%	-	3,74%	2,34%	62,57	8,72%	6,65%	76,26	25,04%	20,16%	80,51	50,88%	55,21%	108,51	5,49%	6,13%	111,66	5,47%	9,09%	166,18	0,67%	0,42%	62,69
Сјеница	10.162	11.141	109,63	631	382	60,54	892	617	69,17	2.739	2.639	96,35	4.745	5.966	125,73	426	444	104,23	518	1.055	203,67	211	38	18,01
%	100,00%	100,00%	-	6,21%	3,43%	55,23	8,78%	5,54%	63,10	26,95%	23,69%	87,90	46,69%	53,55%	114,69	4,19%	3,99%	95,23	5,10%	9,47%	185,69	2,08%	0,34%	16,35
Ужице	51.757	51.306	99,13	1.523	672	44,12	3.383	2.459	72,69	11.584	8.782	75,81	27.569	29.417	106,70	3.343	3.897	116,57	4.136	5.961	144,12	219	118	53,88
%	100,00%	100,00%	-	2,94%	1,31%	44,56	6,54%	4,79%	73,24	22,38%	17,12%	76,50	53,27%	57,34%	107,64	6,46%	7,60%	117,65	7,99%	11,62%	145,43	0,42%	0,23%	54,76
Чајетина	1.933	2.401	124,21	45	24	53,33	112	104	92,86	343	268	78,13	1.133	1.481	130,71	142	223	157,04	139	292	210,07	19	9	47,37
%	100,00%	100,00%	-	2,33%	1,00%	42,92	5,79%	4,33%	74,78	17,74%	11,16%	62,91	58,61%	61,68%	105,24	7,35%	9,29%	126,39	7,19%	12,16%	169,12	0,98%	0,37%	37,76

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011. Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Табела II-86: Учесће становништва осталих насеља старог 15 и више година према школској спреми, 2002-2011. године

Територија (остала насеља)	Укупно становништво старије од 15 година			Без школске спреме			Непотпуна			Основна школа			Средња школа			Виша школа			Висока школа			Непознато		
	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.
Република Србија	2.754.583	2.509.332	91,10	244.071	110.786	45,39	738.369	476.949	64,59	776.072	694.480	89,49	841.647	1.063.177	126,32	58.119	73.760	126,91	41.624	79.311	190,54	54.681	10.869	19,88
%	100,00%	100,00%	-	8,86%	4,41%	49,77	26,81%	19,01%	70,91	28,17%	27,68%	98,26	30,55%	42,37%	138,69	2,11%	2,94%	139,34	1,51%	3,16%	209,27	1,99%	0,43%	21,61
Централна Србија	2.019.042	1.836.272	90,95	199.311	87.821	44,06	566.060	370.422	65,44	565.185	509.107	90,08	573.402	751.667	131,09	39.520	53.422	135,18	27.870	54.489	195,51	47.694	9.344	19,59
%	100,00%	100,00%	-	9,87%	4,78%	48,43	28,04%	20,17%	71,93	27,99%	27,73%	99,07	28,40%	40,93%	144,12	1,96%	2,91%	148,47	1,38%	2,97%	215,22	2,36%	0,51%	21,61
Војводина	735.541	673.060	91,51	44.760	22.965	51,31	172.309	106.527	61,82	210.887	185.373	87,90	268.245	311.510	116,13	18.599	20.338	109,35	13.754	24.822	180,47	6.987	1.525	21,83
%	100,00%	100,00%	-	6,09%	3,41%	55,99	23,43%	15,83%	67,56	28,67%	27,54%	96,06	36,47%	46,28%	126,90	2,53%	3,02%	119,37	1,87%	3,69%	197,33	0,95%	0,23%	24,21
Златиборски округ	132.935	120.617	90,73	15.251	6.918	45,36	35.923	24.104	67,10	38.990	35.230	90,36	37.459	47.673	127,27	2.331	3.014	129,30	1.526	3.204	209,96	1.455	474	32,58
%	100,00%	100,00%	-	11,47%	5,74%	50,04	27,02%	19,98%	73,95	29,33%	29,21%	99,59	28,18%	39,52%	140,24	1,75%	2,50%	142,86	1,15%	2,66%	231,30	1,09%	0,39%	35,78
Ариље	11.025	10.333	93,72	936	409	43,70	3.055	2.036	66,64	3.233	2.952	91,31	3.337	4.341	130,09	201	254	126,37	124	272	219,35	139	69	49,64
%	100,00%	100,00%	-	8,49%	3,96%	46,64	27,71%	19,70%	71,09	29,32%	28,57%	97,44	30,27%	42,01%	138,78	1,82%	2,46%	135,16	1,12%	2,63%	234,82	1,26%	0,67%	53,17
Бајина Башта	16.830	14.747	87,62	2.258	1.036	45,88	5.378	3.816	70,96	4.687	4.112	87,73	4.084	5.131	125,64	224	307	137,05	128	297	232,03	71	48	67,61
%	100,00%	100,00%	-	13,42%	7,03%	52,38	31,95%	25,88%	81,00	27,85%	27,88%	100,11	24,27%	34,79%	143,35	1,33%	2,08%	156,39	0,76%	2,01%	264,47	0,42%	0,33%	78,57
Косјерић	8.675	7.213	83,15	1.214	511	42,09	3.129	2.158	68,97	2.238	2.077	92,81	1.829	2.199	120,23	110	133	120,91	59	115	194,92	96	20	20,83
%	100,00%	100,00%	-	13,99%	7,08%	50,61	36,07%	29,92%	82,95	25,80%	28,80%	111,63	21,08%	30,49%	144,64	1,27%	1,84%	144,88	0,68%	1,59%	233,82	1,11%	0,28%	25,23
Нова Варош	8.413	7.047	83,76	1.096	575	52,46	2.585	1.779	68,82	2.495	2.008	80,48	1.998	2.386	119,42	138	147	106,52	63	135	214,29	38	17	44,74
%	100,00%	100,00%	-	13,03%	8,16%	62,62	30,73%	25,24%	82,13	29,66%	28,49%	96,06	23,75%	33,86%	142,57	1,64%	2,09%	127,44	0,75%	1,92%	256,00	0,45%	0,24%	53,33
Пожега	16.387	14.569	88,91	1.334	600	44,98	5.059	3.183	62,92	4.321	3.809	88,15	5.044	6.144	121,81	287	383	133,45	256	413	161,33	86	37	43,02
%	100,00%	100,00%	-	8,14%	4,12%	50,61	30,87%	21,85%	70,78	26,37%	26,14%	99,13	30,78%	42,17%	137,00	1,75%	2,63%	150,29	1,56%	2,83%	181,41	0,52%	0,25%	48,08
Прибој	9.211	10.668	115,82	1.166	547	46,91	1.971	1.446	73,36	2.605	2.821	108,29	3.142	5.181	164,89	151	309	204,64	69	313	453,62	107	51	47,66
%	100,00%	100,00%	-	12,66%	5,13%	40,52	21,40%	13,55%	63,32	28,28%	26,44%	93,49	34,11%	48,57%	142,39	1,64%	2,90%	176,83	0,75%	2,93%	390,67	1,16%	0,48%	41,38
Пријеполје	21.138	19.725	93,32	2.008	893	44,47	3.995	2.692	67,38	6.726	5.866	87,21	7.311	9.025	123,44	474	521	109,92	337	655	194,36	287	73	25,44
%	100,00%	100,00%	-	9,50%	4,53%	47,68	18,90%	13,65%	72,22	31,82%	29,74%	93,46	34,59%	45,75%	132,26	2,24%	2,64%	117,86	1,59%	3,32%	208,81	1,36%	0,37%	27,21
Сјеница	11.642	9.676	83,11	1.947	873	44,84	3.111	1.848	59,40	3.956	4.078	103,08	1.985	2.496	125,74	126	130	103,17	105	197	187,62	412	54	13,11
%	100,00%	100,00%	-	16,72%	9,02%	53,95	26,72%	19,10%	71,48	33,98%	42,15%	124,04	17,05%	25,80%	151,32	1,08%	1,34%	124,07	0,90%	2,04%	226,67	3,54%	0,56%	15,82
Ужице	18.207	16.197	88,96	2.013	902	44,81	4.702	3.128	66,52	5.459	4.782	87,60	5.346	6.417	120,03	339	475	140,12	200	419	209,50	148	74	50,00
%	100,00%	100,00%	-	11,06%	5,57%	50,36	25,83%	19,31%	74,76	29,98%	29,52%	98,47	29,36%	39,62%	134,95	1,86%	2,93%	157,53	1,10%	2,59%	235,45	0,81%	0,46%	56,79
Чајетина	11.407	10.442	91,54	1.279	572	44,72	2.938	2.018	68,69	3.270	2.725	83,33	3.383	4.353	128,67	281	355	126,33	185	388	209,73	71	31	43,66
%	100,00%	100,00%	-	11,21%	5,48%	48,88	25,76%	19,33%	75,04	28,67%	26,10%	91,04	29,66%	41,69%	140,56	2,46%	3,40%	138,21	1,62%	3,72%	229,63	0,62%	0,30%	48,39

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011. Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Табела II-88: Заступљеност више и високо образованог становништва градова и градских насеља и индекс промене у укупном градском становништву, старијем од 15 година, 2002-2011. године

Територија	Укупно становништво старије од 15 година			Образовање					
				Виша школа			Висока школа		
	2002. г.	2011. г.	Индекс промене броја тановника	2002. г.	2011. г.	Индекс ромене броја тановника	2002. г.	2011. г.	Индекс ромене броја тановника
Р. Србија	3.566.648	3.652.252	102,40	226.937	274.575	120,99	370.320	572.923	154,71
%	100,00	100,00	100,00	6,36%	7,52%	118,16	10,38%	15,69%	151,08
Централна Србија	2.592.411	2.670.973	103,03	172.051	213.883	124,31	295.478	445.901	150,91
%	100,00%	100,00%	100,00	6,64%	8,01%	120,66	11,40%	16,69%	146,47
Војводина	974.237	981.279	100,72	54.886	60.629	110,46	74.842	127.022	169,72
%	100,00%	100,00%	100,00	5,63%	6,18%	109,67	7,68%	12,94%	168,50
Златиборски округ	128.311	124.522	97,05	7.458	8.330	111,69	8.435	12.630	149,73
%	100,00%	100,00%	100,00	5,81%	6,69%	115,09	6,57%	10,14%	154,29
Ариље	5.437	5.668	104,25	289	359	124,22	347	511	147,26
%	100,00%	100,00%	100,00	5,32%	6,33%	119,16	6,38%	9,02%	141,26
Бајина Башта	7.890	7.727	97,93	497	846	170,22	452	968	214,16
%	100,00%	100,00%	100,00	6,30%	10,95%	173,81	5,73%	12,53%	218,68
Косјерић	3.424	3.355	97,98	207	222	107,25	182	275	151,10
%	100,00%	100,00%	100,00	6,05%	6,62%	109,45	5,32%	8,20%	154,21
Нова Варош	8.467	7.551	89,18	473	624	131,92	420	775	184,52
%	100,00%	100,00%	100,00	5,59%	8,26%	147,93	4,96%	10,26%	206,91
Пожега	11.085	11.193	100,97	567	1.054	185,89	705	1.488	211,06
%	100,00%	100,00%	100,00	5,12%	9,42%	184,10	6,36%	13,29%	209,03
Прибој	16.061	12.916	80,42	850	808	95,06	875	1.126	128,69
%	100,00%	100,00%	100,00	5,29%	6,26%	118,21	5,45%	8,72%	160,02
Пријеполје	12.095	11.264	93,13	664	690	103,92	661	1.024	154,92
%	100,00%	100,00%	100,00	5,49%	6,13%	111,58	5,47%	9,09%	166,35
Сјеница	10.162	11.141	109,63	426	444	104,23	518	1.055	203,67
%	100,00%	100,00%	100,00	4,19%	3,99%	95,07	5,10%	9,47%	185,77
Ужице	51.757	51.306	99,13	3.343	3.897	116,57	4.136	5.961	144,12
%	100,00%	100,00%	100,00	6,46%	7,60%	117,60	7,99%	11,62%	145,39
Чајетина	1.933	2.401	124,21	142	223	157,04	139	292	210,07
%	100,00%	100,00%	100,00	7,35%	9,29%	126,43	7,19%	12,16%	169,12

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011. Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Табела II-89: Учешће неписменог становништва општина, општинских центара, градских и осталих насеља, старог 15 и више година, према школској спреми 2002. и и 2011. године

Територија	Укупно становништво општина старије од 15 година			Неписмени			Укупно становништво градова и градских насеља старије од 15 година			Неписмени			Укупно становништво осталих насеља старије од 15 година			Неписмени		
	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.	2002. г.	2011. г.	Индекс пром.
Република Србија	6.321.231	6.161.584	97,47	227.039	125.548	55,30	3.566.648	3.652.252	102,40	56.777	38.670	68,11	2.754.583	2.509.332	91,10	170.262	86.878	51,03
%	100,00	100,00	-	3,59%	2,04%	56,82	100,00%	100,00%	-	1,59%	1,06%	66,67	100,00%	100,00%	-	6,18%	3,46%	55,99
Централна Србија	4.611.453	4.507.245	97,74	184.810	98.326	53,20	2.592.411	2.670.973	103,03	41.545	28.189	67,85	2.019.042	1.836.272	90,95	143.265	70.137	48,96
%	100,00%	100,00%	-	4,01%	2,18	54,36	100,00%	100,00%	-	1,60%	1,06%	66,25	100,00%	100,00%	-	7,10%	3,82%	53,80
Војводина	1.709.778	1.654.339	96,76	42.229	27.222	64,46	974.237	981.279	100,72	15.232	10.481	68,81	735.541	673.060	91,51	26.997	16.741	62,01
%	100,00%	100,00%	-	2,47%	1,65	66,80	100,00%	100,00%	-	1,56%	1,07%	68,59	100,00%	100,00%	-	3,67%	2,49%	67,85
Златиборски округ	261.246	245.139	93,83	12.527	6.465	51,61	128.311	124.522	97,05	1.949	1.307	67,06	132.935	120.617	90,73	10.578	5.158	48,76
%	100,00%	100,00%	-	4,80%	2,64	55,00	100,00%	100,00%	-	1,52%	1,05%	69,08	100,00%	100,00%	-	7,96%	4,28%	53,77
Ариље	16.462	16.001	97,20	694	353	50,86	5.437	5.668	104,25	58	39	67,24	11.025	10.333	93,72	636	314	49,37
%	100,00%	100,00%	-	4,22%	2,21	52,37	100,00%	100,00%	-	1,07%	0,69%	64,49	100,00%	100,00%	-	5,77%	3,04%	52,69
Бајина Башта	24.720	22.474	90,91	1.726	790	45,77	7.890	7.727	97,93	117	60	51,28	16.830	14.747	87,62	1.609	730	45,37
%	100,00%	100,00%	-	6,98%	3,52	50,43	100,00%	100,00%	-	1,48%	0,78%	52,70	100,00%	100,00%	-	9,56%	4,95%	51,78
Косјерић	12.099	10.568	87,35	821	403	49,09	3.424	3.355	97,98	52	37	71,15	8.675	7.213	83,15	769	366	47,59
%	100,00%	100,00%	-	6,79%	3,81	56,11	100,00%	100,00%	-	1,52%	1,10%	72,37	100,00%	100,00%	-	8,86%	5,07%	57,22
Нова Варош	16.880	14.598	86,48	1.008	502	49,80	8.467	7.551	89,18	115	65	56,52	8.413	7.047	83,76	893	437	48,94
%	100,00%	100,00%	-	5,97%	3,44	57,62	100,00%	100,00%	-	1,36%	0,86%	63,24	100,00%	100,00%	-	10,61%	6,20%	58,44
Пожега	27.472	25.762	93,78	941	547	58,13	11.085	11.193	100,97	126	109	86,51	16.387	14.569	88,91	815	438	53,74
%	100,00%	100,00%	-	3,43%	2,12	61,81	100,00%	100,00%	-	1,14%	0,97%	85,09	100,00%	100,00%	-	4,97%	3,01%	60,56
Прибој	25.272	23.584	93,32	1.045	545	52,15	16.061	12.916	80,42	240	145	60,42	9.211	10.668	115,82	805	400	49,69
%	100,00%	100,00%	-	4,14%	2,31	55,80	100,00%	100,00%	-	1,49%	1,12%	75,17	100,00%	100,00%	-	8,74%	3,75%	42,91
Пријеполје	33.233	30.989	93,25	1.638	813	49,63	12.095	11.264	93,13	255	140	54,90	21.138	19.725	93,32	1.383	673	48,66
%	100,00%	100,00%	-	4,93%	2,62%	53,14	100,00%	100,00%	-	2,11%	1,24%	58,77	100,00%	100,00%	-	6,54%	3,41%	52,14
Сјеница	21.804	20.817	95,47	1.835	1.079	58,80	10.162	11.141	109,63	410	332	80,98	11.642	9.676	83,11	1.425	747	52,42
%	100,00%	100,00%	-	8,42%	5,18%	61,52	100,00%	100,00%	-	4,03%	2,98%	73,95	100,00%	100,00%	-	12,24%	7,72%	63,07
Ужице	69.964	67.503	96,48	1.957	1.017	51,97	51.757	51.306	99,13	561	372	66,31	18.207	16.197	88,96	1.396	645	46,20
%	100,00%	100,00%	-	2,80%	1,51%	53,93	100,00%	100,00%	-	1,08%	0,73%	67,59	100,00%	100,00%	-	7,67%	3,98%	51,89
Чајетина	13.340	12.843	96,27	862	413	47,91	1.933	2.401	124,21	15	8	53,33	11.407	10.442	91,54	847	408	48,17
%	100,00%	100,00%	-	6,46%	3,22%	49,85	100,00%	100,00%	-	0,78%	0,33%	42,31	100,00%	100,00%	-	7,43%	3,91%	52,62

Извор: Попис 2002., Школска спрема и писменост, књ. 4, Београд, 2003.

Попис 2011. Школска спрема, писмености компјутерска писменост, књ. 3, Београд, 2013.

Табела III-15: Преглед класа CLC по нивоима генерализације

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
1. Антропогени терени	11. Изграђени/насељени терени	111. Компактно изграђени терени 112. Растурено изграђени терени
	12. Индустриски, пословни/трговински и саобраћајни терени	121. Индустриски и пословни терени 122. Саобраћајнице и терени повезани са друмским и железничким саобраћајем 123. Луке 124. Аеродроми
	13. Рудници, одлагалишта и градилишта	131. Површински копови 132. Одлагалишта и насипи из рудника 133. Градилишта
	14. Антропогено зеленило (насељски зелени и рекреативни терени)	141. Насељско зеленило 142. Терени за спорт и рекреацију
2. Пољопривредни терени	21. Ораничне површине	211. Оранице ван система за наводњавање 212. Оранице стално наводњаване 213. Пиринчана поља
	22. Трајне културе (вишегодишњи засади)	221. Виногради 222. Воњаци и вишегодишње плантаже 223. Маслињаци
	23. Ливаде и пашњаци	231. Ливаде и пашњаци
	24. Површине под мешовитим културама	241. Једногодишње и трајне културе 242. Комбиновани систем култура и парцела 243. Претежно пољопривредни терени са високим учешћем природне вегетације 244. Агро-шумарски терени
3. Шуме и семиприродни екосистеми	31. Шуме	311. Листопадне шуме 312. Четиначке шуме 313. Мешовите шуме
	32. Заједнице недрвенасте и жбуновите вегетације	321. Природни травњаци и пашњаци 322. Вресишта и шикаре 323. Ксерофилна вегетација (медитеранска) 324. Прелазни шумско-жбуновити екосистеми
	33. Терени без вегетације или са проређеним биљним покривачем	331. Плаже, дине и пешчане равнице 332. Голети 333. Проређена/ретка вегетација 334. Згаришта 335. Вечити снегови
4. Влажна подручја	41. Копнена влажна подручја	411. Копнене мочваре 412. Тресаве
	42. Влажна подручја морских обала	421. Слане мочваре 422. Солане 423. Међуплимска влажна подручја
5. Водне површине	51. Копнене воде	511. Текуће воде 512. Стајаће воде
	52. Морске воде	521. Лагуне 522. Естуарске воде 523. Мора и океани

Извор: Крунић, 2012.

Табела III-18: Територијална распоред државних школа Златиборског округа, 2011-2015. године

Укупан број по општини	Укупан број по насељу	Насеље	Назив матичне основне школе	Места издвојених одељења	Средња школа (нодални центри)
14	2	Ариље	„Стеван Чоловић“	-	Комбинована средња школа „Свети Ахилије“
	4	Бреково	„Светолик Лазаревић Лазо“	Бјелуша, Добраче, Малич	-
	5	Крушчица	„Ратко Јовановић“	Висока, Гривска, Радошево, Северово,	-
	3	Латвица	„Јездимир Трипковић“	Трешњевица, Мирсалази	-
20	8	Бајина Башта	„Рајак Павићевић“ „Свети Сава“	Пилица, Пепељ, Јасиковице Перућац	Гимназија „Јосиф Панчић“ Техничка школа
	5	Костојевићи	„Душан Јерковић“	Злодол, Заглавак, Јакаљ, Јеловик	-
	7	Рогачица	„Стеван Јоксимовић“	Бачевци, Гвоздац, Јештанско, Оклетач, Пашина Раван, Стрмово (Јасик)	-
16	12	Косјерић	„Мито Игумановић“	Брајковићи, Дреновци, Зарићи, Мушићи, Сеча Река, Субјел, Радановци, Тубићи, Парамун, Ражана, Скакавци	Техничка школа
	3	Варда	„Јордан Ђукановић“	Годечево, Маковиште	-
21	2	Нова Варош	„Живко Љујић“	Дражевићи	Гимназија „Пиво Караматијевић“ Техничка школа
	4	Акмачићи	„Момир Пуцаревић“	Вилови, Дрмановићи, Радијевићи	-
	1	Бистрица	„Добросав Добрица Рајић“	-	-
	3	Божећићи	„Кнезова Рашковића“	Божећићи, Љепојевићи	-
	4	Јасеново	„Вук Караџић“	Горња Бела Река, Доња Бела Река, Кућани	-
	5	Радоиња	„Гојко Друловић“	Драглица, Кокин Брод, Негбина, Рутоши	-
26	23	Пожега	„Емилија Остојић“ „Петар Лековић“	Прилипац, Роге, Средња Добриња, Доња Добриња, Горња Добриња, Горобиле, Јелен До, Лопаш, Лорет, Пилатовићи, Рупељево, Душковци, Здравчићи, Милићево Село, Тометино Поље, Висибаба, Засеље, Глумач, Годовик, Велика Јежевица, Узићи	Гимназија „Свети Сава“ Пољопривредна школа „Љубо Мићић“ Техничка школа
14	5	Прибој	„Бранко Радичевић, „Вук Караџић“ „Десанка Максимовић“	- - Сјеверин	Гимназија „Прибој“, Машинско - електротехничка школа
	2	Кратово	„Благоје Полић“	Прибојске Челице	-
	3	Прибојска Бања	„Никола Тесла“	Мажићи, Калафати	-
	3	Саставци	„9. мај“	Забрњица, Крајчиновићи	-
37	12	Пријеполје	„Милосав Сتيковић“ - Коловрат „Владимир Перић Валтер“ „Свети Сава“	Ратајска Душманићи, Залуг, Кучин, Цурово Аљиновићи, Каћево, Ташево, Хисариц	Економско трговинска школа Пријеполјска Гимназија Техничка школа
	11	Бродарево	„Светозар Марковић“	Комаран, Матаруге, Гостун, Завинограђе, Заступ, Горњи Странањани, Брајковац, Поток, Слатина, Ивезићи	-
	2	Велика Жупа - Мијоска	„Душан Томашевић Ђирко“	Хрта	-
	3	Доње Бабине	„10. октобар“	Горње Бабине, Доње Бабине	-
	3	Ивање	„Бошко Буха“	Лучице, Дивци	-
	3	Сељаниница	„Михајло Баковић“	Јабуча, Карошевине	-
37	17	Сјеница	„12. децембар“ „Светозар Марковић“ „Братство-јединство“	Багачиће, Вапа, Дунишиће, Фижуљ Гоње, Тријебине Дуга Пољана, Дражевиће, Жабрен, Житниће, Камешница, Шаре	Гимназија „Јездимир Ловић“ Техничко-пољопривредна школа
	3	Баре	„Свети Сава“	Врбница, Црвско	-
	7	Карајукића Бунари	„Рифат Бурчевић Тршо“	Буђево, Цетановиће, Долиће, Расно, Тузиње, Угао	-
	3	Кладница	„Вук Караџић“	Урсуде, Сугубине	-
	3	Раждагиња	„Јован Јовановић Змај“	Дујке, Кијевци,	-
	4	Штаваљ	„Бранко Радичевић“	Брњица, Дргољовиће, Ступ	-
31	17	Ужице	„Душан Јерковић“ Специјална школа „Миодраг Матић“ „Прва основна школа краљ Петар II“ „Нада Матић“ „Слободан Секулић“ „Стари Град“	- - Качер, Стапари Гостиница - Волујац, Турица	Ужичка гимназија Економска школа Техничка школа Медицинска школа Техничка школа „Радоје Љубичић“ Уметничка школа
			„Миодраг Миловановић Луне“	Луново Село, Рибашевина, Трнава	-
			„Богосав Јанковић“	Биоска, Кесеровина, Мокра Гора	-
			„Ђура Јакшић“	Дрежник, Никојевићи	-
			„Алекса Дејовић“	Злакуса, Крвавци	-
14	4	Чајетина	„Димитрије Туцовић“	Златибор, Јабланица	Угоститељско-туристичка школа
	5	Мачкат	„Миливоје Боровић“	Крива Река, Шљивовица, Горња Шљивовица, Трипкова	-
	5	Сиројојно	„Сава Јовановић Сиројојно“	Гостиље, Жељине, Љубиш, Рожанство	-

Извор: <http://opendata.mpn.gov.rs/get.php?dataset=skole&term=human>

Табела III-21: Економски активно становништво које обавља занимање ван куће, на сталној адреси, према начину путовања на посао, 2011. године

Општине / насеља	Укупно радника	Не путује	Начин путовања на посао							
			Аутомобил	Градски аутобус/ трамвај/ тролејбус	Међуградски аутобус	Воз	Бицикл/ мотоцикл	Пешице	Остало	Непознато
Златиборски округ	68.900	1.625	25.315	13.314	2.220	521	520	30.086	2.216	297
О.ц. и г.н.	45.634	883	14.185	8.677	977	216	278	23.855	1.157	159
Остала насеља	23.266	742	11.130	4.637	1.243	305	242	6.231	1.059	138
Ариље	4.732	230	2.094	302	155	2	82	2.322	123	11
О.ц.	2.306	96	837	117	79	0	46	1.391	51	4
Остала насеља	2.426	134	1.257	185	76	2	36	931	72	7
Бајина Башта	5.841	191	2.179	704	313	0	81	2.655	256	35
О.ц.	2.784	72	777	239	87	0	31	1.671	129	13
Остала насеља	3.057	119	1.402	465	226	0	50	984	127	22
Косјерић	2.495	72	1.358	62	32	51	28	1.045	85	4
О.ц.	1.293	44	565	29	6	15	15	759	25	0
Остала насеља	1.202	28	793	33	26	36	13	286	60	4
Нова Варош	3.242	38	773	502	227	0	10	1.767	135	17
О.ц.	2.385	26	474	390	109	0	4	1.457	87	9
Остала насеља	857	12	299	112	118	0	6	310	48	8
Пожега	7.840	220	3.676	1.003	329	60	144	2.922	244	37
О.ц.	4.337	100	1.620	342	198	18	79	2.263	117	19
Остала насеља	3.503	120	2.056	661	131	42	65	659	127	18
Прибој	7.163	151	2.660	1.430	156	165	58	2.783	428	43
О.ц.	3.679	40	734	1.110	58	71	6	1.783	76	22
Остала насеља	2.005	50	579	750	90	48	7	697	67	11
Пријеполје	7.163	151	2.660	1.430	156	165	58	2.783	428	43
О.ц.	3.304	59	1.124	530	28	33	16	1.615	153	18
Остала насеља	3.859	92	1.536	900	128	132	42	1.168	275	25
Сјеница	3.698	108	1.124	300	163	8	36	2.126	118	32
О.ц.	2.977	85	825	199	92	2	31	1.926	74	10
Остала насеља	721	23	299	101	71	6	5	200	44	22
Ужице	24.366	405	8.394	6.347	577	95	58	10.677	559	69
Ужице (о.ц.)	18.151	221	5.812	4.282	266	67	32	9.334	328	44
Севојно (г.н.)	2.242	57	647	915	14	7	11	713	60	7
Остала насеља	3.973	127	1.935	1.150	297	21	15	630	171	18
Чајетина	3.839	120	1.744	804	120	21	10	1.309	125	16
Чајетина (о.ц.)	1.206	38	366	463	5	3	1	441	40	4
Златибор (г.н.)	970	45	404	61	35	0	6	502	17	9
Остала насеља	1.663	37	974	280	80	18	3	366	68	3

Извор: Попис 2011., Непубликовани подаци, РЗС, 2015. године

Табела IV-4: Индекс промене делатности у општинама и осталим насељима, 1991- 2011. године

Општине		Период	Индекс промене					
			PSTQ	P	S	TQ	T	Q
Р. б.	Златиборски округ	2002/1991. г.	74,63	59,85	69,26	101,97	102,05	101,84
		2011/2002. г.	86,86	85,26	70,58	104,87	104,00	106,26
		2011/1991. г.	64,82	51,03	48,88	106,93	106,13	108,22
1.	Ариље	2002/1991. г.	76,01	71,88	71,48	97,42	94,77	101,54
		2011/2002. г.	100,04	93,64	99,82	114,06	120,93	104,13
		2011/1991. г.	76,04	67,30	71,35	111,12	114,61	105,73
2.	Бајина Башта	2002/1991. г.	79,80	67,32	83,60	102,31	108,61	91,25
		2011/2002. г.	83,08	75,69	79,54	97,23	91,40	109,42
		2011/1991. г.	66,29	50,95	66,50	99,48	99,27	99,84
3.	Косјерић	2002/1991. г.	59,62	42,64	80,40	90,05	86,04	99,32
		2011/2002. г.	71,94	53,44	68,00	107,26	112,71	96,37
		2011/1991. г.	42,89	22,79	54,67	96,59	96,97	95,72
4.	Нова Варош	2002/1991. г.	60,32	39,62	65,10	87,14	78,16	101,99
		2011/2002. г.	76,47	104,97	46,49	97,92	98,28	97,47
		2011/1991. г.	46,13	41,59	30,26	85,33	76,81	99,41
5.	Пожега	2002/1991. г.	83,67	74,00	83,45	96,35	89,99	109,61
		2011/2002. г.	89,85	84,35	81,43	104,19	107,82	97,99
		2011/1991. г.	75,18	62,42	67,95	100,39	97,03	107,40
6.	Прибој	2002/1991. г.	58,14	62,12	39,11	98,48	94,64	103,51
		2011/2002. г.	93,35	104,43	72,51	107,45	109,72	104,73
		2011/1991. г.	54,27	64,88	28,36	105,82	103,84	108,41
7.	Пријеполје	2002/1991. г.	68,97	53,19	59,67	101,95	99,83	105,56
		2011/2002. г.	95,14	162,19	50,38	107,75	106,43	109,87
		2011/1991. г.	65,62	86,26	30,06	109,85	106,25	115,97
8.	Сјеница	2002/1991. г.	69,73	67,99	65,55	81,70	71,80	93,06
		2011/2002. г.	63,47	40,63	71,83	114,33	110,83	117,42
		2011/1991. г.	44,26	27,62	47,08	93,41	79,58	109,28
9.	Ужице	2002/1991. г.	89,55	63,31	80,49	109,82	115,88	100,93
		2011/2002. г.	89,64	116,11	71,45	101,77	98,52	107,24
		2011/1991. г.	80,27	73,50	57,51	111,76	114,16	108,23
10.	Чајетина	2002/1991. г.	65,99	41,57	65,49	120,97	123,53	115,82
		2011/2002. г.	91,27	78,78	67,67	116,64	120,43	108,51
		2011/1991. г.	60,23	32,75	44,32	141,10	148,78	125,67
Остала насеља		Период	PSTQ	P	S	TQ	T	Q
Редни број	Златиборски округ	2002/1991. г.	66,79	59,28	67,17	96,20	89,20	113,49
		2011/2002. г.	86,02	84,55	72,42	108,79	109,07	108,24
		2011/1991. г.	57,46	50,12	48,65	104,66	97,29	122,84
1.	Ариље	2002/1991. г.	72,40	70,07	71,05	89,22	81,44	108,20
		2011/2002. г.	97,73	93,06	98,24	118,07	119,45	115,52
		2011/1991. г.	70,75	65,20	69,80	105,33	97,28	125,00
2.	Бајина Башта	2002/1991. г.	74,20	65,96	82,79	97,57	103,67	83,69
		2011/2002. г.	82,80	76,55	81,88	102,43	96,22	119,95
		2011/1991. г.	61,43	50,49	67,79	99,94	99,74	100,39
3.	Косјерић	2002/1991. г.	51,66	41,47	77,25	81,76	77,60	96,30
		2011/2002. г.	66,42	54,78	67,27	105,87	109,55	95,51
		2011/1991. г.	34,31	22,72	51,97	86,56	85,01	91,98
4.	Нова Варош	2002/1991. г.	47,79	37,77	59,43	75,50	59,39	113,33
		2011/2002. г.	83,14	108,40	41,87	95,33	100,74	88,69
		2011/1991. г.	39,73	40,94	24,88	71,98	59,83	100,51
5.	Пожега	2002/1991. г.	79,75	74,12	83,76	90,12	79,09	127,74
		2011/2002. г.	86,72	84,05	81,16	101,35	103,43	96,95
		2011/1991. г.	69,16	62,30	67,98	91,34	81,80	123,84
6.	Прибој	2002/1991. г.	59,12	60,68	40,94	105,68	85,97	141,45
		2011/2002. г.	112,17	98,03	99,10	149,14	158,74	138,56
		2011/1991. г.	66,31	59,48	40,57	157,62	136,47	196,00
7.	Пријеполје	2002/1991. г.	63,35	52,09	57,56	100,27	91,68	120,61
		2011/2002. г.	104,06	160,71	54,04	114,00	115,35	111,56
		2011/1991. г.	65,92	83,72	31,10	114,30	105,76	134,55
8.	Сјеница	2002/1991. г.	68,31	70,49	54,05	69,97	50,96	93,02
		2011/2002. г.	45,78	39,36	66,51	86,05	87,10	85,36
		2011/1991. г.	31,27	27,75	35,94	60,21	44,38	79,40
9.	Ужице	2002/1991. г.	79,19	64,49	77,60	114,84	108,37	132,11
		2011/2002. г.	93,79	112,78	72,14	100,29	99,02	103,08
		2011/1991. г.	74,27	72,73	55,98	115,17	107,31	136,18
10.	Чајетина	2002/1991. г.	53,89	40,37	62,68	103,22	102,24	106,06
		2011/2002. г.	85,31	79,75	66,44	116,65	118,95	110,20
		2011/1991. г.	45,98	32,19	41,65	120,40	121,61	116,88

Табела IV-9: Функција рада на основу учешћа дневних миграната и активног непољопривредног становништва у осталим насељима, 2002-2011. године

Остала насеља	2002. година									2011. година								
	Активно ст. I+II+III+IV	Активно ст. II+III+IV	Дрвни мигранти Anp(s+tg)	I	II	III	IV	FRy	FRx	Активно становништво I+II+III+IV	Активно становништво II+III+IV	Дрвни мигранти Anp(s+tg)	I	II	III	IV	FRy	FRx
Златиборски округ	56.966	28.083	-	28.883	16.410	7.703	3.970	-	49,30	49.004	24.583	-	24.421	11.884	8.402	4.297	-	50,17
Дневни мигранти	17.620	-	16.592	1.028	10.325	4.144	2.123	59,08	-	18.271	-	17.838	433	8.675	5.721	3.442	72,56	-
1. Ариље	5.906	2.320	-	3.586	1.534	509	277	-	39,28	5.772	2.435	-	3.337	1.507	608	320	-	42,19
Дневни мигранти	1.760	-	1.620	140	1.086	318	216	69,83	-	1.824	-	1.731	93	1.030	426	275	71,09	-
2. Бајина Башта	8.586	3.711	-	4.875	2.064	1.216	431	-	43,22	7.109	3.377	-	3.732	1.690	1.170	517	-	47,50
Дневни мигранти	2.593	-	2.420	173	1.401	741	278	65,21	-	2.434	-	2.399	35	1.157	827	415	71,04	-
3. Косјерић	3.562	1.479	-	2.083	883	440	156	-	41,52	2.366	1.225	-	1.141	594	482	149	-	51,78
Дневни мигранти	729	-	652	77	426	162	64	44,08	-	957	-	938	19	488	324	126	76,57	-
4. Нова Варош	2.960	1.520	-	1.440	1.027	272	221	-	51,35	2.461	900	-	1.561	430	274	196	-	36,57
Дневни мигранти	920	-	887	33	689	108	90	58,36	-	522	-	505	17	245	141	119	56,11	-
5. Пожега	7.992	4.016	-	3.976	2.383	1.108	525	-	50,25	6.931	3.589	-	3.342	1.934	1.146	509	-	51,78
Дневни мигранти	3.284	-	3.207	77	2.007	796	404	79,86	-	2.945	-	2.869	76	1.557	867	445	79,94	-
6. Прибој	3.024	1.706	-	1.318	888	429	389	-	56,42	3.392	2.100	-	1.292	880	681	539	-	61,91
Дневни мигранти	536	-	515	21	273	136	106	30,19	-	1.610	-	1.584	26	683	476	425	75,43	-
7. Пријеполје	7.688	5.336	-	2.352	3.107	1.433	796	-	69,41	8.000	4.220	-	3.780	1.679	1.653	888	-	52,75
Дневни мигранти	2.566	-	2.495	71	1.568	591	336	46,76	-	3.023	-	2.952	71	1.130	1.099	723	69,95	-
8. Сјеница	6.016	1.087	-	4.929	621	186	280	-	18,07	2.754	814	-	1.940	413	162	239	-	29,56
Дневни мигранти	636	-	276	360	182	38	56	25,39	-	518	-	498	20	287	69	142	61,18	-
9. Ужице	7.515	4.949	-	2.566	2.875	1.424	650	-	65,85	7.048	4.154	-	2.894	2.074	1.410	670	-	58,94
Дневни мигранти	3.827	-	3.787	40	2.301	1.029	457	76,52	-	3.229	-	3.179	50	1.677	933	569	76,53	-
10. Чајетина	3.717	1.959	-	1.758	1.028	686	245	-	52,70	3.171	1.769	-	1.402	683	816	270	-	55,79
Дневни мигранти	769	-	733	36	392	225	116	37,42	-	1.209	-	1.183	26	421	559	203	66,87	-

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање према делатности и полу, књ. 13 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004.

Извор: Попис 2011., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање по полу, књ. 11 и непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013.

Табела IV-16а: Дистрибуција дневних миграната, општинских центара и градских насеља, 2002. г.

Општина	Укупан број дневних миграната		У нодалним центрима												У осталим центрима рада
	У општини	У нодалним центрима	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор	
Ариље	2.013	1.532	1.431	0	0	0	70	0	0	0	26	3	1	1	481
%	100,00	76,11	71,09	0,00	0,00	0,00	3,48	0,00	0,00	0,00	1,29	0,15	0,05	0,05	23,89
%	7,99	6,08	80,80	0,00	0,00	0,00	2,71	0,00	0,00	0,00	0,52	0,08	0,17	0,17	10,06
Бајина Башта	2.907	2.323	0	2.087	1	0	2	0	0	0	214	16	2	1	584
%	100,00	79,91	0,00	71,79	0,03	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	7,36	0,55	0,07	0,03	20,09
%	11,54	9,22	0,00	98,54	0,17	0,00	0,08	0,00	0,00	0,00	4,24	0,44	0,34	0,17	12,21
Косјерић	795	607	0	1	524	0	60	0	0	0	21	1	0		188
%	100,00	76,35	0,00	0,13	65,91	0,00	7,55	0,00	0,00	0,00	2,64	0,13	0,00	0,00	23,65
%	3,16	2,41	0,00	0,05	87,63	0,00	2,32	0,00	0,00	0,00	0,42	0,03	0,00	0,00	3,93
Нова Варош	1.239	778	0	0	0	719	0	25	20	3	5	1	2	3	461
%	100,00	62,79	0,00	0,00	0,00	58,03	0,00	2,02	1,61	0,24	0,40	0,08	0,16	0,24	37,21
%	4,92	3,09	0,00	0,00	0,00	93,26	0,00	4,83	0,96	2,73	0,10	0,03	0,34	0,52	9,64
Пожега	4.155	3.418	322	1	67	0	2.112	0	0	0	610	299	4	3	737
%	100,00	82,26	7,75	0,02	1,61	0,00	50,83	0,00	0,00	0,00	14,68	7,20	0,10	0,07	17,74
%	16,49	13,57	18,18	0,05	11,20	0,00	81,64	0,00	0,00	0,00	12,09	8,20	0,68	0,52	15,41
Прибој	616	520	2	0	0	8	0	466	20	0	21	0	3	0	96
%	100,00	84,42	0,32	0,00	0,00	1,30	0,00	75,65	3,25	0,00	3,41	0,00	0,49	0,00	15,58
%	2,45	2,06	0,11	0,00	0,00	1,04	0,00	89,96	0,96	0,00	0,42	0,00	0,51	0,00	2,01
Пријеполје	2.663	2.107	0	0	0	33	1	23	2.039	1	9	1	0,00	0	556
%	100,00	79,12	0,00	0,00	0,00	1,24	0,04	0,86	76,57	0,04	0,34	0,04	0,00	0,00	20,88
%	10,57	8,36	0,00	0,00	0,00	4,28	0,04	4,44	97,98	0,91	0,18	0,03	0,00	0,00	11,63
Сјеница	836	110	0	0	0	1	0	0	1	106	2	0	0	0	726
%	100,00	13,16	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00	0,12	12,68	0,24	0,00	0,00	0,00	86,84
%	3,32	0,44	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,05	96,36	0,04	0,00	0,00	0,00	15,18
Ужице	8.623	7.839	14	29	5	9	337	1	1	0	3.721	3.270	194	258	784
%	100,00	90,91	0,16	0,34	0,06	0,10	3,91	0,012	0,012	0,00	43,15	37,92	2,25	2,99	9,09
%	34,23	31,12	0,79	1,37	0,84	1,17	13,03	0,19	0,05	0,00	73,74	89,69	32,94	44,79	16,39
Чајетина	1.346	1.177	2	0	1	1	5	3	0	0	417	55	383	310	169
%	100,00	87,44	0,15	0,00	0,07	0,07	0,37	0,22	0,00	0,00	30,98	4,09	28,45	23,03	12,56
%	5,34	4,67	0,11	0,00	0,17	0,13	0,19	0,58	0,00	0,00	8,26	1,51	65,03	53,82	3,53
Број дневних миграната у нодални центар	20.411		1.771	2.118	598	771	2.587	518	2.081	110	5.046	3.646	589	576	4.782
%	100,00		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
%	81,02		8,68	10,38	2,93	3,78	12,67	2,54	10,20	0,54	24,72	17,86	2,89	2,82	18,98
Укупан број миграната Златиборског округа	25.193		7,03	8,41	2,37	3,06	10,27	2,06	8,26	0,44	20,03	14,47	2,34	2,29	100,00

Извор: Попис 2002.г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-166: Дистрибуција дневних миграната, општинских центара и градских насеља, 2011. г.

Општина	Укупан број дневних миграната		У нодалним центрима												У осталим центрима рада
	у општини	у нодалним центрима	Ариље	Бајина Башта	Косјерић	Нова Варош	Пожега	Прибој	Пријеполје	Сјеница	Ужице	Севојно	Чајетина	Златибор	
Ариље	2.355	1.402	1.253	0	2	0	95	0	0	0	45	4	0	3	953
%	100,00	59,53	53,21	0,00	0,08	0,00	4,03	0,00	0,00	0,00	1,91	0,17	0,00	0,13	40,47
%	8,61	5,12	75,94	0,00	0,22	0,00	4,13	0,00	0,00	0,00	1,10	0,19	0,00	0,33	11,38
Бајина Башта	2.888	1.979	1	1.753	1	0	1	0	0	1	195	17	1	9	909
%	100,00	68,52	0,03	60,70	0,03	0,00	0,03	0,00	0,00	0,03	6,75	0,59	0,03	0,31	31,48
%	10,56	7,23	0,06	98,26	0,11	0,00	0,04	0,00	0,00	0,37	4,75	0,80	0,15	0,98	10,85
Косјерић	1.122	841	1	0	761	0	55	0	0	0	22	2	0	0	281
%	100,00	74,96	0,09	0,00	67,83	0,00	4,90	0,00	0,00	0,00	1,96	0,18	0,00	0,00	25,04
%	4,10	3,07	0,06	0,00	84,18	0,00	2,39	0,00	0,00	0,00	0,54	0,09	0,00	0,00	3,35
Нова Варош	1.012	402	1	0	0	304	0	18	48	4	13	2	5	7	610
%	100,00	39,72	0,10	0,00	0,00	30,04	0,00	1,78	4,74	0,40	1,28	0,20	0,49	0,69	60,28
%	3,70	1,47	0,06	0,00	0,00	80,85	0,00	1,23	1,97	1,50	0,32	0,09	0,76	0,76	7,28
Пожега	3.987	2.702	333	1	98	0	1.708	0	0	0	394	153	7	8	1.285
%	100,00	67,77	8,35	0,03	2,46	0,00	42,84	0,00	0,00	0,00	9,88	3,84	0,18	0,20	32,23
%	14,57	9,88	20,18	0,06	10,84	0,00	74,29	0,00	0,00	0,00	9,59	7,20	1,07	0,87	15,34
Прибој	1.919	1.595	1	1	1	26	4	1.411	89	0	44	6	6	6	324
%	100,00	83,12	0,05	0,05	0,05	1,35	0,21	73,53	4,64	0,00	2,29	0,31	0,31	0,31	16,88
%	7,01	5,83	0,06	0,06	0,11	6,91	0,17	96,71	3,65	0,00	1,07	0,28	0,91	0,66	3,87
Пријеполје	3.341	2.397	0	0	0	37	3	26	2.295	3	30	1	1	1	944
%	100,00	71,74	0,00	0,00	0,00	1,11	0,09	0,78	68,69	0,09	0,90	0,03	0,03	0,03	28,26
%	12,21	8,76	0,00	0,00	0,00	9,84	0,13	1,78	94,13	1,12	0,73	0,05	0,15	0,11	11,27
Сјеница	903	276	0	0	0	5	0	0	3	258	10	0	0	0	627
%	100,00	30,56	0,00	0,00	0,00	0,55	0,00	0,00	0,33	28,57	1,11	0,00	0,00	0,00	69,44
%	3,30	1,01	0,00	0,00	0,00	1,33	0,00	0,00	0,12	96,63	0,24	0,00	0,00	0,00	7,49
Ужице	7.768	6.209	60	29	34	2	426	2	2	1	2.992	1.910	253	498	1.559
%	100,00	79,93	0,77	0,37	0,44	0,03	5,48	0,03	0,03	0,01	38,52	24,59	3,26	6,41	20,07
%	28,39	22,69	3,64	1,63	3,76	0,53	18,53	0,14	0,08	0,37	72,82	89,92	38,51	54,37	18,61
Чајетина	2.064	1.180	0	0	7	2	7	2	1	0	364	29	384	384	884
%	100,00	57,17	0,00	0,00	0,34	0,10	0,34	0,10	0,05	0,00	17,64	1,41	18,60	18,60	42,83
%	7,54	4,31	0,00	0,00	0,77	0,53	0,30	0,14	0,04	0,00	8,86	1,37	58,45	41,92	10,55
Број дневних миграната у нодалном центру	18.983		1.650	1.784	904	376	2.299	1.459	2.438	267	4.109	2.124	657	916	8.376
%	100,00		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
%	69,38		8,69	9,40	4,76	1,98	12,11	7,69	12,84	1,41	21,65	11,19	3,46	4,83	30,62
Укупан број миграната Златиборског округа	27.359		6,03	6,52	3,30	1,37	8,40	5,33	8,91	0,98	15,02	7,76	2,40	3,35	100,00

Табела IV-17: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Поглед	52	187	239	174	78,24%	93,05%	72,80%
Укупно	52	187	239	174	78,24%	93,05%	72,80%
50 - 70%							
Вигоште	133	274	407	219	67,32%	79,93%	53,81%
Вране	115	191	306	159	62,42%	83,25%	51,96%
Укупно	248	465	713	378	65,22%	81,29%	53,02%
30 - 50%							
Церова	186	259	445	219	58,20%	84,56%	49,21%
Грдовићи	87	105	192	94	54,69%	89,52%	48,96%
Богојевићи	94	126	220	104	57,27%	82,54%	47,27%
Ступчевићи	244	140	384	118	36,46%	84,29%	30,73%
Вирово	159	108	267	82	40,45%	75,93%	30,71%
Укупно	770	738	1508	617	48,94%	83,60%	40,92%
20 - 30%							
Радобуђа	103	58	161	41	36,02%	70,69%	25,47%
Драгојевац	96	44	140	29	31,43%	65,91%	20,71%
Укупно	199	102	301	70	33,89%	68,63%	23,26%
10 - 20%							
Милићево Село	160	135	295	58	45,76%	42,96%	19,66%
Латвица	117	39	156	28	25,00%	71,79%	17,95%
Миросавци	290	71	361	52	19,67%	73,24%	14,40%
Трешњевица	287	74	361	50	20,50%	67,57%	13,85%
Гривска	165	21	186	20	11,29%	95,24%	10,75%
Сврачково	78	28	106	11	26,42%	39,29%	10,38%
Лопаш	135	99	234	24	42,31%	24,24%	10,26%
Укупно	1232	467	1699	243	27,49%	52,03%	14,30%
5 - 10%							
Горобиле	414	198	612	46	32,35%	23,23%	7,52%
Прилипац	73	61	134	8	45,52%	13,11%	5,97%
Укупно	487	259	746	54	34,72%	20,85%	7,24%
0 - 5%							
Добраче	472	38	510	20	7,45%	52,63%	3,92%
Пилатовићи	122	135	257	8	52,53%	5,93%	3,11%
Пожега	4.062	826	4888	124	16,90%	15,01%	2,54%
Расна	122	301	423	10	71,16%	3,32%	2,36%
Бреково	375	11	386	8	2,85%	72,73%	2,07%
Висока	309	6	315	5	1,90%	83,33%	1,59%
Ужице	17.582	3.406	20.988	11	16,23%	0,32%	0,05%
Укупно	23.044	4.723	27.767	186	17,01%	3,94%	0,67%
Јединични случајеви							
Северово	114	6	120	5	5,00%	83,33%	4,17%
Годовик	55	41	96	4	42,71%	9,76%	4,17%
Радовци	23	100	123	3	81,30%	3,00%	2,44%
Глумач	138	181	319	5	56,74%	2,76%	1,57%
Гугаљ	69	66	135	2	48,89%	3,03%	1,48%
Узићи	55	152	207	3	73,43%	1,97%	1,45%
Кратово	64	5	69	1	7,25%	20,00%	1,45%
Рупељево	64	94	158	2	59,49%	2,13%	1,27%
Врутци	57	25	82	1	30,49%	4,00%	1,22%
Бакионица	148	144	292	3	49,32%	2,08%	1,03%
Висибаба	133	364	497	5	73,24%	1,37%	1,01%
Речице	56	44	100	1	44,00%	2,27%	1,00%
Радошево	203	10	213	2	4,69%	20,00%	0,94%
Пријановићи	37	89	126	1	70,63%	1,12%	0,79%
Честобродица	58	71	129	1	55,04%	1,41%	0,78%
Семетњево	136	11	147	1	7,48%	9,09%	0,68%
Роге	80	79	159	1	49,69%	1,27%	0,63%
Врањани	74	109	183	1	59,56%	0,92%	0,55%
Тометино Поље	194	22	216	1	10,19%	4,55%	0,46%
Бјелуша	283	4	287	1	1,39%	25,00%	0,35%
Крушчица	281	1	282	1	0,35%	100,00%	0,35%
Сиројино	331	10	341	1	2,93%	10,00%	0,29%
Севојно	1.547	1.343	2.890	2	46,47%	0,15%	0,07%
Прибој	4.925	70	4.995	1	1,40%	1,43%	0,02%
Укупно	26.707	6.447	33.154	60	19,45%	0,93%	0,18%
Укупно (сви мигранти)	52.739	13.388	66.127	1.782	20,25%	13,31%	2,69%

Извор: Попис 2002.г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-22: Дневни урбани систем нодалног центра Ариље (по насељима), 2011. године

Насеље	1 Живе и раде	2=II Број дневних миграната	I=1+2 Број радника	III Број радника дневних миграната у нодалном насељу	II/I % радника дневних миграната у укупном броју радника	III/II % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	III/I % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100 %							
-	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70 %							
Поглед	81	204	285	144	71,58%	70,59%	50,53%
Укупно	81	204	285	144	71,58%	70,59%	50,53%
30 - 50 %							
Вигоште	160	291	451	205	64,52%	70,45%	45,45%
Церова	224	276	500	212	55,20%	76,81%	42,40%
Вране	154	204	358	136	56,98%	66,67%	37,99%
Грдовићи	143	103	246	85	41,87%	82,52%	34,55%
Богојевићи	127	109	236	71	46,19%	65,14%	30,08%
Укупно	808	983	1791	709	54,89%	72,13%	39,59%
20 - 30 %							
Вирово	161	103	264	59	39,02%	57,28%	22,35%
Укупно	161	103	264	59	39,02%	57,28%	22,35%
10 - 20%							
Ступчевићи	306	116	422	84	27,49%	72,41%	19,91%
Драгојевац	93	40	133	26	30,08%	65,00%	19,55%
Латвица	108	48	156	28	30,77%	58,33%	17,95%
Радобуђа	125	45	170	27	26,47%	60,00%	15,88%
Трешњевица	281	94	375	58	25,07%	61,70%	15,47%
Гривска	126	31	157	23	19,75%	74,19%	14,65%
Миросалци	322	93	415	54	22,41%	58,06%	13,01%
Прилипац	38	62	100	13	62,00%	20,97%	13,00%
Милићево Село	175	136	311	39	43,73%	28,68%	12,54%
Укупно	1.705	743	2448	373	30,35%	50,20%	15,24%
5 - 10 %							
Горобиле	176	236	412	35	57,28%	14,83%	8,50%
Сврачково	48	14	62	4	22,58%	28,57%	6,45%
Расна	59	246	305	18	80,66%	7,32%	5,90%
Укупно	283	496	779	57	63,67%	11,49%	7,32%
0 - 5 %							
Радошево	169	11	180	8	6,11%	72,73%	4,44%
Пилатовићи	143	140	283	12	49,47%	8,57%	4,24%
Северово	156	9	165	6	5,45%	66,67%	3,64%
Добраче	310	27	337	12	8,01%	44,44%	3,56%
Пожега	3.466	1.036	4.502	152	23,01%	14,67%	3,38%
Глумач	164	152	316	7	48,10%	4,61%	2,22%
Севојно	1.071	1.243	2.314	10	53,72%	0,80%	0,43%
Ужице	15.346	3.289	18.635	42	17,65%	1,28%	0,23%
Укупно	20.825	5.907	26.732	249	22,10%	4,22%	0,93%
Јединични случајеви							
Годовик	52	39	91	4	42,86%	10,26%	4,40%
Крушчица	174	5	179	4	2,79%	80,00%	2,23%
Здравчићи	109	91	200	4	45,50%	4,40%	2,00%
Тучково	26	24	50	1	48,00%	4,17%	2,00%
Бакионица	49	157	206	4	76,21%	2,55%	1,94%
Пријановићи	85	79	164	3	48,17%	3,80%	1,83%
Јасеново	58	4	62	1	6,45%	25,00%	1,61%
Бреково	260	9	269	4	3,35%	44,44%	1,49%
Висока	197	4	201	3	1,99%	75,00%	1,49%
Бјелуша	277	6	283	4	2,12%	66,67%	1,41%
Врањани	111	112	223	3	50,22%	2,68%	1,35%
Папратиште	38	38	76	1	50,00%	2,63%	1,32%
Засеље	106	63	169	2	37,28%	3,17%	1,18%
Поточање	20	160	170	2	94,12%	1,25%	1,18%
Душковци	83	20	103	1	19,42%	5,00%	0,97%
Горјани	70	158	228	2	69,30%	1,27%	0,88%
Узићи	126	122	248	2	49,19%	1,64%	0,81%
Висибаба	311	328	639	5	51,33%	1,52%	0,78%
Доња Добриња	159	35	194	1	18,04%	2,86%	0,52%
Црнузи	71	157	228	1	68,86%	0,64%	0,44%
Бур	186	280	466	2	60,09%	0,71%	0,43%
Средња Добриња	187	46	233	1	19,74%	2,17%	0,43%
Љубање	152	171	323	1	52,94%	0,58%	0,31%
Дријетањ	125	331	456	1	72,59%	0,30%	0,22%
Вишесава	163	425	588	1	72,28%	0,24%	0,17%
Косјерић - варош	1.159	165	1.324	1	12,46%	0,61%	0,08%
Укупно	4.354	3.029	7.373	59	41,08%	1,95%	0,80%
Укупно (сви мигранти)	28.217	11.465	39.672	1.650	28,90%	14,39%	4,16%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-28: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (по насељима), 2002. године

Насеље	1 Живе и раде	2=II Број дневних миграната	I=1+2 Број радника	III Број радника дневних миграната у нодалном насељу	II/I % радника дневних миграната у укупном броју радника	III/I % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	III/I % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
50 - 70%							
Вишесава	133	418	551	373	75,86%	89,23%	67,70%
Рача	88	172	260	166	66,15%	96,51%	63,85%
Луг	268	699	967	603	72,29%	86,27%	62,36%
Првица	103	156	259	141	60,23%	90,38%	54,44%
Обајгора	127	227	354	181	64,12%	79,74%	51,13%
Укупно	719	1.672	2.391	1.464	69,93%	87,56%	61,23%
30 - 50%							
Зауглине	39	70	109	54	64,22%	77,14%	49,54%
Бесеровина	41	43	84	37	51,19%	86,05%	44,05%
Мала Река	110	104	214	87	48,60%	83,65%	40,65%
Укупно	190	217	407	178	53,32%	82,03%	43,73%
20 - 30%							
Пилица	207	113	320	94	35,31%	83,19%	29,38%
Придоли	162	46	208	43	22,12%	93,48%	20,67%
Укупно	369	159	528	137	30,11%	86,16%	25,95%
10 - 20%							
Перућац	187	61	248	49	24,60%	80,33%	19,76%
Пепељ	101	22	123	20	17,89%	90,91%	16,26%
Добротин	40	28	68	11	41,18%	39,29%	16,18%
Рогачица	294	78	372	55	20,97%	70,51%	14,78%
Солотуша	328	72	400	47	18,00%	65,28%	11,75%
Перућац	950	261	1211	182	21,55%	69,73%	15,03%
Пепељ	187	61	248	49	24,60%	80,33%	19,76%
Укупно	101	22	123	20	17,89%	90,91%	16,26%
5 - 10%							
Љештанско	204	24	228	20	10,53%	83,33%	8,77%
Стрмац	22	47	69	6	68,12%	12,77%	8,70%
Злодол	123	63	186	14	33,87%	22,22%	7,53%
Костојевићи	191	36	227	16	15,86%	44,44%	7,05%
Заовине	125	12	137	12	8,76%	100,00%	8,76%
Дуб	150	43	193	16	22,28%	37,21%	8,29%
Сијерац	108	10	118	6	8,47%	60,00%	5,08%
Укупно	923	235	1.158	90	20,29%	38,30%	7,77%
0 - 5%							
Оклетац	284	18	302	13	5,96%	72,22%	4,30%
Кремна	99	71	170	6	41,76%	8,45%	3,53%
Овчиња	297	9	306	9	2,94%	100,00%	2,94%
Гвоздац	280	7	287	6	2,44%	85,71%	2,09%
Стрмово	291	12	303	6	3,96%	50,00%	1,98%
Ужице	17.582	3.406	20.988	13	16,23%	0,38%	0,06%
Укупно	18.833	3.523	22.356	53	15,76%	1,50%	0,24%
Јединични случајеви							
Драксин	52	6	58	2	10,34%	33,33%	3,45%
Бачевци	61	6	67	2	8,96%	33,33%	2,99%
Јагошница	109	2	111	2	1,80%	100,00%	1,80%
Растиште	143	4	147	2	2,72%	50,00%	1,36%
Радуша	34	83	117	1	70,94%	1,20%	0,85%
Пеар	96	55	151	1	36,42%	1,82%	0,66%
Мокра Гора	90	112	202	1	55,45%	0,89%	0,50%
Стапари	66	217	283	1	76,68%	0,46%	0,35%
Годочево	297	18	315	1	5,71%	5,56%	0,32%
Пожега	4.062	826	4.888	1	16,90%	0,12%	0,02%
Укупно	5.010	1.329	6.339	14	20,97%	1,05%	0,22%
Укупно (сва насеља)	26.994	7.396	34.390	2.118	21,51%	28,64%	6,16%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-33: Дневни урбани систем нодалног центра Бајина Башта (по насељима), 2011. године

Насеље	1 Живе и раде	2=П Број дневних миграната	I=1+2 Број радника	III Број радника дневних миграната у нодалном насељу	П/Л % радника дневних миграната у укупном броју радника	П/П % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	П/Л % радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
50 - 70%							
Луг	227	685	912	539	75,11%	78,69%	59,10%
Вишесава	163	425	588	336	72,28%	79,06%	57,14%
Обајгора	94	180	274	146	65,69%	81,11%	53,28%
Укупно	484	1.290	1.774	1.021	72,72%	79,15%	57,55%
30 - 50%							
Јагошница	12	11	23	11	47,83%	100,00%	47,83%
Зауглине	22	54	76	33	71,05%	61,11%	43,42%
Бесеровина	23	26	49	21	53,06%	80,77%	42,86%
Рача	104	111	215	84	51,63%	75,68%	39,07%
Мала Река	68	79	147	57	53,74%	72,15%	38,78%
Перућац	94	102	196	74	52,04%	72,55%	37,76%
Црвица	123	110	233	84	47,21%	76,36%	36,05%
Придоли	71	62	133	44	46,62%	70,97%	33,08%
Растиште	48	37	85	26	43,53%	70,27%	30,59%
Укупно	565	592	1.157	434	51,17%	73,31%	37,51%
20 - 30%							
Пилица	151	83	234	57	35,47%	68,67%	24,36%
Укупно	151	83	234	57	35,47%	68,67%	24,36%
10 - 20%							
Солотуша	268	129	397	76	32,49%	58,91%	19,14%
Рогачица	219	63	282	46	22,34%	73,02%	16,31%
Пепељ	63	16	79	10	20,25%	62,50%	12,66%
Бачевци	45	9	54	6	16,67%	66,67%	11,11%
Заовине	49	10	59	6	16,95%	60,00%	10,17%
Укупно	644	227	871	144	26,06%	63,44%	16,53%
5 - 10%							
Добротин	86	13	99	7	13,13%	53,85%	7,07%
Дуб	120	34	154	10	22,08%	29,41%	6,49%
Костојевићи	152	17	169	10	10,06%	58,82%	5,92%
Укупно	358	64	422	27	15,17%	42,19%	6,40%
0 - 5%							
Овчиња	241	14	255	12	5,49%	85,71%	4,71%
Сијерац	86	7	93	4	7,53%	57,14%	4,30%
Гвоздац	301	19	320	13	5,94%	68,42%	4,06%
Љештанско	157	19	176	7	10,80%	36,84%	3,98%
Злодол	146	40	186	7	21,51%	17,50%	3,76%
Оклетац	340	15	355	9	4,23%	60,00%	2,54%
Стрмово	276	13	289	6	4,50%	46,15%	2,08%
Ужице	15.346	3.289	18.635	22	17,65%	0,67%	0,12%
Укупно	16.893	3.416	20.309	80	16,82%	2,34%	0,39%
Јединични случајеви							
Церје	56	2	58	2	3,45%	100,00%	3,45%
Коњска Река	27	10	37	1	27,03%	10,00%	2,70%
Јеловик	80	3	83	2	3,61%	66,67%	2,41%
Кремна	89	68	157	3	43,31%	4,41%	1,91%
Заглавак	207	24	231	3	10,39%	12,50%	1,30%
Зарожје	310	9	319	3	2,82%	33,33%	0,94%
Јакаљ	189	6	195	1	3,08%	16,67%	0,51%
Скржуги	139	66	205	1	32,20%	1,52%	0,49%
Горјани	70	158	228	1	69,30%	0,63%	0,44%
Љубање	152	171	323	1	52,94%	0,58%	0,31%
Волујац	183	177	360	1	49,17%	0,56%	0,28%
Бања	429	514	943	1	54,51%	0,19%	0,11%
Пожега	3.466	1.036	4.502	1	23,01%	0,10%	0,02%
Укупно	5.397	2.244	7.641	21	29,37%	0,94%	0,27%
Укупно (сва насеља)	24.492	7.916	32.408	1.784	24,43%	22,54%	5,50%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-39: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/I	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Тубићи	73	131	204	120	64,22%	91,60%	58,82%
Цикоте	31	40	71	39	56,34%	97,50%	54,93%
Стојићи	0	22	22	13	100,00%	59,09%	59,09%
Укупно	104	193	297	172	64,98%	89,12%	57,91%
30 - 50%							
Бјелоперица	40	63	103	41	61,17%	65,08%	39,81%
Мрчићи	50	42	92	35	45,65%	83,33%	38,04%
Годљево	35	38	73	23	52,05%	60,53%	31,51%
Брајковићи	132	76	208	65	36,54%	85,53%	31,25%
Укупно	257	219	476	164	46,01%	74,89%	34,45%
20 - 30%							
Сеча Река	226	83	309	77	26,86%	92,77%	24,92%
Росићи	88	36	124	28	29,03%	77,78%	22,58%
Укупно	314	119	433	105	27,48%	88,24%	24,25%
10 - 20%							
Дреновци	95	21	116	16	18,10%	76,19%	13,79%
Мушићи	129	35	164	19	21,34%	54,29%	11,59%
Мионица	62	8	70	7	11,43%	87,50%	10,00%
Укупно	286	64	350	42	18,29%	65,63%	12,00%
5-10%							
Каленићи	86	47	133	9	35,34%	19,15%	6,77%
Радановци	188	26	214	12	12,15%	46,15%	5,61%
Варда	98	14	112	6	12,50%	42,86%	5,36%
Укупно	372	87	459	27	18,95%	31,03%	5,88%
0 - 5%							
Годочево	297	18	315	12	5,71%	66,67%	3,81%
Врањани	74	109	183	6	59,56%	5,50%	3,28%
Пожега	4062	826	4.888	29	16,90%	3,51%	0,59%
Укупно	4.433	953	5.386	47	17,69%	4,93%	0,87%
Јединични случајеви							
Субјел	47	43	90	5	47,78%	11,63%	5,56%
Горња Полошница	53	9	62	2	14,52%	22,22%	3,23%
Дубница	49	1	50	1	2,00%	100,00%	2,00%
Скаваци	121	2	123	1	1,63%	50,00%	0,81%
Косјерић - село	334	14	348	1	4,02%	7,14%	0,29%
Маковиште	411	3	414	1	0,72%	33,33%	0,24%
Засеље	116	81	197	4	41,12%	4,94%	2,03%
Честобродница	58	71	129	2	55,04%	2,82%	1,55%
Дражиновићи	122	37	159	2	23,27%	5,41%	1,26%
Трнава	110	58	170	2	34,12%	3,45%	1,18%
Велика Жежевица	136	37	173	2	21,39%	5,41%	1,16%
Радовци	24	99	123	1	80,49%	1,01%	0,81%
Пријановићи	37	89	126	1	70,63%	1,12%	0,79%
Рупељево	64	94	158	1	59,49%	1,06%	0,63%
Глумач	138	181	319	2	56,74%	1,10%	0,63%
Љутице	183	22	205	1	10,73%	4,55%	0,49%
Узићи	55	152	207	1	73,43%	0,66%	0,48%
Расна	122	301	423	2	71,16%	0,66%	0,47%
Губин До	175	37	212	1	17,45%	2,70%	0,47%
Здравчићи	101	141	242	1	58,26%	0,71%	0,41%
Јакаљ	282	5	287	1	1,74%	20,00%	0,35%
Доња Добриња	242	57	299	1	19,06%	1,75%	0,33%
Средња Добриња	262	42	304	1	13,82%	2,38%	0,33%
Горобиле	414	198	612	1	32,35%	0,51%	0,16%
Чајетина	911	344	1.255	1	27,41%	0,29%	0,08%
Ужице	17.582	3.406	20.988	2	16,23%	0,06%	0,01%
Укупно	22.149	5.524	27.675	41	19,96%	0,74%	0,15%
Укупно (сва насеља)	27.915	7.159	35.076	598	20,41%	8,35%	1,70%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-44: Дневни урбани систем нодалног центра Косјерић (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	III	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Дубица	0	11	11	9	100,00%	81,82%	81,82%
Годљево	6	29	35	25	82,86%	86,21%	71,43%
Укупно	6	40	46	34	86,96%	85,00%	73,91%
50 - 70%							
Браковићи	42	153	195	129	78,46%	84,31%	66,15%
Укупно	42	153	195	129	78,46%	84,31%	66,15%
30 - 50%							
Косјерић - село	126	167	293	146	57,00%	87,43%	49,83%
Галовићи	21	25	46	22	54,35%	88,00%	47,83%
Тубићи	68	92	160	76	57,50%	82,61%	47,50%
Шеврљуге	54	72	126	59	57,14%	81,94%	46,83%
Сеча Река	89	75	164	64	45,73%	85,33%	39,02%
Мрчићи	34	31	65	25	47,69%	80,65%	38,46%
Субјел	22	15	37	14	40,54%	93,33%	37,84%
Росићи	43	27	70	25	38,57%	92,59%	35,71%
Дреновици	25	30	55	19	54,55%	63,33%	34,55%
Радановци	30	37	67	22	55,22%	59,46%	32,84%
Скакавици	38	25	63	19	39,68%	76,00%	30,16%
Укупно	550	596	1146	491	52,01%	82,38%	42,84%
20 - 30%							
Цикоте	76	38	114	33	33,33%	86,84%	28,95%
Парамун	15	9	24	6	37,50%	66,67%	25,00%
Укупно	91	47	138	39	34,06%	82,98%	28,26%
10 - 20%							
Бјелоперица	76	33	109	21	30,28%	63,64%	19,27%
Мушићи	76	26	102	11	25,49%	42,31%	10,78%
Варда	50	9	59	6	15,25%	66,67%	10,17%
Укупно	202	68	270	38	25,19%	55,88%	14,07%
5 - 10%							
Каленићи	107	44	151	10	29,14%	22,73%	6,62%
Укупно	107	44	151	10	29,14%	22,73%	6,62%
0 - 5%							
Маковиште	208	18	226	10	7,96%	55,56%	4,42%
Пожега	3466	1036	4502	51	23,01%	4,92%	1,13%
Ужице	15346	3289	18635	20	17,65%	0,61%	0,11%
Висибаба	311	328	639	6	51,33%	1,83%	0,94%
Укупно	19.331	4.671	24.002	87	19,46%	1,86%	0,36%
Јединични случајеви							
Стојићи	7	9	16	5	56,25%	55,56%	31,25%
Доња Полошница	40	6	46	4	13,04%	66,67%	8,70%
Мноница	40	7	47	4	14,89%	57,14%	8,51%
Рула Буква	37	4	41	2	9,76%	50,00%	4,88%
Дражиновићи	84	33	117	4	28,21%	12,12%	3,42%
Годочево	145	9	154	5	5,84%	55,56%	3,25%
Честобродница	84	48	132	3	36,36%	6,25%	2,27%
Засеље	106	63	169	3	37,28%	4,76%	1,78%
Глумач	164	152	316	5	48,10%	3,29%	1,58%
Губин До	118	26	144	2	18,06%	7,69%	1,39%
Вранани	111	112	223	3	50,22%	2,68%	1,35%
Шљивовица	83	67	150	2	44,67%	2,99%	1,33%
Трнава	68	10	78	1	12,82%	10,00%	1,28%
Љутице	159	24	183	2	13,11%	8,33%	1,09%
Сановина	115	161	276	3	58,33%	1,86%	1,09%
Душковци	83	20	103	1	19,42%	5,00%	0,97%
Каменица	76	38	114	1	33,33%	2,63%	0,88%
Биоска	54	61	115	1	53,04%	1,64%	0,87%
Рупељево	60	59	119	1	49,58%	1,69%	0,84%
Узићи	126	122	248	2	49,19%	1,64%	0,81%
Лелићи	69	56	125	1	44,80%	1,79%	0,80%
Радовци	45	88	133	1	66,17%	1,14%	0,75%
Отањ	91	66	157	1	42,04%	1,52%	0,64%
Кесеровина	90	75	165	1	45,45%	1,33%	0,61%
Велика Лежвица	143	32	175	1	18,29%	3,13%	0,57%
Горобиле	176	236	412	2	57,28%	0,85%	0,49%
Гостиница	143	79	222	1	35,59%	1,27%	0,45%
Горјани	70	158	228	1	69,30%	0,63%	0,44%
Пилатовићи	143	140	283	1	49,47%	0,71%	0,35%
Каран	236	55	291	1	18,90%	1,82%	0,34%
Расна	59	246	305	1	80,66%	0,41%	0,33%
Мачкат	191	192	383	1	50,13%	0,52%	0,26%
Дријетањ	125	331	456	1	72,59%	0,30%	0,22%
Бур	186	280	466	1	60,09%	0,36%	0,21%
Вишесава	163	425	588	1	72,28%	0,24%	0,17%
Севојно	1.071	1.243	2.314	3	53,72%	0,24%	0,13%
Ариље	2.009	527	2.536	2	20,78%	0,38%	0,08%
Прибој	3.762	300	4.062	1	7,39%	0,33%	0,02%
Укупно	10.532	5.560	16.092	76	34,55%	1,37%	0,47%
Укупно (сва насеља)	30.861	11.179	42.040	904	26,59%	8,09%	2,15%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-50: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Брдо	32	52	84	51	61,90%	98,08%	60,71%
Вилови	36	68	104	56	65,38%	82,35%	53,85%
Радоиња	69	98	167	93	58,68%	94,90%	55,69%
Рутоши	79	130	209	112	62,20%	86,15%	53,59%
Бурађа	32	39	71	38	54,93%	97,44%	53,52%
Укупно	22	87	109	57	79,82%	65,52%	52,29%
30 - 50%							
Акмачићи	40	52	92	42	56,52%	80,77%	45,65%
Комарани	44	53	97	41	54,64%	77,36%	42,27%
Челице	11	10	21	7	47,62%	70,00%	33,33%
Дрмановићи	54	36	90	29	40,00%	80,56%	32,22%
Бистрица	128	74	202	63	36,63%	85,14%	31,19%
Укупно	277	225	502	182	44,82%	80,89%	36,25%
20-30%							
Негбина	79	36	115	34	31,30%	94,44%	29,57%
Радијевићи	20	11	31	8	35,48%	72,73%	25,81%
Сеништа	28	16	44	11	36,36%	68,75%	25,00%
Укупно	127	63	190	53	33,16%	84,13%	27,89%
10-20%							
Вранеша	111	41	152	30	26,97%	73,17%	19,74%
Амзиви	41	7	48	6	14,58%	85,71%	12,50%
Ожовица	40	39	79	9	49,37%	23,08%	11,39%
Укупно	192	87	279	45	31,18%	51,72%	16,13%
5 - 10%							
Буковик	101	12	113	9	10,62%	75,00%	7,96%
Драглица	84	13	97	7	13,40%	53,85%	7,22%
Божетићи	166	16	182	12	8,79%	75,00%	6,59%
Укупно	351	41	392	28	10,46%	68,29%	7,14%
0 - 5%							
Пријеполје	4.518	78	4.596	18	1,70%	23,08%	0,39%
Прибој	4.925	70	4.995	6	1,40%	8,57%	0,12%
Ужице	17.582	3.406	20988	7	16,23%	0,21%	0,03%
Укупно	27.025	3.554	30.579	31	11,62%	0,87%	0,10%
Јединични случајеви							
Кучин	56	22	78	4	28,21%	18,18%	5,13%
Џурово	35	19	54	2	35,19%	10,53%	3,70%
Селјане	22	28	50	1	56,00%	3,57%	2,00%
Кућани	98	8	106	2	7,55%	25,00%	1,89%
Тисовица	58	1	59	1	1,69%	100,00%	1,69%
Дебеља	94	4	98	1	4,08%	25,00%	1,02%
Седобро	23	78	101	1	77,23%	1,28%	0,99%
Каменица	75	51	126	1	40,48%	1,96%	0,79%
Залуг	265	10	275	2	3,64%	20,00%	0,73%
Осоје	51	99	150	1	66,00%	1,01%	0,67%
Мијоска	202	23	225	1	10,22%	4,35%	0,44%
Кошевине	88	188	276	1	68,12%	0,53%	0,36%
Ташево	277	284	561	2	50,62%	0,70%	0,36%
Бања	373	215	588	2	36,56%	0,93%	0,34%
Чајетина	911	344	1.255	1	27,41%	0,29%	0,08%
Севојно	1.547	1.343	2.890	1	46,47%	0,07%	0,03%
Сјеница	3.559	91	3.650	1	2,49%	1,10%	0,03%
Укупно	7.734	2.808	10.542	25	26,64%	0,89%	0,24%
Укупно (сва насеља)	35.976	7.252	43.228	771	16,78%	10,63%	1,78%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-55: Дневни урбани систем нодалног центра Нова Варош (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Брдо	61	40	101	32	39,60%	80,00%	31,68%
Укупно	61	40	101	32	39,60%	80,00%	31,68%
20 - 30%							
Акмачићи	41	24	65	19	36,92%	79,17%	29,23%
Дражевићи	50	66	116	33	56,90%	50,00%	28,45%
Вранеша	45	36	81	22	44,44%	61,11%	27,16%
Видови	45	35	80	19	43,75%	54,29%	23,75%
Дрмановићи	87	33	120	28	27,50%	84,85%	23,33%
Укупно	268	194	462	121	41,99%	62,37%	26,19%
10 - 20%							
Радониња	114	41	155	26	26,45%	63,41%	16,77%
Рутоши	120	50	170	27	29,41%	54,00%	15,88%
Бистрица	209	54	263	35	20,53%	64,81%	13,31%
Љеповевићи	42	6	48	6	12,50%	100,00%	12,50%
Оковица	57	11	68	7	16,18%	63,64%	10,29%
Комарани	86	24	110	11	21,82%	45,83%	10,00%
Укупно	628	186	814	112	22,85%	60,22%	13,76%
5 - 10%							
Божетићи	101	10	111	8	9,01%	80,00%	7,21%
Негбина	88	14	102	6	13,73%	42,86%	5,88%
Укупно	189	24	213	14	11,27%	58,33%	6,57%
0 - 5%							
Залуг	198	258	456	6	56,58%	2,33%	1,32%
Бања	429	514	943	7	54,51%	1,36%	0,74%
Пријеполје	3.334	310	3644	16	8,51%	5,16%	0,44%
Прибој	3.762	300	4.062	16	7,39%	5,33%	0,39%
Укупно	7.723	1.382	9.105	45	15,18%	3,26%	0,49%
Јединични случајеви							
Бурађа	35	6	41	5	14,63%	83,33%	12,20%
Доња Бела Река	71	7	78	5	8,97%	71,43%	6,41%
Сеништа	59	11	70	4	15,71%	36,36%	5,71%
Горња Бела Река10	48	5	53	2	9,43%	40,00%	3,77%
Правошево	26	1	27	1	3,70%	100,00%	3,70%
Амзиги	27	1	28	1	3,57%	100,00%	3,57%
Јасеново	58	4	62	2	6,45%	50,00%	3,23%
Штитково	40	2	42	1	4,76%	50,00%	2,38%
Драглица	31	14	45	1	31,11%	7,14%	2,22%
Северин	21	27	48	1	56,25%	3,70%	2,08%
Аљиновићи	49	2	51	1	3,92%	50,00%	1,96%
Радијевићи	53	3	56	1	5,36%	33,33%	1,79%
Дебела	57	3	60	1	5,00%	33,33%	1,67%
Буковик	115	7	122	2	5,74%	28,57%	1,64%
Гостиље	51	10	61	1	16,39%	10,00%	1,64%
Дренова	61	18	79	1	22,78%	5,56%	1,27%
Хисардик	90	19	109	1	17,43%	5,26%	0,92%
Седобро	43	68	111	1	61,26%	1,47%	0,90%
Косатица	104	27	131	1	20,61%	3,70%	0,76%
Ташево	149	340	489	3	69,53%	0,88%	0,61%
Ратајска	248	310	558	3	55,56%	0,97%	0,54%
Осоје	111	87	198	1	43,94%	1,15%	0,51%
Рача	138	323	461	2	70,07%	0,62%	0,43%
Кошевине	149	165	314	1	52,55%	0,61%	0,32%
Мачкат	191	192	383	1	50,13%	0,52%	0,26%
Ковачевац	306	247	553	1	44,67%	0,40%	0,18%
Сјеница	1.540	1.799	3.339	5	53,88%	0,28%	0,15%
Ужице	15.346	3.289	18.635	2	17,65%	0,06%	0,01%
Укупно	19.217	6.987	26.204	52	26,66%	0,74%	0,20%
Укупно (сва насеља)	28.086	8.813	36.899	376	23,88%	4,27%	1,02%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-61: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/I	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Висибаба	133	364	497	291	73,24%	79,95%	58,55%
Радовици	24	99	123	69	80,49%	69,70%	56,10%
Отањ	67	86	153	81	56,21%	94,19%	52,94%
Пријановићи	37	89	126	66	70,63%	74,16%	52,38%
Укупно	261	638	899	507	70,97%	79,47%	56,40%
30 - 50%							
Глумач	138	181	319	150	56,74%	82,87%	47,02%
Расна	122	301	423	197	71,16%	65,45%	46,57%
Честобродница	58	71	129	58	55,04%	81,69%	44,96%
Врањани	74	109	183	81	59,56%	74,31%	44,26%
Здравчићи	101	141	242	107	58,26%	75,89%	44,21%
Баконица	148	144	292	107	49,32%	74,31%	36,64%
Рупељево	64	94	158	57	59,49%	60,64%	36,08%
Роге	80	79	159	50	49,69%	63,29%	31,45%
Засеље	116	81	197	61	41,12%	75,31%	30,96%
Укупно	901	1.201	2.102	868	57,14%	72,27%	41,29%
20-30%							
Речице	56	44	100	28	44,00%	63,64%	28,00%
Узиви	55	152	207	56	73,43%	36,84%	27,05%
Мађер	59	21	80	19	26,25%	90,48%	23,75%
Каленићи	86	47	133	31	35,34%	65,96%	23,31%
Гутаљ	69	66	135	30	48,89%	45,45%	22,22%
Укупно	325	330	655	164	50,38%	49,70%	25,04%
10 - 20%							
Пилатовићи	122	135	257	51	52,53%	37,78%	19,84%
Прилипац	73	61	134	26	45,52%	42,62%	19,40%
Тврдићи	83	58	141	27	41,13%	46,55%	19,15%
Лорет	94	32	126	24	25,40%	75,00%	19,05%
Милићево Село	160	135	295	55	45,76%	40,74%	18,64%
Лопаш	135	99	234	43	42,31%	43,43%	18,38%
Велика Жељевица	136	37	173	31	21,39%	83,78%	17,92%
Дражиновићи	122	37	159	28	23,27%	75,68%	17,61%
Годовик	55	41	96	16	42,71%	39,02%	16,67%
Доња Добриња	242	57	299	45	19,06%	78,95%	15,05%
Горобиле	414	198	612	92	32,35%	46,46%	15,03%
Гучково	21	34	55	8	61,82%	23,53%	14,55%
Сврачково	78	28	106	14	26,42%	50,00%	13,21%
Добро До	96	38	134	14	28,36%	36,84%	10,45%
Укупно	1.831	990	2821	474	35,09%	47,88%	16,80%
5 - 10%							
Мала Жељевица	110	12	122	12	9,84%	100,00%	9,84%
Папратиште	80	45	125	12	36,00%	26,67%	9,60%
Средња Добриња	262	42	304	29	13,82%	69,05%	9,54%
Душковци	155	16	171	16	9,36%	100,00%	9,36%
Крвавци	20	94	114	10	82,46%	10,64%	8,77%
Бјелоперица	40	63	103	9	61,17%	14,29%	8,74%
Пониковица	43	94	136	11	69,12%	11,70%	8,09%
Љутице	183	22	205	14	10,73%	63,64%	6,83%
Потпеће	22	131	153	9	85,62%	6,87%	5,88%
Горња Добриња	263	19	282	16	6,74%	84,21%	5,67%
Радобуђа	103	58	161	9	36,02%	15,52%	5,59%
Јелен До	98	16	114	6	14,04%	37,50%	5,26%
Укупно	1.379	612	1.990	153	30,75%	25,00%	7,69%
0 - 5%							
Горјани	36	211	247	12	85,43%	5,69%	4,86%
Тубићи	73	131	204	9	64,22%	6,87%	4,41%
Поточање	26	155	181	6	85,64%	3,87%	3,31%
Каран	212	66	278	6	23,74%	9,09%	2,16%
Ариље	2.179	240	2.419	38	9,92%	15,83%	1,57%
Севовно	1.547	1343	2.890	39	46,47%	2,90%	1,35%
Косјерић - варош	1.516	56	1.572	18	3,56%	32,14%	1,15%
Ужице	17.582	3.406	20.988	199	16,23%	5,84%	0,95%
Укупно	23.171	5.608	28.779	327	19,49%	5,83%	1,14%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-61a: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима) - наставак,
2002. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/L	III/L	III/L
	Живе и рале	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Стојићи	0	22	22	3	100,00%	13,64%	13,64%
Табановићи	52	7	59	4	11,86%	57,14%	6,78%
Бјелотићи	72	36	108	4	33,33%	11,11%	3,70%
Мушићи	129	35	164	5	21,34%	14,29%	3,05%
Витаси	25	56	81	2	69,14%	3,57%	2,47%
Тометино Поље	194	22	216	4	10,19%	18,18%	1,85%
Злакуса	33	198	231	4	85,71%	2,02%	1,73%
Стрмац	22	47	69	1	68,12%	2,13%	1,45%
Брајковићи	132	76	208	5	36,54%	6,58%	2,40%
Дријетањ	75	313	388	5	80,67%	1,60%	1,29%
Вигоште	133	274	407	5	67,32%	1,82%	1,23%
Косјерић - село	334	14	348	4	4,02%	28,57%	1,15%
Љубање	93	169	262	3	64,50%	1,78%	1,15%
Субјел	47	43	90	1	47,78%	2,33%	1,11%
Грдовићи	87	105	192	2	54,69%	1,90%	1,04%
Мокра Гора	90	112	202	2	55,45%	1,79%	0,99%
Церова	186	259	445	4	58,20%	1,54%	0,90%
Гостиље	105	7	112	1	6,25%	14,29%	0,89%
Шеврљуге	115	2	117	1	1,71%	50,00%	0,85%
Росићи	88	36	124	1	29,03%	2,78%	0,81%
Сеча Река	226	83	309	2	26,86%	2,41%	0,65%
Латвица	117	39	156	1	25,00%	2,56%	0,64%
Добраче	472	38	510	3	7,45%	7,89%	0,59%
Миросалци	290	71	361	2	19,67%	2,82%	0,55%
Трешњевица	287	74	361	2	20,50%	2,70%	0,55%
Рибашевина	160	41	201	1	20,40%	2,44%	0,50%
Губин До	175	37	212	1	17,45%	2,70%	0,47%
Радановци	188	26	214	1	12,15%	3,85%	0,47%
Бранешци	146	73	219	1	33,33%	1,37%	0,46%
Богојевићи	94	126	220	1	57,27%	0,79%	0,45%
Бљоска	146	83	233	1	35,62%	1,20%	0,43%
Бур	182	311	493	2	63,08%	0,64%	0,41%
Вирово	159	108	267	1	40,45%	0,93%	0,37%
Стапари	66	217	283	1	76,68%	0,46%	0,35%
Равни	261	23	285	1	8,07%	4,35%	0,35%
Саиновина	198	87	285	1	30,53%	1,15%	0,35%
Бјелуша	283	4	287	1	1,39%	25,00%	0,35%
Кесеровина	205	98	303	1	32,34%	1,02%	0,33%
Вране	115	191	306	1	62,42%	0,52%	0,33%
Дрежник	241	101	342	1	29,53%	0,99%	0,29%
Волујац	96	251	348	1	72,13%	0,40%	0,29%
Маковиште	411	3	414	1	0,72%	33,33%	0,24%
Златибор	784	225	1009	2	22,30%	0,89%	0,20%
Вишесава	133	418	551	1	75,86%	0,24%	0,18%
Бајина Башта	2676	294	2970	1	9,90%	0,34%	0,03%
Пријепоље	4518	78	4596	1	1,70%	1,28%	0,02%
Укупно	14.641	4.933	19.580	94	25,19%	1,91%	0,48%
Укупно (сва насеља)	70.377	23.691	94.072	2.587	25,18%	10,92%	2,75%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-66: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Бакионица	49	157	206	118	76,21%	75,16%	57,28%
Укупно	49	157	206	118	76,21%	75,16%	57,28%
30 - 50%							
Расна	59	246	305	144	80,66%	58,54%	47,21%
Гутаљ	10	55	65	29	84,62%	52,73%	44,62%
Радовици	45	88	133	59	66,17%	67,05%	44,36%
Висибаба	311	328	639	256	51,33%	78,05%	40,06%
Пријановићи	85	79	164	59	48,17%	74,68%	35,98%
Глумач	164	152	316	107	48,10%	70,39%	33,86%
Здравчићи	109	91	200	67	45,50%	73,63%	33,50%
Врањани	111	112	223	73	50,22%	65,18%	32,74%
Роге	77	65	142	44	45,77%	67,69%	30,99%
Рупељево	60	59	119	36	49,58%	61,02%	30,25%
Прилипац	38	62	100	30	62,00%	48,39%	30,00%
Укупно	1.069	1.337	2.406	904	55,57%	67,61%	37,57%
20 - 30%							
Отањ	91	66	157	46	42,04%	69,70%	29,30%
Честобродница	84	48	132	37	36,36%	77,08%	28,03%
Горобиле	176	236	412	109	57,28%	46,19%	26,46%
Лорет	42	22	64	16	34,38%	72,73%	25,00%
Годовик	52	39	91	22	42,86%	56,41%	24,18%
Пилатовићи	143	140	283	68	49,47%	48,57%	24,03%
Јелен До	31	11	42	9	26,19%	81,82%	21,43%
Речице	41	31	72	15	43,06%	48,39%	20,83%
Узиви	126	122	248	50	49,19%	40,98%	20,16%
Укупно	786	715	1.501	372	47,63%	52,03%	24,78%
10 - 20%							
Тврдићи	75	52	127	24	40,94%	46,15%	18,90%
Мала Жежевица	56	31	87	14	35,63%	45,16%	16,09%
Велика Жежевица	143	32	175	28	18,29%	87,50%	16,00%
Засеље	106	63	169	27	37,28%	42,86%	15,98%
Доња Добриња	159	35	194	29	18,04%	82,86%	14,95%
Тучково	26	24	50	7	48,00%	29,17%	14,00%
Милићево Село	175	136	311	42	43,73%	30,88%	13,50%
Папратиште	38	38	76	10	50,00%	26,32%	13,16%
Дражиновићи	84	33	117	15	28,21%	45,45%	12,82%
Табановићи	42	9	51	6	17,65%	66,67%	11,76%
Душковици	83	20	103	12	19,42%	60,00%	11,65%
Сврачково	48	14	62	7	22,58%	50,00%	11,29%
Лопаш	131	78	209	21	37,32%	26,92%	10,05%
Укупно	1.166	565	1.731	242	32,64%	42,83%	13,98%
5-10%							
Краваци	10	70	80	8	87,50%	11,43%	10,00%
Каленићи	107	44	151	15	29,14%	34,09%	9,93%
Мађер	52	10	62	6	16,13%	60,00%	9,68%
Средња Добриња	187	46	233	17	19,74%	36,96%	7,30%
Бјелоперица	76	33	109	7	30,28%	21,21%	6,42%
Добро До	94	34	128	8	26,56%	23,53%	6,25%
Злакуса	65	163	228	14	71,49%	8,59%	6,14%
Пониковица	44	54	98	6	55,10%	11,11%	6,12%
Љутице	159	24	183	11	13,11%	45,83%	6,01%
Мушићи	76	26	102	6	25,49%	23,08%	5,88%
Поточање	20	160	170	10	94,12%	6,25%	5,88%
Тометино Поље	129	30	159	8	18,87%	26,67%	5,03%
Укупно	1.019	694	1.703	116	40,75%	16,71%	6,81%
0 - 5%							
Горња Добриња	245	14	259	12	5,41%	85,71%	4,63%
Горјани	70	158	228	10	69,30%	6,33%	4,39%
Потпеће	27	110	137	6	80,29%	5,45%	4,38%
Брајковићи	42	153	195	6	78,46%	3,92%	3,08%
Севојно	1071	1243	2314	68	53,72%	5,47%	2,94%
Ариље	2009	527	2536	56	20,78%	10,63%	2,21%
Косјерић - варош	1407	165	1572	22	10,50%	13,33%	1,40%
Ужице	15346	3289	18635	256	17,65%	7,78%	1,37%
Укупно	20.217	5.659	25.876	436	21,87%	7,70%	1,68%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-66а: Дневни урбани систем нодалног центра Пожега (по насељима) - наставак,
2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/L	III/L	III/L
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Стојићи	7	9	16	1	56,25%	11,11%	6,25%
Витаси	19	38	57	3	66,67%	7,89%	5,26%
Мршељи	51	9	60	3	15,00%	33,33%	5,00%
Галовићи	21	25	46	2	54,35%	8,00%	4,35%
Кремна	89	68	157	5	43,31%	7,35%	3,18%
Годљево	6	29	35	1	82,86%	3,45%	2,86%
Каменица	76	38	114	3	33,33%	7,89%	2,63%
Тубићи	68	92	160	4	57,50%	4,35%	2,50%
Белотићи	65	35	100	2	35,00%	5,71%	2,00%
Гривска	126	31	157	3	19,75%	9,68%	1,91%
Вирово	161	103	264	5	39,02%	4,85%	1,89%
Радобуђа	125	45	170	3	26,47%	6,67%	1,76%
Биоска	54	61	115	2	53,04%	3,28%	1,74%
Стрмац	21	37	58	1	63,79%	2,70%	1,72%
Варда	50	9	59	1	15,25%	11,11%	1,69%
Лелићи	69	56	125	2	44,80%	3,57%	1,60%
Косјерић - село	126	167	293	4	57,00%	2,40%	1,37%
Семегјево	58	18	76	1	23,68%	5,56%	1,32%
Трнава	68	10	78	1	12,82%	10,00%	1,28%
Вране	154	204	358	4	56,98%	1,96%	1,12%
Волујац	183	177	360	4	49,17%	2,26%	1,11%
Вигоште	160	291	451	5	64,52%	1,72%	1,11%
Сирогојно	143	41	184	2	22,28%	4,88%	1,09%
Поглед	81	204	285	3	71,58%	1,47%	1,05%
Каран	236	55	291	3	18,90%	5,45%	1,03%
Мокра Гора	175	22	197	2	11,17%	9,09%	1,02%
Гостиница	143	79	222	2	35,59%	2,53%	0,90%
Дубоко	144	191	335	3	57,01%	1,57%	0,90%
Богојевићи	127	109	236	2	46,19%	1,83%	0,85%
Грдовићи	143	103	246	2	41,87%	1,94%	0,81%
Миросалци	322	93	415	3	22,41%	3,23%	0,72%
Дријетањ	125	331	456	3	72,59%	0,91%	0,66%
Латвица	108	48	156	1	30,77%	2,08%	0,64%
Љубање	152	171	323	2	52,94%	1,17%	0,62%
Сеча Река	89	75	164	1	45,73%	1,33%	0,61%
Северово	156	9	165	1	5,45%	11,11%	0,61%
Кесеровина	90	75	165	1	45,45%	1,33%	0,61%
Церова	224	276	500	3	55,20%	1,09%	0,60%
Радочево	169	11	180	1	6,11%	9,09%	0,56%
Трешњевица	281	94	375	2	25,07%	2,13%	0,53%
Јакаљ	189	6	195	1	3,08%	16,67%	0,51%
Стапари	140	162	302	1	53,64%	0,62%	0,33%
Добраче	310	27	337	1	8,01%	3,70%	0,30%
Мачкат	191	192	383	1	50,13%	0,52%	0,26%
Буар	186	280	466	1	60,09%	0,36%	0,21%
Ковачевац	306	247	553	1	44,67%	0,40%	0,18%
Чаретина	593	643	1236	2	52,02%	0,31%	0,16%
Прибој	3762	300	4062	4	7,39%	1,33%	0,10%
Пријеполје	3334	310	3644	2	8,51%	0,65%	0,05%
Укупно	13.676	5.706	19.382	111	29,44%	1,95%	0,57%
Укупно (сва насеља)	37.982	14.833	52.805	2.299	28,09%	15,50%	4,35%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-72: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Касидоли	69	52	121	47	42,98%	90,38%	38,84%
Бања	373	215	588	200	36,56%	93,02%	34,01%
Укупно	442	267	709	247	37,66%	92,51%	34,84%
20 - 30%							
Батковићи	35	14	49	14	28,57%	100,00%	28,57%
Рача	220	82	302	74	27,15%	90,24%	24,50%
Северин	34	38	72	17	52,78%	44,74%	23,61%
Укупно	289	134	423	105	31,68%	78,36%	24,82%
10-20%							
Калафати	65	17	82	15	20,73%	88,24%	18,29%
Херцеговачка Голеша	98	23	121	17	19,01%	73,91%	14,05%
Пожегрмац	36	8	44	6	18,18%	75,00%	13,64%
Маживићи	97	21	118	16	17,80%	76,19%	13,56%
Забрђе	83	11	94	11	11,70%	100,00%	11,70%
Сочице	84	13	97	11	13,40%	84,62%	11,34%
Јелача	48	7	55	6	12,73%	85,71%	10,91%
Укупно	511	100	611	82	16,37%	82,00%	13,42%
5 - 10%							
Заградина	62	10	72	6	13,89%	60,00%	8,33%
Укупно	62	10	72	6	13,89%	60,00%	8,33%
0 - 5%							
Рутоши	79	130	209	6	62,20%	4,62%	2,87%
Нова Варош	3218	317	3535	16	8,97%	5,05%	0,45%
Пријеполје	4518	78	4596	7	1,70%	8,97%	0,15%
Укупно	7.815	525	8.340	29	6,29%	5,52%	0,35%
Јединични случајеви							
Црнуговићи	14	3	17	3	17,65%	100,00%	17,65%
Прибојске Челице	27	3	30	3	10,00%	100,00%	10,00%
Плашће	27	2	29	2	6,90%	100,00%	6,90%
Крагово	64	5	69	4	7,25%	80,00%	5,80%
Кучин	56	22	78	4	28,21%	18,18%	5,13%
Бучје	99	6	105	4	5,71%	66,67%	3,81%
Џурово	35	19	54	2	35,19%	10,53%	3,70%
Забрњаци	86	4	90	3	4,44%	75,00%	3,33%
Прибојска Голеша	123	4	127	4	3,15%	100,00%	3,15%
Селане	22	28	50	1	56,00%	3,57%	2,00%
Стрмац	55	1	56	1	1,79%	100,00%	1,79%
Бистрица	128	74	202	3	36,63%	4,05%	1,49%
Калуђеровићи	90	1	91	1	1,10%	100,00%	1,10%
Виницка	33	86	119	1	72,27%	1,16%	0,84%
Крњача	124	1	125	1	0,80%	100,00%	0,80%
Ковачевац	177	282	459	3	61,44%	1,06%	0,65%
Ивање	129	192	321	2	59,81%	1,04%	0,62%
Јабланица	310	15	325	2	4,62%	13,33%	0,62%
Залуг	265	10	275	1	3,64%	10,00%	0,36%
Саиновина	198	87	285	1	30,53%	1,15%	0,35%
Бродарево	324	58	382	1	15,18%	1,72%	0,26%
Ташево	277	284	561	1	50,62%	0,35%	0,18%
Ужице	17582	3406	20988	1	16,23%	0,03%	0,00%
Укупно	20.245	4.593	24.838	49	18,49%	1,07%	0,20%
Укупно (сва насеља)	29.364	5.629	34.993	518	16,09%	9,20%	1,48%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-77: Дневни урбани систем нодалног центра Прибој (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Рача	138	323	461	297	70,07%	91,95%	64,43%
Живинице	14	0	14	9	0,00%	#DIV/0!	64,29%
Црнузи	71	157	228	144	68,86%	91,72%	63,16%
Милијеш	49	99	148	89	66,89%	89,90%	60,14%
Читлук	79	124	203	115	61,08%	92,74%	56,65%
Добриловићи	53	73	126	65	57,94%	89,04%	51,59%
Укупно	404	776	1180	719	65,76%	92,65%	60,93%
30 - 50%							
Бања	429	514	943	443	54,51%	86,19%	46,98%
Сјеверин	21	27	48	20	56,25%	74,07%	41,67%
Јелача	21	24	45	18	53,33%	75,00%	40,00%
Прибојске Челице	25	13	38	12	34,21%	92,31%	31,58%
Укупно	496	578	1074	493	53,82%	85,29%	45,90%
20 - 30%							
Мажићи	28	22	50	14	44,00%	63,64%	28,00%
Касидоли	69	32	101	28	31,68%	87,50%	27,72%
Херцеговачка Голеша	76	33	109	29	30,28%	87,88%	26,61%
Батковићи	40	19	59	15	32,20%	78,95%	25,42%
Стрмац	27	11	38	9	28,95%	81,82%	23,68%
Забрђе	33	9	42	9	21,43%	100,00%	21,43%
Забрњица	37	10	47	10	21,28%	100,00%	21,28%
Калуђеровићи	30	8	38	8	21,05%	100,00%	21,05%
Укупно	340	144	484	122	29,75%	84,72%	25,21%
10 - 20%							
Калафати	42	15	57	11	26,32%	73,33%	19,30%
Кратово	82	28	110	20	25,45%	71,43%	18,18%
Заградина	26	9	35	6	25,71%	66,67%	17,14%
Пожегрмац	42	11	53	8	20,75%	72,73%	15,09%
Бучје	50	7	57	7	12,28%	100,00%	12,28%
Сочице	62	18	80	9	22,50%	50,00%	11,25%
Укупно	304	88	392	61	22,45%	69,32%	15,56%
5 - 10%							
Ритошићи	67	10	77	6	12,99%	60,00%	7,79%
Нова Варош	1.982	489	2.471	11	19,79%	2,25%	0,45%
Пријепоље	3.334	310	3.644	14	8,51%	4,52%	0,38%
Црнуговићи	17	2	19	2	10,53%	100,00%	10,53%
Брезна	13	2	15	1	13,33%	50,00%	6,67%
Крњача	60	4	64	4	6,25%	100,00%	6,25%
Прибојска Голеша	34	2	36	2	5,56%	100,00%	5,56%
Укупно	5.507	819	6.326	40	12,95%	4,88%	0,63%
0 - 5%							
Заостро	26	1	27	1	3,70%	100,00%	3,70%
Бистрица	209	54	263	2	20,53%	3,70%	0,76%
Укупно	235	55	290	3	18,97%	5,45%	1,03%
Јединични случајеви							
Радоиња	114	41	155	1	26,45%	2,44%	0,65%
Рутоши	120	50	170	4	29,41%	8,00%	2,35%
Гробнице	28	42	70	1	60,00%	2,38%	1,43%
Залуг	198	258	456	2	56,58%	0,78%	0,44%
Ивање	258	176	434	1	40,55%	0,57%	0,23%
Кучин	55	12	67	2	17,91%	16,67%	2,99%
Пранци	63	45	108	1	41,67%	2,22%	0,93%
Ратајска	248	310	558	2	55,56%	0,65%	0,36%
Селяшница	139	139	278	1	50,00%	0,72%	0,36%
Сопотница	42	9	51	1	17,65%	11,11%	1,96%
Ташево	149	340	489	1	69,53%	0,29%	0,20%
Ужице	15.346	3.289	18.635	2	17,65%	0,06%	0,01%
Златибор	808	212	1.020	1	20,78%	0,47%	0,10%
Санновина	115	161	276	1	58,33%	0,62%	0,36%
Укупно	17.683	5.084	22.767	21	22,33%	0,41%	0,09%
Укупно (сва насеља)	24.969	7.544	32.513	1.459	23,20%	19,34%	4,49%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-83: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Дивци	13	68	81	58	83,95%	85,29%	71,60%
Прањци	21	57	78	55	73,08%	96,49%	70,51%
Укупно	34	125	159	113	78,62%	90,40%	71,07%
50 - 70%							
Виница	33	86	119	75	72,27%	87,21%	63,03%
Кошевине	88	188	276	173	68,12%	92,02%	62,68%
Лучице	18	31	49	29	63,27%	93,55%	59,18%
Селашница	31	204	235	135	86,81%	66,18%	57,45%
Расно	58	82	140	80	58,57%	97,56%	57,14%
Ивање	129	192	321	181	59,81%	94,27%	56,39%
Ковачевац	177	282	459	242	61,44%	85,82%	52,72%
Милешево	25	27	52	26	51,92%	96,30%	50,00%
Укупно	559	1.092	1.651	941	66,14%	86,17%	57,00%
30-50%							
Чаушевићи	1	36	37	18	97,30%	50,00%	48,65%
Ораовац	52	76	128	59	59,38%	77,63%	46,09%
Ташево	277	284	561	257	50,62%	90,49%	45,81%
Селане	22	28	50	22	56,00%	78,57%	44,00%
Грчаница	12	20	32	14	62,50%	70,00%	43,75%
Осоје	51	99	150	64	66,00%	64,65%	42,67%
Дренова	36	26	62	26	41,94%	100,00%	41,94%
Седобро	23	78	101	40	77,23%	51,28%	39,60%
Милевићи	65	45	110	36	40,91%	80,00%	32,73%
Карошевина	45	29	74	24	39,19%	82,76%	32,43%
Гостун	5	5	10	3	50,00%	60,00%	30,00%
Укупно	589	726	1.315	563	55,21%	77,55%	42,81%
20 - 30%							
Избичањ	12	9	21	6	42,86%	66,67%	28,57%
Доње Бабине	68	25	93	25	26,88%	100,00%	26,88%
Ђурашићи	61	25	86	21	29,07%	84,00%	24,42%
Ратајска	455	158	613	123	25,77%	77,85%	20,07%
Укупно	596	217	813	175	26,69%	80,65%	21,53%
10 - 20%							
Јунчевићи	65	17	82	16	20,73%	94,12%	19,51%
Завинограђе	196	80	276	51	28,99%	63,75%	18,48%
Гробнице	65	14	79	14	17,72%	100,00%	17,72%
Јабука	70	42	112	19	37,50%	45,24%	16,96%
Џурово	35	19	54	8	35,19%	42,11%	14,81%
Кучин	56	22	78	10	28,21%	45,45%	12,82%
Бродарево	325	57	382	49	14,92%	85,96%	12,83%
Хисарињк	79	17	96	11	17,71%	64,71%	11,46%
Укупно	891	268	1.159	178	23,12%	66,42%	15,36%
5 - 10%							
Горње Бабине	60	6	66	6	9,09%	100,00%	9,09%
Балићи	86	13	99	7	13,13%	53,85%	7,07%
Укупно	146	19	165	13	11,52%	68,42%	7,88%
0 - 5%							
Косатица	156	7	163	7	4,29%	100,00%	4,29%
Мијоска	202	23	225	9	10,22%	39,13%	4,00%
Бистрица	128	74	202	6	36,63%	8,11%	2,97%
Нова Варош	3218	317	3535	10	8,97%	3,15%	0,28%
Прибој	4925	70	4995	14	1,40%	20,00%	0,28%
Укупно	8.629	491	9.120	46	5,38%	9,37%	0,50%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-83а: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима) - наставак,
2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/I	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Поткрш	8	14	22	4	63,64%	28,57%	18,18%
Заступ	24	8	32	5	25,00%	62,50%	15,63%
Матаруге	30	7	37	5	18,92%	71,43%	13,51%
Баре	7	1	8	1	12,50%	100,00%	12,50%
Брајковац	27	6	33	4	18,18%	66,67%	12,12%
Буковик	18	2	20	2	10,00%	100,00%	10,00%
Душманићи	61	6	67	5	8,96%	83,33%	7,46%
Крушево	13	1	14	1	7,14%	100,00%	7,14%
Караула	25	5	30	2	16,67%	40,00%	6,67%
Каћево	16	1	17	1	5,88%	100,00%	5,88%
Копривна	25	1	26	1	3,85%	100,00%	3,85%
Врбница	24	6	30	1	20,00%	16,67%	3,33%
Међани	64	3	67	2	4,48%	66,67%	2,99%
Скокуће	32	6	38	1	15,79%	16,67%	2,63%
Брвине	53	1	54	1	1,85%	100,00%	1,85%
Херцеговачка Голеша	98	23	121	2	19,01%	8,70%	1,65%
Залуг	265	10	275	4	3,64%	40,00%	1,45%
Чадиње	77	1	78	1	1,28%	100,00%	1,28%
Ојковица	40	39	79	1	49,37%	2,56%	1,27%
Црнузи	79	1	80	1	1,25%	100,00%	1,25%
Драглица	84	13	97	1	13,40%	7,69%	1,03%
Сочице	84	13	97	1	13,40%	7,69%	1,03%
Кућани	98	8	106	1	7,55%	12,50%	0,94%
Мажихи	97	21	118	1	17,80%	4,76%	0,85%
Вранеша	111	41	152	1	26,97%	2,44%	0,66%
Бања	373	215	588	1	36,56%	0,47%	0,17%
Ужице	17582	3406	20988	1	16,23%	0,03%	0,005%
Укупно	19.415	3.859	23.274	52	16,58%	1,35%	0,22%
Укупно (сва насеља)	30.859	6.797	37.656	2.081	18,05%	30,62%	5,53%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-88: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Ташево	149	340	489	288	69,53%	84,71%	58,90%
Милешево	13	18	31	18	58,06%	100,00%	58,06%
Седобро	43	68	111	60	61,26%	88,24%	54,05%
Расно	55	71	126	66	56,35%	92,96%	52,38%
Укупно	260	497	757	432	65,65%	86,92%	57,07%
30 - 50%							
Залуг	198	258	456	210	56,58%	81,40%	46,05%
Ратајска	248	310	558	247	55,56%	79,68%	44,27%
Сељашница	139	139	278	121	50,00%	87,05%	43,53%
Чадиње	71	67	138	58	48,55%	86,57%	42,03%
Милевићи	76	74	150	58	49,33%	78,38%	38,67%
Ивање	258	176	434	158	40,55%	89,77%	36,41%
Осоје	111	87	198	71	43,94%	81,61%	35,86%
Ковачевац	306	247	553	198	44,67%	80,16%	35,80%
Кошевине	149	165	314	110	52,55%	66,67%	35,03%
Грчаница	34	24	58	20	41,38%	83,33%	34,48%
Мијоска	131	113	244	84	46,31%	74,34%	34,43%
Душманићи	42	34	76	25	44,74%	73,53%	32,89%
Ораовац	60	46	106	34	43,40%	73,91%	32,08%
Лучице	36	34	70	21	48,57%	61,76%	30,00%
Укупно	1.859	1.774	3.633	1.415	48,83%	79,76%	38,95%
20 - 30%							
Виницка	90	55	145	42	37,93%	76,36%	28,97%
Карошевина	37	20	57	16	35,09%	80,00%	28,07%
Прањи	63	45	108	29	41,67%	64,44%	26,85%
Грбнице	28	42	70	17	60,00%	40,48%	24,29%
Бродарево	190	90	280	65	32,14%	72,22%	23,21%
Јучевићи	60	28	88	19	31,82%	67,86%	21,59%
Дренова	61	18	79	17	22,78%	94,44%	21,52%
Укупно	529	298	827	205	36,03%	68,79%	24,79%
10 - 20%							
Чаушевићи	29	17	46	9	36,96%	52,94%	19,57%
Слатина	36	11	47	9	23,40%	81,82%	19,15%
Џурово	45	11	56	10	19,64%	90,91%	17,86%
Косатица	104	27	131	20	20,61%	74,07%	15,27%
Дивци	96	37	133	18	27,82%	48,65%	13,53%
Хисардик	90	19	109	14	17,43%	73,68%	12,84%
Сељане	59	14	73	9	19,18%	64,29%	12,33%
Ђурашићи	116	23	139	17	16,55%	73,91%	12,23%
Завинограђе	191	129	320	37	40,31%	28,68%	11,56%
Гојаковићи	53	8	61	7	13,11%	87,50%	11,48%
Укупно	819	296	1.115	150	26,55%	50,68%	13,45%
5 - 10%							
Јабука	89	12	101	10	11,88%	83,33%	9,90%
Балићи	103	26	129	12	20,16%	46,15%	9,30%
Кучин	55	12	67	6	17,91%	50,00%	8,96%
Доње Бабине	128	11	139	10	7,91%	90,91%	7,19%
Укупно	375	61	436	38	13,99%	62,30%	8,72%
0 - 5%							
Горње Бабине	119	8	127	6	6,30%	75,00%	4,72%
Бистрица	209	54	263	9	20,53%	16,67%	3,42%
Прибој	3.762	300	4.062	64	7,39%	21,33%	1,58%
Нова Варош	1.982	489	2.471	35	19,79%	7,16%	1,42%
Рача	138	323	461	6	70,07%	1,86%	1,30%
Бања	429	514	943	9	54,51%	1,75%	0,95%
Укупно	6.639	1.688	8.327	129	20,27%	7,64%	1,55%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-88а: Дневни урбани систем нодалног центра Пријепоље (по насељима) - наставак,
2011. године

Јединични случајеви							
Избичањ	2	4	6	2	66,67%	50,00%	33,33%
Каћево	13	4	17	4	23,53%	100,00%	23,53%
Копривна	7	2	9	1	22,22%	50,00%	11,11%
Скокуће	17	2	19	2	10,53%	100,00%	10,53%
Горњи Страњани	27	5	32	4	15,63%	80,00%	12,50%
Поткрш	25	9	34	3	26,47%	33,33%	8,82%
Ивезићи	45	6	51	4	11,76%	66,67%	7,84%
Брајковац	25	3	28	2	10,71%	66,67%	7,14%
Оштра Стијена	13	2	15	1	13,33%	50,00%	6,67%
Доње Лопиже	10	5	15	1	33,33%	20,00%	6,67%
Сопотница	42	9	51	3	17,65%	33,33%	5,88%
Караула	16	2	18	1	11,11%	50,00%	5,56%
Забрђњи Тоци	51	4	55	3	7,27%	75,00%	5,45%
Врбница	28	9	37	2	24,32%	22,22%	5,41%
Орашац	55	5	60	3	8,33%	60,00%	5,00%
Милаковићи	19	3	22	1	13,64%	33,33%	4,55%
Камена Гора	49	2	51	2	3,92%	100,00%	3,92%
Поток	45	6	51	2	11,76%	33,33%	3,92%
Црквени Тоци	25	1	26	1	3,85%	100,00%	3,85%
Бјелахова	24	4	28	1	14,29%	25,00%	3,57%
Гостун	27	3	30	1	10,00%	33,33%	3,33%
Доњи Страњани	34	2	36	1	5,56%	50,00%	2,78%
Милошев До	38	2	40	1	5,00%	50,00%	2,50%
Брвине	37	5	42	1	11,90%	20,00%	2,38%
Заступ	42	1	43	1	2,33%	100,00%	2,33%
Хрта	43	2	45	1	4,44%	50,00%	2,22%
Матаруге	47	1	48	1	2,08%	100,00%	2,08%
Врбово	47	1	48	1	2,08%	100,00%	2,08%
Аљиновићи	49	2	51	1	3,92%	50,00%	1,96%
Кратово	82	28	110	2	25,45%	7,14%	1,82%
Добриловићи	53	73	126	2	57,94%	2,74%	1,59%
Милијеш	49	99	148	2	66,89%	2,02%	1,35%
Рутоши	120	50	170	2	29,41%	4,00%	1,18%
Касидоли	69	32	101	1	31,68%	3,13%	0,99%
Читлук	79	124	203	2	61,08%	1,61%	0,99%
Дражевићи	50	66	116	1	56,90%	1,52%	0,86%
Буковик	115	7	122	1	5,74%	14,29%	0,82%
Црнузи	71	157	228	1	68,86%	0,64%	0,44%
Чајетина	593	643	1.236	1	52,02%	0,16%	0,08%
Ужице	15.346	3.289	18.635	2	17,65%	0,06%	0,01%
Укупно	17.529	4.674	22.203	69	21,05%	1,48%	0,31%
Укупно (сва насеља)	38.491	13.902	52.393	2.438	26,53%	17,54%	4,65%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-94: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
20 - 30%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
10-20%							
Дубница	64	18	82	16	21,95%	88,89%	19,51%
Кокошиће	41	10	51	8	19,61%	80,00%	15,69%
Градац	39	27	66	7	40,91%	25,93%	10,61%
Ступ	42	25	67	7	37,31%	28,00%	10,45%
Укупно	186	80	266	38	30,08%	47,50%	14,29%
5 - 10%							
Дражевиће	130	16	146	10	10,96%	62,50%	6,85%
Дуга Пољана	145	18	163	10	11,04%	55,56%	6,13%
Укупно	275	34	309	20	11,00%	58,82%	6,47%
0 - 5%							
Кладница	199	35	234	6	14,96%	17,14%	2,56%
Укупно	199	35	234	6	14,96%	17,14%	2,56%
Јединични случајеви							
Весковиће	6	11	17	2	64,71%	18,18%	11,76%
Грабовица	16	2	18	2	11,11%	100,00%	11,11%
Голубан	14	5	19	2	26,32%	40,00%	10,53%
Богути	27	6	33	3	18,18%	50,00%	9,09%
Распоганче	38	17	55	5	30,91%	29,41%	9,09%
Врсенице	44	15	59	5	25,42%	33,33%	8,47%
Драгојловиће	30	8	38	3	21,05%	37,50%	7,89%
Кнежевац	22	10	32	2	31,25%	20,00%	6,25%
Тутиће	5	11	16	1	68,75%	9,09%	6,25%
Вишњице	17	2	19	1	10,53%	50,00%	5,26%
Забрђе	24	2	26	1	7,69%	50,00%	3,85%
Штаваљ	93	3	96	3	3,13%	100,00%	3,13%
Крће	66	4	70	2	5,71%	50,00%	2,86%
Јевик	34	2	36	1	5,56%	50,00%	2,78%
Шаре	68	28	96	2	29,17%	7,14%	2,08%
Бреза	52	1	53	1	1,89%	100,00%	1,89%
Мишевићи	51	2	53	1	3,77%	50,00%	1,89%
Божов Поток	120	4	124	2	3,23%	50,00%	1,61%
Дуке	57	25	82	1	30,49%	4,00%	1,22%
Расно	144	35	179	2	19,55%	5,71%	1,12%
Медаре	102	3	105	1	2,86%	33,33%	0,95%
Ковачевац	177	282	459	1	61,44%	0,35%	0,22%
Нова Варош	3.218	317	3.535	2	8,97%	0,63%	0,06%
Укупно	4.425	795	5.220	46	15,23%	5,79%	0,88%
Укупно (сва насеља)	5.085	944	6.029	110	15,66%	11,65%	1,82%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-99: Дневни урбани систем нодалног центра Сјеница (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	1+2	III	III/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Врсејнице	19	22	41	15	53,66%	68,18%	36,59%
Медаре	40	21	61	19	34,43%	90,48%	31,15%
Кокочиће	11	22	33	10	66,67%	45,45%	30,30%
Укупно	70	65	135	44	48,15%	67,69%	32,59%
20 - 30%							
Карајукића Бунари	15	8	23	6	34,78%	75,00%	26,09%
Цетановиће	21	11	32	8	34,38%	72,73%	25,00%
Укупно	36	19	55	14	34,55%	73,68%	25,45%
10 - 20%							
Дубинца	71	25	96	18	26,04%	72,00%	18,75%
Распоганче	20	12	32	6	37,50%	50,00%	18,75%
Вапа	44	12	56	9	21,43%	75,00%	16,07%
Зајечиће	59	16	75	10	21,33%	62,50%	13,33%
Брњица	32	21	53	7	39,62%	33,33%	13,21%
Тријебине	86	14	100	13	14,00%	92,86%	13,00%
Крће	39	44	83	10	53,01%	22,73%	12,05%
Дуга Пољана	56	29	85	10	34,12%	34,48%	11,76%
Укупно	407	173	580	83	29,83%	47,98%	14,31%
5 - 10%							
Штавал	72	9	81	8	11,11%	88,89%	9,88%
Укупно	72	9	81	8	11,11%	88,89%	9,88%
0 - 5%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
Јединични случајеви							
Страјиниће	0	4	4	3	100,00%	75,00%	75,00%
Крстац	1	1	2	1	50,00%	100,00%	50,00%
Дружиниће	1	1	2	1	50,00%	100,00%	50,00%
Бачија	6	3	9	3	33,33%	100,00%	33,33%
Шушуре	4	2	6	2	33,33%	100,00%	33,33%
Бреза	7	3	10	3	30,00%	100,00%	30,00%
Чедово	10	4	14	4	28,57%	100,00%	28,57%
Весковиће	1	10	11	3	90,91%	30,00%	27,27%
Кнежевац	7	14	21	5	66,67%	35,71%	23,81%
Чинаље	17	5	22	5	22,73%	100,00%	22,73%
Багачиће	13	5	18	4	27,78%	80,00%	22,22%
Грабовица	4	1	5	1	20,00%	100,00%	20,00%
Градац	8	21	29	5	72,41%	23,81%	17,24%
Богути	8	4	12	2	33,33%	50,00%	16,67%
Дујке	3	3	6	1	50,00%	33,33%	16,67%
Драгојловиће	12	15	27	4	55,56%	26,67%	14,81%
Плана	5	2	7	1	28,57%	50,00%	14,29%
Доње Лопиже	10	5	15	2	33,33%	40,00%	13,33%
Трепњевца	21	5	26	3	19,23%	60,00%	11,54%
Машовиће	35	6	41	4	14,63%	66,67%	9,76%
Шаре	31	4	35	3	11,43%	75,00%	8,57%
Кањевина	10	2	12	1	16,67%	50,00%	8,33%
Фижуљ	42	7	49	4	14,29%	57,14%	8,16%
Врапци	6	7	13	1	53,85%	14,29%	7,69%
Читлук	38	3	41	3	7,32%	100,00%	7,32%
Доње Горачиће	13	1	14	1	7,14%	100,00%	7,14%
Кијевци	69	5	74	5	6,76%	100,00%	6,76%
Забрђе	14	3	17	1	17,65%	33,33%	5,88%
Понорац	60	12	72	4	16,67%	33,33%	5,56%
Ступ	11	25	36	2	69,44%	8,00%	5,56%
Раждагиња	56	9	65	3	13,85%	33,33%	4,62%
Расно	63	3	66	3	4,55%	100,00%	4,55%
Урсуде	107	5	112	5	4,46%	100,00%	4,46%
Мефугор	24	1	25	1	4,00%	100,00%	4,00%
Тузиње	25	1	26	1	3,85%	100,00%	3,85%
Сугубине	52	2	54	2	3,70%	100,00%	3,70%
Житиће	84	4	88	3	4,55%	75,00%	3,41%
Дражевиће	57	5	62	2	8,06%	40,00%	3,23%
Мишевићи	30	1	31	1	3,23%	100,00%	3,23%
Кладница	94	3	97	3	3,09%	100,00%	3,09%
Врбница	28	9	37	1	24,32%	11,11%	2,70%
Дунишиће	37	1	38	1	2,63%	100,00%	2,63%
Захумско	45	2	47	1	4,26%	50,00%	2,13%
Угао	50	4	54	1	7,41%	25,00%	1,85%
Балићи	103	26	129	1	20,16%	3,85%	0,78%
Нова Варош	1.982	489	2.471	3	19,79%	0,61%	0,12%
Пријеполје	3.334	310	3.644	2	8,51%	0,65%	0,05%
Бајина Башта	2.580	451	3.031	1	14,88%	0,22%	0,03%
Ужице	15.346	3.289	18.635	1	17,65%	0,03%	0,01%
Укупно	24.564	4.798	29.362	118	16,34%	2,46%	0,40%
Укупно (сва насеља)	25.149	5.064	30.213	267	16,76%	5,27%	0,88%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-105: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Стапари	66	217	283	187	76,68%	86,18%	66,08%
Волујац	96	251	348	227	72,13%	90,44%	65,23%
Дријетањ	75	313	388	228	80,67%	72,84%	58,76%
Потпеће	22	131	153	78	85,62%	59,54%	50,98%
Буар	182	311	493	247	63,08%	79,42%	50,10%
Краваци	20	94	114	57	82,46%	60,64%	50,00%
Укупно	461	1.317	1.779	1.024	74,03%	77,75%	57,56%
30 - 50%							
Љубање	93	169	262	118	64,50%	69,82%	45,04%
Севојно	1547	1343	2890	1220	46,47%	90,84%	42,21%
Горјани	36	211	247	103	85,43%	48,82%	41,70%
Злакуса	33	198	231	93	85,71%	46,97%	40,26%
Пониковица	43	93	136	52	68,38%	55,91%	38,24%
Радуша	34	83	117	44	70,94%	53,01%	37,61%
Поточање	26	155	181	68	85,64%	43,87%	37,57%
Качер	81	87	168	63	51,79%	72,41%	37,50%
Мачкат	142	157	299	94	52,51%	59,87%	31,44%
Укупно	2.035	2.496	4.531	1.855	55,09%	74,32%	40,94%
20 - 30%							
Узиви - Пожега	55	152	207	60	73,43%	39,47%	28,99%
Витаси	25	56	81	23	69,14%	41,07%	28,40%
Биоска	146	87	233	65	37,34%	74,71%	27,90%
Гостиница	162	90	252	70	35,71%	77,78%	27,78%
Стрмац	22	47	69	19	68,12%	40,43%	27,54%
Збојштица	43	27	70	19	38,57%	70,37%	27,14%
Пањак	14	20	34	9	58,82%	45,00%	26,47%
Лелићи	94	39	133	35	29,32%	89,74%	26,32%
Кесеровина	205	98	303	79	32,34%	80,61%	26,07%
Бјелотићи	72	36	108	25	33,33%	69,44%	23,15%
Злодол	123	63	186	39	33,87%	61,90%	20,97%
Врутци	57	25	82	17	30,49%	68,00%	20,73%
Скрјути	213	82	295	61	27,80%	74,39%	20,68%
Каменица	75	51	126	26	40,48%	50,98%	20,63%
Никојевићи	122	48	170	35	28,24%	72,92%	20,59%
Укупно	1.428	921	2.349	582	39,21%	63,19%	24,78%
10 - 20%							
Дрежник	241	101	342	68	29,53%	67,33%	19,88%
Добротин	40	28	68	13	41,18%	46,43%	19,12%
Кремна	99	71	170	31	41,76%	43,66%	18,24%
Трнава	110	58	170	29	34,12%	50,00%	17,06%
Пеар	96	55	151	25	36,42%	45,45%	16,56%
Трипкова	55	36	91	14	39,56%	38,89%	15,38%
Рупељево	64	94	158	24	59,49%	25,53%	15,19%
Крива Река	357	111	468	65	23,72%	58,56%	13,89%
Тврдићи	83	58	141	19	41,13%	32,76%	13,48%
Губин До	175	37	212	28	17,45%	75,68%	13,21%
Рибашевина	160	41	201	26	20,40%	63,41%	12,94%
Шљивовица	143	44	187	23	23,53%	52,27%	12,30%
Заглавак	231	34	265	31	12,83%	91,18%	11,70%
Каран	212	66	278	32	23,74%	48,48%	11,51%
Дуб	150	43	193	21	22,28%	48,84%	10,88%
Роге	80	79	159	17	49,69%	21,52%	10,69%
Радовци	24	99	123	13	80,49%	13,13%	10,57%
Укупно	2.320	1.055	3.377	479	31,24%	45,40%	14,18%
5-10%							
Расна	122	301	423	42	71,16%	13,95%	9,93%
Рожанство	145	34	179	17	18,99%	50,00%	9,50%
Добро До	96	38	134	12	28,36%	31,58%	8,96%
Мокра Гора	90	112	202	18	55,45%	16,07%	8,91%
Мушвете	27	58	85	7	68,24%	12,07%	8,24%
Трнава	67	15	82	6	18,29%	40,00%	7,32%
Годовик	55	41	96	7	42,71%	17,07%	7,29%
Бранешчи	146	73	219	14	33,33%	19,18%	6,39%
Дубоко	41	227	268	170	84,70%	74,89%	63,43%
Санновина	198	87	285	18	30,53%	20,69%	6,32%
Висибаба	133	364	497	30	73,24%	8,24%	6,04%
Пожега	4.062	826	4.888	291	16,90%	35,23%	5,95%
Доброселица	158	28	186	11	15,05%	39,29%	5,91%
Костојевићи	191	36	227	13	15,86%	36,11%	5,73%
Чајтина	911	344	1255	69	27,41%	20,06%	5,50%
Златибор	784	225	1009	52	22,30%	23,11%	5,15%
Укупно	7226	2809	10035	777	27,99%	27,66%	7,74%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-105a: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) наставак 1,
2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и рале	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
0-5%							
Баконица	148	144	292	14	49,32%	9,72%	4,79%
Равни	261	23	285	13	8,42%	54,17%	4,56%
Здравчићи	101	141	242	11	58,26%	7,80%	4,55%
Горобиље	414	198	612	24	32,35%	12,12%	3,92%
Врањани	74	109	183	7	59,56%	6,42%	3,83%
Засеље	116	81	197	7	41,12%	8,64%	3,55%
Рогачица	294	78	372	12	20,97%	15,38%	3,23%
Пилица	207	113	320	10	35,31%	8,85%	3,13%
Солотуша	328	72	400	6	18,00%	8,33%	1,50%
Луг	268	699	967	14	72,29%	2,00%	1,45%
Вишесава	133	418	551	6	75,86%	1,44%	1,09%
Бајина Башта	2.513	294	2.807	30	10,47%	10,20%	1,07%
Косјерић - варош	1.516	56	1.572	11	3,56%	19,64%	0,70%
Ариље	2.179	240	2.419	15	9,92%	6,25%	0,62%
Прибој	4.925	70	4.995	9	1,40%	12,86%	0,18%
Укупно	13.477	2.736	16.214	189	16,87%	6,91%	1,17%
Јединични случајеви							
Рудине	5	20	25	5	80,00%	25,00%	20,00%
Драксин	52	6	58	3	10,34%	50,00%	5,17%
Речице	56	44	100	4	44,00%	9,09%	4,00%
Гугаљ	69	66	135	5	48,89%	7,58%	3,70%
Врбница	24	6	30	1	20,00%	16,67%	3,33%
Пријановићи	37	89	126	4	70,63%	4,49%	3,17%
Честобродница	58	71	129	4	55,04%	5,63%	3,10%
Бјелоперица	40	63	103	3	61,17%	4,76%	2,91%
Семетњево	136	11	147	4	7,48%	36,36%	2,72%
Пожегрмац	36	8	44	1	18,18%	12,50%	2,27%
Прилипац	73	61	134	3	45,52%	4,92%	2,24%
Стубло	93	8	101	2	7,92%	25,00%	1,98%
Љубиш	241	15	256	5	5,86%	33,33%	1,95%
Дражиновићи	122	37	159	3	23,27%	8,11%	1,89%
Гостиље	105	7	112	2	6,25%	28,57%	1,79%
Дренова	55	2	57	1	3,51%	50,00%	1,75%
Котроман	57	3	60	1	5,00%	33,33%	1,67%
Рача	220	82	302	5	27,15%	6,10%	1,66%
Глумач	138	181	319	5	56,74%	2,76%	1,57%
Јеловик	128	2	130	2	1,54%	100,00%	1,54%
Горња Бела Река	65	1	66	1	1,52%	100,00%	1,52%
Каленићи	86	47	133	2	35,34%	4,26%	1,50%
Годљево	34	39	73	1	53,42%	2,56%	1,37%
Доња Добриња	242	57	299	4	19,06%	7,02%	1,34%
Отањ	67	86	153	2	56,21%	2,33%	1,31%
Кучин	56	22	78	1	28,21%	4,55%	1,28%
Дивци	13	68	81	1	83,95%	1,47%	1,23%
Јабланица	310	15	325	4	4,62%	26,67%	1,23%
Велика Жежевица	136	37	173	2	21,39%	5,41%	1,16%
Забрњица	86	4	90	1	4,44%	25,00%	1,11%
Божетићи	166	16	182	2	8,79%	12,50%	1,10%
Акмачићи	40	52	92	1	56,52%	1,92%	1,09%
Милићево Село	160	135	295	3	45,76%	2,22%	1,02%
Вране	115	191	306	3	62,42%	1,57%	0,98%
Придоли	162	46	208	2	22,12%	4,35%	0,96%
Сирогојно	331	10	341	3	2,93%	30,00%	0,88%
Љештанско	204	24	228	2	10,53%	8,33%	0,88%
Дреновић	95	21	116	1	18,10%	4,76%	0,86%
Косјерић - село	334	14	348	3	4,02%	21,43%	0,86%
Обајгора	127	227	354	3	64,12%	1,32%	0,85%
Мажићи	97	21	118	1	17,80%	4,76%	0,85%
Голово	101	17	118	1	14,41%	5,88%	0,85%
Поглед	52	187	239	2	78,24%	1,07%	0,84%
Северово	114	6	120	1	5,00%	16,67%	0,83%
Херцеговачка Голеша	98	23	121	1	19,01%	4,35%	0,83%
Росићи	88	36	124	1	29,03%	2,78%	0,81%
Божов Поток	120	4	124	1	3,23%	25,00%	0,81%
Церје	127	1	128	1	0,78%	100,00%	0,78%
Црвица	103	156	259	2	60,23%	1,28%	0,77%
Јакаљ	282	5	287	2	1,74%	40,00%	0,70%
Вранеша	111	41	152	1	26,97%	2,44%	0,66%
Бродарево	324	58	382	2	15,18%	3,45%	0,52%
Ступчевићи	244	140	384	2	36,46%	1,43%	0,52%
Бања	373	215	588	3	36,56%	1,40%	0,51%
Вигоште	133	274	407	2	67,32%	0,73%	0,49%
Брајковићи	132	76	208	1	36,54%	1,32%	0,48%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-105б: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) наставак 2, 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	III/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Пилатовићи	122	135	257	1	52,53%	0,74%	0,39%
Рача	88	172	260	1	66,15%	0,58%	0,38%
Горња Добриња	263	19	282	1	6,74%	5,26%	0,35%
Оклетан	284	18	302	1	5,96%	5,56%	0,33%
Средња Добриња	262	42	304	1	13,82%	2,38%	0,33%
Миросалци	290	71	361	1	19,67%	1,41%	0,28%
Ковачевац	177	282	459	1	61,44%	0,35%	0,22%
Ташево	277	284	561	1	50,62%	0,35%	0,18%
Пријеполје	4.518	78	4.596	3	1,70%	3,85%	0,07%
Укупно	13.354	4.255	17.609	140	24,16%	3,29%	0,80%
Укупно (сва насеља)	40.301	15.589	55.894	5.046	27,89%	32,37%	9,03%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-110: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	III/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Краваци	10	70	80	41	87,50%	58,57%	51,25%
Укупно	10	70	80	41	87,50%	58,57%	51,25%
30 - 50%							
Дријетањ	125	331	456	212	72,59%	64,05%	46,49%
Пеар	33	44	77	35	57,14%	79,55%	45,45%
Буар	186	280	466	209	60,09%	74,64%	44,85%
Севојно	1.071	1.243	2.314	994	53,72%	79,97%	42,96%
Стапари	140	162	302	126	53,64%	77,78%	41,72%
Стрмац	21	37	58	24	63,79%	64,86%	41,38%
Дубоко	144	191	335	138	57,01%	72,25%	41,19%
Волујац	183	177	360	143	49,17%	80,79%	39,72%
Горјани	70	158	228	89	69,30%	56,33%	39,04%
Љубање	152	171	323	120	52,94%	70,18%	37,15%
Злакуса	65	163	228	83	71,49%	50,92%	36,40%
Потоцање	20	160	170	61	94,12%	38,13%	35,88%
Потпеће	27	110	137	48	80,29%	43,64%	35,04%
Пониковица	44	54	98	34	55,10%	62,96%	34,69%
Биоска	54	61	115	37	53,04%	60,66%	32,17%
Укупно	2.335	3.342	5.667	2.353	58,97%	70,41%	41,52%
20 - 30%							
Кесеровина	90	75	165	48	45,45%	64,00%	29,09%
Збоштица	41	25	66	18	37,88%	72,00%	27,27%
Лелићи	69	56	125	34	44,80%	60,71%	27,20%
Гостиница	143	79	222	56	35,59%	70,89%	25,23%
Витаси	19	38	57	14	66,67%	36,84%	24,56%
Врутци	36	15	51	12	29,41%	80,00%	23,53%
Бјелотићи	65	35	100	22	35,00%	62,86%	22,00%
Каменица	76	38	114	25	33,33%	65,79%	21,93%
Качер	172	94	266	57	35,34%	60,64%	21,43%
Мачкат	191	192	383	81	50,13%	42,19%	21,15%
Укупно	902	647	1.549	367	41,77%	56,72%	23,69%
10 - 20%							
Радуша	96	59	155	30	38,06%	50,85%	19,35%
Котроман	7	31	38	7	81,58%	22,58%	18,42%
Кремна	89	68	157	27	43,31%	39,71%	17,20%
Дрежник	224	95	319	54	29,78%	56,84%	16,93%
Крива Река	159	207	366	61	56,56%	29,47%	16,67%
Узићи	126	122	248	40	49,19%	32,79%	16,13%
Скржуги	139	66	205	32	32,20%	48,48%	15,61%
Рибашевина	130	38	168	26	22,62%	68,42%	15,48%
Трнава	116	36	152	22	23,68%	61,11%	14,47%
Никољевићи	151	39	190	24	20,53%	61,54%	12,63%
Злодол	146	40	186	23	21,51%	57,50%	12,37%
Каран	236	55	291	34	18,90%	61,82%	11,68%
Рожанство	134	47	181	20	25,97%	42,55%	11,05%
Дуб	120	34	154	16	22,08%	47,06%	10,39%
Добродо	94	34	128	13	26,56%	38,24%	10,16%
Укупно	1.967	971	2.938	429	33,05%	44,18%	14,60%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-110а: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 1,
2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	III	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
5-10%							
Тврдићи	75	52	127	11	40,94%	21,15%	8,66%
Рупељево	60	59	119	10	49,58%	16,95%	8,40%
Заглавак	207	24	231	18	10,39%	75,00%	7,79%
Губин До	118	26	144	11	18,06%	42,31%	7,64%
Шљивовица	83	67	150	11	44,67%	16,42%	7,33%
Равни	248	34	282	19	12,06%	55,88%	6,74%
Златибор	808	212	1020	68	20,78%	32,08%	6,67%
Расна	59	246	305	20	80,66%	8,13%	6,56%
Доброселица	73	43	116	7	37,07%	16,28%	6,03%
Сирогојно	143	41	184	11	22,28%	26,83%	5,98%
Обајгора	94	180	274	16	65,69%	8,89%	5,84%
Трипкова	84	47	131	7	35,88%	14,89%	5,34%
Бранешци	99	169	268	14	63,06%	8,28%	5,22%
Саниовина	115	161	276	14	58,33%	8,70%	5,07%
Укупно	2.266	1.361	3.627	237	37,52%	17,41%	6,53%
0 - 5%							
Пожега	3466	1036	4502	213	23,01%	20,56%	4,73%
Чајетина	593	643	1236	50	52,02%	7,78%	4,05%
Врањани	111	112	223	9	50,22%	8,04%	4,04%
Пилица	151	83	234	7	35,47%	8,43%	2,99%
Љештанско	157	19	176	7	10,80%	36,84%	3,98%
Мокра Гора	175	22	197	7	11,17%	31,82%	3,55%
Висibaba	311	328	639	19	51,33%	5,79%	2,97%
Бакионица	49	157	206	6	76,21%	3,82%	2,91%
Рогачица	219	63	282	8	22,34%	12,70%	2,84%
Горобиље	176	236	412	11	57,28%	4,66%	2,67%
Солотуша	268	129	397	10	32,49%	7,75%	2,52%
Глумач	164	152	316	8	48,10%	5,26%	2,53%
Луг	227	685	912	16	75,11%	2,34%	1,75%
Вишесав	163	425	588	9	72,28%	2,12%	1,53%
Бајина Башта	2580	451	3031	41	14,88%	9,09%	1,35%
Ариље	2009	527	2536	27	20,78%	5,12%	1,06%
Косјерић-варош	1159	165	1324	13	12,46%	7,88%	0,98%
Прибој	3762	300	4062	29	7,39%	9,67%	0,71%
Нова Варош	1982	489	2471	10	19,79%	2,04%	0,40%
Пријеполје	3334	310	3644	12	8,51%	3,87%	0,33%
Укупно	21.056	6.332	27.388	512	23,12%	8,09%	1,87%
Јединични случајеви							
Кршање	7	11	18	5	61,11%	45,45%	27,78%
Годубан	2	5	7	1	71,43%	20,00%	14,29%
Врбница	28	9	37	4	24,32%	44,44%	10,81%
Рудине	12	19	31	3	61,29%	15,79%	9,68%
Гошево	12	3	15	1	20,00%	33,33%	6,67%
Годовик	52	39	91	5	42,86%	12,82%	5,49%
Пањак	11	8	19	1	42,11%	12,50%	5,26%
Семегњево	58	18	76	4	23,68%	22,22%	5,26%
Голово	51	10	61	3	16,39%	30,00%	4,92%
Скакавици	38	25	63	2	39,68%	8,00%	3,17%
Добротин	86	13	99	3	13,13%	23,08%	3,03%
Честобродница	84	48	132	4	36,36%	8,33%	3,03%
Роге	77	65	142	4	45,77%	6,15%	2,82%
Речице	41	31	72	2	43,06%	6,45%	2,78%
Субјел	22	15	37	1	40,54%	6,67%	2,70%
Зауглине	22	54	76	2	71,05%	3,70%	2,63%
Папратиште	38	38	76	2	50,00%	5,26%	2,63%
Прибојске Челице	25	13	38	1	34,21%	7,69%	2,63%
Драглица	31	14	45	1	31,11%	7,14%	2,22%
Чаушевићи	29	17	46	1	36,96%	5,88%	2,17%
Сијерац	86	7	93	2	7,53%	28,57%	2,15%
Средња Добриња	187	46	233	5	19,74%	10,87%	2,15%
Прилипац	38	62	100	2	62,00%	3,23%	2,00%
Мажићи	28	22	50	1	44,00%	4,55%	2,00%
Каленићи	107	44	151	3	29,14%	6,82%	1,99%
Пријановићи	85	79	164	3	48,17%	3,80%	1,83%
Јабланица	214	61	275	5	22,18%	8,20%	1,82%
Костојевићи	152	17	169	3	10,06%	17,65%	1,78%
Засеље	106	63	169	3	37,28%	4,76%	1,78%
Калафати	42	15	57	1	26,32%	6,67%	1,75%
Заовине	49	10	59	1	16,95%	10,00%	1,69%
Гостиље	51	10	61	1	16,39%	10,00%	1,64%
Сврачково	48	14	62	1	22,58%	7,14%	1,61%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-1106: Дневни урбани систем нодалног центра Ужице (по насељима) - наставак 2,
2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	III/I	III/I	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Придоли	71	62	133	2	46,62%	3,23%	1,50%
Радовци	45	88	133	2	66,17%	2,27%	1,50%
Здравчићи	109	91	200	3	45,50%	3,30%	1,50%
Љубиш	191	16	207	3	7,73%	18,75%	1,45%
Лучице	36	34	70	1	48,57%	2,94%	1,43%
Милијеш	49	99	148	2	66,89%	2,02%	1,35%
Црвица	123	110	233	3	47,21%	2,73%	1,29%
Вранеша	45	36	81	1	44,44%	2,78%	1,23%
Грдовићи	143	103	246	3	41,87%	2,91%	1,22%
Сеча Река	89	75	164	2	45,73%	2,67%	1,22%
Растиште	48	37	85	1	43,53%	2,70%	1,18%
Мала Јежевица	56	31	87	1	35,63%	3,23%	1,15%
Кућани	85	7	92	1	7,61%	14,29%	1,09%
Алин Поток	83	22	105	1	20,95%	4,55%	0,95%
Рача	104	111	215	2	51,63%	1,80%	0,93%
Бјелоперица	76	33	109	1	30,28%	3,03%	0,92%
Кратово	82	28	110	1	25,45%	3,57%	0,91%
Вране	154	204	358	3	56,98%	1,47%	0,84%
Мијоска	131	113	244	2	46,31%	1,77%	0,82%
Шеврљуге	54	72	126	1	57,14%	1,39%	0,79%
Драгојевац	93	40	133	1	30,08%	2,50%	0,75%
Ђурашићи	116	23	139	1	16,55%	4,35%	0,72%
Поглед	81	204	285	2	71,58%	0,98%	0,70%
Мала Река	68	79	147	1	53,74%	1,27%	0,68%
Вигоште	160	291	451	3	64,52%	1,03%	0,67%
Залуг	198	258	456	3	56,58%	1,16%	0,66%
Годочево	145	9	154	1	5,84%	11,11%	0,65%
Отањ	91	66	157	1	42,04%	1,52%	0,64%
Бања	429	514	943	6	54,51%	1,17%	0,64%
Тометино Поље	129	30	159	1	18,87%	3,33%	0,63%
Зароже	310	9	319	2	2,82%	22,22%	0,63%
Ташево	149	340	489	3	69,53%	0,88%	0,61%
Ковачевац	306	247	553	3	44,67%	1,21%	0,54%
Ратајска	248	310	558	3	55,56%	0,97%	0,54%
Доња Добриња	159	35	194	1	18,04%	2,86%	0,52%
Брајковићи	42	153	195	1	78,46%	0,65%	0,51%
Осоје	111	87	198	1	43,94%	1,15%	0,51%
Миросалци	322	93	415	2	22,41%	2,15%	0,48%
Лопаш	131	78	209	1	37,32%	1,28%	0,48%
Црнузи	71	157	228	1	68,86%	0,64%	0,44%
Рача	138	323	461	2	70,07%	0,62%	0,43%
Богојевићи	127	109	236	1	46,19%	0,92%	0,42%
Церова	224	276	500	2	55,20%	0,72%	0,40%
Горња Добриња	245	14	259	1	5,41%	7,14%	0,39%
Пилатовићи	143	140	283	1	49,47%	0,71%	0,35%
Милићево Село	175	136	311	1	43,73%	0,74%	0,32%
Гвоздац	301	19	320	1	5,94%	5,26%	0,31%
Оклетац	340	15	355	1	4,23%	6,67%	0,28%
Ступчевићи	306	116	422	1	27,49%	0,86%	0,24%
Сјеница	1.540	1.799	3.339	4	53,88%	0,22%	0,12%
Укупно	10.591	8.247	18.838	170	43,78%	2,06%	0,90%
Укупно (сва насеља)	39.127	20.970	60.087	4.109	34,90%	19,59%	6,84%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-116: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
Укупно							
50 - 70%							
Укупно							
30 - 50%							
Поточање	26	155	181	76	85,64%	49,03%	41,99%
Злакуса	33	198	231	93	85,71%	46,97%	40,26%
Горјани	36	211	247	83	85,43%	39,34%	33,60%
Укупно	95	564	659	252	85,58%	44,68%	38,24%
20 - 30%							
Потпеће	22	131	153	38	85,62%	29,01%	24,84%
Укупно	22	131	153	38	85,62%	29,01%	24,84%
10 - 20%							
Крвавци	20	94	114	22	82,46%	23,40%	19,30%
Дубоко	41	227	268	51	84,70%	22,47%	19,03%
Пониковица	43	93	136	25	68,38%	26,88%	18,38%
Пеар	96	55	151	21	36,42%	38,18%	13,91%
Витаси	25	56	81	11	69,14%	19,64%	13,58%
Стрмац	22	47	69	9	68,12%	19,15%	13,04%
Узићи	55	152	207	26	73,43%	17,11%	12,56%
Ужице	17.582	3.406	20.988	2502	16,23%	73,46%	11,92%
Љубање	93	169	262	31	64,50%	18,34%	11,83%
Дријетањ	75	313	388	45	80,67%	14,38%	11,60%
Збојштица	43	27	70	8	38,57%	29,63%	11,43%
Буар	182	311	493	52	63,08%	16,72%	10,55%
Укупно	18.277	4.950	23.227	2.803	21,31%	56,63%	12,07%
5 - 10%							
Каран	212	66	278	26	23,74%	39,39%	9,35%
Кремна	99	71	170	15	41,76%	21,13%	8,82%
Годовик	55	41	96	8	42,71%	19,51%	8,33%
Стапари	66	217	283	23	76,68%	10,60%	8,13%
Дрежник	241	101	342	26	29,53%	25,74%	7,60%
Врутци	57	25	82	6	30,49%	24,00%	7,32%
Качер	81	87	168	12	51,79%	13,79%	7,14%
Тврдићи	83	58	141	10	41,13%	17,24%	7,09%
Расна	122	301	423	27	71,16%	8,97%	6,38%
Речице	56	44	100	6	44,00%	13,64%	6,00%
Радуша	34	83	117	6	70,94%	7,23%	5,13%
Укупно	1.106	1.094	2.200	165	49,73%	15,08%	7,50%
0 - 5%							
Кесеровина	205	98	303	15	32,34%	15,31%	4,95%
Волујац	96	251	348	17	72,13%	6,77%	4,89%
Радовци	23	100	123	6	81,30%	6,00%	4,88%
Каменица	75	51	126	6	40,48%	11,76%	4,76%
Скржуги	213	82	295	14	27,80%	17,07%	4,75%
Мачкат	142	157	299	14	52,51%	8,92%	4,68%
Трнава	110	58	170	7	34,12%	12,07%	4,12%
Висибаба	133	364	497	19	73,24%	5,22%	3,82%
Рупељево	64	94	158	6	59,49%	6,38%	3,80%
Шљивовица	143	44	187	7	23,53%	15,91%	3,74%
Гостиница	162	90	252	9	35,71%	10,00%	3,57%
Здравчићи	101	141	242	8	58,26%	5,67%	3,31%
Врањани	74	109	183	6	59,56%	5,50%	3,28%
Злодол	123	63	186	6	33,87%	9,52%	3,23%
Биоска	146	87	233	7	37,34%	8,05%	3,00%
Пожега	4.062	826	4.888	144	16,90%	17,43%	2,95%
Горобиле	414	198	612	13	32,35%	6,57%	2,12%
Саиновина	198	87	285	6	30,53%	6,90%	2,11%
Крива Река	357	111	468	8	23,72%	7,21%	1,71%
Чајетина	911	344	1.255	8	27,41%	2,33%	0,64%
Укупно	7.752	3.355	11.110	326	30,20%	9,72%	2,93%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-116а: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима) - наставак,
2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Лелићи	94	39	133	4	29,32%	10,26%	3,01%
Бјелотићи	72	36	108	3	33,33%	8,33%	2,78%
Честобродница	58	71	129	3	55,04%	4,23%	2,33%
Добро До	96	38	134	3	28,36%	7,89%	2,24%
Роге	80	79	159	3	49,69%	3,80%	1,89%
Сврачково	78	28	106	2	26,42%	7,14%	1,89%
Лорет	94	32	126	2	25,40%	6,25%	1,59%
Добротин	40	28	68	1	41,18%	3,57%	1,47%
Бакионица	148	144	292	4	49,32%	2,78%	1,37%
Алин Поток	47	26	73	1	35,62%	3,85%	1,37%
Трипкова	55	36	91	1	39,56%	2,78%	1,10%
Драглица	84	13	97	1	13,40%	7,69%	1,03%
Губин До	175	37	212	2	17,45%	5,41%	0,94%
Бранешчи	146	73	219	2	33,33%	2,74%	0,91%
Гостиље	105	7	112	1	6,25%	14,29%	0,89%
Лопаш	135	99	234	2	42,31%	2,02%	0,85%
Сијерац	108	10	118	1	8,47%	10,00%	0,85%
Каленићи	86	47	133	1	35,34%	2,13%	0,75%
Средња Добриња	262	42	304	2	13,82%	4,76%	0,66%
Доброселица	158	28	186	1	15,05%	3,57%	0,54%
Дуб	150	43	193	1	22,28%	2,33%	0,52%
Рибашевина	160	41	201	1	20,40%	2,44%	0,50%
Златибор	784	225	1.009	5	22,30%	2,22%	0,50%
Костојевићи	191	36	227	1	15,86%	2,78%	0,44%
Заглавак	232	33	265	1	12,45%	3,03%	0,38%
Равни	261	23	285	1	8,07%	4,35%	0,35%
Јакаљ	282	5	287	1	1,74%	20,00%	0,35%
Глумач	138	181	319	1	56,74%	0,55%	0,31%
Пилица	207	113	320	1	35,31%	0,88%	0,31%
Сирогојно	331	10	341	1	2,93%	10,00%	0,29%
Косјерић - село	334	14	348	1	4,02%	7,14%	0,29%
Церова	186	259	445	1	58,20%	0,39%	0,22%
Вишесава	133	418	551	1	75,86%	0,24%	0,18%
Бајина Башта	1.126	294	1.420	2	20,70%	0,68%	0,14%
Ариље	2.162	257	2.419	2	10,62%	0,78%	0,08%
Пријеполје	4.518	78	4.596	1	1,70%	1,28%	0,02%
Укупно	13.316	2.943	16.260	62	18,10%	2,11%	0,38%
Укупно (сва насеља)	40.568	13.037	53.609	3.646	24,32%	27,97%	6,80%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-121: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
Укупно							
50 - 70%							
Укупно							
30 - 50%							
Поточање	20	160	170	62	94,12%	38,75%	36,47%
Укупно	20	160	170	62	94,12%	38,75%	36,47%
20 - 30%							
Потпеће	27	110	137	31	80,29%	28,18%	22,63%
Горјани	70	158	228	46	69,30%	29,11%	20,18%
Укупно	97	268	365	77	73,42%	28,73%	21,10%
10 - 20%							
Злакуса	65	163	228	44	71,49%	26,99%	19,30%
Крвавци	10	70	80	13	87,50%	18,57%	16,25%
Дубоко	144	191	335	36	57,01%	18,85%	10,75%
Скржути	139	66	205	21	32,20%	31,82%	10,24%
Укупно	358	490	848	114	57,78%	23,27%	13,44%
5 - 10%							
Лелићи	69	56	125	11	44,80%	19,64%	8,80%
Дрежник	224	95	319	27	29,78%	28,42%	8,46%
Пониковица	44	54	98	8	55,10%	14,81%	8,16%
Стапари	140	162	302	24	53,64%	14,81%	7,95%
Трнава	68	10	78	6	12,82%	60,00%	7,69%
Кремна	89	68	157	12	43,31%	17,65%	7,64%
Ужице	15.346	3.289	18.635	1.386	17,65%	42,14%	7,44%
Кесеровина	90	75	165	12	45,45%	16,00%	7,27%
Буар	186	280	466	33	60,09%	11,79%	7,08%
Љубање	152	171	323	22	52,94%	12,87%	6,81%
Пеар	33	44	77	5	57,14%	11,36%	6,49%
Дријетањ	125	331	456	29	72,59%	8,76%	6,36%
Тврдићи	75	52	127	7	40,94%	13,46%	5,51%
Радуша	96	59	155	8	38,06%	13,56%	5,16%
Укупно	16.737	4.746	21.483	1.590	22,09%	33,50%	7,40%
0 - 5%							
Гостиница	143	79	222	10	35,59%	12,66%	4,50%
Волујац	183	177	360	15	49,17%	8,47%	4,17%
Крива Река	159	207	366	15	56,56%	7,25%	4,10%
Узићи	126	122	248	10	49,19%	8,20%	4,03%
Качер	172	94	266	10	35,34%	10,64%	3,76%
Расна	59	246	305	11	80,66%	4,47%	3,61%
Каран	236	55	291	10	18,90%	18,18%	3,44%
Равни	248	34	282	6	12,06%	17,65%	2,13%
Висибаба	311	328	639	13	51,33%	3,96%	2,03%
Горобиље	176	236	412	7	57,28%	2,97%	1,70%
Пожега	3.466	1.036	4.502	71	23,01%	6,85%	1,58%
Мачкат	191	192	383	6	50,13%	3,13%	1,57%
Чајетина	593	643	1.236	7	52,02%	1,09%	0,57%
Укупно	6.063	3.449	9.512	191	36,26%	5,54%	2,01%
Јединични случајеви							
Збојштица	41	25	66	4	37,88%	16,00%	6,06%
Годовик	52	39	91	4	42,86%	10,26%	4,40%
Бјелотићи	65	35	100	4	35,00%	11,43%	4,00%
Дренова	20	8	28	1	28,57%	12,50%	3,57%
Годљево	6	29	35	1	82,86%	3,45%	2,86%
Алин Поток	83	22	105	3	20,95%	13,64%	2,86%
Речице	41	31	72	2	43,06%	6,45%	2,78%
Шљивовица	83	67	150	4	44,67%	5,97%	2,67%
Биоска	54	61	115	3	53,04%	4,92%	2,61%
Рупељево	60	59	119	3	49,58%	5,08%	2,52%
Рибашевина	130	38	168	4	22,62%	10,53%	2,38%
Добродо	94	34	128	3	26,56%	8,82%	2,34%
Радовци	45	88	133	3	66,17%	3,41%	2,26%
Драглица	31	14	45	1	31,11%	7,14%	2,22%
Никојевићи	151	39	190	4	20,53%	10,26%	2,11%
Северин	21	27	48	1	56,25%	3,70%	2,08%
Врутци	36	15	51	1	29,41%	6,67%	1,96%
Стрмац	21	37	58	1	63,79%	2,70%	1,72%
Доброселица	73	43	116	2	37,07%	4,65%	1,72%
Заовине	49	10	59	1	16,95%	10,00%	1,69%
Сирогојно	143	41	184	3	22,28%	7,32%	1,63%
Злодол	146	40	186	3	21,51%	7,50%	1,61%
Сврачково	48	14	62	1	22,58%	7,14%	1,61%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-121a: Дневни урбани систем нодалног центра Севојно (по насељима) - наставак,
2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Јединични случајеви							
Честобродица	84	48	132	2	36,36%	4,17%	1,52%
Здравчићи	109	91	200	3	45,50%	3,30%	1,50%
Рого	77	65	142	2	45,77%	3,08%	1,41%
Губин До	118	26	144	2	18,06%	7,69%	1,39%
Папратиште	38	38	76	1	50,00%	2,63%	1,32%
Пилица	151	83	234	3	35,47%	3,61%	1,28%
Бранешчи	99	169	268	3	63,06%	1,78%	1,12%
Сановина	115	161	276	3	58,33%	1,86%	1,09%
Мокра Гора	175	22	197	2	11,17%	9,09%	1,02%
Ариље	2.009	527	2.536	3	20,78%	0,57%	0,12%
Касидоли	69	32	101	1	31,68%	3,13%	0,99%
Баконица	49	157	206	2	76,21%	1,27%	0,97%
Глумач	164	152	316	3	48,10%	1,97%	0,95%
Врањани	111	112	223	2	50,22%	1,79%	0,90%
Каменица	76	38	114	1	33,33%	2,63%	0,88%
Заглавак	207	24	231	2	10,39%	8,33%	0,87%
Средња Добриња	187	46	233	2	19,74%	4,35%	0,86%
Трипкова	84	47	131	1	35,88%	2,13%	0,76%
Дуб	120	34	154	1	22,08%	2,94%	0,65%
Милићево Село	175	136	311	2	43,73%	1,47%	0,64%
Отањ	91	66	157	1	42,04%	1,52%	0,64%
Северово	156	9	165	1	5,45%	11,11%	0,61%
Костојевићи	152	17	169	1	10,06%	5,88%	0,59%
Јакаљ	189	6	195	1	3,08%	16,67%	0,51%
Златибор	808	212	1.020	5	20,78%	2,36%	0,49%
Рогачица	219	63	282	1	22,34%	1,59%	0,35%
Пилатовићи	143	140	283	1	49,47%	0,71%	0,35%
Вишесава	163	425	588	2	72,28%	0,47%	0,34%
Рача	138	323	461	1	70,07%	0,31%	0,22%
Луг	227	685	912	1	75,11%	0,15%	0,11%
Бања	429	514	943	1	54,51%	0,19%	0,11%
Косјерић - варош	1.407	165	1.572	1	10,50%	0,61%	0,06%
Прибој	3.762	300	4.062	2	7,39%	0,67%	0,05%
Нова Варош	1.982	489	2.471	1	19,79%	0,20%	0,04%
Бајина Башта	2.580	451	3.031	1	14,88%	0,22%	0,03%
Пријеполје	3.334	310	3.644	1	8,51%	0,32%	0,03%
Укупно	21.490	6.999	28.489	120	24,57%	1,71%	0,42%
Укупно (сва насеља)	44.765	16.112	60.867	2.154	26,47%	13,37%	3,54%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-127: Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Мушвете	27	58	85	35	68,24%	60,34%	41,18%
Рудине	5	20	25	8	80,00%	40,00%	32,00%
Укупно	32	78	110	43	70,91%	55,13%	39,09%
20 - 30%							
Алини Поток	47	26	73	21	35,62%	80,77%	28,77%
Укупно	47	26	73	21	35,62%	80,77%	28,77%
10 - 20%							
Саиновина	198	87	285	42	30,53%	48,28%	14,74%
Златибор	784	225	1.009	148	22,30%	65,78%	14,67%
Бранешци	146	73	219	32	33,33%	43,84%	14,61%
Укупно	1.128	385	1.513	222	25,45%	57,66%	14,67%
5 - 10%							
Трипкова	55	36	91	9	39,56%	25,00%	9,89%
Голово	101	17	118	9	14,41%	52,94%	7,63%
Мачкат	142	157	299	21	52,51%	13,38%	7,02%
Укупно	298	210	508	39	41,34%	18,57%	7,68%
0 - 5%							
Крива Река	357	111	468	21	23,72%	18,92%	4,49%
Витаси	25	56	81	3	69,14%	5,36%	3,70%
Шљивовица	143	44	187	7	23,53%	15,91%	3,74%
Рожанство	145	34	179	6	18,99%	17,65%	3,35%
Дријетањ	75	313	388	10	80,67%	3,19%	2,58%
Ужице	17.582	3.406	20.988	155	16,23%	4,55%	0,74%
Севојно	1.547	1.343	2.890	10	46,47%	0,74%	0,35%
Укупно	19.874	5.307	25.181	212	21,08%	3,99%	0,84%
Јединични случајеви							
Стубло	93	8	101	4	7,92%	50,00%	3,96%
Трнава	67	15	82	3	18,29%	20,00%	3,66%
Доброселци	158	28	186	5	15,05%	17,86%	2,69%
Радуша	34	83	117	3	70,94%	3,61%	2,56%
Драглица	84	13	97	2	13,40%	15,38%	2,06%
Љубиш	241	15	256	5	5,86%	33,33%	1,95%
Јелача	48	7	55	1	12,73%	14,29%	1,82%
Гостиље	105	7	112	2	6,25%	28,57%	1,79%
Јабланица	310	15	325	4	4,62%	26,67%	1,23%
Врутци	57	25	82	1	30,49%	4,00%	1,22%
Качер	81	87	168	2	51,79%	2,30%	1,19%
Кремна	99	71	170	2	41,76%	2,82%	1,18%
Криваци	20	94	114	1	82,46%	1,06%	0,88%
Горјани	36	211	247	2	85,43%	0,95%	0,81%
Пријановићи	37	89	126	1	70,63%	1,12%	0,79%
Мокра Гора	90	112	202	1	55,45%	0,89%	0,50%
Буар	182	311	493	2	63,08%	0,64%	0,41%
Љубање	93	169	262	1	64,50%	0,59%	0,38%
Стапари	66	217	283	1	76,68%	0,46%	0,35%
Сирогојно	331	10	341	1	2,93%	10,00%	0,29%
Висибаба	133	364	497	1	73,24%	0,27%	0,20%
Вишесава	133	418	551	1	75,86%	0,24%	0,18%
Пожега	4.062	826	4.888	2	16,90%	0,24%	0,04%
Прибој	4.925	70	4.995	2	1,40%	2,86%	0,04%
Бајина Башта	11.261	294	11.555	1	2,54%	0,34%	0,01%
Ариље	2.179	240	2.419	1	9,92%	0,42%	0,04%
Укупно	24.925	3.799	28.724	52	13,23%	1,37%	0,18%
Укупно (сва насеља)	46.304	9.805	56.109	589	17,47%	6,01%	1,05%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-133: Дневни урбани систем нодалног центра Чајетина (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
20 - 30%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
10 - 20%							
Бранешци	99	169	268	48	63,06%	28,40%	17,91%
Јабланица	214	61	275	36	22,18%	59,02%	13,09%
Крива Река	159	207	366	45	56,56%	21,74%	12,30%
Трипкова	84	47	131	16	35,88%	34,04%	12,21%
Мушвете	74	41	115	14	35,65%	34,15%	12,17%
Мачкат	191	192	383	45	50,13%	23,44%	11,75%
Сайновина	115	161	276	29	58,33%	18,01%	10,51%
Укупно	936	878	1.814	233	48,40%	26,54%	12,84%
5 - 10%							
Златибор	808	212	1020	98	20,78%	46,23%	9,61%
Доброселица	73	43	116	8	37,07%	18,60%	6,90%
Шљивовица	83	67	150	10	44,67%	14,93%	6,67%
Сирогојно	143	41	184	10	22,28%	24,39%	5,43%
Укупно	1.107	363	1.470	126	24,69%	34,71%	8,57%
0 - 5%							
Кремна	89	68	157	6	43,31%	8,82%	3,82%
Дријетањ	125	331	456	9	72,59%	2,72%	1,97%
Ужице	15346	3289	18635	195	17,65%	5,93%	1,05%
Севојно	1071	1243	2314	20	53,72%	1,61%	0,86%
Укупно	16.631	4.931	21.562	230	22,87%	4,66%	1,07%
Јединични случајеви							
Рудине	12	19	31	5	61,29%	26,32%	16,13%
Стубло	26	7	33	3	21,21%	42,86%	9,09%
Драглица	31	14	45	3	31,11%	21,43%	6,67%
Семегњево	58	18	76	5	23,68%	27,78%	6,58%
Алин Поток	83	22	105	4	20,95%	18,18%	3,81%
Дренова	20	8	28	1	28,57%	12,50%	3,57%
Жељине	22	8	30	1	26,67%	12,50%	3,33%
Гостиље	51	10	61	2	16,39%	20,00%	3,28%
Јелача	21	24	45	1	53,33%	4,17%	2,22%
Радуша	96	59	155	3	38,06%	5,08%	1,94%
Трнава	68	10	78	1	12,82%	10,00%	1,28%
Отањ	91	66	157	2	42,04%	3,03%	1,27%
Крвавици	10	70	80	1	87,50%	1,43%	1,25%
Љубање	152	171	323	4	52,94%	2,34%	1,24%
Качер	172	94	266	3	35,34%	3,19%	1,13%
Рожанство	134	47	181	2	25,97%	4,26%	1,10%
Кућани	85	7	92	1	7,61%	14,29%	1,09%
Никојевићи	151	39	190	2	20,53%	5,13%	1,05%
Пониковица	44	54	98	1	55,10%	1,85%	1,02%
Биоска	54	61	115	1	53,04%	1,64%	0,87%
Потпеће	27	110	137	1	80,29%	0,91%	0,73%
Милијеш	49	99	148	1	66,89%	1,01%	0,68%
Расна	59	246	305	2	80,66%	0,81%	0,66%
Буар	186	280	466	3	60,09%	1,07%	0,64%
Поточање	20	160	170	1	94,12%	0,63%	0,59%
Мокра Гора	175	22	197	1	11,17%	4,55%	0,51%
Скржути	139	66	205	1	32,20%	1,52%	0,49%
Љубиш	191	16	207	1	7,73%	6,25%	0,48%
Злакуса	65	163	228	1	71,49%	0,61%	0,44%
Узићи	126	122	248	1	49,19%	0,82%	0,40%
Бања	429	514	943	1	54,51%	0,19%	0,11%
Прибој	3762	300	4062	3	7,39%	1,00%	0,07%
Пожега	3466	1036	4502	2	23,01%	0,19%	0,04%
Нова Варош	1982	489	2471	1	19,79%	0,20%	0,04%
Бајина Башта	2580	451	3031	1	14,88%	0,22%	0,03%
Пријеполје	3334	310	3644	1	8,51%	0,32%	0,03%
Укупно	17.971	5.192	23.153	68	22,42%	1,31%	0,29%
Укупно (сва насеља)	36.645	11.364	47.999	657	23,68%	5,78%	1,37%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-139: Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (по насељима), 2002. године

Насеље	1	2=II	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и раде	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
20 - 30%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
10 - 20%							
Чајетина	911	344	1.255	211	27,41%	61,34%	16,81%
Мушвете	27	58	85	11	68,24%	18,97%	12,94%
Укупно	938	402	1.340	222	30,00%	55,22%	16,57%
5 - 10%							
Бранешци	146	73	219	12	33,33%	16,44%	5,48%
Укупно	146	73	219	12	33,33%	16,44%	5,48%
0 - 5%							
Доброселица	158	28	186	8	15,05%	28,57%	4,30%
Саиновина	198	87	285	12	30,53%	13,79%	4,21%
Мачкат	142	157	299	11	52,51%	7,01%	3,68%
Дријетањ	75	313	388	13	80,67%	4,15%	3,35%
Крива Река	357	111	468	7	23,72%	6,31%	1,50%
Ужице	17.582	3.406	20.988	192	16,23%	5,64%	0,91%
Севојно	1.547	1.343	2.890	22	46,47%	1,64%	0,76%
Укупно	20.059	5.445	25.504	265	21,35%	4,87%	1,04%
Јединични случајеви							
Рудине	5	20	25	4	80,00%	20,00%	16,00%
Алин Поток	47	26	73	3	35,62%	11,54%	4,11%
Тринава	67	15	82	3	18,29%	20,00%	3,66%
Семегњево	136	11	147	5	7,48%	45,45%	3,40%
Трипкова	55	36	91	3	39,56%	8,33%	3,30%
Качер	81	87	168	5	51,79%	5,75%	2,98%
Пањак	14	20	34	1	58,82%	5,00%	2,94%
Жељине	68	2	70	2	2,86%	100,00%	2,86%
Драглица (Нова Варош)	84	13	97	2	13,40%	15,38%	2,06%
Љубиш	241	15	256	5	5,86%	33,33%	1,95%
Крвавиц	20	94	114	2	82,46%	2,13%	1,75%
Скржуги	213	82	295	5	27,80%	6,10%	1,69%
Рожанство	145	34	179	3	18,99%	8,82%	1,68%
Јабланица	310	15	325	5	4,62%	33,33%	1,54%
Витаси	25	56	81	1	69,14%	1,79%	1,23%
Кремна	99	71	170	2	41,76%	2,82%	1,18%
Никојевићи	122	48	170	2	28,24%	4,17%	1,18%
Дубоко	41	227	268	3	84,70%	1,32%	1,12%
Шљивовица	143	44	187	2	23,53%	4,55%	1,07%
Стубло	93	8	101	1	7,92%	12,50%	0,99%
Биоска	146	87	233	2	37,34%	2,30%	0,86%
Радуша	34	83	117	1	70,94%	1,20%	0,85%
Голово	101	17	118	1	14,41%	5,88%	0,85%
Љубање	93	169	262	2	64,50%	1,18%	0,76%
Каленићи	86	47	133	1	35,34%	2,13%	0,75%
Пеар	96	55	151	1	36,42%	1,82%	0,66%
Потпеће	22	131	153	1	85,62%	0,76%	0,65%
Рибашевина	160	41	201	1	20,40%	2,44%	0,50%
Рутоши	79	130	209	1	62,20%	0,77%	0,48%
Мала Река	110	104	214	1	48,60%	0,96%	0,47%
Горјани	36	211	247	1	85,43%	0,47%	0,40%
Сирогојно	331	10	341	1	2,93%	10,00%	0,29%
Буар	182	311	493	1	63,08%	0,32%	0,20%
Ариље	2.162	257	2.419	1	10,62%	0,39%	0,04%
Пожега	4.062	826	4.888	2	16,90%	0,24%	0,04%
Укупно	9.709	3.403	13.112	77	25,95%	2,26%	0,59%
Укупно (сва насеља)	30.852	9.323	40.175	576	23,21%	6,18%	1,43%

Извор: Попис 2002., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2004. године

Табела IV-144: Дневни урбани систем нодалног центра Златибор (по насељима), 2011. године

Насеље	1	2=П	I=1+2	III	II/I	III/II	III/I
	Живе и рале	Број дневних миграната	Број радника	Број радника дневних миграната у нодалном насељу	% радника дневних миграната у укупном броју радника	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју дневних миграната	% радника дневних миграната у нодалном насељу у укупном броју радника
70 - 100%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
50 - 70%							
Укупно	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50%							
Чајетина	593	643	1236	489	52,02%	76,05%	39,56%
Укупно	593	643	1236	489	52,02%	76,05%	39,56%
20 - 30%							
Рудине	12	19	31	9	61,29%	47,37%	29,03%
Бранешци	99	169	268	68	63,06%	40,24%	25,37%
Рибашевина	130	38	168	34	22,62%	89,47%	20,24%
Укупно	241	226	467	111	48,39%	49,12%	23,77%
10 - 20%							
Доброселица	73	43	116	21	37,07%	48,84%	18,10%
Мушвете	74	41	115	17	35,65%	41,46%	14,78%
Саиновина	115	161	276	34	58,33%	21,12%	12,32%
Шљивовица	83	67	150	16	44,67%	23,88%	10,67%
Семетњево	58	18	76	8	23,68%	44,44%	10,53%
Мачкат	191	192	383	39	50,13%	20,31%	10,18%
Укупно	594	522	1.116	135	46,77%	25,86%	12,10%
5 - 10%							
Рожанство	134	47	181	18	25,97%	38,30%	9,94%
Голово	51	10	61	6	16,39%	60,00%	9,84%
Алин Поток	83	22	105	10	20,95%	45,45%	9,52%
Трипкова	84	47	131	12	35,88%	25,53%	9,16%
Крива Река	159	207	366	30	56,56%	14,49%	8,20%
Јабланица	214	61	275	17	22,18%	27,87%	6,18%
Дријетањ	125	331	456	24	72,59%	7,25%	5,26%
Укупно	850	725	1.575	117	46,03%	16,14%	7,43%
0 - 5%							
Љубиш	191	16	207	9	7,73%	56,25%	4,35%
Сирогојно	143	41	184	7	22,28%	17,07%	3,80%
Ужице	15346	3289	18635	392	17,65%	11,92%	2,10%
Љубање	152	171	323	6	52,94%	3,51%	1,86%
Укупно	15.832	3.517	19.349	414	18,18%	11,77%	2,14%
Јединични случајеви							
Жељине	22	8	30	3	26,67%	37,50%	10,00%
Дренова	20	8	28	2	28,57%	25,00%	7,14%
Криваци	10	70	80	5	87,50%	7,14%	6,25%
Стубло	26	7	33	2	21,21%	28,57%	6,06%
Гостиље	51	10	61	3	16,39%	30,00%	4,92%
Збојшгица	41	25	66	3	37,88%	12,00%	4,55%
Раковица	17	5	22	1	22,73%	20,00%	4,55%
Драглица	31	14	45	2	31,11%	14,29%	4,44%
Трнава	68	10	78	3	12,82%	30,00%	3,85%
Гостиница	143	79	222	5	35,59%	6,33%	2,25%
Мажићи	28	22	50	1	44,00%	4,55%	2,00%
Радуша	96	59	155	3	38,06%	5,08%	1,94%
Скржути	139	66	205	3	32,20%	4,55%	1,46%
Сеништа	59	11	70	1	15,71%	9,09%	1,43%
Мала Река	68	79	147	2	53,74%	2,53%	1,36%
Кремна	89	68	157	2	43,31%	2,94%	1,27%
Поточање	20	160	170	2	94,12%	1,25%	1,18%
Никојевићи	151	39	190	2	20,53%	5,13%	1,05%
Злакуса	65	163	228	2	71,49%	1,23%	0,88%
Буар	186	280	466	4	60,09%	1,43%	0,86%
Волујац	183	177	360	3	49,17%	1,69%	0,83%
Потпеће	27	110	137	1	80,29%	0,91%	0,73%
Равни	248	34	282	2	12,06%	5,88%	0,71%
Здравчићи	109	91	200	1	45,50%	1,10%	0,50%
Узићи	126	122	248	1	49,19%	0,82%	0,40%
Бистрица	209	54	263	1	20,53%	1,85%	0,38%
Вирово	161	103	264	1	39,02%	0,97%	0,38%
Качер	172	94	266	1	35,34%	1,06%	0,38%
Обајгора	94	180	274	1	65,69%	0,56%	0,36%
Рогачица	219	63	282	1	22,34%	1,59%	0,35%
Пилатовићи	143	140	283	1	49,47%	0,71%	0,35%
Кошевине	149	165	314	1	52,55%	0,61%	0,32%
Дрежник	224	95	319	1	29,78%	1,05%	0,31%
Дубоко	144	191	335	1	57,01%	0,52%	0,30%
Рача	138	323	461	1	70,07%	0,31%	0,22%
Бања	429	514	943	2	54,51%	0,39%	0,21%
Барина Башта	2.580	451	3031	4	14,88%	0,89%	0,13%
Нова Варош	1.982	489	2471	3	19,79%	0,61%	0,12%
Пожег	3.466	1.036	4.502	5	23,01%	0,48%	0,11%
Луг	227	685	912	1	75,11%	0,15%	0,11%
Севојно	1.071	1.243	2.314	2	53,72%	0,16%	0,09%
Ариље	2.009	527	2.536	2	20,78%	0,38%	0,08%
Прибој	3.762	300	4.062	2	7,39%	0,67%	0,05%
Укупно	19.202	8.370	27.562	90	30,37%	1,08%	0,33%
Укупно (сва насеља)	37.312	1.4003	51.305	1.356	27,29%	9,68%	2,64%

Извор: Попис 2011. г., Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, Непубликовани подаци, РЗС, Београд, 2013. године

Табела IV-156: Промене, индекс промене и однос броја домаћинстава и станова у општинама, 1971-2011. године

Општине	Године	1971. г.	1981. г.	1991. г.	2002. г	2011. г
Република Србија	Број домаћинстава	2.248.172	2.568.775	2.418.156	2.521.190	2.487.886
	Број станова	2.095.612	2.579.845	2.556.092	2.743.996	3.012.923
	Коефицијент	0,93	1,00	1,06	1,09	1,21
Централна Србија	Број домаћинстава	1.634.648	1.890.460	1.732.900	1.811.233	1.791.729
	Број станова	1.522.289	1.911.170	1.847.904	1.994.071	2.206.521
	Коефицијент	0,93	1,01	1,07	1,10	1,23
Војводина	Број домаћинстава	613.524	678.315	685.256	709.957	696.157
	Број станова	573.323	668.675	708.188	749.925	806.402
	Коефицијент	0,93	0,99	1,03	1,06	1,16
Златиборски округ	Број домаћинстава	78.227	89.225	96.877	98.526	94.434
	Број станова	72.837	88.101	101.160	104.515	114.405
	Коефицијент	0,93	0,99	1,04	1,06	1,21
Ариље	Број домаћинстава	5.029	5.799	6.222	6.343	6.126
	Број станова	4.831	6.076	7.102	6.999	7.936
	Коефицијент	0,96	1,05	1,14	1,10	1,30
Бајина Башта	Број домаћинстава	7.135	8.159	8.962	9.541	8.938
	Број станова	6.949	8.804	9.830	10.151	10.949
	Коефицијент	0,97	1,08	1,10	1,06	1,22
Косјерић	Број домаћинстава	4.275	4.562	4.671	4.584	4.213
	Број станова	4.142	4.868	5.080	5.047	5.226
	Коефицијент	0,97	1,07	1,09	1,10	1,24
Нова Варош	Број домаћинстава	5.288	6.115	6.456	6.305	5.903
	Број станова	4.859	5.528	6.459	6.588	6.960
	Коефицијент	0,92	0,90	1,00	1,04	1,18
Пожега	Број домаћинстава	9.337	9.813	10.059	10.159	9.799
	Број станова	8.778	10.240	11.023	10.861	11.919
	Коефицијент	0,94	1,04	1,10	1,07	1,22
Прибој	Број домаћинстава	7.498	9.019	10.283	9.884	9.257
	Број станова	6.974	8.278	10.165	10.187	11.431
	Коефицијент	0,93	0,92	0,99	1,03	1,23
Пријепоље	Број домаћинстава	9.266	11.164	12.267	12.073	11.467
	Број станова	8.427	10.139	12.418	13.072	13.722
	Коефицијент	0,91	0,91	1,01	1,08	1,20
Сјеница	Број домаћинстава	6.965	7.171	7.522	7.353	6.618
	Број станова	6.171	6.785	7.493	8.215	8.058
	Коефицијент	0,89	0,95	1,00	1,12	1,22
Ужице	Број домаћинстава	18.760	22.829	25.646	27.167	26.977
	Број станова	17.353	22.569	26.564	27.853	30.975
	Коефицијент	0,93	0,99	1,04	1,03	1,15
Чајетина	Број домаћинстава	4.674	4.594	4.789	5.117	5.136
	Број станова	4.353	4.814	5.026	5.542	7.229
	Коефицијент	0,93	1,05	1,05	1,08	1,41
Општине	Године	1981/1971.г	1991/1981.г	2002/1991.г	2011/2002.г	2011/1971.г
Република Србија	Домаћинства	114,26	94,14	104,26	98,68	110,66
	Станови	123,11	99,08	107,35	109,80	143,77
Централна Србија	Домаћинства	115,65	91,67	104,52	98,92	109,61
	Станови	125,55	96,69	107,91	110,65	144,95
Војводина	Домаћинства	110,56	101,02	103,60	98,06	113,47
	Станови	116,63	105,91	105,89	107,53	140,65
Златиборски округ	Домаћинства	114,06	108,58	101,70	95,85	120,72
	Станови	120,96	114,82	103,32	109,46	157,07
Ариље	Домаћинства	115,31	107,29	101,94	96,58	121,81
	Станови	125,77	116,89	98,55	113,39	164,27
Бајина Башта	Домаћинства	114,35	109,84	106,46	93,68	125,27
	Станови	126,69	111,65	103,27	107,86	157,56
Косјерић	Домаћинства	106,71	102,39	98,14	91,91	98,55
	Станови	117,53	104,35	99,35	103,55	126,17
Нова Варош	Домаћинства	115,64	105,58	97,66	93,62	111,63
	Станови	113,77	116,84	102,00	105,65	143,24
Пожега	Домаћинства	105,10	102,51	100,99	96,46	104,95
	Станови	116,66	107,65	98,53	109,74	135,78
Прибој	Домаћинства	120,29	114,01	96,12	93,66	123,46
	Станови	118,70	122,80	100,22	112,21	163,91
Пријепоље	Домаћинства	120,48	109,88	98,42	94,98	123,75
	Станови	120,32	122,48	105,27	104,97	162,83
Сјеница	Домаћинства	102,96	104,89	97,75	90,00	95,02
	Станови	109,95	110,43	109,64	98,09	130,58
Ужице	Домаћинства	121,69	112,34	105,93	99,30	143,80
	Станови	130,06	117,70	104,85	111,21	178,50
Чајетина	Домаћинства	98,29	104,24	106,85	100,37	109,88
	Станови	110,59	104,40	110,27	130,44	166,07

Извор: Попис 2011. г., Упоредни преглед домаћинстава 1948-2011. и станова 1971-2011. године, књ. 21, РЗС, Београд, 2014. године

Табела IV-159: Промене, индекс промене и однос броја домаћинстава и станова у осталим насељима, 1971-2011. године

Остала насеља	Године	1971. г.	1981. г.	1991. г.	2002. г	2011. г
Република Србија	Број домаћинстава	1.140.903	1.187.691	1.041.749	1.040.492	954.020
	Број станова	1.114.088	1.288.708	1.153.474	1.194.277	1.218.870
	Коефицијент	0,98	1,09	1,11	1,15	1,28
Централна Србија	Број домаћинстава	852.366	889.628	746.723	743.794	681.873
	Број станова	840.295	986.278	843.718	875.808	898.669
	Коефицијент	0,99	1,11	1,13	1,18	1,32
Војводина	Број домаћинстава	288.537	298.063	295.026	296.698	272.147
	Број станова	273.793	302.430	309.756	318.469	320.201
	Коефицијент	0,95	1,01	1,05	1,07	1,18
Златиборски округ	Број домаћинстава	49.412	50.880	51.141	49.260	44.771
	Број станова	48.490	53.560	54.758	54.260	56.771
	Коефицијент	0,98	1,05	1,07	1,10	1,27
Ариље	Број домаћинстава	3.920	4.119	4.301	4.182	3.909
	Број станова	3.883	4.678	5.021	4.676	5.356
	Коефицијент	0,99	1,14	1,17	1,12	1,37
Бајина Башта	Број домаћинстава	5.851	6.166	6.320	6.527	5.862
	Број станова	5.809	6.993	7.025	7.014	7.557
	Коефицијент	0,99	1,13	1,11	1,07	1,29
Косјерић	Број домаћинстава	3.629	3.590	3.476	3.207	2.834
	Број станова	3.603	3.961	3.817	3.561	3.615
	Коефицијент	0,99	1,10	1,10	1,11	1,28
Нова Варош	Број домаћинстава	3.499	3.529	3.425	3.203	2.875
	Број станова	3.454	3.507	3.542	3.468	3.510
	Коефицијент	0,99	0,99	1,03	1,08	1,22
Пожега	Број домаћинстава	6.317	6.554	6.177	5.962	5.407
	Број станова	6.264	7.174	6.999	6.562	6.932
	Коефицијент	0,99	1,09	1,13	1,10	1,28
Прибој	Број домаћинстава	4.311	4.803	5.146	4.725	4.248
	Број станова	4.374	4.813	5.257	5.160	5.602
	Коефицијент	1,01	1,00	1,02	1,09	1,32
Пријеполје	Број домаћинстава	6.315	7.157	7.988	7.625	7.201
	Број станова	6.126	6.957	8.192	8.549	9.022
	Коефицијент	0,97	0,97	1,03	1,12	1,25
Сјеница	Број домаћинстава	4.892	4.503	3.997	3.717	3.002
	Број станова	4.565	4.346	3.986	4.373	3.846
	Коефицијент	0,93	0,97	1,00	1,18	1,28
Ужице	Број домаћинстава	6.658	6.818	6.825	6.745	6.374
	Број станова	6.635	7.224	7.262	7.170	7.493
	Коефицијент	1,00	1,06	1,06	1,06	1,18
Чајетина	Број домаћинстава	4.020	3.641	3.486	3.367	3.059
	Број станова	3.777	3.907	3.657	3.727	3.838
	Коефицијент	0,94	1,07	1,05	1,11	1,25
Остала насеља	Индекс промене броја домаћинстава и станова					2011/1971. г
	Године	1981/1971. г	1991/1981. г	2002/1991. г	2011/2002. г	
Република Србија	Домаћинства	104,1	87,7	99,9	91,7	83,6
	Станови	115,7	89,5	103,5	102,1	109,4
Централна Србија	Домаћинства	104,4	83,9	99,6	91,7	80,0
	Станови	117,4	85,5	103,8	102,6	106,9
Војводина	Домаћинства	103,3	99,0	100,6	91,7	94,3
	Станови	110,5	102,4	102,8	100,5	117,0
Златиборски округ	Домаћинства	103,0	100,5	96,3	90,9	90,6
	Станови	110,5	102,2	99,1	104,6	117,1
Ариље	Домаћинства	105,1	104,4	97,2	93,5	99,7
	Станови	120,5	107,3	93,1	114,5	137,9
Бајина Башта	Домаћинства	105,4	102,5	103,3	89,8	100,2
	Станови	120,4	100,5	99,8	107,7	130,1
Косјерић	Домаћинства	98,9	96,8	92,3	88,4	78,1
	Станови	109,9	96,4	93,3	101,5	100,3
Нова Варош	Домаћинства	100,9	97,1	93,5	89,8	82,2
	Станови	101,5	101,0	97,9	101,2	101,6
Пожега	Домаћинства	103,8	94,2	96,5	90,7	85,6
	Станови	114,5	97,6	93,8	105,6	110,7
Прибој	Домаћинства	111,4	107,1	91,8	89,9	98,5
	Станови	110,0	109,2	98,2	108,6	128,1
Пријеполје	Домаћинства	113,3	111,6	95,5	94,4	114,0
	Станови	113,6	117,8	104,4	105,5	147,3
Сјеница	Домаћинства	92,0	88,8	93,0	80,8	61,4
	Станови	95,2	91,7	109,7	87,9	84,2
Ужице	Домаћинства	102,4	100,1	98,8	94,5	95,7
	Станови	108,9	100,5	98,7	104,5	112,9
Чајетина	Домаћинства	90,6	95,7	96,6	90,9	76,1
	Станови	103,4	93,6	101,9	103,0	101,6

Извор: Попис 2011. г., Упоредни преглед домаћинстава 1948-2011. и станова 1971-2011. године, књ. 21, РЗС, Београд, 2014. године

Табела IV-161: Хијерархијска организација нодалних центара у Златиборском округу

Регионални центар	Субрегионални центар	Приградска и насеља под директним утицајем субрегионалних центара	Центри заједнице насеља	Сеоски центри	Примарна сеоска насеља
Ужице	Ужице и Севојно	Буар, Дријетањ, Дубоко, Љубање, Збојштица, Поточање, Горјани, Пониковица, Потпеће, Краваци, Злакуса, Вољујац, Качер, Стапари, Врутци и Кесеровина		Дрежник	Скржути
				Равни	Никојевићи
			Каран		Лелићи, Трнава, Губин До, Каменица, Бјелотићи и Добродо
				Рибашевина	Гостиница
	Пожега	Бакионица, Глумач, Пријановићи, Расна, Горобиље, Годовик, Речице, Рупељево, Узићи, Радовици, Здравчићи, Тврдићи, Врањани, Засеље, Отањ, Честобродица, Каленићи, Лорет, Гугаљ, Јелен До, Тучково, Пилатовићи, Прилипац, Лопаш и Миљево село		Мокра Гора	Биоска, Пеар, Стрмац, Радуша, Витаси
				Мала Жежевица	Котроман, Пањак, Кршање
				Средња Добриња	Велика Жежевица, Дражиновићи, Мршели, Љутице, Мађер, Душковци и Тометино Поље
				Роге	Горња Добриња, Доња Добриња, Табановићи и Папратиште
	Пријепоље	Душманићи, Залуг, Расно, Дренова, Ташево, Седобро, Косатица, Милешево, Хисарики, Кошвини, Дивци, Сопотница, Ивање, Прањи, Ковачевац, Мијоска, Ратајска, Селашница, Чадњи, Ораовац и Чаушевићи	Аљиновићи		Правошево, Бискупићи, Каћево, Међани, Мушковица, Горње Горачиће, Караула и Милошев До
			Бродарево		Горњи Странањани, Доњи Странањани, Мрчковица, Копривна, Милаковићи, Заступ, Гостун, Баре, Оштра Стијена, Слатина, Брвине, Балићи, Завинограђе и Гробнице
			Орашац		Ивезићи, Бјелахова, Гојаковићи, Поток, Буковић, Поткрш, Крушево, Лучице, Грачаница, Миљевићи и Матаруге
			Камена Гора		Брајковац, Кашице, Мијани, Скокуће и Карошевина
				Хрта	Виницка
			Јабука		Јунчевићи, Осоје и Звијезд
				Горње Бабине	Врбово и Забрдњи Тоци
				Доње Бабине	Ђурашићи и Селане
	Прибој	Рача, Читлук, Црнузи, Милијеш и Добрилићи		Цурово	Кучин, Црквени Тоци и Избичањ
			Кратово		Јелача, Брезна и Прибојске Челице
			Бања		Калафати и Мажићи
			Бучје		Прибојска Голеша и Крњача
				Калуђеровићи	Плашће и Ритошићи
			Забрњица		Стрмац, Кукуровићи, Сочице, Заостро и Заградина
	Ариље	Вирово, Грдовићи, Церова, Драгојевац, Миросалци, Трешњевица, Ступчевићи, Богојевићи, Латвица, Вигоште, Гривска, Радобуђа, Поглед и Вране		Сјеверин	Живинице, Забрђе, Батковићи и Црнуговићи
				Бреково	Добраче
				Висока	Бјелуша
				Крушчица	Радошево и Северово
	Бајина Башта	Луг, Вишесава, Црвица, Придоли, Пилица, Пепељ, Солотуша, Обајгора, Мала Река, Рача, Зауглине и Бесеровина	Перућац		Заовине, Коњска Река, Растиште и Јагоштица
			Рогачица		Сијерац, Љештанско, Зарожје, Овчиња, Гвоздац и Оклетаци
				Костојевићи	Јакаљ, Јеловик, Церје, Заглавак, Злодол, Дуб, Драксин и Добротин
				Бачевци	Стрмово
	Косјерић	Косјерић (село), Цикоте, Сеча Река, Галовићи, Годљево, Парамун, Дубница, Брајковићи, Радановци, Мионица, Шеврљуге, Субјел, Мушићи, Бјелоперица и Тубићи,		Ражана	Стојићи, Мрчићи, Росићи, Скакавци, Дреновци
				Варда	Маковиште, Годечево, Горња Пошница, Доња Полошница и Руда Буква
	Чајетина и Златибор	Доброселица, Стубло, Јабланица, Семегњево, Саиновина, Шљивовица, Бранешци, Трипкова, Мачкат, Крива Река, Мушвете, Голово, Рожанство, Рудине и Алин Поток		Љубиш	Раковица
			Сирогојно		Трнава, Гостиље, Дренова и Жељине
	Сјеница	Медаре и Страјиниће	Дуга Пољана		Жабрен, Петрово Поље, Камешница, Дражевиће, Житниће, Забрђе, Љутаје, Шаре, Голубан, Козник, Црчево, Миличи, Лијева Река, Сушица, Брњица и Врапци,
			Штавал		Ступ, Распоганче, Весковиће, Кокосиће, Градац, Драгојловиће, Кнежевац, Вишњице и Богути
			Расно		Аливеровиће, Међугор, Рашковиће, Цетановиће и Читлук
			Карајукића Бунари		Угао, Пода, Долиће, Бољаре, Крња Јела, Растеновиће, Тузиње, Биоц и Буђево
				Раждагиња	Дујке, Кијевци, Врсјенице, Крће, Бреза, Зајечиће и Дубница
			Баре		Гргаје, Црвско, Гошево, Трешњевица, Вишњева, Крајиновиће, Блато, Језеро, Тутиће, Плана, Врбница, Височка, Захумско и Боришиће
				Тријebene	Грабовица и Царичина
			Кладница		Калипоље, Боровиће, Урсуне, Папиће, Понорац и Сугубине
				Машовиће	Божов Поток, Праља и Шушуре
				Доње Лопиже	Дружиниће, Ушак, Горње Лопиже, Скрадник, Доње Горачиће, Криваја и Увац
				Вапа	Багачиће, Чипаље, Дунишиће, Фијуљ, Бачија, Крстац и Чедово
				Дрмановићи	
Нова Варош		Дражевићи, Амзићи, Видови, Тиква и Брдо		Вранеша	Радоиња
			Акмачићи		Радијевићи, Мишевићи и Комарани
			Божетићи		Буковик, Љепојевићи, Тисовица, Штитково, Горње Трудово и Дебела,
			Јасеново		Горња Бела Река, Доња Бела Река, Кућани, Ојковица и Бурађа
			Драглица		Сеништа
				Негбина	
			Бистрица		Челице и Рутоси

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписани-а _____
број индекса _____

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, _____

Прилог 2.

**Изјава о истоветности штампане и електронске
верзије докторског рада**

Име и презиме аутора _____

Број индекса _____

Студијски програм _____

Наслов рада _____

Ментор _____

Потписани/а _____

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис докторанда

У Београду, _____

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

Потпис докторанда

У Београду, _____

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Зоран Милошевић је рођен 29. децембра.1967. године. Основну и средњу школу је завршио у Београду.

Географски факултет Универзитета у Београду је уписао школске 1992/1993. године. Дипломирао је 06.12. 1996. године са просечном оценом 8,21. Исте године му је одобрен упис на прву годину магистарских студија на смеру - друштвена географија. Магистарски рад под називом "Геопросторне основе развоја мреже централних насеља на територији општине Бајина Башта", одбранио је 29.12.2010.године.

Од 01.02.1997. до 01.02.1999. године радио је као истраживач приправник у Географском институту "Јован Цвијић" САНУ.

Од 02.02. 1999. године ради у ОШ "Јанко Веселиновић" као професор географије, а од 01.09. 2002. као помоћник директора

Објављени стручни и научни радови

- Аутор текста о насељима општине Бајина Башта - Енциклопедија насеља Србије (2002);
- Коаутор рада: TEMPERATURE AND OTHER MICROCLIMATE CONDITIONS IN THE OAK FORESTS ON FRUŠKA GORA (SERBIA), TERMAL SCIENCE, INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL, VOLUME 19, SUPPLEMENT 2, (2015).